

การศึกษา "โจก" จากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

พิทยาลักษณ์ สิทธิถาวร

22 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2528

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177629

74628

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปัญหานี้พบ
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....
..... ประธาน

..... กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

..... กรรมการ

..... กรรมการ

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์โมรี
จีนส์ราญ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ ทานทอง กรรมการ และ
อาจารย์สุภา ปานเจริญ กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่อง
ต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อปราโมทย์ วิเชียร และคุณแม่ทัศนีย์ วิเชียร ที่ให้
การสนับสนุน ส่งเสริมและเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต พระคุณ
หาที่สุดมิได้

ขอขอบคุณวิทยากรผู้ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัย ซึ่งปรากฏ
ชื่อในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ศิริกุล สุภวัณณะ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและสละเวลาช่วยธุระกิจ
หลาย ๆ ด้านอันอำนวยความสะดวกให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงได้ด้วยดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่เปี่ยมด้วยน้ำใจไมตรีอีกหลายท่าน
คือ คุณพรสวรรค์ มุ่งชัยญา กรุณาเป็นที่เล็งในการติดต่อหาทางวิทยากรบางท่าน
คุณพรรณศิวา บุรณะสถิตย์พร กรุณาสละเงินส่วนตัวช่วยค่าใช้จ่ายในการทำปริญญานิพนธ์
ฉบับนี้ อาจารย์ประทีป รุ่งครานนท์ กรุณาให้คำปรึกษาค้นภาษาอังกฤษ อาจารย์
ภิเบศ จันทรเอี่ยม กรุณาช่วยในด้านการพิมพ์ อาจารย์เครือวัลย์ ชัชกุล อาจารย์
ประทุม กาญจนการและอาจารย์ยุพิน กนกมาตุล ช่วยในด้านการพิสูจน์อักษร คุณสมชาย
แก้วอ่อน ช่วยในการอัดสำเนา ความกรุณาจากผู้มีคุณที่กล่าวนามมานี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ
เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

พิทยาฉันทน์ สิริธิดาวรร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายในการศึกษาคนควา	11
ความสำคัญของการศึกษาคนควา	11
ขอบเขตของเรื่อง	12
ขอบเขตของการศึกษาคนควา	12
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	12
วิธีดำเนินการศึกษาคนควา	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคนควา	18
2 พันภูมิโดยทั่วไปเกี่ยวกับทองเงินและวิทยาการ	24
จังหวัดชลบุรี	24
อำเภอพนัสนิคม	26
ประวัติอำเภอพนัสนิคม	26
สภาพทางภูมิศาสตร์	27
ลักษณะภูมิประเทศ	27
สภาพดินฟ้าอากาศ	28
การปกครอง	28
ประชากร	30
การศึกษา	32
การคมนาคม	33
ประเพณี	34
สถานที่ท่องเที่ยว	35
วิทยาการ	37

3	การจำแนก "โจก" จากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	41
	โจกภาพ	41
	โจกถ้อยคำ	45
	การจำแนกโจกถ้อยคำตามลักษณะของภาษา	45
	คำพยางค์เดียว	45
	คำหลายพยางค์	49
	คำคู่	53
	คำตัดต่อ	57
	คำผวน	58
	การประสมคำ	62
	คำต่อเนื่อง	67
	เบ็ดเตล็ด	68
	การจำแนกโจกตามเนื้อหา	69
	การทายเกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ	69
	การทายเกี่ยวกับสัตว์	70
	การทายเกี่ยวกับพืช	71
	การทายเกี่ยวกับร่างกาย	72
	การทายเกี่ยวกับกิริยาอาการ	73
	การทายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ	74
	การทายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้	74
	การทายเกี่ยวกับอาหารการกิน	75
	การทายเกี่ยวกับบุคคล	75
	การทายเกี่ยวกับสถานที่	77
	การทายเกี่ยวกับสำนวน สุภาษิต คำพังเพย	79

การทลายเกี่ยวกับภาษา	82
การทลายเกี่ยวกับวรรณคดี	87
การทลายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์	89
การทลายเกี่ยวกับศาสนา	89
4 วิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจก"	93
รูปแบบ	93
รูปแบบของโจกภาพ	93
รูปแบบของโจกถ้อยคำ	96
โคลง	96
กลอน	98
กาพย์	107
ฉันท์	112
กลวิธีในการสร้างโจก	119
วิธีการซ่อนเงื่อนงำ	119
ความชัดเจนของปัญหา	129
การใช้ถ้อยคำ	132
5 ศึกษาสภาพสังคมที่ปรากฏใน "โจก" อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	158
ลักษณะภูมิประเทศ	158
การพำนักอาศัย	159
การพำนัก	159
การทำสวนและทำไร่	161
การจับปลาน้ำจืด	163
การจักสาน	164
อาชีพอื่น ๆ	166

ความเชื่อ	167
ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์	167
ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์	168
ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม	169
ความเชื่อเกี่ยวกับโชค-กลาง	169
ความเชื่อเกี่ยวกับภูต ผี ปีศาจ	170
ความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ บาปบุญ และผลกรรม	173
ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์	173
ค่านิยม	174
ค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกาย	174
ค่านิยมเกี่ยวกับการกินหมาก	175
ค่านิยมเกี่ยวกับสำนวนไทย	175
ค่านิยมเกี่ยวกับการนับถือศาสนา	181
ค่านิยมเกี่ยวกับการเสี่ยงโชค	185
การเล่น	192
การเล่นของเด็ก	193
การเล่นของผู้ใหญ่	200
ประเพณี	201
ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตในครอบครัว	202
ประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อ	205
ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา	208
การกล่าวถึงบุคคล	210
การกล่าวถึงร้านค้า	212
6 สรุปผลการศึกษาค้นคว้าและขอเสนอแนะ	214

	๒
	หน้า
บรรณานุกรม	228
ภาคผนวก	234
1 "โจก" จากอำเภอฟนสนคม จังหวัชฉดบุรี	235
2 แผนทึ่อำเภอฟนสนคม โคยฉงเซป	438

ภูมิหลัง

การเล่นทายปริศนาเป็นการเล่นเพื่อสองภูมิปัญญาซึ่งกันและกัน เปิดให้ผู้เล่นรู้จักใช้ความคิดและเชาวน์ปัญญาในการแก้ปัญหา และที่สำคัญคือเป็นการเล่นที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตามปกติการเล่นทายปริศนามักจะเล่นหายปากเปล่ากัน จัดเป็นข้อมูลทางคติชนวิทยาประเภทมุขปาฐะ (Verbal-Folklore) การเล่นปริศนาของไทยนั้น ได้แก่ ปริศนา "อะไรเอ๋ย..." ตัวอย่างเช่น

อะไรเอ๋ย ต้นเห่าครก ใบปรกกัน คำเฉลยคือ ตะไคร้

อะไรเอ๋ย คำมีกหมี ยิ่งขี้ยิ่งกัก คำหมี ๆ ยิ่งกักยิ่งดี คำเฉลยคือ ตัว

อะไรเอ๋ย อยู่สูงเทียมฟ้า ต้นหญ้าสูงเกิน คำเฉลยคือ ภูเขา

แต่ก็มีปริศนาที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นข้อมูลประเภทมุขปาฐะ (Non-verbal Folklore) อยู่บ้าง ได้แก่ ปริศนาท่าทาง ปริศนาภาพ และโจ๊กหรือกะหล่ำ

การเล่นปริศนาคำประพันธ์ในแต่ละภาคอาจจะแตกต่างกันไปบ้าง ตามยุคสมัยและสภาพท้องถิ่น วิบุต โสภวงศ์ ได้เล่าเกี่ยวกับการเล่นทายปริศนา เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธมกุฎราชกุมาร ว่า

การเล่นทายปริศนาในชั้นแรกนั้นทรงเรียกว่า "มะหมี่" คำ "มะหมี่" เป็นคำภาษาจีน ตามคำอธิบายของพระเจนจันทรักษ์ว่า "มะ" แปลว่า ที่ "หมี่" แปลว่า คำอำพราง มะหมี่ ก็คือ การแก้ปัญหาหรือการตีคำอำพรางให้ชัดเจน การเล่นมะหมี่นี้แพร่หลายในหมู่ชนปราชญ์ราชบัณฑิตและกวีในประเทศจีน ถือกันว่าเป็นการประลองปัญญาและเปิดสมองในสมัยหล่าวกักเจี้ยว ระหว่าง พ.ศ. 936 - 1160 เป็นสมัยหลังสามก๊ก การเล่นชนิดนี้ เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า "เค็งหมี่" คำ "เค็ง" "

แปลว่าสว่างหรือโคม เติ่งหมี่ ก็หมายถึง แสงสว่างหรือโคมส่องให้เห็นคำที่
อำพรางไว้นั่นเอง¹

ส่วนวิธีเล่นทายปริศนา หรือตะหมี่ นั้น ในหนังสือพระราชนิพนธ์ปริศนาคำโคลง
และความเรียง ว่าไว้ดังนี้

ในการที่ไม่รบกวนทำให้มีการเล่นที่เรียกว่า ตะหมี่ ดังกล่าวแล้วนั้น ได้ทรงแต่ง
ร้านแบบจีนเป็นห้องโถง มีช่องผู้ตอบแก้ปริศนาเขียนบนกระดาษสีต่าง ๆ ติดไว้
ความผาผึง ผู้ใดคิดได้ก็ปลดแผ่นปริศนาไปตอบ ผู้ตอบต้องเสียเงิน 1 บาทก่อน
แล้วจึงตอบ เมื่อตอบแล้วก็มีอาณัติสัญญาณดังขึ้นในห้อง ถ้าอาณัติสัญญาณนั้นเป็น
เสียงกลอง ก็แปลว่า ทายถูกแล้ว ก็มีรางวัลเป็นสิ่งของต่าง ๆ ยื่นส่งมาให้
ตอบแทน ผู้ตอบถูกรับของ พร้อมด้วยส่งใบปริศนาคืน ถ้ามีเสียงดังแก็ก ก็เป็น
ที่เข้าใจว่าคำตอบนั้นผิด ผู้ตอบต้องนำปริศนาไปคิดไว้อย่างที่เดิม²

ความนิยมในการเล่นตะหมี่นั้นมีมากและแพร่หลายไปในจังหวัดต่าง ๆ อย่างเช่น
นครสวรรค์ ราชบุรี ลพบุรี เชียงใหม่ สมุทรปราการ และจังหวัดทางภาคตะวันออก
ทั้งหมด โดยเฉพาะที่จังหวัดชลบุรีนิยมเล่นกันมาก แต่ไม่ได้เรียกการเล่นปริศนาชนิดนี้ว่า
"ตะหมี่" ชาวชลบุรีจะเรียกกันว่า "ทายโจ๊ก" หรือ "เล่นโจ๊ก"

"โจ๊ก" เป็นการเล่นทายปริศนาประเภทหลายลักษณะ โดยแต่งคำทายให้เป็นร้อย
กรองประเภทต่าง ๆ คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ และ กลอน ปริศนาเหล่านี้จะมีคำตอบ
เป็นชุด เรียกว่า ชงโจ๊ก ชงโจ๊กชุดหนึ่งอาจมีคำตอบตั้งแต่ 1 คำตอบ จนถึง 10 คำตอบ
ก็มี เช่น ปัญหาโจ๊กมีว่า

¹วิฑูร โสภวงศ์ "ปริศนาคำทาย" ใน สายอักษร หน้า 72 - 73

²พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระราชนิพนธ์ปริศนาคำโคลงและความเรียง พิมพ์ในการบำเพ็ญพระกุศลคล้ายวันสวรรคต
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครบ 35 ปี 26 พฤศจิกายน 2503 หน้า 9

มันคือสัตว์ทวิบาทที่वासินเหยา
 ออกจาก ตัวเดินใต้โพรงงา
 เห็นใบพดุมหันไล่ เห็นอกายา
 จิกหลังพาดงนกงมจริง
 เจ้าสัตว์นั้นอาเพศเหตุน่าคิด
 วิปริตเปลี่ยนร่างอย่างนิส
 เห็นสีเทาซ่อนหาดูมาอิง
 อยู่รู้นิ่งหน้าแจ้งแจ้งสัตว์ใด¹

ธงโจกคือ กบ (ก. ไก่ น. ใบไม้ตามหลัง) เป็นธงโจกที่มีเพียง 1 คำตอบ

ปัญหาโจก

ธงโจก

ใจรักใจถึงใจ

คน

หญิงงอไร้หักไปมา

กค

ยอดสุดของพดุม

ปลาย

สูงสุดข้ามหญิงงอ

ตรง²

ปัญหาโจก

ธงโจก

ทศ*

จับบาท พินาตมา มาวางเฉียง

หนู

สูงแน่แท้ อะนังคอ พอเข้าเฉียง ?

เขา

เป็นนคพ. เอียงเพียง ไม่ลงมือ ?

จะ

ตักน้ำ ถักข้าว ไทจะช่วย ?

คาม

¹สมบุญ ทำเนาว์ แนววิธีการหาใจโจกของกวีเมืองขุขันธ์ พิมพ์เป็นที่ระลึกใน
 งานฉลองสมณศักดิ์พระครูสังฆาภิบาล (นิรันดร์ สัจจบุญ) อาศัยที่ ๖ มีนาคม 2524
 หน้า 65

²แผนกวิชาภาษาไทย โรงเรียนขุขันธ์ "พัสพิงคาร" อดุนรี กลวิธี
การหาใจโจก หน้า 41

* คำว่า "ทศ" ใช้เรียกโจกที่มีคำตอบ 10 คำตอบ

ไม่เห็นด้วย เอ่ยข้อความ เป็น"ห้าม"หรือ ? อย่า
 โอยูอาร์ นามสม ความคือ ? เอา
 ไม่ใจชื่อ โปรคซาน เครื่องยานเรา ? คาน
 คือค่านัก ผลักไป ไยไม่ออก ? เข้า
 โปรคช่วยบอก ลาก"หีบ"มา จากหน้าเขา ? มา
 จะช่วยเอา ไม่ใส่กลาง ง้างเขาเบา ? สอก
 เชิญวากย์ว่า ว่าอะไร ไชมาเทอดู¹

นอกจากนี้ยังมีปริศนาภาพซึ่งเรียกกันว่า โจ๊กภาพ อีกด้วย ตัวอย่างเช่นมีภาพคนและมีสิ่งอยู่ข้างชาคนนั้น มีตัวอักษรถามว่า "ป้ออะไร" คำตอบ หรือธงโจ๊ก คือ ป้อชาล (ชา + ล)

คำว่า "โจ๊ก" นั้น ชาคี ครองชนม์ ได้สันนิษฐานที่มาของคำนี้ไว้ 2 ประการ ประการแรก สันนิษฐานว่ามาจากคำ "JOKE" ในภาษาอังกฤษ หมายถึงตลก เล่นตลก หรือเรื่องน่าขัน โดยให้เหตุผลว่า "... คำนี้เข้ามาเฟื่องฟูในเมืองไทยสมัยรัชกาลที่ 4 เพราะในสมัยนั้น คนไหนพูดภาษาไทยปนฝรั่งแล้ว ถือว่าเป็นบุคคลชั้นสูง จึงถูกความสนใจในดำนโก๊ะเก คำต่าง ๆ ที่เป็นคำไทยจึงถูกภาษาฝรั่งเข้ามาแทนที่เป็นจำนวนมาก คำว่าตลก เล่นสนุก จึงถูกคำว่า โจ๊ก มาแทนที่..."² ประการที่สอง สันนิษฐานว่า "... การเล่นโจ๊ก น่าจะมาจากการเล่นไฟมากกว่า เพราะการเล่นไฟเขาใช้ตัวเก็งหรือตัวโจ๊กเอาไว้นให้ผู้เล่นตั้งหน้าตั้งตาเก็งหากัน เพราะใครได้โจ๊กก็ได้แต้มหรือได้เงินมาก เช่น การเล่นไฟทองไทย การเล่นรัมมี ลักษณะการเก็งตัวโจ๊กมีลักษณะเหมือนการเก็งคาคายหรือ

¹แผนกวิชาภาษาไทย โรงเรียนพนัสนิคม "พนัสพิทยาคาร" ชลบุรี กลวิธิ
 การทายโจ๊ก หน้า 49

²ชาคี ครองชนม์ อะหมี่ (โจ๊ก) หน้า 2

"ขง" ของการทายปริศนา คำนี้จึงอาจถูกนำมาเรียกการทายปริศนาว่า "การทายโจ๊ก" ก็ได้¹

นอกจากนี้ สมดุลย์ ทวีเนาว์ ได้สันนิษฐานเพิ่มเติมอีกประการหนึ่งว่า

"โจ๊ก" ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 หมายถึงใส่น้ำกินส่วนนั้นคือ อาหารเหลวชนิดใดก็ได้ อาจหมายถึงข้าวต้มโจ๊กของจีน หรือข้าวต้ม หรือแกงจืดที่รับประทานตอนดึก ๆ ก่อนเข้านอนก็ได้ เพราะการเล่นโจ๊กไทยก็เหมือนกับการเล่น "มะเหมื" ของจีน คือ เล่นกันตอนกลางคืน บางทีทายกันจนสว่างจึงเลิก ประกอบกับปัญหาหรือปริศนาที่นำมาให้ทายนั้นถือเป็นงานอดิเรก อีกสมมองทดลองปัญหาในยามว่าง และโดยมากเป็นปัญหาง่าย จึงเหมือนกับรับประทานข้าวต้มยามดึก "ของว่างสำหรับสมอง" จึงถูกเรียกว่า "โจ๊ก" ไปด้วยก็เป็นได้²

ดังนั้น ความเป็นมาของคำว่าโจ๊กจึงมีการสันนิษฐานที่มา 3 ประการด้วยกัน แต่ก็ไม่สามารถสรุปได้ว่า คำว่า "โจ๊ก" ที่นำมาใช้เรียกการเล่นทายปริศนาคำประพันธ์ของชาวภาคตะวันออกนั้นมาจากคำว่า "JOKE" ในภาษาอังกฤษ หรือ "ตัวโจ๊ก" ในการเล่นไพ่ หรือโจ๊กที่หมายถึง ข้าวต้มโจ๊กของจีน

การเล่นทายโจ๊กในสมัยก่อนนั้น นิยมเล่นทายกันตั้งแต่ในกลุ่มญาติสนิทมิตรสหายกันเองไปจนถึง การจัดให้มีการเล่นทายกันในงานเทศกาลต่าง ๆ และในงานพิธีโดยเฉพาะงานศพ ทั้งงานศพตามบ้านและงานศพตามวัด สาเหตุที่นิยมทายโจ๊กในงานศพนั้น สมดุลย์ ทวีเนาว์ กล่าวว่า

สาเหตุที่เอา "โจ๊ก" แทรกไว้ในงานศพเช่นนั้น ท่านผู้ใดให้ความคิดเห็นไว้ว่า พังมากกว่า งานศพเจ้าภาพต้องการคนมาอยู่เป็นเพื่อน จะได้ไม่เหงา ไม่ว่าหัวไม่หนักตัวประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ในงานศพมักจะมีการเล่นการพนันไฮโลว์

¹ชาติ ครอบชนม์ มะเหมื (โจ๊ก) หน้า 2

²สมดุลย์ ทวีเนาว์ แนววิธีการทายโจ๊กของคีเมืองพนัสนิคม พิมพ์เป็นที่ระลึก

ในงานฉลองสมณศักดิ์พระครูสุจริยาภิรมย์ (นิมิตร์ สัจจบุญโญ) อาติสัยที่ 8 มีนาคม 2524
หน้า 15

บ้าง ไฟต่าง ๆ บ้าง เจ้าภาพกลัวว่า งานศพจะเป็นที่ฝึกเด็กรุ่นหลังที่ยังอยู่ในวัยเรียนให้มีส่วนร่วมกับการพนัน จึงเบนความสนใจของเด็กเหล่านั้น ยังมีรางวัลจากเจ้าภาพติดไม้ติดมือกลับบ้านด้วย เจ้าภาพก็พอกพອใจที่ได้บริจาคทาน ทั้งวิทยาทานและวัตถุทาน ผู้ทนายโจทก์ที่ได้รับรางวัล ก็พอกพອใจที่ตนเองมีปัญญาไหวพริบดี ทนายโจทก์ได้ถูกต้องท่ามกลางที่ชุมนุม¹

ในการเล่นทนายโจทก์ จะมีผู้เล่นอยู่ 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้ออกปัญหาหรือออกโจทก์ จะต้องเขียนปัญหาโจทก์ในแผ่นกระดาษขนาด 2 คูณ 2½ ฟุต ขนาดตัวอักษรประมาณ 2 นิ้ว เตรียมไว้ล่วงหน้าจำนวนมากพอสมควร ปัญหาโจทก์แต่ละแผ่นจะมีชื่อของโจทก์หรือตัวโจทก์กำกับอยู่ตอนบนของกระดาษ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเรียกขณะทนาย ถ้อย่างเช่น

ข. 1	ชื่อของโจทก์ (เจ้าของโจทก์มีชื่อ ชาติ จึงใช้
ส่วนของร่างกาย ?	อักษรย่อชื่อของตน ส่วนตัวเลขหมายถึงลำดับ
สิ่งที่ใช้บอกเวลา ?	เลขที่โจทก์ของผู้ออกโจทก์)
ทหารกล้าอยู่ในน้ำ ?	ปัญหาโจทก์
คือคำว่าตึง ?	

ชื่อที่ใช้กำกับจะเป็นอย่างไรนั้นแล้วแต่ผู้ออกโจทก์จะกำหนด อาจจะตั้งชื่อโจทก์ตามประเภทของทนายกรองที่นำมาสร้างโจทก์ หรือใช้อักษรย่อจากชื่อของผู้ออกโจทก์ก็ได้ ถ้อย่างเช่น

- จุ่มจุ่ม 1 หมายถึง ปัญหาโจทก์ที่เขียนด้วยคำคล้องจองตั้งแต่ 1 คำ จนถึงกลอน 4 ลำดับที่ 1
- สักวา 9 หมายถึง ปัญหาโจทก์ที่เขียนด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนสักวา ลำดับที่ 9

¹สมุศลย์ ทาเนาว์ แนววิธีการทนายโจทก์ของดีเมืองพนมสนิม พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฉลองสมณศักดิ์พระครูสังฆาภิบาล (เนนทร์ สจฺจุมฺโณ) อาทิตยที่ 8 มีนาคม 2524 หน้า 55 - 56

- ยานี 32 หมายถึง ปัญหาโจกที่เขียนด้วยคำประพันธ์ประเภทพยานี 11

ลำดับที่ 32

- โคลง 22 หมายถึง ปัญหาโจกที่เขียนด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลง ลำดับที่ 22
- อินทรวีเจียรณันท์ 02 หมายถึงปัญหาโจกที่เขียนด้วยคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเจียรณันท์ ลำดับที่ 02

วิเจียรณันท์ ลำดับที่ 02

- โจกภาพ 56 หมายถึงปัญหาโจกที่วาดเป็นรูปภาพ ลำดับที่ 56
- คร. 18 หมายถึง ผู้ออกโจกชื่อ คำวรีห์ ลำดับที่ 18
- น. 37 หมายถึงผู้ออกโจกชื่อ นินทร ลำดับที่ 37

สถานที่สำหรับทนายโจกนั้นจะต้องเป็นบริเวณที่ค่อนข้างสงบ มีเก้าอี้สำหรับคนทนายได้นั่งระหว่างการเล่นทนายโจก สถานที่ที่จะให้แขวนแผ่นโจกควรมีเสา 2 ต้น ห่างกันพอสมควร เพื่อชิงดวงหรือเชือกให้ชานกับพื้น และอยู่ในระดับสูงพอที่คนทนายส่วนมากจะมองเห็น ใช้ที่หนีบหนีบแผ่นโจกไว้กับเสาที่ซึ่ง เจ้าของโจกหรือผู้ออกโจกจะนั่งคุมอยู่ด้านหลังแผ่นโจกที่แขวนไว้ให้คนทนาย เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ คือ กริ่ง กลอง นกหวีด ตลอดจนรางวัลต่าง ๆ ที่จะแจกให้กับผู้ที่ทายถูก นอกจากนี้ผู้ออกโจกอาจจะเตรียมเครื่องขยายเสียงไว้ เพราะในกรณีที่มีผู้มาทนายโจกกันมากจะได้ใช้ทนายทางเครื่องขยายเสียง

ส่วนวิธีการทนายโจกนั้น เมื่อผู้ออกโจกเตรียมทุกอย่างพร้อมแล้วก็จะรวกลองเป็นสัญญาณให้ผู้ทนายได้ทราบ ว่า "พร้อมแล้ว ทายได้" ถ้าผู้ทนายคิดคำตอบของโจกใดโจกก่อน จะต้องเรียกชื่อโจกนั้น ผู้ออกโจกจะเป็นนกหวีดเป็นการรับรู้ ว่า พร้อมแล้ว ทายได้ ผู้ทนายต้องอ่านปัญหาที่ละวรรคหรือบาท แล้วทายไปจนจบ ถ้าทายถูก ผู้ออกโจกจะกลกริ่งยาว และให้รางวัลผู้ทาย ถ้าทายผิดผู้ออกโจกจะตีกลอง โจกแผ่นใดมีผู้ทายถูกแล้วผู้ออกโจกก็จะนำไปเก็บ และนำโจกแผ่นใหม่มาคิดแทน เล่นกันอย่างนี้จนหมดปัญหาโจก หรือเลิกเล่นในคืนนั้น ส่วนมากการทนายโจกจะเล่นทายในตอนหัวค่ำถึงเที่ยงคืน หรือบางทีก็เล่นกันจนสว่าง รางวัลที่ให้ผู้ทายถูกจะมีทั้งสิ่งของที่มีราคาแตกต่างกันไป เช่น เครื่องเขียนต่าง ๆ ของกิน ไหมกวาด เลื่อยขัด ตลอดจนของที่ผู้รับรางวัลต้องหอบหิ้วพะรุงพะรังกลับบ้าน ได้แก่ สังกะสี เป็นต้น และบางครั้งก็ให้เป็นเงินสดก็มี ผู้ใดจะได้ของรางวัลประเภทใด ผู้ออกโจกจะเป็นผู้พิจารณาว่าปัญหาโจกยากหรือง่าย ถ้ายากหรือยาว ก็จะได้ของรางวัลที่มีราคาแพง

การเล่นทายใจเป็นการเล่นที่ทำให้ชาวบ้านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด บางครั้งก็สร้างความอบอุ่นให้แก่ผู้เล่นและผู้ดูด้วย สมมุติ์ ทำเนาว์ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นทายใจไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. เป็นการฝึกสมองทดลองปัญญา
2. เป็นการสนุกสนานเพลิดเพลินไปตามชนิดของปัญหา
3. เป็นการส่งเสริมภาษาทุกสาขาวิชา
4. เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาไทยทุกคำ
5. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
6. เป็นการฝึกให้คนมีเหตุผล
7. เป็นการสร้างความกล้าให้ตนเอง
8. เป็นการสร้างความประทับใจแก่ผู้อื่นยอมรับสัณยฐานตนเอง
9. เป็นการถึงคนให้ใกล้ชิดกับค่าประพันธ์ เรื่องคน และ เกิดความซาบซึ้งใน

เวลาต่อไป

10. เป็นการให้คนให้คนรู้ว่าและไปตามหาความรู้ใส่ตัวทุกด้าน¹

ในปัจจุบันปรากฏว่าการเล่นทายใจเริ่มเสื่อมความนิยมลงไปบ้าง อาจเป็นเพราะสภาพสังคมเปลี่ยนไป ความนิยมของคนในสังคมจึงเปลี่ยนไปด้วย แต่ก่อนนี้การเล่นทายใจนิยมเล่นกันมากในบรรดาญาติสนิทมิตรสหายและบางบ้านหรือตามร้านค้าก็ถือใจไว้ให้คนทายเล่นกัน เมื่อมีคนทายได้เจ้าของบ้านหรือเจ้าของร้านค้าจะมอบรางวัลได้ความที่เขียนไว้ได้ปัญหานั้น แต่ต่อมา นิยมนำ "ใจ" ไปเล่นทายกันในงานศพ ความนิยมในการเล่นทายใจตามบ้านตามร้านค้าก็เสื่อมไป เพราะถือว่าไม่เป็นสิริมงคล หรืออาจจะเป็นเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจที่ทำให้ชาวบ้านส่วนมากต้องทำงานหาเงินเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องกันทั่วไปเป็นเกลียว จึงไม่ค่อยมีเวลามาสนิใจการเล่นทายใจกันมากนัก แม้กระทั่งความ

¹สมมุติ์ ทำเนาว์ แนววิธีการทายใจของผีเมืองพนมสนธิ์ พิมพ์เป็นพระสิริในงานฉลองสมณศักดิ์พระครูสุจริตมณเฑาะ (นิพนธ์ สัจจบุญโม) อาทิตยที่ 8 มีนาคม 2524

นิยมเล่นทายโจ๊กในงานศพก็เริ่มเสื่อมลง อาจเป็นเพราะว่าการเล่นทายโจ๊กในงานศพนั้น เจ้าภาพต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยเฉพาะของรางวัล ซึ่งข้าวของต่าง ๆ มีราคาแพงขึ้น ถ้ามีการเล่นทายโจ๊ก เจ้าภาพก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายไม่น้อย จึงเป็นปัญหาสำหรับเจ้าภาพมาก เพราะระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้ หรืออาจจะเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตัวอย่างเช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แอมเบียนท์ภาพ การแสดงดนตรีต่าง ๆ สื่อสารมวลชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้ดึงดูดความสนใจของชาวบ้านไปเกือบหมด

แต่ถึงกระนั้นก็ยังมียุทธินิยมการเล่นทายโจ๊กเป็นชีวิตจิตใจ อีกจำนวนไม่น้อย กลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้พยายามเผยแพร่การเล่นทายโจ๊กไปเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และได้มีการจัดตั้งเป็นชมรมโจ๊กขึ้น จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ จัดการเล่นทายโจ๊กในเทศกาลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานประจำปีของอำเภอพนัสนิคม งานโรงเรียน งานวัด เป็นต้น ถ้าไม่มีเทศกาลก็จะจัดการเล่นทายโจ๊กตามตลาดสด เทศบาลอำเภอพนัสนิคมประมาณเดือนละครั้ง

ในฐานะที่ "โจ๊ก" เป็นปริศนาคำทายประเภทหนึ่ง "โจ๊ก" จึงมีหน้าที่และคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง P.D. Beuchal¹ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของปริศนาคำทายไว้ว่า

1. หน้าที่หลักของปริศนาคำทายคือ ให้ความบันเทิงซึ่งเป็นหน้าที่ที่เห็นได้ชัดเจนและคนในสังคมยอมรับ

2. ปริศนาคำทายเป็นการฝึกเขาวงมัจจุและไหวพริบ ทั้งยังเป็นการทดสอบความจำ ซึ่งผู้เฉลยต้องจำทั้งตัวปริศนาและคำตอบ ปริศนาคำทายจึงเป็นการฝึกป็นให้เด็กรู้จักจำ

3. ปริศนาคำทายส่วนมากให้ความรู้ เนื่องจากปริศนาคำทายมักจะกล่าวถึงชื่อต่าง ๆ ทางภูมิศาสตร์หรือเหตุการณ์ทางตอนในประวัติศาสตร์ ปริศนาคำทายจึงช่วยพัฒนาความสามารถในการสังเกตและอยู่ในรูปแบบของภาษาที่ประณีตและสละสลวย

¹P.D. Beuchal. "Riddles in Bantu," in The Study of Folklore.

นอกจากนี้ เนื้อหาสาระของปริศนาคำทายยังสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนวัฒนธรรมค่านิยมต่าง ๆ ซึ่ง ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์¹ ได้กล่าวถึง ความเกี่ยวข้องกับระหว่างปริศนากับวัฒนธรรมไว้ว่า ปริศนานั้นสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของประชาชน ลักษณะ วัฒนธรรม และปฏิกิริยาของประชาชนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หรือความสนใจของเขาที่มีต่อสิ่งของเหล่านั้น และการศึกษาปริศนาคำทายต่าง ๆ ของคนไทย ทำให้เราพอทราบถึงนิสัยบางอย่างของคนไทย คือ

1. คนไทยมีนิสัยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน บทปริศนาต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีข้อความคล้องจองกัน หรือเป็นคำประพันธ์ร้อยกรองแบบต่าง ๆ เช่น โคลง กลอน ฯลฯ
2. คนไทยนิยมผู้มีไหวพริบหรือปี่เจาวันดี จึงมีปริศนาประเภทเจาวันอยู่มาก เช่น พระอะไรจับผู้หญิงได้ - ทอม พระเอก ผู้ตอบปัญหาประเภทนี้ไม่คงอาศัยความรู้ แต่อาศัยไหวพริบของตนเอง
3. คนไทยชอบใช้คำพูดที่มีความหมายสองแง่สองมุมที่เกี่ยวกับเพศ อาจเป็นไปได้ว่า เรื่องที่เกี่ยวกับเพศเป็นข้อห้ามในสังคมไทยมาแต่เดิม การเลี้ยงดูบุตรหลานที่เป็นหญิงมักกวดขันไม่ให้สนิทสนมกับชายที่ไปไต่ถามถึงนั้นเอง จึงทำให้เกิดอารมณ์เก็บกด ต้องการระบายออก ชาวบ้านจึงแต่งปริศนาประเภทนี้ขึ้น ...²

แนวการศึกษาปริศนาคำทายอีกแนวทางหนึ่ง ได้แก่ ศึกษาบทบาทของปริศนาคำทายที่มีต่อกลุ่มชน ทศนิยม ทานตวนิช³ ได้กล่าวถึงบทบาทของปริศนาคำทายไว้ 5 ประการ ได้แก่

1. ปริศนาคำทายเป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้
2. ปริศนาคำทายทำหน้าที่เป็นแบบทดสอบเจาวันปัญญา
3. ปริศนาคำทายเป็นเครื่องให้ความบันเทิง

¹ ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ มานุษยวิทยากับการศึกษาศิลาวบ้าน หน้า 183 - 185

² ท. หน้า 185 - 186

³ ทศนิยม ทานตวนิช คิลาวบ้าน หน้า 203 - 204

4. ปริศนาคำทายสะท้อนสภาพท้องถิ่น

5. ปริศนาคำทายสะท้อนอุปนิสัยของกลุ่มชน

เนื่องจากการเล่นทายโจ๊กเริ่มเสื่อมความนิยมลงไปบ้าง เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่นทายโจ๊ก และการศึกษาค้นคว้าเรื่องโจ๊กยังมีน้อย ข้อมูลที่เป็น "ปัญหาโจ๊ก" ส่วนวนเก่าได้สูญหายไปบ้าง ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายยิ่งนัก เพราะ "โจ๊ก" มีรูปแบบเฉพาะ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และในฐานะที่ "โจ๊ก" ก็เป็นปริศนาคำทายประเภทหนึ่ง "โจ๊ก" จึงมีคุณค่าในตัวเองเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงความสนุกสนานเพลิดเพลิน ชาวชนบทของผู้เล่น ความรู้ทั่วไป สภาพสังคม ตลอดจนอุปนิสัยของกลุ่มชน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ และเลือกที่จะศึกษา "โจ๊ก" โดยเลือกศึกษา "โจ๊ก" ในท้องถิ่นอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และเผยแพร่ "โจ๊ก" ให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป ทั้งยังสามารถนำ "โจ๊ก" ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ได้อีกด้วย

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" ของอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อจำแนก "โจ๊ก" ของอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาสภาพสังคมที่ปรากฏอยู่ใน "โจ๊ก" ของอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อรวบรวม "โจ๊ก" ของอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้เข้าใจรูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" ของอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
2. ทำให้สามารถจำแนก "โจ๊ก" ตามแบบต่าง ๆ ได้

3. ทำให้ทราบสภาพสังคมที่ปรากฏอยู่ใน "โจ๊ก" ของอำเภอสนธิคม จังหวัดชลบุรี

4. ช่วยอนุรักษ์และเผยแพร่ "โจ๊ก" ของอำเภอสนธิคม จังหวัดชลบุรี

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. "โจ๊ก" จากอำเภอสนธิคม จังหวัดชลบุรีที่รวบรวมไว้ในการจัดครั้งนี้เป็น ข้อมูลที่รวบรวมจากแผ่น "โจ๊ก" ที่นำมาขายกันจริง ๆ ตลอดจนรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่พิมพ์เผยแพร่ และวิทยากรได้บันทึกเอาไว้

2. โจ๊กที่มีข้อความหายต่างกัน แต่ตรงโจ๊กเหมือนกัน ถือว่าเป็น "โจ๊ก" คนละ ส่วน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ ระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2525 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2527 เท่านั้น ดังนั้นข้อมูลในระยะหลังจากนี้ย่อมจะแตกต่างจากข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้ได้

ขอบเขตของกรณีศึกษาครั้งนี้ว่า

ศึกษาเฉพาะ "โจ๊ก" ที่โอ้เล่นขายกันในท้องถิ่น อำเภอสนธิคม จังหวัดชลบุรี เท่านั้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

"โจ๊ก" หมายถึง ปริศนาประเภทลายลักษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภท โจ๊กถ้อยคำ และโจ๊กภาพ

ปัญหาโจ๊ก หมายถึง คำถามหรือข้อความที่ซ่อนเงื่อนให้ทาย นิยมแต่งเป็นคำ ประพันธ์ประเภทต่าง ๆ โจ้เป็นคำทาย

ธงโจ๊ก หมายถึง คำตอบของโจ๊กถ้อยคำและโจ๊กภาพ

รูปแบบโจกถ้อยคำ หมายถึง คำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ที่นำมาใช้สร้างปัญหาโจก
รูปแบบโจกภาพ หมายถึง ภาพที่นำมาใช้สร้างเป็นปัญหาโจกถ้อยคำที่เป็นคำถาม
สั้น ๆ ประกอบภาพนั้น

กลวิธีในการสร้าง "โจก" หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้ออกโจกนำมาใช้สร้างปัญหา
โจกและธงโจก เพื่อให้ผู้ทายเกิดความสนใจและพยายามขบคิดปัญหา อันได้แก่ วิธีการซ่อน
เงื่อนงำ ความชัดเจนของปัญหา และการใช้ถ้อยคำ

การจำแนกโจก หมายถึง การแบ่งประเภทของโจก โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท
ใหญ่ ๆ คือ โจกถ้อยคำ และโจกภาพ นอกจากนี้จะแบ่งโจกถ้อยคำตามลักษณะของภาษากับความ
เนื้อหา ส่วนโจกภาพจะแบ่งตามความคิดและความเนื้อหา

สภาพสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ การทำ
มาหากิน ความเชื่อ ค่านิยม การเล่น ประเพณี บุคคล และร้านค้าในท้องถิ่นอำเภอน้ำสนธิคม
ผู้ออกโจก หมายถึง ผู้ที่เป็นฝ่ายตั้งคำถามโดยใช้คำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และ
รูปภาพ ซึ่งประกอบคำถามสั้น ๆ มาสร้างเป็นปัญหาโจกเพื่อให้คนทาย

ผู้ทายโจก หมายถึง ผู้ที่เป็นฝ่ายตอบปัญหาโจก หรือหาธงโจก

วิทยากรผู้ออกโจก หมายถึง ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้ออกโจกและบิณฑบาตในการเล่น
ทายโจก

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิทยากร และข้อมูลที่เป็น
โจกถ้อยคำกับโจกภาพที่เจ้าของ "โจก" หรือวิทยากรแต่ละคนเขียนปัญหาใส่กระดาษแล้วนำ
ไปแขวนให้คนทาย ผู้วิจัยรวบรวม "โจก" จากวิทยากร 7 คน ซึ่งล้วนเป็นผู้มีภูมิลำเนา
อยู่ในท้องถิ่นอำเภอน้ำสนธิคม จังหวัดชลบุรีทั้งสิ้น

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูล "โจก" ซึ่งเป็นตัวปริศนาและข้อมูลเกี่ยวกับ "โจก"
ที่ได้จากการจดบันทึกของวิทยากรแต่ละคน รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ อีก เช่น ความรู้เกี่ยวกับ

ห้องที่ ประวัติด้านความเป็นมาของ "โจ๊ก" แผนภูมิ สถิติ ต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าได้จากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- ที่ว่าการอำเภอพนัสนิคม
- หอสมุดแห่งชาติ
- สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หอสมุดประชาชน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
- หอสมุดวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์
- หอสมุดเอกลักษณ์ไทย

2. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทั่วไป ส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาโจ๊กที่วิทยากรได้จดบันทึกไว้ในสมุด และปัญหาโจ๊กที่มีการพิมพ์เผยแพร่จากเอกสารต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับห้องที่ ประวัติ แผนภูมิ สถิติ และเอกสารที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า ซึ่งได้รวบรวมจากเอกสาร หนังสือที่มีผู้เรียบเรียงไว้ก่อนแล้ว โดยการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ 6 แหล่ง ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

2.2 ขั้นสำรวจและศึกษาค้นคว้าหาวิทยากรในตำบลต่าง ๆ เป็นการออกสำรวจและศึกษาค้นคว้านักเล่นโจ๊กในตำบลต่าง ๆ เพื่อให้เป็นวิทยากร โดยสร้างมนุษยสัมพันธ์ และชี้แจงให้เกิดความเข้าใจอันดีถึงจุดมุ่งหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 ขั้นเก็บข้อมูล ออกเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์จากปากคำของวิทยากร ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการเล่นโจ๊ก ความหมายของคำว่า "โจ๊ก" วิธีการเล่นโจ๊ก อุปกรณ์การเล่น ประสบการณ์ในการเล่น วิธีการออกโจ๊กและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นโจ๊กของวิทยากร โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงบันทึกข้อมูลไว้ในแถบบันทึกเสียง และด้วยการจดบันทึก ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาโจ๊กและของโจ๊กนั้น รวบรวมจากแผ่นโจ๊กที่วิทยากรเคยนำออกมาให้คนได้ทาย เล่นกันแล้ว

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้จะวิเคราะห์ข้อมูล จักรวรรค์และเสนอผลแบบพรรณนาวิเคราะห์ด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ถอดข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิทยากรจากแถบบันทึกเสียงโดยละเอียด ทุกถ้อยคำออกเป็นตัวอักษรตามแบบของภาษากวาง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ "โจ๊ก" และอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับ "โจ๊ก"

3.2 แบ่งแยกข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ทั่ว ๆ ไป ของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ "โจ๊ก" ในด้านเป็นเครื่องสะท้อนสภาพสังคมในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

3.3 จำแนก "โจ๊ก" ซึ่งรวบรวมจากแผ่น "โจ๊ก" และจากเอกสารต่าง ๆ เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

3.3.1 โจ๊กภาพ

3.3.2 โจ๊กถ้อยคำ

3.3.2.1 จำแนกโจ๊กถ้อยคำความขงโจ๊ก พิจารณาตามลักษณะของภาษา ซึ่งจำแนกได้เป็น 7 แบบ คือ

3.3.2.1.1 คำพยางค์เดียว

- เล่นเสียงพยัญชนะต้น
- เล่นเสียงพยัญชนะท้าย
- เล่นเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย
- เล่นเสียงสระ
- เล่นเสียงวรรณยุกต์

3.3.2.1.2 คำหลายพยางค์

- เล่นเสียงพยางค์หน้า
- เล่นเสียงพยางค์กลาง

- เล่นเสียงพยางค์ท้าย

- 3.3.2.1.3 คำคู่
- 3.3.2.1.4 คำติดต่อกัน
- 3.3.2.1.5 คำยวน
- 3.3.2.1.6 การประสมคำ
- 3.3.2.1.7 คำต่อเนื่อง
- 3.3.2.1.8 เบ็ดเตล็ด
- 3.3.2.2 จำแนก "ใจึก" ตามเนื้อหา
 - 3.3.2.2.1 การทายเกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ
 - 3.3.2.2.2 การทายเกี่ยวกับสัตว์
 - 3.3.2.2.3 การทายเกี่ยวกับพืช
 - 3.3.2.2.4 การทายเกี่ยวกับร่างกาย
 - 3.3.2.2.5 การทายเกี่ยวกับกิจวัตร
 - 3.3.2.2.6 การทายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ
 - 3.3.2.2.7 การทายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้
 - 3.3.2.2.8 การทายเกี่ยวกับอาหารการกิน
 - 3.3.2.2.9 การทายเกี่ยวกับบุคคล
 - 3.3.2.2.10 การทายเกี่ยวกับสถานที่
 - 3.3.2.2.11 การทายเกี่ยวกับสำนวน สุภาษิตและคำพังเพย
 - 3.3.2.2.12 การทายเกี่ยวกับภาษา
 - 3.3.2.2.13 การทายเกี่ยวกับวรรณคดี
 - 3.3.2.2.14 การทายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์
 - 3.3.2.2.15 การทายเกี่ยวกับศาสนา

4. วิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก"

4.1 รูปแบบโจ๊กถ้อยคำ คือ คำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ที่นำมาสร้างเป็น
ปัญหาโจ๊ก ได้แก่

4.1.1 โคลง มีโคลงสี่สุภาพ และโคลงกระทู้

4.1.2 กลอน มี กลอนสี่ กลอนหก กลอนสุภาพ กลอนสักวา และ
กลอนคอกสร้อย

4.1.3 กาพย์ มี กาพย์ยานี และกาพย์สุรางคนางค์

4.1.4 ฉันท์ มี วัสนกถิตฉันท์ ฤทธกประยาตฉันท์ อินทรวชิรฉันท์
ไตรภพฉันท์ อินทวงศฉันท์ และ กมลฉันท์

4.1.5 คำคล้องจอง มีตั้งแต่วรรคละ 1 คำ จนถึงวรรคละ 4 คำ

4.1.6 เบ็ดเตล็ด

4.2 รูปแบบโจ๊กภาพ ได้แก่ ภาพและคำถามสั้น ๆ ประกอบภาพ

4.3 กลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก"

4.3.1 วิธีการซ่อนเงื่อนงำ

4.3.2 ความชัดเจนของปัญหา

4.3.3 การใช้ภาษา

5. ศึกษาสภาพสังคมที่ปรากฏอยู่ใน "โจ๊ก" ของอำเภอฟันสนิคม จังหวัดชลบุรี
เกี่ยวกับ

5.1 ลักษณะภูมิประเทศ

5.2 การทำนาทำกิน

5.3 ความเชื่อ

5.4 ค่านิยม

5.5 การเล่น

5.6 ประเพณี

5.7 การกล่าวถึงบุคคล

5.8 การกล่าวถึงร้านค้า

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

มีสเชอชาห์¹ ได้ค้นคว้าเรื่อง "ปริศนาของชาวบันตู" (Riddles in Bantu) โดยมุ่งศึกษารูปแบบและได้ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและคุณค่าเน็คพอสมควร เขาแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น 6 หัวข้อ คือ หัวข้อแรกกล่าวถึงความสำคัญของปริศนา หัวข้อที่สองถึงแนวกล่อมทางสังคมของปริศนา หัวข้อที่สาม ชนิดและรูปแบบของปริศนาชาวบันตู หัวข้อที่สี่ จังหวะของปริศนา หัวข้อที่ห้า เนื้อหาของปริศนาชาวบันตู ซึ่งส่วนมากจะสะท้อนสิ่งแวดล้อม โดยมักจะเป็นการพรรณนาธรรมชาติ หรือสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติและสัตว์ในท้องถิ่น บางบทจะพรรณนาถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น และหัวข้อสุดท้าย เป็นการจำแนกปริศนาของชาวบันตู โดยจำแนกตามคำตอบ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าที่เป็นภาษาไทยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการรวบรวม จักหมวดหมู่ของปริศนา จำแนกประเภท และศึกษาบทบาททางการศึกษาของปริศนาไทย เช่น

นพคุณ คุณาชีวะ² ได้ศึกษาบทบาททางการศึกษาของปริศนาของไทย โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ เพื่อศึกษารวบรวมปริศนาพื้นเมืองของไทยจากหนังสือที่รวบรวมไว้แล้วของทุกภาค แล้วนำมาจัดจำแนกตามแบบสากล โดยใช้หนังสือ ปริศนาภาษาอังกฤษจากประเพณีมุขปาฐะ (English Riddles from Oral Tradition) ของอาร์เธอร์ เทเซอร์ เป็นหลัก ทั้งยังศึกษาบทบาทของปริศนาพื้นเมืองในหมู่เด็กไทยและเพื่อเป็นแนวทางในการได้ปริศนาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการสอนภาษาและฝึกเชาวน์

¹ ดู Dundes, The Study of Folklore p. 182 - 205

² นพคุณ คุณาชีวะ บทบาททางการศึกษาของปริศนาของไทย 130 หน้า.

ผลของการวิจัยนั้นผู้วิจัยสามารถจัดหมวดปรศนาของไทยได้ 12 หมวด และลักษณะปรศนา
พื้นเมืองของไทยมีความคล้ายคลึงเป็นส่วนมากกับลักษณะของการวิจัย คือ เด็กเรียนรู้
ปรศนาจากการถ่ายทอดทางประเพณีเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นเด็กจะตอบปรศนาด้วยปฏิกิริยา
เป็นส่วนน้อย และผู้วิจัยคาดว่าเด็กชนบทจะเรียนรู้ปรศนาจากประเพณีได้มากกว่าเด็กที่อยู่ใน
กรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่า เด็กสามารถตอบปรศนาด้วยปฏิกิริยาได้มากกว่าเด็กที่
ตอบจากการเรียนรู้ทางประเพณี และนักเรียนที่อยู่ต่างจังหวัดกับนักเรียนที่อยู่ในเขต
กรุงเทพมหานครมีความสามารถในการตอบปัญหาไม่แตกต่างกัน ดังนั้นถ้าจะนำปรศนา
พื้นเมืองของไทยมาใช้ในกิจกรรมการสอนภาษาและฝึกเจาวน์ของเด็กรักก็เป็นสิ่งที่น่าจะทำ
ได้

เจือ สละเวทน¹ ได้เขียนบทความเรื่อง "วิธีสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษา
ว่าด้วยอะไรเอ๋ย" เป็นการเสนอแนะวิธีการสอนภาษาแบบใหม่ โดยใช้ปรศนาคำทาย
ประเภท "อะไรเอ๋ย..." เป็นอุปกรณ์การสอนภาษาไทยแทรกเข้าไปในบทเรียน อ่าน เขียน
คิดและแต่งให้เหมาะสม วิธีใช้จำแนกเป็น 2 แบบ แบบแรกใช้ปรศนาแทรกในบทเรียน
เพื่อทวีความสนใจ อีกแบบหนึ่งใช้ปรศนาเป็นการแข่งเพื่อความสนุก อีกพูด ฝึกความคิด
และฝึกการทำงานร่วมกันเป็นหมู่ นอกจากนี้ยังได้ความรู้ทางภาษาไทยควบไปกับการเล่น
อีกด้วย ตอนท้ายบทความ ผู้เขียนได้รวบรวมปรศนาของไทยและแบ่งหมวดหมู่ตามลักษณะ
คำตอบได้ 6 หมวด จำนวนปรศนา 65 ข้อ

พระธรรมโกศาจารย์² ได้รวบรวมบททายคำประพันธ์ของพระครูพิพิธโกศล
โดยได้เล่าไว้ในตอนต้นเรื่องว่า การทายใจในเขตจังหวัดชลบุรีเมื่อ 40 - 50 ปีมาจน

¹เจือ สละเวทน "วิธีสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาว่าด้วยอะไรเอ๋ย"
ประชาศึกษา 4 - 8 พฤษภาคม 2516

²พระธรรมโกศาจารย์ บททายคำประพันธ์ของพระครูพิพิธโกศล พิมพ์ในงาน
พระราชทานเพลิงศพพระครูพิพิธโกศล 15 พฤษภาคม 2509 21 หน้า

ปัจจุบันนี้มักจะนิยมทายใจกันทั่วทั้งในทางแพทย์พื้นบ้านหรือหมอชาวบ้าน โดยใช้ทายคอคอดจนการจับสถานที่เป็นหน้าตาของเจ้าภาพ โดยคำนึงถึงว่าสถานที่ที่ตั้งโรงโຈ้กควรอยู่ห่างจากเสียงรบกวน เพื่อให้ผู้ทายสนใจใช้สติปัญญาได้เต็มที่ ผู้เขียนได้เล่าถึงความเป็นมาของการเล่นทายอะไรอยู่ตั้งแต่สมัยที่ผู้เขียนยังเป็นเด็ก คอคอดจนประโยชน์ของการทาย และอธิบายถึงลักษณะของโຈ้ก วิธีการทายโຈ้ก การทายโຈ้ก ในตอนท้ายได้รวบรวม "โຈ้ก" ส่วนหนึ่งของพระครูพิพิธโกศล (ขง นันทภักดิ์) จำนวน 65 บท พร้อมทั้งเฉลยโຈ้กไว้ท้ายเล่ม

วิพุธ โสภวงศ์¹ ได้กล่าวถึง "ปริศนาคำทาย" ไว้ในหนังสือสายอักษร โดยกล่าวถึงความนิยมในการเล่นทายปริศนาหรือการแก้ปริศนา ซึ่งนิยมเล่นกันทั่วไปนับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ เจ้านาย ข้าราชการ ลงมาจนถึงชาวบ้านธรรมดา ปริศนาคำทายมีทั้งที่เป็นร้อยกรอง และความเรียงธรรมดา การเล่นปริศนาในสมัยรัชกาลที่ 5 และในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้น ทรงเรียกว่า "ฉะหมี่" ผู้เขียนได้กล่าวถึงการเล่นฉะหมี่พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบทั้งปริศนาที่เป็นร้อยกรอง และปริศนาที่เป็นความเรียง ซึ่งส่วนมากแล้วเป็นปริศนาที่เล่นกันในราชสำนักและคนชั้นสูงเท่านั้น ส่วนการเล่นทายปริศนาในทำนองเดียวกันซึ่งเป็นแบบของชาวบ้านที่จังหวัดชลบุรีเรียกกันว่า "ทายโຈ้ก" ผู้เขียนได้เล่าถึงโอกาสที่เล่นทายโຈ้กกัน วิธีการเล่นทายโຈ้ก โຈ้กแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งยกตัวอย่าง ในตอนท้ายมี "โຈ้ก" ที่เป็นโคลงให้ผู้อ่านได้ทายกันเล่น 4 ชุด

แผนกวิชาภาษาไทย โรงเรียนพนัสพิทยาคม "พนัสพิทยาคาร"² อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี ได้ออกอนุสารเรื่อง กลวิธีการทายโຈ้ก โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะกระตุ้นให้เด็กหันมาสนใจภาษาไทยขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย โดยกล่าวถึงความหมายของคำว่า "โຈ้ก" แบ่งโຈ้กตามเนื้อหาโຈ้กเป็น 3 แบบ ได้แก่ โຈ้กประเภทพื้น ๆ ประเภท

¹วิพุธ โสภวงศ์ "ปริศนาคำทาย" สายอักษร , หน้า 70 - 81

²แผนกวิชาภาษาไทย โรงเรียนพนัสพิทยาคม "พนัสพิทยาคาร" ชลบุรี กลวิธีการทายโຈ้ก 60 หน้า

ปฏิภาณและประเภทความรู้ นอกจากนี้ก็รวบรวมโจ๊กจากเจ้าของให้หาโจ๊กแต่ละคน
กำหนดเป็นหัวข้อดังนี้ ธงโจ๊กจากรามเกียรติ์, ปริศนากลอน, สารพัดปริศนา, โจ๊กสิบแปด
โจ๊กสนุก และปริศนาพาโจ๊ก

วินัย ธรรมสโรช¹ เขียนบทความเรื่อง "โจ๊ก ปริศนาภาษาไทย" ได้กล่าว
ถึงความหมายของ "โจ๊ก" โอกาสต่าง ๆ ในการเล่นโจ๊ก เช่น ในงานศพ งานรื่นเริง
ในวันไหลจากเรือน เป็นต้น วิธีการเล่นและการจำแนกโจ๊กตามธงโจ๊กได้ 8 แบบ

ชาติ ครองชนม์² ได้กล่าวถึง ะหมี่ (โจ๊ก) ว่าเป็นการเล่นอย่างหนึ่งของไทย
ได้ทำจากข้อความของคำว่า "ะหมี่หรือโจ๊ก" ที่มาของคำว่า "ะหมี่หรือโจ๊ก" วิวัฒนาการ
ของโจ๊กว่าเริ่มมาจาก "อะไรเอ๋ย..." แบบถามปากเปล่าตอบปากเปล่า แล้วต่อมาได้เป็น
ลายลักษณ์อักษร แยกย่อยออกเป็น 2 ประเภท คือ โจ๊กภาพกับโจ๊กลายลักษณ์อักษร ต่อ
จากนั้นได้อธิบายวิธีการเล่นโจ๊ก พร้อมทั้งจำแนกโจ๊กตามธงโจ๊กเป็น 12 แบบ ในตอน
ท้ายมีแบบฝึกหัดให้ผู้อ่านลองทาย

สมบุญ ทำเนา³ ได้รวบรวม "แนววิธีการทายโจ๊กของที่เมืองพนัสนิคม" จาก
นักเล่นโจ๊ก อำเภอพนัสนิคม โดยแบ่งเป็น 9 หัวข้อ คือ

1. โจ๊กคืออะไร
2. โจ๊กไทย 10 แบบ
3. รูปร่างโจ๊ก
4. ไปเที่ยวงานโจ๊ก

¹วินัย ธรรมสโรช "โจ๊ก ปริศนาภาษาไทย" สื่อนานา 2 : 60 - 74
มกราคม 2514

²ชาติ ครองชนม์ ะหมี่ (โจ๊ก) เอกสารประกอบการบรรยาย 10 หน้า

³สมบุญ ทำเนา แนววิธีการทายโจ๊กของที่เมืองพนัสนิคม พิมพ์เป็นที่ระลึก
ในงานฉลองสมณศักดิ์พระครูสังฆาภิวัฒน์ (นิพนธ์ สุธงษณฺโม) อาทิตยที่ 8 มีนาคม 2524
156 หน้า

5. วิวัฒนาการของโจ๊ก
6. คำประพันธ์ที่นำมาสร้างโจ๊ก
7. แนวหนึ่งของการสร้างโจ๊ก
8. โจ๊กเมืองรถ
9. มาฝึกหัดทายโจ๊กกันเถอะ

และในตอนท้ายเป็นการเฉลยโจ๊ก จุ่มจุ่ม, เฉลยโจ๊กอะไรเอ๋ย และเฉลยโจ๊กทั้งหมด
70 ชุด

มจญ สุวรรณพงษ์¹ ได้รวบรวมมะหิมี่ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้เขียนเห็นคุณค่าของมะหิมี่ที่มีต่อการเรียนการสอน เพราะมะหิมี่ช่วยให้บรรยากาศแห่งการเรียนรู้สนุกสนาน ผู้เรียนมีความสนใจที่จะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว ผลแห่งการเรียนรู้คงทนถาวร ย้ำให้ผู้เรียนรักการค้นคว้าอยู่เสมอ สบคврที่จะถ่ายทอดวิธีการของมะหิมี่ให้กว้างขวางออกไป อันจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาเป็นส่วนรวม ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาเป็น 3 หัวข้อด้วยกัน คือ

1. บทนำ กล่าวถึง การเล่นเกมทายปัญหา "อะไรเอ๋ย..."
2. มะหิมี่
 - 2.1 มะหิมี่คืออะไร
 - 2.2 ความเป็นมาของมะหิมี่
 - 2.3 ลักษณะของมะหิมี่ในฐานะที่เป็นมหรสพ
 - 2.4 วิธีการทายมะหิมี่
 - 2.5 คุณค่าของมะหิมี่ที่มีต่อการศึกษา
 - 2.6 ลักษณะของมะหิมี่
 - 2.7 มะหิมี่กับการเรียนการสอน
3. ตัวอย่างมะหิมี่

¹มจญ สุวรรณพงษ์ มะหิมี่ 58 หน้า

สมัย อยุธยา ละออง เพชรรัตน์ และ อนงค์ อาษาดี¹ เขียนเอกสาร
วัฒนธรรมไทย ฉบับที่ 13 เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นพนัสนิคม ได้กล่าวถึงวัฒนธรรม
ภาษาและรวบรวมวัฒนธรรมทางภาษาของท้องถิ่นในเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัด
ซึ่งแสดงถึงความเจริญทางภาษามาแล้วทั้งในอดีตและปัจจุบัน วัฒนธรรมทางภ
หนึ่ง ได้แก่ การทายปริศนา ผู้เขียนกล่าวถึง ความนิยมและความสำคัญใ
ทายปริศนา การทายปริศนาแบบหนึ่งที่เล่นกันในเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัด
เรียกว่า "โจ๊ก" โดยให้ความหมายของ "โจ๊ก" ว่า การตั้งกระทู้ถามแ
ให้ตรงตามกระสุนนัดด้วย กติกาและศิลปะซึ่งได้ตกลงกัน นอกจากนี้ยังได้
ในการทายโจ๊กจากคำอธิบายของนายซิม สิงขวงษ์ และยกตัวอย่างโจ๊กช
วัดหนองไทร (เบญจธรรมาราม) คือ พระมหานรินทร์ สัจจะขันโม ซึ่งท่าน
ได้นักไปทางสติปัญญา คนทุกเพศทุกวัยมีโอกาสทายโจ๊กของท่าน โดยเฉพาะ
นักศึกษา ตัวอย่างโจ๊กของพระมหานรินทร์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับเด็ก
ประถมต้น ชั้นมัธยม และระดับบุคคลทั่วไป

¹สมัย อยุธยา ละออง เพชรรัตน์ และ อนงค์ อาษาดี วัฒนธรรมท้องถิ่น
อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี 22 หน้า

พื้นที่โดยทั่วไปเกี่ยวกับท้องถิ่นและวิทยาการ

จังหวัดชลบุรี

ชลบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคตะวันออกตอนล่างของประเทศไทย ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 85 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 4,507 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตทางทิศเหนือติดกับอำเภอบางปะกงและอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ทิศใต้ติดกับอ่าวไทยและกิ่งอำเภอบางนาง จังหวัดระยอง ทิศตะวันออกติดกับอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง และอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และทิศตะวันตกติดกับอ่าวไทย

ภูมิประเทศตอนกลางเป็นภูเขา ตอนเหนือเป็นที่ราบลุ่ม และเป็นแหล่งปลูกข้าวของจังหวัด ทางทิศตะวันออกและทิศใต้แต่เดิมเป็นป่าเขา พื้นที่ลุ่มตอน แต่ในปัจจุบันนี้ราษฎรได้ถางปลูกพืชไร่ ไร่แก้มันสำปะหลัง และอ้อยเป็นส่วนใหญ่ ป่าสงวนจะอยู่ลึกเข้าไปจนสุดเขตด้านตะวันออก ส่วนทางด้านตะวันตกจะติดกับฝั่งทะเลโดยตลอด มีชายหาดและเกาะซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ บางแสน พัทยา เกาะสีชัง เกาะล้าน เป็นต้น

ภูมิอากาศของจังหวัดชลบุรีมีฝนตกชุกสลับกับอากาศแห้งแล้ง แต่ก็ไม่แห้งแล้งมากนัก เนื่องจากอิทธิพลของลมทะเล ส่วนฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนเหมือนกรุงเทพมหานคร และจะร้อนจัดในเดือนมีนาคม - เมษายน

จากสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ และดินฟ้าอากาศดังกล่าว ทำให้จังหวัดชลบุรีเป็นทั้งเมืองตากอากาศ เมืองแห่งการเกษตรกรรม และเมืองอุตสาหกรรม ซึ่งนับได้ว่าจังหวัดที่มีความสำคัญมากที่สุดจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออก

ประชากรส่วนใหญ่มีสัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ จะมีคนต่าง้าวเข้ามาปะปนบ้างเล็กน้อย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสัญชาติจีน และประชากรที่นับถือศาสนาอื่นบ้างมีไม่มากนัก

เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาขงจื้อ และศาสนาอิสลาม ซึ่งมีความเป็นอยู่คลอคลาน วัฒนธรรมของประชากรจะคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง คือ มีนิสัยสุภาพ รัก ความสงบ เรียบร้อย รักหมู่คณะ สนใจการศึกษาทั่ว ๆ ไป อีกทั้งยังยอมรับเทคโนโลยี ใหม่ ๆ ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรีขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นผลทำให้ประชากรมี รายได้ก็พอสมควร¹

จังหวัดชลบุรีมีประเพณีที่น่าสนใจ คือ ประเพณีวิ่งควาย ทางจังหวัดจะจัดให้ขึ้น เป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันก่อนออกพรรษา 1 วัน เป็นวันที่ ใกล้จะสิ้นสุดฤดูฝนและจะย่างเข้าสู่ฤดูหนาว ชาวนาได้ทำนาไถหว่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงมี เวลาที่จะพักผ่อนหาความสนุกสนาน ดังนั้นชาวบ้านจะพากันตกแต่งควายของตนให้สวยงาม แล้วพาเข้าไปในตัวเมือง เพื่อให้ควายวิ่งแข่งกันเป็นที่สนุกสนาน พอวันรุ่งขึ้นเป็นวันออก พรรษา ทุกคนก็จะหยุดงานไปทำบุญที่วัด นอกจากนี้ยังมีประเพณีทำบุญเทศกาลตรุษสารท ทำบุญวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีทอดกฐินทอดผ้าป่า ประเพณีในงานนักขัตฤกษ์ เช่น งาน สงกรานต์ งานลอยกระทง และประเพณีในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา ศักยภัตรเทโว เป็นต้น ประเพณีของจังหวัดชลบุรีจึง คล้ายคลึงกับประเพณีของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง

จังหวัดชลบุรีแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ และ 3 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอ เมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง อำเภอสรีราชา อำเภอบ้านบึง อำเภอ บางละมุง อำเภอสัตหีบ กิ่งอำเภอเกาะสีชัง กิ่งอำเภอหนองใหญ่ และกิ่งอำเภอบ่อทอง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อไป จึงขอกล่าวถึงพื้นที่โดยทั่วไปเฉพาะในท้องถิ่นอำเภอ พนัสนิคมเท่านั้น

¹พิณทิพย์ พงษ์พิพจน์ วรรณกรรมแหล่งจากอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี¹

1. ประวัติอำเภอพนสนธิคม ประวัติความเป็นมาของอำเภอพนสนธิคมนั้นน่าสนใจยิ่ง ทั้งในทางประวัติศาสตร์และนิยายปรัมปราเนื่องจากเป็นเมืองเก่าแก่โบราณ ในทางประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์หลายท่านลงความเห็นว่า เมืองนี้เป็นเมืองซึ่งตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ใน พ.ศ. 2367 ได้ทรงจัดการปกครองบ้านเมืองใต้เจริศทั่วหน้ายิ่งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2368 ทรงโปรดให้ยกตำบลขึ้นเป็นเมืองรวม 27 หัวเมือง ในจำนวนนี้ได้ยกหมู่บ้านพระรถขึ้นเป็นเมือง เรียกว่า "เมืองพนสนธิคม" เมืองเหล่านี้จัดเป็นเมืองจันทร และได้มีผู้สำเร็จราชการเมืองสืบสืบทอดกันถึง 4ชั่วอายุคน คือ

พระอินทอาษา ผู้สำเร็จราชการเมืองคนแรก ซึ่งเป็นต้นสกุล "ทุมมานนท์" ในขณะนั้น

ท้าวทุม ทุมมานนท์ ต่อมาได้รับพระราชนิพนธ์บรรดาศักดิ์เป็น "พระอินทอาษา" ครั้นในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้ทรงเปลี่ยนนามบรรดาศักดิ์เป็น "พระอินทราชา"

หลวงภักดีสงคราม (นิด ทุมมานนท์)

ท้าวบุญจันทร์ ทุมมานนท์ ได้เป็นผู้สำเร็จราชการเมือง อยู่ได้ไม่นานมีความสนใจในทางพุทธศาสนาาก จึงได้มอบตำแหน่งผู้สำเร็จราชการให้แก่ท้าวเปี้ยะ ผู้เป็นอาชาราชการแทนต่อมา

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2447 ได้ทรงปรับปรุงการปกครองประเทศใหม่ โดยให้ยุบเมืองพนสนธิคม เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดชลบุรีมาจนทุกวันนี้

ส่วนทางนิยาย เขากล่าวว่า เมืองนี้คือเมืองพระรถ เพราะมีหลักฐานหลายอย่างปรากฏอยู่ อาทิเช่น

¹ว่าการอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและปรัมปราต่าง ๆ ของอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2524

กำแพงเมืองพระรถ ตั้งอยู่ตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคม ห่างจากที่ว่าการอำเภอพนัสนิคมไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๖ กิโลเมตร

สระสี่เหลี่ยม เป็นสระน้ำสี่เหลี่ยม ตั้งอยู่ตำบลสระสี่เหลี่ยม กล่าวกันว่า เป็นสระน้ำสำหรับให้น้ำไก่ของพระรถ

หมอนนางสิบสอง เป็นถ้ำซึ่งมีหมอนนางทั้งสิบสองซึ่งเป็นมารดาของพระรถ ขณะนี้เป็นตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม

คูเมืองพญาเร่ เป็นคูเมืองโบราณติดต่อกับเมืองพระรถ ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลบ่อทอง ถึงอำเภอบ่อทอง

2. สภาพทางภูมิศาสตร์

2.1 ที่ตั้งและขนาด อำเภอพนัสนิคมอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดชลบุรี ห่างจากอำเภอเมืองไปตามถนนทางหลวงแผ่นดินสายสุขุมประยูร ประมาณ 22 กิโลเมตร ที่ว่าการอำเภออยู่ในเขตเทศบาล ตั้งอยู่ที่ถนนเมืองเก่า อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ขนาดของอำเภอพนัสนิคม มีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร กว้างประมาณ 25 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1805.5 ตารางกิโลเมตร

2.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับถึงอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี และอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ลักษณะภูมิประเทศ อำเภอพนัสนิคมเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตกว้างขวาง ทางทิศตะวันออกซึ่งอยู่ในเขตตำบลท่าบุญมี มีลักษณะป่าคง และไร่อ้อย ไร่มัน ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งติดต่อกับอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรีและอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ทำนาเป็นส่วนใหญ่ การทำนาได้อาศัยน้ำในลำน้ำคลองหลวง ซึ่งไหลผ่านใจกลางของอำเภอ และคลองสาริกา ซึ่งไหลมาจากอำเภอบ้านบึง ส่วนตอนใต้กับทางตะวันออกเป็น

ที่สูง มีการทำไร่ไถ่ ไม้สำหรับหลัง และพืชผักต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ซึ่งทางราชการได้กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติอีกด้วย

4. สภาพดินฟ้าอากาศ พื้นที่ของอำเภอพนมสนั่นคมส่วนมากเป็นที่นา ไร่ และ ส่วนบางตอนเป็นป่า บางตอนเป็นที่ราบสูง มีลมพัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ตลอดปี จึงทำให้อากาศเย็นสบาย จะมีฝนตกชุกระหว่างเดือนพฤษภาคม - พฤศจิกายน นอกจากนี้ยังมีลมที่พัดมาจากทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ทำให้อากาศแห้งแล้งและมีอากาศหนาวเย็น แต่ก็ไม่หนาวมากนัก เพราะอิทธิพลไอน้ำจากทะเลทางทิศตะวันตกของอำเภอ

5. การปกครอง

5.1 การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

5.1.1 กิ่งอำเภอ 1 แห่ง

5.1.2 ตำบล แบ่งเป็น

ตำบลท่าข้าม	มี 7 หมู่บ้าน
ตำบลโคกเพชร	มี 8 หมู่บ้าน
ตำบลท่าบุญมี	มี 9 หมู่บ้าน
ตำบลนามะตูม	มี 7 หมู่บ้าน
ตำบลนาวังหิน	มี 10 หมู่บ้าน
ตำบลหน้าพระธาตุ	มี 11 หมู่บ้าน
ตำบลบ้านช้าง	มี 7 หมู่บ้าน
ตำบลทุ่งขวาง	มี 10 หมู่บ้าน
ตำบลนาเร็ก	มี 11 หมู่บ้าน
ตำบลหนองปรือ	มี 8 หมู่บ้าน
ตำบลบ้านเข็ก	มี 8 หมู่บ้าน
ตำบลภูโจ้ง	มี 6 หมู่บ้าน

ตำบลหมอนแดง	มี	11 หมู่บ้าน
ตำบลวัดโบสถ์	มี	10 หมู่บ้าน
ตำบลวัดหลวง	มี	7 หมู่บ้าน
ตำบลไร่หลักทอง	มี	11 หมู่บ้าน
ตำบลหนองเหียง	มี	10 หมู่บ้าน
ตำบลหนองขยาค	มี	8 หมู่บ้าน
ตำบลสระสี่เหลี่ยม	มี	10 หมู่บ้าน
ตำบลหัวถนน	มี	9 หมู่บ้าน
รวม 20 ตำบล มี 180 หมู่บ้าน		

5.2 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

5.2.1 เทศบาล มี 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองพนัสนิคม ตำบลในเขตเทศบาลมี 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลพนัสนิคม ซึ่งเป็นพื้นที่ของในเขตเทศบาลทั้งตำบล

5.2.2 สุขาภิบาล 1 แห่ง คือ สุขาภิบาลท่าบุญมี ตำบลในเขตสุขาภิบาลมี 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าบุญมี

5.2.3 สภาตำบล มี 20 แห่ง ทุกตำบลในอำเภอพนัสนิคมมีสภาตำบลด้วย

5.3 หน่วยราชการอื่น ๆ ได้แก่

ธนาคารออมสิน

สถานีตำรวจภูธรอำเภอพนัสนิคม

โรงพยาบาลอำเภอพนัสนิคม

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอพนัสนิคม

การประปาอำเภอพนัสนิคม

โรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนที่

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

6. ประชากร

6.1 จำนวนประชากร เชื้อชาติ และศาสนา จากทะเบียนราษฎร ปี

พ.ศ. 2524 อำเภอสนธิคม มีประชากรทั้งสิ้น 110,949 คน เป็นชาย 56,026 คน หญิง 54,923 คน ตามประวัติศาสตร์ว่า คนที่อาศัยอยู่ในอำเภอนี้ แต่เดิมเป็นคนไทย ที่มีเชื้อสายมาจากทางอยุธยา อพยพเข้ามาครั้งหนึ่งมาตั้งได้กรุงศรีอยุธยาครั้งหนึ่ง คนไทย เหล่านี้ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตอำเภอฟานทอง ได้เข้ามาอยู่ในเขตอำเภอสนธิคมก็อยู่ทาง ตำบลวัดโบสถ์ วัดหลวง แล้วเข้ามาทางตำบลนาชุม เหล่านี้ เป็นต้น คนที่หนีอยู่ก่อน แล้วในท้องถิ่นก็คงจะมี ครั้นภายหลังพวกที่อพยพมาจากทางเวียงจันทน์ครั้งเวียงจันทน์แตก สมัยกรุงธนบุรี ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อำเภอนี้ และยังมีชาวจีนเข้ามาในภายหลัง เข้า มาทำมาหากิน มีลูกหลานสืบต่อกันมาเป็นปกติสุขเรื่อยมาเท่าทุกวันนี้¹

อย่างไรก็ตาม ราษฎรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และส่วนน้อย นับถือศาสนาอิสลามอยู่บ้าง มีคนต่างศาสนาอื่นมาปะปนอยู่ทั้งสิ้น 80 คน

ชาวอำเภอสนธิคมส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีนับถือศาสนาคริสต์และอิสลามอยู่ บ้าง จำนวนวัดในอำเภอ มีวัดพุทธทั้งหมด 61 แห่ง สำนักสงฆ์ 14 แห่ง โบสถ์คริสต์ ศาสนา 1 แห่ง มัสยิด 10 แห่ง ศาลเจ้า 12 แห่ง

6.2 อาชีพ

6.2.1 การเกษตรกรรม แต่เดิมเศรษฐกิจของอำเภอสนธิคมขึ้นอยู่กับ การทำนาแต่อย่างเดียว ในท้องที่ส่วนใหญ่ของอำเภอ ราษฎรทำนาประมาณร้อยละ 30 ต่อมาได้มีอุตสาหกรรมน้ำตาลทรายซึ่งมีโรงงานตั้งขึ้น ราษฎรจึงทำไร่อ้อยกันเป็นจำนวนมาก พร้อม ๆ กับการขยายตัวของไร่อ้อย จึงทำให้ราษฎรบุกเบิกป่า ก่อนราษฎรก็เพิ่ม การทำไร่มันสำปะหลังขึ้นอีก

¹วินัย ธรรมสโรช และคนอื่น ๆ แนะนำให้รู้จักเมืองสนธิคม พิมพ์ใน งานสงกรานต์จังหวัดชลบุรี 2515 หน้า 6

6.2.2 การปลุกสัตว์ อำเภอพนสนธิคมเป็นแหล่งที่มีการเลี้ยงสัตว์มาก อำเภอหนึ่ง ราษฎรส่วนมากเลี้ยงเป็ดประมาณร้อยละ 70 ของการปลุกสัตว์ของอำเภอรอบลงมาได้ถึงไก่ หนู นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงโคและกระบือบ้าง เพื่อประโยชน์ในการทำนา

6.2.3 การประมง เนื่องจากอำเภอพนสนธิคมไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติใหญ่เพียงพอ จึงไม่มีการประมงที่ถือว่าเป็นอาชีพหลัก คงเลี้ยงปลาบ้าง ตามคลองและอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กเท่านั้น

6.2.4 การทำเหมืองแร่ ในเขตท้องที่อำเภอพนสนธิคมไม่มีอาชีพเหมืองแร่แต่อย่างใด แต่ราษฎรได้มีอาชีพด้านนี้บ้าง โดยเข้าไปทำที่กิ่งอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

6.2.5 การอุตสาหกรรม การอุตสาหกรรมที่ได้สำรวจแล้วมีดังนี้ คือ

โรงงานน้ำตาลทรายขาว	1 โรง
โรงงานน้ำตาลทรายแดง	3 โรง
โรงงานแปรงมันสำปะหลัง	1 โรง
โรงสี	60 โรง
โรงเลื่อยจักร	4 โรง
โรงงานไม้ขีด	1 โรง
โรงงานแปรรูปไม้	4 โรง
โรงตีบ่อขี้	3 โรง
โรงงานอื่น ๆ	150 โรง

6.2.6 การหัตถกรรม อำเภอพนสนธิคมนับได้ว่าเป็นแหล่งผลิตเครื่องจักสานใหญ่ที่สุดในจังหวัดชลบุรี เนื่องจากช่วงเวลาที่ชาวบ้านว่างเว้นจากการทำนา ก็มักจะทำเครื่องจักสานขายส่งตามร้านค้า ซึ่งจะเป็นตัวแทนจัดส่งเข้าไปขายในกรุงเทพมหานครและในท้องถิ่นอื่น ๆ ของประเทศ (นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีรายได้อีกส่วนหนึ่งจากการทำของชำร่วยจำหน่ายด้วย)

6.2.7 การพาณิชย์กรรม เค้าที่ได้สำรวจแล้ว มี

บริษัทจำกัด	4 แห่ง
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	24 แห่ง
โรงแรม	3 แห่ง
โรงรับจำนำ	1 แห่ง
โรงแรมหรสพ	1 แห่ง

6.2.8 การธนาคาร มี 7 แห่ง

ธนาคารออมสิน สาขานนทบุรี

ธนาคารกรุงไทย

ธนาคารกรุงเทพ

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

ธนาคารไทยพาณิชย์

ธนาคารเกษตรและสหกรณ์

ธนาคารกสิกรไทย

7. การศึกษา ชาวอำเภอพนัสนิคมมีความสนใจในด้านการศึกษามาก ราษฎรส่วนใหญ่จบการศึกษาก่อนมัธยม อ่านออกเขียนได้ มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพดี ในปัจจุบันจังหวัดชลบุรีได้ขยายการศึกษาอย่างกว้างขวางและมีมาตรฐานยิ่งขึ้น จึงมีผลทำให้การศึกษาของอำเภอพนัสนิคมเจริญไปด้วย

อำเภอพนัสนิคมจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา สถานศึกษาทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน มีดังต่อไปนี้

7.1 โรงเรียนของกรมสามัญศึกษา 5 แห่ง ครู 250 คน นักเรียน 3,000 คน

7.2 โรงเรียนประถมศึกษา 73 แห่ง ครู 485 คน นักเรียน 8,600 คน

7.3 โรงเรียนเทศบาล 3 แห่ง ครู 60 คน นักเรียน 1,800 คน

7.4 โรงเรียนราษฎร์ 6 แห่ง ครู 81 คน นักเรียน 1,800 คน

มีอยู่บ้างเหมือนกันที่ผู้ปกครองส่งบุตรหลานไปเรียนที่อำเภอเมือง จังหวัดนครบุรี เพราะสะดวกในการเดินทาง หรือไปเรียนในระดับการศึกษาที่สูงกว่าที่มีอยู่ในอำเภอนัสนิคม

8. การคมนาคม

8.1 การคมนาคมระหว่างอำเภอกับจังหวัด

8.1.1 การคมนาคมทางบก การคมนาคมโดยรถยนต์สามารถติดต่อกับจังหวัดได้ทุกฤดูกาล และตลอด 24 ชั่วโมง ระยะทางจากอำเภอนัสนิคมถึงจังหวัดชลบุรี ประมาณ 22 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ 30 นาที และสภาพถนนราดยางตลอด เป็นทางหลวงของจังหวัด และจากอำเภอนัสนิคมสามารถติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีทางหลวงสุขุมวิทเชื่อมต่อกัน ทางหลวงสายนี้ราดยางตลอด ระยะทางจากอำเภอนัสนิคมถึงจังหวัดฉะเชิงเทราประมาณ 28 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที

8.1.2 การคมนาคมทางน้ำ เนื่องจากในเขตท้องที่อำเภอนัสนิคมไม่มีลำน้ำกว้างใหญ่เพียงพอที่จะใช้เดินทางได้ จึงไม่มีการคมนาคมทางน้ำกับจังหวัดใด มีเพียงเพื่อการเกษตรเท่านั้น เพราะลำน้ำไม่มีตลอดฤดูกาล

8.2 การคมนาคมภายในอำเภอ

จากอำเภอนัสนิคมไปตำบลต่าง ๆ มีทางหลวงสำคัญ 6 สาย คือ

8.2.1 จากอำเภอนัสนิคมไปจังหวัดชลบุรี ผ่านตำบลฉะเชิงเทรา บ้านเชิด ระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร สภาพทางราดยางตลอดสาย ใช้ได้ตลอดฤดูกาล และเป็นทางหลวงจังหวัด

8.2.2 จากอำเภอนัสนิคมไปเกาะโพธิ์ ผ่านตำบลบ้านช้าง ตำบลนาเว็ก และตำบลท่าบ่อ ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร สภาพทางราดยางตลอด ใช้ได้ตลอดฤดูกาล และเป็นทางหลวงแผ่นดิน

8.2.3 จากอำเภอน้ำสนิมไปจังหวัดละโว้หรือเสนา ผ่านตำบลน้ำ พระธาตุ ตำบลวัดหลวง ตำบลวัดโบสถ์ ตำบลโคกเพาะ ตำบลท่าข้าม ระยะทาง ประมาณ 15 กิโลเมตร สภาพทางราดยางตลอดและเป็นทางหลวงจังหวัด

8.2.4 จากอำเภอน้ำสนิมไปตำบลสระสี่เหลี่ยมผ่านตำบลหนองเต็ง ตำบลบ้านช้าง ตำบลนาวังหิน ตำบลหัวถนน ตำบลสระสี่เหลี่ยม ระยะทางประมาณ 25 กิโลเมตร สภาพทางราดยางครึ่งหนึ่งของตลอดสาย อีกครึ่งหนึ่งเป็นถนนลูกรัง ใช้ได้ตลอดฤดูกาล และเป็นทางหลวงจังหวัด

8.2.5 จากอำเภอน้ำสนิม ไปตำบลหมอนนาง ผ่านตำบลบ้านช้าง ตำบลนามะตูม ตำบลหมอนนาง ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร สภาพถนนราดยางตลอด และเป็นทางหลวงจังหวัด

8.2.6 จากอำเภอน้ำสนิมไปอำเภอบ้านบึง ผ่านตำบลอุญไฉ่ ตำบลนามะตูม ตำบลทุ่งขวาง ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร สภาพทางราดยางตลอดสาย และเป็นทางหลวงแผ่นดิน

นอกจากถนนสายสำคัญ 6 สายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีทางสายอื่น ๆ ที่เป็นของทางราชการบ้าง ของเอกชนบ้าง คัดเข้าไปในไร่ ในป่า และตามหมู่บ้านต่าง ๆ โดยทั่วไปทำให้การเดินทางในท้องที่สามารถเดินทางโดยรถยนต์หรือจักรยานยนต์ได้เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการคมนาคมทางน้ำ เนื่องจากเป็นลำคลองเล็ก จึงไม่สามารถใช้เดินทางได้ นอกจากเพื่อการเกษตรเท่านั้น

๑. ประเพณี ประเพณีของอำเภอน้ำสนิมโดยทั่วไปเหมือนกับประเพณีในอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดชลบุรี ทั้งประเพณีครอบครัว อันได้แก่ ประเพณีการเกิด การโกนจุก การบวช การแต่งงาน การทำบุญบ้าน การตาย และประเพณีส่วนรวม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเพณีทำบุญเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา ต่าง ๆ ทำบุญเทศกาลตรุษสงกรานต์ ทำบุญวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีทอดกฐิน ทอดผ้าป่า นอกจากนี้ ยังมีประเพณีเล่นในงานนักขัตฤกษ์ เช่น ก่อพระเจดีย์ทราย และเล่นสาคันน้ำใน

งานสงกรานต์ และงานลอยกระทง เป็นต้น ประเพณีเหล่านี้ชาวอำเภอพนัสนิคมได้
ประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

10. สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอพนัสนิคมซึ่งมีความสำคัญทาง
โบราณคดีด้วย ได้แก่ กำแพงเมืองพระรถ เป็นโบราณสถานที่กรมศิลปากรขึ้นทะเบียน
สงวนไว้ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอพนัสนิคมไปทางทิศตะวันตกประมาณ 2 กิโลเมตร
บนเส้นทางหลวงสายพนัสนิคม - ฉะเชิงเทรา กำแพงเมืองพระรถเป็นสองชั้น ก่อด้วย
หิน บางแห่งสูงราว 8 ฟุต เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวทั้งสิ้น 120 เส้น

เจดีย์เนินชาตุ อยู่ตรงมุมกำแพงเมืองพระรถทางทิศตะวันตกใกล้กับแนว
กำแพงเมืองด้านเหนือ มีเนินดินสูงประมาณ 6 เมตร ฐานวัดโดยรอบประมาณ 25 เมตร
ชาวบ้านเรียกกันว่า "เนินชาตุ" เป็นเนินที่ก่อด้วยอิฐแผ่นใหญ่สมัยโบราณสูงประมาณ 3 วา
มีรูปคล้ายฝ่ามือ บนยอดเนินมีพระเจดีย์สร้างอยู่องค์หนึ่ง เป็นรากฐานเป็นที่เคารพของ
ราษฎร ถึงกลางเดือน 6 ของทุกปีจะมีการสมโภชพระชาตุ มีการแต่แข่งบั้งไฟ แต่
ในปัจจุบันการแต่แข่งบั้งไฟไม่จัดกันเหมือนสมัยก่อน ส่วนทางด้านทิศใต้ของเมืองพระรถ
มีคูน้ำสองแห่ง ชาวบ้านเรียก "คูพระรถ" แต่มีผู้สันนิษฐานว่าเป็นเสาศิลาแลงเมือง
โบราณ และห่างจากคูพระรถไปไม่กี่กิโลเมตรก็มีเสาศิลาแลงแห่งหนึ่งขุดเป็นร่องตรงกลาง ชาว
บ้านเรียก "รางม้าพระรถ" นอกจากนี้ยังมีสถานที่ที่เกี่ยวพันกับเรื่องเมืองพระรถอีก คือ
สระเลี้ยงไก่พระรถ ฐานศิลาไก่พระรถ หมอนนางสิบสอง ถ้ำนางสิบสอง โกลนดินแดง
วัดโครทอง และตำบลหัวถนน¹

อำเภอพนัสนิคมมีโบราณวัตถุที่สำคัญของชาติ ได้แก่ พระพิมพ์สี่ ซึ่ง
พระพุทธรูปศิลปะประทับยืนเหนือหลังพระพิมพ์สี่ เป็นพระพุทธรูปสมัยทวารวดี มีอายุเกิน
กว่า 1,000 ปี ทำด้วยดินเผาเนื้อละเอียดสีน้ำตาล มีมือการแกะสลักสวยงามและประณีต
มาก กนกนิก อธิพิฬการ ได้อธิบายลักษณะของพระพุทธรูปองค์นี้ว่า

¹วินัย ธรรมสารโรช และคนอื่น ๆ แนะนำผู้รักเมืองพนัสนิคม พิมพ์ในงาน
สงกรานต์จังหวัดชลบุรี 2515 หน้า 30 - 32

องค์พระพุทธรูปวัดแคพระบาทจดยอดพระเกศสูง ๒๒ ซม. ส่วนที่สั้นที่สุด วัดจากพื้นล่างของตัวจนถึงยอดพระภมณฑลสูง 45 ซม. และวัดจากฐานล่าง จนถึงพระบาทสูง 15 ซม. ส่วนกว้างที่สุดอยู่ตรงกลางพระภมณฑลกว้าง 20 ซม. สักวาหนะมีรูปร่างคล้ายนก จงอยปากใหญ่ แก้มเป็นกระพุ้ง คาทั้งสอง ข้างโปนออกมา เนื้อตามีเขา 2 เขา ลักษณะเขามักเวียนเข้าหากันคล้าย ๆ เขาแพะหรือเขาโค ปีกทั้งสองใหญ่และสั้น ส่วนตัวนกมีรูปร่างไม่ชัดเจน ขาคี ยกขึ้นแนบชิดปีกใหญ่แข็งแรงแบบชาครุฑ รูปสลักนี้ท่านสมเด็จกรมพระนริศราวัค คีวงศ์ ทรงให้ชื่อว่า "พนัสบดี" ซึ่งแปลว่า เจ้าป่า ทั้งนี้คงจะหมายถึงว่า เป็นสัตว์ที่มีอำนาจเหนือสัตว์ป่าอื่นใด ด้านหลังองค์พระส่วนที่ตรงกับตัวนกมีเกือก ยื่นออกไปข้างหลัง ยาวประมาณ 4 ซม. เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้างยาวด้าน ละ 4 ซม. จวนจะสุดปลายของเกือกมีรูเจาะทะลุไว้สำหรับใส่สลักอีกทีหนึ่งและ ตรงปากนกก็เจาะรูจากริมฝีปากบนทะลุริมฝีปากล่าง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. ไม่ทราบว่าเจาะไว้เพื่อทำอะไร แต่ตามทางสันนิษฐานเข้าใจว่าเจาะ ไว้สำหรับใส่กระดิ่งแขวนให้ห้อยลงมาข้างล่าง เมื่อพิจารณาโดยถนัดแล้ว เข้าใจว่าพระพุทธรูปองค์นี้คงจะสร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานไว้ในที่สูง เช่น บนหลังคา โบสถ์ เป็นต้น¹

พระพนัสบดีประดิษฐานอยู่ที่หอพระ ซึ่งอยู่ติดกับที่ว่าการอำเภอพนัสนิคม ทางอำเภอเปิด หอพระให้ประชาชนได้มีโอกาสสักการะบูชาทุกวัน

เขาชะอางทรงเครื่อง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกสุดของกิ่งอำเภอบ่อทอง จังหวัด ชลบุรี ระยะทางจากอำเภอพนัสนิคม ถึงเขาชะอาง ประมาณ 50 กิโลเมตร

¹วินัย ธรรมสโรช แนะนำใหู้จักเมืองพนัสนิคม พิมพ์ในงานสงกรานต์ จังหวัดชลบุรี 2515 หน้า 44 - 45

เดินทางโดยรถยนต์ ผ่านหมู่บ้านตลาดทุ่งเหียง เขาศรีพระธาตุ หมู่บ้านตลาด
อมพรม คลองคาเพชร และคลองประแสร์ เขาชะอางทรงเครื่อง เป็นสถานที่ที่มี
ความสวยงามตามธรรมชาติ และต่อจากเขานี้ก็ถึงเมืองพญาเร่ ซึ่งเป็นเมือง
โบราณเช่นเดียวกับเมืองพระรถ เจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากรได้เคยไปสำรวจหลาย
ครั้ง ทั้งยังสันนิษฐานว่า เมืองนี้มีกำแพงเมือง 3 ชั้น ลักษณะเหมือนเขาวงกต
บรรดานักนิยมไพรชอบที่จะไปท่องเที่ยวชมสถานที่นี้เป็นอันมาก

วิทยากร

ในการรวบรวมข้อมูล "โจ๊ก" จากอำเภอนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เพื่อนำ
มาวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้รับความช่วยเหลือจากวิทยากรจำนวน 7 คน คือ

1. พระครูสังฆาภิบาล (นรินทร์ สัจจบุญโม) ชาวบ้านเรียกท่านว่า มหา
นรินทร์ ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดเบญจขัณมาราม (หนองไทร) ตำบลหมอนนาง
อำเภอนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เริ่มสนใจ "โจ๊ก" ตั้งแต่อายุ 12 ปี ค่อยมาโยมมา
หาไปฝากฝึกหัดเป็นหมอนที่หมอนปลื้ม สิริสุวรรณ หนองปลื้ม หมอนปลื้มจะตั้ง
ปัญหาโจ๊กขึ้นมาให้ทาย ถ้าทายถูกก็มีรางวัลให้ คือ สลึงค์แดง 1 เหรียญ ถ้า
ทายไม่ถูก ตกตอเนี่ยนหมอนปลื้มก็จะเอนยศ มหานรินทร์จึงเริ่มแตกฉานเรื่อง "โจ๊ก"
แต่นั้นมา และเล่น โจ๊กเรื่อยมาจนอายุ 45 ปี จึงเริ่มออกปัญหาโจ๊กเอง ปัจจุบัน
อายุ 64 ปี ท่านได้ชื่อว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องโจ๊กเป็นอย่างยิ่ง จนกระทั่งมีผู้
เรียกท่านว่า "นักเลงโจ๊ก" แห่งอำเภอนัสนิคม ในวงการนักเล่นโจ๊กจังหวัดชลบุรี
ทั้งหมดจะต้องรู้จักมหานรินทร์ทุกคน และ "โจ๊ก" ส่วนหนึ่งของมหานรินทร์จะใช้ชื่อโจ๊ก
เป็นอักษรย่อว่า "น"

2. พระมหาเสมอ โอภาโส (เสมอ แวนแก้ว) ปัจจุบันเป็นเจ้าคณะ
ตำบลนัสนิคม อำเภอนัสนิคม จังหวัดชลบุรี และปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าอาวาสวัด
พลับ (ผ้าขาวน้อย) ตำบลนัสนิคม อำเภอนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เพราะเจ้า
อาวาสชรามากแล้ว นอกจากนี้ พระมหา เสมอยังเป็นประธานชมรมโจ๊กอำเภอ

พนัสนิคม เริ่มสนใจ "โจ๊ก" และเล่นโจ๊กเป็นเมื่ออายุ 21 ปี ระยะเวลาได้มาว่าเป็นพระแก้ว เริ่มออกโจ๊กเมื่อครั้งจำพรรษาอยู่ที่วัดสุทัศน์ และเป็นครูสอนนักเรียน จึงนำ "โจ๊ก" มาช่วยผ่อนคลายความเครียด หรือเปลี่ยนบรรยากาศระหว่างการเรียนการสอน โดยนำข้อธรรมะต่าง ๆ มาตั้งเป็นขงโจ๊ก พร้อมทั้งออกมีจุเจ้าโจ๊กให้พวกนักเรียนทายกัน เป็นการฝึกสมอง และทบทวนความรู้ ปัจจุบันอายุ 46 ปี และท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องโจ๊กของอำเภอพนัสนิคม คีวงการเล่นโจ๊กด้วยกับขอนแก่น นัยถือ และ "โจ๊ก" ส่วนวนของพระมหาเสมอ จะใช้ชื่อโจ๊กตามประเภทของร้อยกรองที่นำมาเขียนปัญหาโจ๊กนั้น เช่น โคลง 50 ยานี 32 เป็นต้น

3. นายชาติ กรองฉนม เกิดที่ตำบลนาวังหิน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ในปี พ.ศ. 2508 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาแนะแนวที่ NEW MEXICO STATE UNIVERSITY U.S.A. ในปี พ.ศ. 2513 เคยรับราชการครู เป็นผู้อำนวยการใหญ่ที่โรงเรียนพนัสนิคมวิทยาคาร ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เริ่มสนใจ "โจ๊ก" ตั้งแต่เรียนระดับมัธยมศึกษา ประมาณปี พ.ศ. 2494 ในปี พ.ศ. 2498 ขณะที่เรียนอยู่นั้นมัธยมปีที่ 6 เริ่มออกโจ๊กในภายของโรงเรียนเป็นครั้งแรก เหตุที่ออกโจ๊ก เป็นเพราะสนใจ "โจ๊ก" ชอบทานหาไทย และมีความสามารถในการเขียนบทกลอนมาตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมศึกษา อดีตเคยเป็นเลขานุการชมรมโจ๊กอำเภอพนัสนิคม เคยชนะเวทีการแข่งขันทายโจ๊กของอำเภอพนัสนิคม เคยนำและส่ง "โจ๊ก" ไปเผยแพร่ที่ ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดจนร่วมเขียนหนังสือ "กลวิธีการทายโจ๊ก" ปัจจุบัน นายชาติ กรองฉนม อายุ 46 ปี และได้พยายามนำ "โจ๊ก" มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ตลอดจนเผยแพร่ "โจ๊ก" ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น และ "โจ๊ก" ส่วนวนของท่านจะใช้ชื่อโจ๊กเป็นอักษรย่อว่า "ช."

4. นายเสวี พวงดี ปัจจุบันเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดบ้านเนินหลังเต่าหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า วัดโคก ตำบลท่าบุญมี อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี การศึกษาระดับสูงสุด สำเร็จจุฬาสถกบัณฑิต ที่วิทยาลัยครูระยอง เมื่อปีการศึกษา 2524 เริ่มสนใจ "โຈิก" ตั้งแต่อายุ 14 ปี โดยหัดหายใจก่อน ออกโຈิกเองเมื่ออายุ 19 ปี จนกระทั่งปัจจุบันอายุ 54 ปี ก็ยังออกโຈิกอยู่เสมอ โຈิกสำนวนของนายเสวี พวงดี ในวงการนักเล่นโຈิกถือว่าไพเราะมาก และท่านใช้ชื่อโຈิกเป็นอักษรย่อว่า "ส.ว."

5. นายสมคุณย์ ทาเนา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนอุทกวิทยาคม สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี การศึกษาระดับสูงสุด สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษา ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เริ่มสนใจ "โຈิก" ตั้งแต่อายุ 17 ปี กำลังเรียนอยู่ระดับมัธยมศึกษา เริ่มออกโຈิกเมื่ออายุ 22 ปี จนกระทั่งปัจจุบันอายุ 43 ปี ก็ยังออกโຈิกอยู่อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังเป็นเลขานุการของชมรมโຈิกพนัสนิคม ในปัจจุบันด้วย และ"โຈิก" สำนวนของท่านจะใช้ชื่อโຈิกเป็นอักษรย่อว่า "สค."

6. นายคำริห์ ปันประณต ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดทรงธรรม ตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ การศึกษาระดับสูงสุด สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษา ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เริ่มสนใจ "โຈิก" ตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยหายใจก่อน ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2519 จึงเป็นผู้ออกโຈิกเองจนถึงปัจจุบัน และส่วนมากท่านใช้ชื่อโຈิกเป็นอักษรย่อว่า "คร."

7. นายทิม สุนทรวงษ์ ชาวบ้านในเขตตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีอาชีพค้าขาย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2474 - 2475 ได้ดูเขาเล่นหายใจกัน จึงเกิดความสนใจ และเริ่มออกโຈิกเป็นครั้งแรกเมื่ออายุ 18 - 19 ปี ปัจจุบันอายุ 72 ปี นายทิม สุนทรวงษ์ เป็นนักเล่นโຈิกรุ่นอาวุโสที่สุดของอำเภอ

พนัสนิคม ทราบความเป็นมาของการเล่นโจกในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคมเป็นอย่างดี เคย
ออกหนังสือคู่มือการหาขี้โจกร่วมกับคนอื่น ๆ ในปัจจุบันยังออกโจกบ้างเป็นครั้งคราว โดย
ใช้ชื่อโจกว่า "โจก"

การจำแนก "โจ๊ก" จากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

"โจ๊ก" ในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกได้เป็น 2 ประเภท
ใหญ่ ๆ คือ

1. โจ๊กภาพ
2. โจ๊กถ้อยคำ

1. โจ๊กภาพ หมายถึง ปริศนาภาพ ซึ่งต้องแปลความหมายของภาพเป็น
คำตอบ หรือ ธงโจ๊ก ตัวอย่างเช่น

ธงโจ๊กคือ รถเข็น ("ม้า" ภาษาจีนเรียกว่า เบ็น + น คือภาพหนู + ข คือภาพไข่นก
รถ เบ็น เบ็น+น+ข คือ เบ็นข)

ของโจ๊กคือ นางสีดา [ภาษาลาวเวียงเรียกถูกฝรั่งว่า บักสีดา ภาพนี้คำทอมคือ (น้ำ) นาง + (บัก) สีดา เป็น นางสีดา]

ของโจ๊กคือ พลายแก้ว [(ช้าง)พลาย + แก้ว(น้ำ) เป็น พลายแก้ว]

ของใจก็คือ นิคทอก [นิค + ทอ(ไม้) + ก(ไก่) เป็น นิคทอก]

ของใจก็คือ ชู ชู ชู [(ไก่)ชู + ชู (หมายถึง เป็ด) + (ชอ)ชู เป็น ชู ชู ชู]

ธงใจคือ มีคนทาง ขวนเป็น บางคนที่ (๒ คือ บี + คน + ทาง ขวนกลับเป็น บางคนที่)

ธงใจคือ ภูเก็ต [ภู(เขา) + ใต้(คือ "เกล็ด" แต่ในที่นี้คือตัว "อ" ความคล้ายไว้ เสีงจึงออกมาเป็น "ใต้" เสีงนให้ถูกต้องความชื่อจังหวัดคือ ภูเก็ต]

2. โจกถ้อยคำ หมายถึง ปริศนาถ้อยคำที่แต่งคำทายด้วยร้อยกรองประเภทต่าง ๆ คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ และกลอน ปริศนาถ้อยคำนี้จะมีคำตอบหรือธงโจกเป็นชุด ชุดหนึ่งจะมีคำตอบตั้งแต่ 1 คำขึ้นไป ส่วนมากจะมีคำตอบเป็น 4 คำตอบและ 8 คำตอบ และเนื่องจากการออกโจก ผู้ออกโจกจะต้องตั้งธงโจกไว้ก่อนแล้วจึงสร้างปัญหาโจกให้หลัง ดังนั้นในการจำแนกโจกจึงพิจารณาจากธงโจกเป็นหลัก สามารถจำแนกโจกได้ 2 วิธี คือ

2.1 การจำแนกโจกตามลักษณะของภาษา

2.2 การจำแนกโจกตามเนื้อหา

2.1 การจำแนกโจกตามลักษณะของภาษา เป็นการจำแนกโจกโดยพิจารณาตามลักษณะของภาษาซึ่งจำแนกได้เป็น 8 แบบคือ คำพยางค์เดี่ยวซึ่งจะเล่นเสียงพยัญชนะต้น เล่นเสียงพยัญชนะท้าย เล่นเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เล่นเสียงสระ และเล่นเสียงวรรณยุกต์ คำหลายพยางค์จะเล่นเสียงพยางค์หน้า เล่นเสียงพยางค์กลาง และเล่นเสียงพยางค์ท้าย คำคู่จะเล่นคำคู่เพื่อเน้นความ เล่นคำที่มีความหมายตรงกันข้าม เล่นคำที่นิยมใช้กล่าวคู่กัน และเล่นคำที่เป็นส่วนวน คำตัดต่อ คำวน จะเล่นคำวนตามแนวตั้ง และคำวนตามแนวนอน การประสมคำโดยนำคำตอบในแต่ละวรรคมารวมกันทั้งหมดจะได้เป็นสุภาษิต คำพังเพย ส่วนวน ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ และชื่ออื่น ๆ คำต่อเนื่อง และเบ็ดเตล็ด ดังจะกล่าวเป็นข้อ ๆ ต่อไปนี้

2.1.1 คำพยางค์เดี่ยว ได้แก่ "โจก" ที่มีธงโจกเป็นคำพยางค์เดี่ยวทั้งชุดแยกย่อยออกไปได้อีกดังนี้

2.1.1.1 เล่นเสียงพยัญชนะต้น คือธงโจกที่เป็นคำซึ่งประกอบด้วยเสียงพยัญชนะต้นเสียงเดียว เช่น เป็นเสียง "ก" ทั้งชุด หรือเสียง "ด" ทั้งชุด หรืออื่น ๆ และส่วนมากมีเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน ต่างกันที่สระ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กร. 501		ธงโจก
วานวงษ์พงษ์สืบเชื้อ	จื๋นนาน	แซ่
รู้เท่าไม่ถึงการณ์	โง่แท้	เซ่อ
โจกรงไม่คกงาน	ชาวเมือง	ซื่อ
ไร้ผู้กตริ่งคิดแท้	ชาติเชื้อญูช	โง่

กร. 521

เอื้อนทวนอง ร้องประสาน ขานเสนาะ
 ถูกยืมเยาะ เข้าเส้นชัย สุกท้ายหนอ
 รูปคมสัน ท่าเหาะสม คนชมยอ
 สิ่งนั้นอ เกิดที่ตา ฆาอาการ

สก.

ไม่มี อยู่บน คั่นล่าง
 ไว้วาง ไว้วางน เลื้อยมา
 เบื่อโรค เคืองชด นัยนตา
 คอขวา อีกหนอย คอยดี

รงโจก

แผล

โหล

หลอ

เลก

รงโจก

ไ้

ตู

คอ

เสย

2.1.1.2 เล่นเสียงพยัญชนะท้าย คือรงโจกที่เป็นคำซึ่งสะกดด้วยมาตรา
 สะกดเดียวกันทั้งชุด สระและวรรณยุกต์ก็เป็นเสียงเดียวกันด้วย ตัวอย่าง เช่น

ช.18 .

รงโจก

อามังอัชชา

แซก

ไ้หน้าทุกคน

แจก

กินจุเหลือทน

แดก

แกว्हอนกระจาย

แดก

ยกของใส่บา

แบก

หน้าตาแปลกหลาย

แนก

บักขาชนลาย

แสก

คอควาชอบมี

แอก

น. 26

รงโจก

คนพิการ คลานคืบ กระคืบร้าง

งอย

พูดกันอย่าง บางเบา กระเส้าหนอ

คอย

เรื่องซึ้ง จงหา อย่ารื้อร

ยอย

ง่วงจักก็ คอพับ หลับนิทรา

มอย

น. 132	ธงโจก
เผ่าพงษ์ตงกนั้ง	จั้น
บัญญัติกติกากา	สี่ด
ขึ้นไม้โค่ศิลา	ปิ่น
ยืนหยักด้นคยั้ง	คิ่น
ไชนา	
กมุตัง	
ผาตะโงก	
อยู่โค่คังกา	

2.1.1.3 เล่นเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย คือธงโจกที่เป็นคำซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน พยัญชนะท้ายอยู่ในมาตราสะกดเดียวกัน และเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน ต่างกันที่เสียงสระเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

ธว. 56	ธงโจก
อยู่ซ้ายขวาหาง่ายจงหายบอก	ปึก
ทั้งเล่มลอกทั้งเบสี่อก เอือกให้เหมาะ	ปอก
ทุกคนมีประจำของจำเพาะ	ปาก
เรื่องเนาะเนาะผนคกโชกทุกที	เปี้ยก

คร. 614	ธงโจก
นาวา มีแน	แคม
หอยแก้ว แสงนอง	โคม
ปากเหล็ก หยินทอง	คีม
บ้านทอง มองดู	คาม

น. 34	ธงโจก
เสียงเหง่งหง่าง ระสังขาน กังวานว่า	ก้าง
พิณจันนว พนมไพร พนาสนท์	คง
ลูกกระซอก ลากใบ ไชยบุล	คิง
ชีวิคคน จนมี สีชะตา	ควง

2.1.1.4 เล่นเสียงสระ คือขงโจกที่เป็นคำซึ่งประสมด้วยสระเสียงเดียวกันทั้งชุด และส่วนมากจะมีเสียงวรรณยุกต์เดียวกันด้วย ตัวอย่าง เช่น

น. 319	ขงโจก
จับแค้น้ง ถ้างอ้า น้าคู้เอะ	แบะ
น้ำจุ่มละ เอ๊ะ! โฉน ไม่แห้งละอะ	และ
เพียงสัมผัส แฉวเบา คู้เออะเออะ	แตะ
ประกบเจอะ ปิคทับ ประกับคิก	แปะ

สก. 27	ขงโจก
อญกลางน้ำมีถ้ำไม่เห็นแปลก	เกาะ
เห็นทีแรกหยาบเจ้ากระต่าย	เกาะ
ทั้งอิงทั้งหนุนอุ้นสบาย	เบาะ
สับเข้าไปเสียงกรอบอุชอบใจ	เกาะ

คร. 611	ขงโจก
เจื้อยเสียง สำเนียงหา	จ้อ
นัยนา โรคาญ	ท้อ
ร่าว่ง โคงค์ทอนดู	ป้อ
เอนเอียงดู ไปตามลม	อ้อ

2.1.1.5 เล่นเสียงวรรณยุกต์ คือขงโจกที่ประกอบด้วยคำซึ่งผันเสียงวรรณยุกต์ไปตามลำดับ สามัญ เอก โท ตรี และจัตวา แต่บางครั้งผู้ออกโจกอาจจะเล่นเสียงวรรณยุกต์เดียวกันทั้งชุดก็ได้ เช่น

สก. 44	ขงโจก
ฝรั่งคัมจีนได้ไทยเชิญว่า	มา
อุมเรามาเลี้ยงดูเป็นผู้น้อย	มา
ผกโฉนโฉนวิ่งคว่ำองไว	มา
หามาใส่สามคำจำให้คี่	มา มา มา

สก. 46
 ธาราไหลลงตรงพื้นบ้าน
 อยู่หลังบ้านหน้าแข้งแข้งด้วยกลาม
 ขนิษฐาตัวไม่ใหญ่ใจแสนงาม
 เป็นสามคำผันช่วยกันทาย

ธงโจก
 นอง
 นอง
 นอง
 นอง นอง นอง

ช. 21
 มีราคาในตำนาน
 จีฬาสัญญกเขายัง
 สรรพนามจงเอ่ยอิง
 คำสามสิ่งเสียงเหมือนกัน

ธงโจก
 คำ
 คำ
 คำ
 คำ คำ คำ

2.1.2 คำหลายพยางค์ ได้แก่ "โจก" ที่มีธงโจกเป็นคำหลายพยางค์ มีตั้งแต่สองพยางค์ขึ้นไป ถ้าธงโจกชุดนั้นเป็นคำสองพยางค์ก็ต้องเป็นคำสองพยางค์ทั้งคู่ ถ้าธงโจกชุดนั้นเป็นคำสามพยางค์ก็ต้องเป็นคำสามพยางค์ทั้งคู่ และสามารถแยกย่อยออกไปได้อีก ดังนี้

2.1.2.1 เล่นเสียงพยางค์หน้า คือธงโจกที่มีเสียงพยางค์หน้าเป็นเสียงเดียวกันทั้งคู่ จะเล่นเสียงหนึ่งพยางค์หรือสองพยางค์ก็ได้ แต่ต้องเป็นเสียงเดียวกันทั้งคู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กร. 196
 เครื่องหมายในภาษา
 ตัวเร่งหน้ามันไหล
 เน้นช้าก่อนเก่าไป
 มักเป็นไซให้ความมัน

ธงโจก
 นมนาง
 นมหนู
 นมนาน
 นมเนย

ส.ว. 04

สะพานใหม่เมืองเก่าเอามาอ้าง
นามแบ่งข้างบ่งรับกับเมืองหลวง
อีกแบ่งครึ่งนามเมืองเราเจ้าทั้งปวง
อยากต้องทวงพวกชักกักราอะไร

โคลง 45 *

บุยงสงฆ์แตกราว จากกัน
อาชญาของเทวัญ โทษทอง
ชราพยาธิมรณ สามสิ่ง สมนา
ธรรมหนึ่งนามเด่นกอง แม่คุมโลกา

ธ. 36

หนึ่ง เกิดกำเนิดแล้ว เป็นคน
หนึ่ง สถานอิสระจน มีช่อง
หนึ่ง รูปพรรณแห่งบุคคล เป็นหนึ่ง นามแม่
หนึ่ง โลกหนึ่งแผ่นดินต้อง เว่ยไถ่วานเฉลย

น. 205

ก่อนนิพพาน ทรงประทาน คำสั่งสอน
บวชเมื่อตอน ก่อนนิพพาน จงชวนใจ
ก่อนจบธรรม คำแสดง เคยแจ้งใจ
ดูย ๒ ลืมไป หายจ.ม. ต้องต่อเติม

ธงโจ๊ก

กรุงธน

กรุงเทพ

กรุงไทย

กรุงทอง

ธงโจ๊ก

เทวทัต

เทวทัต

เทวทูต

เทวธรรม

ธงโจ๊ก

เอกชาติ

เอกเทศ

เอกลักษณะ

เอกภพ

ธงโจ๊ก

ปัจฉิมโอวาท

ปัจฉิมสาวก

ปัจฉิมเทศนา

ปัจฉิมลิขิต

*โคลง 45 หมายถึง ปัญหาโจ๊กที่เขียนด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลง คำดับ

2.1.2.2 เล่นเสียงพยางค์กลาง คือ ธงโจกที่เป็นคำ 3 พยางค์
ทั้งชุด และในพยางค์กลางจะใช้พยางค์ที่เป็นเสียงเดียวกันตลอด ดังตัวอย่าง

ส.ก. 41

เพี้ยชะกะไวโปรคไ้เซา
เมตเอาเมตอวักวักชัตตา
เป็นพุกนัไม่โตไ้ทำยา
เก้งกล่าคว่าจับขยับบอล

กลอน 83*

อันอาหาร	ทานแสดง	แห่งมูรุษ
ริมสมุทร	ฝั่งทะเล	คังแกจอก
ลักษณะ	วรรณคดี	นั้ละยอก
กระต่ายทอด	เขียนนีก้วน	ม้วนไว้ออย

โคลง 225

โบราณชวนว่าห้าม
มวบร่ายร่ายกษา
สิงวรโชคภูษา
โสศกคุณรังาว

คบหา
คอยก้าว
ริมฝั่ง จลเอย
คอสูปราชัย

ธงโจก
ครากมือเสือ
คนมือไว
พญามือเหล็ก
โกลมือกา
ธงโจก

ขุนลาว
ทาลดอม
ไค้โกล
จับลดา

ธงโจก

ชายสามโบสถ์
ย่างสามชุม
เจ้าสามมู
ขุนสามอน

2.1.2.3 เล่นเสียงพยางค์ท้าย คือ ธงโจกที่มีเสียงพยางค์ท้าย
เป็นเสียงเดียวกันทั้งชุด จะเล่นเสียงหนึ่งพยางค์ หรือสองพยางค์ก็ได้ แต่ต้องเป็นเสียง
เดียวกันทั้งชุด ดังตัวอย่าง

* กลอน 83 หมายถึงปัญหาโจกที่เขียนด้วยคำระพันธ์ประเภทกลอนสุภาพคำนี้

น. 211

ถูกลีลาม ออหม่น พลุปลานใหญ่
 ทัคคำ "ไม" มีไวพจน์ ว้างคัส
 ยามหมกอม ถมทับ คับที่วัน
 จูทรพยสิน ลั่นสมบัติน พลุคพรากไป

ยานี 45*

มีพิณคิงอ้อมแงม

เกษราแถมแกมคอกเคา

พรหมของมองลำเพา

แม่ชีเจ้าเอาหมครอง

โคลง 101

นามคนชนค้ำจาง แยกของ
 กระพุ่มมือประคอง ภูเกล้า
 มากมูลปูนละออง ออย่อง
 สติคยภูเขาเกล้า ชื่อกองไกรลาส

ส.ว. 90

ศรีศรีสิริคุ้ม ครองคน เรียบขวัญ
 แสงจิดเพื่องมล แะของ ทำขวัญ
 มอบกั้นเมื่อครากล ปี่ใหม่ แลนา ของขวัญ
 นามนี้เรียกรักน้อง เพื่อน้องนางเคียว จอมขวัญ

*ยานี 45 หมายถึงปัญหาโจกที่เขียนด้วยคำประพันธ์ประเภททศกวียานี คำศัพท์ที่

ส.ค. 118

อะไร	โยท่า	ย่ำรุ่ง
หมายมุ่ง	การา	กลุ่มหนึ่ง
น่าอาย	ถูกว่า	อาตัง
ร้ครึง	ผูกไว้	ไม่คลาย

ส.ว. 94

เรียกสี่ระยะให้สี่ระยะปะทะเจ็บ
เป็นที่เก็บหัวโผล่โง้งส่วนหัว
พอดึงสายมันโค้งโก่งทั้งตัว
ชื่อน่ากลัวสมุนไพรใช้ทำยา

ยานี 23

เวียงบัวทั่วกรุงไกร
เวียง ๒ ให้ที่สูงเขิน
เวียงคนโสภณเกิน
เวียงจำเรียดรณาง

คร. 559

เป็นรูปลักษณ์	ของไทย	เจริญชาน
เป็นทางผ่าน	สู่ใต้	โชตนน
เป็นอักษร	เสียงสูง	มุ่งปะปน
เป็นที่คน	อยู่กัน	ฉันทนา

2.1.3 คำคู่ ได้แก่ "โจก" ที่มีธงโจกเป็นคำที่ใช้กล่าวคู่กันโดย

นำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประสมกัน แยกย่อยออกไปได้อีกดังนี้

2.1.3.1 เล่นคำคู่เพื่อเน้นความ คือ ธงโจกที่เป็นคำซึ่งใจคู่

กันเพื่อเน้นความหมายของคำ ตัวอย่างเช่น

ธงโจก

ล้างหน้าโก๋

ควาตูกโก๋

เสียนหน้าโก๋

เกี้ยวคอโก๋

ธงโจก

หัวกระสุน

ปลอกกระสุน

คันกระสุน

โคกกระสุน

ธงโจก

ปทุมธานี

อุตรธานี

สุราษฎร์ธานี

อุทัยธานี

ธงโจก

สี่เหลี่ยมผืนผ้า

ภูเขาพับผ้า

หอยีบใส่ผ้า

โรงงานทอผ้า

ส.ว. 38

ความใกล้ชิดคิดรักสมัครสมาน
แสนเบิกบานราเริงบันเทิงหลาย
ทั้งคอยให้คอยรับครั้นเจ้านาย
พร้อมใจกายส่งเสริมเพิ่มพูน

ส.ว. 96

ปากน้อยจุกนิกพิศนารัก
ใจสมัครนอเลาะจำเพาะสอง
สิ่งเล็กน้อยหลายอย่างวางกายกอง
ศึกคะนองจึงเคล็ดเปิดเปิงไป

ส.ว. 018

คอยถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงให้พ้น
หว่าลมกลืนรวมกันชนนขมิ
ยามโกรธแม่ตะเมี่ยมันไม้คี่
ให้เสียที่ความไม่พร้อมยอมพะวง

2.1.3.2 เล่นคำที่มีความหมายตรงกันข้าม คือธงใจที่เป็นคำซึ่งมี
ความหมายตรงกันข้าม ตัวอย่างเช่น

ส.ค. 19

ธนบัตรโชคลาภทราบไหมหนอ
บังคับล้อสองคู่ไว้ก่อน
เปรียบเป็นหญิงเป็นชายเคยไควอน
มาก่อนมาใหม่ไปเอย

ธงใจ

สนิทสนม

สนุกสนาน

เสนอสนอง

สนับสนุน

ธงใจ

กระจุมกระจิม

กระจุกระจี้

กระจุกกระจิก

กระเจิกกระเจิง

ธงใจ

ประคบประหงม

ประสมประเส

ประชดประชัน

ประคักประเคิก

ธงใจ

เกาหน้าเกาหลัง

เบรกหน้าเบรกหลัง

เท้าหน้าเท้าหลัง

ถีหน้าถีหลัง

ดอกสร้อย ๘ *

ดูเอ๋ยดูเสื้อ

ดูกางเกงดูเสื้อเจ้าผู้ใหญ่

ดูผ้าโขนนาทิมี่เดินไป

ดูจับไก่ไม่เลี้ยงหรือเลี้ยงจน

ดูถึงกันลิ้นโป่งดูไก่ฟ้า

ดูภาษา สันขวักคำสละน

ดูกับ แลพบมีวิวิพจน

ดูนิ้ววอนไว้วานชาเอ๋ย

ดอกสร้อย ๑๕

ดูเอ๋ยดูหัด

ดูมีไว้สัดรับฟังเสียง

ดูแรงไก่จงอนคันหระเพียง

ดูเวียงเจียงมาอังสาเพิน

ดูหัดการ จักรระดัมนั้น

ดูพาดันไก่กว้างจ้วยแรงเห็น

ดูยอยกที่พุงกระพุงเกิน

ดูไ้เกินกุ่มย่างคามทางเอ๋ย

ธงใจ

แขนสั้นแขนยาว

ขาสั้นขายาว

เข้มนสั้น เข้มนยาว

โขนสั้น โขนยาว

ปีกสั้น ปีกยาว

นมสั้น นมยาว

หางสั้น หางยาว

เข้มนสั้น เข้มนยาว

ธงใจ

ขาซ้ายขาขวา

ข้อมือซ้ายข้อมือขวา

ลิ้นซ้ายลิ้นขวา

ไหล่ซ้ายไหล่ขวา

มือซ้ายมือขวา

แขนซ้ายแขนขวา

เข่าซ้ายเข่าขวา

ขาซ้ายขาขวา

* ดอกสร้อย ๘ หมายถึง บัญชีรายชื่อที่เขียนด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลงกลอน
สำคัญที่ ๘

2.1.3.3 เล่นคำที่นิยมใช้กล่าวคู่กัน คือของโจกที่เป็นคำซึ่งนิยมใช้กล่าวคู่กัน ตัวอย่างเช่น

โคลง 189	ธงโจก
มัจฉาหาเหยื่อเลี้ยง แลยล หันจุฬฤกษ์เป็นมงคล คำล้ำ รางสีส่องโสภณ พอรุ่ง สางแสง สิ้นทรัพย์สินนับเกินกำ เกรตขึ้นเสริมสิ	ปลาเงินปลาทอง ใบเงินใบทอง แสงเงินแสงทอง มีเงินมีทอง
คอกสร้อย 14	ธงโจก
คูเอ๋ยคูพิศตร คูเป็นปักปอยสยยกเกษา คูทหารคัลใหม่จับไปมา คูปากกามาจุ่มขุมขนาน คูรุกขาสาวทมิฬมาท คูกาฬชาคช็องคังคำขาน คูเภสัชจักษุหาพยาบาล คูกุมารเมื่อเล็กเด็กเป็นเอย	หน้าคำหน้าแดง ผนคำผมแดง ใบคำใบแดง หมึกคำหมึกแดง มดคำมดแดง สีคำสีแดง ยาค่ายาแดง อีคำอีแดง
คอกสร้อย 25	ธงโจก
คูเอ๋ยคูอึง คูยัมยั้งคอยท่าเป็นอาหาร คูครรรไลคั่นหลังยังอาการ คูวาวารทิวาคือราตรี คูคามาคาเมกับเคหา คูหัตถาปาหังวาซังดี คูกนิษชาติพ่ายต่อธรณี คูสามภรรยาว่ามาเอย	คาคีหุคิ อยู่คิยคิ ไปคิมาคิ วันคิสนคิ ยานคิเรือนคิ มือคิคินคิ หุคาคิยคิ นัวคิเมยคิ

2.1.3.4 เล่นคำที่เป็นสำนวน คือธงโจกที่เป็นคำซึ่งกล่าวเป็นสำนวน หรือบางครั้งอาจมีคำพังเพยปนอยู่ ตัวอย่างเช่น

โคลง 50		ธงโจก
เวลาคราคร่ำคล้อย	ตามโคม คมเอย	เข้าไต้เข้าไฟ
สาวหนุ่มกำลังโถม	รู้ใกล้	เข้าพระเข้านาง
สำเร็จเสร็จเรึงโรม	เกมสวาท	เข้าค่ายเข้าเขม
สินทรัพย์หามาได้	เก็บกำลงง	เข้าพกเข้าห่อ
ก.จ. 48		ธงโจก
เก็บหอมรอมริบไว้		เข้าพกเข้าห่อ
พลาดพลังไปก็เสียงาน		เข้าค่ายเข้าเขม
พลบค่ำยามวิกาล		เข้าไต้เข้าไฟ
บรรณานเกอเขินเลย		เข้าพระเข้านาง
ส.ก. 56		ธงโจก
กันเองก็วนมาหากันอีก		อ้ายยัยซ้อชนนยาย
เผือกก็จิกกองกลางมวาวจาย		เลี้ยงช้างกินขี้ช้าง
มารดากับบุตรก็ใกล้กราย		แม่ปู่กับลูกปู่
ร้ายกับร้ายเจอกันนั้นร้ายดี		เกลือจิ้นเกลือ

2.1.4 คำตัดต่อ ได้แก่ "โจก" ที่มีธงโจกเป็นคำตัดต่อโดยผู้ออกโจกจะแนะคำตอบให้หนึ่งคำ หรือหนึ่งพยางค์ อาจจะเป็นส่วนหน้าหรือส่วนหลังก็ได้ แล้วให้ผู้ทายคิดคำตอบที่เหลือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปัญหาโจก		ธงโจก
เต็ม รัฐ หมายถึงผู้	บริหาร	รัฐมนตรี
เต็ม องค์ หมายถึงท่าน	แทนไท	องคมนตรี
เต็ม สุรศักดิ์ พระยาพาน-	ทองพ่อ	สุรศักดิ์มนตรี
เต็ม เทศ หมายถึงเอาไว้	ใหญ่ไต้เหมือนกัน	เทศมนตรี

ปัญหาโจก	ธงโจก
เติมมา ¹ ว่าคือ รอกไม้	นาดี
เติมชา ทาซ้าย นะท่าน	ชาดี
เติมบา ภาษา เก่านาน	บาดี
เติมพา คือพาน- รินทร	พาดี
ปัญหาโจก	ธงโจก
คัดชูต้องรู้ว่าชู้มาก	รอยชู
คัดชู้ก็ยังหลอกด้วยคุณค่า	รอยชู้
คัดแก้วลวนแล้วค่าเจรจา	รอยแก้ว
คัดกรวยยังรอกหาค่าประพันธ์	รอยกรวย ¹

2.1.5 คำฉวน ได้แก่ "โจก" ที่มีธงโจกเป็นคำฉวน คือคำที่สับเสียงสระ ตัวอย่างเช่น สี-มา คือ สามี หรือ นี-โร คือ โนรี เป็นต้น แต่ถ้าคำใดมีตัวสะกดต้องสับเสียงตัวสะกดด้วย ตัวอย่างเช่น มา-ทน คือ มณฑา หรือ สาว-คอบ คือ สอยขาว เป็นต้น เวลาท่ายโจกแบบนี้ต้องตอบเป็นคำฉวนก่อนแล้วจึงฉวนกลับคำเดิม แยกย่อยไปได้ 2 ประเภท คือ

2.1.5.1 ฉวนตามแนวตั้ง คือ ธงโจกที่เป็นคำฉวนโดยการหาคำตอบของแต่ละวรรคซึ่งคำตอบของ 2 วรรคแรก หรือ 3 วรรคแรกจะเป็นคำฉวนของคำตอบใน 2 วรรคสุดท้าย หรือวรรคสุดท้าย ตัวอย่างเช่น

¹ สมบุญ ห่านาว แนววิธีการท่ายโจกของคีเมืองพนัสนิคม พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฉลองสมณศักดิ์พระครูสังฆาภิบาล (นันท สัจจบุญโม) อาทิกย์ที่ 8 มีนาคม 2524 หน้า 40

ปัญหาใจ	ชงใจ
ทัวแสบสืหาคำ	ว้าย
หลายล้าอสงไขย	มาก
ส่วนล่าง ๗ คั่นไซ	ราก
สักไทระแบกพวง	ไม้
ปัญหาใจ	ชงใจ
สขงเต้ากาวหมอยหยอย	เก็บ
พูดมอยมอยว่าทานขอ	บู
เก็บของไทพะเวอ	บู
วันนี้เออศูนย์องศา	เย็น
ปัญหาใจ	ชงใจ
นักบวชสาว เขาใจสะไบขาว	สี
จะร่อนหนาวกูไว้ไขกันไค้	บู
แข็งอ่อนก็ช่างอึ้งด้วยไฟ	รน
เป็นเมืองใหญ่ตะวันออกนอกม่าน	เชษฐ

2.1.5.2 ยวนความแนวนอน คือชงใจที่เป็นคำยวนโดยการบวกลบ
ให้จบในบรรทัดเดียว แยกได้เป็น 3 แบบ ดังนี้

2.1.5.2.1 เส้นเสียงพยางค์หน้า คือชงใจที่กำกับโดยพยางค์
หน้าหนึ่งพยางค์ เป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด แล้วหาพยางค์ถัดมาเติม ลากเส้นมาจนกว่าจะ
พยางค์ก็ได้ ส่วนพยางค์ที่ไทมานักมักจะเริ่มทั้งในทวิปัญหามและชงใจ ตัวอย่างเช่น

สมดุสย ทำเนา แนววิธิการทาบใจสองทีเมืองคนสิบิต พิมพ์เป็นตำราให้
งานของสมณศักดิ์พระครูสังจาทิมมัต(นันท สจุสมฺโม)อาทิตย์ ๘ มีนาคม ๒๕๒๑ หน้า ๑๖-๑๗

ส.ท. ๔๕

สา หนึ่งพึงรับใจ บายตาม
 สา หนึ่งเป็นเชตยาน รักใจ
 สา หนึ่งเป็นยอดสวาท ยอดรัก
 สา หนึ่งพระหทัยไกล พลุใจแทนกัน

น. ๑๓๔

๐ หนึ่งนอก ดอกไม้ ใบตก
 ๐ หนึ่งนอก หัตถุณ รุกสสังหาร
 ๐ หนึ่งรัก คัดการุณ สุนทรทาน
 ๐ หนึ่งทาล หนึ่งขวัญ นักรบมาร

ส.ว. ๐/๑

โก หนึ่งได้เปรียบดัง เงินตรา
 โก หนึ่งกัญญา ขาดเสีย
 โก หนึ่งเท่านั้นมา เพียงรัก
 โก หนึ่งจัวหน้าคืน ใส่ผู้มองดี

โกสง ๑๐

สา หนึ่งนามนิ่มนวล นางเธอ
 สา หนึ่งนามอำเอย ปึงน้ำ
 สา หนึ่งกว้างเมืองจอ เกาะแก่ง
 สา หนึ่งคนดั่งไก่ บัวยั่วรักสา

ส.ว. ๑/๑๒

พา หนึ่ง มีโอโซน
 พา สองคน บลวิธ
 พา สาม จันทรจ
 พา สี่ว่า จาทุ่งเรือง

ม่งใจ

จางเขน → จางเขน
 ลานี่ → ลานี่
 ลาน → ลาน
 ลานี่ → ลาน

ม่งใจ

ใจดี → ใจดี
 ใจดี → ใจดี
 ใจดี → ใจดี
 ใจดี → ใจดี

ม่งใจ

ใจดี → ใจดี
 ใจดี → ใจดี
 ใจดี → ใจดี
 ใจดี → ใจดี

ม่งใจ

จางเขน → จางเขน
 จางเขน → จางเขน
 จางเขน → จางเขน
 จางเขน → จางเขน

ม่งใจ

พาดี → พาดี
 พาดี → พาดี
 พาดี → พาดี
 พาดี → พาดี

2.1.5.2.2 เล่นคำที่ตั้งเป็นกระทู้ คือขงโจกที่ให้พยางค์หน้าหนึ่ง พยางค์ แต่ตั้งกระทู้ทั้งในคำปัญหาโจก และขงโจก ตัวอย่างเช่น

ปัญหาโจก		ขงโจก
เปิด มาว่าดีแท้	ทุกอัน	เปิดสะ → ประเสริฐ
คา อยากก่อกรรมหัน	สู่เจ้า	คาหัน → คัณห
เห็น ร้อนกลับมาพลัน	มี เหงื่อ	เห็นยาย → หายเย็น
ใจ ลอยตามความเศร้า	สู่บ้านเมืองเรา	ใจปาก → จากไป

ปัญหาโจก	ขงโจก
น้ำ ใ้ให้เอาแน่	น้ำเคน → เน้นคำ
นึ่ง ตามแต่แลตามคิน	นึ่งกลอน → นอนกลิ้ง
ไหล มากนักยุพิน	ไหลจาย → หลายใจ
ลึก เหลือเกินลองผินคิก	ลึกนอง → สองนึก

ปัญหาโจก	ขงโจก
อย่า ยุ่งในกรุงเลย	อย่าปู่ → อยู่ปู่
เค็ด ก็เคยมาผัดกิน	เค็ดหอก → คอกเห็ด
คอก ถือป่องกาบิน	คอกห้าม → ค้ำมหอก
ฟ้า ไม่สิ้นลงหาญ	ฟ้าเห็น → เพ้นหา ¹

2.1.5.2.3 เล่นเสียงพยางค์หลัง คือขงโจกที่แนะพยางค์หลังหนึ่ง พยางค์ ให้หาพยางค์หน้ามาเติม และพยางค์หน้าจะเป็นเสียงเดียวกันทั้งคู่ ตัวอย่างเช่น

¹ สมดุจย์ ทำเนาว์ รวบรวม วิธีทายโจก พิมพ์เป็นที่ระลึกวันครบรอบ 11 ปี
ชมรมโจกพนัสนิคม วันที่ 26 มิถุนายน 2525 หน้า 23-24

จ. 26

เดิม ภาช่วยเตงแ้ม	ส่วนถาย
เดิม ทามอกเวลาชยาย	ละบัยพู้
เดิม วาส่งถอยสาย	ละบัยง ไรบยา
เดิม ราชูนานาญ	บัยบัยบัยบัย

โคลง 10

เดิม มะวันตะไคว	วณไทย
เดิม มีเชกแลนไปรค	กลาวเก้
เดิม เมอญูรอบโสร	บัยบัยบัยบัย
เดิม มัยความคอบเก้	คัพทังบัยบัย

โคลง 15

เดิม คนโหมห่าไม้	คักเบาะ
เดิม ถูกผูกแอบเบาะ	บุกรักคัก
เดิม กงม้งจาเพาะ	พังวาก ไลอิกบัย
เดิม คาวจาวจาคักบัย	ไผ่จางคอบมูบัย

ของใจ

นิภา -- ภา
นิภา → ภา
นิภา → ภา
นิภา → ภา

ของใจ

สาบะ -- ภา
สาบะ → ภา
สาบะ -- ภา
สาบะ -- ภา

ของใจ

คักบัย -- ภา
คักบัย -- ภา
คักบัย -- ภา
คักบัย -- ภา

2.1.6 การประสมคำ ได้แก่ "ใจ" ซึ่งใจนี้ยังต้องสามารถเชื่อม

ในของใจทุกหนึ่งมาประสมกันจึงจะได้อรรถาธิบายอย่างชัดเจนเป็น

2.1.6.1 การประสมคำเป็นสุภาษิตคือของใจนี้ มีอนาการของทั้งของใจ
ประสมกันจะได้เนื้อความเป็นสุภาษิต ดังตัวอย่างเช่น

จ. 27

ถูกพัฒมายนันไว้	คักบัย
สุจริตหักคักคณ	บัยบัย
สองแรงแถมบัยคณ	คักบัย
แถมบัยบัยคัก	คักบัย

ของใจ

คัก
คัก
คัก
คัก

ส.ว. 02		ชงโจก
สนิทมสนมเสนหนอง	เยาวมาดัย	รัก
หมู่อัปรียรรณลาญ	สวค้ำ	อัว
อันเค็บวณีสองหาร	หัวรวม	หาม
มองเบรียนจุจขาค้า	รับค่างเรือนราน	เสา

น. 47		ชงโจก
ไม่วังเกียจ	เคี้ยกฉนั้ จ้านรจย้าง	รัก
ไคว่ลิ่งค่าง	บ่างชนะนี้ มั่นมีเา	วัว
บ่าเพ็ญทาน	วานลิก พินิจเอา	ให้
มัตคิกเสา	เอา! หนี ไม่นีหาง	ถูก

น. 42		ชงโจก
พอใจรอบ	ทอบให้ซัก ดนั้คแน	รัก
เขาวีแม่	แลพอ ขอคำขาน	ถูก
สละของ	ปองประสงค จ้านงทาน	ได้
หาคกบวาล	คังโปก ร้องโอ๊กเออย	ดี

2.1.6.2 การประสมคำเป็นคำพังเพย คือชงโจกที่ไม่่อนำคำขอทั้งหมดมา
ประสมกันจะได้อรรถความเป็นคำพังเพย ตัวอย่างเช่น

น. 270		ชงโจก
มีอกดังกลิ้งกล่อมเกล้า	คอกคัก	ปั่น
เราชาคมันพณชี-	วิคคีน	น้ำ
ค่างรังสีพวงมี	มีขอล ม่ายนา	เป็น
เรือนร่างสรรพางคลิ้น	สีเค้าคาคม	ตัว

โคลง 306	ธงโจก
บ่่าเตี๊ญศูลสร้าง	สำพรต
ท่นจ้ายหายไ่หมค	มอกลั่น
อภิวาทประณท	ปีศาจ
รับประทานช่านลั่น	เล่าเคี้ยวอาตาร
	โกกิ่น

2.1.6.4 ประสมเป็นชื่อบุคคล คือธงโจกที่เมื่อนำคำตอบทั้งหมดมา
ประสมกันจะได้เนื้อความเป็นชื่อบุคคล ตัวอย่างเช่น

ช. 34	ธงโจก
บรรพชิกบวชอยู่	อาราม
กระเคื่องเกียรติขอลาม	ศัพทไ้
มีวกายแบ่งชั้นตาม	ลายหญิง นาค
พระเถระผู้ใหญ่ไ้	คิดห้อยนามา
	นูนี

ช. 1	ธงโจก
โจนทะยาน	โยน
ก้านสาชา	กิ่ง
มีค่านัก	เพชร

กจ. 1	ธงโจก
มงญก่าอั้ง	จอมพล
มีพังท่าลาย	ถนน
มีเกียรติสบาย	กิกติ
ก่าจายทั่วเอย	ขจร

2.1.6.5 ประสมคำเป็นชื่อสถานที่ คือธงโจกที่เมื่อนำคำตอบทั้งหมดมา
ประสมกันจะได้เนื้อความเป็นชื่อสถานที่ ตัวอย่างเช่น

ธ. 10		ธงโจก
เอาแถบมาทาบแล้ว	คำนวณ	วัด
พูกนาคันค้ำหวด	คิดได้	พลับ
ญายบวิสุทธิ์ควร	เรียกกล่าว	ผ้าขาว
กะจิกกะจอยไทร	บอกว่างมลาตาด	น้อย

ธ. 48		ธงโจก
เชกปกรรองแบ่งไว้	เรียกนี้	ค้ำมด
สถิตยร้างคือราศี	หนึ่งน้อง	หน้า
อยู่อารามขากมี	ถือบวช	พระ
กินน้ำอมไฟทอง	กล่าวอ้างรวมรวม	ธาตุ

2.1.6.6 ประสมคำเป็นชื่ออื่น ๆ คือ ธงโจกที่คองนำคำตอบทั้งหมด
มาประสมกันจึงจะได้ความเป็นชื่ออื่น ๆ ตัวอย่างเช่น

- เป็นชื่อตัวอักษร

ภาพยนต์ 32		ธงโจก
แหล่งฉาย	ภาพยนตร์	จอ
ใส่ลูกบอล	บนอาหาร	จาน
บอกให้	ทำการงาน	ไข
ใส่คนพาด	งานก็เปรย	ตี

- เป็นชื่อปณิกัมตร

ธ. 7		ธงโจก
จุฬาทรโรคร้ายแสน		หมู(ขาว)
หัวดินแดนใช้จากใด		วัว(จตุ)
เจ้าป่าพนาลัย		เสือ(ขาว)
อยู่ป่าไม้วิ่งเร็วพลัน		กระต่าย(เกาะ)

นาคีมีพิษมาก	งูใหญ่(มะโรง)
ตัวจิ๋วหากพิษหลายนั้น	งูเล็ก(มะเส็ง)
จตุบาทขับขี้นั้น	ม้า(มะเมีย)
เนาถวบ้านแขกตอบกัน	แพะ(มะแม)
เจ้านี่ชอบหยอโยน	อึ่ง(วอก)
มันกระโจนขึ้นคี่ลั่น	ไก่(ระกา)
เห่าหอนนอนกับดิน	หมา(จอ)
แขกไม่กินรังเกียจจริง	หมู(ขุน)

2.1.7 คำก่อนเนื่อง ไก่แก่ "โจก" ที่มีรงโจกเป็นคำตอบเกี่ยวเนื่องกัน โดยอาศัยคำท้ายของคำตอบแรกมาตั้งเป็นคำแรกของคำตอบบรรทัดต่อมา เช่นนี้เรื่อยไปทั้งชุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. 23	รงโจก
เป็นห้องขายสิ่งของ	ร้านรวง
หล่อนนักร้องเสียงสกลไศ	รวงทอง
ยอดหญิงนิยายไทย	ทองประศรี
เป็นวัดใหญ่พระบมี	ศรีรัตนศาสดาราม
ส.ก. 55	รงโจก
ของเก่าที่นั่นนับพันขวบ	บ้านเชียง
สาวอวบอวบจากแม่สายหายจิ้งหวัด	เชียงราย
จกเอาไว้หลายอย่างกระจ่างชัด	รายการ
เขาดนักรู้แรงกายได้คำแรง	การงาน

ส.ก. 54
 รามคำแหงสุโขทัยใครก็รู้
 ลาวจันทองนางทองหญิง
 เถินทางนางเจ้าโศกมายจริง
 ยมกตึงมีมิตรของสาม

จงใจ
 งาม
 ขุน
 แดง
 สัก

2.1.2 เบ็ดเตล็ด ได้แก่ "ใจ" ที่ปดใจไม่เป็ระบบ ไม่สามารถได้
 เป็ประเภทหนึ่งประเภทใดได้ ตัวอย่างเช่น

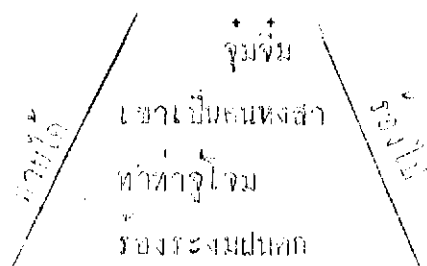
ส.ว. 007

จงใจ

"พุทธาภาสนานถ
 เกิดสรรพมงคลน้อยใหญ่"
 ผู้ร่ายกรองความนี้แนมไค
 ปัจจุบันเราใช้อย่างไรกัน

ร.6

ชื่อเพลงแนวบทเห่ไธรองหรือ
 ไธราวยพร

จงใจ
 งาม
 หง
 งาม

จงใจ คือ เพลงหน้าพาทย์ บัณฑิตทรงร้องเพลงนี้ด้วยจึงจะชื่อว่า บัณฑิต
 ที่สมบูรณ์

ส.ว. 008

จงใจ

"แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์
 มันแสนสุดลึกล้ำเหลือเกิน"
 ใครสอนใครในเรื่องใจจงใจจน
 ลอยลุ่มหล่นไปไ้จากกรรม

ภาษีสอนสุทลาภในเรื่อง
 พระอภัยมณี
 "ถึงเขาวิสัยอันเฝ้าที่เขี้ยว
 ที่ไม่ละ เป็นนพเฝ้าในน้ำฝน"

2.2 การจำแนกใจตามเนื้อหา เป็นแนวจำแนกใจโดยพิจารณาจากเรื่องหรือ
 ผู้คนใจที่ปรากฏอยู่ประเภทใดบ้างมาตั้งเป็นชื่อใจ ทั้งนี้ในการจำแนกใจตามเนื้อหาใจนี้
 สามารถจำแนกใจได้เป็นชุด ๆ เช่นเกี่ยวกับการจำแนกใจตามลักษณะทางภาษาให้ โดยโดย
 วิธีนี้สามารถจำแนกใจได้เป็น 15 ประเภท คือ การตายเกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ การตาย
 เกี่ยวกับสัตว์ การตายเกี่ยวกับพืช การตายเกี่ยวกับร่างกาย การตายเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์
 การตายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ การตายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ การตายเกี่ยวกับอาคาร
 การบิน การตายเกี่ยวกับบุคคล การตายเกี่ยวกับสถานที่ การตายเกี่ยวกับสถานที่ การตายเกี่ยวกับ
 คำพิพากษา การตายเกี่ยวกับภาษา การตายเกี่ยวกับวรรณคดี การตายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์
 และการตายเกี่ยวกับศาสนา ทั้งจะกล่าวเป็นชุด ๆ ต่อไปนี้

2.2.1 การตายเกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ ได้แก่ ใจใจที่มีการตายเกี่ยวกับ
 สัตว์ก่อนที่อากาศทั่ว ๆ ไป ทั่วอย่างอื่น

ใจใจ

โคลง 161	เห็นอยู่สูงสุดช้า	แหล่งน้ำสงโสน	เมฆแดง
โคลง 576	เป็นดวงดาวเด่นเจ้า	ราตรี	(ดาว) ประจันขึ้น
โคลง 559	ชดถาณามหารา	กษัตริย์	การสู้รบ
บทกลอน 27	ศศิธรทรวงไวกะค่ายเคย		พระจันทร์
โคลง 29	ยามเช้าครูอุบลดม	แจ่มแว่น	คืนวัน
โคลง 351	โหมดำท่าเรือหง	พายุคลื่น	ลมพายุ
บทกลอน 44	ฟ้าคำรามฝนจะเตจจากเมฆา		(ฝน) พายุฝน
โคลง 322	ครื้นครื้นครรหึ่งก้อง	แวงนาว	น้ำวน
น. 95	มันไปรุ่งใส แลไม่เห็น	เจ็ดแผ่นหา	ลม
จ. 66	สักวา คราอุทัย	ก็ไขแสง	แสง
ส.ก. 92	ราวเร็วพินสงคนอง		แสงสว่าง
น. 343	บ่งอากาศ	บ้านแสง	โพธิ์
ส.ก. 128	กุ่มมัวมัวทั่วท่า		เงา

		รงโจก
ก.จ. 73	รงสงทางโหน	มรทา
2.2.2 การทายเกี่ยวกับสัตว์ ไ้แก่ รงโจกที่ีการทายเกี่ยวกับสัตว์ซึ่ง		
ปรภาณว่ามีทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก และแมลง ตัวอย่างเช่น		
		รงโจก
ส.ก. 83	เจ้าขึ้นมันออกหากิน	กา
ยานี 94	นักษาสัตว์ตาพองใหญ่	นกเค้าแมว
น. 320	ควนิคนิค คิคฤ ในหมูนก	(นก)กระจอก
คร.. 501	นักษีย้องกินปลา โยมก	นกยาง
น. 8	มันเกิดมาจากไข่โอปากแน	เป็ด
ส.ค. 92	ชันชานขนงามยาม่างกรวย	โกเ้า
ช. 17	สัตว์อะไรนีกให้คมีสองเพศ	ไล่เคื่อน
คร. 1/06	พวงงู คูไม้เบา	(งู)เหลื่อม
น. 40	ปากมันอ้า คามันหลับ กอนงับกัด	จระเข้
ส.ค. 104	จงช่วย กันมา ข้างวัง	เต่า
น. 195	สัตว์อะไร หัวใจมัน นั้นสามห้อง	กบ
น. 79	มันถอยหลังตนพิกลสัตว์	สิ่ง
โคลง 506	ขอถามนามสัตว์แล สี่เท้าเนาหนอง	คางคก
จ. 28	จับบาททางซาคีประสงค์ แอ้งขอบ เลียงนา	แมวไทย
ส.ว. 0/40	สุนัขหน้าแหลมขี้สงสัย	หมาวิ่งจอก
ส.ค. 102	กินจุ จังเลย เคยเลี้ยง	กือ (หมู)
น. 389	ใช้ตะกวด กรีกเสียง สำเนียงแหลม	บ้าง
ส.ค. 44	ผกโตน โจนวิ่ง ภู่องไว	ม้า
ส.ค. 126	เรียกไปชื่อว่าวัว	โค

			งงโจก
โคลง 21	เสกสรรสัตว์กัศเคียว	คนตาย	เสื่อ
น. 307	ถ้วนันโค	คามันหี	อ่าง
ส.ค. 11	สิบตัน	เนาน้ำ	คามเคย
น. 27	มันมีมูล	ทูนหัว	ค้วงอหังก
น. 160	เอาโอษฐา	พากาย	ยามนายมัน
น. 230	มัสยา	หาญ	คามกุศลอง
คร. 504	มัจฉาวายเวียนหัน	เนาอ้อย	ทะเล
ส.ค. 65	ปลาเล็กเจ๊กแซ่ว	กินได้น้ำปลา	(ปลา) ไล่กัน
ส.ว. 45	มันเกาะกตทกขานัยตาสอง		มดแดง
คร. 2/12	ท่าทำคึก	ดูทาง	อ้างยะโส
น. 346	คือมันหมา	มีทกขา	นางงน
น. 24	หนึ่งนั้นมันสัตว์สกุล	ทำค้อย	
น. 281	เจ้าทวนิด	พิษมัน	คันเหลือใจ
น. 5	มันกรีกเสียง	สำเนียงเพราะ	เสนาะหู
	หัวเหมือนงู	ดูให้	มันสีชา
	กินแมลง	ร่างกาย	คล้ายอุณภา
	โอธาคีตมา	จ้อมี	พาตีหาย

2.2.3 การทวยเกี่ยวกับพืช ได้แก่ งงโจกที่มีการทวยเกี่ยวกับพืชมีรากงูว่า มีทั้งพืชยืนต้นและพืชล้มลุก ตัวอย่างเช่น

			งงโจก
ส.ว. 31	รุกข์จาคีเนาป่ากว้าง	หากพ้องมูงมยง	(ไม้) ลำแพน
ส.ว. 0/17	พฤษภพันธุ์เนื้อแข็งแหล่งริมธาร		(ไม้) กระโดน
โคลง 516	ขอดานนามรุกข์ร่อน	เรียกใช้ทายา	(ต้น) ตะขบ
ส.ว. 015	นามพฤษภในป่าใหญ่พ้องกายสัตว์		(ไม้) ส่องกระดอง

		ธงโจก
ส.ว. 015	อีกรุขั้้นนามทักฮั้ล	(ไม้)สองสั้ง
ช. 27	เถาว์ลั้ยเตี๋ยวหากุ้ย เอย์ไค้ออกนาม	ชู้่านาง(ย่านาง)
ส.ว. 20	เก็กหน่อแข็งแตงเห็บม เจ็บตีนตัว	พญาดา
ส.ว. 71	หัวรากตักใบลา รสชา	คันหอม
น. 234	มีพันธุ์มัก หมักกอง เป็นทองจิม	ฉักเสี้ยน
น. 173	เคยพพาน ฟื้ตเหง้า เข้าเครื่องแกง	กระชาย
น. 4	ใบเป็นขน ผลยาว เถามันมี	มวบ
ช. 28	พืชเถาเนาหัวคง มอกไค้	แกงไทย
ส.ว. 71	เกือยคืบยาวใหญ่ไค้เง เต็มกำ	กล้วยหอม
น. 27	อันพุ่มพวงทองมาลี น้หอมเย็น	เล็บมือนาง
น. 24	หนึ่งบุปผาชาติละมุล ละไมกลิ่น	มะลิวัลย์
สักรา 5	สักรา มาลี สีแดงสก	คอกหงอนไก่
โคลง 126	มาลีสีเหลืองช้า โสภิต	ดาวเรือง
น. 277	ดอกคอกออกบาน ระบายนล้น	(คอก)สลัก
ยานี 107	หอมกลิ่น กระจายมา	คอกพิณ

2.2.4 การทายเกี่ยวกับร่างกาย ได้แก่ ธงโจกที่มีการทายเกี่ยวกับ
ส่วนประกอบของร่างกาย ตัวอย่างเช่น

		ธงโจก
น. 50	เห็นคู่เคียง อยู่กับตา คิดทาง่าย	คิ้ว
น. 172	ให้ทั้งไค้ยินอยู่ แต่ให้ดูไ้มักเห็น	หู
	ให้ดูก็ดูเป็น ไค้แต่เห็นไ้มไค้ยิน	ตา
	ให้กินไ้มรู้ชิม ถึงไ้มชิมก็ตองกิน	ปาก
	ให้ระวังเป็นอาจิด อย่าประมาณเค็ดชาคเอย	
น. 11	พออาปาก หากู คงรู้เห็น	ลิ้นไก่

		ธงโจ๊ก
น. 15	ส่วนร่างกาย ปลายหัตถา	หัวแป่มือ
	คิดบาบา หาดูที่	หัวแป่ดิน
จ. 13	เอามือคลำ ล้าชา ว่าต้องเจอ	หัวเข้า
ส.ก. 46	อยู่คานหลังหน้าแข่งแข่งควยกล้าม	น้อง
จ. 16	คิดหัวคน พิกลจ้ง	หางแกละ

2.2.5 การทายเกี่ยวกับกิริยาอาการ ได้แก่ ธงโจ๊กที่มีการทายเกี่ยวกับ
กิริยาอาการต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

		ธงโจ๊ก
น. 1	เห็นหลังชก คคงอ ูกคอย่น	คอม
จ. 13	มันทบนยาก ทนล้าบาก ทนตรากครำ	หัวแข็ง
น. 8	เคยรู้เห็น เจริจา มุสาวาท	ปก
	เอามือปาก กวาดกระเด็น จงพันหา	ปัก
	ท่ามูลี ที่ทั้ง ก่าบังทว	ปัก
น. 21	ไอนี้มัน บั้นกระเด็น เป็นที่คม	กัก
	ไอนี้ลม เราคอก อ्यानอกใคร	ตก
น. 49	ประนามเจ้า คนครำน สันคานทรม	หลังยาว
น. 88	ว่าใจร้อนเร็วไวจงไล่เสียง	หูหัน
กร. 108	เคลื่อนย้าย ความขายเลน	เก็บกระดาน
น. 94	เอาจุถูกถูกแก้มเอ็ดแยมถอย	จูมพิก
น. 95	ไอ้รัวคี่มีสำหรับรับเสด็จ	มทรพิก
	ส่งเสียงเอ็ดคะโรกั้ง ังหนวกหู	อีกพิก
	เตือนความจำกำหนดจกไว้ดู	มันพิก
	เออไรดูอยู่จนแก่เจียวแม่นาง	พินพิก
น. 55	เรื่องเก่านั้น อันจำ ไม่ได้เลย	ลืม

ส.ว. 18

พูดไม่เพราะแข็งกระด้างท่าทางผู้
เมื่อเข้าครุโงสบายคลายอารมณ์
อะมกษมอยลายตาเหม่นาชม
เร้าระงมโกศอุษาระกาเร็ง

ส.ว. 86

ถึงลำบากก็ยากนั้นให้บรรล
คงไฟคุวายุ่นหม่นกับที่
ประเดี้ยวปวยประเดี้ยวซ้ำประจำปี
เพราะกรรมมีจึงย้ายแยกแตกกันไป

กร. 2/17

ยามจับจ่ายไร้ออยไม่ค่อยออก
เป็นนิคหน่อยก็สิ้นรั้วท้าวทาย

2.2.6 การทายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ได้แก่ ขงโจกที่มีการทาย
เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

โคลง 41 ขอถามนามหนาวสะห้าน มักม้วยมรณัง
โคลง 202 โรคพิษสุราณี เกิดได้
กร. 205 นามโรคว่าเป็นตอนเย็นจัก
กร. 2/05 อาการนับ ถูกหมัก ชักแฉเห็น

2.2.7 การทายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ ขงโจกที่มีการทาย
เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

ยานี 30 ที่เคาะ เสนาะชาน

ขงโจก

กระโศกกระซอก
กระซุ่มกระฉวย
กระตดกระชอย
กระชั้นกระโศก

ขงโจก

กระเสือกกระสน
กระสับกระส่าย
กระเสาะกระแสะ
กระเส้นกระส่าย

ขงโจก

ชีเหนียว
ชีหนาว

ขงโจก

ไขว่รากสาก
คันแข็ง
เปลี่ยนค่า
ปากครุฑ

ขงโจก

ระนาดเอก

			ชงใจ
น. 88	มันหมุนคว้างขวางหวดคร่ำครวญเสียง		กังหัน
คร. 510	ยลยวดยาน นทีพา		เรือหางยาว
คร. 3/03	ลวิระสระกายี สะอาค		น้ำอาบ
	หอมกลิ่นกระว้างรุ่ง จรุงแก้อเจือปน		น้ำอบ
จ. 16	ม้วนกระหัด ชักข้างหลัง		หางกระเบน
	ม่วงไหม ไคร่ขอพ้อง		หางกระรอก
กลอน 69	ผู้ตองหาถูกกักพานักนอน		นุ่งสายบัว

2.2.8 การทายเกี่ยวกับอาหารการกิน ได้แก่ ชงใจเกี่ยวกับการทายเกี่ยวกับอาหารการกินต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

			ชงใจ
คร. 3/20	เคยเค้นยี่มันตี ไหลหลัง		กะตัก
	พอกิมหายคอแห้ง รสนันทวานดี		น้ำตาลสด
คร. 551	เค็กกรายรอบรุ่มกันของหวานหอม		ข้าวเกรียบปากหม้อ
ยานี 104	กับแก้ม แนนยักสด		ลาบถ้อย
คร. 198	รสโอชา เคยเห็น เป็นเส้นสาย		ขนมจีน
	ท่าแกงจืด คุ้มรูป อร่อยไป		หม้อไม้จีน
โคลง 203	ปลาบดสุกเคยทาน กับข้าว		หอยคั้น

2.2.9 การทายเกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ ชงใจเกี่ยวกับการทายเกี่ยวกับชื่อของบุคคลซึ่งมีทั้งบุคคลในท้องถิ่นอำเภอพนสนธิคม และบุคคลผู้มีชื่อเสียงในวงการต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

ช. 34		ชงใจ
มรรพพิททวชอยู่	อวราม	พระ
กระเคื่องเกียรติชอถาม	ศัพท์ไว้	กิติ
มิวกายแบ่งขันความ	ฉายหญิง นาทพ	วรรณ
พระเถระผู้ใหญ่ไซ้	ติศลพณามา	ปูนี้

(พระภิกษุวรรณปณี อดีตเจ้าอาวาสวัดพลับพลาชวน้อย อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี ปัจจุบันมรณภาพแล้ว)

จ. 1

ธงโจก

โจนทะยาน

โยน

ก้านสาขา

กิ่ง

ปีก้านัก

เพชร

(โยน กิ่งเพชร เป็นนักมวยแชมป์เป็นโลกรุ่นฟลายเวท คนแรกของประเทศไทย)

ส.ว. 07 เป็นมวยระดับแชมป์ อันตราย ไอ้แสบ

(ไอ้แสบ เป็นสมญานามของ แสนศักดิ์ เมืองสุรินทร์ ซึ่งเป็นนักมวยชาวไทยที่ได้เป็นแชมป์โลกรุ่นมวยสากล)

ส.ค. 4 เมียไอ้แสบโครทราบดีถูกสาวกลอน ปริม

(ปริม ประภาพร เป็นนักแสดงภาพยนตร์ของไทยและเป็นภรรยาของแสนศักดิ์ เมืองสุรินทร์)

โคลง 25 เป็นนักจักรยานคู่ เก่งแท้ ปรีดา

เป็นควายวอกฏ เขาใหญ่ ปรียา

(ปรีดา จุลมณฑล เป็นนักกีฬาจักรยานสมัครเล่นที่ได้เหรียญทองการแข่งขันขี่จักรยานมากที่สุดในการแข่งขันขี่จักรยานในกีฬาเอเชียนเกมส์)

ปรียา รุ่งเรือง เป็นนักแสดงภาพยนตร์ของไทย มักแสดงบทโป๊จนได้ชื่อว่าควาวอกฏเขา)

ส.ว. 12 คณณามีย์จอมพล กันมาหนึ่ง วิจิตร

(ท่านผู้หญิงวิจิตร ชนธวัช เป็นภริยาจอมพลสฤษดิ์ ชนธวัช อดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย)

โคลง 53 สืบต่อศาสน์นำมา อยู่ใต้ พุทธศาสน

(พุทธศาสน ภิกขุ เป็นพระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นเอกในทางเผยแพร่วรรณที่มีชื่อเสียงองค์หนึ่งใน

พุทธศาสนา ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดสวนโมกขพลาราม อำเภอไทรยา จังหวัด

สุราษฎร์ธานี)

- ส.ว. 53 ผู้อู้น้ำขึ้นหัวหน้าว่าเมืองนอก เรแกน
(โรนัลด์ เรแกน เป็นประธานาธิบดีคนที่ 40 ของสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันยังคงดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอยู่เป็นสมัยที่ 2)
- ส.ว. 025 พระเจ้ากรรมอำงยุเซาเซ่นฆ่า โคโมนี
(อียาโกลาห์ โคโมนี เป็นนักบวชในศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นผู้นำประชาชนขับไล่พระเจ้าชาห์ กษัตริย์แห่งประเทศอิหร่านให้สละราชบัลลังก์)

กร. 550 ยอกรราชา ลูกหนัง กังเปเล่ ไข่มุกดำ
(ไข่มุกดำ เป็นสมญานามของ เปเล่ นักฟุตบอลชาวบราซิลที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในโลก)

2.2.10 การหายเกี่ยวกับสถานที่ ได้แก่ ธงโจ๊กที่มีการหายเกี่ยวกับสถานที่ มีทั้งสถานที่ในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม สถานที่ในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยและต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น

ช. 10		ธงโจ๊ก
เอาแถมมาทาบแล้ว	ค่านวน	วัด
พฤกษาคันค้ำหาล	คึกไค	พลับ
ภูพานวิสุทธีศวร	เรียมกกล่าว	ผ้าขาว
กะจิกกะจ้อยไทร	บักกว้างมหาศาล	น้อย

(วัดพลับผ้าขาวน้อย เป็นชื่อวัดในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พระมหาเสมอ อากาศ เป็นประธานชมรมโจ๊ก พนัสนิคม จาพรรษาอยู่ที่วัดนี้)

โคลง 488 ขอดถามนาคชื่อนาน เนาว์พนัส โพธิ์ตาก
(โพธิ์ตาก เป็นชื่อหมู่บ้านอยู่ในตำบลนาบะดุม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี)

คร. 3/07

ดาวไรแสงแจ่มแจ้ง ในตัว
 ยกช่วยสองคนนิ้ว เคื่อง่าย
 คอยเฝ้าอย่างพันพัว มีอยู่
 ใจว่าดีบอกให้ หลบหนีไกล

คร. 410

ก่อกำเนิก เกิดบุตร สุขที่รัก
 ว่ารุ่นนักร ในกายา พาดงน
 สาวไค้คู่ ครองเรือน เป็นเพื่อนคน
 ยุ่งกมล ในดวงจิต คิระแวง

คอกสรอย 30

ทราบเอ๋ยทราบความ
 พยายามเก็บของมองดูซ้ำ
 * ออถูกทองทองแท้แน่จริงจำ
 ออกเอ๋ยคำสินินะเนินทา
 เสือกส่งไสไปสู่มิคจิต
 แบบสนททิกทั้งคืออ้งสา
 เอาไหล่องรับคานบานดูรา
 เอยหาความรวมความเอ๋ย

น. 15

โคกขึ้นหลัง อาชา ท้าท่าไก่อ
 คัวมันโต แท้ว่า นัยน์ตาหนี
 เอาสองมือ ถือมัน กระสันดี
 ไข่มุกนี้ มีปีก กระพือบิน

ชงใจ

เกราะ

หาม

ยาม

ร้าย

ชงใจ

มีตุก

กวนตัว

มีนิ้ว

กวนใจ

ชงใจ

ไว้

ไว้

ใช้

ว่า

ใส่

บ้า

แบก

หาม

ชงใจ

ชี

ร้าง

จับ

ก็กันคน

ส.ว. 03

อันมนุษย์สุดประเสริฐกายเกิดนั้น
ไม่เกลียดกันบุญมิตรสนิทสนม
พอด้วยกันได้ใจการม
เหนียวแน่นท่าปัดหน้าเงือง่าตี

ส.ว. 04

ท่านสองว่ามานี้มีใครแน่
เขาเกลียดแต่ก็รักกันกันหนา
วัดดูแล้วพอก็มีอัตรา
มวลพระราชาทุกบ้านสานถักทอ

ส.ว. 62

สุจริตบ่คิดคด
รู้กันหมดรับประทาน
ปฏิเสธเสียทุกการ
อวสานกันเสียที่

ส.ว. 57

หาตรงบ่มีได้
เข้าปากไปหมดทุกที
สิ้นเสียงรตนวารี
เป็นแรมปีเหลือจกจำ

น. 270

มือกลิ้งกลิ้งกลมเกล้า คดุดคด
เราชาคมั่นพณชี- วัดกัน
กว้างที่พวงมี มีมอก ม้วยนา
เรือนร่างสรรพางค์สิ้น สี่เกล้าควม

ชงโจ๊ก

คน

รัก

เท่า

ผืนหนัง

ชงโจ๊ก

คน

ข้าง

เท่า

ผืนเสือ

ชงโจ๊ก

ชื่อ

กิน

ไม่

หมด

ชงโจ๊ก

คด

กิน

ไม่

นาน

ชงโจ๊ก

ปั้น

น้ำ

เป็น

ตัว

- น. 212 เห็นมีจนา ปลาวาย พรายอุทก ชงโจก
บ่อน
(บ่อน หมายถึง เวลาที่ปลาวายใจจะมีน้ำพุขึ้น เรียกว่า ปลาบ่อน)
- น. 263 เย็บปะทานปักทับ เฝ้ายน้อย ถาน
(ถาน หมายถึง เวลาผ่าซากจะนำเส้นนำมาปะตรงรอยซากแล้วเย็บติดกัน เรียกว่า ถานผ่า หรือที่ภาษากลางว่า ปะมั่ว นั่นเอง)
- น. 38 เรียกลานเนิน เอ็นจิงไค* ไชยอีสาน เก็น
เรียกไม้หลัก ปักจุค จุกะไล ก่อน
(เก็น หมายถึง ลานเนิน และ ก่อน หมายถึง ไม้ปักตะไล)
- น. 75 หยิบถ่วงจ้วงควักหักหายไป จก
(จก หมายถึง ถ่วง)
- น. 96 ท่าเหินหน้า ท่าเบ้ง นักเลงจิง เป็ค
(เป็ค หมายถึง อาการของควายท่าท่าเบ้งหน้าจะงอนกัน)
- ส.ค. 100 ร้องอุ ร้อย ช้อยกัน นัว
(นัว หมายถึง รสของอาหารที่กลมกล่อม เรียกว่า นัว)
- ส.ค. 133 ลาวเรียก เฝียกกระทุ้ง ชู
(ชู หรือ กระชูด หมายถึง เครื่องมือที่ใช้จับปลาไหล มีลักษณะคล้ายช่องใส่ปลาสาหร่ายทอด เป็นรูปทรงกลมรี และยาวกว่าช่องใส่ปลา ตรงปากกระชูดมีรูเล็ก ๆ เวลาปลาไหลเข้าแล้ว ออกไม่ได้)

2.2.12.2 ภาษาจีน คือ ชงโจกที่เป็นคำจากภาษาจีน เนื่องจาก
จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นชายทะเล ชาวจีนแถบเรือสำเภาเข้ามาค้าขาย และ

* เอ็น หมายถึง เรียก จิงไค* หมายถึง อย่างไร เอ็นจิงไค* หมายถึง
เรียกว่าอย่างไร

อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี อำเภอชนันนิคมก็มีชาว
จีนเหล่านี้ อยู่ ดังนั้น "โจ๊ก" จากอำเภอชนันนิคมจึงมีภาษาจีนปรากฏด้วย ตัวอย่างเช่น

น. 241			จงโจ๊ก
ลือว่าโร	มีโกคำ	อ้าวว่านม	ม้อ (นม)
ไทยนิยม	เรียกยา	ลือคำอ้วย	น้า (น้า, นยาย)
อ้าวมองถือ	ลือกินจะ	อุบะ! ขวย	มัว (กินไฟ)
จอนม้วย	ล้วยนอกถือ	อ้าวลือเหี้ย	เมี้ย (ซื้อ)
โคตง			จงโจ๊ก
แปด คอกออกช่อไค้	โชคดี		โป้ยเขียน
แปด สิบรับนับสี่	ครบถ้วน		โป้ยจับ
แปด เป็ดเค็ดพาตี	เด็กพ่อ		โป้ยอ้าย
แปด ศษย์ซิมจั่งอ้วน	เอ๋ยอ้างซังถี้		โป้ยถ้าย
น. 150			จงโจ๊ก
ฉันทว่าน	ทันทว่าโร	โก้วสำเหนียก	เจียะ (กิน)
มีคำเรียก	ไทยเป็นแขก	แปดลือหื้อ	เจ๊ะ *
มาประจวบ	ชนประจัน	กันพอกี้	จะ **
เรียกอ้ายอี	ตัวแสบ	แสบเก็ดแล	เจาะ (ชอบกล, ฝึก)
น. 232			จงโจ๊ก
ปากคุดนม	อมเต้า	พอเขาตุ้ม	เจียะหนี (กินนม)
มือจับกุม	ประทุมกัน	โดยมันหมาย	แต่หนี (จับนม)
ว่าสุรา	ว่าหึ่งเพลง,	เก็งคำหยา	อาหนี (ถือเพลง)
ลูกวัวควาย	ไขว่คว่า	ภักษาเอย	งู่หนี (นมวัว)

* คำนี้ไม่ใช่ภาษาจีน เป็นคำเรียกคนไทยที่ไปนับถือศาสนาอิสลาม

** คำนี้ไม่ใช่ภาษาจีน

น. 237			ชงโจก
องค์ไปยเขียน	เรียนถาม	นามหนึ่งอ้าง	สนเจงล
อาจขนาง	ระคางจิต	คิดความหมาย	เสียวลี
เป็นปี่ขาว	ชาติชะมด	จำแลงกาย	ผู้
หมอยางอาบ	ชายหน้า	คำอ้วเหี้ย	บ่อเสียวลี

2.2.12.3 ภาษาอังกฤษ คือ ชงโจกที่เป็นคำจากภาษาอังกฤษ เนื่อง
จากความจริงก้าวหน้าทางวิทยาการและค่านิยมและเทคโนโลยีและอิทธิพลของการศึกษาภาษา
อังกฤษจึงทำให้มีคำเหล่านี้ไปพูดกันในชีวิตประจำวัน ส่วนมากเป็นคำทับศัพท์เรียกสิ่งต่าง ๆ
ตัวอย่างเช่น

ส.ว. 08		ชงโจก
มีหนึ่งคู่คอยระวังอยู่ข้างหน้า		แปด
ใส่เสื้อขาวของใช้ไค้อี้ดี้		บ็อกซ์
ใช้ซึกเขียนเรียน เล่าก็เซวตี		บีก
หนังสือนี้คือตัวคือตัวตาย		บูค
ก.จ. 57		ชงโจก
เครื่องเล่นจานเสียง		บิคอัพ
ฉีกเพียงพักร์แยก		เบคอัพ
บอนแรงกระแทก		โศคอัพ
ข้อแจกคีมกัน		เชเวนอัพ
ก.จ. 111		ชงโจก
ไปส่วยไปควย		ซูเปอร์โศค
ยารายเำรุง		ซูเปอร์ลี
คนหะเดินพุ่ง		ซูเปอร์แมน
หบายบ่งตมิกดำ		ซูเปอร์อึ้งค์

โคลง 89			ธงโจก
บอกความน่ายั้ว	จักรยาน		รถสปอร์ต
วารีมีรสหวาน	ดื่มเข้า		กรีนสปอต
หนังสือดีโดยสาร	ไปนอก		พาสสปอร์ต
กินอิ่มอ้วนเองวัย	จ่ายซื้อคนเดียว		โจรสเปอร์
โคลง 359			ธงโจก
นามโรคหนึ่งเร้า	รุมใจ		กีชาน *
นามเครื่องยนคักกลไก	วิ่งคว้าง		กีเชล
นามระบบกระแสรไฟ	ตรงถึง		กีชี
นามออกแบบการสร้าง	คึกคักอาคาร		กีโชน

2.2.12.4 ภาษามาลี-สันสกฤต คือ ธงโจกที่เป็นคำจากภาษามาลี
สันสกฤต ซึ่งใช้พูดกันในชีวิตประจำวันจนคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นคำไทย ตัวอย่างเช่น

น. 62			ธงโจก
มะหนึ่ง	พอลึงปี	ก็มีตน	มะคา-มาชะ
มะหนึ่งยด	ว่างเปล่า	จงเล่าชาน	มะโค-โมชะ
มะหนึ่งเมือง	อาบัง	ครึ่งโบราณ	มะคัน-มัดละ
มะหนึ่งฐาน	กอลเหอ	จงเล่ามา	มะดู-มูพะ
น. 20			ธงโจก
เรียกส่วนบน	คนเรา	เอาคำพิพ	เสียน
ไม่เคยนับ	คำพูด	เมื่อคุณหาร	สุญ
อาวธยาว	คราวรบ	ครึ่งโบราณ	กร
กษาร	ชานเอย	เอเลยก่า	สาร

* ไม่ใช้ภาษามาลี

น. 89			ธงโจก
มุ่งน้องนุช	สุกท้าย	คนปลายนาง	รจนา
มุ่งหมายเอา	แก้วมณี	มีค่าชาน	รัตนา
มุ่งเสริมสร้าง	ทางเจริญ	ค่าเป็นงาน	วัฒนา
มุ่งเอาการ	กล่าวพร่ำ	จวนรจนา	พจนา
น. 94			ธงโจก
เอาจุมก	ถูกแก้ม	เชียวแย้มถอย	จุมพิก
เป็นศัพท์สร้อย	ปิ่นเสด็จ	เสด็จไช	อสรพิษ
บานตอนเย็น	เหม็นกลบ	อนอาจไป	จุฑาพิษ
พระองค์ใหญ่	ในกรุงศรี	อยุธยา	มงคลพิตร

2.2.13 การทายเกี่ยวกับวรรณคดี ได้แก่ ธงโจกที่มีการทายเกี่ยวกับวรรณคดี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชื่อเรื่อง และชื่อตัวละครในวรรณคดี ตัวอย่างเช่น

			ธงโจก
ดอกสร้อย 51	นามระบิลชาตกยอยกทาน		เวสสันดร
ช. 30	ตาแก่กินจุหัง	โกลนลาย	ภูษณ
ช. 31	โชติกุชชาวยเวสสันดร		กัณหา
โคลง 160	นงรามพร่ำรักบน	ลานอโศก	วาสิฏฐี
โคลง 144	หมอลิขิตมีหลง	เสนห์หน้า	(พระ)อภัยมณี
โคลง 566	ขอถามนามบุตรไท้	ท่านท้าวสีหราช	สุวรรณมาลี
ส.ว. 006	"แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์ มันแสนดุจลี้กล้ำเหลือกำหนด" ใครสอนใครในเรื่องใจจงไขพจน์ ตอบถูกบทต่อไปให้จบครั้น	กาพย์สอนสุคนธ์ ในเรื่องพระอภัยมณี "ถึงเจ้าวัลย์พันเกี่ยวที่ไฉยวลค ก็ไม่คเคเหมือนหนึ่งน้ำใจคน"	
กลอน 160	เบญจกาย	แปดองค์	มอญนางกานท์
กลอน 69	บุตรพระพาย	รอนราชน	จนสาปสูญ

			ชงใจ
โคลง 71	นามนารีแม่เจ้า	หนุมาน	สาวหา
คอกสร้อย 46	ค. เอย ค. ควาย		หรรพา
	ข้าพอกายวายวอดคลงมอดควาย		หรรพี
ส.ค. 31	โอรงค์เอกอักษรจายาราม		สีดา
น. 66	หล่อนเป็นน้องศพักครันนักษณ		สวามะนักขา
กลอน 99	นาม ธ แน่ แม่ตาเสีย	ไถ่เมียบาร	รถเสน
	นามภูบาล นิตานทราม	ภูหลามเอย	ชัยเสน
จ. 20	แต่งดีจนคนยกย่อง		สามกก
คร. 538	ในสามกก ยกมา	ลูกมาพอ	ลิโป้
กลอน 130	เป็นคู่ปรับ กับสกลสง	หรือขงเบ้ง	สุนาอ
ส.ค. 51	แตกทัพเรือยังไม่ถึงทั้งวัน		โจโจ
ส.ค. 54	สมสู่วันทองนะน้องหญิง		ขุนแผน
โคลง 50	นางหนึ่งขุนแผนพา	สู่เหย้า	ศรีมาลา
ช. 23	ยอดหญิงนิยายไทย		ทองประศรี
คร. 622	ขุนแผนพ่อเจ้า		พลายงาม
ก.จ. 127	พี่เลี้ยงนางพิม		สายทอง
น. 286	วรรณคดีมีชื่ออ้าง	เอยท้าว	อุเรข
ก.จ. 46	เอวกำเหนิดหลาย		จรงกา
คอกสร้อย 37	สองนารีลอลงจกทายเอย		พระเพื่อนพระแพง
โคลง 2	สืคิลิกพึงแย้ม	ส่อนหนึ่งสือ	สีกวนดิน
น. 203	นามเงาะป่า	เขม็ง ๖ ทั้งให้	คณิง
ก.จ. 29	ขวัญใจจะเค็ด		จันทร์รา
	คึกษาพระสังข์		จันทิ

2.2.14 การทนายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ได้แก่ ธงใจที่มีการทนายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย มีทั้งชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ และชื่อที่เรียกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทย ตัวอย่างเช่น

		ธงใจ
กลอน 90	นามราชา พม่าครั้ง ทั้งกรุงศรี	นันทนุเรง
ขานี้ 127	ชาวโคราชชวนับถือ	คุณหญิงโม
โคลง 528	ขอถามนามท่านไท่ ที่สิ้นเสียงกรุง (พระเจ้า)เอกทัศน์	
ส.ค. 54	รามคำแหงสุโขทัยใครก็รู้	พ่อขุน(รามคำแหง)
กลอน 9	พึงพราพรวงน้องยาโกศายาน (พระยา)โกศายเหล็ก	
ข. 20	ขุนแก้วของพ่อขุนราม (ขุน) สามชน	
ส.ว. 73	เป็นจอมคนคู่กันพรันทั้งเมือง	พระเจ้าเสือ
ส.ว. 025	ทูตอังกฤษเกี่ยว ร. 3 บอกนามมา	เฮนรี เบอร์นี
โคลง 346	คชทรงนเรศวรปาง ก่อนัก	พระยาไชยานุภาพ
ก.จ. 36	ก่อกวนแรวนชาติ	อึ้งย้ง
ขานี้ 82	ถิ่นไทยครองครั่งโบราณ	สิบสองจุไทย
	เคียงคู่ไถลยูนาน	สิบสองปันนา
โคลง 455	นามพราพจันคำบล ช ู้	หมองสาทร่าย
โคลง 353	ครากบฏของเมืองไทย ช่วยชี้ (กบฏ)แมนฉัดคัน	

2.2.15 การทนายเกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ ธงใจที่มีการทนายเกี่ยวกับศาสนา ส่วนมากเป็นชื่อธรรมะในศาสนาพุทธ ตัวอย่างเช่น

น. 228			ธงใจ
บิณฑบาต	กวดาวิหาร	งานของพระ	กัจจวัตร
ข้อที่จะ	ต้องศึกษา	อย่าฉงน	เสขิยวัตร
เรียกสตรี	ที่รักก็	สามีนคน	ปทวิตร
ท่านทุกคน	เคยฟังพระ	เทศนา	ธรรมวัตร

น. 181

ความอบรม	บ่มใจ	ให้สูงส่ง
มีจิตสง	สารเขา	คราวยากเข็ญ
รู้อารมณ์	สุขทุกข์	ทั้งร้อนเย็น
สติเป็น	ปทัฏฐาน	ชวนทั้งมวล

ของใจ

ภาวนา

กรุณา

เวทนา

กายานุสสนา

เวทนานุสสนา

จิตตานุสสนา

ธัมมานุสสนา

ของใจ

น. 258

ความมีบุญ	หนุนสร้าง	แต่ปางก่อน
คนว่านอน	สอนง่าย	มีหน้ายหน้า
จิตรักใคร่	ใจเกื้อ	เอื้ออารี
พลอยยินดี	ที่ใครใคร	ใกล้ชิดเอย

บุพเพกตบุญตา

โสวจิตตภา

เมตตา

มุทิตา

ของใจ

ก. 24

ความคำว	ทริชอบ	สอมนัญชา
เจรจา	เพื่อเจือ	เยื่อเหลวไหล
จิตถั่วบวม	หยาบช้า	นับว่าโง
จิตที่ไม่	ถั่วบวม	ขอทราบคำ

สัมมาสังกัปปะ

สัมมัตถิปาปะ

ติริโถกัปปะ

อนัตตัตถิปะ

ของใจ

โคลง 212

ลำเอียงเพราะรักใคร่	แลกัน
ลำเอียงเพราะเกียจฉันท	เกศหน้า
ลำเอียงเพราะเมาฝัน	บัวลุ่ม หลงแ
ลำเอียงเพราะกลัวคร้าม	ใคร่รู้กรรมไข

ฉันทาคติ

โทสาคติ

โมหาคติ

ภยากติ

ส.ค. 16

ชงโจก

หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามกาละ

กงกรรม

ถึงคราวจะชงโจกทำไว้ก่อน

บาปกรรม

ก่อไว้ชาตินี้มีเป็นคอน

เวรกรรม

พระต่างจรมารวมกันนั้นกลางดิน

อญกรรม

ในการจำแนก "โจก" จากอำเภพนันตนิคม จังหวัดชลบุรี สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ โจกภาพ และโจกถ้อยคำ ซึ่งจะเห็นได้ว่า โจกภาพนั้นจะมีจำนวนน้อยกว่าโจกถ้อยคำ เพราะผู้ออกโจกต้องใช้ทั้งความคิดที่แยบคายประกอบด้วยความสามารถในการวาดภาพควบคู่กันไป การสื่อความหมายด้วยภาพนั้นเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความสามารถอย่างยิ่ง นับได้ว่าเป็นความสามารถเฉพาะตัว ผู้ออกโจกจึงไม่นิยมสร้างโจกภาพมากนักหรือหากจะให้ผู้อื่นวาดภาพให้ก็คงไม่ตรงกับที่ผู้ออกโจกคิดเอาไว้ ด้วยเหตุนี้ จึงอาจมีผลทำให้จำนวนของโจกภาพมีไม่มากเท่าที่ควรก็เป็นได้

ส่วนการจำแนกโจกถ้อยคำนั้นพิจารณาจากชงโจก เพราะการสร้าง "โจก" นั้น ผู้ออกโจกจะสร้างชงโจกก่อน แล้วจึงสร้างปัญหาโจกภายหลัง สามารถจำแนกได้เป็น 2 วิธี คือ จำแนกโจกถ้อยคำตามลักษณะของภาษา และจำแนกโจกถ้อยคำตามลักษณะของเนื้อหา การจำแนกโจกถ้อยคำตามลักษณะของภาษา สามารถจำแนกได้ 8 แบบ ได้แก่ ชงโจกที่เป็นคำพยางค์เดียว "โจก" ประเภทนี้สามารถจำแนกเป็นประเภทย่อยได้อีกคือ เล่นเสียงพยัญชนะต้น เล่นเสียงพยัญชนะท้าย เล่นเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เล่นเสียงสระ และเล่นเสียงวรรณยุกต์, ชงโจกที่เป็นคำหลายพยางค์ ซึ่งจำแนกได้เป็นโจกที่มีการเล่นเสียงพยางค์หน้า เล่นเสียงพยางค์กลาง และเล่นเสียงพยางค์ท้าย, ชงโจกที่เป็นคำคู่ มีการเล่นคำคู่เพื่อเน้นความ เล่นคำที่มีความหมายตรงกันข้าม เล่นคำที่นิยมใช้กล่าวคู่กัน และเล่นคำที่เป็นสำนวน, ชงโจกที่เป็นคำตัดต่อ, ชงโจกที่เป็นคำวน มีการวนความแนวตั้ง และวนความแนวนอน การวนความแนวนอนจะเล่นเสียงพยางค์หน้า เล่นคำที่ตั้งเป็นกระหู่ และเล่นเสียงพยางค์หลัง, ชงโจกที่เป็นการประสมคำ มีการประสมคำที่เป็นสุภาษิต ประสมคำที่เป็น

คำพังเพย ประสมคำที่เป็นสำนวนโวหาร ประสมคำที่เป็นชื่อบุคคล ประสมคำที่เป็นชื่อสถานที่ ประสมคำที่เป็นชื่ออื่น ๆ เช่น เป็นชื่อตัวอักษร เป็นชื่อปี่นักบวช เป็นต้น ซึ่งโจ๊กที่เป็นคำต่อเนื่อง และเบ็ดเตล็ด

จากการจำแนกโจ๊กโดยคำตามลักษณะของภาษานั้น จะเห็นได้ว่าผู้ออกโจ๊กสามารถนำภาษามาเล่นได้อย่างมีระบบ ทั้งระบบเสียง ได้แก่ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และระบบคำ ซึ่งมีทั้งคำพยางค์เดียว คำหลายพยางค์ คำฉวน ตลอดจนคำที่เป็นสำนวน บางครั้งการสะกดการันต์ไม่ตรงตามพจนานุกรม อาจเป็นเพราะผู้ออกโจ๊กมุ่งเฉพาะเสียงที่ชาวบ้านใช้พูดกันในชีวิตประจำวันจริง ๆ จะอย่างไรก็ตาม การเขียนสะกดการันต์แบบนี้ ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการสื่อความหมายความเข้าใจระหว่างผู้ออกโจ๊กและผู้หายโจ๊กแต่ประการใด

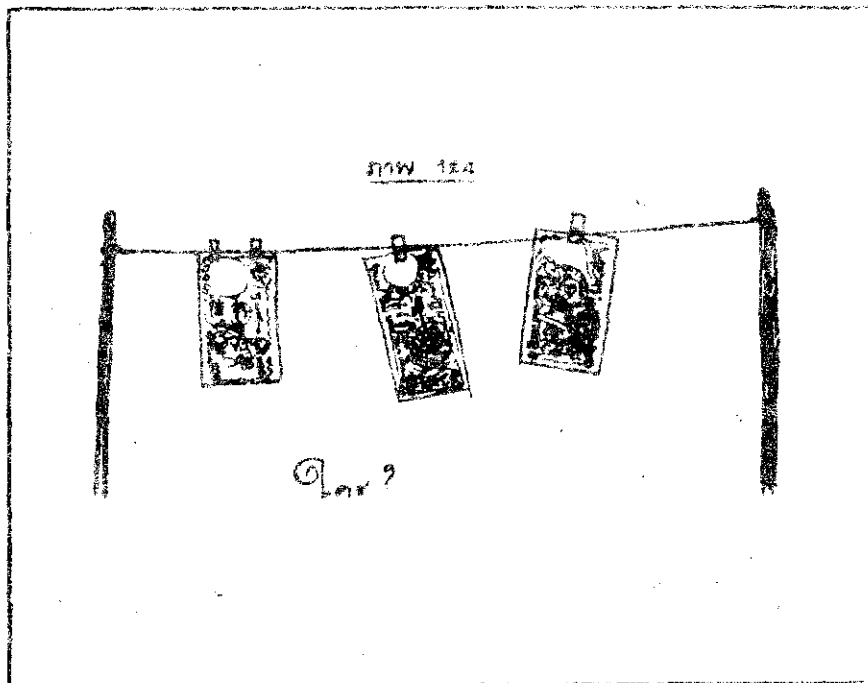
การจำแนกโจ๊กตามเนื้อหา สามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ การหายเกี่ยวกับสิ่งค่ามธรรมชาติ, การหายเกี่ยวกับสัตว์, การหายเกี่ยวกับพืช, การหายเกี่ยวกับร่างกาย, การหายเกี่ยวกับกิจธุการ, การหายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ, การหายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้, การหายเกี่ยวกับอาหารการกิน, การหายเกี่ยวกับบุคคล, การหายเกี่ยวกับสถานที่, การหายเกี่ยวกับสำนวน สุภาษิต คำพังเพย, การหายเกี่ยวกับภาษา มีภาษาลาวเวียง ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และภาษาบาลี-สันสกฤต, การหายเกี่ยวกับวรรณคดี, การหายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และการหายเกี่ยวกับศาสนา จะเห็นได้ว่าเนื้อหาใน "โจ๊ก" นั้นเป็นเรื่องทั่วไป ที่ปรากฏอยู่ในสภาพแวดล้อมใกล้ตัวเป็นส่วนใหญ่ หากเป็นเรื่องใกล้ตัวก็จะเป็นเรื่องที่สำคัญ และ/หรือควรทราบกันทั่วไป "โจ๊ก" จากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีจึงแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้และความเป็นคนช่างสังเกตของวิทยากรผู้ออกโจ๊ก จึงกล่าวได้ว่า "โจ๊ก" เป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้ และสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยของชาวพนัสนิคมในความเป็นคนช่างสังเกตอีกด้วย

วิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจก"

การวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจก" นี้จะพิจารณาจากเนื้อหา
โจกดังนี้

รูปแบบ

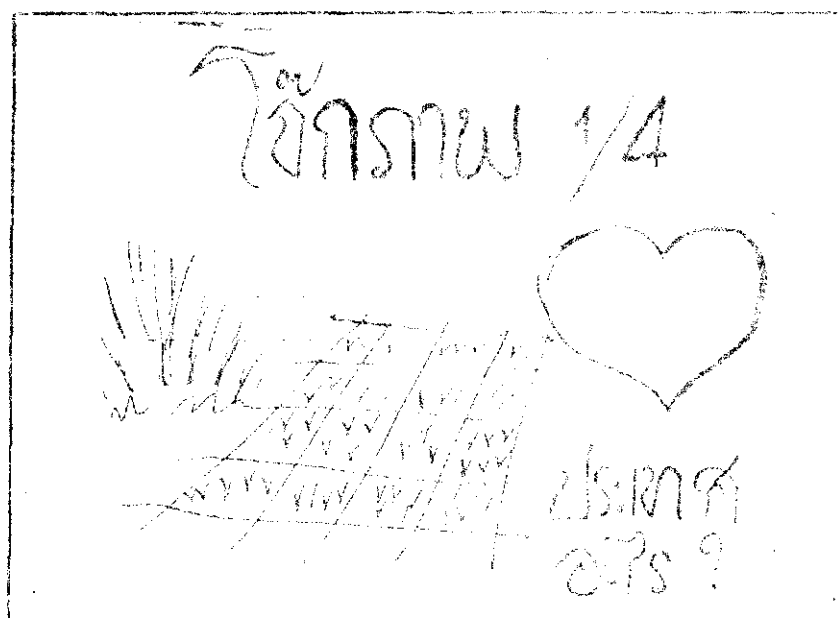
1. รูปแบบของโจกภาพ เป็นภาพปริศนาพร้อมคำถาม หรือคำบอกใบ้อื่น ๆ
เพื่อเป็นแนวทางในการหาโจก เช่น

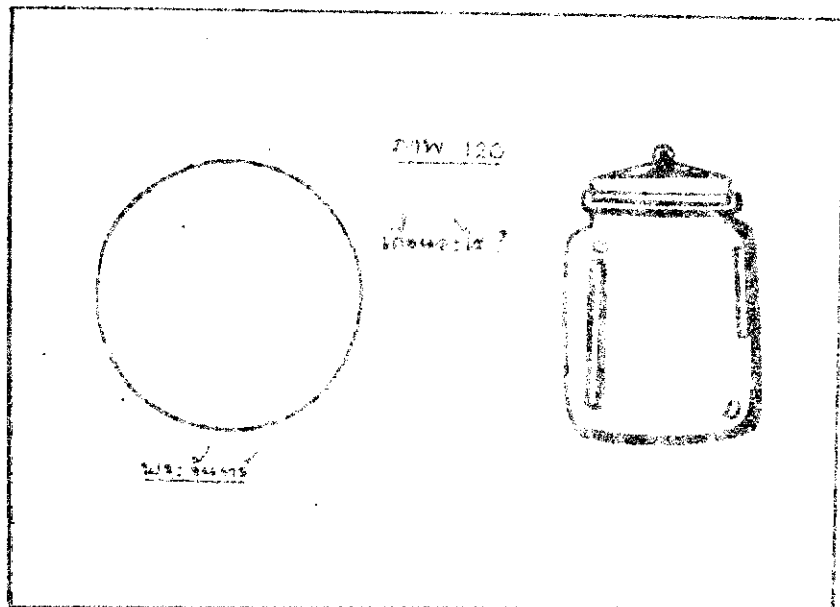
ของโจก พระเจ้าตากสิน [พระเจ้า(แผ่นดินในสมัย) + ทาก(แคว้นลาวมีที่นิยม) +
สิน(เงินหรือพันชักรที่ทาก) เป็นคำบอกใบ้ พระเจ้าตากสิน]

ขงใจ จอมพล [จอ(ภาพหมา) + ม(ภาพม้า) + คส(ภาพนายพลทหาร) เป็นคำขอบ
คือ จอมพล]

ขงใจ คา-นร-แท เป็น แคนาดา [คา(ภาพหน้าตา) - นา(ภาพท้องนา) -
แท(ภาพหัวใจ) นานกลืนเป็น แคนาดา]

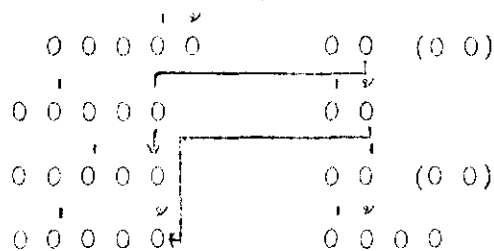
ของโจ๊ก เกือบสิบสอง [เกือบ(พระจันทร์) . 12 (ภาพโหลและโหลบอกว่า 12 ถัง) คำตอบจึงเป็น เกือบสิบสอง]

ของโจ๊ก มาน ม้วน ม้วน [มาน(ลักษณะนามของบุตรี) , ม้วน(ภาวสาขาวีของ หมายถึง หัวเราะ) . ม้วน(เป็นคำกริยาชื่อม้วนกระดาษ) เป็นคำตอบคือ มาน ม้วน ม้วน]

2. รูปแบบโจกถ้อยคำ เป็นร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ซึ่งเขียนขึ้นตามความนึกของผู้ออกโจก ร้อยกรองที่ผู้ออกโจกนำมาเขียนเป็นปัญหาโจก มีดังนี้

2.1 โคลง นิยมแต่งโคลงสี่สุภาพซึ่งมีฉันทลักษณ์ดังนี้ โคลงบทหนึ่งมี 4 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้า 5 คำ วรรคหลัง 2 คำ ยกเว้นบาทที่ 4 วรรคหน้า 5 คำ วรรคหลัง 4 คำ และจะมีหรือไม่มีคำสร้อยตรงท้ายบาทที่ 1 และที่ 3 อีกแห่งละ 2 คำก็ได้ บทหนึ่งบังคับสัมผัส คำเอก และคำโท ตามแผนผังดังนี้

ตัวอย่าง "โจก"

ส.ว. 04

ชงโจก

คอยระวังเหตุเฝ้า	นางกัย	ยาม
เป็นเด็กศึกษาไป	เก่งได้	เรียน
หักห้ามจึ่งพึงใจ	พึงบอก	อย่า
หมั่นมุ่งมอบจิตให้	เพื่อน้องนางเดียว	เพียรรัก

น. 276

ชงโจก

เมืองเก่าเนากากพื้น	บูรพา	แกลง
ถูกคบที่หักตรา	รำร้อง	กลอง
อิงแอบแนบชิดขวา	ซ้ายอยู่ นาท่อ	กลาง
แควไปร้องโล่งอุปล้อง	ปราศข้อชักขวาง	กลาง

โคลง 21

ชงโจก

รำไทยกายอ่อนช้อย	ชวนชม	ดูน่าย
คั่นมองมองเรือนชม	มองแล้ว	พระฉาย
อธิษฐานเพ่งอาคม	คนป่วย	เมษฉาย
คืนค่าน้ำสองแก้ว	ล้างพันภัยชาว	ไพววย

ตัวอย่าง "โจ๊ก" ข้างต้นนี้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ทุกประการ ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้ออกโจ๊กเป็นอย่างดี
อย่างไรก็ตาม มีปัญหาโจ๊กบางบทที่ไม่ใช่คำเอกหรือคำตายในตำแหน่งที่บังคับคำเอก
เช่น

ปัญหาโจ๊ก		ธงโจ๊ก
เปรี้ยวหวานอร่อยลิ้น	เคยลอง	ลิ้มรส
เป็น <u>ชาย</u> คงใจปอง	นั่นแล	โอรส
เป็นเงิน <u>ใช้</u> ซื้อของ	ไทยเก่า	อัฐพล
สืบทอดความหมายแท้	แนแล้วเอ๋ยมา	โสฬส

คำที่ขีดเส้นใต้ได้แก่ คำ "ชาย" และ "ใจ" เป็นคำที่อยู่ในตำแหน่งบังคับคำเอก
นอกจากนั้นปัญหาโจ๊กที่เขียนด้วยโคลงสี่สุภาพบางบทในวรรณคดีของบาทสุดท้ายจะมีเพียง 2 คำเท่านั้น เช่น

ปัญหาโจ๊ก		ธงโจ๊ก
เดินเล่นเย็นคำเช้า	เพลินเพลิน	หาทราย
คำ <u>จน</u> หนุนส่วนเกิน	<u>ทรง</u> ตั้ง	ชาทราย*
หวานหวานหวานชวนเชิญ	ชิมรส	น้ำตาทราย
หยาบหยาบปรายไม่ยั้ง	<u>เรียบ</u> ก็	กระคาทราย

คำที่ขีดเส้นใต้ ได้แก่ คำ "จน" และ "ทรง" เป็นคำที่อยู่ในตำแหน่งบังคับคำเอก "คือ" อยู่ในตำแหน่งบังคับคำโท ส่วนคำ "เรียบก็" เป็นวรรณคดีของบาทสุดท้ายจะต้องมี 4 คำ คำที่ 1 และคำที่ 2 เป็นคำเอกกับคำโท แต่ใน "โจ๊ก" บทนี้มี 2 คำ

อนึ่ง นอกจากโคลงสี่สุภาพธรรมดาแล้ว ยังมีการแต่งโคลงสี่สุภาพที่เป็นกระทู้อีก
ด้วย โคลงสี่สุภาพกระทู้นั้นเป็นโคลงที่กำหนดคำเป็นหลักสำหรับแต่งไว้ก่อน แล้วจึงแต่ง

*ไม่ 2 อันดูหรือร้อยปลายให้้อออกเป็นงามสำหรับรับหรือคำของ

ตามความหมายของคำที่กำหนดไว้ นับว่าเป็นการแต่งที่ยากกว่าโคลงสี่สุภาพธรรมดา¹ ส่วนลักษณะบังคับทางคำประพันธ์ต่าง ๆ นั้นเหมือนโคลงสี่สุภาพธรรมดาทุกประการ ดังตัวอย่าง

ปัญหุใจ		จริงใจ
เปิด นาวากิแท้	ทุกอัน	เปิดสะ - ประเสริฐ
ทอ ขยากกอกกรรมหัน	สู่เจ้า	ทอหัน - คัดเสนา
เห็น ร้อนกับมาพลัน	มีเหงื่อ	เห็นน่าย - หายเย็น
ใจ ลอยตามความเศร้า	สู่บ้านเมืองเรา	ใจมาก - จากไป

ช. 50

จริงใจ

บุญ นิทากรรมแก้ให้	ลงนรก	บาป
มี บารมีขมิ้นยก	ก่อนไซ้	บุญ
ครอง คำสรรพนามตก	ปากออก มานา	คุณ
ชนม์ ทัพพฉายไท้	ศรีสี่เฝ้าทนต์	โทษ

2. กลอน นิยมแต่งเป็นกลอนสี่ กลอนหก กลอนแปดหรือกลอนสุภาพ กลอนสักวา และกลอนคอกสร้อย

2.1 กลอนสี่² บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหนึ่งมี 4 คำ คำสุดท้ายของวรรคแรกสัมผัสกับคำที่ 2 ของวรรคที่ 2 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 และส่งสัมผัสต่อไปยังคำที่ 2 ของวรรคที่ 4 ตามแผนผังดังนี้

$$\begin{array}{ccccccc} 0 & 0 & 0 & 0 & \text{---} & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \text{---} & 0 & 0 & 0 & 0 \end{array}$$

¹ กระทรวงศึกษาธิการ หลักภาษาไทย หน้า 234

² กระทรวงศึกษาธิการ คู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ความลึกสู่การ
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หน้า 267

ท้าวบาง "โจก"

จุมจิน 37

ท้าวโจก

อำเภอบ	เมืองสน	พานทอง
ท่าบด	เมืองสน	บ่อทอง ¹
ภาคกลาง	จังหวัด	บางทอง
ที่วัด	เมืองกรุง	ราชพฤกษ์

๒. 2

ท้าวโจก

ยกมีวันทา	บังคม
นามาโยน	นาม
หยิบยกพจนี	คำคม
จักพิทักษ์	นิคม

ก.จ. 23

ท้าวโจก

นามนายนา	ทันตน
ทองฟ้า บองบน	เวทน
ท้าวทายทายคน	ทองคน
ของลิ้นคนเอย	เมทน

ปัญหาโจกที่เขียนด้วยกลอนสี่ ผู้ออกโจกนิยมใช้ชื่อโจกว่า "จุมจิน" หรือใช้อักษรย่อว่า "ก.จ." ซึ่งย่อมาจากคำว่า "กระจุมกระจิน"

2.2 กลอนหก บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหนึ่งมี 6 คำ ลักษณะสัมผัสเหมือนกลอนสี่ ตามแผนผังดังนี้

๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐
๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐

¹ ปัจจุบันนี้ยกฐานะเป็น ถึงอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

ตัวอย่าง "โจ๊ก"

ส.ค. 32

ธงโจ๊ก

แปะโป๊	เป็นหนี้	ไว่กอน
งามงอน	อ่านอย่าง	นางหนู
สิบแถม	มีค่า	หาญ
นั่งอยู่	รองเขียน	เรียนดี

ทะ
ตุ
ตะ
โตะ

ส.ค. 23

ธงโจ๊ก

เคยค้ม	รสดี	สีมัว
ละตัว	นุ่งขาว	เอาศีล
ยกขึ้น	สูงสูง	ห่างดิน
นั่งกิน	ควยกัน	หารเงิน

ชา
ชี
ชู
แชร

ส.ค. 97

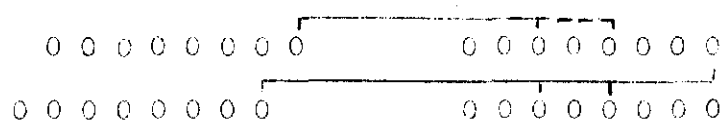
ธงโจ๊ก

เป็นพ่อ	คล้ายพ่อ	พอคิด
เอานิด	เอาหน่อย	คล้ายหลัง
ขาเดียว	เคินไค้	สบายจัง
เน่งกึ่งค์	เล่นไฟ	ไค้เงิน

ป่า
ปู่
เป
ปี้

จากตัวอย่าง "โจ๊ก" จะเห็นว่า ผู้ออกโจ๊กเขียนกลอนหกได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์ และการเขียนเว้นช่วงทุกสองคำในแต่ละวรรค ช่วยให้ผู้อ่านปัญหาโจ๊กอย่างปืจ้งหะ

2.3 กลอนแปดหรือกลอนสุภาพ บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหนึ่งมี 8 คำ แต่อาจจะมีคำมากหรือน้อยกว่านี้บ้างก็ได้ ลักษณะสัมผัสตามแผนผังดังนี้

ตัวอย่าง "โจ๊ก"

น. 3

เอามือคลึง	กึ่งกลบ	เช็ดสมภาส
มีนามธาตุ	เคยท่อง	ลองค้นหา
ชีวิตยัง	พังคำ	จวนจรจา
อาคมฯ	พาที่	มีนามโค

ธงโจ๊ก

ปั่น

น้ำ

เป็น

ตัว

กร. 2/17

ยามจับจ่าย	ใช้สอย	ไม่ค่อยออก
พริกหนึ่งบอ	เล็กเม็ด	เม็ดนักหนา
เย็นนิคหนอย	ก็สั้นรัว	ทั่วกายา
คันไม่ว่า	เหี่ยวหา	ทำยากัน

ธงโจ๊ก

ชี้เห็นยาว

ชี้หนู

ชี้หนาว

ชี้คนนอน

ธงโจ๊ก

จิวี่

เคื่อนเย่

เจ้ายี่

อ้งยี่

กลอน 131

ผู้ถือ	น้ำลาย	หมายรศห้า
มาสมาสา	พาที่	วจีไซ
โอรสราช	รบกัณ	จนบรลัย
แต่ก่อนไท้	ต้องบร่าบ	กล่าวรบกัณ

ส.ว. 0/66

เป็นผู้เยาว์ยอมรู้ว่าผู้เยาว์
เคยเห็นเขาเอางวางวางไว้จับ
ตกกลางคืนสองยามได้ความครบ
คนนั้นผลระย้าคว่าเกินมือ

ธงโจ๊ก

เด็ก

เด็ก

เด็ก

เด็ก

ท. 44

เจ้าหนูหนักศักดิ์ใหญ่เอาไว้ตาม
สถิตตามนี้วนางสะอากสวย
ตั้งสิบหมื่นมากนักหนาขอเอออวย
ผูกพันด้วยใจสวาทนิอาจลิม

ธงโจ๊ก

ว. (วอ)

แหวน

แสน

รัก

ลักษณะกลอนจะมีสัมผัสในทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ โดยเฉพาะสัมผัสสระ นิยมสัมผัสในคำที่ 5 กับ 6 หรือ คำที่ 5 กับ 7 และการเขียนปัญหาโจกที่เป็นกลอนจะมี ทั้งแบ่งช่วงคำเป็น 3-2-3 เพื่อให้ผู้อ่านปัญหาโจกได้ถูกจังหวะของการอ่านกลอนแปด และที่เขียนติดต่อกันทั้งวรรคก็มี

2.4 กลอนสี่ก้า บทหนึ่งมีประมาณ 8 หรือ 12 วรรค¹ แต่ที่นิยมกันคือ 8 วรรค ขึ้นต้นบทด้วยคำว่า "สี่ก้า" ลงท้ายบทว่า "เอ๋ย" ทุกบท นิยมใช้คำในวรรค หนึ่ง 7-8 คำ ส่วนลักษณะบังคับภายในบทเหมือนกลอนแปด ความแผนผังดังนี้

```

      สี่ก้า ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐
      ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐
      ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐
      ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐
  
```

ตัวอย่าง "โจก"

	จ. 66	ธงโจก	
สี่ก้า	คราวสุดท้าย	ก็โซแสง	แดด
เอาหลอดแยง	แหงกิน	สิ้นกระหาย	ดู
ยามจีวัก	ปลิดปลง	ลงวางวาย	เคด
สปริงกาย	หมายโชน	โจนทะยาน	โคด
ผ้าเชาเผด	เกลย่อง	เข้าห้องหอน	กอด
ถูกไฟฟอน	ร้อนสูง	มันสูงพลาน	เกือก
เห็นกรอกเหล่า	เข้าปาก	พากยอการ	กวด
เพียงแนวพาน	ผ่านนิว	รื้อรอยเอย	คาด

¹กระทรวงศึกษาธิการ หลักภาษาไทย หน้า 256

สัทวา 5

สัทวานาคีสีเสงสก
 นามโคพจน์ถาวาเวหาหน
 นามมัจฉาแหวกว่ายในสายชล
 นามถิ่นธนูอยู่เป็นหมู่คาม
 นามโคเนื้อภูมาม้าผ่องนาค
 นามมือนักมิกพิชชอดกถาม
 นามผกากรรองบอกลอดกุงาม
 นามคนทามคีตองลอยล่องเอย

สัทวา 16

สัทวาคาวีตวิเคช
 นกีสเฐเค็ดขากอาจสันตวิ
 เสพอาหารทานอิมลัมรสนวิ
 ม้าควายวัวแพะแกะและเค็มโบ
 ไบกรมืองรองบ้องไว้มโหชนวิ
 ชูสำหับจับกคหมกแรงไหว
 สูงเพียงพางนภเมรุไกร
 เสียงสำไมไผ่แผะคังเปาะเอย

ชงโจก

คอกหงอนโก
 คาวธูโก
 ปลาหางโก
 บ้านหนองโก
 ม้ากินตึงโก
 เกี้ยวคอโก
 คอกขี่โก
 ลูกชนโก

ชงโจก

โค
 บ
 กิน
 หมา
 อู
 ชม
 เขา
 หัก

จากตัวอย่าง "โจก" ข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ออกโจกเขียนกลอนสัทวาให้ถูกต้อง
 ตามกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์ แต่ก็มิ "โจก" บางบทที่เขียนด้วยกลอนสัทวาตอนจบไม่ลง
 ท้ายด้วยคำว่า "เอย" เช่น

จ. 70			ธงใจก
สักรา	หาญ	มีคู่สอง	สี่
เขาหมักทอง	ของมี	คึกรีหนอ	สำ
มุ่งเข้าหา	คลาไคล	ไม่รือ	ผู้
ว่าเชื่อมต่อ	ขอคำ	จวนรรจา	สื่อ
ท่าแถมั่วเท้า	หาเรียน	ไม่เรียนเด็ก	แส
เต็มมันนิก	นี้หนอย	คอยคนหา	ใจ
เรียกเจ้าแก่	แน่ฮัล	มีเงินครา	เสีย
ไม่เป็นท่า	อย่าเอา	เจ้า! เลิกกัน	ตัว

จ. 71			ธงใจก
สักรา	คราอุบิ	สัควัมบุย	เกิด
จุลจุท	รุทไค	อีกฝ่ายหนี	กวด
โอบกระหวัด	รักรึง	เผาคึงคี่	กอด
เพศรุกชี	มีเงา	เนาฝั่งธาร	ถูก
ยกกำปั้น	กันป้อง	ประตองคัมภ	การก
ขวางสะกัก	ชักซอง	ดองว่าสวน	กีด
เครื่องยาหม้อ	หม้อเก่า	แผนเขารวด	โกธู
เสอาคาร	ซานไซ	ไม้แก่นเคย	เกด

2.5 กลอนกลอสร้อย มีลักษณะเด่นเกี่ยวกับกลอนสักรา จะต่างกันตรงที่
 กลอนกลอสร้อยต้องขึ้นต้นบทด้วยคำ 4 คำ คำที่ 1 กับคำที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนคำที่ 2 ต้อง
 เป็นคำ "เอ๋ย" เช่น กว⁺เอ๋ยกว⁺แพง, เมืองเว⁺ย์เมืองโค, ความเอ⁺ยความรัก เป็นต้น

ตัวอย่าง "โจก"

คอกสร้อย 7

*
ตกเอ๋ยตกมัน

สิ้นชีวันวอดวายมลายสูญ

เอาจมรรวมกันไว้ให้พร้อมมูล

จงเช้จุสทวยสักรว่าอัครา

ปิ่นที่รับนักษัตรอำพรทาน

ตัดถึงก้านวานนิกส่วนพุกษา

เกือกอโต้มน้ำลำธารา

หีบเคหาหน้าถึงบึงม้งเอ๋ย

ส.ค. 90

*
แต่งเอ๋ยแต่งงาน

ชายชาญไ้สาวมาเข้าหอ

พระสงฆ์สวดเส่น้ำคำกลล

เจ้าวันหนอเห็นมาไม้อาวรณ์

พากเพียรทำงานผ่านเสร็จแล้ว

ถูกแก้วเป็นทหารชาญสมร

สักรเลี้ยงกินข้าวถั่วเข้านอน

ความหนาวร้อนเคยพบประสบเอ๋ย

คอกสร้อย 3

*
พระเอกพระกร

นะอัถบรโนช้านปลดคำถาม

เอาจ้ำจุยพุดไ้เรือไปตาม

โบกมือห้ามปรามเอ๋ยเอ๋ยจี้

หงโจก

ข้าง

ตาย

ทั้ง

ตัว

เอา

ใบ

บัว

ปัก

หงโจก

วิวาหะ

ธาวาหะ

สังกะหะ

สัปดาห์

อุทสาหะ

สวาหะ

วราหะ

คุณหะ

หงโจก

มือ

ไม้

ตาย

อย่า

หากให้ทรัพย์สินไว้ไม่ขัดข้อง	เอา
ใช้เงินย่องคลองแควแนววิถี	เท้า
ถ้ายจากงอขอตามตามคัก	รา
ลักษณะมีเอิบอาบขอทราบเคย	น้ำ

"โจ๊ก" ที่เขียนด้วยกลอนคอกสร้อยบางบทไม่คงท้ายด้วยคำว่า "เคย" เช่น
เกี่ยวกับกลอนสักวา เช่น

จ. 13

ศรีเอิบตีระ

ประชุมะ	เบื่องตัน	ยุบลไซ
แนบสนิท	กิจงอก	กัณจอกใบ
มีอยู่ใน	ตัวอักษร	ทอนเขียนคำ
เรียกไอ้ลูก	ไม่มีพ่อ	ขอคำขาน
สวมกบฏ	การเล่น	เห็นคนฆ่า
มันทนยาก	ทนลำบาก	ทนกรากคร่า
เอามือคลำ	ลำซา	ว่าต้องเจอ

ปัญหาโจ๊ก

ชอยเอิบชอยเล็ก

คนออกคนต้นก้านไม้ซีก
เห็นมีมากอยากได้เอาแต่นึก
โรคติดต่อกันนั้นก็อยู่
ต้นไม้ปลายงอนตอนออกขาว
นึกเอาสีเมนกสร้างสิ่งมุง
ยาวนักตกดงโค้งระนุง
หมายมุงคำบสใหญ่ในบ้านเรา

ธงโจ๊ก

หัว

หัวข้อ
หัวข้าว
หัวเข้า
หัวชน
หัวโชน
หัวแข็ง
หัวเข้า

ธงโจ๊ก

กาข้าง

ออยข้าง
สีข้าง
เท้าข้าง
งวงข้าง
กรข้าง
ทองข้าง
บ้านข้าง

3. ภาพยนตร์ นิพนธ์ภาพยนตร์ยานี้ 11 และภาพยัสูตรางคนางค์ 28

3.1 ภาพยนตร์ยานี้ 11 บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้า 5 คำ วรรคหลัง 6 คำ หากแต่งมากกว่า 1 บท ให้ช้วนหลักขณเดิม และเพิ่มสันได้ ระหว่างบทในคำสุดท้ายของบาทแรกในบทต่อมา ลักษณะสันมีสตามแผนดังดังนี้

0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0
0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0
0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0
0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0

ตัวอย่างเช่น

ช. 21

รงใจก

มีราคาในควมับ

คำ

รืพอสัญญก เขายัง

ษา

สรพนามจงเอยอิง

ษา

คำสามสิ่งเสียงเหมือนกัน

คำ ษา ษา

ภาพยนตร์ยานี้ 106

รงใจก

บุปผา

มาลีแหลม

คอกเข้ม

วิธีแกม

โรคหาย

ผ้งเข้ม

ตอกปัก

มันคงปลาย

เสาเข้ม

นัจฉาวาย

ในนารี

ปลาเข้ม

ยานี้ 1

รงใจก

เงิงคราลงจากฟ้า

ผนคก

เจ๊กแจ่มจกคำแสงฉาย

ผกคอก

ทวิบาทเสียงร่นวาย

นกกระจอก

หลบบังกายหมายหลบนอน

เข้าวัง

คนสวยตัวม้วยมอก
 ภูาสอกบางถอกคดอน
 ควาสาคมาครอากรม
 เพยหน้าวอนคลุมตอนคาม

จ. 24

เรียกพฤกษณ์ นึกหาพิพท์
 ใช้สำหรับ กับเกี่ยวเกาะ
 ใต้สี มีเสียงเพราะ
 ท่าประเหาะ นิ่มนวลนะ
 เรืองวัด กนัคนัก
 เด็กก้อมัก จักโดนละ
 มีหน่อ กอเกาะกะ
 สางเกสะ ขอยเส้นสก

แบ่น่าย
 ใส่เสื้อ
 เอาเสื้อ
 นึกหลัง
 ของใจ
 ไม่น
 ไม่นขอ
 ไม่นแข็ง (ก็ระนาถ)
 ไม่นวม
 ไม่นัว
 ไม่นเรียบ
 ไม่นได้
 ไม่นสอย

ลักษณะสัมผัสของกาพย์ยานี ผู้ออกใจก็นิยมเพิ่มสัมผัสจากคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ไปยังคำที่ 3 ของวรรคที่ 4 และการเขียนกาพย์ยานีนี้ทั้งเขียนคำเรียงติดกันไปทั้งวรรคกับแบ่งช่วงคำในแต่ละวรรคเป็น 2 คำ กับ 3 คำ ในวรรคหน้า และ 3 คำกับ 3 คำ ในวรรคหลัง

นอกจากกาพย์ยานี 11 ธรรมดาแล้ว ผู้ออกใจยังได้ตั้งกระทู้ในกาพย์ยานีอีกด้วย ซึ่งมีลักษณะเหมือนกระทู้ในโคลงสี่สุภาพนั่นเอง ดังตัวอย่างเช่น

มือหาใจ
 น้ำ ใดให้อาแม่
 นิ่ง ตามแต่แสดความกิน
 ไหล มากนักยุพิน
 คึก เหลือกินลองเป็นคึก

ธงใจ
 น้ำเคน - เน้นคำ
 นิ่งกลอน - นอนกั้ง
 ไหลจาย - หลายใจ
 ลึกนอ - ลอดนีก

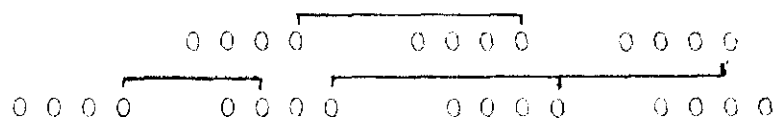
ปัญหาโจ๊ก

ธงโจ๊ก

อย่า ยุ่งในกรุงเลย
 เกิด ก็เคยมาฉกกิน
 คดก ดื้อม้องกายิน
 ฟ้า ไม่สิ้นล่องหาญ

อย่าปู่ - อย่าปู่
 เกิดดอก - ดอกเกิด
 คดกคาม - คามคดก
 ฟ้าเห็น - เห็นหา

3.2 ภาพยู่สร้างคนางค์ 28 บทหนึ่งมี 7 วรรค วรรคละ 4 คำ ลักษณะ
 สัมผัสตามแผนผังดังนี้

ตัวอย่าง "โจ๊ก"

ภาพยู่สร้างคนางค์ 16

ธงโจ๊ก

กาสรนอนคม

ปลัก

หอบกายหายจม

ปลัก

มรรทมให้ตื่น

ปลุก

กักกินหมกแก้น

ปลาก

ไม่นอนเซาอื่น

แปลก

เพาะทั้งงามขึ้น

ปลุก

นอกขึ้นมั่งสา

เปลือก

ภาพยู่สร้างคนางค์ 18

ธงโจ๊ก

สอบได้ให้เป็น

มหา

โอรธธำถาเห็น

อิศวา

แกว่งเงนอุภัย*

พาหา

ในถ้ำคำล็ก

ภูหา

* อุภัย แปลว่า ทั้งสง, ทั้งดู

ตัวคิกอาศัย	เคหา
ห้วงนภาดัย	เวหา
ผูกให้หายกัน	ปัญหา
ภาพย์สุรางคนางค์ 20	ธงโจก
คู่ปรับกับแผน	ขุนช้าง
ถิ่นไทยไกลแสน	ลานช้าง
ไม้แก่นหอนี้	ออยช้าง
อำเภอร่ำพรอด	ทุ่งช้าง
ที่วอดนาวิ	หาช้าง
อยู่กลางนที	เกาะช้าง
โรคี่มาหา	หาช้าง

ลักษณะสัมผัสของภาพย์สุรางคนางค์ 28 ที่ผู้ออกใจได้นับนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์คือ คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 จะส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2 ของวรรคที่ 3 และ คำสุดท้ายของวรรคที่ 6 จะส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2 ของวรรคที่ 7 เช่น ในใจภาพย์สุรางคนางค์ 16 คำว่า "จม" สัมผัสคำว่า "ทม" และ "ขึ้น" สัมผัสกับ "พัน" ในใจภาพย์สุรางคนางค์ 18 คำว่า "ลิก" สัมผัสกับ "คิก" ในภาพย์สุรางคนางค์ 20 คำว่า "แสน" สัมผัสกับ "แก่น" และ "ที่" สัมผัสกับ "คี่"

ภาพย์สุรางคนางค์บางบทใช้สัมผัสเลื่อน คือคำที่ประสมสระเสียงสั้นสัมผัสกับคำที่ประสมสระเสียงยาว เช่น

ภาพย์สุรางคนางค์ 7	ธงโจก
วารวันทิวา	กิติ
เสกสรรมรรคา	วิถิ
ควาพังคัลลาย	หัตถิ
ขุนนางนารี	อิทธิ
โชคคี่มีชัย	โสดิ

พาดู^ไหมาย

สารถึ

กรุงไกรโฮเพอ

สารักถึ

คำว่า "พาดู" "ธัย" และ "คมา" จะต้องสับยัดกัน ในตำแหน่ง
 "ธัย" ควรจะเป็นคำที่ประสมสระอา มี ย เป็นตัวสะกด แต่ในที่นี้ใช้สระ อะ มี ย สะกด
 จึงถือว่า สับยัดเลื่อน

ภาพยสุรางคนางค์ 12

ธงโจ๊ก

โกหกเห็นเห็น

ขคไย

เข็นชื่อไม่เป็น

แปะไย

อยู่เย็นหักดา

ฉัวไย

นักรบเรื่อง^{จีน}

สิไย

เคย^ยินญา

ยไย

สัตว์สี่บาท

สิบไย

นามาไฟแซ็ค

สิบไย

คำว่า "จีน" กับ "ยิน" จะต้องสับยัดกัน ในตำแหน่ง "ยิน" ควรจะเป็นสระ อี
 มี น สะกด จึงจะถูกท้องตามลักษณะของสับยัดสระ

ภาพยสุรางคนางค์ 31

ธงโจ๊ก

มูลกลิ่นกัจฉา

ชีเภา

มูลโกงเขามา

ชี

มูลหาไฟ^{จุก}

ชีไค

มูลแมลงนามมี

ชีคค

มูลกระหน^{๔๔}ต^{๔๕}

ชีคค

มูลไคลอก^{๔๖}ต^{๔๗}

ชีคค

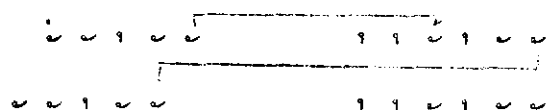
มูลพุกหลอก^{๔๘}ต^{๔๙}

ชีคค (โกหก)

คำว่า "จุก" "สุค" และ "ตูก" ต้องสับยัดกัน ในตำแหน่ง "ตูก" ควรเป็นคำที่
 ประสมด้วยสระ อุ มี ค สะกด แต่ที่นี่เป็นสระ อู ถือว่าเป็นสับยัดเลื่อน

4. ฉันท นิยมแต่งอินทรวีเชียรฉันท วสันตฉันท ฤๅงคประยาธฉันท งามฉันท โศภณฉันท และอินทวงษ์ฉันท

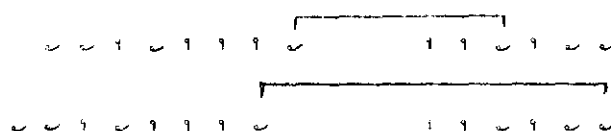
4.1 อินทรวีเชียรฉันท บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้า 5 คำ วรรคหลัง 6 คำ รวม 11 คำ บางครั้งจึงเรียกว่า ฉันท 11 กำหนดคฤหุ และสัมผัสตามแผนผังดังนี้

ตัวอย่าง "โจก"	อินทรวีเชียรฉันท 4	ธงโจก
	ราตรีพระจันทร์แจ่ม	วันเพ็ญ
	มะนะแจ่มอุศลทาน	วันพระ
	สัปดาห์ชานวาร	วันพุธ
	พะจะมานกระโปรงนาง	วันพีช
	อินทรวีเชียรฉันท 9	ธงโจก
	บงรูปก็รูปชัด	เห็น
	คะซะคักกะคำรี	จ้าง
	หักเทียมเสมอมิ	เท่า
	สุกะโรชนานนาม	หมู่
	อินทรวีเชียรฉันท 13	ธงโจก
	อำเภอน เชียงราย	เวียงมำเป้า
	ชะว่ายอุทกธาร	ปลาปักเป้า
	ไขว่คว้าจุฬามาน	ว้าวักเป้า
	บริเวณประลองปืน	สนามเป้า

จากตัวอย่าง "โจก" ข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า ผู้ออกโจกนิยมเพิ่มสัมผัสในคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 กับคำที่ 3 ของวรรคที่ 4

4.2 วสันตคิลกณันท์ บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้า 8 คำ วรรคหลัง 6 คำ รวม 14 คำ บางครั้งจึงเรียกว่าฉันท 14 กำหนดครุและสัมผัสตามแผนผังดังนี้

ตัวอย่าง "โจก"	วสันตคิลกณันท์ 8	ธงโจก
	เสกค่าสุพรรณิยะสมร	จิม
	ทะวิกรกระหวัถถือ	จับ
	จุมพิศลีราคะตุกระพือ	รูป
	อะวะसानะโอเค	จพบ
	วสันตคิลกณันท์ 13	ธงโจก
	ฐานันครพระโอระสะกัณักรีย	เจ้าฟ้า
	ทะวิชาติทะวาขงม	โกฟ้า
	งอนแยยทัมพะระจะงง	ช่อฟ้า
	อะสะนียะสาโคกรม	สายฟ้า
	วสันตคิลกณันท์ 20	ธงโจก
	อ้านครกัณเตรนะยะนะคู	คา
	พิศะณูมิวัคมณ	มอด
	มิโศคนันตะสะกะชน	ไค
	พิศะสวจะกวมดู	แวน

4.3 อุทกประยาตฉันท บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้า 6 คำ วรรคหลัง 6 คำ รวม 12 คำ บางครั้งจึงเรียกว่า ฉันท 12 คำจนคลกรุดและสันนิษตามแผนผังดังนี้

ตัวอย่าง "โจก"

อุทกประยาตฉันท 6

อนงค์นางนางเดียน
 สุนทรเยี่ยมรเมงา
 สุภาชนส์วนสุเรชา
 มีแก้วคล่องสมาคม

ธงโจก

ฉายเงิน
 เขาเงิน
 เครื่องเงิน
 กันเงิน

อุทกประยาตฉันท 27

กระฎฐ์สูงตระการหักคี่
 กระไล่มัคคะคันแถม
 มนุษย์ชั่วชะตาแสง
 จะสัจจวิถิทาง

ธงโจก

ผู้
 เกินทรอก
 ชั่วครอก
 เกินถนน

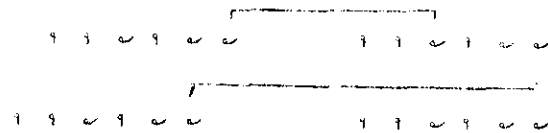
อุทกประยาตฉันท 30

จะถึงเสียพระลาสุญ
 พระลาญพลงเพิ่ม
 อุทกเกินมิถังเดิม
 ระลึกเริ่มจะลืมหลัง

ธงโจก

กระปรกกระเป๋
 กระมรักระเป๋
 กระปริกระปรอย
 กระป้ากระเป๋

4.4 กมณันท์ บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้า 6 คำ
วรรคหลัง 6 คำ กำหนดครุคูณและสัมบัลตามแผนผังดังนี้

ตัวอย่าง "โจก"

กมณันท์ 2

ธงโจก

พิศะพักกระคมสัน

หน้า

กตอญจุลิก

ไหว

วะทะปะนุญจากร

หลัง

กิริยากระควาลวง

หลอก

กมณันท์ 3

ธงโจก

พระมุนีอิสิสีก

โบก

อูรคินทรสิพิงพาน

นาก

ตะปะรอนจะเฒ่าลาญ

อัค

มะละโทสะมลทิน

ราก

กมณันท์ 6

ธงโจก

นระชนอุคมชาติ

ผู้

ตะละบาทก็ชาคทา

คั้นแคง

สะมะนสีหะไสยา

ตะแคง

บุระยาตร์มะงากไป

คั้นเคิน

4.5 โทยณันท์ บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้า 6 คำ
วรรคหลัง 6 คำ กำหนดครุคูณและสัมบัลตามแผนผังดังนี้

ตัวอย่าง "โจก"

โตฏกฉันท์ 1

ธงโจก

จะอุบาทพระระเนา

จั้งจก

พิศะเงาจะปะคน

กระจก

าะฉิพกจะระกล

บารจก

วะทะผู้กะระคำ

วากจก

โตฏกฉันท์ 5

ธงโจก

จอุบาททวิพนธ์

หัดดี

กัณณถลทาง

วิดี

บุรณาทนรนาง

อิตดี

สุสวัสคิชะโย

โสคดี

โตฏกฉันท์ 7

ธงโจก

ปะภูสณธิอุพิ

เกิด

ชิระจักก็จะโรย

แก่

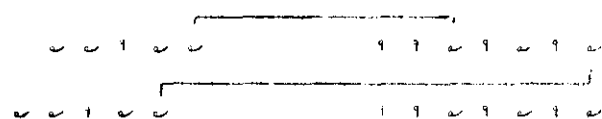
มุชะร้องเอะอะโอย

เจ็บ

ขณะวิวะมะลาย

ตาย

4.6 อินทวงศ์ฉันท์ บทหนึ่งมี 2 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้า 5 คำ วรรคหลัง 7 คำ กำหนดครุและสัมผัสตามแผนผังดังนี้

ตัวอย่าง "โจก"

อินทวงศ์ฉันท์ 2

ธงโจก

หมายเอา ๗ ตรงนี้

กำหนด

มะนะมีกระสันกระเส้า

กำหนด

คำจ้างสุวรรณเอา

กำหนด

จตุให้ลำนุญมะนา

กำหนด

อินทวงศ์ฉันท์ 3

เพศพอนีปรมาณ
วิจิตรอุษะรวงเกษม
โถมยงอนงค์เพศ
ชะระเกรงเมธิดาสาว

ธงโจก
ผู้ขาย
ชาวเป่อก
ผู้หญิง
ชาวสาร

อินทวงศ์ฉันท์ 7

อำเภองจีพรอง
ขณะมองจะกองตัง
เกสัชชานนต่ง
อดิชนนคณนาย

ธงโจก
ภูเขี้ยว
ตาเขี้ยว
ยาเขี้ยว
ภูเขี้ยว

จากตัวอย่าง "โจก" ที่เขียนด้วยฉันท์ประเภทต่าง ๆ จะเห็นว่า ผู้ออกโจก
สามารถแต่งฉันท์ได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์ และยังเล่นสัมผัสวรรคที่ 3 กับ
วรรคที่ 4 ในอินทวิเชียรฉันท์ เพิ่มความไพเราะให้กับฉันท์มากยิ่งขึ้น

5. คำคล้องจอง บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคหนึ่งอาจมี 3 คำ หรือ 4 คำ คำ
สุดท้ายของแต่ละวรรคจะสัมผัสกับคำที่ 1 หรือคำที่ 2 ของวรรคก่อนมา ตัวอย่างเช่น

จ. 1

โจนทะยาน
กานสาธา
มีค่านัก

ธงโจก
โตน
กิ่ง
เพชร

จ. 51

สี่เท้าอยู่ป่า
เคหาใจนอน
บังอรใช้สวม

ธงโจก
เสือ
เสือ
เสือ

ช. 52

กิลาโงกเง็อม
เอ้อมมีคลับแบ่ง
แตงกันหลากสี่

ชงโจก

มา
า
้า

ช. 5

ชกจะตอกเข้า
เค็กสาวทาวจีน
โยล้นอมปราว

ชงโจก

มวย
มวย
มวย

6. เบื่อกเด้ก บทหนึ่งอาจะมี 3 วรรค หรือ 4 วรรค วรรคหนึ่งอาจะมี 1 คำ หรือ 2 คำ และไม่มีการสัมผัสระหว่างวรรคตัวอย่างเช่น

ช. 42

สตร์
จองทอง
มาก

ชงโจก

ดึ่ง
ดึ่ง
ดึ่ง

ช. 43

เท่า
เหมาะ
สำหรับ
อัคคี

ชงโจก

ฟูท
ผิต
ผอร์
ไผ

กลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก"

กลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้ออกโจกนำมาใช้สร้างปัญหาโจก และ ธงโจก เพื่อให้ผู้ทายเกิดความสนใจและพยายามขบคิดปัญหา อันได้แก่ วิธีการซ่อนเงื่อนงำ ความชัดเจนของปัญหา และการใช้ถ้อยคำ

1. วิธีการซ่อนเงื่อนงำ หมายถึง การซ่อนคำหรือข้อความไว้เพื่อให้ผู้ทายขบคิด หรือทำให้ผู้ทายเข้าใจช้า ๆ ไปอีกอย่างหนึ่ง ในขณะที่คุยกันผู้ทายจะมั่นใจในคำตอบของคนว่าถูกต้อง แต่เมื่อปรากฏว่าผิด ผู้ทายจะต้องขบคิดเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง ดังนั้นวิธีการซ่อนเงื่อนงำทั้งผู้ออกโจกและผู้ทายโจกจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถและเจตนาปัญหาอย่างมาก มีทั้งการซ่อนเงื่อนงำในตัวปัญหาโจก และซ่อนเงื่อนงำที่ธงโจก ดังจะกล่าวเป็นข้อ ๆ ต่อไปนี้

1.1 การซ่อนเงื่อนงำในตัวปัญหาโจก ได้แก่ การซ่อนคำหรือข้อความไว้ในตัวปัญหาโจก แบ่งได้ 3 วิธี คือ

1.1.1 ใช้คำที่มีความหมายกว้าง คือการใช้คำที่ทำให้ผู้ทายเข้าใจช้า ๆ ได้หลายอย่าง บางครั้งใช้คำที่มีความหมายกว้างมาก ผู้ทายจะต้องพิจารณาแบบของธงโจกด้วยจึงจะตอบได้ ตัวอย่างเช่น

	ปัญหาโจก		ธงโจก
ซ่อนน่องนุช	สุกท้าย	คนปลายนก	รจนา
เรียกเก็บจกแก้ว	นามกร	ใช้ก่อนหิน	รัตน
เขาเอาหลัง	สุฟ้า	หน้าสุกิ้น	คนค่านา
ปวงบัณเฑาะ	จินตนา	หาคำทาย ¹	สฤณา

ปัญหาโจกบนนี้ วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 3 คือ ผู้ทายจะเข้าใจว่า "หลังสุฟ้าหน้าสุกิ้น" หมายถึงชวานา แต่คำตอบที่มีความหมายสมบูรณ์ที่สุด คือ คนค่านา ผู้ออก

¹ สมดุลย์ ทวีเนาว์ แนววิธีการทายโจกของคีเมืองพนสนธิคม พิมพ์เป็นอิสระอีกงานฉลองสมณศักดิ์พระครูสัจจาภิรมย์ (นันทร์ สัจจธรมโน) อาทิตย์ 8 มีนาคม 2524 หน้า 83

โจ๊กได้เหตุผลว่า "คนก้านจะมีอาการเอาหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน ส่วนขวานานนั้นไม่น่าเสนอไปนัก เพราะขวานามางคนอาจจะเห็นแต่เพียงผู้ซึ่งนำขวานานมาให้ขวานานระกับถูกจ้างเอาหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน ส่วนตนเองเป็นฝ่ายผู้รับผลประโยชน์โดยที่ไม่เคยถูกแลกสิ่งมีค่าสิ่งใดเลยก็มีเยอะไป"¹

น. 348

ของโจ๊ก

เป็นสื่อไม้	ไว้ตี	คืนักหนา	พดอง
ท่าแพพอ	รอเวลา	จงว่าชวน	พลง
ส่งสำเนียง	เสียงทานอง	ร้องกังวาน	เพลง
บ่งอาการ	อ่านแสง	แต่งอักคี่	โพลง

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 4 คือ คำว่า "อักคี่" ซึ่งหมายถึง โฉ่ ผู้ทนายจะบอกว่า "เพลง" ก็น่าจะใช้ได้ เพราะเข้าคู่กันกับของโจ๊ก ได้แก่ พดอง พลง เพลง และเพื่อง แต่ผู้ออกโจ๊กซ่อนเงื่อนงำไว้ตรงคำว่า "บ่งอาการ อ่านแสง แต่งอักคี่" เป็นการบอกให้รู้ว่า เป็นอาการลุกสว่างของไฟ คำตอบที่ถูกของวรรคนี้คือ โพลง ผู้ทนายจึงต้องคิดให้รอบคอบก่อนทาย

ปัญหาโจ๊ก

ของโจ๊ก

ตาเขาเราเคยเห็น	บรรพตา
ตาเราเห็นเคียวเสมอ	ทันตา
ตาพบสบตาเจอ	นัยน์ตา
ตาของเธอลือจากใจ	เมตตา

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 1 คำว่า "ตาเขา" ทำให้ผู้ทนายเข้าใจไขว้เขว คิดว่าเป็นนัยน์ตาของเขา หรือแว่นตา หรือพู่ตาของเขา ก็ได้ เพราะมีคำว่า "เขา" กับ "เรา" อยู่คู่ต่อเนื่องกัน ทำให้ผู้ทนายคิดถึงบุคคลที่ 3 แต่เขาในที่นี้หมายถึง ภูเขา

¹ สมคุณย์ ห้าเนาว์ และวิธีการทายโจ๊กของคี่เมืองพนัสนิคม พิมพ์เป็นที่ระลึกงานฉลองสมณศักดิ์พระครูสังฆาภิบาล (นิมิตร์ สุนทรวิโรจน์) อาทักย์ 8 มีนาคม 2524 หน้า 85

และใช้คำศัพท์ว่า บรรพตา

ส.ว. 0/8

อยู่รักดูเกือบถึงชา

อักษรทองใบลาน

แคลวคล่องกลองชำนาญ

จงเรียกบ้านท่านพระยา

ธงโจก

จอน

จาว

เจน

จวน

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 1 คือ "อยู่รักดูเกือบถึงชา" "ชา" ในที่นี้ หมายถึง ชากรรไกร ผู้ออกใจซ่อนคำไว้ทำให้ผู้ทายต้องใช้ความคิดและเงื่อนงำปัญหาพอสมควร

โคลง 175

ส่วแคงบดงเด่นเหนือ

กานท์กล่าวกวีเวียน

รสนวนชวนจากเทียน

นามปากกาเกริกก้อง

รวมเกียรติ

วากยอ้างอิง

สูงลิ่ว

ก้องฟ้าเมืองสยาม

ธงโจก

โชนสด

กลอนสด

น้ำคาวสด

กลอนไม้สด

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 4 เพราะนามปากกาของนักประพันธ์ไทยที่มีชื่อเสียงมีหลายคน ผู้ทายจึงต้องใช้แบบธงโจกเป็นเกณฑ์ในการหาคำตอบ ธงโจกมีขึ้นเป็นเสียงพยางค์หลังคำว่า "สด" คำตอบจึงต้องเป็นกลอนไม้สด

กร. 252

เจ็ดเกิน

มีเจ็ดใน

กลไม้

เต๋ลำนัน

เห็นจอมไ้

ทะเลมี

ไ้ทันที่

คองมีมัน

ธงโจก

หุ่นกระบอด

ปลากระบอด

ไม้กระบอด

ปลากระบอด

ปัญหาใจบทนี้กว้างมาก เริ่มจากวรรคแรก ผู้ทนายอาจคิดว่าเป็นหนังสือดังก็ได้ เพราะหนังสือดังก็ให้เด็กเช่นกัน วรรคที่ 2 ปลาในทะเลก็มีหลายชนิด มาในวรรคที่ 3 เท่านั้นที่พอเป็นแนวได้ได้ ดังนั้น "ใจ" บทนี้ ผู้ทนายอาจจะมาได้แบบของของใจในวรรคที่ 3 แล้วจึงค่อยขบคิดในวรรคต่อ ๆ ไป นับว่าค่อนข้างยาก ผู้ทนายต้องใช้เชาวน์ปัญญาช่วยจึงจะตอบได้

จ. 20

สองเท้ามันมันไป	ธงใจ
เขกแขวงโคกผูกท.	สามล้อ
อาวไร้มือขอ	สามสน
เรือกอ อ. อยู่ระยอง	สามงาม
เจ้าขุนศรีประม	สามบ้าน
แต่งคิจนคนยกย่อง	สามพราน
ไหว้ครู เคนลาพอง	สามก๊ก
ขุนเกี้ยวของพ่อขุนราม	สามชุม
	สามชน

ปัญหาใจบทนี้ ผู้ทนายต้องขบคิดคำต่อในวรรคที่ 1 ให้ได้ก่อนจึงจะต่อวรรคต่อ ๆ ไปได้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องอาศัยความในแง่วรรคช่วยในการตัดสินใจว่าคำตอบคำแรกควรจะเป็นคำอะไร

1.1.2 ใช้คำภาษาต่างประเทศ คือ การใช้คำที่ผู้ทนายต้องแปลความหมายของคำซึ่งมีคำจากภาษาจีน และคำจากภาษาอังกฤษ ตัวอย่างเช่น

น. 113

นั่งคว่ำหน้านั้น	อันใด	ธงใจ
คืออะไรหายไป	และยัง	หน้า
เก็บชิมเก็บกรรไกร	ดะลวง	เนื้อ
ดูแค่ถ้วยชามฝรั่ง	ร่างโง่แฉเห็น	ใจ
		เสื้อ

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 2 และวรรคที่ 3 คือ ตีอะ หมายถึง เนื้อหาคือหายไปคงเหลือแต่ อะ ซึ่งหมายถึงเนื้อ และเก็กซิม หมายถึงเข้าใจ เก็ก คือซ้ำจากไป เหลือแต่ซิม หมายถึงใจ ดังนั้นโจกบั้นนี้ ผู้ทายต้องรู้ความหมายของคำซึ่งเป็นภาษาจีน ทั้งยังต้องเข้าใจวิธีการซ่อนเงื่อนงำด้วยจึงจะทายถูก

พิเศษ 2	ชงโจก
ภูเขากัดเขาเจ้า	ชก (เขา)
นับดูเอา วัน หู หรี	ซิก
ลงน้ำทำขี้	ซัค
เก็บอย่างก็อย่าบอกใคร	จุก

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 1 และ 2 คือ "ภูเขากัดเขาเจ้า" "เจ้า" ในที่นี้ หมายถึงคนจีน ดังนั้นคำตอบต้องเป็นภาษาจีน คือ ชก แปลว่า ภูเขา และ"นับดูเอา วัน หู หรี" คำตอบเป็นภาษาอังกฤษ คือ ซิก (six) แปลว่า จำนวน 6 โดยนำวัน (one) แปลว่า หนึ่ง หู (two) แปลว่า สอง หรี (three) แปลว่า สาม มารวมกันเท่ากับ 6 คือ ซิก นั่นเอง

ส.ว. 21	ชงโจก
ไปบรรจบทักต่อให้พอรู้	จก
ทำให้พอให้เห็นเป็นเครื่องหมาย	จุก
ระวังแนวแถวของคุณอย่าร่วนวาย	จัค
เอาเป็นว่าจูลายล่ากับมา	เจ็ค

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 4 "จูลาย" เป็นคำภาษาอังกฤษคือ "July" ตรงกับเดือนกรกฎาคมของไทย นับเป็นเดือนเจ็ค คำตอบละคำว่า "เดือน" ไว้ คงเหลือแต่คำว่า "เจ็ค" เพื่อให้เข้าชุดกับชงโจก จก จุก จัค และ เจ็ค

1.1.3 ใช้การประสมคำ คือ การตีความจากปัญหาใจเป็นตัวอักษรแล้วนำมาประสมกันเป็นคำ

			ธงใจ
F หนึ่งหรือ	ชื่อเจ้าหนู	ดูตามคิด	เงิน
F หนึ่งคิด	คิดกับ	จับฉัหนู	อัน
F หนึ่งอา	พาหนูออก	มานอกดู	พาน
F หนึ่งอยู่	ห้องแอร์	หนูแระถาม	แค้น

วิธีการซ่อนเงื่อนงำ คือ ผู้ออกใจให้ "ฟ" ซึ่งเป็นตัวอักษรในภาษาอังกฤษแทนตัวอักษรตัว "ฟ" ในภาษาไทย ถ้าผู้ทายคิดได้ก็สามารถนำตัว "ฟ" ไปประสมกับสระและตัวสะกดตามที่แนะไว้ในแต่ละวรรค ก็จะได้คำตอบคือ

วรรคที่ 1	ฟ + ี + น	คือ เงิน
วรรคที่ 2	ฟ + ึ + น	คือ อัน
วรรคที่ 3	ฟ + า + น	คือ พาน
วรรคที่ 4	ฟ + แ + น	คือ แค้น

1.2 การซ่อนเงื่อนงำที่ธงใจ ได้แก่ การซ่อนเงื่อนงำของคำตอบไว้ในธงใจ มี 4 วิธี คือ

1.2.1 ใช้คำวน คือ ธงใจที่ต้องตอบเป็นคำวนพร้อมทั้งวนคำอีกด้วยให้ได้ความ ตัวอย่างเช่น

ปัญหาใจ		ธงใจ
การรักหลงรักเธอ	ใจกา	กาถิใจ - โถถิลา
กาถิถสงสัยหา	เหตุใจ	กาถัง - กังซา
กาถุณกโธสา	เกิถุณ - เก็ถองนอ	กาโท - โกรธา
กาพอกาแม่ไร	อุกนอยโครอนอบ	กาพัว - กาพัว

วิธีการซ่อนเงื่อนงำ อยู่ที่คำตอบเป็นคำผวน ผู้ออกใจก็ให้คำผวนคำหน้าหนึ่ง คำ ผู้ทายต้องหาคำมาเติมให้ครบ แล้วผวนกลับจึงจะได้ความ โดยอาศัยความหมายในแต่ละวรรคเป็นแนว และในวรรคแรกนั้น ผู้ออกใจตั้งปัญหาที่ซ่อนเงื่อนงำลงให้ผู้ทายเข้าใจไขว้เขวเป็น กวเหว้า แต่คำตอบเป็นฉากิโด ผวนกลับเป็น โกกิฉา ซึ่งหมายถึงนกกาเหว่า นั่นเอง

ปัญหาใจ

รำทำนนี้คินะหนูของอุตัน
รำทำนนี้กาวหน้าอย่าสงสัย
รำแบบนี้เออสนุกเป็นสุขใจ
รำตามในแบบฉบับสำหรับรำ

ธงใจ

ไกรรำ - กำไร
เจียรำ - จำเวียร
सानรำ - สำนวน
คารำ - คำรา

วิธีซ่อนเงื่อนงำอยู่ที่คำตอบเป็นคำผวน ผู้ออกใจให้คำผวนพยางค์หลังมาหนึ่ง พยางค์ ผู้ทายต้องหาคำผวนมาเติมให้ครบคำจึงผวนกลับให้ได้ใจความ ปัญหาใจบทนี้ ผู้ออกใจให้คำว่า "รำ". ดังนั้น คำที่หามาเติมต้องให้ได้ความหมายตามปัญหาใจในแต่ละวรรคกำหนดเอาไว้

ปัญหาใจ

คา หนึ่ง จังหวะมี
คา สองนี้ พี่พอดาม
คา สาม จำกัติดตาม
คา สี่ย่า ทว่าบอบอ

ธงใจ

คาก้อง - คองก้า
คานุ่น - ดูนุ่น
คาไคว้ - ไคว้คว่า
คาบ่น - คนบ่น

วิธีการซ่อนเงื่อนงำก็เช่นเดียวกับ "ใจ" สองบทข้างต้น คือคำตอบเป็นคำผวน ผู้ออกใจให้คำผวนคำหน้ามาหนึ่งคำ ผู้ทายหาคำมาเติมให้ครบแล้วผวนกลับก็จะได้คำตอบที่ถูกต้อง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความใน แต่ละวรรคด้วย

1.2.2 ไวยาณ คือ ขงโจกที่เป็นคำจากภาษาจีน และคำจากภาษาอังกฤษ ตัวอย่างเช่น

ส.ก. 102			ขงโจก
ไ้มอง	ไ้กู	คูหน้า	กา
คว่าไม	เอามา	ซักเปรียง	ก็
กินจุ	จังเลย	เคยเลี้ยง	ก็อ
สำเนียง	ไ้เพรียง	เรยักตัว	กู

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 3 คือ "กินจุ จังเลย เคยเลี้ยง" เป็นลักษณะของหนู แต่จะตอบหนูไม่ได้ ต้องพิจารณาแบบของขงโจกด้วย ในที่นี้เคยเลี้ยงพยัญชนะ "ต" คำตอบจึงต้องเป็น "ก็อ" คำในภาษาจีนแปลว่า หนู

ส.ว. 08		ขงโจก
มีคูหนึ่งคอบระวังอยู่ข้างหน้า		แบ็ค(back)
ไ้เสื่อผ้าของไ้ไ้ไ้ไ้		โบกซ์(box)
ไ้ซึกเขียนเรียนแล้วไ้เข้าที่		* บิก (bic)
หนังสือนี้คือตัวคัท		บุค (book)

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ที่ขงโจกคือ ขงโจกทั้งคู่เป็นคำภาษาอังกฤษทั้งหมด ถ้าผู้ทายเข้าใจตรงนี้ก็จะได้คำตอบ เพราะในแต่ละวรรคผู้ออกโจกได้ให้ความหมายของคำไว้อย่างชัดเจนแล้ว ยกเว้นในวรรคที่ 1 ซึ่งผู้ทายต้องใช้เขาวงกตเพราะ "มีคูหนึ่งคอบระวังอยู่ข้างหน้า" ในวรรคนี้ผู้ออกโจกบอกคำให้ไปหมดทั้งข้อความผู้ทายต้องตีความคำว่า "หน้า"อะไร ในที่นี้ แบ็ค คือคนเล่นกองหลังในฟุตบอล ดังนั้น"ข้างหน้า" จึงหมายถึงข้างหน้าของผู้รักษาประตูฟุตบอลนั่นเอง

* เป็นข้อผิดพลาดประการหนึ่งที่นิยมใช้กันมาก

กร. 132

รงโจก

นามสัตว์สี่เท้า	โรค	พูก (ชื่อหมู)
กินจุบมามพา	อวบอ้วน	พิก (pig)
สัญญาหมดเวลา	จงหยุด การแส	พัก
เขา เห็นเบเวอร์คัลลัน	บให้ล้มเลือน	พัก

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 2 "กินจุบมามพา อวบอ้วน" เป็นลักษณะและอาการของหมู แค่กอบ หมู หรือ คือ ในภาษาจีนไม่ได้ ผู้ท่ายต้องพิจารณาแบบของรงโจกด้วย ในบทนี้ผู้ออกโจก เล่นเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย ได้แก่ เสียง "พ" และ "ก" ดังนั้นคำที่ถูกต้องคือ คำในภาษาอังกฤษว่า พิก (pig)

1.2.3 ใช้การตัดคำ คือ รงโจกที่มีคำตอบเป็นพยางค์หนึ่งรองคำ ละพยางค์อื่นไว้ ส่วนมากจะเป็นรงโจกที่เป็นคำพยางค์เดียวทั้งชุด และมีวรรคหนึ่งที่มีการตัดคำโดยตอบเพียงพยางค์เดียวของคำทั้งหมด ตัวอย่างเช่น

ส.ว. 0/38

รงโจก

ถ้า เล่นเรียงคำมันอยู่ชั้นสาม	แจ็ก
ออกมาถามปัญหาหน้าเฉลียว	โจก
เสียงเหมือนถูกตีแหว่งอย่างแรงเดียว	จาก
ตอบคำเดียวตัวที่ร้องระงมก	จิก

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 4 คำตอบเต็มคือ จักจั่น แต่ในปัญหาโจกบ่งให้ "ตอบคำเดียว ..." ดังนั้นต้องตัดไปหนึ่งพยางค์ถ้าตัดพยางค์หน้าเหลือ "จั่น" ก็ไม่ถูกเพราะต้องพิจารณาคำว่ารงโจกชุดนี้ นอกจากจะ เล่นเสียงพยัญชนะต้นกับพยัญชนะท้ายแล้ว เล่นเสียงวรรณยุกต์อีกด้วย คำตอบที่ถูกต้องจึงเป็น "จิก" คำเดียว

1.2.4 ใช้คำตอบหลายคำ คือ รงโจกชุดหนึ่ง จะมีวรรคหนึ่งหรือบาทหนึ่งที่มีคำตอบมากกว่า 1 คำตอบ ตัวอย่างเช่น

น. 226

ธงโจก

ขอถามความประพฤตินั้น	นึกคำ	จริต
ประพฤติก้าวที่จำ-	แนกอ้าง	พจวิธ-สุจวิธ
ประพฤติซำความส่ว-	นึกนิค ซอบเฮย	วิธจวิธ
ประพฤติกิริยกลักร้าง	สิ่งบสร้างโสเส	กัจจวิธ

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 2 จะต้องมี 2 คำตอบ เว้นเสียงพยางค์หลังเหมือนกันคือ "ประพฤติก้าวที่จำ- แนกอ้าง" "ตัว" กับ "ถึ" แยกออกเป็นสองคำ ในที่นี้หมายถึง พจวิธ กับ สุจวิธ

น. 173

ธงโจก

คล้ายกระบุง	มุงหา	มาภูหนึ่ง	กระหาย, กระบาย
คว้นพุงดู	ตุมฉ่า	คำไซซาน	กระฮาย
เอาคันรน	หนวย*	ควยร่าคาญ	กระวาย
เคยพะพาน	พิงเหง้า	เข้าเครื่องแกง	กระฮาย

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 1 คำว่า "หนึ่งดู" บอกได้ทราบว่า ในวรรคนี้ 2 คำตอบ ได้แก่ กระหาย ซึ่งเป็นกระบุงเล็ก ปลายาย กับ กระบาย เป็นกระบุงเล็กไม่มีไม้เสริมขอบปาก

น. 191

ธงโจก

องค์ที่สอง	ปองถาม	นახเขียนใจ	หลี่ทักวย
มีชื่อไขว้**	คันหา	มาไซซาน	กางเกงฮากวย
เอาบั้งบัน	น้ำมันทอด	จนพองบาน	อี่ไซกวย
เอาผัก, หน้า	ปรุงอาหาร	คาว, ความปี	กู่ไซกวย, เจากวย

วิธีการซ่อนเงื่อนงำอยู่ในวรรคที่ 4 จะต้องมี 2 คำตอบ ผู้ออกโจกกำหนดคำตอบที่แน่นอนไว้อย่างชัดเจนแล้ว คือ อาหารที่ไ้ผัก ได้แก่ กู่ไซกวย เป็นอาหารคาว ส่วนอาหารที่ไ้หน้าได้แก่ เจากวย เป็นอาหารหวาน

* เป็นการถื่นอีสาน แปลว่า ความกระวนกระวายใจ, ความรำคาญใจ

** เป็นภาษาจีน แปลว่า กางเกง

จะเห็นได้ว่าวิธีการซ่อนเงื่อนงำมีอยู่หลายวิธี ทั้งขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ
ของคณเขาวนปัญญาทั้งของผู้ออกใจและผู้ทายใจ แต่อย่างไรก็ตามผู้ออกใจใหม่ ๆ ก็
อาจหาวิธีการซ่อนเงื่อนงำใหม่ ๆ ได้อีก

2. ความชัดเจนของปัญหา หมายถึง วิธีการสร้างปัญหาใจให้ชัดเจน โดยทั่วไป
แล้วปัญหาใจที่ชัดเจนจะให้คำจำกัดความของคำตอบ อธิบายลักษณะของสิ่งที่ เป็นคำตอบอย่าง
ชัดเจน ทำให้คำตอบหรือของใจนั้นชัดเจน จะตอบเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ดังนั้น ความชัดเจน
ของปัญหาใจจะทำให้ผู้ทายอยากทายใจเพราะคิดว่าง่าย ดังตัวอย่างเช่น

	น. 315		ธงใจ
เป็นหัวหน้า	นำหมู่	ผู้ยิ่งใหญ่	เจ้า
หมกเตาบั้ง	ผิงไฟ	ไขภาษา	จี(ภาษาถิ่น)
เร่งรีบรุก	บุกใส่	ไม่รอร่า	จู
ใกล้เข้ามา	เกือบชิด	ขาดนิดเดียว	จ่อ

	น. 333		ธงใจ
พูดคำหนึ่ง	นั้นหนา	ว่าร้อนเรา	ยัวะ(ภาษาจีน)
พูดให้เขา	ใจลำพอง	ลองค้นหา	ยุ
พูดแนมเหน็บ	เจ็บระกำ	ซ้ำดูรา	เยาะ
พูดหลายคำ	จวนรรจา	ว่ามากมาย	เยอะเยะ

	ส.ว. 0/39		ธงใจ
อยู่หน้าโกหาทุก็รู้ได้			จิก
เสียงไอจ้อจอมจนคนภาษา			เจียก
เขาคางคาวอยู่ไทยหลายพักตรา			เจก
สักคีนาค้อยท้ายค้ำหาย			จอก

	ส.ว. 48		ธงใจ
ปรับตนเองให้ทันเหตุการณ์ได้			คั่นกัว
ของใหม่ใหม่แปลกนักก็ชักสน			คั่นดา

ยั้งเราจิตเราใจให้ถูกคน
 * ออกลาหล่นนิกฟ้ากันวิ่งกันเปิง

ส.ว. 001

อยู่ไม่สุขชุกนั้งพะวังจิต
 เห็นสุขทุกข์ก็กันไปให้สมหวัง
 แยกกันไปไม่รวมกลุ่มรวมรัง
 ไม่เจ็บจึงเป็น เป็นตายให้รำคาญ

โคลง 109

เออเองออกอีกเกื่อน	อีคชาก
ไกวแกว่งกลางอากาศ	กึ่งไม้
โสดานย่านมีสาว	กชเนา เนาแอ
เลวยิ่งจริงเจียวไอ	โหดเหี้ยมสฤอ

กลอน 145

นามยักษ์ก่อ	มือกุม	กระบองไว้
นางหนังไทย	เรื่องแรก	จงแจกแจง
นามน้องยา	พระอภัย	ใครก็แจ้ง
นามผู้แต่ง	พระมะเดด	เถาเอย

คร. 048

บอกให้ท่านแท้	ควรทำ
จกหนักยกลูกา-	หนักได้
ซมรณิจทางจำ	คงถูก แน่นา
เบื้อถูกหมายเอาไว้	หากสืบเป็นตาย

กลอน 112

วัตระยะ	ยาวอิม	แปดสิบสลก
แก้หงอก	คอกเอา	แก้วเมื่อยนสี

คันคัน

คันคัม

ธงโจก

กระสับกระส่าย

กระเสือกกระสน

กระเด็นกระส่าย

กระเสาะกระแสะ

ธงโจก

ชักน้ำ

ชิงช้า

ม้าช้า

ล้อช้า

ธงโจก

เวสสุวรรณ

นางสาวสุวรรณ

ศรีสุวรรณ

กุมสุวรรณ

ธงโจก

กำลั้ง

เคมิลั้ง

ใบลั้ง

ยาลั้ง

ธงโจก

เส้น

นม

มีดเอาไว	ไม้เต็น	เป็นลี้	บัง
ขุนคี่	บรรพต	จกเบมเอย	ภูเข
	กร. 2/17		ธงใจ
ใคร่นอม	อสนไว	ไ้สยสม	หน้า
อาการข่ม	คิกเอา	เบมาไม่คล่อง	น้ำ
ยังเคยยัก	ถันเรน	เป็นครรลอง	ค้ำ
เจียรรักทรง	ชอยถาย	ไ้้อาการ	ชวค

- ความรักเณของปัญาบางครั้งต้องพิจารณาแบบต่างๆของธงใจ¹ ประกอบด้วย

เณ

	น. 325		ธงใจ
สร้างไว	ไ้ซาว	เวถ่า	ไ้โย
ไม่สูง	ไม่ถ่า	พอคี่	ไ้โย
เครื่องกิม	วอนเย็น	เดินมี	ไมโย
บุรี	น้อาง	ค่างแคน	โคโร

ความรักเณของปัญาในวรรคที่ 1 เป็นแนวทางให้ผู้ทนายมคิภักเณในวรรคอื่นๆ ไปได้ง่ายขึ้น คำตอบก็เป็นคำตอบที่แน่นอน ทั้งนี้เพราะแบบของธงใจมีส่วนช่วยกำหนด คำตอบด้วย

- "ใจ" บางบทมีความหมายกว้างมาก ผู้ทนายสามารถตอบอย่างอื่นได้อีกและผู้ออก ใจก็ต้องยอมได้ถูก เณ

	กร. 1/06		ธงใจ
พวณ	อุไม่เน		เหว้อม
โอหะเน	เอวสม		ลอม
ส่วนปราย	ไ้มีคม		แควม
นุงหรือคัม	ไม่สมตัว		หลวน

ในวรรคที่ 1 สามารถตอบว่า "หลวน" ถิ่น่าจะให้เพราะแบบของธงใจเข้าชุดกัน

¹ดูรายละเอียดหน้า 45-68

เป็น หลาม หลอม แหลม หลวม และ รุหลาม กับ รุหล่อม ก็เป็นรูปใหญ่เช่นเดียวกัน แต่ต่างกันตรงที่ลายและธรรมชาติ คือ รุหลามจะเงือกกว่ารุหล่อม บัญญัติใจวรรคนี้ก็กว้าง จึงสามารถตอบได้ทั้ง 2 คำ

บัญญัติใจ		ธงใจ
นามที่มีสี่ตัว	เจียหา	ระชา
หนึ่งสิ่งบอกเวลา	คำเจ้า	นาฬิกา
อีกหนึ่งข้อพจนานุกรม	เลขห้า เริ่มตน	อุณ
หนึ่งข้อแคบหน้า	หาญจกน	มะละกา

ธงใจบทนี้ เน้นเสียงพยัญชนะหลัง คือ "-กา" แต่ในวรรคที่ 3 บัญญัติกว้างจึงอาจตอบเป็น "กรรณการ" ก็ได้ ซึ่งหมายถึงคันไม้จะหนึ่งเหมือนกัน

3. การใช้ถ้อยคำ เป็นกลวิธีอีกอย่างหนึ่งที่ผู้ออกใจนำมาใช้ในการสร้าง "ใจ" ถ้อยคำที่นำมาใช้นั้นจะมีทั้งภาษาปาก คำสองแง่สองงอม คำเลียนเสียงธรรมชาติ คำภาษาลาว เวียง คำภาษาจีน คำภาษาอังกฤษ คำมาลี-สันสกฤต คำที่มีเสียงสัมผัส และการเล่นคำในการใช้ถ้อยคำเหล่านี้ ผู้ทนายจะต้องที่ความจากถ้อยคำที่ผู้ออกใจนำมาใช้ หากผู้ทนายรู้ความหมายของคำนั้นก็หายได้ ดังนั้นการใช้ถ้อยคำต่าง ๆ จึงเป็นกลวิธีในการสร้าง "ใจ" ที่ผู้ทนายความสามารถของผู้ทนาย และยังเร้าใจให้ผู้ทนายออกใจอีกด้วย ซึ่งจะถือว่าเป็นข้อ ๆ ต่อไปนี้

3.1 ภาษาปาก หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดกันระหว่างบุคคลที่คุ้นเคยกัน ไม่จำเป็นต้องพิธีรีตองในเรื่องการใช้ถ้อยคำมากนัก มีทั้งคำหยาบ คำคำ และคำแสดงรวมอยู่ด้วย การใช้ถ้อยคำในการสร้าง "ใจ" จะเป็นภาษาปากปะปะอยู่มากอาจเป็นเพราะความรู้สึกคุ้นเคยว่าเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกันก็ได้ จะกล่าวถึงภาษาปากในใจ โดยแยกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

3.1.1 คำภาษาวน เป็นคำที่ชาววนใช้พูดกันอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่างเช่น

น. 7			ธงใจ
<u>หาคะพด</u>	<u>กตปิง</u>	<u>ถึดยังวะ</u>	ถึ
เอาอูระ	พาทาย	เถียนนายมัน	งู

ยามเมื่อใช้ยาว	เหลียวมอง	ต้องเห็นมัน	ดัง
จับก็พลัน	สิ้นเฒ่า	นี่! เพราะจริง	ชัก

น. 22

<u>ไอนี้</u> ดู	จับแต่	ไม่เหมือน	ตอก
<u>ไอนี้</u> หนอ	แนะจัก	สนิสนน	ชัก
<u>ไอนี้</u> มัน	มันกระเด็น	เป็นเล็ก	ชัก
<u>ไอนี้</u> ลม	เรวคอก	อ้วนอกไกร	ทุด

น. 39

ถ้ามันนึกพมมันว่า	ที่ปลายชูล	จงใจ
เปิดปากพูด	ว่าว่ามา	ต่อ
เคยว่ากันนั้น	เห็นเป็นก็ว่า	ท่า(อาษาวัน)
พอเรียกว่านิจัน	เช็ดแฉะ	ก็

น. 57

ถ้านั่งพับ	รับรอง	ว่าต้องเห็น	ชัก
ถูกเข้าเป็น	เขียนว่า	พังคำใจ	น้ำ
<u>สากกระเบือ</u>	<u>เงี้ยว</u>	<u>ที่มองไป</u>	ท่า
ปลุกเอาไว้	ก็กินเนื้อ	เจ็ดนัก	ข้าว

น. 67

เขา <u>สมสู่</u>	อยู่กับ	มัน <u>เป็น</u>	เส
เราห้าหัว	<u>นักมะนอย</u>	<u>เงี้ยว</u>	ชิม
เขาบอกฉัน	มการ	งานนักเขา	สั่ง
เขาคองเส	โคกระหม	เพราะทรงใจ	ทม

น. 78

เขา <u>เลือก</u> ปลก	ลอด	<u>ปลือก</u>	ท่า <u>เลือก</u> ขวัน	ปด
เกมพนัน	บัน	ขุน	คุณ <u>รู้</u> ใหม่	ไป

อยู่ <u>หัว</u> คน	บน <u>ก</u> บาล	ว <u>า</u> น <u>ว</u> าไป	เป็ <u>ย</u>
เอ <u>า</u> ! <u>ย</u> ก <u>ไ</u> ให้	เอ <u>า</u> ไป <u>อ</u>	บ <u>ะ</u> ! <u>ค</u> ี <u>จ</u> ริง	เป็ <u>ย</u>
	น. 262		ชง <u>ไ</u> จ <u>ก</u>
เพ็ <u>ย</u> ง <u>แ</u> ก <u>ะ</u> ต <u>อ</u> ง	ท <u>อ</u> ง <u>เจ</u> า	แ <u>ม</u> ว <u>เ</u> า <u>อ</u> ก <u>อ</u>	ค <u>ู</u> บ
ว <u>า</u> ง <u>ไ</u> ว <u>ห</u> ล <u>อ</u> ก	จ <u>ับ</u> ส <u>ั</u> ท <u>ว</u>	ม <u>ั</u> ศ <u>ย</u> า	ค <u>อ</u> บ
เ <u>ิ</u> น <u>แ</u> พ <u>ร</u> ี <u>บ</u> ๗	แ <u>ย</u> ม <u>ย</u> ว <u>น</u>	ก <u>ว</u> น <u>น</u> ัย <u>น</u> ท <u>า</u>	แ <u>ล</u> บ
อ <u>น</u> จ <u>า</u>	น <u>เ</u> อ <u>ไ</u> น	ไ <u>ว</u> เ <u>ิ</u> น <u>ล</u> ย	ส <u>ี</u> บ
	น. 330		ชง <u>ไ</u> จ <u>ก</u>
ค <u>ู</u> เ <u>ก</u> ก <u>ท</u> า	น <u>า</u> เ <u>ะ</u>	ท <u>า</u> เ <u>ะ</u> จ <u>ุ</u> ย	เ <u>บ</u> ง
แ <u>ล</u> บ <u>ค</u> ะ <u>ล</u> ย	อ <u>ุ</u> ค <u>ุ</u> ค	ค <u>ุ</u> จ <u>จ</u> กร <u>ณ</u>	บ <u>ี</u> ง
พ <u>ิ</u> น <u>ิ</u> จ <u>ุ</u>	อ <u>ย</u> ร <u>ะ</u> ห <u>ว</u> าง	ท <u>ร</u> ง <u>ก</u> ว <u>าง</u> ค <u>ัน</u>	แ <u>ย</u> ง
ส <u>ั</u> ท <u>ว</u> น <u>า</u> ส <u>ัน</u>	ม <u>ัน</u> มี	ส <u>ี</u> บ <u>า</u> ท <u>า</u>	บ <u>า</u> ง
	น. 233		ชง <u>ไ</u> จ <u>ก</u>
ท <u>ุ</u> ก <u>ค</u> น <u>มี</u>	ม <u>ิ</u> น <u>ี</u> ค <u>า</u> ย	ว <u>า</u> ย <u>ส</u> ี <u>ว</u> ิต	จ <u>ิ</u>
ว <u>ี</u> ง <u>ป</u> ร <u>ิ</u> ก <u>ป</u> ร <u>า</u> ค	ส <u>ว</u> ก <u>ส</u> ว <u>า</u> ค	น <u>า</u> ห <u>ว</u> าค <u>ส</u> ี <u>ย</u> ว	ร <u>ี</u> ว
ค <u>ู</u> ร <u>ี</u> ว <u>ไ</u>	ไป <u>พ</u> ร <u>ว</u> ค	ค <u>อ</u> ย <u>ร</u> ว <u>ค</u> เ <u>ก</u> ย <u>ว</u>	ค <u>ว</u> น
ท <u>แ</u> ง <u>ห</u> ก <u>เ</u> ย <u>ว</u>	ท <u>ุ</u> ก <u>เ</u> ย <u>ว</u> ท <u>ก</u>	ย <u>ก</u> ค <u>ว</u> เ <u>ล</u> ย	ค <u>ั</u>
	น. 51		ชง <u>ไ</u> จ <u>ก</u>
เอ <u>า</u> ม <u>ือ</u> ก <u>ู</u> ม	ค <u>ู</u> ม <u>ัน</u>	ก <u>ร</u> ะ <u>ห</u> น <u>ไ</u>	จ <u>ั</u> บ
เอ <u>า</u> ค <u>ิ</u> น <u>ไ</u> ค <u>ั</u>	ค <u>า</u> ม <u>น</u> อ <u>ง</u>	ค <u>ล</u> อ <u>ง</u> ล <u>ะ</u> ห <u>า</u> น	บ <u>ู</u>
เอ <u>า</u> ส <u>อ</u> ก <u>ส</u> ว <u>ม</u>	ร <u>ว</u> ม <u>ล</u> ง	ค <u>ง</u> พ <u>บ</u> พ <u>า</u> น	ไ <u>ส</u>
เอ <u>า</u> ม <u>ิ</u> ส <u>า</u> น	บ <u>า</u> น <u>ไ</u> ห <u>อ</u>	อ <u>ัน</u> ค <u>ิ</u> เ <u>อ</u> ย	ก <u>ร</u> ะ <u>ค</u> ัง
	โค <u>ด</u> ง 8		ชง <u>ไ</u> จ <u>ก</u>
๕ หน <u>ง</u> พ <u>ิง</u> ย <u>่า</u> พ <u>น</u>	ป <u>ร</u> ุ <u>พ</u> ี	๕ <u>ค</u> น	๕ <u>ค</u> น
๕ หน <u>ง</u> พ <u>ิง</u> เ <u>ิ</u> น <u>มี</u>	ค <u>ิ</u> ค <u>น</u> า	๕ <u>ค</u> า	๕ <u>ค</u> า

ขี ^๕ หนึ่งซิงวาที	เธอกล่าว ฝึกนา	ขี ^๕ หนึ่ง
ขี ^๕ หนึ่งซิงซักจ่า	เอื้อยแพทธรชน	ขี ^๕ หนึ่ง

โคลง ๑๐

คำมิกถิกอญัก	ญมอะ	ขิงใจ
ปลากัดพัคกันอะ	ล่อสู	คินหมอ
อุรกกสัปะ	มากพู ชมนอ	ลูกหมอ
สังวาสสมพาสรู้	คู่เคจาโคมเขียว	เนาหมอ
		ตีหมอ

3.1.2 คำหยาบ-คำค่า เป็นคำที่ไม่สุภาพ ดูเหมือนผู้ออกใจจงใจจะใช้คำเหล่านี้ เพื่อสื่อความหมายและเพื่อความสนุกสนานในการท่ายใจ ตัวอย่างเช่น

ส.ก. 77

คันยักขึ้นรวมกัน	ขิงใจ
เจ้าขึ้นมันหยอกหากัน	กอ
ตัวเราเรียกกาอิน	กา
เจ้าชอบบินออกนอกทาง	กู
	เก

ส.ว. 55

มีสี่ขาขึ้นคู่อยู่สนาม	ขิงใจ
จงใจควาบคือว่าตัวข้าไวย	โก
แล้วตัวเองเขาเรียกว่าก็อย่าไวย	กู
ไม่ต้องโบายกับอกนามพูดคำไป	แก
	กา

โคลง 422

บุตรหนึ่งกลมกล่อมเกดียง	ขิงใจ	ลูกกระสุน
บุตรหนึ่งท่าเสียงคัก	แบแต่	ลูกกระเือก
บุตรหนึ่งถากจงจัก	เอาทอด ตั้งนา	ลูกกระพา
บุตรหนึ่งชายโคแก่	ก่อนน้ำจึงเห็น	ลูกกระโปก

กลอน 18

พืชอันปลูกไว้ใต้เกสร์

ปริมาณบาปจักถือถือ

การตลกหนึ่งทะลุคนมุง

ชอบกินบุญชุกชุกส่ายคน

จ. 75

อึกว่า	ค่าเห็น	ให้เจ็บอก
ยิ่งว่า	นกกา	ต้องอาสัญ
เป็นบวส	มีแฉก	แทบแค้น
โตโรมัน	คาชอลิก	อีกนินาย
เป็นไม้ม	ประหมก	กำหนดหรือ
หนึ่งพันหรือ	คืออาราม	มีนามหมาย
นั่งกริ่งนอน	ร้อนกริ่งเย็น	เป็นกริ่งตาย
กินแซบหลาย	หมายอาหาร	ไรชานเอย

กร. 053

โรงจำนำเมื่อเจ้าเราต้องใจ

เป็นหญิงคล้ายหมอมือมีศาลา

เมื่อตัวตายไรคู่อยู่เอย

เอยคำความารคาคณจนจริงเอย

น. 5

มันกรีกเสียง	สำเนียงเพราะ	เติมกะหู
ตัวเหมือนงู	คูให้	บันสีชา
กินมะลง	ร่างกาย	คล้ายญมลา
โอเจ้าหินมา	ชื่อมี	พาที่ทาย

ธงใจ

หัวกระตือ

ดอกกระตือ

ปากกระตือ*

นกที่ท้อ

ธงใจ

อีกอก

ลูกอีกอก

ออกดอก

ออกดอก

ชอนดอก

สวนดอก (ชื่อวัด)

คามลูกคามดอก

ออกดอก

ธงใจ

แม่มี

แม่ค

แม่นาย

แม่บิง

ธงใจ

จึงหรีก

จึงเอน

จึงจก

จึงจก

* ๔ ชื่อวัดตลกในตมึงทะลุ

น. 310
 คันหลัก รับน้ำไหล
 กำลังใหญ่ ในภาระงาน
 เฒ่าโต ใจประสาน
ไอ้สันคาน ว่าไม่ดัง

ธงโจ๊ก
 หัวรอ
 หัวแรง
 หัวร้าง
 หัวรัน

น. 235
 หันดูข้าวเหนียว เผลยวาคิด พินิจหา
 ผลมลา เข้ายาคี มีคำไซ
 เป็นหมันบ้าน ท่วงย่าง ไม่ห่างไกล
คนจัญไร หลอกเด็ก ล่อไซแดง

ธงโจ๊ก
 ข้าวเหนียวเขี้ยว
 สมอถี่
 บ้านนางงู
 เฒ่าหัวงู

น. 6
 ไม่งอคอก จกจำ มีคำว่า
 เรียกยักหัว สวาม รู้ความหมาย
 ปฏิเสธ เผลว่า เอาคำทาย
 โอ ! หุนหาย กำไรเหียน เตียนไปเลย

ธงโจ๊ก
 ชื้อ
 กิน
 ไม่
 หมก

3.2 คำสองแง่สองมุม การใช้คำประเภทนี้เป็นวิธีการซ่อนเงื่อนงำอย่างหนึ่งของ "โจ๊ก" โดยเจตนาจะให้ผู้ทายเข้าใจไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศอย่างเสียดสี ไม่กล่าวตรงไปตรงมา แต่คำตอบหรือธงโจ๊ก จะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางเพศเลย ดังตัวอย่างเช่น

น. 52
ขุนโทนอก โคลตัง อีหยังทวา
 ฐนิทรา ทาระจับ ลงหลับไหล
 สีเย็นตา พาที นั้นสีโค
 ขงยาวไกล กาลเวลา ทิวาวาร

ธงโจ๊ก
 เนิน
 นอน
 นวด
 นาน

	น. 319		รงโจ๊ก
จับแค้น้งาง	ถ้างอ้า	น้ำดูเอะ	แะ
น้ำดูมละ	เอะ ไน	ไม้แห้งเอะ	แะ
เสียงสัมผัส	แะเบา	ดูเอาเอะ	แะ
ประกบเอะ	มีดทับ	ประกบเค็ด	แะ

	น. 153		รงโจ๊ก
รูปจำลอง	มองเห็น	เป็นป่นป็น	หุ่น
เสียงกระสัน	สันสยิว	หิวกระหาย	ห็น
เอามีคปาก	ซากกระเด็น	เห็นคำหาย	ห็น
คืนเหมือนขาย	ว่ายนน้ำคลอง	ร้องเสียงดัง	ห่าน

3.3 คำเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นคำเลียนเสียงที่เกิดจากธรรมชาติอันได้แก่ เสียงร้อง เสียงสิ่งของตกจากที่สูง หรือเสียงสิ่งของกระทบกัน ซึ่งเป็นกริยารูปอย่างหนึ่งที่ถูกออกใจให้ใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อสื่อความหมาย โดยให้ผู้ทายตีความของปัญหาใจออกมาเป็นคำตอบหรือรงโจ๊ก ตัวอย่างเช่น

	น. 14		รงโจ๊ก
ถูกเขาเขือก	เลือกดู	ร้องดูอึก	หนู
ออกวิ่งปรี๊ด	ยามบ่ด้อย	ไม่ถอยหลัง	ไป
ยามเข้าทู่	ถูกระชั้น	ตันเสียงดัง	โก
กลับคืนยัง	คืนสถาน	สู่บ้านคน	มา

	น. 34		รงโจ๊ก
เสียง <u>เหงงหว่ง</u>	ระฆังฆาน	กังวามแหว่ว	กัง
หินิจแนว	พนมไพร	พนาสนต์	คง
ดูกระซาก	อากไป	ไอยูมด	คิง
ชีวิตคน	จนมี	ชชะตา	กวง

	น. 42		ธงโจก
พอใจชอบ	ตอบให้รัก	ถนัดแน่น	รัก
เขามิแม่	แลพอ	ขอคำขาน	ลูก
สละของ	ปองประสงค์	จำบงทวน	ให้
หวกหมาด	คังโปก	ร้องโอ้อุเล	ตี

3.4 คำภาษาต่าง ๆ เป็นถ้อยคำที่ผู้ออกใจก็นำคำจากภาษาต่าง ๆ มาใช้ในการสร้าง "โจก" เป็นการดึงดูดความสนใจและท้าทายความสามารถของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านทาย เนื่องจากไม่ใช่ภาษาของตนเอง หากผู้อ่านรู้ความหมายของคำจากภาษาต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะทายได้ และเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถทางภาษาของตน คำจากภาษาต่าง ๆ ที่ผู้ออกใจก็นำมาใช้สร้าง "โจก" มีคำภาษาลาวเวียง คำภาษาจีน คำภาษาอังกฤษ และคำภาษาบาลี-สันสกฤต ดังจะกล่าวเป็นข้อ ๆ ต่อไปนี้

3.4.1 คำภาษาลาวเวียง เป็นภาษาซึ่งชาวลาวที่อพยพจากเวียงจันทน์เข้ามาอยู่ในท้องถิ่นอำเภอพนมสนธิคมใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน ชาวบ้านเรียกว่า ภาษาลาวท้าวอย่างเช่น

	น. 83		ธงโจก
ใช้สำหรับ	รับฟัง	<u>แม่นยำท้าว</u>	หู
ใช้สำหรับ	จับปลา	<u>ว่าอียัง</u>	แห
ใช้สำหรับ	รับรอง	กลองระฆัง	หอ
ใช้สำหรับ	จับช้าง	หังปูปลา	ไท

(แม่นยำท้าว หมายถึง อะไรวะ และ อียัง หมายถึง อะไร)

	น. 32		ธงโจก
งอกขึ้นใหม่	ไทยลาว	เขาเคยพูด	<u>ป่ง</u>
เห็นบวมผูก	อุคพอง	ใจห่อเสีย	เป่ง
เอวว่างไว้	มีโกคำ	หน่ออาเฮีย	บั้ง
พอเขาเขียว	เจ็ดต้น	ท้าวท้าว	ปั้ง

(ปั้ง หมายถึง งอกขึ้น)

	น. 38		ธงโจก
เรียกลานเป็น	<u>เอ็นจิงไค*</u>	ไทยอีสาน	<u>เอ็น</u>
เรียกสถาน	การภาสี	มีคำไซ	<u>ถ่าน</u>
เรียกไม้หัก	ปักตุค	จุกตะโล	<u>ค้อน</u>
เรียกคันไจ	ไวจิง	ชลพังคำ	<u>ถ่าน</u>

(เอ็นจิงไค* หมายถึง เรียกอย่างไร, เอ็น หมายถึง ลานเนิน และ ค้อน หมายถึง ไม้ปักตะโล)

	น. 93		ธงโจก
มีสีชา	ชาดู	พวกทุไต่	<u>กั้ง</u>
ยามโหวโละ	รองเอา	<u>เว้าจิงไค*</u>	<u>ตัง</u>
ไม่เหมือนกัน	มันก็ผิด	ชนิดไม	<u>ค่าง</u>
ทำยังง	จะโหลงาม	ชอถามที	<u>ย่ง</u>

(เว้าจิงไค* หมายถึง พูดอย่างไร, ตัง หมายถึง รองรับเอาไว้)

	น. 316		ธงโจก
พิไรว่า	พรว้า	ภาษาดั้น	<u>จุ่ม</u>
หมักไว้กิน	กุ่มปลา	เป็นอาตาร	<u>จ่อม</u>
รัสสี	สีจรัส	จัตวาลัย	<u>จุ่ม</u>
บ่งอาการ	ใกล้จิก	กัตพยก็	<u>จุ่ม</u>

(จุ่ม หมายถึง บ่ม, จ่อม หมายถึง ซักอาหารหมักเค็มชนิดหนึ่ง ทำด้วยปลา หรือกุ้ง ต้มไว้ประมาณ 3-4 วัน ชาวบ้านปักษ์ใต้เรียกทั้งคิบ ๑)

3.4.2 คำภาษาจีน¹ เป็นคำที่ชาวจีนในท้องถิ่นอำเภอพนมสนธิคมใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น

¹ คู่มือที่ 3 หน้า 83-84

น. 50

ของใจ

เห็นเคียงคู่	อยู่กับตา	คิดหาง่าย	หัว
เขายักย้าย	หลายท่า	เล่นปาด	งัว
กับมันเมา	เมาเมา	เล่นตุ๊ก	งู
สองมือมี	นิ้วไร	จงใจมา	งัว

(ปาด เป็นการแสดงกลประกอบการฉายาและท่อนเอ๊ะของชาวจีน , งัว เป็นชื่อของจีนอย่างหนึ่ง , งู หมายถึง เหย้า และงัว หมายถึง มือ)

น. 5

ของใจ

พอมันรอง	มองพบ	ประสพผล	ใน
เป็นพี่ราม	นายคน	กอนกัใจ	นา
มันยังอยู่	ดูนา	อภัยอกใจ	มี
มันอยู่ได้	ถ้าไม่กับ	ก็สิ้นคน	จาว

(ดู หมายถึง มี)

น. 74

ของใจ

สพบุรี	มีเฒ่า	โดยเก่าครม	ฮัวะ
ไปลิ้งจับ	กับเสีย	อาเสีย	เสียะ
ทั้งเบื่อนประ	เหออนพอก	แจกวจี	เทอะ
ก็ไม่ได้	มีประเท	เพลงไป	ไละ

(เสีย หมายถึง พี่ชาย , ที่ หมายถึง เด็กผู้ชายที่ถูกจับพร้อมของชาย , เสียะ หมายถึง จี๊ และ ไละ หมายถึง ทั้งเสีย หรือ ไลลง)

น. 217

ของใจ

ยประจักษ์	นักเห็น	เคยาตะ	เห็น
จุจจระ	เคยาจัง	ว่ายังได้	มี
เคยว่าฮ่อ	ค้อวาจา	กว่าขึ้นไป	พ่กว่า
ดูมีได้	อยู่ในห้อง	สองชาติ	ได้

(นัก หมายถึง ตา , เห็น หมายถึง เห็น , หัง หมายถึง น้า , ได้ หมายถึง จุจจระ ฮ่อ หมายถึง หี , ดู หมายถึง มี , มีได้ หมายถึง ไร่ไร)

น. 129		ธงโจก
<u>ชี้</u> เอืยะเกียะ <u>ชี้</u> ไค	ไคลคลา	รุ่ง
<u>นั่ง</u> ไคไกวไปจา	ไคไกว	นาง
<u>ชี้</u> ไคไกวไปมา	หาสุ	เจ้า
นอน <u>นั่ง</u> กั้งไค	คู่มึงจึงเห็น	ต้อง

(ชี้ หมายถึง มือ, เอืยะ หมายถึง จับ, เกียะ หมายถึง คืบ, ชี้ หมายถึง ไป, และ ไค หมายถึง มา, นั่ง หมายถึง คน, ไคไกว หมายถึงผู้ชาย, ไคไกว หมายถึง ผู้หญิง, ไค หมายถึง พู, และไกว หมายถึง ภรรยา, กั้งไค หมายถึง ลำบาก, คู่มึง หมายถึง เป็ด, มึง หมายถึง ประตูน)

3.4.3 คำภาษาอังกฤษ เป็นคำจากภาษาอังกฤษที่เข้ามากับความเจริญทางวิชาการ และความเจริญทางการศึกษา ชาวบ้านมักนิยมพูดปนกับภาษาไทย เช่น

น. 65			ธงโจก
มันไปตรง	จงหา	คำว่าชาน	คค
รับประทาน	วานคิด	พินิจใจ	กิน
<u>โน / สปีค</u>	<u>อิงลิช</u>	คิคคำไทย	ไม่
ไม่หมดไป	ยังอยู่	คู่ออเฮีย	พอ

น. ๑2			ธงโจก
อสรพิษ	คึกหา	เอามา <u>เทก</u>	งู
พอสมควร	แน่นัก	ประจักษ์หมาย	เห็น
มันมี <u>คู่</u>	อยู่จริง	ทั้ง <u>หญิง</u> ชาย	นม
เลี้ยงไว้ขาย	ฆ่าแกง	แถมมา	ได้

น. 209			ธงโจก
<u>A</u> ^๔ หนึ่ง ^๔ เคีย	นิคา	คามิโก	เอปา-อาเป
<u>A</u> ^๔ หนึ่ง ^๔ ไค	มารดา	กาไฉน	เอมา-อาเม
<u>A</u> ^๔ หนึ่ง ^๔ คา	พี่สาว	คิเข้าใจ	เอจา-อาเจ
<u>A</u> ^๔ หนึ่ง ^๔ I	<u>AM SPEAK</u>	ว่าตกลง	เอโค-โอเค

	ส.ค. 100		ธงโจ๊ก
ที่รัก	มักกล่าว	อังกฤษ	<u>เกียร์</u>
ผูกพัน	ประทุ	คูหรือ	<u>กอร์</u>
เป็นสี	ไวท์	สุภาพ	ค่า
ไม่ถือ	ว่าตรง	ประมาณ	เคา

	ส.ค. 114		ธงโจ๊ก
น้ำตา	หามา	อังกฤษ	<u>เทียร์</u>
คิดคิด	ห้องเขียว	ไกลไกล	<u>ทัวร์</u>
ไถ่	เป็นพับ	นับไม้	ทอ
ทรงไป	คือสอง	สองดู	โท

3.4.4 คำราชาศัพท์ - สันสกฤต เป็นคำภาษาต่างประเทศที่เข้ามาในภาษาไทย โดยติดมากับศาสนาและวรรณคดี และคนไทยรับเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน จนดูเหมือนเป็นคำไทยแท้ ๆ ตัวอย่างเช่น

	กาพย์ยานี 17		ธงโจ๊ก
<u>ปักอินเสพกีนไค</u>			นกเขาเป้า
<u>สมญาไมยางใบฝาค</u>			คันเป้า
<u>เสาะหา<u>มัจฉา</u>ชาติ</u>			ปลาปักเป้า
<u>ดู<u>อามาตย์</u>กับ<u>จุฬาร</u></u>			ว่าวปักเป้า

	โคลง 54		ธงโจ๊ก
<u>เพศชายกายล่ำ</u>	<u>ปุณ</u>		<u>ปุงลึงค์</u>
<u>เพศแม่มักเกิดบุตร</u>	<u>เด็กไค</u>		<u>อิตถิลึงค์</u>
<u>เพศชายใช้<u>เพศ</u>บุษ</u>	<u>หาไค</u>	<u>เพศสอง</u>	<u>นปุงสกลึงค์</u>
<u>เพศล้มคนกราบไหว้</u>	<u>วากย์</u>	<u>ขอชอลูก</u>	<u>ศิวลึงค์</u>

	น. 21		ธงโจ๊ก
เรียกส่วนบน	คนเรา	เอาคำศัพท์	เสียง
ไม้เคียน	คำมูล	เมื่อคุณหาร	ดู
อาวฮยา	คราวรบ	ครั้งโบราณ	กร
คชาธาร	ชานเอย	เวลาย่ำ	สาร

	น. 82		ธงโจ๊ก
มีไธเนย	ไธฉั	เพศฉันะ	ผู้
เมื่อเอิกฉะ	ฉัทราม	ตามเอาฉล	ได้
จรจรัล	ศัลโล	ไซยบล	เค้น
เคยเดินตน	ทางน้อย	เป็นชอยเอย	ครอก

	น. 126		ธงโจ๊ก
ปีหาจลัมภาสร้อย		ภานา	มีสง
ทางกรีกโมลีปรา-		กฏไ้	หวิสง
รำไรรุ่งนภา		โอภาส	รุ่งสง
ยู่ณักชัศออกให้		เหือกชอกังชา	สะสง

	น. 356		ธงโจ๊ก
ส่งบคำ	จ่านรรจา	เชิดว่าชาน	เงียง
เอาใบลาน	สานใส่	ศิระยา	งอบ
มอຍไปนิก	คิณ	สู่ไสยา	งีบ
เอาปากอ้า	อมอะ	คำสะแลง	งาย

	ส.ค. 177		ธงโจ๊ก
ยาเสพคักพิณร้ายตายม่อนส่ง			องขาว
ยามแก่ลงคงหงอกไม้ดอกเจ้า			ณขาว
เสวทวรรณพรรณของมอญคำเพา			นิวขาว
แม่ชีสาวเอาหมบิคนมงาม			ม้าขาว

คอกสร้อย 29

ผ. เอย ผ. ฝา
มาจุฉนาพุทของคฺทรงสมร
พระชวายนารายณหมายบังอร
ชายคุณอนงค์แอบแนบนวลนาง
วันสิ้นแรมแปดค่ำพร่ำคีติ
คุณกรรมก็ทำมาเพื่อสร้าง
คำมดบ้านชานไซไม่จืดจาง
พอเป่านางจามบอยอร้อยเอย

ธงโจก
ฝาละบี
โคกมะมี
ลัดมณี
สวามี่
อัญมณี
นารมี่
ทามมณี
ยามมัญมณี

3.5 การซ้ำคำ บางทีผู้สร้าง โจก จะเล่นคำซ้ำในพยางค์แรกของมัญจาคีโจก เพื่อให้ทั้งดูไพเราะ และแสดงความสามารถของตน เช่น

กลอน 145

นามยัณเฑธ มอกุม กระบองไ้ว
นามหนึ่งไทย เรื่องมรก จงแจกแจ้ง
นามน้องยา พระอภัย ไครชี้แจง
นามผู้แก่ง พระมะเหล เถใดเอย

ธงโจก
เวสสุวรรณ
นางสาวสุวรรณ
ศรีสุวรรณ
คุณสุวรรณ

โคลง 8

ขุ หนึ่งพึงอย่าพิน ปฐพี
ขุ หนึ่งพึงเห็นมี คึกหน้า
ขุ หนึ่งซึ่งวาที เทือกฮาว นึกนา
ขุ หนึ่งพึงรักรา เลอเมเททรน

ธงโจก
สี่สี่
ขิตน
สี่ตา
สี่
ชุก
สี่
ชกค

โคลง 422			ธงโจก
บุตร หนึ่งกอมกล่อมเกลี้ยง	กั้งซัก		ลูกกระสุน
บุตร หนึ่งท้าวเสียดัก	แน่นท		ลูกกระเือก
บุตร หนึ่งตากสูงงัก	เอาทอด ตั้งนา		ลูกกระตา
บุตร หนึ่งชายใจแก่	อ่อนมาจึงเห็น		ลูกกระโปก

น. 325			ธงโจก
หนึ่ง เอามือ	ถือจับ	ขยับเขยื้อน	ยก
หนึ่ง เอาเลื่อน	จากสูง	จงลงต่ำ	ยัก
หนึ่ง เอาวัน	ทิวา	มาชวนคำ	ยิก*
หนึ่ง เอาภา-	หนกกาล	ชวนวี่	ยุค

โคลง 54			ธงโจก
เพศ ชายกายจำป้อ	บุรุษ		บุ่งลึงค์
เพศ แม่รักเกิดบุตร	เด็กได้		อิตถีสึงค์
เพศชายไซ่เพศบุษ	ควาไซ่ เพศสอง		นบุ่งสกลึงค์
เพศลับคนกรายไหว	วากย์ขอชอชูก		สิวลึงค์

3.6 คำสันนิษฐาน โจกน้อยคำ เป็น "โจก" ที่ใช้ร้อยกรองประเภทต่าง ๆ มี โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน มาสร้างเป็นปัญหาโจก จึงมีการเล่นสัมผัสทั้งสัมผัสระหว่างวรรค ซึ่งผู้ออกโจกรักนาฏเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์อย่างเคร่งครัด และสัมผัสภายในวรรค ซึ่งช่วยให้ภาษาที่ได้ในปัญหาโจกมีความไพเราะสละสลวย ตัวอย่างเช่น

น. 1			ธงโจก
พอสิ้นแสง	สุริยา	ก็ปรากฏ	คำ
เห็นหลังขก	กกงอ	กุกอย่น	คอม
นึกชื่อไม้	ในป่า	มหาพน	เคี่ยม
มีปีกจน	ลายสร้อย	ตัวน้อยเคียว	คุ่ม

* เป็นคำภาษาจีน แปลว่า วัน

	น. 155		ธงโจก
<u>มีสื่อเลื่อน</u>	<u>เคลื่อนไหว</u>	<u>ไม้องชัก</u>	กง
<u>เป็นสื่อสัตว์</u>	<u>หน้าชน</u>	<u>ชนหรือหยาบ</u>	ก้ง
<u>สัญลักษณ์</u>	<u>เพ็ญจันทร์</u>	<u>พรพรรณราย</u>	ก้ง
<u>กำหนดคตมายุ</u>	<u>มุงมาก</u>	<u>ควทกระเน</u>	เก้ง

	น. 211		ธงโจก
<u>ทูลโสน</u>	<u>อลหม่าน</u>	<u>พุ่มพุ่มไหญ่</u>	วุ่นวาย
<u>ถักคำ "ไม"</u>	<u>มีไพอพญ์</u>	<u>ว่างอสน</u>	แว่นวาย
<u>ยานหมกลม</u>	<u>ถมทับ</u>	<u>ถับจวัน</u>	วางวาย
<u>สุทพยสิน</u>	<u>สิ้นสมบัติ</u>	<u>พลัพรากไป</u>	วอวาย

	ส.ว. 52		ธงโจก
<u>นามขจรจุ่งแจ้ง</u>	<u>มาลา</u>		สลัด
<u>สุจริตกิจธารา</u>	<u>เหตาราย</u>		สลัด
<u>ยอพระเกียรติราชา</u>	<u>เลี้ยงสนั่น</u>		สลุด
<u>หตุสังเวชคล้าย</u>	<u>จิกเจ้าพันพิ้ง</u>		สลด

	ภาพยานี 70		ธงโจก
<u>เก็บหอมรอมริบไว้</u>		<u>เข้าผกเข้าผอ</u>	
<u>สอากพลังไปก็เสียงงาน</u>		<u>เข้าค้ายเข้าเขม</u>	
<u>พลบค่ำยามวิกาล</u>		<u>เข้าไค้เข้าไฟ</u>	
<u>บรรณานเกอเขินเสย</u>		<u>เข้าพระเข้านาง</u>	

	กร. 506		ธงโจก
<u>พวกหมมชื้ออ้าง</u>	<u>เอี่ยมมา</u>		แพนด้า
<u>ยานยวครวดเร็วพา</u>	<u>แห่ล่งไก่อ</u>		ฮอนค้ำ
<u>อันเหสุนภา</u>	<u>ทอยสาย</u>		เรก้า
<u>เวียนค้อยสูงแนไธว</u>	<u>หันสนามัน</u>		นัค้า

3.7 การเล่นคำ ในการสร้าง "โจ๊ก" ผู้ออกโจ๊กต้องสร้างธงโจ๊กก่อนแล้ว จึงสร้างปัญหาโจ๊กทีหลัง ดังนั้นการใช้คำในธงโจ๊กจึงมีอยู่หลายแบบ¹ ตามลักษณะทางภาษา ซึ่งเป็นการเล่นคำทางภาษาอย่างมีระบบ ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของภาษาไทย ให้ความ สนุกสนานเพลิดเพลิน อันเกิดจากความไพเราะในการเล่นเสียง และเล่นคำทางภาษา ดังนี้

3.7.1 เล่นเสียงพยัญชนะ ธงโจ๊กจะเป็นพยัญชนะเสียงเดียวกันหมดทั้งชุด อาจจะเป็นเสียงพยัญชนะต้น หรือพยัญชนะท้ายก็ได้

ส.ค. 129	ธงโจ๊ก
ห้ามห้ามปรามไว้อ่อน	อย่า
ว่าก็นอนไม่ไปไหน	อยู่
เอาเบี่ยงตามกันไป	อย่าง
คนยากไร้ให้หิวโซ	อยาก

ส.ค. 125	ธงโจ๊ก
อักษรโคไช่ฝรั่ง	เจ
แล้วเอาหนังมาเข้าฉาย	จอ
บันทึกนี้ง่ายดาย	จำ
นึกถึงค่ายเป็นชคชค	ใจ

ช. 4	ธงโจ๊ก
ป้าป้าเป๋อเป๋อ	หลง
เจออยู่ในกาย	หลัง
ความหมายใหญ่โต	หลวง
โป้เพิ่มอีกใบ	เหลือ

3.7.2 เล่นเสียงสระ ธงโจ๊กจะเป็นสระเสียงเดียวกันหมดทั้งชุด เช่น

¹ดูรายละเอียดในบทที่ 3 หน้า 45-68

คอกสร้อย 18			ชงโจ๊ก
พ. เอ๋ย พ. ผู้เฒ่า			แก่
กุมารเสวรา	เย้าหยอก	หลอกบร้ง	แต่
ขยายออก	บอกให้	หลายทำนอง	แผ่
เดินเรียงสอง	ไปกัน	บรรพชา	แห่
ให้กำเนิด	เกิดบุตร	สุคสวาท	แม่
ไม่เคยพลาด	นึกเลย	เฉลยหา	แน่
ควนเจียนจะ	จวบม้วย	ควยโรคา	แย
สุนัข	ขอดาม	คำรามเอย	แฮ

คอกสร้อย 22			ชงโจ๊ก
ถ. เอ๋ย ถ. ดุง			ได้
นอนในมุ้งปวกหัวตัวร้อนรำ			ไ้
นามกระจงสัตว์ไพรไพรคไชค่า			ไ้
ชวนคนนำชาวเหนือเชื่อเรียกกัน			ไ้
ลากเกิดขึ้นขึ้นใจไม่มีสอง			ไ้
จุกไฟส่องมองเห็นเป็นแม่นมั่น			ไ้
อยู่ในตัวคนเรายาวพัวพัน			ไ้
น้ำตามันไหลออกนอกตาเอย			ไ้

ส.ค. 95			ชงโจ๊ก
เกือยท่า	แล้วนะ	จะนี่	จะ
เดินปรี	เข้าไป	หมายฆ่า	นะ
เอาหนาม	มาใส่	บ่อปลา	สะ
เหลียวมา	พอกี้	พบกัน	ปะ

3.7.3 เล่นเสียงวรรณยุกต์ ชงโจ๊ก จะเป็นการผันเสียงวรรณยุกต์หรือจะเป็นวรรณยุกต์เสียงเดียวหมดทั้งชุดก็ได้

ส.ก. 45

ทำรักทำใครอะไรแน่น
 เพื่อนแกพูดให้หา
 สดิ่งเกียวนั้นหรือคือเงินตรา
 ไหวว่าคำฉันท์ช่วยกันทาย

ธงโจ๊ก
 เสี้ยว
 เสี้ยว
 เสี้ยว
 เสี้ยว เสี้ยว เสี้ยว

ส.ก. 43

เป็นรณยนต์คนหรั่งพังไม่ออก
 ขอจงบอกราคามาให้บ้าง
 จะซื้อขายก็ค่อยมีจึกวาง
 สามอย่างเรียงไถ่ฉันไปซี

ธงโจ๊ก
 ค้า
 ค้า
 ค้า
 ค้า ค้า ค้า

คอกสร้อย 2

ข. เอ๋ย ข. ไช้

ลอยขึ้นไป. เบื้องสูง มุ่งเฉลย
 กล่าวหาโทษ โจทย์จรร นันจำเลย
 จงเอื้อนเอ่ย เผยฉันทัน ก้นก่อนนา
 เป็นจักร์จัก หยักเข้า เอาขบหน้อย
 เป็นของห้อย ย้อยหย่อน ยานระย้า
 เป็นเงินเก่า กระษาปณ์ นับราคา
 เป็นวาจา ว่ากัน เจริญฉันเอ๋ย

ธงโจ๊ก
 ฟ้อง
 ฟ้อง
 ฟ้อง
 ฟ้อง ฟ้อง ฟ้อง
 ฟ้อง
 ฟ้อง
 ฟ้อง
 ฟ้อง ฟ้อง ฟ้อง

3.7.4 เล่นเสียงคำหลายพยางค์ ธงโจ๊กจะเป็นคำหลายพยางค์

- คำเสียงพยางค์หน้า ธงโจ๊กมีคำพยางค์หน้าเป็นเสียงเดียวกัน

โคลง 404	ธงโจ๊ก
จังหวะเพลงหนึ่งนั้น	นามโค
คำกล่าวบอกรบใจ	ฝรั่งว่า
ทางหัวนอนเอาใบ	ยังอยู่ อีกนอ
เพลงพระมานาเจ้า	ขับได้ขับฟัง
	แทงกบ

- ซ้ำเสียงพยางค์กลางธงโจ๊กมีคำพยางค์กลางเป็นเสียงเดียวกันทั้งชุด

ส.ว. 87	ธงโจ๊ก
คเชนชย์ในแบ่งค้งเจ้งมาชี	ช้างสามหัว
เครื่องดนตรีหนึ่งนั้นเหมาะเพราะเอาหลาย	ขอสามสาย
ธวัชชย์ไกรรงค์จ้งท้านาย	ธงสามสี
ในกรุงหายคำมลคนรู้กัน	เขตสามเสน

- ซ้ำเสียงพยางค์หลัง ธงโจ๊กมีคำพยางค์หลังเป็นเสียงเดียวกันทั้งชุด

โคลง 111	ธงโจ๊ก
โอสถชดกับร้อน	รุมรณ
จังหวัดจันทุสนธ	กล่าวย่า
จิตใจอยู่ในมน	มวนพ้อ
ความใคร่ใยก่อกำ	ก่อกันค้นหา
	สมุทัย

3.7.5 คำคู่ ธงโจ๊กจะเป็นคำคู่ทั้งชุด

ส.ว. 002	ธงโจ๊ก
สวสเสน่ห์จรตกล้าชายคาหู	กระชกกระช้อย
เหมือนศัฏฐตามหันตองหวั่นไหว	กระตันกระชิด
พูดไม่เพราะฟังสั่นไม่ขึ้นใจ	กระโชกกระชาก
สุขฤทัยไว้รื่นชัฏกดี	กระจุ่มกระชวย

จุ่มจุ่ม 77

เสียงสั้นลูกเต๋า
 แคมเข้าตึกซัก
 ง่วนอยู่งานจัก
 ให้อัฐมุ่นเพื่อย

คอกสร้อย 59

ดูเอ๋ยดูอวาส
 ดูโอกาสสาคพุ่มยามรุ่งสาง
 ดูหักเหยเข้าบ้านชานเอนกลาง
 ดูแนบมาส่งขลุ่ยเลขนันต์
 ดูเสียงไวในอ่างกระถางแก้ว
 ดูโลกแล้วจุฑมาค่านันท์
 ดูสืบส่องราศีตกก็พลัน
 ดูไล่ชั้นน้ำมนต์มึงคลอเอย

ธงโจ๊ก

อีหลกขลุ่ยขลุ่ย
 อีหลกขลุ่ยขลุ่ย
 อีหลกขลุ่ยขลุ่ย
 อีลุยลุยแฉก

ธงโจ๊ก

วัดเงินวัดทอง
 แสงเงินแสงทอง
 ตัวเงินตัวทอง
 แผ่นเงินแผ่นทอง
 ปลาเงินปลาทอง
 ชากุเงินชากุทอง
 ฉัตรเงินฉัตรทอง
 ใบเงินใบทอง

3.7.6 คำผวน ธงโจ๊กจะเป็นการผวนคำทั้งชุด อาจเป็นการผวนคำตาม
 แนวตั้ง หรือแนวนอนก็ได้

ปัญหาโจ๊ก 2

ผู้กระทำกิจการงานทั้งหลาย
 เจ็บกายเปล่งเสียงออกเชิงแซ่
 ตัวเล็กเด็กนักษะตัวแก
 พ่อแม่กอดกกระหวัดรักลูกยา

ธงโจ๊ก

นัก
 ร้อง
 นอง
 รัก¹

¹ สมบุญ ทำเนาว์ แนววิธีการทายโจ๊กของดีเมืองพนัสนิคม พิมพ์เป็นที่ระลึกงาน
 ฉลองสมณศักดิ์พระครูสังฆาภิบาล (นรินทร์ สจุจขุมโน) อาทิตยที่ 8 มีนาคม 2524 หน้า 34

กร. 708

ธงโจก

ปา หนึ่ง มีสิบขา
ปา สอง หก ภัทราหาร
ปา สาม ซัดเขียนงาน
ปาสี่นั้น ยันค่ายกล

ปาหุ - ปุณา
ปาจุ - ปุจา
ปากาก - ปากกา
ปากีก - ปีกกา

โคลง 218

ธงโจก

เคิม อุ รุอูยั้ง ทสบาท
เคิม คอ พอเชือกซาก ไซ่น้าย
เคิม คาน ทานพบชาล ฌิวร้าง เรานอ
เคิม อุณ คุณแม่บ้าย มอຍเคียวคำสลา

แปงกู - ปูแกง
แปงคอ - ปอแกง
แปงคาน - ปานแกง
แปงอุณ - ปุณแกง

3.7.7 เล่นการประสมคำ ธงโจกที่จะต้องนำคำตอบทั้งชุดมารวมกันจึง

จะได้ความ เช่น

กร. 710

ธงโจก

ยามจะมอง ต้องแล ชะแง้คอ
ห่าคี่พอ เค้นเลศ เกิดความหมาย
ชอบลอกเลียน แบบเขา เอาสบาย
อยู่สุดไกล สายตา เมื่อคราแล

สูง
เยี่ยม
เทียม
ฟ้า

กลอน 115

ธงโจก

เค็กวักทม ถมไป ชงใบชา
ชาคิมัจฉา ว่ายคัน ชลสาย
เรากิมคำ ลืมทุกข์ สุขสบาย
มัจฉมลาย วายชีพ ไร้ไขเอย

น้ำร้อน
ปลาเป็น
น้ำเย็น
ปลาทาย

คอกสร้อย 30

ทรามเอ๋ยทรามความ
 พยายามเก็บของมองดูซ้ำ
 * ออถูกทองทองแท้แน่จริงจำ
 ออกเอ๋ยคำคดีนิลแลนินทา
 เสือกส่งไสไปสู่มุมิคชิต
 แบนสนิทคักคักคืออ้งสา
 เอาไหล่รองรับคานบานอุรา
 เผลยหามาตามรวมความเออย

ชงใจ

จ้

ไว้

ใจ

ว่า

ใส่

บ้า

แบก

หาม

ก.จ. 2

กำลังหนึ่งนะ
 แสงสว่างโพลง
 ทองคำจ่านง
 มันคงนักเออย

ชงใจ

พลเอก

ประพาส

จารุ

เสถียร

3.7.8 เล่นคำต่อเนื่อง ชงใจที่นำพยางค์ท้ายของวรรคแรกมาเป็นพยางค์
 แรกของวรรคต่อมา ทำเช่นนั้นต่อเนื่องกันทั้งชุด

กลอน 52

นามอาหารทานด้วยแผ่นกล้วยเคี้ยว
 นามนักเลงเบ่งเอี้ยวเจี้ยวเหลือหลาย
 นามไม้ถูกปลูกเมื่อเพื่อเสี่ยงทาย
 นามศาลป้ายข้างจีนเคยยินเออย

ชงใจ

กล้วยจับ

จับโป้ย

โป้ยเขียน

เขียนชื่อ

ส.ค. 51

เป็นปิ่นใหญ่ใครสร้างช่างเขาเถอะ
 กระเชิงเซอะใส่มมมคมสัน
 * ตกทัพเรือยังไม่ถึงซึ่งชีวัน
 อะไรกันไม่เป็นเช่นที่ดูย

ชงใจ

บัสตัน

คันใจ

ใจโน

โนเก

ส.ก. 52

บุญแจ้แห่ประตูปิด
มิตรชาติอาจรวมกันได้
เบญจวรรณทางสวยสี่วิไล
สมัครใจมีอำนาจชาติสูงแซม

ธงโจก

สายยู

ยูโน

โนรี

รีแกน

3.7.9 เล่นคำชักข้อ ธงโจกที่แนะคำตอบ 1 คำ แล้วให้ผู้ทายหาคำเพิ่ม
หรือบางครั้งให้ผู้ทายตัดคำเพื่อให้ได้คำตอบ

น. 23

จำหนึ่ง ฟัง ฟินิจ คิดมากน้อย
จำหนึ่ง ถอย ร้อยคำ ว่าภาษา
จำหนึ่ง บอก เนื่อนาน กาลเวลา
จำหนึ่ง ว่า ยอมรับ อปราชัย

ธงโจก

จำนวน

จำนวน

จำเนียร

จำนวน

ปัญหาโจก 3

ตัดชู้ก็ต้องรู้ว่าชู้มาก
ตัดทั้งก็ยังหลีกด้วยคุณค่า
ตัดแก้วล้นแล้วคำเจรจา
ตัดกรองยังร้องหาคำประพันธ์

ธงโจก

ร้อยชู้

ร้อยชู้

ร้อยแก้ว

ร้อยแก้ว

ร้อยกรอง¹

ก. จ. 26

สะหนึ่งเนาหนอง
สะสองเนาคาม
สะสามเนาผี
สะสี่เนาคน

ธงโจก

สวาย

เสวียน

สวาง

สวามี

¹ สมดุลย์ ทำเนา ล.ก. หน้า 40

จากกลวิธีต่าง ๆ อันได้แก่ การซ่อนเงื่อนงำ ความชัดเจนของปัญหา และการใช้ถ้อยคำที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้น จะมีผลทำให้เกิดเป็นความเข้าใจของปัญหา ซึ่งหมายถึงปัญหาใจนั้น ๆ รุงใจให้ผู้ทายพยายามขบคิดหาคำตอบที่ถูกต้อง และความเข้าใจของปัญหาใจจะทำให้ผู้ทายได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย

จากการวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" จะเห็นได้ว่า รูปแบบของโจ๊กภาพนั้นประกอบด้วยภาพปริศนาพร้อมคำถามสั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการทายใจหรือบางครั้งก็อาจจะไม่มีคำถามเลยก็ได้ ส่วนรูปแบบของโจ๊กถ้อยคำนั้นเป็นร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เขียนขึ้นตามความถนัดของผู้ออกโจ๊ก ได้แก่ โคลง ซึ่งนิยมแต่ง "โจ๊ก" ด้วยโคลงสี่สุภาพ มีแต่งเป็นโคลงกระชู้บ้างก็ไม่มากนัก การแต่งเป็นโคลงกระชู้ยากกว่าโคลงสี่สุภาพ เพราะต้องแต่งตามความหมายของคำที่กำหนดไว้ นับว่าผู้ออกโจ๊กมีความสามารถเป็นอย่างยิ่ง ส่วนคำประพันธ์ประเภทอื่นก็มี กลอน ซึ่งนิยมแต่งกลอนสี่ กลอนหก กลอนสุภาพ กลอนสักวา และกลอนคอกสร้อย, กาพย์ นิยมแต่งกาพย์ยานี 11 และกาพย์สุรางคนางค์ 28 สิ่งที่น่าสนใจและเป็นการแสดงความสามารถของผู้ออกโจ๊กคือ การตั้งกระชู้ในกาพย์ยานี 11 นับได้ว่าเป็นแนวคิดใหม่ที่ทำให้ร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี 11 มีรูปแบบที่แปลกใหม่กว่าเดิม, ในคำประพันธ์ประเภทฉันท นิยมแต่ง "โจ๊ก" ด้วยอินทวิเชียรฉันท วัณศกิลฉันท ฤชคประยาตฉันท กมจฉันท ไทฎกฉันท และอินทวงศฉันท, คำคล้องจอง และเปิดเคล็ด

ในการนำร้อยกรองประเภทต่าง ๆ มาแต่งเป็นปัญหาใจนั้น โดยทั่วไปแล้วจะเห็นว่า ผู้ออกโจ๊กสามารถเขียนร้อยกรองได้ถูกต้องตามลักษณะบังคับทางคำประพันธ์เป็นส่วนใหญ่ มีการเล่นสัมผัสในทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ แม้แต่คำภาษาต่าง ๆ ผู้ออกโจ๊กก็สามารถนำมาเล่นสัมผัสทั้งสัมผัสนอกและสัมผัสในได้เป็นอย่างดี ทำให้ "โจ๊ก" มีความไพเราะสละสลวย และแสดงความสามารถในการประพันธ์อย่างสูง นอกจากนี้ผู้ออกโจ๊ก ยังได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพที่เป็นกระชู้ ตลอดจนแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเขียนกาพย์ยานี 11 โดยการตั้งเป็นกระชู้เช่นเดียวกับโคลงกระชู้ ซึ่งเป็น

สิ่งที่ทำได้ยากกว่าการแต่งโคลงสี่สุภาพธรรมดา หรือการแต่งกาพย์ยานี 11 ธรรมดา
อย่างไรก็ตามร้อยกรองบางบทอาจมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย
เท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ออกใจต้องการใช้คำให้มีความหมายตามต้องการ จึงทำให้
ผิดคนหลักขึ้นไปบ้าง

และจากการวิเคราะห์กลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" นั้น จะเห็นได้ว่า กลวิธีต่าง ๆ
ที่นำมาใช้สร้าง "โจ๊ก" มี 3 วิธีใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ วิธีการซ่อนเงื่อนงำ ความชัดเจนของ
ปัญหา และการใช้ถ้อยคำ ในวิธีการซ่อนเงื่อนงำนี้นี้ยังสามารถแยกออกเป็น การซ่อนเงื่อนงำ
ในตัวปัญหาโจ๊ก มีการใช้คำที่มีความหมายกว้าง ใช้คำภาษาต่างประเทศ และใช้การประสม
คำ ส่วนการซ่อนเงื่อนงำที่เชิงโจ๊ก มีการใช้คำวน ใช้คำภาษาต่างประเทศ ใช้การตัดคำ
และใช้คำตอบหลายคำ ในความชัดเจนของปัญหา โดยทั่วไปแล้ว ในตัวปัญหาจะให้ความ
หมายของคำตอบ หรืออธิบายลักษณะของสิ่งที่ เป็นคำตอบอย่างชัดเจน จึงทำให้คำตอบของ
แต่ละปัญหา เป็นคำตอบที่แน่นอน จะตอบเป็นอย่างอื่นไม่ได้ และเกี่ยวกับกลวิธีในการใช้
ถ้อยคำ เพื่อให้ผู้ทายตีความจากถ้อยคำที่ผู้ออกใจนำมาใช้สร้าง "โจ๊ก" นั้น สามารถแยก
ออกเป็น การใช้ภาษาปาก มีทั้ง คำภาษาชาวบ้าน คำหยาบ-คำคำ, คำสองแง่สองงุม,
คำเลียนเสียงธรรมชาติ, คำภาษาต่าง ๆ มีคำภาษาลาวเวียง คำภาษาจีน คำภาษาอังกฤษ
และคำบาลี-สันสกฤต, การซ้ำคำ, คำสัมผัสอักษร และการเล่นคำ มีการเล่นเสียงพยัญชนะ
เล่นเสียงสระ เล่นเสียงวรรณยุกต์ เล่นเสียงคำหลายพยางค์ คำคู่ คำวน การประสมคำ
คำต่อเนื่องและคำตัดค่อ จากกลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" ทั้งสามวิธี นี้ ทำให้เกิดเป็นความ
เร้าใจของปัญหาโจ๊ก ซึ่งจงใจให้ผู้ทายสนใจ อยากทายโจ๊ก และกลวิธีต่าง ๆ เหล่านี้จะ
ต้องสัมพันธ์กันโดยตลอด ใน "โจ๊ก" บทหนึ่ง ๆ นั้น อาจจะต้องใช้วิธีการต่าง ๆ มากกว่า
หนึ่งวิธีก็ได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ และเขาวนปัญญาของผู้ออกใจ ใน
ขณะเดียวกันผู้ทายก็ต้องเข้าใจกลวิธีต่าง ๆ ของผู้ออกใจ นับได้ว่า "โจ๊ก" เป็นสิ่ง
ทดสอบความรู้ ความสามารถ และเขาวนปัญญา ทั้งยังให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย

ศึกษาสภาพสังคมที่ปรากฏใน "โจ๊ก" อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี

"โจ๊ก" เป็นการ เล่นทายปริศนาประเภทลายลักษณ์ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน อันเนื่องมาจากความเร้าใจของปัญหา และวิธีการเล่น ให้ความรู้ทั้งในด้านลักษณะทางภาษา และความรู้ทั่วไป ความรู้ส่วนใหญ่ที่ผู้ออกโจ๊กนำมาใช้สร้าง "โจ๊ก" นั้น เป็นสภาพแวดล้อมทั่วไปในท้องถิ่นอำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ การทำมาหากิน ความเชื่อ ค่านิยม การเล่น ประเพณี และการกล่าวถึงบุคคลออกจนชื่อร้านค้าในท้องถิ่นอำเภอพนสนิม อย่างไรก็ตามการที่ผู้ออกโจ๊กสามารถทายโจ๊กได้นั้น บ่งบอกให้เห็นว่าคนในท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั่วไปทางสังคมเหมือน ๆ กัน ดังนั้น "โจ๊ก" ของอำเภอพนสนิมจึงสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมของอำเภอพนสนิม เกี่ยวกับการสะท้อนสภาพสังคมของปริศนาคำทายนี้ ศศินีย์ ทานตวัณช์ ได้กล่าวไว้ในบทความของปริศนาคำทายประการหนึ่งว่า "...ปริศนาคำทายมักเกิดจากสิ่งที่ได้พบเห็นอยู่ทุกเมื่อ เชื้อวัน ทั้งตัวปริศนาและคำเฉลยจึงเป็นสิ่งสะท้อนสภาพท้องถิ่น สภาพสังคม ที่เจ้าของปริศนาใกล้ชิด คุ้นเคยอยู่..."¹ และสภาพสังคมที่ปรากฏใน "โจ๊ก" ของอำเภอพนสนิมมีดังนี้

1. ลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีภูมิประเทศตอนเหนือเป็นที่ลุ่มปนที่ดอน ทางตอนใต้ เป็นที่ดอนป่าเขา เช่นเดียวกับทางตะวันออกและโคยมาด เป็นแหล่งต้นกำเนิดของลำห้วย ลำธารและคลองสายต่างๆ เนื่องจากพื้นที่ทางตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่สูงน้ำจากคลองจึงไหลลงสู่พื้นที่ต่ำมากตามตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านอำเภอบ้านนาทองไปสู่แม่น้ำบางปะกง² ลำน้ำที่สำคัญสายหนึ่งของอำเภอพนสนิม คือ คลองหลวง ต้นน้ำของคลองนี้เกิดในท้องที่อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ๒๕๕

¹ ศศินีย์ ทานตวัณช์ คติชาวบ้าน หน้า 204

² วินัย ชรรณสาโรจ แนะนำให้รู้จักเมืองพนสนิม พิมพ์ในงานสงกรานต์จังหวัด

เข้าสู่อำเภอพนัสนิคมผ่านตำบลนาเว็ก ตำบลนาวังหิน ตำบลพนัสนิคม ตำบลไร่หลักทอง ตำบล
วัดโบสถ์ ตำบลวัดหลวง เข้าสู่อำเภอพานทอง ลำคลองสายนี้จึงเป็นประโยชน์ในการทำนา
ทำไร่ และทำสวนเป็นอย่างดี¹ ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวนี้มีปรากฏอยู่บ้างใน "โจ๊ก" เช่น
ปัญหาโจ๊ก ขงโจ๊ก

โคลง 301	ขงเขตก่ำสินธุ์	ธารถึง ธารท่วม	ที่ลุ่ม
น. 38	เรียกลานเนิน	เอ็นจ้งไก่อ่ ไทยอีสาน	เก็น
ช. 35	ศิขรทางเกาะโพธิ์	เอี้ยงอ่าง	เขานางนม
โคลง 54	ไหลเอื่อยยังเคยยล	แหล่งน้ำ	คลองหลวง
ก.จ. 110	หกซังอุทก	(หก)	ท่าฉิม
โคลง 534	ขอลานนามแห่งห้วย	ลำธาร	คลองสิบสอง
ก.จ. 15	คลองมีนามา	(คลอง)	เกี้ยว

2. การทำมาหากิน ได้แก่ การทำงานเพื่อหาอาหารมาบริโภค และได้เงินเพื่อ
จับจ่ายใช้สอยภายในครอบครัว การทำงานบางอย่างเป็นอาชีพที่สำคัญของชาวพนัสนิคม คือ
การทำนา ทำสวน และทำไร่ บางอาชีพเป็นการผลิตสินค้าออกที่สำคัญ คือ การทำเครื่อง
จักสาน ส่วนการจับปลาน้ำจืดนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่จับปลาเพื่อเป็นอาหารภายในครอบครัว ถ้า
คราวใดจับปลาได้มากจึงจะนำไปขายที่ตลาดสดเทศบาลเมืองพนัสนิคม ลักษณะการทำมาหากิน
ดังกล่าวมีปรากฏอยู่ใน "โจ๊ก" ตัวอย่างเช่น

2.1 การทำนา เป็นอาชีพหลักของชาวอำเภอพนัสนิคม พื้นที่ร้อยละ 80 ของ
อำเภอพนัสนิคมเป็นพื้นที่ทำนา² สภาพเช่นนี้ปรากฏให้เห็นว่ามีการทำนา มีการไถนาโดยใช้
ควาย เครื่องมือที่ใช้ทำนาอย่างหนึ่งได้แก่ ไถ ใช้เสพลึงหรือกลัดหน้าดิน เพื่อบดก้นข้าว
ลักษณะของไถจะเป็นไม้โค้ง ๆ สูงเสมอเอว ส่วนล่างของไถที่ใช้สำหรับไถคันดินขึ้นมาเป็น
ก้อน ๆ ตอนหน้าเป็นไม้นอกห่อหนายาวประมาณหนึ่งศอก เรียกว่า หัวหมู แต่ในปัจจุบันชาวนา

¹ ที่ว่าอำเภอพนัสนิคม ประวัติดินทางที่และปัญหาต่าง ๆ ของอำเภอพนัสนิคม
จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2524 หน้า 3

² ก. หน้า 7

ที่มีฐานะที่บางคนใช้รถแทรกเตอร์ ซึ่งชาวนาเรียกกันว่า ทวายนเหล็ก โยนเอาดินทวายน เป็นการประหยักรางงานและเวลาอย่างหนึ่ง ตัวอย่างโจกที่สะท้อนสภาพเช่นนี้ เช่น

	ปัญหาโจก	ธงโจก
ส.ศ. 112	ห้องหุ่ เจ้าหุ่ อุยนา	.ใด
จ. 15	เห็นเขา เอาโงนา	หัวหญ
ส.ศ. 24	โถครากไค่ค่องในท้องหุ่	ควายนเหล็ก

ในการทำนาของชาวนาจะเพาะเมล็ดข้าวไว้จนแตกหน่อ หลังจากนั้นจะนำไปหว่านในนากล้า หรือเรียกว่า นาหว่าน จนกระทั่งต้นกล้าสูงประมาณหนึ่งศอกจึงถอนไปปักดำในนาที่โถครากไค่เรียบร้อย เรียกว่า นาดำ ก่อนปักดำต้องกระเทาะโคนข้าวกับไม้แบนได้ เสมอกันก่อน พร้อมทั้งคัดปลายของต้นกล้าให้สั้นเสมอกันทำให้โยโย่ไม่งอกเร็วขึ้น และเวลาปักดำออกกล้าจะไม่เกะกะ วิธีการปักดำข้าวกล้า หรือที่ชาวพม่าสันนิษฐานเรียกว่า คำนา นั้น

เสริญ โภเทศ ไค่อธิบายไว้ว่า

... ยืนก้มตัวลงค้ำที่เคยเห็นกันอยู่เอามือซ้ายหรือมือขวาแล้วแต่ถนัดหอบถ้ำข้าวพูนโคนต้นกล้าออกจากตัว มือซ้ายหรือมือขวาที่ว่างอยู่จับโคนต้นข้าวหีบเอาออกมาราว 6 - 7 ต้น เอาหัวแม่มือขวาจึมนักันข้าวลงไปบนดินเลน ถัดถนัดมือออกจากต้นข้าว เอานิ้วสองนิ้วบีบดินยังโคนต้นข้าวให้แน่น และปากกรอบเสร็จไปในตัว ... คนปักดำย่อมพูนดินให้แตกอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้แตกส่อหน้า เหตุนี้การทำนาไม่ว่าระยะไหนจะเป็นโถครากหรือปักดำตลอดจนเกี่ยวข้าว จึงต้องใส่เสื้อเอาหลังผู้แตกเสมอ ...¹

"โจก" ที่สะท้อนให้เห็นถึง การคำนา ไค่แก่

	ปัญหาโจก	ธงโจก
ก.จ. 58	บุญมอต้นข้าว	คำนา
กลอน 180	นาเลนทมิบักมันกอรชัญเอย	นาดำ

¹ เสริญ โภเทศ ประเพณีปักเขตลัด หน้า 152

เมื่อกำนานเสร็จแล้วก็คอยเวลาให้ข้าวกล้าเจริญเติบโตเต็มที่และออกรวง ช่วงนี้พื้นที่นาจะดูเขียวไปหมดทั้งพื้นที่แสดงถึงความเจริญเติบโตของต้นข้าวดังที่ปรากฏในโจ๊กว่า

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
ส.ก. 100	พื้นที่ มีข้าว ขึ้นเขียว	นา
สัควา 14	ข้าวเขียวงามยามพวงรวงสุกนทร	นาดี

พอข้าวออกรวงแก่จักจะมีสีเหลืองอร่ามทั้งพื้นที่นา ชาวนาก็จะทำหุ่นไล่กา เพื่อคอยระวังไม่ให้นกลงมากินข้าวในนา เช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
กร. 531	รูปเหมือนคน ขึ้นไว้ ในร่องสวน	หุ่นไล่กา

การเกี่ยวข้าวนั้นจะใช้เครื่องมือเกี่ยวข้าว เรียกว่า เคียว หรือภาษาท้องถิ่นว่า เกียว โดยใช้มือรวบคันข้าวแล้วเกี่ยวให้เป็นกำ ผูกหรือมัดกำพอให้อยู่ เรียกว่า พันกำ ดังตัวอย่างที่ปรากฏใน "โจ๊ก"

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
โคลง 382	วิธีการเกี่ยวข้าว ชากกอ	พันกำ

นอกจากนี้ยังมีโจ๊กที่กล่าวถึงประเภทของนาที่สามารถผลิตข้าวได้ในแต่ละปี พันธุ์ข้าว ตลอดจนลักษณะของนาหลังจากเก็บเกี่ยวเรียบร้อยแล้ว ดังตัวอย่างเช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
กร. 646	ฤดูกาล หว่านไถ ได้ชัยมงคล	นาปี
...		
	ทำสองครั้ง ผลิตผล ยลไค้มา	นาปรัง

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
กร. 549	นามข้าวหาปลูกล้วน มีพันธุ์	ข้าวตาแห้ง
น. 381	หุ่ยมเหล็กใหญ่ ในท้องนา	กระหลุก

2.2 การทำสวนและทำไร่ ชาวพนัสนิคมที่ทำสวนเป็นอาชีพนั้น ส่วนมากมักจะทำสวนผัก ชาวพนัสนิคมจะรู้จักลักษณะของผักต่าง ๆ อย่างดี ส่วนการทำสวนผลไม้ก็มีบ้างเหมือนกัน เช่น สวนมะม่วงซึ่งนิยมปลูกกันมาก ใน "โจ๊ก" จะปรากฏชื่อมะม่วงพันธุ์ต่าง ๆ สำหรับการ

ทำไมที่ปรากฏมีไร้อยู่ เพราะในท้องถิ่นพนัสนิคมมีโรงหมักอยู่ถึง 3 โรง¹ ดังนั้น "โจ๊ก" จึงสะท้อนให้เห็นถึงการทำสวน ไร่ไร๋ของชาวพนัสนิคม ดังตัวอย่างเช่น

ปัญหาโจ๊ก				ธงโจ๊ก
คร. 525	เร่งเพาะปลูก	ปลูกผล	มีมากมาย	กลักรม
โคลง 3	สูงสวนปลูกพืช	พันธุ์ผัก		โลกเพาะ
น. 4	ใบเป็นขน	ผลยาว	เถา蔓มี	บวบ
น. 49	เห็นคู่ผัก	รากสี	มีต้น, เถา	มะเขือยาว, ถั่วฝักยาว
ส.ว. 71	หัวรากคืบใบลำ	รสขำ		คันหอม
คร. 2/12	เป็นพันธุ์พุดกบ	รสเปรี้ยว	ผลเขียวโต	มะม่วงหัวช้าง
คร. 198	ชื่อมะม่วง	พวงน้อย	เคยสอยมา	น้ำตาลจีน
ส.ก. 18	ชื่อมะม่วงมันมันกินกันแล้ว			ลิ้นงูเห่า
น. 12	ประกอบทุก	คุ่มแน่น	ทะคันไหล	หีบ(อ้อย)

รายการที่ทำสวนส่วนใหญ่จะเป็นชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่ในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม ซึ่งปัจจุบันได้โอนสัญชาติเป็นไทยแล้ว ดังที่ปรากฏใน "โจ๊ก" เป็นสำนวนที่กล่าวให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของคนแต่ละชาติว่า

น. 202			ธงโจ๊ก
ไอ้เจ้านี่	มีหัว	มันกลัวเจ๊ก	กิน กลัวเจ๊ก
มันแข็งแปก	กลัวฝรั่ง	ฟังคำไซ	เหล็ก กลัวฝรั่ง
ไอ้เจ้านั้น	มันนี่	กลัวพี่ไทย	สคงค์* กลัวไทย
ค่าคมใหม่	ว่าให้ขึ้น	มันคล่องจอง	
สำนวนที่ว่า "กันกลัวเจ๊ก	เหล็กกลัวฝรั่ง	สคงค์กลัวไทย"	นี้ แสดงให้เห็นถึงนิสัย

¹ 1. ว่าการอำเภอพนัสนิคม ประวัติสภาพท้องที่และปัญหาต่าง ๆ ของอำเภอพนัสนิคม
จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2524 หน้า 7

* หมายถึง สตางค์

ของคนแต่ละชาติว่า ชาวจีนเป็นคนขยันทำมาหากิน โดยเฉพาะในสมัยแรก ๆ ที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทย ส่วนมากจะทำสวนผักกัน จึงกล่าวกันว่า คินกั่วเจ็ก ส่วนฝรั่งหรือชาวตะวันตกเป็นชาติที่เจริญทางอุตสาหกรรม ดังนั้นโลหะจำพวกเหล็กจึงถูกฝรั่งนำมาใช้ประดิษฐ์เป็นสิ่งต่าง ๆ มากมาย จึงกล่าวกันว่า เหล็กกล้าฝรั่ง และคนไทยชอบใช้ขายไม่เพื่อย จึงกล่าวกันว่า สตังค์ (สตางค์) กลัวไทย

2.3 การจับปลาน้ำจืด เนื่องจากภูมิประเทศของอำเภอพนัสนิคมเป็นที่ลุ่มและมีลำน้ำที่สำคัญคือ คลองหลวง จึงอำนวยความสะดวกในการทำมาหากินของชาวพนัสนิคม ทั้งในด้านการทำนา และการจับปลา

ช่วงที่ว่างจากการทำนา ชาวบ้านจะจับปลาเพื่อเป็นอาหารในครอบครัว หากจับปลาได้มากจึงจะนำไปขายในตลาดสดเทศบาลเมืองพนัสนิคม การจับปลาน้ำจืดของชาวพนัสนิคมไม่ได้ทำกันเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากไม่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่พอที่จะทำการประมงได้ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการจับปลาจึงเป็นเครื่องมือที่ทำขึ้นเองโดยใช้วัสดุภายในท้องถิ่น เช่น เบ็ด ไซ ลอบ ยอ และ แห เป็นต้น ดังปรากฏอยู่ใน "โจ๊ก" ตัวอย่างเช่น

ปัญหาโจ๊ก

ธงโจ๊ก

คร. 653

เบ็ดวาง

กลางธารา

ตกปลา

- เบ็ด เป็นเครื่องมือสำหรับตกปลา มีคันทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้รวกลำเล็ก ๆ คัดให้โค้งตรงปลายคันเบ็ดมีสายเบ็ดซึ่งมีพู่และขอเกี่ยวเหยื่อ เรียกว่าตัวเบ็ดสำหรับเกี่ยวเหยื่อเหยื่อที่ใช้ตกปลาอาจเป็น ไข่เค็ม หนอน แมลงกลางทุ่ง กุ้ง หรือปลาตัวเล็ก ๆ ก็ได้ ที่ปลายตัวเบ็ดจะมีเงี่ยง เวลาที่ปลากินเหยื่อจะติดเบ็ด เพราะเงี่ยงเบ็ดฝังเข้าไปในปากปลา ทำให้ปลาคืนไม่หลุด ส่วนพู่กันมีไว้สำหรับให้คนตกปลาสงเกต เมื่อปลากินเหยื่อพู่ก็จะจมลงไปในน้ำ คนตกปลาจะรีบชักเบ็ดขึ้น เรียกว่า ชักเบ็ด ปลาจะติดเบ็ดขึ้นมา

ปัญหาโจ๊ก

ธงโจ๊ก

ศ.ค. 95

วางไว้

โคปลา

มาทิน

ไซ

- ไซ เป็นเครื่องมือตกปลามีรูปทรงกระบอกสานด้วยไม้ไผ่ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหัว เปิดเป็นช่องไว้สำหรับจับปลาออก ส่วนกลางคั่นขวางคอด มีช่องสำหรับตกปลาโดยใช้งาแซงกันไม่ให้ปลาว่ายออก แควายเข้าไปได้ ส่วนสุดท้ายคือส่วนที่ปิด มีคั่นสายแหวนมีลักษณะเรียวแหลม การวางไซจะวางไว้ตามหัวคันนาที่น้ำไหลโดยผูกให้เป็นช่องกว้างพอที่จะวางไซได้ และส่วนมากมักจะใช้ไซจับปลาในฤดูน้ำลดจากทุ่งนา

ปัญหาโจ๊ก

ของโจ๊ก

น. 72

เอาไม้สาน ไว้สำหรับ จับมัจฉา

ลอบ

- ลอบ เป็นเครื่องมือดักปลา และกุ้ง โดยไม่ต้องใช้เหยื่อล่อ แต่ใช้แสงไม้ไฟเป็นเครื่องล่อ เพื่อช่วยให้ปลาว่ายเข้ามาในลอบ การวางลอบนั้นต้องวางไว้ในที่น้ำไหล ลอบที่ใช้กันโดยทั่วไปนั้นมี 3 ชนิด คือ ลอบนอน ลอบยืน และลอบกึ่ง ลอบนอนจะวางราบขนานกับพื้น ลอบยืนจะวางในแนวตั้งกับพื้น สามารถวางไว้กลางน้ำได้โดยมีหลักปักกันไว้ไม่ให้เอน ที่ ส่วนลอบกึ่งคล้ายลอบนอนทุกประการ ต่างกันตรงที่การสานลอบนั้นต้องละเอียดและถี่มาก เพื่อกันไม่ให้กุ้งเล็กหลุดออกไปได้ และภายในลอบทุกชนิดจะต้องมีงาปักกันไม่ให้ปลาหรือกุ้งออกได้

ปัญหาโจ๊ก

ของโจ๊ก

ก.จ. 158

จับปลากลางคลอง

ยอกระดก

ก.จ. 143

มีตามอุทก

ยกยอ

- ยอ เป็นเครื่องมือจับปลาและกุ้ง มีลักษณะเป็นร่างแหสี่เหลี่ยม มีคันสำหรับยก ตรงปลายคันจะมีไม้ไผ่ที่เรียกว่า 2 อัน ไขว้กากบาทอยู่ และปลายไม้ไผ่แต่ละอันจะมีตะกั่วขนาด 4 มุมไว้ เวลาจับปลาจะต้องจุ่มยอลงในน้ำให้มิดถึงพื้นดิน โดยมีเหยื่อวางล่อไว้กลางยอ หวังไว้สักครู่จึงยกยอขึ้น กุ้งและปลาที่มากินเหยื่อหรือว่ายผ่านมากจะติดอยู่บนยอนั่นเอง

ปัญหาโจ๊ก

ของโจ๊ก

ส.ค. 85

เบ็ดแหเคยเบ็ดลง

แห

- แห เป็นเครื่องมือจับปลาที่ดักเป็นตาข่าย ส่วนริมตาข่ายจะผูกด้วยโซ่ที่เป็นตะกั่ว โดยรอบเวลาใช้จะใช้ทอคลุม หรือเหวี่ยงคลุมลงไปในน้ำ เรียกว่า ทอแห หรือเหวี่ยงแห แล้วคอย ๆ ดึงขึ้นมา ปลาที่ติดร่างแหก็จะติดขึ้นมาด้วย

2.4 การจักสาน อำเภอพนัสนิคมเป็นแหล่งผลิตเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดชลบุรี ราษฎรส่วนใหญ่จะทำเครื่องจักสานหลังจากที่ว่างจากการทำนา จักได้ว่า เป็นอาชีพรองลงมาจากการทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลัก และเครื่องจักสานก็เป็นสินค้าออกที่สำคัญอย่างหนึ่งของอำเภอพนัสนิคม

ลักษณะของการทำเครื่องจักสานนั้นมีปรากฏใน "โจ๊ก" บาง คือ กล่าวถึงชนิดของไม้ไผ่ที่มีไม้สีสุก ไม้ตง กล่าวถึงวัตถุดิบในท้องถิ่นอันได้แก่ การทำเครื่องจักสานที่สานด้วยไม้ไผ่ ตอก และการจักตอก จัก คือ การทำไม้ไผ่ให้เป็นแฉก ๆ โดยเอาคมมีดผ่าไม้ไผ่ให้แตกออกจากกัน

เป็นเส้นบาง ๆ ไม้ที่เป็นเส้นบาง ๆ นี้ เรียกว่า คอก จักจึงหมายถึงการจักคอก ไม้ที่ใช้จัก เรียกว่าไม้คอก ส่วนการสานนั้น คือ การเอาคอกมาไขว้จักกันทำให้เป็นภาชนะสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ต้องการ ใน "โจ๊ก" จะกล่าวถึงการจักสานเป็นลายสอง คือ ลายซีกที่ยกคอกขึ้นสองทับลงไว้อีกสองก้วยคอกอีกเส้นหนึ่งที้นำมาจัก ตลอดทั้งแถว และทำเช่นนี้เรื่อย ๆ จนเสร็จ ส่วนลำแพนเป็นเส้นที่สานค้วยคอกไม้ไม้เส้นใหญ่ ๆ แขน ๆ เรียกว่า เส้นลำแพน ดังตัวอย่างเช่น

ปัญหาโจ๊ก

ธงโจ๊ก

โคลง 230	รงค์ ไรไผ่หนามมาก มาเอ๋ย กันนอ	สี่ลูก
กลอน 136	รุกข์เวฬุ คุปป์ล่อง งานคองคา	ไม้คอง
สก. 15	ไข่มื้อจักสานกันมากหลาย	หักคอง
สก. 28	เอามาสร้างภาชนะเคยปะมา	คอก
น. 75	มีค่น่า ไม้ไผ่ ให้เป็นผอย	จัก
กาพย์ยานี 52	หนึ่งคอกกยยามจะสาน	ลายสอง
ก.จ. 68	จักคอกสานลาย	ลำแพน

นอกจากนี้ตัวอย่างจาก "โจ๊ก" ยังแสดงให้เห็นถึงภาชนะและเครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้ไผ่ เช่น กระถัง กระบาย กระตะ ตลอดจนกล่าวถึง การใช้น้ำมันยางทาเครื่องจักสาน ดังตัวอย่างเช่น

ปัญหาโจ๊ก

ธงโจ๊ก

ส.ว. 004	โจ๊กกระจากกระโล้น	เดียวกัน	กระถัง
- กระจาก เป็นภาชนะสานรูปเตี้ย ๆ จอมปากก้นกว้าง แรกขึ้นสอบเป็นรูปสี่เหลี่ยม ส่วนมากชาวบ้านใช้กระจากหอบลอนขายของเบ็ดเตล็ดตามหมู่บ้าน หรือขายอาหารเป็นต้น - กระถัง เป็นภาชนะที่สานค้วยคอก รูปแบนขอบกลม ตัวกระถังเป็นลายทึบ ไม่มีช่องโปร่ง ใช้สำหรับผัดข้าว - กระโล้น เป็นภาชนะที่มีลักษณะคล้ายกระถัง แตกต่างตรงที่มีขนาดเล็กกว่า ใช้สำหรับปิดกระจากเสื่อวางสิ่งของ			

- ปัญหาใจ
องค์ใจ
- ภาพยนต์ 1 ของใจไม้ไผ่สาม
กระสวย
- ส.ว. 0/19 สามถ้วยไม้ไผ่สามของใจเรา
กระสวย
- กระสวย เป็นภาชนะสามชั้นรูปกลมสูง แต่มั่นกันเป็นสี่เหลี่ยม ผากยาว ขอบ
เล็กกว่ากระบอก ชาวบ้านบางคนเรียกว่ากระบอกเล็กใช้สำหรับตวงข้าว

- ปัญหาใจ
องค์ใจ
- ส.ว. 0/18 สามถ้วยไม้ไผ่สามแมลงวัน
กระบอก
- กระบอก เป็นเครื่องใช้ไม้ไผ่สำหรับต้มของ เช่น ผง หรือแมลงวัน

- ปัญหาใจ
องค์ใจ
- โคลง 102 ทาภาชนะสามลำ เลี้ยงเตี้ยเล็กเพียว
ก้นกลิ้ง
- ถ้วยสามเป็นน้ำมันที่ไถจากต้นยาง ใ้ทาภาชนะที่สามถ้วยไม้ไผ่จะช่วยให้ภาชนะ
นั้นไ้ไถทนทานป้องกันการขึ้นรา หรือออกกลิ่นไม้ไผ่ถ้วย

2.5 อาชีพอื่น ๆ นอกจากอาชีพที่กล่าวไว้แล้ว ยังมีอาชีพอื่น ๆ อยู่
"ใจ" อีกบ้าง คือ การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ล่าสัตว์ และจำงไม้ ซึ่งมีปรากฏอยู่ใน "ใจ"
การเลี้ยงเป็ดนั้น ส่วนมากเลี้ยงไว้กินไข่ หากจะเลี้ยงไว้เพื่อขายก็มักจะพาไป
เป็ดขนาดใหญ่ ราษฎรส่วนมากเลี้ยงเป็ดมีขนาดร้อยละ 70 ของการเลี้ยงไก่ของบ้าน
เลี้ยงไก่ก็จะเป็นไก่พันธุ์เนื้อ ส่วนการเข้าป่าล่าสัตว์จะมีบ้างก็แค่เฉพาะราษฎรที่อาศัยอยู่ใน
ชายป่าเวลาว่างจะออกหาของป่าหรือล่าสัตว์มาขาย ถึงกับอย่างนั้น

- ปัญหาใจ
องค์ใจ
- น. 8 มันเกิดมา จากใจ โอ้ปากแบน
เปิด
- น. 9 เจ้าปากแบน คินแมน ไ้หัวนโก๋
เปิด
- วลีกลอน 11 ตะวีสักวะวะวาวง
เปิด
- กร. 252 เป้าเวทย์มนต์ ล่อไป ไ้สัควาง
นังใจ
- จวนาแดง จันลัวะ มัคมาชาย
พรหมโพธิ์

โคลง 370 ชุมชุกคอกยิงสัตว์ โพรเนี่ยน ยางมอง

- บังโพร เป็นการเสกถึงไม้ถักบังตัวคนเอาไว้มิให้สัตว์เห็น สัตว์จะให้เห็นเป็นป่าหรือถ้ำไม้ใบ ซึ่งเป็นวิธีการล่าสัตว์อย่างหนึ่งไทยหลวงได้สัตว์เข้าใจผิดเพื่อสะดวกในการล่าและหลงภัยจากการพ่ายขายของสัตว์

- ยางมอง เป็นยางไม้ชนิดหนึ่งได้จากต้นน้อยปีพืชมาก พวกละแวนนิยมใช้ทำลูกดอกหรือลูกหน้าไม้ทำยิงสัตว์

อาชีวะที่มีปรากฏอยู่ใน "โจก" อีกอาชีวะหนึ่งคือ อาชีวะช่างไม้ซึ่งเป็นอาชีพที่บรรดาชาวบ้านจะผูกบ้านด้วยไม้ หรือซ่อมแซมบ้านก็จะว่าจ้างช่างไม้ เหล่านี้ไปมา ในเรื่องมีของช่างไม้ที่ปรากฏอยู่ใน "โจก" ก็มี กล้วยไม้ กล้วย และสำ เป็นต้น ดังตัวอย่างเช่น

ปัญดาโพธิ์

กล้วยไม้

น. 105 ถิ่นทางหยง มองเห็นดี นกที่ต้ง กบ(ใสไม้)

โคลง 303 บรรดาเข่งช่างไม้ มีกลอง คอยกวน

โคลง 370 บรรดาเข่งช่างไม้ ที่รัก ส้มมอง

3. ความเชื่อ คือ การยอมรับนับถือ หรือยึดมั่นตามคำบอกเล่าซึ่งสิ่งใด ซึ่งผู้เชื่อกับคนอื่น ๆ มักมีความว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง การยอมรับหรือการยึดมั่นนี้อาจมีหลักฐานหรือเหตุผลที่พิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะพิสูจน์สิ่งนั้นให้เด่นชัดก็ได้¹ ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ของชาวพม่าสันนิษฐานว่ามีปรากฏในโจก ดังนี้

3.1 ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ความเชื่อในเรื่อง เทวดา ยักษ์ พญานาค พระพุทธรูป วิญญาณ และการทรงเจ้า เชื่อว่าสิ่งเหล่านี้มีจริง และหากเคารพบูชาหรือปฏิบัติตนให้ดีถูกต้องจะช่วยคุ้มครองให้มีความสุข ปราศภัยจากอันตรายทั้งปวง หรือสามารถระงับโทษบางอย่างได้ตามที่ตนปรารถนา จึงจึงจะมีการขนานนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อเหล่านี้ ดังตัวอย่างเช่น

¹ ทัศนีย์ ทานตวนิช อุทิศถวาย หน้า 224

	ปัญญาโกล	สติโกล
ก.จ. 86	ช่วยนึกเหว	นางสาว
ภาพยนต์ 19	ธรรมาภิบาล	นางสาว
กลอน 107	พระภูมิคุ้มกัน บ้านเรือนดี	นางสาว
โคลง 536	ขอถามนามศาสตราจารย์	นางสาว
อุโฆษประยาค 2	ประกาศชวน ๗ เจ้าไพร	นางสาว
ภาพยนต์ 11	ประชาชนไปบนบาน	นางสาว
โคลง 194	เปรียบพราหมณ์เจ้า	นางสาว
ก.จ. 137	ดูความเจ้าสิ่ง	นางสาว

3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ โกล ความเชื่อในเรื่อง เทพารักษ์

เทพารักษ์ เทพารักษ์ของขลัง การให้คาถาอาคมเทพารักษ์นั้น อาจใช้คาถาให้เทพารักษ์ หรือให้คาถาร้ายศัตรู บางครั้งทำเพียงสิ่งสั้น คือให้เจ็บไข้ได้ป่วย หรือให้เสียสุขภาพ ไม่อยู่กับเนื้อกับตัว จนถึงคลุ้มคลั่งเสียสติไปเสียก็ได้ บางครั้งอาจให้คาถาอาคมเทพารักษ์ได้ ถึงแก่ชีวิตก็เป็นได้ ดังนั้นคาถาเจ็บไข้ได้ป่วย หรือคาถาให้เสียสุขภาพ เทพารักษ์ อาจมีคาถาให้เจ็บไข้ได้ป่วย และคาถาให้คาถาอาคมดีอย่างก็ขอ ไปผูกเสกสิ่งของ เพื่อให้สิ่งของนั้นปลอดภัย ป้องกันอันตรายได้ เช่น พระเครื่อง แหวนปลุกเสก ยานยันต์ ค่ายศาลาสิ่งของ เป็นต้น ดังตัวอย่างที่ปรากฏใน "โกล" เช่น

	ปัญญาโกล	สติโกล
อุโฆษประยาค 27	คาถาทางไสย	นางสาว
อุโฆษประยาค 44	เส้นเสกมนุญต์ลง	นางสาว
กลอน 70	ว่ายามเมื่อ โคนกระพรว	นางสาว
ภาพยนต์ 57	พิมพ์สมเด็จจุฑาจารย์	นางสาว
ก.จ. 507	เป็นพระเครื่อง	นางสาว
ก.จ. 168	พระเครื่องไซ	นางสาว
ก.จ. 1702	ป้องกัน	นางสาว

			หงใจโก
ด.ว. 18	ข้ามรงค์ย่นกักระพันคง		พืระก
โคลง 586	นามของขลังแน่นมา	กันไฟ	กัณณกัณ

3.3 ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม ได้แก่ ความเชื่อในเรื่องเวลาที่ดีเพราะว่า คำกิจการงานใด ๆ ใดสำเร็จ ถือว่าเป็นมงคลฤกษ์ ส่วนยามก็เช่น ส่วนของวันดีหรือวันร้าย ดังนั้น การหาฤกษ์ ยามจึงต้องมีการหั่งตัวเลขคำนวณว่าปีใดเดือนใดและวันเวลาใดจะดีเหมาะแก่การหาพิณมงคล ชาวพม่ามักจะเชื่อในเรื่องนี้มาก ใครจะทำการงานใด ๆ ก็ควรจะดูใบพิณหาวันดีวันดี แล้วเลือกวันเวลาที่เหมาะสม ซึ่งมักจะพูดกันติดปากว่า ฤกษ์งามยามดี เป็นต้น

	กร. 412		หงใจโก
หงใจโร	ราชา	หาได้เหมาะ	ฤกษ์
มองพิเคราะห์	ทูลวิไล	อำไพผอง	งาม
วันเวลา	เป็นส่วน	ตามครรพอง	งาม
ฤกษ์ยาม	กระดำ	นำขุณ	ดี

หรือแม้แต่ในหมู่โจรก็ยังเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม เวลาที่จะไปปล้นขโมยหรือปล้นหลวงหรือปล้นของผู้อื่น ก็คงคอยดูดาวโจรขึ้นก่อนเพราะถือว่าเป็นฤกษ์ดี จะทำการได้สำเร็จ ถ้าอย่างงั้น

	ปัญหาไก่		หงใจโก
ด.จ. 146	ทันก้องก้องป่น		กาโจร

3.4 ความเชื่อเกี่ยวกับโลก-กลาง ได้แก่ ความเชื่อในเรื่องสิ่งที่มีชีวิต เช่น ธรรมชาติที่เห็นแล้วอยู่ข้างหน้าและข้างหลัง เรียกว่า แก่หน้าเก่าหลัง เมื่อจะทำอะไรก็ควรระวังไม่ให้ทำไปเสีย เพราะเชื่อว่าเจ้าเงาะจะมาได้แก่ผู้ที่มีชัยแก่หน้าเก่าหลัง แล้วถ้าผู้ชนะถูกคนไม่ดี แล่อกันว่าเป็นไม้มงคล เช่น ก้นไม้ขี้เหล็ก และว่านเสน่ห์จันทร์ เพราะเชื่อว่าคนก้นไม้ขี้เหล็กจะว่าเสน่ห์จันทร์ออกผลคราวใด จะทำให้ผู้เป็นเจ้าของก้นไม้ขี้เหล็กได้ผล คือ ส่วนของก้นไม้ขี้เหล็กออกมาว่ามีลูก จึงนำขุณ เลขนั้นไปซื้อของมาเล่น ๆ แล้วเล่นของเล่นนั้น และถ้าถูกก็ถือว่าดวงดี หรือมีอันนั้นเอง ถึงแม้ว่าอย่างนี้ปรากฏว่า

	ปัญหาใจ	ของใจ
ส.ก. 19	ชนบักรโศคลาทรานโหมหนอ	แก้หน้าแก้หลัง
โคลง 49	แปดคอกออกข้อได้	โซคลี้
กร. 532	หาปลูกเป็นมงคล	กล่าวบ้าง
กร. 3/18	ยามรวช้วยโซคมา	ยังอยู่
สุรางคนางค์ 51	ว่ารวช้วยมา	มีขึ้น

ส่วนความเชื่อในเรื่องสางนั้น จะเป็นความเชื่อในค่านางร้ายเรียกว่า สางสังหรณ์ หากใครเกิดสางสังหรณ์ เชื่อกันว่าจะต้องประสบโชคร้าย หรืออาจมีสิ่งที่ไม่ดีเกิดกับตน หรือคนใกล้ชิดก็ได้ ดังตัวอย่างเช่น

	ปัญหาใจ	ของใจ
โคลง 670	สร ส่องครองทรายไค้	เหตุนี้จะมา
กร. 0701	ไม่มีใครทำร้ายก็ตายเอง	ถึงชาติ

3.5 ความเชื่อเกี่ยวกับ ภูติ ผี ปีศาจ ได้แก่ ความเชื่อในสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นตัวคนได้ แต่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือคน อาจให้คนหรือให้โทษก็ได้ ทำให้เรากลัวเกรงเกี่ยวกับเรื่องผีนี้ เสฐียรโกเศศ ใคอธิบายไว้ว่า

... ผีนั้นตัวจริงจะมีอย่างไรนั้นก็ไม่มีใครทราบ ทราบแต่ว่าถ้าผีต้องการจะให้เห็น ตัวก็มักจะสำแดงเป็นรูปร่างทางไม่ชัดเจนหรือไม่ก็เป็นรูปร่างตามแต่มีต้องการจะให้เห็น หรือตามที่เราจะเห็นไปเอง และว่านั่นแหละคือผี หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง สิ่งของที่ปรากฏขึ้นแก่เรา และเราไม่สามารถที่จะทราบหรืออธิบายได้ด้วยปัญญาและเหตุผล หรือคิดว่าเป็นสิ่งประหลาดน่าอัศจรรย์อันธรรมดาสามัญที่เราจะเป็น สิ่งนั้นเราก็เรียกว่าผี และเรียกอาการที่ปรากฏขึ้นในธรรมชาติที่ประหลาดอัศจรรย์หรือรุนแรงน่าสยงกลัวว่า ผีเป็นผู้บันดาลให้ปรากฏขึ้น ...¹

¹ เสฐียรโกเศศ ประเพณีเบ็ดเตล็ด หน้า 68

- หอน หมายถึง เสียงร้องอย่างโหยวนของหมา เชื่อกันว่าเวลาที่หมาเห็นบ้าน
จะส่งเสียงหอนเยือกเย็น คนฟังจะรู้สึกวังเวงใจ และเกิดความกลัว

ปัญหาใจ

ธงใจ

คอกสร้อย 50 นามผีหญิง สิงรุขร นุกระวัง

นางไม้

โคลง 435 เคยพากย์ว่าภูตผี สิงรุข- ชาเอ

นางตะเคียน

- นางตะเคียน คือ ผีผู้หญิงที่สิงสถิตย์อยู่ที่ต้นตะเคียน เชื่อกันว่าตามต้นไม้จะมี
ผู้หญิง เรียกว่า นางไม้ สิงอยู่ ถ้าใครไปทำอะไรที่เป็นการลบหลู่ คนนั้นจะต้องมีอันเป็น
ไปต่าง ๆ นานา ยกเว้นต้องทำพิธีขอขมานั้นแหละ จึงจะหายจากอาการเหล่านั้น

ปัญหาใจ

ธงใจ

สุรางคนางค์ 39 มุตรเล็กร่างน้อย

ลูกกรอก

- ลูกกรอก หมายถึง ลูกคนหรือลูกสัตว์ เช่น แมวที่ตายตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ ก็จะมี
ลูกนิดเดียว แต่มีร่างกายครบบริบูรณ์ เมื่อแม่คลอดลูกกรอกออกมาแล้ว ถึงแม้ว่าลูกกรอกจะ
ตายไป แต่เชื่อกันว่าดวงวิญญาณไม่ไปไหน ยังคงเวียนวนอยู่ใกล้แม่ใกล้ร่างตนเอง ดังนั้นจึง
ต้องสร้างบ้านเล็ก ๆ ให้อยู่ หรือเก็บไว้บูชา โดยใส่ไว้ในขวดโหล เชื่อกันว่าจะให้โชคลาภ
และดูแลบ้านเรือนได้ บางครั้งก็อาจมาเล่นกับสมาชิกในบ้านก็เป็นได้

โดยทั่วไปความเชื่อเกี่ยวกับภูต ผี ปีศาจนั้น ชาวพม่าเชื่อกันว่า ถ้าใครดวงไม่
ดี หรือมีเคราะห์ก็จะได้พบเห็นสิ่งเหล่านี้ ดังนั้นจึงมีสำนวนที่ว่า คนตกผี ผีตกภัย ดังตัวอย่าง
"โจ๊ก" เช่น

สุรางคนางค์ 77

ธงใจ

มนุษย์มนา

คน

พบปะเจรจา

หัก

คุณานาชม

ดี

ภูตภราตสอน

ผี

ถามก่อนนิยม

หัก

ตัวร้อนนอนชม

ร้าย

เผยปมพังเพย

3.6 ความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ บาป บุญ และผลกรรม ได้แก่ ความเชื่อที่ได้รับจากพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ คือ จากชาตก¹ เชื่อว่าเมื่อทำความดีหรือทำบุญ เมื่อตายไปแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ ไปเป็นเทพบนสวรรค์ หากทำชั่วหรือความบาปจะต้องตกนรกนรกนรก โทษ นรกจึงเป็นแดนที่น่ากลัวความทุกข์ทรมาน คนที่เชื่อในเรื่องนรกสวรรค์จะไม่กล้าทำบาป เพราะกลัวตกนรกของทรมาน และคนก็กระทำความดีโดยหวังได้รับผลแห่งการกระทำนั้น อาจจะเป็นชาตินี้หรือชาติหน้าก็ได้ เรียกว่า เวทกรรม ความเชื่อนี้ปรากฏอยู่ใน "ใจอก" ของท้าวธรรมเวท

				ของใจอก
กลอน ๖4	ที่อยู่เทพ	ทวยธณ	แมกวิมาน	สวรรค์ชั้นดุสิต
โคลง 201	คนบาปทราบโคม้วย	มุ่งเข้าเสวยกรรม		นรก
ฉ.ก. 18	หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามกาละ			กัณกรรม
	ถึงคราวจะลจไธทำไว้อ่อน			บาปกรรม
	ก่อไว้ชาตินี้เป็นกลอน			เวทกรรม
	พระค่างจรวารวมกันฉั่นกลางดิน			อัญญกรรม
พ. ๑๐	บุญ มีทำกรรมแต่งให้	ลงนรก		บาป
	มี บารมีถ้อยยก	ก้นบึ้งไร		บุญ
	ครอง คำสรรพนามถก	ปากกลก	มามา	บุญ
	ชนม์ อิ่มผดายไธ	ทวีสัถ์เบาพิณต์		โทษ

3.7 ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ได้แก่ การพยากรณ์โชคชะตาราศี โหราศาสตร์ความรู้ทางดาราศาสตร์เป็นแนวทาง ส่วนมากมักจะให้ทราบจากตำรา เรียกว่า ศาสตร์โหราศาสตร์ เรียกว่า โหร หรือ หมอโหร ชาวอีสานนิยมส่วนมากเชื่อในเรื่องนี้ มักจะได้หมอชูกำนายโหราศาสตร์มาให้ และหมอชูกำนายโหรก็บอกมากที่ให้แก่พระภิกษุสงฆ์ ตามบุญที่ถวายไม่ได้ ดวงดับ หรือมีเคราะห์จะได้ให้พระสงฆ์ทำพิธีสะเดาะเคราะห์ให้เป็นตาวงศ์เป็นสุข จากนี้ ตำราของโหรยังเชื่อว่า คนที่เกิดวันอาทิตย์ วันอังคารวันเสาร์ให้ วันอาทิตย์วัน

¹ ใจอก จิตกรรม ความเชื่อ : ศักดิ์ราชวาทันตย์ 5 หน้า 71

ถือว่าไม่สลึงมาก ดวงของบุคคลเหล่านั้นจะแข็ง เชื่อว่าไม่ปรากฏตัวในบุคคลที่เกิดวันขึ้น 15 เดือน เพราะมีพลังเหนือกว่านี้ เป็นต้น คนที่ดวงตกอยู่ในตำแหน่งเขวห่าง เชื่อกันว่าจะต้องเดินทาง คนที่เดินทางบ่อย ๆ จึงกล่าวกันว่าดวงตกเขวห่าง และเวลาเดินทางนั้นห้ามไปทางทิศเหนือ เพราะเป็นทิศไม่ดี ถ้าไปทางทิศนั้นจะให้โทษ ส่วนคนที่พระบุตรเข้าพระเสาวนัยแรก เชื่อว่าจะมีเคราะห์ บางคนอาจถึงกับชะตาขาดก็ได้ ทั้งตัวอย่างที่ปรากฏใน "โฉก" เช่น

ปัญหาโฉก			ธงโฉก
ขุนทดประยาต 16	สี่ซีกทางชะตาหาย		พยากรณ์
ดอกสร้อย 6	จงบอกนามคำราชนาครณ์		ธรรมชาติ
โศลก 202	เสารอาทิตยอังคารไขว้	มอกใหม่จึง	วันแจ้ง
ส.ว. 11	ดวงลกตรงนั้นคู่	จากบ้านแรมไป	เขวห่าง
โศลก 89	ทิศาโหรท่านห้าม	เดินจร	ปีนสูง
ดอกสร้อย 24	นพเคราะห์เข้าเกยเสวยชนม์		วันเสาร์
ส.ท. 61	ทั้งแปดชะตาขาด	ผลาญได้	กรรมกรรม
ก.ร. 160	โชคชั่วร้ายเคียด		ดวงดับ

4. ค่านิยม คือ สิ่งที่ถูกสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ กระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง¹ และค่านิยมโดยทั่วไป ของแต่ละสังคมอาจได้เหมือนกัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับทัศนคติของแต่ละบุคคล หรือสังคมตามโอกาสและวาระต่าง ๆ ส่วนค่านิยมของชาวพม่าสันนิษฐานได้คล้ายกับค่านิยมของชาวไทยภาคกลางโดยทั่วไป เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกาย ค่านิยมเกี่ยวกับการกินดื่ม ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมไทย ค่านิยมเกี่ยวกับการนับถือศาสนา ค่านิยมเกี่ยวกับการไต่ถาม และค่านิยมเกี่ยวกับการเลี้ยงโรค ซึ่งพอจะกล่าวได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

4.1 ค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกาย ได้แก่ ความนิยมุ่งผ้าโจงกระเบน ซึ่งในปัจจุบันคนที่ดูส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ ส่วนเด็ก ๆ นิยมใช้ผืนทะเล หรือผ้าเปื้อนจะเห็นผู้

¹ สุพิตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 6

จะใส่จับปิ้งให้จับปิ้งหรือจับปิ้งเป็นเครื่องปิดของลับของเก็กผู้หญิง อาจทำด้วยเงิน ทอง หรือ นาก ก็ได้ บางคนเรียก กระจับปิ้ง จะปิ้ง ตะปิ้ง หรือทับปิ้งก็มี ถ้านิยมเกี่ยวกับการแต่งงาน ก็มีปรากฏใน "โจก" ดังตัวอย่างเช่น

	ปัญหาโจก	ชงโจก
โคลง 254	เหน็บหลังขังพิกล คุณแม่แก่งงู่นา	จริงเออย ผอนเบื่องเบาราว
จ. 16	มวนกระหวัก สีกหัวคน	ซัดข้างหลัง พิกลจัง
วสันตวิลาศ 37	ปอยสกลสิดิศระกุมาร	อมเบียร
น. 58	โซ่มีคัง หยั่งว่า กุมาร	จิกง

4.2 ค่านิยมเกี่ยวกับการกินหมาก ได้แก่ การที่คนบางกลุ่ม ยังนิยมกินหมากตาม บรรพบุรุษ เพราะเชื่อกันว่า การกินหมากจะช่วยให้แข็งแรงทนทาน แต่ปัจจุบันในชนชั้น พหุสังคมผู้ที่ยังนิยมกินหมากส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ การกินหมากนั้นจะใส่ปูนแดงป้ายลงบนใบ พืชบาง ๆ ม้วนใบพืชเป็นรูปกรวยใส่หมาก ใส่ไม้สีกเสียด ทั้งเป็นเปลือกไม้มีรสฝาดขม หรือไม้ ของอื่น ๆ อีกตามต้องการ เช่น การบูร เป็นต้น แล้วเคี้ยวจนมีน้ำมากซึ่งมีสีแดงก็จะนำมดื่ง ดังปรากฏใน "โจก" เช่น

	ปัญหาโจก	ชงโจก
สุรางคนางค์ 21	ยายเคี้ยวหมากหงับ	หมาก
โคลง 171	แซกมาว่ารับรอง	คีเล็ค
ภวงศประยาต 17	ผสมคำสดาเคี้ยว	สีเสียด
โคลง 236	จนเอามาขบเคี้ยว	คำหมาก
โคลง 360	นามพืชใบมากมี	หมากเคี้ยว
ก.จ. 155	ป้ายปูนจับ	พุดท้อ
ก.จ. 126	ชดมวนถากคง	น้ำหมาก

4.3 ค่านิยมเกี่ยวกับสำนวนไทย ได้แก่ การที่ชาวพหุสังคมนิยมกล่าวเปรียบ เป็น

ดูภาคหรือกำลังเพยเพื่อเป็นการสั่งสอนหรือเตือนสติลูกหลาน และถว้การสั่งสอนด้วยวิธีนี้ ไม่ค่อย
 ในสมัยก่อน บรรพบุรุษของเราคงจะได้สำนวน สุภาษิต และคำพังเพยเป็นภาพประกอบของสิ่งสอน
 บุตรหลาน เพื่อให้ระพุดันสิ่งที่ถึงงาน¹ และนับว่าใจถึงนมาจนมีสำนวน สุภาษิตและคำพังเพยอยู่
 เป็นจำนวนมากที่ติดปากติดใจคนไทยทั่วไป² การสั่งสอนด้วยวิธีนี้มีปรากฏใน "ใจคิด" ของ
 คำแดงแผ่นดินคม ทั้งคำอย่างเด่น

น. 84

จงใจ

มีอุปปลา	หาญ	มันอยู่ห้วย	ปลาคอน
วิคน่าย	มรตัง	สิ้นสังขาร	ตาย
จ้งม่วนแท้	แนบชิด	กนกรับาร	เลวจะ
กินอาหาร	หวานหวาน	ทุกเช้าเย็น	ปลา

- สอนให้ เห็นความสำคัญของการพูด เพราะถ้าพูดไม่ถ้อยจะเป็นรอยน้กตัวผู้ดูน รง
 หรือคายเพราะคำพูดของตนเอง

ทอดล้อย 31

จงใจ

ทราบเอ่ยทราบความ	ใจ
พยายามฉกชอกเอาตัวนี้	ใจ
ทำสิ่งใดได้เสร็จสำเร็จที่	ใจ
สฤณีไว้เพื่อไฉน	ใจ
มีปัญญาหาหนึ่งทั้งรอบคอบ	ใจ
ห่อด้วยขอหลอวันใดเย็นเย็น	ใจ
สิ่งใดทำสำเร็จเสร็จระบิต	ใจ
คำสักร์สิ้นน่ายนิตยงกตเคย	ใจ

¹ ถึงแล้ว ขัดการ คติชนวิทยา หน้า 44

² คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ภาษาไทยไทย จัดพิมพ์โดยกรม
 โสภณสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี หน้า 64

- สอนให้รู้จักปรับตัวให้ได้ในทุกสถานการณ์ เนื่องจากคนไทยมีนิสัยรักความสงบจึงต้องพยายามปรับตัวให้ได้ในทุกสถานการณ์ เพื่อการอยู่รอด เป็นการหลีกเลี่ยงการเกิดเรื่องราวอันจะทำให้ตนเองไม่มีความสุข

คอกสร้อย 38

ธงใจ

สะ เอบสหาย

เพื่อน

แลเรียงรายรำล่อมหอมเคหา

รัว

ยืมย้วยวนสรวลเสเสียงเฮฮา

หัว

ชาวประชาอาศัยในโรงเรือน

บ้าน

เมียบถั่วโกธซึ่งถึงเล็กร้าง

อย่า

เอามีกวางร้างพวงในคงเถื่อน

ราน

เสียดสอหทัยสิ้นทุกสิ้นเคื่อน

ให้

พอสะเหือนแทบแตกโน้แยกเอย

ราว

- สอนให้รักพวกพ้อง รักเพื่อนบ้าน ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ทำสิ่งที่จะเป็นผลกระทบกระเทือนต่อกันฝ่ายหนึ่งซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์อันดีต่อกันต้องร้าวรานไป

กาพย์สุรางคนางค์ 61

ธงใจ

ปราณีโก

แพ

ภาวะภาโว

เป็น

สังโฆสังฆะ

พระ

วิชัยวิชัย

ชนะ

ชีวิชีวะ

เป็น

ยักษียักษะ

มาร

วาทะพังเพย

- สอนให้ทำความดี หากความสุขความสงบจากใจตนเอง เพราะเชื่อว่าการรู้จักยอมแพ้เสียบ้างในบางครั้งจะทำให้เรื่องราวต่าง ๆ สงบลงได้ แต่ถ้าหากถึงขั้นเอาชนะ อาจถูกแกล้งแค้น และยังทำให้จิตใจเราไม่สงบสุข

ส.ว. 62

สุจริตบ่คึกคก
รู้กันหมกรับประทาน
ปฏิเสธเสียทุกการ
อวสานกันเสียที

ชงโจ๊ก

ดื่ย

กิน

ไม่

หนค

ส.ว. 57

หากรงบมีไค้
เข้าปากไปหมดทุกที
สิ้นเสียรทนวจี
เป็นแรมมีเหลือจจจำ

ชงโจ๊ก

คค

กิน

ไม่

นาน

- สอนให้ทำความดี เป็นคนซื่อสัตย์สุจริตไม่คคโกง เพื่อให้เป็นที่ไว้วางใจ ของ

บุคคลทั่วไปตลอดไป

คอกสร้อย 15

ยาเอ๋ยยาแฝด
ยอดแหลมแฉกแฉกเฒาเนาบนสูง
ชนใจคักคัมแกงยามแต่งปรง
นอนร่วมมุ้งเมี่ยมึงหญิงยิ๊งเรือ
ใช้ทาพันผิวพระปะทองมิด
ทรัพย์สินกนิคคกกายก็ไมเหลือ
ตรงกันข้ามยามคิ่นคิ่นตาเยื่อ
ม้วยมอดเมื่อสู่สวรรคครไรเอย

ชงโจ๊ก

เส้นด้

ปลาย

จวก

ฉัว

รัก

จน

วัน

ตาย

- สอนผู้หญิงที่เป็นภรรยาให้รู้จักปรนนิบัติสามีโดยทำอาหารหวานคาวให้อร่อยเป็นที่
ถูกใจของสามี เชื่อว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้สามีรักภรรยามากขึ้นและยืนนาน

คอกสรว้อย 8

ปีเอ๋ยประภา	คงใจ
สวสโสภาพริ้งเพริศเคอเอศโณม	โก
วังบรรเลงเพลงเสนาะเคาะประโคม	งาม
บุณโหลมขึ้นทั่วเก็บตัวเรา	เพราะ
มวณานุสส์เลิศล้ำกว่าล้ำตัว	ชน
ล้ำอาจคือคองค่ออกุหลาบหลา	คน
คำสนธานขานเหวสึงเกศเอา	งาม
ประคิษฐ์เข้าเพราพิศวิจิตรเออย	เพราะ
	แต่ง

- สอนให้รู้จักรักความสวยงามเพราะโกมีขนปกคลุมร่างกายทำให้มองดูสวยงาม หากถูกจับตอนขนจมนมก็จะดูไม่สวยคนโบราณจึงนำลักษณะเช่นนี้ของโกมาเปรียบเทียบกับคน ว่า ถ้าคนรู้จักแต่งตัวก็จะสวยงามได้เช่นเดียวกับโกที่งามเพราะชน¹

น. 177

ถูกคุกไถ่	ชายชวา	ทั้งหน้าหลัง	คงใจ
จำจิงจิง	ทั้งท่า	ไม่ล่าหนี	ก่อน
ถึงคราวรุก	บุกไถ่	ตอนใดที	รับ
ศึกศึก	เตะก็เตะ	ตบตบกัน	ขับ
			สู้

- สอนให้รู้จักแสดงความมีหน้ามีตา โดยการต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมเยือนอย่างที่ไม่ให้เสียชื่อว่าต้อนรับไม่ก็ เป็นการแสดงความมีหน้ามีตานั้นเอง

¹ ระบุณีย์ นาคทรพรพ ภาษา - พาสาร หน้า 27

ภาพสุรางคนางค์ 69

เสวร้ายเสียจริง

ทำเป็นทุกสิ่ง

ผู้ดิ่งมาเพื่อ

สุนทรสำอาง

ทุกอย่างทำเป็น

หลอนฉันทัวเย็น

เจ็ดพันพันเพย

ชงใจ

ชั่ว

ช่าง

รู้

ดี

ช่าง

สง

- สอนไม่ให้เอาใจใส่ในเรื่องของคนอื่นมากเกินไป เพราะจะเป็นการหาเรื่อง
ยุ่งยากใส่ตัว ดังนั้นเมื่อมองเห็นการกระทำบางอย่างไม่ดีไม่งามก็ไม่ควรไปหักท้วงห้ามปราม¹

น. 73

ชงใจ

พอจุไฟ

ไชแสง

ขึ้นแกงโร

คม

ใจคนโค

คนใหญ่

อะไรหนา

เด็ก

ช่วยกันก่อ

ก่อเติม

เสริมขึ้นมา

สร้าง

เป็นเคหา

อาการ

ไชซานเอย

บ้าน

น. 71

ชงใจ

แนบสนิท

คิดถึงไผ่

ใหญ่สาชา

คม

เส้นเกมมา

สกลี้น

โล่งเตียนใส

หัวล้าน

เมื่อริเริ่ม

แล้วก็เสริม

ก่อเติมไป

สร้าง

มีคำไซ

เชกคาม

นามบุรี

เมือง

- สอนให้รู้จักเลือกคนที่มีความสามารถเหมาะสมกับงาน เนื่องจากผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าเด็ก จึงมีความสามารถและความรับผิดชอบมากกว่าเด็ก ดังนั้นงานสำคัญ ๆ งานใหญ่ ๆ ที่ต้องใช้ความประณีตต้องให้ผู้ใหญ่ทำจึงจะประสบความสำเร็จ

วสันตทิลก 35

ชงใจ

อ้าเคียบก็เคียบศิริระอุคม

หัว

พิศะณณสิแสนมาง

ล้าน

จังหวักนะเออยเอะพะยางค์

เลย

อะนุศาสน์สุวิชา

ครู

- เป็นการยกย่องผู้อาวุโสและครูบาอาจารย์ สอนให้ฝึกครูเป็นแบบอย่าง ถ้าไม่ปฏิบัติตามแบบอย่างครู หรือทำอะไรที่เกินเลยครู เชื่อกันว่าไม่เป็นสิริมงคลแก่ตัวผู้ทำ

คอกสร้อย 21

ชงใจ

มาเอี่ยมมานุสส์

คน

เกินสะอุค เลือกสิ้นครันถลา

ล้ม

ปฏิเสธมือห้ามปรามวาจา

อย่า

ยืนสี่ขากรอมร่างอยู่ข้างบน

คร่อม

ชาติพิชัยแผ่นไฉนโจนทะปบ

เสือ

เนื้อในหลบเหลือหนังยังขุมขน

ผอม

ผิวเมียบเลิกร่างกันไม่ทันทน

อย่า

สับคนมือกันยันเซเอย

ผลัก

- สอนไม่ให้ประมาท ใช้ชีวิตด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง เป็นคำกล่าวเตือนสติไม่ให้แสดงอาการดูหมิ่นเหยียดหยามผู้ที่ต้องประสบความล้มเหลวในชีวิต เพราะวันหนึ่งข้างหน้า บุคคลผู้นั้นอาจกลับเจริญรุ่งเรืองขึ้นอีกก็ได้¹

4.4 ค่านิยมเกี่ยวกับการนับถือศาสนา ได้แก่ ความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา ยึดศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ และแสดงออกทั้งในคำพูด และการปฏิบัติ โดยทั่วไปชาวพม่าส่วนมากจะนับถือศาสนาพุทธ ที่นับถือศาสนาคริสต์หรือศาสนาอิสลามมีบ้างเหมือนกัน ดังนั้นข้อมูลที่

¹ ประณีต นาคทรรพ ภาษา - พาสาร หน้า 74

ปรากฏใน "ใจ" เกี่ยวกับการนับถือศาสนา ส่วนใหญ่จึงเป็นคำสอนในศาสนาพุทธ จะมีกล่าวถึงศาสนาคริสต์หรืออิสลามบ้างเล็กน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิทยากรหรือผู้บอกใจล้วนแต่เป็นผู้นับถือศาสนาพุทธทั้งสิ้น จะขอลำดับถึงคำนิยามเกี่ยวกับการนับถือศาสนา เป็นข้อๆ ดังนี้

4.4.1 ศาสนาพุทธ ชาวพณัสนิกมโดยทั่วไปจะนับถือศาสนาพุทธ จึงจะพูดได้จากวัฏพุทธศาสนาในท้องถิ่นมีถึง 61 แห่ง¹ และมีหลักธรรมของศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ ดังนั้นจึงเห็นได้จากคำสอนในเรื่องต่อไปนี้

4.4.1.1 อริยสัจสี่ ซึ่งถือเป็นความจริงแท้ที่พระพุทธเจ้าศรีสุกัญญะพระองค์เอง มี ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค คำว่าทุกข์ หมายความว่า ทุกข์วิสัยของมนุษย์ คือ โศกเศร้า เกิด แก่ เจ็บ ตาย สมุทัยคือ เหตุแห่งทุกข์ โศกเศร้า ทนตา หรือความอยากต่าง ๆ ความใคร่ความกระหายหรือความอยากไห้พ้นจากสิ่งที่ไม่เที่ยง การดิ้นรนไห้เกิดทุกข์ขึ้นอีก นิโรธ คือ ความดับทุกข์ เป็นการดับค้นหา ดับความทะเยอทะยานไห้หมดสิ้น ส่วนมรรค คือ ทางแห่งความดับทุกข์ ประกอบด้วย มรรคแปด ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ คือความเห็นชอบตามท่านของกลองธรรม สัมมาสังกัปปะ คือความดำริในทางที่ชอบ สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ คือ การงานชอบ สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ สัมมาวาหะนะ คือ ความพยายามชอบ สัมมาสติ คือ ความระลึกชอบ และสัมมาสมาธิ คือ สมาธิชอบ หรือความตั้งใจชอบ ดังตัวอย่าง "ใจ"

อันทรวีเจียร 6	ของใจ
ทนยากมียากทน	ทุกข์
ปฏิเสธทุกข์	สมุทัย
ความดับทุกข์	นิโรธ
ปฏิบัติวิธีที่ตรง	มรรค

¹ ทั่วการศึกษาเอกพณัสนิกม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและปัดเตาต่าง ๆ ของกำแหง
 สันติสุข จังหวัดชัยภูมิ ค.ศ. 2524 หน้า 7

โคภก 7	ชงโจก
ปะฏิสนธิปฏิบัติ	เกิด
ชิริระจักก็จะโรย	แก่
มุขะร่องเอะอะโอย	เจ็บ
ขณะชั่วะมะดาบ	ตาย
คอกสร้อย 27	ชงโจก
เห็นเอ๋ยเห็นชอบ	สัมมาทิฐิ
คิดรอบคอบให้ทีมีสุขสานัก	สัมมาสังกัปปะ
จำนรรจาภาณิตคิกควมาลย์	สัมมาวาจา
กิจการงานสะอาดปราศเประมือ	สัมมากัมมันตะ
ความเป็นอยู่มั่นคงส่งศักดิ์ศรี	สัมมาอาชีวะ
เพียรในที่สี่สถานปธานถือ	สัมมาวายามะ
อารมณ์ธรรมรำลึกจงฝึกปรือ	สัมมาสติ
ตั้งใจซื้อไว้เถิดเกิดเกิดมานเอ๋ย	สัมมาสมาธิ

4.4.1.2 พรหมวิหาร เป็นธรรมของพรหมหรือของผู้ใหญ่มี 4 อย่าง คือ เมตตา ได้แก่ ความรักความเอ็นดู หรือความปรารถนาจะให้ผู้อื่นได้สุข กรุณา ได้แก่ ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ มุทิตา ได้แก่ ความมีจิตพลอยยินดีในลาภยศสรรเสริญสุขของผู้อื่น และอุเบกขา ได้แก่ ความเที่ยงธรรม หรือความวางตัวเป็นกลาง พรหมวิหารสี่ จึงเป็นหลักธรรมที่ผู้ใหญ่ทุกคนควรจะมี และปฏิบัติให้ได้เพื่อความสงบสุขในสังคมนั้น ๆ จากตัวอย่าง "โจก" เช่น

	ปัญหาโจก	ชงโจก
คร. 2/02	ผู้ใหญ่หา ยึดถือ คือหลักธรรม	พรหมวิหาร

4.4.1.3 อคติ คือ ความลำเอียง มี 4 อย่าง คือ ฉันทาคติ ได้แก่ ความลำเอียงเพราะรักใคร่ชอบใจ โทษาคติ ได้แก่ ความลำเอียงเพราะโกรธ โมหาคติ ได้แก่ ความลำเอียงเพราะหลง และ ภยาคติ ได้แก่ ความลำเอียงเพราะกลัว อคติเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ควรขจัดให้หมดจากใจของทุกคน

โคลง 212	ชงใจ	
ลำเอียงเพราะรักใคร่	แค้น	ฉันทาคติ
ลำเอียงเพราะเคียดจัญท์	เฉยห้าม	โทสาคติ
ลำเอียงเพราะเมาตัน	บัวลุ่ม หลงแฮ	โมหาคติ
ลำเอียงเพราะกลัวคร้าม	ใคร่รู้ธรรมไซ	ภยาคติ

4.4.1.4 การให้ทาน เป็นความนิยมในการให้ ถือว่าเป็นการสร้างบุญ สร้างกุศลอันยิ่งใหญ่ สืบเนื่องมาจากความเชื่อในเรื่อง นรก สวรรค์ บาป บุญ ถ้าใครให้ทานถือว่าได้บุญมากจะได้ขึ้นสวรรค์ หรือชีวิตมีแต่ความสุข การให้ทานนี้อาจให้คนจน หรือให้กับวัดในเวลาที่ทางวัดออกบุญญาติโยม บรรดาญาติโยมก็จะช่วยกันบริจาค หรือเรียกรอเงินเข้าวัด ทางวัดจะได้นำเงินที่ได้ไปบูรณะ ซ่อมแซมวัดหรืออื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อศาสนาหรืออุทิศให้แก่วัดที่ว่างดับไปแล้ว และคนที่ทำบุญทำความดีอย่างสม่ำเสมอ เรานิยมเรียกว่า นักบุญ ชาวพม่าสนิกมจึงนิยมการให้ทาน ดังปรากฏใน "โจ๊ก" เช่น

ปัญหาโจ๊ก		ชงใจ
กาพย์ยานี 49	ทำกุศลคนจนบ้าง	ทำทาน
อุโฆษประยาต 26	ประกาศบอกบุญกุทาน	เรียกรอ
กลอน 142	แจกเรียราย เอื้ออ้าง สร้างกุศล	ใบบุญ
ก.จ. 138	วัดเพียรเวียนแจก	ใบบุญ
อินทรวีเจียร 1	สละแบ่งวิมาบุญ	อุทิศ
โคลง 317	คนสั่งสมความดี ครอบม้วย	นักบุญ

หนึ่งในบรรดาผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ มักนิยมให้พรว่า อายุ วรรณะ สุขะ พละ คือขอให้มีอายุยืน มีผิวพรรณผ่องใส มีความสุขกายสุขใจ และมีกำลังแข็งแรง พระภิกษุสงฆ์ เวลาสวดให้พรก็จะให้ว่า อายุ วรรณะ สุขะ พละ ซึ่งถือว่าเป็นจตุรพิธพร ตัวอย่างเช่น

คร. 709			ชงใจ
เป็นเครื่องวัด	เพ่าแก่	แลหนุ่มเก็ก	อายุ
ทั้งสาวเล็ก	สาวใหญ่	ใคร่ถนอม	วรรณะ
ถ้าหวังมี	เบื่องหน้า	ต้องออกอม	สุขะ
กำลังยอม	แข็งแกร่ง	เรี่ยวแรงมี	พละ

สีโก้ โยโด หั่นแปะ จัมปี้กั และโป เป็นคัน ก็จะบอกกล่าวเป็นข้อ ๆ ค่อยไปนี้

4.5.1 หอย หมายถึง ลอกเคอร์รี่ เรียง หอยรัฐบาล และหอยเลื่อน เรียง หอยไถ่นั้น มีการสละเลขหอยจากพระ จากหมอย จากทนต์รง เรียกว่า หอยไถ่นั้นหรือไถ่นั้น จึงเกิดส่วนวนว่า บอกไปให้หอย

ปัญหาโจก				คงโจก
น.	01	คงเคยเห็น	เป็นเกม จัมจัม	หอย คงโจก
		ส่งขาว	อ่านแจ้ง	บอก
		แดง	ไม่ได	ไ้
		ทำทวน	ชานใจ	ได้
		ถูกให้	. วางวัด	หอย

4.5.2 การเล่นไฟ เป็นการเสี่ยงโชคเพื่อความสนุกสนานขบถ้างจาก การพนัน การเล่นไฟมีทั้งไฟตั้งเรียกว่า ไฟปัก และไฟไทย เรียกว่า ไฟคง ทั้งนี้

4.5.2.1 ไฟตั้งหรือไฟปัก จุดตั้งเรียกว่าสำหรับมีเลข 1 หรือเลข (2) จนถึงเลข 10 ท่อจากเลข 10 เป็น แจ็ค (J) แหม่นหรือควีน (Q) และ คิง (K) มี ข้างละ 4 รูป เรียกว่า 4 ดอก คือ ไฟดำ ไฟแดง ขาวและดำ ดอกปัก รวมเป็น 8 ไฟ ในหนึ่งสำหรับ เลข 10 แจ็ค แหม่นหรือควีน และคิง รวมเรียกว่า เคะ ดังปรากฏใน "โจก" เช่น

ปัญหาโจก				คงโจก
น.	218	มีไฟปัก	บอกสั้น แจ็ค, ควีน, คิงส์	เคะ
กร.	1/07	แจ็คแหม่น	ยันเป็นเขื่อน	เคะ
ก.ร.	25	นามไฟไถ่นั้น		คงโจก
โกสง	123	เพรียกไฟไปโยกเคื่อน	ก้อยจับ	ดอกปัก

ส่วนการเล่นไฟตั้งที่ปรากฏใน "โจก" นั้นจะมีการเล่นไฟปัก หรือไฟ 27 อย่าง และ ก้อย ก

- ไฟปอก การเล่นไฟปอกจะมีเจ้ามือ 1 คน ลูกมือก็คนที่ได้ ใช้เงินวางพนันไว้ เรียกว่า แหง ลูกมือคนหนึ่งจะเล่นหรือแทงก็มือก็ได้ เจ้ามือจะแจกไฟมือละ 2 ใบ โดยแจกคนแทงหรือลูกมือก่อน ถ้าไฟ 2 ใบรวมแต้มแล้วถึงหรือเกิน 16 แต้มนี่ถือว่าอยู่ ถ้าไม่ถึง 16 แต้มนี่ต้องเรียกไฟเพิ่มทีละใบจนแต้มถึง 16 หรือครบ 21 แต้มนี่ ซึ่งถือว่าสูงสุด ถ้าแค่ใบครบ 21 แต้มนี่ เรียกว่าตาย เมื่อทุกคนมีแต้มตามที่ต้องการครบแล้ว เจ้ามือก็จะจับหรือเปิดดูไฟของลูกมือทีละคน ถ้าใครแต้มสูงกว่าเจ้ามือคนนั้นก็ชนะเจ้ามือ โดยเจ้ามือจะต้องจ่ายเงินเท่ากับจำนวนเงินที่ลูกมือแทงไว้ ถ้าคนแทงแพ้ เจ้ามือจะกินเงินคือ เก็บเงินที่วางแทงไว้ไป ถ้าใครมีไฟเลขหนึ่งหรือ เอก (A) คู่กับ เกะ จะเป็นตัวหนึ่งตัวใดก็ได้ เรียกว่า ปอก เป็นคัน ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
คร. 2/01	ไฟพนัน นั้นเห็น มีเด่นอยู่	ปอก

- คีแตก เป็นการพนันที่ใช้ไฟปอก เล่นอีกชนิดหนึ่ง วิธีเล่น ผู้เล่นจะลงเงินกองกลาง เท่า ๆ กัน ตามแต่ละตลงกัน แจกไฟคนละ 4 ใบ ผลัดกันเล่นคนละครึ่งจนครบรอบ ผู้เล่นจะเรียกเงินเท่าใดก็ได้ แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงินที่มีอยู่ในกอง ถ้าเรียกเงินหมดทั้งกองจะต้องชานว่า แตก และถ้าไฟที่เปิดในกองไฟมีแต่น้อยกว่าไฟในมือ ก็ได้เงินตามจำนวนที่เรียกในคอนแรก ถ้าแตกก็จะได้เงินในกองทั้งหมด เรียกว่า คีแตก ต้องเริ่มวางเงินกองกลางใหม่ และเริ่มเล่นใหม่ เป็นคัน ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
ส.ว. 72	ชื่อเกมไฟเล่นกันกันมันนี่ *	คีแตก

4.5.2.2 ไฟไทยหรือไฟทอง การเสี่ยงโชคด้วยการพนันชนิดนี้ เป็นที่นิยมเล่นกันมากในผู้สูงอายุ มีชื่อเรียกกันหลายอย่าง เช่น ไฟไทย ไฟทอง ไฟย่อง เป็นไฟใบเล็ก ๆ กว้างประมาณ $1\frac{1}{2}$ เซนติเมตร ยาวประมาณ 8 เซนติเมตร เวลาคลี่ไฟออกมีลักษณะเหมือนพัด จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รำพัด ไฟไทยชุดหนึ่งมี 120 ใบ แบ่งเป็น 10 พวก พวกหนึ่งมี 3 ชื่อ ชื่อละ 4 ใบ ดังนี้

* โฉนด คำว่า "money" ในภาษาอังกฤษ แปลว่า เงิน

พวกที่ 1 มี เอี้ยวพระยา หรือเอี้ยวโค้ง หรือ ไอ้โค้ง, เอี้ยวแดงหรือนางแดง
เอี้ยวหนูหรืออีหนู สุกแต่จะเรียกกัน

พวกที่ 2 มี สองคน, สองคาโตะ, สององคต

พวกที่ 3 มี สามคน, สามคาโตะ, สามนกเคียบ

พวกที่ 4 มี สี่คน, สี่นมนาน, สี่มะเขือยาว

พวกที่ 5 มี ห้าคน, ห้าแดงโม่, ห้านก

พวกที่ 6 มี หกคน, หกคา, หกละเอียก

พวกที่ 7 มี เจ็ดคน, เจ็ดพัค, เจ็ดนก

พวกที่ 8 มี แปดคน, แปดคา, แปดละเอียก

พวกที่ 9 มี เก้าคน, เก้าจันทร์, เก้าแดง

พวกที่ 10 มี เอี้ยวซี หรือนางซี, เอี้ยวยาว หรือไอ้ยาว หรือเอี้ยวนก, เอี้ยว
เกือก หรือรองเท้า

การเล่นนั้น วงหนึ่งมีคนเล่น 5-7 คน แจกไพ่คนละ 11 ใบ เจ้ามือ 12 ใบ เมื่อ
เจ้ามือทิ้งไพ่ คนที่ 2 เปิดไพ่ในกอง 1 ใบ จะเก็บหรือตั้งก็ได้ ถ้าคนอื่นมีคู่ตรงตัวเปิด จะ
มอง เป็นการเรียกเก็บไพ่นั้นเป็นของตน แล้วทิ้งไพ่ 1 ใบ คนต่อไปเล่น เช่นนี้ คนที่ถูก
มองข้ามต้องรอเล่นรอบต่อไป การเล่นไพ่ไทย เวลาทองจะต้องมีไพ่เป็นพวก พวกละ 3
ตัว อะไรก็ได้ รวมเป็น 3 พวก และตัวกันต้องเป็นคู่ เมื่อผู้เล่นเปิดไพ่จากกองตรงกับคู่ที่
คนมี ก็ทิ้งไพ่ลง เรียกว่ากิน การกินมีชื่อเรียกหลายแบบ ถ้ามีทองทั้งหมด 4 ทอง เรียกว่า
กิน 4 ทอง หรือ กินล้ม ถ้ามี 3 ทอง เรียกว่า กินสามทอง หรือกิน 2 ทอง ตามแต่จะกิน
ถ้ากิน 1 ทอง เรียกว่า กินช่อง ราคาที่กิน และรายละเอียดอื่น ๆ ตามแต่จะตกลงกันในวง
ไพ่ ตัวอย่างใจใจ เช่น

	ปัญหาใจใจ		ธงใจใจ
กาพย์ยานี 128	ตั้งวางลงเล่นไพ่		รำพัค
โคลง 125	พนันขันต่อแต้ม	ตามกิน	ไพ่ทอง
โคลง 210	นามไพ่ไทยใครแจก	จั่วเจ้า	แปดละเอียก
น. 49	ชื่อไพ่ทอง	ลองคิด	เอี้ยวยาว

ก.จ. 4	ตัวแก่งไฟไทย		ไธยาว
โคลง 545	ขอถามนามตัวโจก	ไฟพร่อง	เอี้ยวโคง
วสันตสิลา 30	พะจำไฟหมั่นกัน		เอี้ยวดี
กาพย์ยานี 105	นามไฟไทยจงแจ้ง		เจ๊กคน
กาพย์ยานี 95	เคยสำเหนียก	เรียกนามไฟ	เอี้ยวหนู
กาพย์ยานี 25	พวกไฟไทยเรียกนา		เอี้ยวนก

4.5.3 หัวก้อย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปั้นแปะ เป็นวิธีเล่นโดยใช้หัวมือ หมุนเหรียญ 1 อัน แล้วพลิกเหรียญที่หมุนให้ท้ายโดยใช้เงินแทง ถ้าท้ายค่านหน้าของเหรียญ เรียกว่า หัว ถ้าท้ายค่านหลังของเหรียญเรียกว่า ก้อย ถ้าท้ายถูกจะได้เงินเท่ากับจำนวนที่แทง ถ้าท้ายผิดก็เสียเงินจำนวนนั้นไป บางครั้งเจ้ามือจะผูกพร้อมกับหมุนเหรียญว่า "ตา ก็ได้ตัวร้ายก็เสีย" ดังตัวอย่าง "โจก" เช่น

	ปัญหาโจก	ธงโจก
กาพย์ยานี 104	เลือกเล่น พันมา	หัวก้อย
ก.ร. 149	แทงใดได้เสีย	ปั้นแปะ
	สุรางคนางค์ 66	ธงโจก
	มีส้มมีหับ	กา
	มีบุญคุณตรับ	ดี
	มีฉัพธสารี	โค
	มีหับมีส้ม	กา
	มียมกาดี	ร้าย
	มีของไม่มี	เสีย
	เอ๋ยที่พึงเพย	

4.5.4 คีไก่ หรือชนไก่ ส่วนมากจะเล่นกันในโรงชนไก่ เรียกว่า บ่อนไก่ ใช้ไก่ชนตัวผู้ 2 ตัว ให้จิกตีต่อสู้กัน เรียกว่า ชน เป็นยก ยกหนึ่งใช้กะลาเจาะรูลงย่น้ำ เมื่อกะลาจมเป็นอันหมดยก ถ้าไก่ตัวหนึ่งสู้ไม่ได้จะวิ่งหนี ถือว่าแพ้ เป็นต้น ตัวอย่าง "โจก" เช่น

ปัญหาโจก

ธงโจก

โคลง 341

ชนอยู่ยังสังเวียน

พอแพ้

กัก

4.5.5 การเล่นเกมไฮโล ต้องมีพานเคลือบ 1 ใบ ด้วยเครื่องมือ 1 ใบ ลูก

เต๋า 3 ลูก แผ่นกระดาษเขียนเป็นตาราง 1 แผ่น ดังนี้

.	.	:	:
.	ต่ำ	สูง	:

วางลูกเต๋า 3 ลูก บนพานเป็นรูปสามเหลี่ยม เอาคานที่มี 4 จุด ~~ขึ้น~~ คานที่มี 1 จุดหรือเอี้ยวไว้คานหน้า นำด้วยชาครอบแล้วจับเต๋าย่ำ เค้าตั้ง 3 ลูกจะหมุนผู้แทงจะต้องทายว่า เค้าคานบนมีกี่จุด แล้วใช้เงินแทงลงบนกระดาษที่เขียน ถ้าเลขที่ทายออกตรงกับค่าจริง ถ้าออก 2 ลูกได้ 2 เท่า ถ้าออก 3 ลูกได้ 3 เท่า ถ้าผลการแทงลงกันแล้วจะมีอันหรือไม่อัน นอกจากนั้นยังมีแทงโตก แหงสูง แหงต่ำ แหงกัก หรือแทงไฮโล ซึ่งหมายถึง 3 ลูกรวมกันได้ 11 แต้ม เป็นต้น ตัวอย่าง "โจก" เช่น

ปัญหาโจก

ธงโจก

น. 326

เปิดถ้วยออก

เอี้ยวสี่ห้า

ว่ายังใจ

ต่ำ(ไฮโล)

4.5.6 จับยี่เกี เป็นการพนันชนิดหนึ่ง ใช้ไพ่สองจีน 12 ตัว คือ อั้ง

อั้งสี่ อั้งเฉีย อั้งกือ อั้งเบี อั้งเผ่า โอวเกี โอวสี่ โอวเฉีย โอวกือ โอวเบี โอวเผ่า
เจ้ามือเลือกตัวใดตัวหนึ่งใส่กล่องปิดไว้ให้คนแทง ใครแทงถูกได้ 10 ต่อ ตัวอย่าง "โจก"
เช่น

ปัญหาโจก

ธงโจก

กาพย์ยานี 117 ออกหน่วยด้วยไฟจีน

จับยี่เกี

กร. 179 การพนันไพ่สี่ เคยขึ้น

จับยี่เกี

ก.จ. 12 พจนไฟฟ้าในแสง

อั้งเผ่า

ตัวคำถามแฝง

โอวเผ่า

โคลง 369 เอาไฟส่องใบท้าย กู้หัดค่าเฉลย

อั้งโอเฉีย

4.5.7 โป้ เป็นเครื่องเล่นการพนันของจีน บางครั้งเรียกว่า โป้น มีใบ
หาค่ายทองเหลืองรูปสี่เหลี่ยม มีฝาครอบตัวลักษณะเป็นกล่องที่ตัวโป้มี 4 ช่อง กว้างขนาดพอ

โยกการไม่จะจนมากกว่าก็ใจวิซื่อ เจ้น สามล่อง หนึ่งสามล่อง สอง ซึงเขยความว่า ใจวิซื่อ
จะจะได้รับเพียง 2 ถ้าผู้ก่อแพ้จะเสียถึง 3

น. 90		วงใจ
สำเนียง	ว่าเรียดขึ้น	กัน
น้ำตภาพัน	อวงทักใจ	ก่อน
คงเคสือ	แก่เมื่อโย	ช่อน
แข็งเหลือใจ	อะไรกัน	กัน

โคลง 281		วงใจ
อา การทวนเสพล้ม	โรจนา	กัน
อา คีตเลขเวสา	อวงแล้ว	ก่อน
อา โรหอุหมกพา	เหลือแก่ จนแ	ก่อน
อา เด็กเล็กหัวแก้ว	ข้างมือข้างแสน	กัน

ปัญหาใจ
นร. 3/09 เป็นกษัตริย์ไม่สูง สักน้อย ส่วนนาง
การเสี่ยงใจบางครั้งก็แพ้จนเงินหมด แต่ก็ยังเล่นต่อไปเรื่อยจนเลิก ได้ได้เลิก
การโกงกัน คือ ไม่ยอมจ่ายเงินส่วนที่เป็นหนี้ เว้นกว่า รัชดาบ หัวอย่าง "ใจใจ" เสร็จ

ปัญหาใจ
นร. 504 ยามพ่าย แพ้พัน กู้ใจ ล้มเหลว
นร. 63 เสียพัน กันแล้ว แฉวใจจ่าย รัชดาบ

5. การเล่น เป็นการให้เวลาว่างได้โดยประ เองมี เล่นเพื่อความเพลิดเพลิน
เล่นมีสุขภาพดี มีสมรรถภาพทางกายและอารมณ์ดีทั้งนี้มาจา ใจเป็นนักกีฬา ชอบ ใช้เวลาว่างเวลา
สามารถเข้ากับเพื่อนฝูงได้ การเล่นบางอย่างก็เป็นการฝึกการ ใจ กล ความอดทน
ไหวพริบ และความอดทน อีกด้วย การเล่นในทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์ที่ปราศจาก "ใจใจ"
จะมีการเล่นทั้งของเล็กและการ เล่นของผู้ใหญ่ นอกนั้นก็ดังนี้

5.1 การเล่นของเด็ก เป็นการเล่นที่ได้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้เด็กได้ออกกำลังกาย สอนให้รู้แพ้รู้ชนะ และส่งเสริมให้สามารถเข้ากับเพื่อนฝูงได้เป็นสำคัญ ซึ่งการเล่นของเด็กนี้ทั้งการเล่นในที่ร่ม และการเล่นในที่กลางแจ้ง ดังนี้

5.1.1 การเล่นของเด็กในที่ร่ม ได้แก่ การเล่นที่สามารถเล่นในบ้านหรือบนบ้านได้โดยไม่ต้องใช้บริเวณหรือพื้นที่มากนัก เช่น หมากเก็บ บันไดงู เจ๊อกดถั่ง เจ๊อกันวัว หมกมะ รุ่งนางเข้าห้อง การเล่นที่ปรากฏใน "โจ๊ก" มีดังนี้

- หมากเก็บ การเล่นหมากเก็บจะมีผู้เล่น 2-3 คน อุปกรณ์การเล่น ก่อนกรวดหรือก่อนหินลักษณะกลม ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร จำนวน 5 เม็ด วิธีเล่นใช้วิธีขึ้นร้าน คือ ถือหมาก 5 เม็ด แล้วโยนขึ้นฟ้าหลังมือรับแล้วพลิกมือกลับรับอีกครั้ง ใครได้มากเป็นผู้ได้เล่นก่อน เมื่อเริ่มเล่นหมากหนึ่ง ทอดหมากทั้ง 5 ให้ห่างกันพอควร เลือกเม็ดหนึ่งไว้โยน เวลาโยนขึ้นไปก็เก็บเม็ดหินที่ละเม็ด พร้อมกับรับเม็ดที่โยนขึ้นไปไม่ได้ ถ้ารับไม่ได้ถือว่าตาย หมากที่ 2 เก็บครั้งละ 2 เม็ด หมากที่ 3 เก็บ 3 เม็ดก็ 1 เม็ด จะเลือกเก็บ 1 เม็ดก่อนหรือ 3 เม็ดก่อนก็ได้ หมากที่ 4 ไม่ทอดหมากไว้โยนคงแล้วเก็บหมดเลย 4 เม็ด หลังจากนั้นก็ขึ้นร้าน ได้ก็เม็ดเป็นแต้มของคนนั้น แล้วแต่จะตกลงกันว่าถ้าหมดก็แต้ม อาจเป็น 50-100 แต้ม และต้องไม่ให้แต้มเกิน ที่กำหนด ไม่เช่นนั้นต้องขึ้นร้านใหม่ เวลาเล่นจะมดัดกันเล่น ถ้าคนไหนตาย จนติดไม้ก็เล่นจนครบหมาก

วิธีการเล่นหมากเก็บนี้พลิกแพลงหลายอย่าง เช่น ทอดหมากแล้วโยนลูกขึ้นไป พร้อมกับเตะหมากที่ทอดไว้ที่อะเม็ด โดยต้องไม่ให้หมากที่ลูกเตะนั้นขยับเขยื้อนหรือสั่น เด็ก ๆ จะเรียกว่า กระตุกกระตัก ถ้าหมากที่เตะกระตุกกระตักถือว่าตาย หมากนี้เรียกว่าหมากเตะ และเมื่อเวลาจบเกมแล้วจะมีการก่ายหา ผู้ชนะจะหาผู้แพ้ ถ้าผู้แพ้ตายผิดจะถูกเชกเข้าตามจำนวนที่ตาย ถ้าตายถูกก็เอาหมากไป จนเหลือเม็ดสุดท้าย คนตายจะกำไว้ วนมือพร้อมกับร้องว่า "อึ้งตึ้งนึ่ง ข้างล่างห้า ข้างบนสิบ" แล้วงอข้อศอกขึ้นทั้งไว้บนถ่ามีอีกข้างหนึ่ง ถ้าตายผิดต้องถูกเชกเข้า ถ้าตายถูกก็เริ่มเล่นหมากและกันใหม่ ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

ปฏูหาโจ๊ก

ธงโจ๊ก

ก.จ. 150

หมากเก็บเล่นเพลิน

หมากเตะ

- การเล่นบันได ต้องมีอุปกรณ์การเล่น คือ ลูกเต๋า 1 ลูก เบี้ยสำหรับเดินคนละอัน ส่วนมากจะเล่นกัน 2-4 คน แผ่นตารางบันได เป็นตารางคล้ายตารางหมากรุกมีทั้งหมด 100 ช่อง แต่ละช่องมีเลข 1-100 กำกับ โดยเรียงจากข้างล่างขึ้นข้างบน ภายในช่องตารางจะมีรูปบันไดและรูปงู หากจากช่องตารางข้างบนลงมายังช่องตารางข้างล่าง ส่วนลูกเต๋าแต่ละด้านจะมีจุดกำกับตั้งแต่ 1-6 จุด เวลาเล่น ต้องทอดลูกเต๋า ใครแต้มสูงเป็นผู้เดินก่อน เมื่อทอดลูกเต๋าแล้วก็เริ่มใช้เบี้ยเดินตามเลขที่กำกับไว้ในช่องตารางที่ละคน ถ้าคนใดเดินไปหยุดปลายล่างบันได จะได้เลื่อนไปตามบันไดจนถึงปลายบนของบันได ผลักกันทอดลูกเต๋าเดินไปเรื่อย ๆ ถ้าใครเดินไปหยุดตรงช่องตารางที่เป็นหัวงู จะต้องถอยลงมายังช่องตารางที่เป็นหางงู ใครเดินตามช่องตารางไปถึงเลข 100 ก่อนเป็นผู้ชนะ ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

ปัญหาโจ๊ก

ธงโจ๊ก

คร. 546

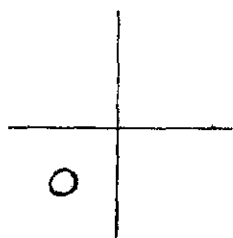
เกมสแนก

เค็ดทอดเค็น

เห็นแต้มเค็น

บันไดงู

- เสือตกถัง มีอุปกรณ์การเล่นคือ กระความสี่เหลี่ยมจัตุรัส 1 แผ่นขนาดประมาณ 1 ตารางฟุต ชิดเส้นทะแยงมุมตักกัน 2 เส้น ระหว่างปลายเส้น 2 เส้น เขียนวงกลมไว้สมมติว่าเป็นถัง ดังตัวอย่าง

ผู้เล่นต้องมีเบี้ยที่มีสี ขนาด หรือรูปร่างต่างกันคนละ 2 อัน วิธีเล่น วางเบี้ยทั้ง 4 ลงบนปลายเส้น แล้วผลักกันเค็นเบี้ยของตนเองคนละครั้ง จะเค็นเบี้ยใดก่อนก็ได้ การเค็นเค็นจากปลายเส้นไปยังจุดกึ่งกลาง หรือเค็นจากปลายเส้นหนึ่งไปยังอีกปลายเส้นหนึ่งก็ได้ แต่จะเค็นข้ามเบี้ยอันอื่นหรือเค็นข้ามถังไม่ได้ ถัดถึงตาที่คนไหนเค็นแล้วไม่มีทางเค็นจะต้องเค็นตกถัง ถือเป็นแพ้ ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

ปัญหาโจ๊ก

ธงโจ๊ก

น. 188

วงกลมกรีก

ชิดเส้น

เล่นแข่งขัน

เสื้ตกถัง

- เสือกินวัว เป็นการเล่นชนิดหนึ่ง อุปกรณ์การเล่นมีกระดานตาราง เช่นเดียวกับ
กระดานหมากฮอส แต่มีตาเพียง ๑๖ ตา

มีเบี้ย ๔ อัน เป็นตัวเสือ และอีก ๑๒ อัน เป็นวัว ซึ่งเบี้ย ๑๒ อันนี้ต้องไม่เคลื่อน
กับเบี้ย ๔ อันแรก

วิธีเล่น ให้เบี้ยเสือ ๔ อัน วาง ๔ มุมของตาราง

ส			ส
ส			ส

การเล่น ให้เดินทีละตาตามตรงขึ้น ลง ซ้าย หรือขวา จะเดินทแยงไม่ได้ ฝ่ายที่เดินเบี้ยวัว
ได้มีเบี้ย ๑๒ อัน วางเรียงลงตาที่ว่าง โดยสลับกันเดิน หรือวางคนละครั้งกับเดินเบี้ยเสือ
สลับกันไปเช่นนี้เรื่อยๆ ถ้าเบี้ยวัวอยู่ในลักษณะที่เบี้ยเสือจะข้ามได้ก็ต้องหลบ ถ้าไม่หลบเบี้ยเสือ
จะเดินข้ามไปกิน และต้องถูกยกเบี้ยวัวนั้นออก นอกจากจะเดินวางที่สะดวกแล้ว เบี้ยวัวต้อง
ระวังไม่ให้เบี้ยเสือเดินข้ามกินด้วย เบี้ยวัวไม่มีสิทธิ์เดินข้ามกินเบี้ยเสือ แต่ต้องพยายามกัก
กันไม่ให้เบี้ยเสือเดินได้ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า หักขาเสือ เมื่อเสือถูกหักขาจะต้องถูกยกเบี้ย
เสือออก ๑ ตัว การแพ้ชนะถือว่าถ้าฝ่ายใดหมดก่อนเป็นฝ่ายแพ้ ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

ปัญหาโจ๊ก

ขงโจ๊ก

กร. ๖๕๑ ทำเล่น เห็นตาราง

เสือกินวัว

๑. ขบแปะ บางแห่งเรียก ตีขบแปะ และ ถูกเดินจับคู่กับเป็นคู่ ๆ ที่คู่ได้ ก็จับตัวนั้น
หากัน จับมือกับคู่ของตน แล้วขบมือครึ่งหนึ่ง ขบครึ่งของตน ขบมือ เอามือขวาขบกับมือขวา
ของตน ขบมือ ขบคัก ขบมือ เอามือซ้ายขบกับมือซ้ายของตน สลับกันไปเช่นนี้ เร็ว ๆ จนรู้
ความไม่ทัน ถือว่าชนะ ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

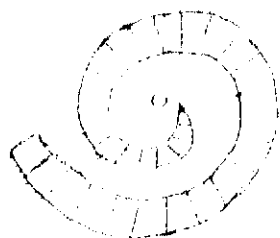
ปัญหาโจ๊ก

ขงโจ๊ก

ก.จ. ๑๔๙ เด็กข้างเล่นมือ

ขงโจ๊ก

รูปร่างเข้าห้อย ผู้เล่นไปเล่น 3 คน มีจุดวางเท้าเล่น หัก แบ่งระยะเวลา ไปหา
 วาดเส้นขนานเป็นรูปก้นหอย กันเป็นช่อง ๆ ระหว่างทางประมาณ 30 เมตร เขียนสาม
 ช่อง 5 ก้าว เขียนหน้ากว้าง 1 ก้าว และเขียนของผู้เล่นแต่ละตัว เวลาเล่น หักช่องที่ว่างไว้
 เขียนหน้าหรือเขียนว่า แล้วยกลักกันห้อยคนละครึ่ง โครทอกให้กันสูงกว่า เป็นผู้เล่นก่อน เข้า
 ห้อยเข้าไ้เท่าไรกันขึ้นช่องเห็นเขียนของตน ถ้าชดได้ 1 หรือ 5 ปีสีกที่ออกได้อื่น ๆ ลง
 ข้างตามมารวมกันแล้วเดิน ถ้าเขียนของคนลงเดินไปตกช่องเดียวกัน เขียนคนที่เดินไปก่อนก็ให้
 คนแรกกลับลงมาที่เดิมของคนทีตามไป เมื่อเดินไปถึงก้นห้อย ถัดออกเขียนเพิ่มกับตามให้ไป
 รูปร่างที่เป็นเขียนออกมาด้วย ถ้ารูปร่างแล้วพบไครมากกยู่ช่องที่หยุดอยู่สูงที่ ขึ้นมีปีสีกสูงมา
 แทน ไครรูปร่างออกมาได้เป็นผู้ชนะ

ตัวอย่าง "จิ้งจอก" เล่น

น. 291

จิ้งจอก

จับมือถือห้อยคล้อง	โกลกตา	สูง
เชือกใช้โกลกตา	ถอยห่าง	ยาว
อันแม่แม่อินทรา	อันแม่ โกลก	เข้า
แบ่งเขตเขตข้าง	ชอนลอมระโกลก	โกลก

5.1.2 การเล่นของเกิดในเด็กกลางแจ้ง โกลก การเล่นที่ต่างไปจากที่อื่น
 ยาวกว้าง ๆ ไม่สะดวกที่จะเล่นในที่ร่มหรือในบ้าน จึงมักเล่นกับกลางแจ้ง ลานบ้าน เล่นเวลา
 กลางด้วย ห่วงยาง ที่จับ รูปก้นหอย ขี่ม้าส่งเมือง ลูกแก้วลูกหิน และลูกข้าง ถึงกับเล่น
 โกลก

- ขี่ม้าก้านกล้วย ใจอุปกรณ์การเล่น คือ ก้านกล้วยที่กรักใบของขอลองกล้วย มี
 หักที่คนก้านโกลกของประมาณ 6 นิ้ว โกลกเล็ก ๆ เล็กน้อย ลมลูกโกลกเล็ก ๆ
 โกลกเล็ก ๆ โกลกเล็ก ๆ โกลกเล็ก ๆ โกลกเล็ก ๆ โกลกเล็ก ๆ โกลกเล็ก ๆ โกลกเล็ก ๆ โกลกเล็ก ๆ

ก้านกล้วยที่ทำเป็นม้ามาขึ้นแล้ววิ่งแข่งกัน ทำท่าเหมือนขี่ม้าแข่งกัน หรือขี่ไปรอบ ๆ บริเวณบ้านก็ได้ ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
ก.จ. 139	เด็กควมขี้ขี้	ก้านกล้วย

- ห่วงยาง มีอุปกรณ์การเล่นคือ ห่วงยางขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 - 8 นิ้ว เวลาเล่นจะแบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละเท่า ๆ กัน ก็คนก็ได้ อยู่กันคนละแคว้น มีเส้นขีดแบ่งแคว้น เมื่อผู้เล่นโยนห่วงยางให้อีกฝ่ายหนึ่งรับ หากรับไม่ได้ แค່ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายถูกห่วงยางต้องไปเป็นเชลยของฝ่ายที่โยนโดยไปยืนอยู่ด้านหลัง ถ้าเชลยรับห่วงยางได้ เอาห่วงยางแตะฝ่ายตรงกันข้าม ผู้ถูกแตะต้องกลับมาเป็นเชลย ผลัดกันโยนไปมาคนละครั้ง เชลยไม่มีสิทธิ์โยน ฝ่ายใดเป็นเชลยหมด หรือเหลือน้อยกว่าเป็นผู้แพ้ ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
กร. 501	โยน เล่นกันไปมา : ถักน้อย	ห่วงยาง

- คีหรือคี่จับ เป็นการเล่นที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์แต่อย่างใด แบ่งผู้เล่นเป็น 2 ฝ่าย ๆ ละเท่า ๆ กัน ก็คนก็ได้ ฝ่ายที่คีก่อนจะเลือกพวกของคนคนหนึ่ง เข้าไปที่ คนที่จะออกเสียงคีหรือหึ่ม เข้าไปในแคว้นฝ่ายตรงข้าม พยายามเอามือแตะฝ่ายตรงข้ามให้ได้ แล้วรีบกลับเข้ามาในแคว้นของตนก่อนหมดเสียงคี ฝ่ายตรงข้ามต้องช่วยกันจับตัวไว้ไม่ให้คนที่กลับแคว้นได้ ถ้าคนที่ขาดเสียงต้องตกเป็นเชลย ถ้าคนที่กลับแคว้นได้คนที่ถูกแตะทั้งหมดต้องไปเป็นเชลย ผลัดกันคีคนละครั้ง คนที่ต่อไปต้องพยายามแตะพวกคนที่ เป็นเชลยอีกฝ่ายหนึ่งแล้วกลับมา เป็นการช่วยเชลยให้กลับแคว้น เล่นจนหมดตัวคนที่ ใครหมดก่อนถือเป็นแพ้ ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
น. 39	เคยปล้ำกันนั้นเห็นเป็นกีฬา	คี
โคคง 61	ยามเด็กเล่นพั่ววัน สนุกเหน้อย	คีจับ

- งูกินหาง เป็นการเล่นที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์แต่อย่างใด และไม่จำกัดจำนวนคน เล่นคนหนึ่งเป็นหัวงู อีกคนเป็นแมงง นอกนั้นเป็นลูกงู จับเอาแมงงและจับเอากันต่อ ๆ ไปเป็นแถว

ยาว ความยาวของแถวขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ เล่น พ่อและแม่เป็นหัวหน้าเข้าหากันได้ต่อกัน ..
ดังนี้

พ่อ	แม่เอ๋ย
แม่	เอ๋ย (ลูกช่วยคอยด้วย)
พ่อ	กินน้ำบ่อไหน
แม่	กินน้ำบ่อโสก
ลูก	โยกไปก็โยกมา (แม่และลูกโยกตัว)
พ่อ	แม่เอ๋ย
แม่	เอ๋ย
พ่อ	กินน้ำบ่อไหน
แม่	กินน้ำบ่อทราย
ลูก	ย้ายไปก็ย้ายมา (แม่และลูกย้ายตัวไปทางซ้ายที่

หนึ่ง ทางขวาที่หนึ่ง)

พ่อ	แม่เอ๋ย
แม่	เอ๋ย
พ่อ	กินน้ำบ่อไหน
แม่	กินน้ำบ่อหิน
ลูก	บินไปก็บินมา (ทำท่าบินแล้วจับเอวข้อ)

ต่อจากนั้นก็ เป็นบทโต้ตอบ โดยที่ลูกเป็นลูกคู่ตอบว่าไม่ได้ ซึ่งบทโต้ตอบนี้ไม่ได้
กำหนดแน่นอนนัก คนที่เป็นพ่อจะถามอะไรก็ได้ เช่น สูงช้าก็หม้อ ถ่าน้ำพริกก็ครก ทอด
ปลาเกี้ยว ฝ่ายแม่ก็จะตอบจำนวนตามจำนวนของลูกที่มี จนพอใจ พ่อจึงถามคำถามสุดท้ายว่า

พ่อ กินตัวกินหางกินกลางตลอดตัว แล้ววิ่งไล่จับลูกจาก
ปลายแถว โดยมีแม่คอยป้องกันไม่ให้พ่อเอาลูกไปได้ ส่วนลูกก็ต้องคอยวิ่งหนีพ่อ แต่ขณะ
เดียวกันต้องระวังไม่ให้ตกแถว เมื่อจับลูกได้ พ่อกับลูกก็จะโต้ตอบกันดังนี้

พ่อ อยู่กับพ่อหรืออยู่กับแม่
ลูก อยู่กับแม่
พ่อ ลอยแพไป

✓ ช่วงนี้พ่อจะฉีกลูกให้ห่างออกไป แต่ถ้าลูกทูลขอว่า "อยู่กับพ่อ" พ่อก็จะพูดว่า "หักคอ
จมน้ำจึก" เช่นเช่นที่เล่นพ่อจับลูกได้หมด เป็นอันจบเกม ตัวอย่าง "โจก" เช่น

ปัญหาโจก

ธงโจก

โจก 120	ทหารเล่นเสนา	เราก็คะเคย	รู้กันทาง
กร. 510	เด็กเล่นมีโล่ตอน	เพลิกเพลัน	รู้กันทาง

- ชี้นำส่งเมือง เป็นการ เล่นที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ จะแบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย
เท่า ๆ กัน แบ่งเขตอยู่ห่างกันประมาณ 10 เมตร เลือกผู้เล่นเป็นเจ้าเมืองคนหนึ่ง ซึ่ง
ไม่เข้าใกล้ฝ่ายใด ฝ่ายที่เล่นก่อนจะเดินมากกระชับข้อผู้เล่นของฝ่ายตรงกันข้ามกับเจ้าเมือง
แล้วกลับไป อีกฝ่ายหนึ่งเดินมากกระชับบ้าง ถ้าฝ่ายที่ออกมาเป็นคนเดียวกับที่อีกฝ่ายหนึ่ง
กระชับชิดมอกไว้ เจ้าเมืองจะร้องว่า โป้ง คนนั้นต้องไปเป็นเจดีย์อีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่หายถูก
จะไล่ออกมาเล่นต่อ เล่นเช่นนี้จนกว่าข้างใดข้างหนึ่งจะหมด ฝ่ายหมดก่อนต้องให้ฝ่ายชนะ
ยึดตั้งเดินไปตามที่ตกลงกันไว้ ตัวอย่าง "โจก" เช่น

ปัญหาโจก

ธงโจก

ยุทธประยาต 48	กุมารเล่นสนุกนี้	ชี้นำส่งเมือง
กร. 515	เกมสนุก เกยเล่น เห็นเวียนหัว	ชี้นำส่งเมือง

- การเล่นเกมหินหรือลูกแก้ว วิธีเล่นจะต้องขุดหลุมให้ใหญ่กว่าลูกหิน หรือลูกแก้ว
ประมาณ 3-5 เท่า ขุดเส้นให้ต่างหลุมประมาณ 5-10 เมตร ให้นำลูกหินจากเส้นให้
เข้าหลุม หรือใกล้หลุมมากที่สุด ใครเข้าหลุมได้ก่อนใคร ถ้าไม่เข้าใครเข้า ผู้ที่ใกล้หลุมกว่า
ได้เล่นก่อน เริ่มจากตำแหน่งที่ลูกหินของคนที่อยู่ คีล (เรียกว่ายิง) ให้ลูกหินของคนอื่นที่อยู่ถัด
ไป แล้วยิงลูกของตนลงหลุม และจากปากหลุมยิงให้ลูกหินของคนถัดไป และยิงลูกหินของตน
ลงหลุม ทำเช่นนั้นไปเรื่อย ๆ พร้อมกับนับจำนวนที่ตนยิงลูกหินลงหลุมได้ ถ้าทำเช่นนั้นจนครบ
10 หลุม จะชนะ เรียกว่า ชัย แล้วหยิบลูกของตนออกไป ถ้ายังไม่ถึง 10 หลุม หรือก็ยังไม่
ถูกลูกหินของคนอื่น ต้องให้คนอื่นเล่นบ้าง สลับกันเช่นนั้นเรื่อย ๆ คนที่เหลือคนสุดท้ายเป็นผู้แพ้

จะค่อนข้างสูงของถนนมาวางในหลุม แล้วให้ผู้ดูแลข้างหัวลูกโป่งของบูบะ เวียกว่า ลูกโป่ง
ก็ขึงกางก็จะออกขึงกัน

ส่วนลูกแก้วนั้นจะใช้ในการตีไม้ลูกเต๋า และวางข้างใต้กระป๋องแก้วน้ำโยนโยน
โดยให้ลูกแก้วกระทบพื้นซีเมนต์ หรือไม้แล้วพวยพุ่งไปได้ได้ เมื่อลูกแก้วกระทบกันจะเกิด
หัวอย่าง "โจ๊ก" เชน

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
โคลง 576	บุตรกลมกล่อมเด็กขาว	โยนเล่น ลูกแก้ว
โคลง 211	ลูกหนึ่งเด็กไล่สอ	ธงหลุม ลูกเต๋า

- ลูกช้าง เป็นการเล่นของเด็กผู้ชาย อุปกรณ์มี ลูกช้าง ๒-๕ คู่ ลูกช้างขนาดเล็ก
ไม้เป็นลูกกลม ๆ ทำด้วยหวายขนาดยาวจะหนึ่งเมตรครึ่งและสามนิ้วผ่า ทำเป็น ๒-๓ คู่
๘๐-๑๐๐ เมตรเป็นกร เวลาเล่น ผู้เล่นจะพับเรือจากไม้ที่ยืนมาจนลูกช้าง มีกระดองหัว
กระดองไม้กลมหัว ลูกช้างจะหมุน หากมีการขว้างขึ้น ผู้เล่นหนึ่งจะขว้างลูกช้างให้คนอื่น
โยนไป กระดองลูกช้างของคนที่โยนจะชนลูกช้างของคนอื่น แล้วกันข้างก่อนคนโยนจะโยน แล้วโยน
"โจ๊ก" เชน

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
โคลง 158	หึ่งหึ่งเหมือนหนูขึง	โยนมา- หวายเป็น ลูกช้าง

5.2 การเล่นของผู้ใหญ่ เป็นการเล่นที่ต้องใช้ความคิดและท่วงท่ามารวม
กว่าการเล่นของเด็ก แต่ก็ให้ความเพลิดเพลิน ซึ่งชาวสโลวีเนียจะนิยมเล่นหมากรุก และ
ตะกร้อ การเล่นหมากรุกถือว่าเป็นกีฬาในร่ม ส่วนการเล่นตะกร้อเป็นกีฬากลางแจ้ง ทั้งจะ
ชนแยกแล้วกลับไป

5.2.1 หมากรุก เป็นกีฬาในร่มที่ได้รับความรู้และไหวพริบของผู้เล่น ผู้เล่น
การเล่น คือ กระดานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ใช้ไม้เส้นเป็นตาแต่ละตา ๘-๑๐ ตาราง ๐.๔ ตาราง เมตร
กระดานหมากรุก มีหัวเล่น ๒ ชุด ข้างละชุด ชุดหนึ่งมีหัวเล่นทั้งสี่ ได้แก่ ๑. คิง ๒. ควีน ๓.
คาว โทน ๔. คาว ม้า ๕. คาว เรือ ๖. คาว มด ๗. คาว ๑

วิธีเล่น ผู้เล่น ๒ คน อยู่คนละข้างขั้วกันเลือกคนละหัว จะเล่นหัวไหนก็ได้ เล่น
โดยวิธีหมากรุก เป็นไปอย่างคล่องแคล่วและรวดเร็ว ผู้เล่นจะเดินไปข้างหน้า ไม่สามารถ

ข้างๆ บริเวณที่หาหารางก็ไ้ น้ำเต็มทรงตั้งหาหารางและแงมุมหนึ่งหาหารางเต็มขึ้น แล้ว
กันตัว เมื่อตัวหมากถูกของฝ่ายหนึ่งอยู่ในคาเกินของอีกฝ่ายหนึ่งจะถูกเก็บ โดยเก็บไว้จะกิน
ในทันที แล้วยกตัวที่ถูกกินออก หมากถูกจะแพ้และเปลี่ยนถูกถูก คืออยู่ในคาเพียงสองถึงสามครั้ง
แล้วไม่ต่างหนี เรียกว่า จม ถ้าไม่สามารถถูกได้จนได้จึงส่งฝ่ายหนึ่งว่าชนะ เรียกชนะ
โดย การเดินยึด เรียกว่า คาไป่ง จะถูกตัวเพราะเขาจะ ลือชุกยักว่าจ หนีไปฝ่ายหนึ่ง
จัวบ่ง "โจก" เช่น

ปัญหาโจก		คำตอบ
ก.จ. 7	ฝั่งหมากถูก	หาหาราง
ค.จ. 122	เดินไปไม่ถูกหลัก	คาไป่ง

5.2.2 ตะกร้อ เป็นกีฬาทางน้ำซึ่งใช้ลงน้ำหาหาหาราง และเล่นกันบน
ลำคลองสายหนึ่ง ส่วนมากจะเล่นเป็นวง ๆ แต่ละวงมีผู้เล่นประมาณ 10-15 คน ผู้เล่นต้อง
ลูกตะกร้อที่ส่วนจากหวาย รูปกลม ข้างในกลวง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5-6 นิ้ว
เวลาเล่น คนเริ่มโยนลูกตะกร้อให้คนตรงกันข้าม โยนและส่งไปมาหลายแนว ไม่ให้ตกมือ
หรือบางครั้งแข่งขันกัน โดยช่วยกันภายในวงเตะตะกร้อให้เข้าข้างซึ่งจะขว้างไม้ที่สูงอยู่ตรง
กลางวง วงใดโยนเตะแน่มากกว่าเป็นฝ่ายชนะ การโยนเตะนั้นขึ้นอยู่กับความชำนาญของแต่ละ
เตะ เล่น ไขว้ขา เตะโยนเตะแน่มาก ถูกปรามคาโยนเตะนั้นน้อย และบนคาโยนเตะหัว
ที่เตะมีการกำหนดไว้เป็นมาตรฐาน จังหวะที่โยนเตะตะกร้อ มี ฝ่ายซ้าย ฝ่ายขวา ฝ่าย
สลับ หัวไหล่ หัก เป็นต้น หัวถ่วง "โจก" เช่น

ปัญหาโจก		คำตอบ
โคลง 420	ถูกเข้าศอกคอกคี่ . เล่นคอกถูกคี่	ตะกร้อ

6. ประเพณี คือ นิสัยหรือค่านิยมประพฤติปฏิบัติอย่างหนึ่งประจำตัว หรือประจำ
ชนชาติความเคยชิน¹ ซึ่งถือกันเป็นธรรมเนียม เป็นระบียบ ตามแบบ และสืบต่อกันมา
ปัจจุบัน ประเพณีย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพทางสังคมและความจำเป็นทางจิตใจได้

¹ เสฐียรโกเศศ การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและวิถีชีวิตชาวไทยฉบับใหม่ หน้า 10

ผ่านประตูเหล่านั้นเข้าไปในบ้านเจ้าสาว

ส่วนพิธีรดน้ำหรือรดน้ำให้คู่บ่าวสาว นิยมทำกันเวลาเย็น เป็นการสะกดแก้แขกที่มาในงานเลี้ยงฉลองตอนเย็นด้วย เพราะเมื่อรดน้ำคู่บ่าวสาวเรียบร้อยแล้วมีการเลี้ยงของเรียกว่า ถินคอง แขกที่มาในงานจะช่วยกันลงขัน คือเอาเงินใส่ซองให้แก่คู่บ่าวสาว เป็นการช่วยค่าใช้จ่ายในงาน หลังจากนั้นถึงถึงฤกษ์ส่งตัว ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวจะพาเจ้าสาวไปส่งให้เจ้าบ่าว ในวันรุ่งขึ้นเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะไม่ไหว้ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย

อนึ่ง ตามธรรมเนียมประเพณีของไทยนั้น ก่อนมีงาน 1 วัน บรรดาญาติสนิทมิตรสหายจะมาช่วยกันเตรียมงาน เราเรียกว่า วันสุกกิม ตัวอย่าง "โจ๊ก"

ปัญหาโจ๊ก			ธงโจ๊ก
อุทกประยาต 28	ประเพณีสตรีชาย		วิวาท
กร. 162	สมรสสมรักแล้ว	พาหา	อาวาท
น. 283	สำเนียงเรียกพิธี	การแต่งงาน	ถินคอง
	นี้ฝ่ายชายเซ่นสรวง	ร่วมพิธี	เกี้ยวคอง
ก.จ. 24	ถินคองคองพบ		ชนมก
โคลง 171	เอาใส่สินสอดทอง	มัดหมั้น	ขันหมาก
โคลง 410	มงคลสมรสชอบ	ใจฝ่ายสาวนา	ขันหมากเอก
คอกสร้อย 60	คู่หนึ่งคองปิดกันขันหมาก	เออ	ประตู่เงิน
สักรา 7	แต่งงานบุญสมสู่คู่บ่าวสาว		รดน้ำ
กร. 3/21	มาร่วมก่อนงานครอง	เพื่อนพร้อง	สุกกิม
ส.ว. 0/4	ไปทานเลี้ยงกิจสำคัญอย่าพลาด		ลงขัน

- ประเพณีเกี่ยวกับการตาย ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับศพ ได้แก่ ลูกหลาน, ญาติ และสัปเหร่อ เมื่ออาบน้ำศพเสร็จแล้วจะนุ่งผ้าให้ศพ หวีผม รดน้ำศพด้วยน้ำหอม เอาเงินใส่ปากศพ ซึ่งถือว่าเป็นค่าเดินทางของผู้ตายสำหรับเดินทางไปสวรรค์ ส่วนการมัดศพจะใช้เชือกหรือด้ายมัดศพ 3 เปลาะ ที่คอ ที่มือ และที่เท้า เรียกว่า ตราสัง แล้วเอาผ้าขาวห่อศพ ให้ลายผ้าสำหรับขมวดอยู่ทางคันทัว ใช้ด้ายดิบเส้นใหญ่ขนาดนิ้วมือมัดศพเป็น

เปาะไ้ว 5-8 เปาะ แฉ้วยกศพที่มีไ้ววางลงในโลง หันหัวไปทางทิศตะวันตก ปัจจุบัน การเคารพศพนั้นนิยมนำพวงหรีดมาเคารพศพ ที่พวงหรีดจะเขียนชื่อเจ้าของหรือคณะบุคคลที่เป็นเจ้าของพวงหรีด ตอนกลางคืนจะมีการสวดอภิธรรมหน้าศพ พระจะสวดสังคะ จะสวดตลอดทั้ง 3 คืน หรือ 7 คืน แล้วแต่กำหนดการตั้งศพ เมื่อครบกำหนดการตั้งศพแล้วจะมีพิธีเผา ก่อนเผาจะพูนน้ำมะพร้าวอ่อนล้างหน้าศพเพื่อให้ศพสะอาดปราศจากมลทิน ระหว่างนั้น พระจะสวดมนต์และทำพิธีชักผ้าบังสุกุล โดยนำกิ่งไม้ไผ่วางบนศพลงข้างข้างสุกุล นิมนต์พระสงฆ์มาชักผ้าบังสุกุล เสร็จแล้วจึงเผาศพ ส่วนการไ้วทุกข์ ชาวชนชั้นนิยมนิมนต์ลงถาดด้วยผ้าสีค่า ซึ่งก็เหมือนกับประเพณีของคนไทยในท้องถิ่นอื่น ๆ จะไ้วทุกข์กี่วันแล้วจะกำหนดกันเอง จะเป็น 50 วัน 100 วัน หรือ 1 ปี เป็นอย่างมาก ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

ปัญหาโจ๊ก		ธงโจ๊ก
กาพย์สุรางคนางค์ 19	มัจฉีมีบัวหมอง	สัปเตหฺร
ส.ก. 3	เขาจักไสศพเคยพบพาน	โลง
กาพย์ยานี 57	มาลาเคารพศพ	พวงหรีด
ส.ก. 76	พระสวดเสียงยานยาน ตั้งเสวรา ทรวงนา	สังคะหะ
กาพย์ยานี 107	ภิกษุชาน ชักกุณา	บังสุกุล
ส.ก. 100	เป็นสี ไ้วทุกข์ สุขฤา	ค่า

ส่วนการทำศพของคนจีนนั้น จะมีการเผาศพกระดาเงิน กระดาทองส่งไปให้คนผู้ตายแล้ว หรือมีการทำกงเต็ก คือ มีพระจีนมาสวดได้กับศพ และมีญาติพี่น้องมาร่วมในพิธี ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

ปัญหาโจ๊ก		ธงโจ๊ก
น. 231	เป็นการตั้ง พิธีสวด สาธยาย	กงเต็ก

6.2 ประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อ เป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อ เช่น คนไทยเชื่อในเรื่อง "ขวัญ" มีการทำขวัญ ส่วนคนจีนเชื่อในเรื่องเทพธิดาประจำดวงจันทร์ จึงมีการไหว้พระจันทร์ เป็นต้น

การทำขวัญเป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อว่าคุณทุกคนมีขวัญคุ้มครองตัวอยู่เป็น

ของขวัญให้มีความสุข และถ้าขวัญที่หายไปจากตัว อาจมีนัย ไปสู่คนที่เห็นใจได้โดย อี
ความทุกข์ หรืออาจถึงแก่ชีวิต ดังนั้น การทำขวัญจึงเป็นการเรียกขวัญได้มาอยู่ประจำที่
เพื่อความเป็นสิริมงคล คนไทยเรานิยมทำขวัญเมื่อถูกคนจะไปเล่นงานหาทอนแถมงาน
เถาะ เป็นต้น และตามประเพณีการบวชของไทยเรา จะต้องมีการทำขวัญนาค เว้นแต่
พิธี นาคหรือบวชจะต้องแต่งตัว บ่งขาวหนุ่มขาว โขนหัว โขนก้น แล้วเข้าไปนั่งกลางวงผ้า
ความกลางล้อมแม่ เจ้าพี่นาง มีพรสหาย พลธำมรงค์ที่ได้อุ้มร่วมพิธี มีเครื่องอัฐบริขารและ
เครื่องบายศรีวางไว้ตรงหน้า เมื่อทุกอย่างพร้อมแล้ว หมอขวัญจะกล่าวคำเรียกขวัญ หรือบท
ทำขวัญ ถวายทานองที่ไฟระย้า ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า แห่น้ำขวัญ หรือแห่น้ำขวัญ มีเนื้อความ
กล่าวถึงชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เริ่มเป็นตัว บิดามารดาเลี้ยงมาด้วยความรักจนโตเป็นผู้ใหญ่ แล้ว
กล่าวถึงบุญคุณของบิดามารดาว่า ประมาธค่ามิได้ เป็นต้น เมื่อหลังจากนี้จะบอกวัน เดือน
เดือน หรือเรียกว่า วัดแวน ไปจนจบบทแล้วมา 3 รอบ แล้วไปแก้ผ้าหัว ข้อม
และแขน หลังจากนั้นก็หลั่งขุมทุกบทแล้ว นาคจะถูกแห่แล้วลงกลอง 3 รอบ เจ้าพี่นางได้ประ
โสรจข้าวตอกทอดไม้ มีให้รับร่ำลงเป็นอันว่าเสร็จพิธีทำขวัญนาค นี้เป็นวิธีทำขวัญนาค
ไปทั่ว มีการจัดขบวนแห่นาค ได้อีกจำนวนมาก และเนื่องจากพิธี มารดาอุ้มโอรสจิ๋ว อุ้ม
พี่น้องช่วยกันถือเครื่องอัฐบริขาร เครื่องไทยธรรม พลธำมรงค์สิ่งอื่น ๆ ก่อนให้ถือบวช
จะมีการให้ 3 ลา แล้วทรงบวชก็เริ่มบวชเอง มีผู้ยกธำมรงค์ถวายด้วยของนางไป
สวดสวด เมื่อถึงวัดจะแห่เวียนรอบอุโบสถไปทางซ้าย 3 รอบ เป็นการแสดงความเคารพ
ต่อพระพุทธศาสนา หลังจากนั้นจุฑามาศเตียนบูชาเสมาหน้าพระอุโบสถ ไปรยทาน แล้วจึงให้
พระอุโบสถ ต่อจากนั้นก็เป็นที่หน้าของพระอุปัชฌาย์จับไป ตัวอย่าง "โอง" เช่น

ปัญหาโจก				ข้อใจ
ส.ร. 90	ศรีศรีศรีคุ้ม	ก.ของทน		เรือนแก้ว
	นางจักษ์เพื่องมกล	แม่ทอง		ข้าวสุก
โอง 116	ส่วนหล่อนสิ่งข้า	ก่อนเจ้าบวชเวียน		ผู้วัดนาค
คร. 521	เอือนค่านอง	ร้องประสาน	ขานเสนาะ	นาค
โอง 180	เอาหน้าคนาถนี้	หมู่รัง		นาคบวช

ส่วนการไหว้พระจันทร์นั้น เก็บเทศกาลสารทนิมไถ่ของจีน และเชื่อกันว่าพระจันทร์เป็นเทพธิดา พิธีไหว้พระจันทร์จึงเป็นเรื่องของผู้หญิง แต่ผู้ชายเขามาร่วมกันร่วมร่ำเริงให้เสื่ยรโกเศศ ได้อธิบายเกี่ยวกับเทศกาลไหว้พระจันทร์ของจีนว่า

... ตามนิยายชาวบ้านของจีนเล่าว่า เมื่อที่พระจันทร์เทพธิดาเป็นนางมยุรยู่ปางามรับนางเสี่ยวหงอ หรือ จิงออ เป็นภริยาของ เขาหัว ขุนนางนายทหารของพระเจ้าเจียวเต้ นางเสี่ยวหงอได้กินยาวิเศษแล้วเหาะขึ้นไปอยู่กับพระจันทร์ ภายหลังนางไปกินเอาน้ำอมฤตของแม่เจ้าไซช่วงบ่อเทพนาคาความกิน นางจึงไปพาสละใจแม่เจ้า คงมีความงามอยู่เสมอ เมื่อถึงฤดูทวันาบูบี่ นางมีเมกลาจิตเอาน้ำอมฤตพระพรลงมาในมนุษย์โลก คนชั่วได้รับน้ำอมฤตก็ข่มขืนองงามออกนอกภพครองเป็นเบรนาความบุญสมบูรณาได้ มนุษย์จึงนำข้าวมาทำเป็นขนมโก๋ทำพิธีสมโภชเลี้ยงบุญและภักชนมโก๋กัน เพื่อขอบคุณพระจันทร์ในวันเกิดของฝ่าย ...¹

ส่วนทางประวัติศาสตร์ก็กล่าวว่า การไหว้พระจันทร์ของจีนเพื่อแสดงความระลึกถึงวันซึ่งดาหลามักกันฬากการปฏิวัติ โดยการซ่อนอาวุธไว้ในขนมที่ทำในไหว้ เป็นต้น ก็ยังทำ "โจ๊ก" เช่น

	มีชูลาโจ๊ก	บงโจ๊ก
โหลง 630	เจ๊ก เช่นเห็นมากมี	ไปวันาวอนมี
โหลง 245	จีนจามม่วยอาเสียบ	มโนมก
		ไหว้พระจันทร์

- คุนจีน เป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ของจีน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดมาจากความเชื่อเกี่ยวกับการแสดงความเคารพกัวิญญาณของบรรพบุรุษ และโดยทั่วไปแล้ว คนจีนจะสังสนบุตรหลานของตนไ้มีความกตัญญูพลวที่ ได้ความรึกเคารพพ่อแม่ทาบรดา ผู้ปกครองบุตร การแสดงความกตัญญูของคนจีนในขณะที่มีความรูกายังมีตัวค้อยู่ ก็โดยการเซื่อสังคาสังสอย และทำนบนิทานวาทหรือบรรพบุรุษตายไปแล้ว ถูกหลานจะมีพิธีค่าง ๆ ที่แสดงถึงการเคารพบรรพบุรุษ

¹ เสื่ยรโกเศศ วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย หน้า 206-207

เช่น มีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษในเทศกาลต่าง ๆ ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน ซึ่งเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีน และนับว่าเป็นวันที่มีอายุเพิ่มขึ้นอีกปีหนึ่ง ไม่ว่าจะเกิดวันใดในปีก่อน เมื่อถึงวันที่ 1 เดือนอ้ายของจีนก็จะนับอายุเพิ่มขึ้นอีก 1 ปี ในวันที่ 30 ของเดือน 12 เป็นวันไหว้วันที่ 1 เดือนอ้ายเป็นวันถือ คนจีนจะไม่ทำอะไรเลย ไม่กวาดบ้าน หรือพูดคำที่ไม่เป็นมงคล ในเทศกาลนี้จะมีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษด้วย เพราะเชื่อกันว่า ยิ่งเซ่นไหว้บรรพบุรุษเคร่งครัดเท่าใด จะทำให้คนยิ่งเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นเท่านั้น ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
โคลง 164	ถ้ามีเซ่นไหว้	ตรุษจีน
ภูซคงประยาต 23	ประกอบกาลขนมเซ่ง	ตรุษจีน

6.3 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ได้แก่การทำบุญเทศกาลสารทไทย วันออกพรรษา อาสาฬหบูชา มาฆบูชา และวิสาขบูชา เป็นต้น มีปรากฏอยู่ใน "โจ๊ก" ดังจะแยกกล่าวต่อไปนี้

- เทศกาลสารทหรือสารทไทย ตรงกับวันสิ้นเดือน 10 ชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตรกันทั่ววัดด้วยกระยาสารทและกล้วยไข่ แต่ก่อนชาวบ้านจะทวนกระยาสารทกันเอง แต่ในปัจจุบันมักจะซื้อที่เขาทำขายสำเร็จแล้ว เพราะสะดวกสบายกว่าทำเอง ส่วนผสมของกระยาสารทมี ข้าวเม่า ข้าวตอก ถั่ว งา และมะพร้าวคั้นกะทิกับน้ำตาลให้เหนียวเกาะกันเป็นปึก เวลาตักบาตรจะตักปนกันไปทั้งข้าวและกระยาสารท เมื่อตักบาตรเสร็จชาวบ้านจะกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว กระยาสารทและกล้วยไข่นี้ถือเป็นอาหารทำบุญประจำเทศกาลสารท หลังจากที่ทำบุญเสร็จแล้ว ชาวบ้านจะแจกกระยาสารทแก่กันและกัน เป็นการแลกเปลี่ยนรสกระยาสารทเพื่ออวดฝีมือในการทำซึ่งกันและกัน ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
ร. 23	เดือนสิบกว่นขนมแล้ว	ถวายสงฆ์
โคลง 303	วันก่อกองบุญข้าว	เซตสันเดือนสิบ
		สารทไทย

- วันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันสำคัญทางศาสนาวันหนึ่ง คือ เป็นวันที่พระภิกษุสงฆ์จะทำปวารณาแทนการทำอุโบสถ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้พระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นพระภิกษุสงฆ์จะออกธุดงค์ไปยังที่ต่าง ๆ เพื่อโปรกสัตว์ ชาวบ้านจะพากันไปทำบุญตักบาตรถวายข้าวต้มหาง หรือลูกโยน เรียกว่าตักบาตรเทโว เมื่อเสร็จจากการทำบุญก็จะแจกข้าวต้มหางกันเพื่อเป็นการอวดฝีมือ เช่นเดียวกับเทศกาลสารท คืออย่าง "โจ๊ก" เช่น

	ปัญหาโจ๊ก	ธงโจ๊ก
กลอน 1	หนึ่งใส่บาตรอาคมออกนอกพรรษา	เทโว
ช. 23	ออกพรรษาเราใส่บาตรคนดลาลคลำ	เทโว
โคลง 376	บุกรมีหางห่อข้าว ภายใน	ลูกโยน

- วันสำคัญทางศาสนาที่ปรากฏใน "โจ๊ก" ได้แก่วัน มาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา

- วันมาฆบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 หรือเดือน 4 ในบางปี มีความสำคัญคือ เป็นวันที่ตรงกับวันจาตุรงคสันนิบาตในสมัยพุทธกาล เป็นวันที่ประจวบสังข์ 1250 รูป โดยมิได้นัดหมาย

- วันวิสาขบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือเดือน 7 ในบางปี มีความสำคัญคือ เป็นวันคล้ายวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพาน ของพระพุทธเจ้า ซึ่งเหตุการณ์ทั้ง 3 นี้ เกิดขึ้นในวันและเดือนเดียวกัน ต่างกันแต่ปีเท่านั้น

- วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 มีความสำคัญคือ เป็นวันที่สังฆรัตนะได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นวันที่พระพุทธเจ้าประทานอุปสมบทแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งถือว่าเป็นภิกษุสงฆ์รุ่นแรก และแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรก เรียกว่า ปฐมเทศนา

ในวันสำคัญทั้ง 3 วันนี้ ชาวบ้านจะไปทำบุญ ถวายพระที่วัด เอาดอกไม้ธูปเทียนเทียนรอบอุโบสถเพื่อระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย ตัวอย่าง "โจ๊ก" เช่น

น. 62 มะหนึ่ง พอถึงปี ก็ขึ้น มะคา - มะระ
 ภาพยานี 107 วันเคยเวียนเทียนบูชา วิสาขะ
 ลอกสร้อย 35 เกือบแปดนายเรียกร้องพร้องเสมอ อาสาอัน

7. การกล่าวถึงบุคคล บุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น อำเภอสันนิคมมาช้านาน จนชั่วลูกชั่วหลาน เป็นที่รู้จักกันดีในท้องถิ่น ชาวพนัสนิคมรักใคร่นับถือ ถอดถอนสิ่งที่ชาวพนัสนิคมเคารพบูชา จึงได้รับเกียรติจากผู้ออกใจนำมาตั้งเป็นธงใจ กังทวยอย่างยกย่อง

ท. 34

ธงใจ

บรรพทิศบวชอยู่ตัว	อาราม	พระ
กระเบื้องเกียรติขอถาม	ศัพท์ไว้	ถัก
ผิวกายแบ่งรับตาม	ชายหญิง นาค	วรรณ
พระเถระผู้ใหญ่ไซ้	ศักดิ์ยอมมา	บุญ

- พระภิกษุธรรมนี้ หรือชาวพนัสนิคมเรียกว่า "เจ้าคุณวัน" เป็นที่รักใคร่นับถือของชาวพนัสนิคม ได้รับการยกย่องว่าเป็นพระสงฆ์ที่มีความสุจริตเป็นที่ตั้ง ท่านเป็นอดีตเจ้าคณะประจำอำเภอสันนิคม และอดีตเจ้าอาวาสวัดพลับ (บ้านชานน้อย) ปัจจุบันถึงแม้ว่าท่านจะมรณภาพไปแล้ว แต่ชาวพนัสนิคมส่วนใหญ่ก็ยังระลึกถึงท่านอยู่

กลอน 102 นามพระสงฆ์ ใจเย็น เป็นสมภาร พระครูประสาธนา

- พระครูประสาธนาสนกิจ นามเดิมว่า เที่ยง ชาวบ้านนิยมเรียกว่า "มหา" เป็นเจ้าอาวาสวัดกลางชุมมวาส ได้ชื่อว่าใจเย็น ชาวบ้านเคารพรักท่านทั่วทั้งไป

โคลง 352 นามเข้างเจนนิจ หายใจก็ มหาเสมอ

- มหาเสมอ ก็คือ พระมหาเสมอ โสภโธ รองเจ้าอาวาสวัดพลับ (บ้านชานน้อย) ปัจจุบันเป็นเจ้าคณะตำบลพนัสนิคม เป็นประธานชมรมใจอกอำเภอสันนิคม เป็นผู้เชี่ยวชาญทางการเล่นใจเป็นอย่างมาก มีความสามารถในการนำร้อยกรองเกือบทุกประเภทมาสร้างเป็น "ใจ" ตั้งมั่นในท้องถิ่นอำเภอสันนิคมและในบรรดาผู้ที่รักการเล่นใจทั้งหลายต้องรู้จัก "มหาเสมอ" กันแทบทุกคน

โคลง 66 เป็นหมอสอยตายถูก แหมแน หมอทองคำ

- หมอทองคำ หรือนายทองคำ สุวรรณจิตต์ อดีตเป็นอนามัยอำเภอสันนิคม อยู่

หมอ แต่นายทองคำก็เป็นอามั้ยอำเภอช่วยรักษามคนไข้ทั้งอำเภอ จนชาวบ้านมักจะเรียกกันว่า หมอทองคำ ปัจจุบันย้ายไปเป็นอามั้ยจังหวัดอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ปัญหาคือ

ธงใจ

ส.ว. 11 สืบกันมาสกุลช่างทางวัดหลวง

น้ำฟ้า

- น้ำฟ้า เป็นนามสกุลของนายสังวาลย์ที่ตกงานประจำตัววัดหลวง ซึ่งชาวบ้านรักใคร่นับถือมาก ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว

ปัญหาคือ

ธงใจ

ก.จ. 117 ไชวานนามสกุล

ศิริโยธิน

- ศิริโยธิน เป็นนามสกุลของนายนิพนธ์ อดีตเกษตรนิเทศบาลเมืองพนัสนิคม และนายสันต์ ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการจำหน่ายสุรา หรือ "โรงเหล้า" ในเขตอำเภอพนัสนิคม มีเป็นตระกูลใหญ่และถึงรกรากอยู่กันมานาน จนเป็นที่รู้จักกันดีในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม

จ. 53

ธงใจ

จักขวนกลองยาวไพฑูริ

น้ำ

ว่ากิจวัตรค่านนี้ไ้กันเกร่อ

หลวง

เป็นสามีมองมารดาของพวกเธอ

พ่อ

รักมอเอนอร์เพื่อนับ ครัว เอยมี

ตัว

- หลวงพ่อตัว เป็นพระพุทธรูปที่แกะสลักด้วยไม้ ประดิษฐานอยู่ที่วัดหัวถนน ตำบลหัวถนน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่มากราวหนึ่งร้อยกว่าปีว่า หลวงพ่อตัวองค์จริงอยู่ที่เวียงจันทน์ ชาวลาวที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ข้างวัดหัวถนนระลึกถึงหลวงพ่อก้าวที่เมืองเวียงจันทน์ที่พวกเขาเคยเคารพนับถือ จึงได้สร้างหลวงพ่อก้าวจำลองขึ้น โดยแกะสลักจากไม้แก้ว ซึ่งเขาเรียกว่าแก้ว ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นเลื่อมใสในความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อก้าวมาก มีการเข้าทรง เพื่อขอความช่วยเหลือต่าง ๆ และเมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ทุกปี ชาวบ้านจะนิมนต์หลวงพ่อก้าวขึ้นประดิษฐานบนเกวียน การอัญเชิญหลวงพ่อก้าวขึ้นจะต้องมีพิธีการที่ถูกต้องด้วย แห่หลวงพ่อก้าวไปรอบ ๆ หมู่บ้านหัวถนน เมื่อแห่เสร็จก็จะสงฆ์นำหลวงพ่อก้าว ให้พระสงฆ์เป็นผู้สรงน้ำก่อน ต่อมาเป็นคนดูแลรักษาแล้ว

จึงให้ประชาชนทั่วไปลงไปฝังได้ เป็นอันเสร็จพิธี และทุกวันนี้ 15 ค่ำ เดือน 5 จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเปิดทองหลวงเพื่อตัวด้วย

8. ร้านค้า เป็นร้านค้าที่อยู่ในท้องถิ่นอำเภอพนมดงรักมานานจนเป็นที่รู้จักกันใน
ปัญหาโจก ทองโจก

ส.ว. 11 เป็นร้านรวงขายสินค้ามากมาย
- ใต้ฟ้า เป็นร้านขายเฟอร์นิเจอร์ขนาดใหญ่ และขายมานานจนเป็นที่รู้จักกันใน
ท้องถิ่นอำเภอพนมดงรัก

ปัญหาโจก ทองโจก

ก.จ. 157 ร้านขายอาหาร บุกรต

- บุกรต เป็นร้านขายอาหาร ชาวบ้านเรียกว่า ร้านเจ๊กเต็ง ขายอาหารมา
นาน และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในท้องถิ่นอำเภอพนมดงรัก

จากการศึกษาสภาพทางสังคมที่ปรากฏใน "โจก" นั้นจะเห็นได้ว่า "โจก" สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ลุ่มปนทราย มีป่าเขาและลำน้ำลำคลองในท้องถิ่น ได้แก่ คลองหลวง ซึ่งชาวบ้านลำนน้ำในลำคลองลำนี้ทำนา ทำสวน และทำไร่ ทั้งนี้ การผลิตของชาวบ้านก็คือ การทำนา ส่วนการทำสวน และการทำไร่สวนโดยชาวบ้าน อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นหมู่บ้าน ยามว่างจากการทำนา ชาวบ้านจะจับปลาทำโจก เพื่อเป็นอาหารในครอบครัว หากจับได้มากจึงนำไปขายถึงตลาดสดเทศบาลเมืองพนมดงรัก นอกจากนี้ ยังมีผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นซึ่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญคือ เครื่องจักสานทำด้วยไม้ไผ่ ชาวบ้านจะทำเครื่องจักสานในยามว่างจากการทำนา ส่วนอาชีพอื่น ๆ ที่ปรากฏ เช่น การเลี้ยงไก่ เลี้ยงไก่ดำ และอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

"โจก" ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวพนมดงรักเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผาน ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง ความเชื่อเกี่ยวกับ มนต์ ผี ปีศาจ ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษ บาป บุญ และ ผลกรรม ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์

วันชัย ธรรมสาโรช และคณะ แนะนำให้อำเภอพนมดงรัก พิมพ์ในงาน
สงกรานต์จังหวัดบุรีรัมย์ 2515 หน้า 28-30

เกี่ยวกับค่านิยม ชาวบ้านที่มีอายุสูงมักนิยมนุ่งผ้าโจงกระเบน เด็ก ๆ จะนิยม
ไวย้มแกละ หรือฉมเปี้ย และเด็กผู้หญิงจะใส่จัมปิ้งให้ นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังนิยมกำหมาก
ทั้งนิยมกล่าวเป็นสำนวน สุภาษิต คำพังเพย เพื่อสั่งสอน หรือเตือนสติลูกหลาน หรือคนใกล้
ชิดสนิทสนม ชาวพม่าส่วนใหญ่มักยึดมั่นในคำสอนทางพุทธศาสนา นิยมการให้ทาน ถอด
จนนิยมการเสี่ยงโชค เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

สิ่งที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกอย่างหนึ่งของชาวพม่า คือ การเล่น ซึ่งมีทั้งการเล่นของเด็ก และการเล่นของผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนอารมณ์ ขณะเดียวกัน
การเล่นบางอย่างก็เป็นการออกกำลังกายที่ดีด้วย

ส่วนประเพณีที่ปรากฏใน "โจ๊ก" นั้น จะมีทั้งประเพณีเกี่ยวกับชีวิตใบกรรมกร
ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน และประเพณีเกี่ยวกับการ
ตาย ประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อ ได้แก่ประเพณีเกี่ยวกับการทำขวัญ การให้
จันท์ ถอดจันเทศกาลครุฑจีนของชาวจีนในท้องถิ่น และประเพณีเกี่ยวกับศาสนา
ประเพณีเกี่ยวกับการทำบุญเนื่องในโอกาสต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ประเพณีต่าง ๆ ของชาว
พม่าส่วนนั้นเหมือนกับประเพณีของคนที่อยู่ในท้องถิ่นภาคกลางทั่ว ๆ ไป

และเนื่องจากความรู้ส่วนหนึ่งที่ผู้ออกโจกนำมาใช้สร้าง "โจ๊ก" เป็นความรู้เกี่ยวกับ
สภาพแวดล้อมใกล้ตัว ดังนั้น "โจ๊ก" จากอำเภอพม่าจึงมีเรื่องราวถึงบุคคล สถานที่
ร้านค้าในท้องถิ่น ซึ่งชาวพม่ารู้จักกันดี จากการศึกษาสภาพทางสังคมดังกล่าว แสดง
ว่า "โจ๊ก" เป็นเครื่องสะท้อนสภาพสังคมและอุปนิสัยของคนในท้องถิ่นอำเภอพม่า จึงหวัง
ทศบุรี

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษา "โจ๊ก" จากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" ของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อจำแนก "โจ๊ก" ของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อการศึกษาสภาพสังคมที่ปรากฏอยู่ใน "โจ๊ก" ของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
4. เพื่อรวบรวม "โจ๊ก" ของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ออกสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากวิทยากร ซึ่งเป็นผู้ออกโจ๊ก จำนวน 7 คน ที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในระหว่างเดือน มิถุนายน 2525 - พฤษภาคม 2527 โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ 2 วิธี คือ ขั้นแรก คือติดต่อหาหาผู้ออกโจ๊ก เพื่อให้เป็นวิทยากร ขั้นที่สอง ออกเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์จากปากคำของวิทยากร ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการเล่นโจ๊ก ความหมายของคำว่า "โจ๊ก" วิธีการเล่นโจ๊ก อุปกรณ์การเล่น ประสมการณ์ในการเล่น วิธีการออกโจ๊ก และข้อคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นโจ๊กของวิทยากร ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาโจ๊กและธงโจ๊ก

นั้น เก็บจากแผ่นโจกที่วิทยากรเคยนำออกมาให้คนได้ทาบเล่นกันแล้ว และจากสมุดบันทึกของวิทยากร สำหรับข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับ "โจก" ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นภูมิทั่ว ๆ ไป ของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ตลอดจนเอกสารที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวិเคราะห์นั้น ได้รวบรวมจากห้องสมุด และหน่วยงานต่าง ๆ หลังจากนั้นได้แบ่งแยกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นภูมิทั่ว ๆ ไป ของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี และข้อมูลจากแผ่นโจก ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากสมุดบันทึกของวิทยากร

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เกี่ยวกับวิทยากร วิทยากรผู้ให้ข้อมูลมีจำนวน 7 คน ทั้งเป็นชาวพนัสนิคม และเป็นผู้ชายทั้งสิ้น มีอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป จนถึง 72 ปี วิทยากรเป็นพระ 2 รูป รับราชการครู 4 คน และค้าขาย 1 คน จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า วิทยากรล้วนแต่เป็นผู้มีความรู้วิชาการต่าง ๆ มีความสามารถในการนำคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ มาสร้างโจก มีประสบการณ์กว้างขวาง และมีไหวพริบ สติปัญญา ตลอดจนมีความรักที่จะศึกษาและถ่ายทอด "โจก" เป็นอย่างยิ่ง

2. ผลการรวบรวมและจำแนกข้อมูล "โจก" ที่เก็บรวบรวมจากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เพื่อนำมาศึกษาครั้งนี้ สามารถจำแนกโจกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 โจกภาพ

2.2 โจกถ้อยคำ

2.1 โจกภาพ หมายถึง ปริศนาภาพซึ่งต้องแปลความหมายของภาพเป็นคำตอบ หรือธงโจก

2.2 โจกถ้อยคำ หมายถึง ปริศนาถ้อยคำที่แต่งคำทายด้วยร้อยกรองประเภทต่าง ๆ คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ และกลอน ปริศนาถ้อยคำนี้จะมีคำตอบหรือธงโจก

เป็นรูป จุดหนึ่งจะมีคำตอบตั้งแต่ 1 คำ ขึ้นไป ส่วนมากจะมีคำตอบเป็น 4 คำตอบ และ 8 คำตอบ ในการจำแนกใจโคฟีจรรณาจากของใจ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 วิธี คือ

2.2.1 จำแนกใจโดยก่าตบลักษณะของภาษาสามารถจำแนกได้

8 แบบ ดังต่อไปนี้

2.2.1.1 คำพยางค์เดี่ยว

2.2.1.1.1 เล่นเสียงพยัญชนะต้น

2.2.1.1.2 เล่นเสียงพยัญชนะท้าย

2.2.1.1.3 เล่นเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย

2.2.1.1.4 เล่นเสียงสระ

2.2.1.1.5 เล่นเสียงวรรณยุกต์

2.2.1.2 คำหลายพยางค์

2.2.1.2.1 เล่นเสียงพยางค์หน้า

2.2.1.2.2 เล่นเสียงพยางค์กลาง

2.2.1.2.3 เล่นเสียงพยางค์ท้าย

2.2.1.3 คำคู่

2.2.1.3.1 เล่นคำคู่เพื่อเน้นความ

2.2.1.3.2 เล่นคำที่มีความหมายตรงกันข้าม

2.2.1.3.3 เล่นคำที่นิยมใช้กล่าวคู่กัน

2.2.1.3.4 เล่นคำที่เป็นสำนวน

2.2.1.4 คำคล้อง

2.2.1.5 คำพวน

2.2.1.5.1 พวนตามแนวตั้ง

2.2.1.5.2 พวนตามแนวนอน

- เล่นเสียงพยางค์หน้า

- เอนคำที่ตั้งเป็น ระบุ
- เอนเสียงพยัญชนะหลัง

2.2.1.6 การประสมคำ

- 2.2.1.6.1 ประสมคำที่เป็นสุภาพนิท
- 2.2.1.6.2 ประสมคำที่เป็นคำพังเพย
- 2.2.1.6.3 ประสมคำที่เป็นสำนวนโวหาร
- 2.2.1.6.4 ประสมคำที่เป็นชื่อบุคคล
- 2.2.1.6.5 ประสมคำที่เป็นชื่อสถานที่
- 2.2.1.6.6 ประสมคำที่เป็นชื่ออื่น ๆ
 - เป็นชื่อตัวอักษร
 - เป็นชื่อนักเขียน

2.2.1.7 คำต่อเนื่อง

2.2.1.8 เบิกเตล็ด

2.2.2 จำแนกใจถ้อยคำตามเนื้อหา สามารถจำแนกใจได้ 15 ประเภท

ทั้งต่อไปนี้

- 2.2.2.1 การทนายเกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ
- 2.2.2.2 การทนายเกี่ยวกับสัตว์
- 2.2.2.3 การทนายเกี่ยวกับพืช
- 2.2.2.4 การทนายเกี่ยวกับร่างกาย
- 2.2.2.5 การทนายเกี่ยวกับกิริยาอาการ
- 2.2.2.6 การทนายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ
- 2.2.2.7 การทนายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้
- 2.2.2.8 การทนายเกี่ยวกับอาหารการกิน
- 2.2.2.9 การทนายเกี่ยวกับบุคคล

- 2.2.2.10 การทลายเกี่ยวกับสถานที่
- 2.2.2.11 การทลายเกี่ยวกับสำนวน สุภาษิต คำพังเพย
- 2.2.2.12 การทลายเกี่ยวกับภาษา
 - 2.2.2.12.1 ภาษาลาวเวียง
 - 2.2.2.12.2 ภาษาจีน
 - 2.2.2.12.3 ภาษาอังกฤษ
 - 2.2.2.12.4 ภาษาบาลี - สันสกฤต
- 2.2.2.13 การทลายเกี่ยวกับวรรณคดี
- 2.2.2.14 การทลายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์
- 2.2.2.15 การทลายเกี่ยวกับศาสนา

3. การวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" นันทิจารณา ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

3.1 รูปแบบ มี

3.1.1 รูปแบบของโจ๊กภาพ เป็นภาพปริศนาพร้อมคำถาม หรือคำสั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการทลายโจ๊ก

3.1.2 รูปแบบของโจ๊กถ้อยคำ เป็นร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ดัง

3.1.2.1 โคลง นิยมแต่งโคลงสี่สุภาพ และโคลงกระทู้

3.1.2.2 กลอน นิยมแต่งเป็นกลอนสี่ กลอนหก กลอนสุภาพ กลอนสักวา และกลอนคอกสร้อย

3.1.2.3 กาพย์ นิยมแต่งกาพย์ยานี 11 และกาพย์สุรางคนางค์ 20

3.1.2.4 ฉันท์ นิยมแต่ง ฉันท์วิเชียรฉันท์ วสันตศีลฉันท์ ฤชงคประยาศฉันท์ กมลฉันท์ และอินทวงศ์ฉันท์

3.1.2.5 คำคล้องจอง

3.1.2.6 เบ็ดเตล็ด

3.2 กลวิธีในการสร้าง "ใจ" หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้สอนใช้เพื่อมา
ใช้สร้างปัญญาใจ และ ธงใจ มีดังนี้

3.2.1 วิธีการซ่อนเงื่อนงำ หมายถึง การซ่อนคำ หรือซ่อนความไว้
เพื่อให้ผู้ทายขบคิด หรือทำให้ผู้ทายเข้าใจช้า ๆ ไปทีละอย่างหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันผู้
ทายจะมั่นใจในคำตอบของตนว่าถูกต้อง แต่เมื่อปรากฏว่าผิด ผู้ทายจะต้องขบคิดเพื่อหา
คำตอบที่ถูกต้อง การซ่อนเงื่อนงำ มีทั้งการซ่อนเงื่อนงำในตัวปัญหาใจ และซ่อนเงื่อน
งำที่ธงใจ ดังนี้

3.2.1.1 การซ่อนเงื่อนงำในตัวปัญหาใจ แบ่งได้เป็น 3 วิธี

คือ

3.2.1.1.1 ใช้คำที่มีความหมายกว้าง

3.2.1.1.2 ใช้คำภาษาต่างประเทศ

3.2.1.1.3 ใช้การสะกดคำ

3.2.1.2 การซ่อนเงื่อนงำที่ธงใจ แบ่งได้ 4 วิธี คือ

3.2.1.2.1 ใช้คำวน

3.2.1.2.2 ใช้ภาษาต่างประเทศ

3.2.1.2.3 ใช้การหักคำ

3.2.1.2.4 ใช้คำตอบหลายคำ

3.2.2 ความชัดเจนของปัญหา

3.2.3 การใช้ถ้อยคำ

3.2.3.1 ภาษาปาก

3.2.3.1.1 คำภาษาชาวบ้าน

3.2.3.1.2 คำขยาย - คำคำ

3.2.3.2 คำสองแง่สองงาม

3.2.3.3 คำเลียนเสียงธรรมชาติ

3.2.3.4 คำภาษาต่าง ๆ

- คำภาษาลาวเวียง
- คำภาษาจีน
- คำภาษาอังกฤษ
- คำภาษาบาลี - สันสกฤต

3.2.3.5 การซ้ำคำ

3.2.3.6 คำสัมผัสอักษร

3.2.3.7 การเล่นคำ

3.2.3.7.1 เล่นเสียงพยัญชนะ

3.2.3.7.2 เล่นเสียงสระ

3.2.3.7.3 เล่นเสียงวรรณยุกต์

3.2.3.7.4 เล่นเสียงคำหลายพยางค์

- ซ้ำเสียงพยางค์หน้า
- ซ้ำเสียงพยางค์กลาง
- ซ้ำเสียงพยางค์หลัง

3.2.3.7.5 คำคู่

3.2.3.7.6 คำวน

3.2.3.7.7 เล่นการประสมคำ

3.2.3.7.8 เล่นคำต่อเนื่อง

3.2.3.7.9 เล่นคำคักต่อ

จากถววิธีในการสร้าง "โจก" ทั้ง 3 วิธี นี้ จะมีผลทำให้เกิดความเข้าใจของ
ปัญหา อันได้แก่

- ความเข้าใจที่เกิดจากวิธีการซ่อนเงื่อนงำของปัญหาอย่างแยบคาย ทำทลาย
ความรู้และความสามารถของผู้ทนาย
- ความเข้าใจที่เกิดจากความชัดเจนของปัญหาและผู้ทนายคิดว่าง่าย
- ความเข้าใจของปัญหาที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำที่ให้ความหมายชัดเจน ทำให้
ผู้ทนายมองเห็นภาพพจน์และเข้าใจความรู้สึกใ้ห้ยากทนาย
- ความเข้าใจของปัญหาที่เกิดจากการใช้คำสองแง่สองมุม

4. ศึกษาสภาพทางสังคมที่ปรากฏใน "โจก" ของอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาสภาพทางสังคมที่ปรากฏใน "โจก" นั้น จะเห็นได้ว่า "โจก" สะท้อน
ให้เห็นสภาพทางสังคมในถิ่นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

4.1 ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอพนัสนิคมที่ปรากฏใน
"โจก" จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเป็นที่ลุ่มปนที่ดอน มีป่าและเขา เช่น เขานางนม เป็นต้น
ส่วนลำน้ำสำคัญในท้องถิ่น ได้แก่ คลองหลวง ซึ่งชาวบ้านอาศัยน้ำในลำคลองสายนี้ ทำนา
ทำสวน และทำไร่ นอกจากนี้ยังมีห้วยน้ำมีใช้สำหรับเก็บกักน้ำอีกด้วย

4.2 การทำมาหากิน การทำมาหากินของชาวพนัสนิคมที่ปรากฏใน "โจก"
เป็นการทำนา ทำสวน และทำไร่ ยามว่างจากการทำนา ชาวบ้านจะจับปลาน้ำจืดเพื่อ
เป็นอาหารในครอบครัว หากจับได้มากจึงจะนำไปขายยังตลาดสดเทศบาลเมืองพนัสนิคม
นอกจากนี้ยังมีหัตถกรรมในท้องถิ่นซึ่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญ คือ การทำเครื่องจักสานด้วย
ไม้ไผ่ ชาวบ้านจะทำเครื่องจักสานไม้ไผ่ในยามที่ว่างจากการทำนา ถึงกระนั้น อำเภอ
พนัสนิคมก็ยังนับว่าเป็นแหล่งทำเครื่องจักสานใหญ่ที่สุดในจังหวัดชลบุรี ส่วนอาชีพอื่น ๆ ที่
ปรากฏมีบ้าง เช่น การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ปลูกส้ม และอาชีพหว่านไถ

4.3 ความเชื่อ ชาวชนสันนิคมมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่จะช่วยคุ้มครองให้มีความสุข ปสอภักย์จากภัยอันตรายทั้งปวง หรือ อำนวยประโยชน์บางอย่างให้ตามที่ปรารถนา ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ เชื่กรื่องการใช้คาถาอาคม หรือเวทมนตร์ทำเสน่ห์ให้คนรัก ใช้คาถาอาคมทำร้ายศัตรู หรือใช้คาถาอาคมปลุกเสกสิ่งของเพื่อให้สิ่งของนั้นศักดิ์สิทธิ์ สามารถป้องกันภัยอันตรายได้ ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม เชื่อในเรื่องเวลาที่เหมาะจะทำกิจการงานใด ๆ ให้สำเร็จ และนิยมให้พระที่วัดคำนวณหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมให้ ความเชื่อเกี่ยวกับโชคกลาง เชื่อในสิ่งนำโชค เชื่อในเรื่องดวง และเชื่อในเรื่องดวงสังขาร ความเชื่อเกี่ยวกับภูติ ผี ปีศาจ เชื่อในสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา แต่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือคน อาจได้คุณะหรือได้โทษก็ได้ ความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ บารมี บุญ และ ผลกรรม เชื่อว่าทำดีหรือทำบุญได้ขึ้นสวรรค์ ทำชั่วหรือทำบาปต้องตกนรก เชื่อว่าทุกคนย่อมได้รับผลแห่งการกระทำของตน เรียกว่า เวรกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ เชื่อในเรื่องการพยากรณ์โชคชะตา ราศี โดยอาศัยความรู้ทางดาราศาสตร์เป็นแนวทาง

4.4 ค่านิยม ค่านิยมของชาวชนสันนิคมที่ปรากฏใน "โจ๊ก" มีค่านิยมเกี่ยวกับการบ่งบอกร่างกายของผู้สูงอายุ ที่มักนิยมบ่งบอกร่างกาย ส่วนเด็ก ๆ จะนิยมบ่งบอกร่างกายแบบเปื้อน และเด็กผู้หญิงจะใส่จีบปักให้ นอกจากนี้ในผู้สูงอายุบางกลุ่มยังนิยมกินผลไม้รสเปรี้ยว เพราะเชื่อว่าการกินผลไม้รสเปรี้ยวจะทำให้แข็งแรงทนทาน ทั้งยังนิยมกินผลไม้รสหวาน สุกๆ ผลไม้รสเปรี้ยว เพื่อสั่งสอนหรือเตือนสติลูกหลานคนใกล้ชิดให้สำนึกตน ส่วนของ สุกๆ ผลไม้รสเปรี้ยว ส่วนหนึ่งมีพื้นฐานมาจากค่านิยมเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อในศีล 5 ศรัทธาในศาสนา ยึดศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ จึงแสวงงอกโดยการพูดให้ข้อคิด เป็นสำนวนที่เป็นสุภาษิต จากการศึกษาลักษณะทางสังคมที่ปรากฏใน "โจ๊ก" แสดงให้เห็นว่า ชาวชนสันนิคมส่วนใหญ่มีถือศาสนาพุทธ ยึดมั่นในคำสอนความพุทธศาสนา นิยมการให้ทาน เพราะถือว่าเป็นการสร้างบุญ สร้างกุศลอันยิ่งใหญ่ ตลอดจน การกล่าวอวยพร ก็นิยมกล่าวอวยพรตามคำให้พรของพระ ส่วนชาวชนสันนิคมที่นับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามมีบ้างแต่โดย

กัน เพราะข้อมูลจาก "โจ๊ก" ได้กล่าวถึงคัมภีร์ไบเบิลในศาสนาคริสต์ และสรุปไว้ใน
หาสนาอิสลาม เป็นต้น

ค่านิยมอีกประการหนึ่ง ซึ่งนับได้ว่าเป็นค่านิยมที่ชาวไทยทั่วไปก็นิยมกัน ได้แก่
ค่านิยมเกี่ยวกับการเสี่ยงโชค เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีการเล่นหวย เล่นไพ่
ตีไก่ ไฮโล บันเปะ จับยี่เกี๊ยะ และ โป้ เป็นต้น

4.5 การเล่น มีทั้งการเล่นของเด็ก และการเล่นของผู้ใหญ่ เล่นทั้งไม่พร้อม
และเล่นในที่กลางแจ้ง เช่น เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นปกติ การเล่นของเล่นที่
ร่วมเป็นการเล่นที่สามารถเล่นในบ้านหรือนอกบ้านได้ โดยไม่ต้องการบริเวณหรือพื้นที่มากนัก
การเล่นประเภทนี้ที่ปรากฏใน "โจ๊ก" มี หมากเก็บ บันไดงู เสือออกถึง ลอยเปะ และ
รูงนางเข้าห้อง ส่วนการเล่นของเด็กในที่กลางแจ้ง เป็นการเล่นที่กลางแจ้งพื้นที่ บริเวณที่
กว้าง ๆ ไม่สะดวกที่จะเล่นในบ้านหรือในบ้าน จึงมักเล่นกันกลางแจ้งนั่นเอง มีชื่อว่าเล่น
กล้วย กล้วยยาง กล้วย กล้วยหาง ชี้น้ำส่งเมือง ลูกแก้วลูกดิน และลูกข่าง นอกจากนี้
ก็ ยังมีการเล่นของผู้ใหญ่ ได้แก่ การเล่นหมากจุก ซึ่งถือว่าเป็นกีฬาไม่ว่า และการเล่น
กะหร่องซึ่งเป็นกีฬากลางแจ้ง

4.6 ประเพณี ประเพณีของชาวพม่าที่ปรากฏใน "โจ๊ก" มีดังนี้

- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตในครอบครัว ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด ผู้ที่เป็น
มารดาจะอยู่เฝ้าหลังจากคลอดบุตรแล้ว ประมาณ 7- 21 วัน ส่วนเด็กแรกเกิดหากมีอายุ
ครบ 1 เดือน จะมีการทำขวัญเด็กแล้วทำพิธีโกนผมไฟให้ เพราะเชื่อว่าผมศีรษะใคร
จะมากกว่าเก้ม นอกจากนี้ก็มี ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน โดยเริ่มจากฝ่ายชายจะนำ
ผู้ใหญ่ไปทามตามและสู่ขอฝ่ายหญิง มีการตรวจดวงชะตาเพื่อหาฤกษ์ยาม ฤกษ์แต่งงาน มี
การยกขันหมาก รคน้ำและเลี้ยงอาหารหลังจากยกน้ำแล้ว เป็นต้น ส่วนประเพณีเกี่ยวกับการ
การหาที่ปรากฏใน "โจ๊ก" ได้แก่ ประเพณีตัดผ้าบังสุกุลก่อนเผาศพ และชาวพม่านิยม
นิยมไว้ทุกข์ให้แก่ผู้ตาย โดยการแต่งกายด้วยผ้าดำ ส่วนประเพณีเกี่ยวกับการหาของ
เงินนั้นจะนิยมทำงูเต็ก คือมีพระเงินมาสวาทให้กับศพนั่นเอง

- ประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อ เป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อ ได้แก่ เชื่อในเรื่องขวัญ จึงมีประเพณีเกี่ยวกับการทำขวัญ เพื่อเรียกขวัญมาอยู่ประจำที่ และทำขวัญสู่ขวัญนาคในประเพณีเกี่ยวกับการบวช ส่วนคนจีนเชื่อบนเรื่องเทพธิดาประจำดวงจันทร์จึงมีการไหว้พระจันทร์ ตลอดจนเชื่อในเรื่องวิญญาณ จึงมีการเซ่นไหว้ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษในวันปีใหม่ ซึ่งเรียกว่า "ตรุษจีน" ทุกปี

- ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการทำบุญเนื่องในเทศกาลสารทไทย มีการทำบุญตักบาตรด้วยกระยาสารทและกล้วยไข่ การทำบุญในวันออกพรรษา มีการตักบาตรด้วยข้าวต้มหาง หรือลูกโยน เรียกว่า ตักบาตรเทโว นอกจากนี้การทำบุญเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาตลอดจนเวียนเทียนรอบอุโบสถ เพื่อระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา

4.7 การกล่าวถึงบุคคล จาก "โจ๊ก" ของอำเภพนัสนิคม มีการกล่าวถึงบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นมาช้านานจนชั่วลูกชั่วหลาน เป็นที่รู้จักกันดีในท้องถิ่น ชาวพนัสนิคมรักใคร่นักถือ จึงได้รับเกียรติจากผู้ออกใจคนมาตั้งเป็นมัจฉาโจ๊ก

4.8 การกล่าวถึงร้านค้า มีการกล่าวถึงร้านค้าที่อยู่ในท้องถิ่นอำเภพนัสนิคมมาช้านาน จนเป็นที่รู้จักกันดี

จากการศึกษา "โจ๊ก" จากอำเภพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จะเห็นได้ว่า โจ๊กภาพจะมีจำนวนน้อยกว่าโจ๊กถ้อยคำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ออกใจต้องใช้ทั้งความคิดที่แยบคาย ประกอบกับความสามารถในการวาดภาพควบคู่กันไป การสื่อความหมายด้วยภาพจึงต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัวเกี่ยวกับการวาดภาพเป็นด้วย หากจะให้คนอื่นวาดภาพได้ก็ยังไม่เหมือนกับผู้ออกใจคิดเอาไว้ แต่ในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่า นิยมนำปริศนาภาพมาเล่นทายกันในรายการต่าง ๆ ที่แพร่ภาพทางโทรทัศน์ ดังนั้นอิทธิพลจากสิ่งนี้อาจมีผลทำให้ผู้ออกใจสนใจที่จะสร้างภาพมากขึ้นก็เป็นได้ และจากการจำแนกโจ๊กถ้อยคำทั้งตามลักษณะของภาพที่แสดงได้ เห็นว่าผู้ออกใจมีความรู้ สามารถนำภาษามาเล่นได้อย่างมีระบบ ทั้งระบบเสียงและระบบคำ ถึงแม้ว่าบางครั้ง การสะกดการันต์อาจจะไม่ตรงกับการสะกดการันต์ใน

พจนานุกรมไปบ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการสื่อความหมาย ความเข้าใจระหว่างผู้ออกใจและผู้ทายใจแก่ประการใด ส่วนการจำแนกใจทามเนื้อหา ปรากฏว่าเนื้อหาใน "ใจ" นั้น เป็นความรู้ทั่วไป ซึ่งน่าจะมาจากสภาพแวดล้อมโลกทัศน์เป็นส่วนใหญ่จะมีสภาพแวดล้อมโลกทัศน์บ้าง ก็เป็นความรู้รอบตัว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ และความเป็นคนช่างสังเกตของวิทยากรผู้ออกใจ อาจกล่าวได้ว่า "ใจ" เป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้ และสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยของชาวพม่าในความเป็นคนช่างสังเกตอีกด้วย

เกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "ใจ" นั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบของใจภาพนั้นประกอบด้วยภาพปริศนา และส่วนใหญ่จะมีคำถามสั้น ๆ ประกอบด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการทายใจ แต่รูปแบบของใจถ้อยคำนั้นเป็นร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นตามความถนัดของผู้ออกใจแต่ละคน โดยทั่วไปแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ออกใจสามารถเขียนร้อยกรองได้ถูกต้องตามลักษณะบังคับทางคำประพันธ์เป็นส่วนใหญ่ มีการเล่นสัมผัสในทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ ทำให้ "ใจ" มีความไพเราะสละสลวย น่าสนใจ ซึ่งนับว่าเป็นแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเขียนภาพย่น 11 คือ ผู้ออกใจจะกระตุ้ในภาพย่นเหมือนกับโคลงกระตุ้ในโคลงสี่สุภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่เขียนได้ยากกว่าการแต่งภาพย่นธรรมดา จากการวิเคราะห์ ปรากฏว่า ร้อยกรองบางบทอาจมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ออกใจต้องการใช้คำให้มีความหมายตามต้องการ จึงทำให้มีคลั้งและบังคับทางคำประพันธ์ไปบ้าง จะอย่างไรก็ตาม รูปแบบของใจถ้อยคำ ก็เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยในความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของชาวพม่า ซึ่งตรงกับนิสัยของคนไทยแล้ว ๆ ไปด้วย

ส่วนกลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้าง "ใจ" อันได้แก่ วิธีการซ่อนเงื่อนงำ ความชัดเจนของปัญหา และการใช้ถ้อยคำนั้น จะเป็นสิ่งรุนแรงและเร้าใจให้ทายเกิดความสนุกสนานอยากทายใจ เป็นการฝึกสมองทดสอบปัญญา ใน "ใจ" แต่ละบทผู้ออกใจ อาจได้กลวิธีต่าง ๆ หลายวิธีก็ได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ตลอดจนความปัญญาของผู้ออกใจ และผู้ออกใจใหม่ ๆ ก็อาจมีวิธีการสร้าง "ใจ" ใหม่ ๆ ได้อีก ในอนาคต

เดียวกันผู้ท่ายก็ต้องเข้าใจวิธีต่าง ๆ ของผู้ออกโจ๊กจึงจะท่ายได้ถูกต้อง ตรงกับธงโจ๊กที่ผู้ออกโจ๊กตั้งไว้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินในการท่ายโจ๊ก ส่วนหนึ่งจะอยู่ที่ผู้ท่ายพยายามที่จะขบคิดปัญหาโจ๊กนั้น ๆ ให้ได้ แต่ถ้าหากปัญหาโจ๊กนั้นยากหรือซับซ้อนมากเกินไปผู้ท่ายก็คิดไม่ออกเป็นส่วนใหญ่ ก็อาจจะทำให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินหมดไป ดังนั้น ในการสร้าง "โจ๊ก" ผู้ออกโจ๊กควรสร้าง "โจ๊ก" เพื่อให้ผู้ท่ายได้ขบคิดปัญหาโจ๊กนั้น ๆ ออกด้วย จึงจะทำให้ปัญหาโจ๊กนั้นเป็นที่สนใจของผู้ท่าย และผู้ท่ายก็สามารถท่ายได้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน อาจกล่าวได้ว่า "โจ๊ก" เป็นสิ่งทดสอบความรู้ ความสามารถ และเชาวน์ปัญญา ทั้งยังเป็นสิ่งให้ความบันเทิงใจอีกด้วย

จากสภาพสังคมในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคมที่ปรากฏใน "โจ๊ก" นั้น จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วอำเภอพนัสนิคมจะมีสภาพสังคมคล้ายคลึงกับอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรี และคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่น ๆ ในท้องถิ่นภาคกลาง ไม่ว่าจะเป็น อาชีพหลัก คือการท้าวหา ความเชื่อ ค่านิยม การเล่น ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ ที่สะท้อนออกมานั้นมีทั้งสภาพสังคมในอดีต และสภาพสังคมในปัจจุบัน ทั้งนี้ย่อมเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั่นเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า "โจ๊ก" เป็นเครื่องสะท้อนสภาพสังคม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

หนึ่ง จากการศึกษา "โจ๊ก" จากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีนี้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปได้อีก ตามสภาพของข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจาก "โจ๊ก" ยังมีการเล่นอยู่เรื่อย ๆ ถึงแม้ว่าจะนาน ๆ ครั้ง แต่ก็อาจมีผลทำให้การจำแนกประเภทของข้อมูล รูปแบบ กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้าง "โจ๊ก" ตลอดจนสภาพสังคมในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีเปลี่ยนแปลงความไปด้วย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยฉบับนี้ได้มุ่งหมายที่จะอนุรักษ์ข้อมูลเกี่ยวกับ "โจ๊ก" บางส่วนไว้มิให้สูญหาย โดยรวบรวมไว้ในภาคผนวก และมุ่งที่จะเผยแพร่ การเล่นโจ๊กเพื่อให้คนทั่วไปรู้จัก เห็นคุณค่าของ "โจ๊ก" ตลอดจนนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะอาจจะใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ได้ เช่น อาจเล่นท่ายโจ๊กในห้องเรียน โดยใช้เนื้อหาในบทเรียนซึ่งเป็นการประเมินผล

การเรียนการสอนที่นักเรียนจะได้รับความสุขสนานเพลิดเพลิน ทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่ตลอดเวลาด้วย หรืออาจให้นักเรียนหัดสร้าง "โจ๊ก" ด้วยค่าประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ในวิชาเกี่ยวกับการแต่งค่าประพันธ์ หรืออาจให้เด็กหัดสร้างโจ๊กภาพในวิชาศิลปะ ซึ่งเป็นการวาดภาพที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบ "โจ๊ก" จากอำเภอพนัสนิคม กับ "โจ๊ก" จากอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรี และเปรียบเทียบกับ "มะตมึ" ซึ่งเป็นปริศนาร้อยกรองที่เล่นกันในจังหวัดอื่น ๆ
2. ควรศึกษา "โจ๊ก" ที่มีขงโจ๊กเหมือนกัน แต่ไม่ใช่เป็น "โจ๊ก" ส่วนวนของผู้ออกโจ๊กคนเดียวกัน เพื่อศึกษาวิธีการสร้างปัญหาโจ๊กว่า เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร
3. ควรศึกษาบทบาทของ "โจ๊ก" ในท้องถิ่นอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ਮਨੁਖੀ ਸੇਵਾ

บรรณานุกรม

กาญจนาภรณ์ (นามแฝง) สำนวนไทย บ้างสาสน์ 2513, 651 หน้า

กาญจนาภรณ์ นาคสกุล ระบบเสียงภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, 136 หน้า

การศาสนาและพิธีกรรมทวารวดี, โรงเรียน วิชาการศาสนาและพิธีกรรม พิมพ์ครั้งที่ 1

โรงพิมพ์กรมพุทธศึกษาทวารวดี 2526, 334 หน้า

กิ่งแก้ว อัครดิลก คติชนวิทยา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 366 หน้า

เกรียงศักดิ์ พัฒนาคะ ของดีเมืองไทย บ.พิเคราะห์การพิมพ์ 2516, 520 หน้า

จันทร์ ไพจิตร ประมวลพิธีมงคลของไทย มุสสุรณพระราชทานเพลิงศพ นางน้อย จันทน์

ฉาปนสถานวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร วันเสาร์ที่ 24 ธันวาคม 2526 กรุงเทพมหานคร

การพิมพ์ 2527, 221 หน้า

เจียม สดะเวทิน "วิธีสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาว่าด้วยอะไรเอ่ย" ประชาไท

4 - 8 พฤษภาคม 2516

เฉลิม ขงบุญเกิด ภาษาไทย ภาษาจีน เอกสารนิเทศการฝึกหัด นวปีที่ 159 หน้า

ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513, 159 หน้า

แฉล้ม สิริวิไล, พระมหา "ประเพณีของชาวอยุธยา" เสียงกรวย 4:35 - 11

กัญยาน - ตุลาคม 2519

ชาติ ราชวงษ์ อะตอม (ใจ) เอกสารประกอบคำบรรยาย 10 หน้า อักษร

ประสิทธิ์ นาคกรรพ ภาษา - พาสาร์ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร 2516,

156 หน้า

ศรี นาคยกุล เมืองทองของไทย ก้าวหน้าการพิมพ์ 2497, 451 หน้า

ทัศนีย์ ตานพวนิช คติชนวิทยา ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 2525, 343 หน้า อักษร

- ที่ว่าการอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและปัญหาต่าง ๆ ของอำเภอ.
พนสนิมคม จังหวัดชลบุรี 2524, 9 หน้า อักษรสำเนา
- ธรรมโกศจารย์, พระ บทกวีคำประพันธ์ของพระครูฉัตรโกศล พิมพ์ในงาน
 พระราชทานเพลิงศพพระครูฉัตรโกศล 15 พฤษภาคม 2509 โรงพิมพ์ประยูรวงศ์
 2509, 21 หน้า
- นพคุณ คุณาชีวะ บทบาททางการศึกษาของปรีศนาไทย วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย 2516, 130 หน้า อักษรสำเนา
- นันทนา ศิริโยธิน "จังหวัดชลบุรี" ท่องเที่ยวไปในประเทศไทย หน้า 111 - 113
 กรุงเทพฯ 2519
- นายสมอง (นามแฝง) "แนะนำจังหวัดชลบุรี" มหาดไทย 10:14 - 18 พฤษภาคม
 2519
- บุปผา ทวีสุข คติชาวบ้าน มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520, 249 หน้า
- ประมวล คิคคินสัน คติชนชาวบ้าน : การศึกษาในค่านามนุษยวิทยา โรงพิมพ์แพร่พิทยา
 อินเทอร์เนชั่นแนล 2521, 348 หน้า
- ผจญ สุวรรณวงษ์ มะหี ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 วิทยาลัยครูเพชรบุรี 2522, 58 หน้า
- ผ่องพันธ์ มณีรัตน์ มานุษยวิทยากับการศึกษาคติชาวบ้าน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2525,
 223 หน้า
- มะอบ โปษภุชณะ การละเล่นของเด็กภาคกลาง โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
 กระทรวงศึกษาธิการ 2522, 108 หน้า
- มะอบ โปษภุชณะ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และ ศิวะพร สุคนธพงเภา การละเล่น
ของเด็กไทย โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2522, 110 หน้า
- พิณทิพย์ พงุทธิพงษ์ วรรณกรรมแหล่งจากอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ปริณิธานิพนธ์
 กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 407 หน้า อักษรสำเนา

- พูนพิศมัย คีตกุล, ม.จ. ประเพณีพิธีไทย บรรณกิจ 2522, 341 หน้า
- เพ็ญแข วัจนสุนทร ค่านิยมในล้านวนไทย โรงพิมพ์วิทยากร 2522, 124 หน้า
- ไพฑูริย์ ลีสุวรรณ ศิลปชาวบ้าน สุริยบรรณ 2519, 245 หน้า
- ปิฎกโช จิตต์ธรรม ความเชื่อ : ศคิชาบ้าน อันดัม 5 ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครู
สงขลา 2522, 178 หน้า
- มนตรี ทราโมท การละเล่นของไทย โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์ 2497, 122 หน้า
- บุทร ตักศิโคชนนท์ สังคมศาสตร์ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมมนุษย์ พิมพ์ครั้งที่ 3
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2517, 1053 หน้า
- รศ.น. อุทัยผล หัตถกรรมประจำถิ่น บริษัทการพิมพ์ 2523, 247 หน้า
- ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 1 อักษร
เจริญทัศน์ 2525, 930 หน้า
- วิชาภาษาไทย โรงเรียนพนสนิมคม "พิทยาคาร" ชลบุรี, แผนก กลวิธีการทนายโจ๊ก
ชลบุรี : โรงพิมพ์คมคาย ม.ป.ป., 60 หน้า
- วินัย ธรรมสโรช "โจ๊กๆ ปริศนาภาษาไทย" สื่อภาษา 3:68 - 74 มกราคม
2514
- วินัย ธรรมสโรช และคนอื่น แนะนำให้รู้จักเมืองพนสนิมคม พิมพ์ในงานสงกรานต์จังหวัด
ชลบุรี 2515 โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์ 2515, 142 หน้า
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ รายงานวิจัยเครื่องจักสานในประเทศไทย คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร 2524, 381 หน้า
- วิพุธ โสภวงศ์ "ปริศนาคำทาย" สายอักษร พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจ
นางสายสนิท โสภวงศ์ หน้า 70 - 81 มิตรนราการพิมพ์ 2516
- วิวัฒน์, สมเกียรติธรรม พจนานุกรมคำไทย - ภาควิชาภาษาไทย 2515,
325 หน้า
- ศึกษาธิการ, กระทรวง คู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถม
ศึกษา พุทธศักราช 2521 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2525, 499 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง หลักภาษาไทย พิมพ์ครั้งที่ 15 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
2515, 398 หน้า

สมคุลย์ ทำเนา แนววิธีการทนายโจทก์ของคดีเมืองพนัสนิคม พิมพ์ในงานฉลองสมณศักดิ์
พระครูสังฆาภิบาล (นรินทร์ สัจจธมฺโม) อาทิตยที่ 8 มีนาคม 2524 ชลบุรี: กมลศิลป์
การพิมพ์ 2524, 156 หน้า

_____ ผู้รวบรวม วิธีทนายโจทก์ พิมพ์เป็นที่ระลึกวันครบรอบ 11 ปี ชมรมโจทก์

พนัสนิคม วันที่ 26 มิถุนายน 2525 ม.ป.ท. 2525, 42 หน้า อีกสำเนา
สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร ประเพณีไทยโบราณ แพร่พิทยา 2505, 796 หน้า
สมัย ผลมูล ละออ เพชรรัตน์ และ อองค์ อาษา วัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอ
พนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เอกสารวัฒนธรรมไทย ฉบับที่ 13 ศูนย์ชุมนุมส่งเสริม
วัฒนธรรมไทย วิทยาลัยครูตะลุงเตา 2521, 22 หน้า

สอ เสถบุตร NEW MODEL ENGLISH - THAI DICTIONARY ไทยวัฒนาพานิช 2524,
878 หน้า

สิทธิ พินิจกุล และ ประทีป วาทิกทินกร ร้อยกรอง ภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2526, 213 หน้า

สุพัทธา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย พิมพ์ครั้งที่ 4 ไทยวัฒนาพานิช 2525,
167 หน้า

อนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย, คณะ ภาษาไทย จัดพิมพ์เผยแพร่ในโอกาส
สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ประกายพรึก 2525, 40 หน้า

อนุমানราชชน, พระยา การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและชีวิตชาวไทยสมัยก่อน โดย
เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) คลังวิทยา 2515, 478 หน้า

_____ ประเพณีเนื่องในเทศกาล โดย เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) พิมพ์ครั้งที่ 2
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2516, 311 หน้า

_____ ประเพณีเบ็ดเตล็ด โดย เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) สมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย 2508, 285 หน้า

อนุমানราชธน, พระยา ประเพณีปลูกเรือน - แถ่งงาน โดย เสรีรโกเศศ

(นามแฝง) มรรคาการ 2512, 428 หน้า

วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย โดย เสรีรโกเศศ (นามแฝง)

คลังวิทยา 2516, 492 หน้า

Dundes, Alan. The Study of Folklore. Engle Cliffs, New York,

Prentice, Inc., 1975. 481 p.

ภาคผนวก 1

"โจก" จากอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี

1. "โจก" ส่วนวนของพระครูสัจจาภิมณฑ์ (นรินทร์ สัจจธมฺโม)

น. 1

ไม่ชอบกัน ละก็มัน ไม่อยากสน
มีสกันธ กายว่าง จงอ้างเออ
เรื่อง รับประทาน ซาญเขียว ที่เคี้ยวเลย
ทานคงเคย พบเห็น มันเป็นพอง

น. 2

ใช้รั้วที่ มีสำหรับ รับเสด็จ
ส่งเสียง เอ็ก- ตะโคง ฟังหนวกหู
เตือนความจำ กำหนด จดไว้ดู
เธอไรๆ อยู่จนแก่ เจียวแมนาง

น. 3

ใช้กินกัน ทุกวัน ทุกทานนะ
กล่าววาตะ ะจี มีคำขาน
ของมีค ดูเห็น เป็นพบพาน
ทำอาการ หลับเนตร บอกเลศนัย

น. 4

เป็นตัวอย่าง วางไว้ ให้กำหนด
ต้อง ถกกก บดบ แพบป่น
มีผลชั่ว พาตัว ให้มัวมน
ใบเป็นขน ผลยาว เถามันมี

ธงโจก

เกลียด

ตัว

กิน

ไซ

ธงโจก

มทรทิก

อีกทิก

บันทิก

พื้นทิก

ธงโจก

ปาก

วา

มือ

ถึง

ธงโจก

แบบ

บับ

บาบ

บวบ

น. 5

ทำพิลึก	หึงหงั๊ก	ตอนมักเลียบ
ไม่ยอมเจียบ	เสียงสะท้อน	ตอนขึ้นชม
ทำคอพับ	คอออน	ตอนเป็นลม
เกินกระหย่ม	หมกระเหยา	ตอนเพาขรา

น. 6

ไม่รังเกียจ	เคียดฉันท	จ่านรรจอาจ
ใช้สิ่งคาง	บ้างชะนี้	มันมีเขา
บ้าเพี้ยทาน	วานคิด	พินิจเอา
มักคิดเสา	เออ! หนึ่	ไม่มีทาง

น. 7

มุงมองนช	สุดท่าย	คนปลายแถว
มุงหมายเอา	แกวมณี	มีคำชวน
มุงเสริมสร้าง	ทางเจริญ	คำเนิงาน
มุงเอาการ	กล่าวพรำ	จ่านรรจา

น. 8

เคยรู้เห็น	เจรจา	มุสาวาท
เอามือปาก	กวาดกระเด็น	จงเฟ้นหา
ท่ามลิ	พิศ	กำบังตา
มันเกิดมา	จากไซ	ไอปากแบน

น. 9

แลประสพ	พบภาพ	กัทราบรัก
ว่าเป็นสัตว์	สูงใหญ่	กายมหันต์
เมื่อประเพียบ	เปรียบก็	พอดักัน
ตัวชาสัน	หนายน	พิกลจริง

ชงโจ๊ก

โงกเงก
งักงาก
งอกแงก
งังก

ชงโจ๊ก

รัก
วั
ให้
ผูก

ชงโจ๊ก

รจนา
รัตนา
วิธนา
พจนา

ชงโจ๊ก

ปด
ปัก
ปิต
เป็ด

ชงโจ๊ก

เห็น
ช้าง
เท่า
หมู

น. 10

เป็นพ่อแม่ แนนึก อย่าพักคิด
มีคสนิท พิศจ้อง มองไม่เห็น
ไม่เสียหาย รวยไฟ ก็ใจเย็น
เดินไม่เป็น เห็นชา คึกตาเขียว

ธงใจก

ตา

บอก

ไ้

แวน

น. 11

พอบอกอา หาก คงรู้เห็น
เขาใช้เป็น เครื่องเขียน เรียบอักษร
มีเครื่องหมาย ชนคน เป็นชนตอน
สำรักซอน ซอนชู หมู มาลี

ธงใจก

ล้นไ้

ปากไ้

ตาไ้

หงอนไ้

น. 12

เอากรทาง วางของ ประคองอุ้ม
ประกบกุม คุ่มแน่น ทะเลนไหล
เอาคานรอก สอดแทรก มาแบกไป
เสียงไม้ไผ่ ให้คึก พินิจคำ

ธงใจก

หอบ

หีบ (อ้อย)

หาบ

แหบ

น. 13

ใช้สำหรับ จับตอง ไม่ของรัก
ถูกบันทึก ซากกระเด็น เป็นหยิ่งเหว
เล่นไฮโลว์ ไปไฟ ไม่เสียเลย
เราทานเคย สวมใส่ ให้สวยงาม

ธงใจก

นิ้ว

ควน

ไ้

แหวน

น. 15

ว่าเทา เอาความหมาย
สวนร่างกาย ปลายหัตถา
เห็นเขา เอาไถนา
คึกบาทา หากู้

ธงใจก

หัว(จีน)

หัวแม่มือ

หัวหม

หัวแม่มือ

ท่าแหง
ผกวางขวาง
บานนอก
ปลายเลาไม้

จ. 16

สวนสุค
มวนกระหวัค
มวงไหม
เห็นสะพรั่ง
เครื่องหมาย
คัมภีระ
พฤษไพพร
ติดหัวคน

น. 17

เป็นพรค
มีไมน้อย
ถูกรัง
กาวชาคาม

จ. 17

พยัคฆ์
มีกองพัน
เกมเลน
สองอย่างหา

แต่งขนนาง
ทางคอยตี
บอกบุรี
พิกลมกลึง

ร่างกายอัสทัว
ซัดข้างหลัง
ใครขอพึ่ง
หลังโกชน
กลายลระ
เนาวิงวน
ไชยมล
พิกลจิง

ประจักษ์ถอย
ขอยขอลาม
ขอพึ่งความ
เมื่อยามจร

หักถามทวน
ทหารกล้า
ซัดเสนคา
เครื่องคักหนู

หัวหม
หัวไม
หัวเมือง
หัวเม็ด

ชงโจก

หาง
หางกระเบน
หางกระรอก
หางกะลอย
หางกิ้งก้าน
หางกิ้ง, หางไก
หางกราย

หางแกะ

ชงโจก

พวก

มาก

คาก

ไป

ชงโจก

เลื้อ

เลื้อป่าแมวมอง

เลื้อกินวัว

เลื้อตกถึง, เลื้อตบถน

กองขว	หน่วยพลรบ
ชอบตะปบ	กินโกอ
เพศหนา	คนหาค
ชักโยอย	รทายมา

ข. 17

สัตว์อะไร นึกให้ มีสองเพ

พานเรศ	เลขสำแดง	กำแหงหาญ
เรือจาวรด	รัศมี	ราตรีกาล
เสียงกังวาน	ชวนไข	เพลงไทยเดิม

น. 18

เอยปาก	พากยภาษา
สนิทร	วาทลับไธล
เป็นคำ	พรว้าเตือนใจ
มีคำไทย	ไมยากเลย

น. 19

ว่าไม่ฟัง	คันหรง	ซังน้ำหน้า
มีชั้นฟ้า	สราลย์	พังไซซาน
ยามลมทอง	กองคัง	เสียงกังวาน
สำหรับงาน	เย็บปัก	มักใช้กัน

น. 24

หนึ่งเห็นเป็นสัตว์ล่ำ	เลอคุณ
หนึ่งนั้นมันสัตว์สุก	คำทอຍ
หนึ่งบุปผชาติละมุน	ละไมกลืน
หนึ่งคอกกอกกลืนน้อย	หนึ่งนั้นนาม

เสือป่า
เสือปลา
เสือหมอบ
เสือแมลงวัน
ธงโจก

ไล่เคื่อน
ทาวเป็นคาวเป็นเคื่อน

ควงเคื่อน
ลาวควงเคื่อน

ธงโจก

ว่า

นอน

สอน

งาย

ธงโจก

คอตัง

คาวคังค

กระคัง

สะคัง

ธงโจก

เอราวัน

แมลงวัน

มะลิวัลย์

ทวนตะวัน

น. 25

ขอลาถามนามมิ่งมา	พาช
เมืองแขกแจกวจี	จงอ้าง
บงบุรุษและสตรี	มีค กรองนา
คนชลาครดาขาวาง	แงเคาคำหยัง

ธงโจก

มะเมย

แคชเมียร์

ฉัวเมย

พนาตัวเมย

น. 27

มันมีมุล	ทนต์	ค้วงอหังก
เชิญกระตัก	พลิกหัตถ	อนันต์เห็น
อันพมพวง	ควงมาลี	น้อมเย็น
บางหนึ่งเป็น	หมอบาน	ชาวศำบด

ธงโจก

ก่งนาง

นวนาง

เลียบมือนาง

บางนาง, หมอนนาง

น. 28

ถูกเชิงพิศ	จิตกว้างค	จ้งจ้งหลับ
ถูกคักจับ	อับจน	หนทางหนี
ถูกปลายเจ็บ	เจ็บคัน	บอกฉันที
ถูกพันมี	ซักกระเด็น	เป็นอะไร

ธงโจก

สะกด

สะกิด

สะกิด

สะกิด

น. 29

เป็นปลาน้อย	ลอยน้ำ	ล่ำลุ่มพร
ถูกจับดุด	หลดกระเด็น	เป็นโฉน
มีสองหู	ไมรพัง	มันยังง
ยามตกใจ	ไกรทอง	ทองระงม

ธงโจก

กะตัม

กะตุก

กะตัก

กะตาก(ตาก)

น. 30

อัย! พุกนิค	คิกไมทัน	มันเดลอไฉล
แขกจีนไทย	ไซพร่า	ร่าภาษา
มันไม้ค	มีราคิน	ลิ้นราคา
เป็นลิกชา	บัญญัติ	กำจัทเวร

ธงโจก

พลึง

ปาก

เลีย

ศีล

น. 31

จะว่าสาย ความหมาย ก็คล้ายคลึง
จะว่าศัพท์ เกศฯ ก็ว่าเหมือน
จะว่าปึก ก็ไม่ผิด ไม่ผิดเหมือน
จะว่าเขื่อน ศิริจันทร์ ก็หนักเกิน

ธงโจก

เด่น

ณ

มัง

อุเขา

น. 35

ถูกตำแหลก แทะกระจุย เป็นมยุร
หม่นเป็นนาง กงพิศ ฉวัดเฉวียน
เชยสิ้นดี ที่พา นาลอเลี่ยน
ประทับเสวยร ลกเกล้า เกศเมวดี

ธงโจก

ปน

บัน

เป็น

ป็น

น. 36

ไม่มีกิน ล้นท่า มั่นนาคิต
ประภคิต สนิทแนบ นะแพนจา
ปัดเอาไว้อย่าให้ออก จงบอกมา
ลงเสียงคำ วาสน์ อนันธิง

ธงโจก

อด

อัค

อุค

เอ็ด

น. 37

เป็นมาตรฯ พาที มีกำหนด
พระลาบส บณพรา ราชดาธา
อยู่ตรงกลาง หวางคิ้ว ไกลเคียงตา
เจรจา สอกลแทรก แปลกพิกล

ธงโจก

ศอก

เสก

แสก

เสือก

น. 40

ปากมันอำ ทามันหลับ ตลอดจนกัท
เอาบัวคัต คัดเคาะ เฒ่าจะหุ
บรรพุกไ้ ไสมา หนักนาคู
มันตึกลอย ญ่อก แควยแบกเงิน

ธงโจก

จระเข้

จะเข้

ตะเข้

หัวจะเข้

น. 43

ชอบรังแก	เหยยเา	ไมเขาทา
นักกุกยา	วาคี	ถามีไซ
ทองลมลก	คลุกุ่น	หมนตัวไป
เอา! วาใจ	ไมมีตึก	สัณนิกเกีย

น. 44

เห็นรองรับ	บาทา	คราย่าคอก
พอไซกอก	ออกพร	อฐ ไหล
มันพิคมาน	ชานชาบ	อาบทรงวใน
เผาะอะไร	ไหมเหียน	เกียนไปเลย

น. 45

ไซหาบหาม	ดามก	คงรแน
เป็นหลุมแท	วารี	มีน้ำซัง
ห้อมัจฉา	อาศัย	ในวนวัง
จำเจจ้ง	ซังน้ำหนา	ระอาใจ

น. 46

กินกับหมาก	ปากแกง	แกลงดอย
แลนอรอย	รสดี	มีมัจฉา
เจิบอิกอิก	ในอุทร	ทรมาน
เจรจา	ยุแหย	แสพาลาย

น. 49

เขียนแกลง	แจ่งยุบล	ถึงคนรัก
เห็นคชีก	รุกชี	มีทัน, เา
ชื่อไฟทอง	ลองตึก	พินิจเอา
ประนามเจ้า	คนคราน	สันคานทราม

ชงโจก

แกลง
กลอง
กลิ้ง
เกลี้ยง

ชงโจก

กิน
น้ำ
ลม
ไฟ

ชงโจก

บา
บอ
บ
เปือ

ชงโจก

สี่เสียด
ปลาสี่เสียด
จกเสียด
สอเสียด

ชงโจก

เพลงยาว
มะเขือยาว, ถั่วฝักยาว
เอียวยาว
หลังยาว

น. 53

ไช้กินกัน หุกวัน อันหยังวะ
 เอยวาทะ เจิงติ คำหนีหมาย
 ไช้หยิบจับ กระชบัก พาตีหาย
 ลูเปาหมาย ปลายสุก จุกทองการ

น. 55

มันโปรงโต แลไม่เห็น เชิญเพ้นหา
 กิริยา เคลี้ยคลอ พนอขวัญ
 แฉขยาย ใหญ่กว้าง อย่างฉับพลัน
 เรื่องเก่านั้น ฉับจำ ไม่ไคเลย

น. 56

ไกลกับหู อยู่ระหว่าง คางคักปลก
 ถาพามาก หากไช้ เป็นไคมล
 พอปลายแก้ว เกงฉกรรจ ชันชนพล
 วัคหนึ่งคน เมืองสุพรรณ ภู กั้นกั

น. 58

ปกแปลกอย่าง ขางไฟ เอาไม้ทับ
 ว่าติดกับ อับจน ทนถกซัง
 ดนนไค้ง คนตายโหง ชื้อไค้งคัง
 ไช้บิคยัง หยั่งว่า กุมารี

น. 60

ว่าเป็นเหล่า ข้าวโพก พังโจทย่าน
 ว่าเป็นยาม เครื่องยนต์ จงคนหา
 ว่าเป็นคอ รับชั้น จ่านรจา
 ว่าเป็นคา ราเคน เคยเห็นกัน

ชงโจก

ปาก
 วา
 มือ
 ถึง

ชงโจก

ลม
 โลม
 ลาม
 ลัม

ชงโจก

ชากรรไกร
 ตะไกร
 ชุนไกร
 วัคตะไกร

ชงโจก

กลวยบั้ง
 เช้าบั้ง
 บางบั้ง
 จีบบั้ง

ชงโจก

เหมาไถ
 รดไถ
 รีดไถ
 คาวไถ

น. 61

ภาชนะ	กินปั้น	เชิญท่านพากย์	ไห
มันเอาปาก	ลากกาย	เที่ยวฉายฉน์	หอย
คงเคยเห็น	เป็นเกมส์	การพนัน	หวย
เคยเห็นกัน	พลันลับ	ไปกับตา	หาย

ธงโจก

ข. 62

คุกทำที่	ลีลา	หาเคาเงื่อน	ลากเลา
ขอให้เลื่อน	ไปก่อน	พอดอนฉน์	ทเลา
คิดชาติ	กาชกา	พนาวัน	ตนเลา
มีข้อพันธุ	มัทยา	ปลาเนื้อคี่	(ปลา)กเลา

ธงโจก

น. 63

กู นอนคว่ำ ทำท่า	อยู่! น้าเกลียด	พังพาบ
เอารางเปี้ยก	เสียดคม	ตะพาบ
เขียนลิขิต	ตึกไว้	รูปภาพ
อาการทอง	รับคำ	สารภาพ

ธงโจก

น. 64

มีแม่พล	ขอดาม	เอานามอ้าง	ลูก
เห็นใหญ่กว้าง	ขวางยิ่ง	ทุกสิ่งสรรพ	โลง
เอาหมไป	โกมา	วาเปลี่ยนกัน	แลก
หมดเรื่องพลัน	หันหน้า	ขอลาที่	ลา

ธงโจก

น. 66

ไซ้แกคัน	กันแล้ว	มันแคลวคล่อง	ไม้เกาชา
หลอนเป็นน้อง	ทศพัคตร์	นามยักฉี	ส่ามะนักชา
นามมหา	อุมาสิกา	ยอกนารี	วิสาชา
หลักธรรมตรี	มีสาม	นั้นนามไท	ไตรสิกขา

จ. 68

ฝรั่งก๊ก	ไทยตี	
ภาษาจีน	ร่ำร้องหา	ปองหา
หนวดยาว	เนงทอง	ธรรมา
มัจฉา	หาคำ	จวนรรจ
พาตี	มีคำ	คฤหาสน์
พยัคฆชาติ	เนาใน	ไพร่สณฑ์
เข้าทรง	องค์เขียน	เขียนยันตร์
อัครรรมย์	ล้นรอง	อุทาน

น. 69

ความพอใจ	อิมใจ	เป็นไวพจน์
กินเลิศรส	แกลมสุรา	วาคีหลาย
ท่าทาง	หมางเมิน	ละเหินอาย
มันทิมกาย	เกิดแผล	แหลมแหลมคม

น. 70

ออกปากน้ำ	เมืองระยอง	เป็นคลองใหญ่
ชลาลัย	ไหลเอื่อย	เร่ร่อนละหาน
เรือกหมอก	หมอรักษา	พยาบาล
บอกอาการ	รู้เคา	เอาคำทาย

น. 72

เอาตาชาย	รายวาง	ตามทางผ่าน
เอาไผ่สาน	ไว้สำหรับ	จับมัจฉา
เอาความเพียร	เวียนทำ	จวนรรจา
เอาเงินตรา	มากอน	พอมอนคล้าย

ชงโจก

ฮอ (จีน)
ฮอ
เฮ (กุง ภาษาจีน)
ฮอ (ปลา ภาษาจีน)
เฮาส์ (อังกฤษ)
โฮว (จีน)
ฮู (จีน)
ฮา

ชงโจก

หน้า
แหลม
เหนียม
หนาม

ชงโจก

ประแลร์
กระแลร์
ชินแล
เบาะแส

ชงโจก

กัก
ลอบ
หมั่น
กู

จ. 72

หาค	ถูกรู้
เป็นนาวิ	จับมัจฉา
นายก	เมืองลังกา
นางลีลา	เป็นเรือกราว
สุรา	วาเคยกง
แถวเซียงกง	มีของเกา
ไอนี้	มีคาพราว
ยามย่างก้าว	ไม่ตรงทาง

น. 75

หยิบฉวาง	จ้วงควัก	หักหายไป
มีคณา	ไม้ไผ่	ให้เป็นฝอย
บรรคา	กาโก	ไซจะงอย
แนนอก	รองออย	เป็นอะไร

จ. 77

นกกา	อาศัย	
เอาไค	อาหาร	วานหา
พละ	กำลัง	วังชา
หลังคา	ฝากัน	เนากาย
อยู่กลาง	วางทับ	ขับชอน
รอนรอน	ออนแรง	แดงฉาย
เคยยล	ผลผลิต	ทึบปลาย
เป็นสาย	รายแถว	แนวเคี้ยว

ชงโจก

สาเก, นาพิเก
เรือตังเก
บันครานายเก
ลีเก
สาเก
โปเก
อวนตังเก
ซาเก

ชงโจก

จก
จัก
จิก
จุก
ชงโจก
รัง

ราง
แรง
โรง
รอง
เรื่อง
รวง
เรียง

น. 77

คำใหญ่	ไซเพรียก	เรียกเด็กเด็ก
ไซโจรเจก	โจรแขก	แยกปักไม้ไ้
เรียกมวยปล้ำ	คำฝรั่ง	ว่ายังง
ละอายใจ	ไซคำ	จ่านรจา

รงใจก

ดู
เปาะดู
ยิวีสดู
อกดู

น. 79

มันดอย	หลังตน	พิกลสัตว์
พุกไม้ชัก	ชักตึก	พินจหา
เป็นเครื่องบิน	ลรรค่า	จ่านรจา
ซังธารา	วาริ	มีเยอะไป

รงใจก

อึง
อาง
โอง
แอง

น. 80

สามพันอง	ปองคูปรับ	กับจะเค็จ
กลเม็ค	บิกเบี้ยว	เลี้ยวเฉไ้
เรียกพัคตรา	ว่าให้พัง	อย่าล้งเล
เค็กโยเย	ยียวน	ร้องกวนใจ

รงใจก

เมงกวาง
เมงอะลาแง
เมงกะยอกะแง
งอแง
หนาแง
แงแง

น. 81

ถูกเป็นสีก	นิกให้คิ	นะพิทิต
ตัวมันนิค	พินมันร้าย	ที่ปลายชน
ยอกถงลุ่ม	ท่มจิม	ชิมทุกคน
ท่านองคน	ทรีบรเลง	เพลงไทยเคิม

รงใจก

บุง(สำหรับดูไม้)
ตัวบุง
ผักบุง
เกากินผักบุง

น. 85

ไม่ระวัง	ซาคล้งเกท	เทศประมท
ยรยาทร	บาทวิถิ	มีไซดอย
ทองพลัคพราก	จากบน	จึงหลนลอย
พฤษไหญ่นอย	คอยคิก	พินจค่า

รงใจก

เผลล
ตีน
ตก
คนไม้

น. 86

กาวตลก	ยกนาม	มาตามใจ
เกิดจากไซ	โก้วค	ฉนัคซัน
คิกตันทน	กำไร	ไวครมครัน
เกินคุมกัน	ครรรไล	จงไซมา

ชงโจก
ลอคอก

โกตอก
ยัตอก
ย้าตอก

น. 87

รอนดลา	ดาโถม	โทยมทน
กลืนพิกล	ทนเหม็น	เห็นไม้ไหว
ครวญสำเนียง	เสียงคัง	วังเวงใจ
เหนียวถึงไม้	ไกวแกว่ง	ซ้แรงมา

ชงโจก

เหิน
ห็น
หอน
โหน

น. 88

สำหรับพระ ขบฉัน	จ่านรรจอาจ
มับหมนคว่าง	ครว่าครวญเสียง
ว่าใจรอน	จงไลเสียง
ถูกขึ้นเขียง	กั๊บแกลมีตี

ชงโจก

จ้งหัน
ก้งหัน
หุนหัน
หมหัน

น. 91

เจ้าปากแบน	คีนขาน	ไซทานโก
กินทีไร	แทบโลก	ท่าโอยร้อ
มีกานคอก	ไม้ออกใบ	ไซมาลา
เสียงเฮฮา	วาทะ	เอะอะจริง

ชงโจก

เป็ค
เผ็ค
เท็ค
เอ็ค

น. 96

ถูกคมมีด	กรีกเชือก	จนเลือกไหล
มองทางไหน	ไม่เห็น	เขาเป็นหยัง
ท่าเชิกหน้า	ท่าเบ็ง	นักเลงจ้ง
เห็นเขานั่ง	แนบชิด	สนิทกัน

ชงโจก

ปาก
บอก
เบ็ค (ลาว)
เบ๊ยก

น. 102

คำโมหะ พระตรัส
 หลอนเคียงข้าง ทางเขนย
 นึกไม่ออก บอกมา
 ทานผู้ให้ กำเหนิด

เอาอรธอาจ
 เผลยไซ
 แล้ววาไป
 บังเกิคเรา

ชงโจก

หลง
 เมีย
 ลืม
 แม่

น. 119

รวบถกยกมาทอง
 สัตว์ป่าพนาลี
 อาชาวาพาชี
 เหลือแต่ตัวคอสรอย

ชลธิ
 รางจอย
 มีชอ
 สาลมละลายสูญ

ชงโจก

จอน (ลาว)
 กระจอน
 มาบักจอน
 ลอนจอน

น. 121

พลังจิตพิศเพงจ้อง
 เขาหีบبيبเอามัน
 จิกเล็บเจ็บพอคัน
 พันสีกสัลลิกเลน

จนงัน
 ริกเรน
 เพียงคอย คอยนา
 หลกชชานไซ

ชงโจก

สะกค
 สกค
 สะกค
 สะเก็ก

น. 125

ประคองสองหัตถ์ถอง
 แบนชิตคิตคือคา
 เห็นหุมหอรุกษา
 แบนชิตคิตหลังข้าง

เอามา
 ลีซาง
 บว่า เปลือกเฮย
 ขาติเชือกขสสาร

ชงโจก

กอบ
 กีบ
 กาบ
 กบ

น. 131

เซซบทมทาวพน
 เกินกฎกำหนดการ
 ชิวหาตะอาหาร
 เอาชุกจุกจ้อได้

พสุธาร
 กะไว
 เห็นรส
 สว่างแจ่มแสงสี

ชงโจก

ลม
 ล่า
 ลืม
 แลัมพ

น. 139		ชงโจก
กินกันบรรจ ^๕ ข้อ	เต็มปลูก	อัก
ไกลันมันบ ^๑ ออก	เอยอ ^๑ าง	อัน
แยงหยัง ^๑ ถึง ^๑ แห่ง ^๑ คอก	คิก ^๑ กิก ^๑ นา ^๑ พอ	ทัน
มันกับ ^๑ ลับ ^๑ ชี ^๑ พลาง	หลุ ^๑ กับ ^๑ แค ^๑ ยัน	ใจ
น. 140		ชงโจก
จับ ^๑ กาง ^๑ ถาง ^๑ ออก ^๑ อา	จอ ^๑ หวอ	แหก
จับ ^๑ สอ ^๑ ครอ ^๑ กร ^๑ ทอ	ถก ^๑ ผา	หูก
จับ ^๑ ถึง ^๑ หลัง ^๑ เลื้อ ^๑ คสอ	แส ^๑ ม ^๑ เจ็ ^๑ บ ^๑ จ ^๑ ริง ^๑ แม่	หอก
จับ ^๑ ผิว ^๑ จับ ^๑ คำ ^๑ ดา	หยา ^๑ ม ^๑ ชา ^๑ อ ^๑ ยา ^๑ แถ ^๑ ลง	หาก
น. 141		ชงโจก
น ^๑ ร ^๑ ชา ^๑ คิ ^๑ ลัม ^๑ ภา ^๑ ส ^๑ พอง	ภา ^๑ ษา	ชน
ชะ ^๑ ง ^๑ เ ^๑ ก ^๑ ชะ ^๑ ง ^๑ อน ^๑ ผา	แผ ^๑ น ^๑ พ ^๑ น	ชัน
น ^๑ ง ^๑ ล ^๑ ม ^๑ และ ^๑ หม ^๑ อา	กา ^๑ ศ ^๑ ศา ^๑ ส ^๑ น ^๑ ไค ^๑ พอ	ชิน
ชา ^๑ ก ^๑ ทะ ^๑ เข็ ^๑ บ ^๑ เย็ ^๑ บ ^๑ พ ^๑ น	พั ^๑ ก ^๑ ร ^๑ อย ^๑ ล ^๑ อย ^๑ เข็ ^๑ ม	ชุน
น. 143		ชงโจก
พั ^๑ ศ ^๑ กุ ^๑ ระ ^๑ บ ^๑ ทา	วา ^๑ จา	ชอง
สุ ^๑ ญ ^๑ หม ^๑ ค ^๑ มี ^๑ พ ^๑ จ ^๑ นา	นิ ^๑ ก ^๑ อ ^๑ าง	หาย
ส ^๑ ว ^๑ ม ^๑ ท ^๑ ับ ^๑ ก ^๑ ับ ^๑ อ ^๑ ัง ^๑ สา	พา ^๑ เค ^๑ ล ^๑ อน ^๑ ค ^๑ ล ^๑ อย ^๑ เฮ ^๑ ย ^๑ ทะ ^๑ พะ ^๑ าย	
คว ^๑ าม ^๑ ช ^๑ ว ^๑ มี ^๑ ว ^๑ หม ^๑ ง ^๑ ส ^๑ ร ^๑ าง	เส ^๑ พ ^๑ ย ^๑ ส ^๑ อง ^๑ อ ^๑ ก ^๑ ค ^๑ ด	บาป
น. 144		ชงโจก
ส ^๑ ว ^๑ ม ^๑ บ ^๑ า ^๑ ท ^๑ ร ^๑ ส ^๑ าย ^๑ ค ^๑ า ^๑ ค ^๑ ล ^๑ อง	อ ^๑ ัง ^๑ สา	สลก
ส ^๑ ว ^๑ ม ^๑ ส ^๑ ไ ^๑ บ ^๑ เ ^๑ ว ^๑ า ^๑ ร ^๑ า	หล ^๑ บ ^๑ เ ^๑ ร ^๑ น	สลัก
ส ^๑ ว ^๑ ม ^๑ ส ^๑ อ ^๑ ค ^๑ อ ^๑ ก ^๑ ษ ^๑ ร ^๑ กา	ก ^๑ ่า ^๑ หน ^๑ ก	ก่าหนก
ส ^๑ ว ^๑ ม ^๑ ศ ^๑ ัพ ^๑ ท ^๑ ก ^๑ า ^๑ พ ^๑ ก ^๑ ล ^๑ อน ^๑ เ ^๑ น	นิ ^๑ ก ^๑ เ ^๑ ้า ^๑ ค ^๑ ำ ^๑ ไซ	ไศลก

น. 154

สัตว์สี่เท้า	หน้าชน	มันชนนิก
เห็นประจักษ์	หญ้าใน	ไซพฤกษ์
แบบสนิท	คิดหัด	ครรรชนี
อำเภอมี่	ที่เขต	ลูโซทัย

น. 156

มันแนบชิด	คิดล่อ	ขอคัมภารณ
สุวรรณชาติ	ธาตุทอง	ลองคนหา
จับสองมือ	ถ้อมัน	จ่านรจา
ยุติกา	การเล่น	กฎเกณฑ์

น. 160

ภุมริน	บินรอน	พอนบปณา
เอาโอษฐา	พากาย	ยามฉายฉน์
บุพินอน	ตอนไสยา	ยามสายฉน์
คนสำคัญ	การกวี	นันทนาม

น. 161

สัตว์อะไร	มันหายใจ	ทางผิวหนัง
คงเคยฟัง	เพลงไทยเดิม	เขาคิดดี
หาสิบสอง	ลับคาน	เป็นหนึ่งใน
แย่งดี	สว่างฟ้า	เมื่อคราเพ็ญ

น. 162

มีในปาก	หากอา	จึงปรากฏ
เซตกำหนด	แจอ	อยู่อาศัย
นามดวงดาว	พราวหลา	พนาลัย
สู้แข่งใจ	ไซเลห์	เกยทับเอย

ชงใจก

ไอหอย
หญ้าเกล็ดหอย
กนหอย (สายนิ้วมือ)
คาบลานหอย

ชงใจก

กำ
กิม (จีน)
กุ่ม
เกม

ชงใจก

แมลงภู่
หอยแมลงภู่
ฉายภู่
สนธิภู่

ชงใจก

ไล่เคื่อน
ดาวดวงเคื่อน
สิบสองเคื่อน
ดวงเคื่อน

ชงใจก

ล้นไก
เลาไก
ลูกไก่
ลักไก

น. 166

ติดกับขา หาด อยู่ใต้เขา
 ก่อนที่เรา เขานิทรา ทำท่าไหน
 ไม่พูดจา พาที่ อีท่าไร
 ปีกเอาไว้ อย่าให้ไป ไชวของคิ

ชงใจ

นอง

นั่ง

นั่ง

นุง

น. 175

เห็นพาที่ ลีลา นิคมานุส
 เห็นซำรุก หรุดไป ไทคนหา
 เห็นมาลี มีรู รอยมาลา
 เห็นที่หา ลาดิ อันยียวน

ชงใจ

พิเกน

พิการ

พิกุล

พิกล

น. 178

สืบบาท อาศัย ในรล็ก
 ตีกลาหมึก ฉั่นกแน่น ไตแผนหนัง
 นามแวนแควน แคนคิน ถิ่นอำบัง
 คงเคยฟัง บรรเลง เพลงไทยเดิม

ชงใจ

ปะทะเล

ลิ้นทะเล

มาเลย

อกทะเล

น. 180

ตั้งใจมัน นั้นหนา หาคำตอบ
 ตั้งตนชอบ สอบดู วิชาไร
 เลี้ยงชีวิต สุจริต พินิจไป
 สงบใจ ในอารมณ์ ชมอวรณ์

ชงใจ

สมาธิ

อิตตสัมมาปณิธิ

อาชีวนาวิสุทธิ

ปัสสัทธิ

น. 184

เพียงจิกเล็บ เจ็บหนอย คอยคอยคอก
 แยกไม่ออก บอกเห็น เมื่อนั้นหนา
 กลิ่นหอมเย็น เป็นกลุ่ม พมผกา
 แสงอา- การยัง ตั้งคำรง

ชงใจ

สะกิด

สนิท

สลิก

สลิตย

น. 187

เจียบสงบ	พบคำ	เคยสัมภาษณ
โรคระบาก	ขาวลือ	อันออดาว
ไทยวานัง	อึ้งมอ	กัซทคาวน
เอยปากคราว	ขานคำ	จ่านรรจา

น. 188

ราชวงศ์	ตงกกนัง	ครั้งอดีต
วงกลมตรีศ	ซีกเส้น	เล่นแข่งขัน
เป็นโรคา	นาทเรศ	สังเวชครัน
คำร่าพัน	บงสมเพช	เวทนา

น. 189

การระบาย	จ่ายประโยชน์	ไต่ไปรคคิก
แปดสนิท	ตีกสอง	ออดองคนทา
เป็นคนโสศ	โคกเคียว	เปลี่ยวเอกา
เตรียมคอยทา	สี่ทอง	มองฉะเลย

น. 194

ทางทำดี	มีผล	กุศลจิต
ทางทำผิด	ตีกตัว	จิตมัวหมอง
คนใจเอาจ	ไมเอาไหน	ซาคไทรตรอง
เป็นทำนอง	ร้องรับ	เพลงขับเอย

น. 195

สัตว์อะไร	หัวใจมัน	นั้นสามห้อง
กินทางทอง	มองเห็นสี	ออกที่หลัง
เอาสองข้าง	วางตึก	สนิทจัง
เวลานั่ง	แนบสนิท	ตึกพนเอย

ชงโจก

แจ (จีน)
จ
จ
จ
จ
จ

ชงโจก

ราชวงศ์ดัง
เลือกตักดัง
ชีเรือนกุดดัง
พิโรพิดัง

ชงโจก

คา
ค
ค
ค
ค

ชงโจก

กุศลกรรมบท
อกุศลกรรมบท
บรมบท
ลูกบท

ชงโจก

กบ
กบ(ใสไม้)
วงกบ
กนกบ

น. 203

นามเงาะป่า	เซม้ง	ช ตั้งให้
คันคินใหญ่	ใช้กัน	กันน้ำมา
มีเกาะนก	แหลงไต	ไชชวา
นครา	อานัม	หาคำทาย

น. 205

ก่อนนิพพาน	ทรงประทาน	คำสั่งสอน
บวชเมื่อตอน	ก่อนนิพพาน	จงชวนไซ
ก่อนจบธรรม	คำสั่ง	เคยแจ้งใจ
อยู่ ! ลืมไป	หาย จ.ม.	ต้องตอบเต็ม

น. 210

๑ หนึ่งเกิน	เห็น	อยู่กลางหา
๒ หนึ่งสาว	รูกำกัก	จงคึกหา
๓ หนึ่งนี้	มีไว้	ไชปัญญา
๔ หนึ่งคำ	ควรทรมัย	นับอนันต์

น. 212

เห็นมัจฉา	ปลาวาย	พรายอุทก
ตำกว่าอก	ตกกน	ยลคำชวน
เป่าน้ำมนต์	พ่นน้ำหมาก	พากยอาการ
เขาคอตาน	ตีกลับ	เกยทับมา

น. 213

หนึ่งแมบท	กฎการ	อ่านหนังสือ
เป็นเครื่องมือ	ถือนั้น	ลั่นสังหาร
มีคำไทย	ใช้กัน	รับประทาน
เชิญไชซาน	ชวนปี	พาที่หาย

ชงโจก

คนัง

พนัง

ป็นัง

คานัง

ชงโจก

ปัจฉิมโอวาท

ปัจฉิมสาวก

ปัจฉิมเทศนา

ปัจฉิมลิขิต

ชงโจก

กิริชวง-กวางวิชนี

กิริชนา-กวาง

กิริชนะ-กวาง

กิริชนัค-กวาง

กิริชณวง-กวาง

ชงโจก

บอน (ลาว)

บัน

บวน

เบล

ชงโจก

กน (แมกน)

กัน (อังกฤษ)

กิน

กุน

น. 214

วันหนึ่งไซ้ ไซ้พิท นะครับดม
 เขาลักส้ม ไหมมารคา ว่าใครหนอ
 นักบวชน มีศีล ไม่กินขอ
 ถูกตักคอ เพราะทัณฑ์บน คนนี้ใคร

น. 218

เรียกผู้ใหญ่ ฝ่ายแขก แปลกภาษา
 คำเกี้ยวพา ราศี นารีหญิง
 มีไฟปกอก บอกสิ้น แจก ควีน คิง
 ว่าถูกจริง จอนตา อี้อาเฮีย

น. 230

เขาดื้อศพ เป็นอาวุธ สุกสามารถ
 ผาออกฟาด เครื่องใน ใครกันหนา
 ประจุไหม โยเส้น เป็นโลมา
 มัลยา หากู ตามคุคลอง

น. 233

ทุกคนมี ไม่มีตาย วายชีวิค
 วึ่งปรุกปรัก สวิคสวาค นาทวาคเสียว
 กูเร็วไว ไปพรวก โขยรวกเกี้ยว
 แหงหกเอี้ยว ญกเอี้ยวหก ยกเคาเลย

น. 234

มีพิชชุก หมักกอง เป็นของจิม
 หลอนงามพริ้ม ชิมสาว ชาวผิวเหลือง
 สัตว์ตัวนิค ทิกกาย ระคายเคือง
 ชอบหาเรื่อง ราวจิง คำพังเพย

ชงใจ

เจก 4 เจก
 ลกเจก
 พระเจก
 มาเจก

ชงใจ

โตะ
 เตะ
 เตะ
 เตะ

ชงใจ

เทียนอย
 ช้อย
 ขนอย
 อกอย

ชงใจ

ใจ
 เร้ว
 กวน
 ไค

ชงใจ

บักขียน
 เตียวเสียน
 เหมบเสียน
 แกว่งเทาหาเสียน

น. 236

นามเขียนชื่อ	องค์สี่	มิโกทา
เหลาการา	หาไกว	ชาวโชนหนึ่ง
หมเณกรใหญ่	ไซซาหล	หรือปิ้ง
รถไฟยัง	ยังชาลา	สถานี

น. 238

เขียนใจชื่อ	ชื่อที่หก	ยกสัมภาษณ์
คุนิกปราชญ์	ปรัชญา	ไชนาหนอ
ลัทธิหนึ่ง	พิงคนหา	อยาริวด
เรียกลูกพอ	เป็นอวงติ	กันมีนาม

น. 239

องค์สาม	นามเขียนชื่อ	ให้ลือตา
เป็นหัวหน้า	คาเนื้อสค	พจนคมชา
อัครวิน	ปรีนสปี	ชีประจำ
เชิญกล่าวว้า	ค่ากลอน	อักษรไทย

น. 252

หนึ่งนอบนอม	ยอมกาย	ถวายคำนับ
หนึ่งคบกับ	สัปบุรุษ	พิศุทธิ์ศรี
หนึ่งท่ามา	หากิน	ศีลธรรมก็
หนึ่งยังมี	มวลกิเลส	เหตุหมองใจ

น. 254

มือขยับ	จับเขยื้อน	ให้เลื่อนลุก
มือกระตุก	ออกคำสั่ง	ตอ้งยั้ง
มือปอกเปลือก	เลือกข้วน	มันเหนียวจริง
มือคลึงคลึง	กลมท่า	คำพังเพย

ชงใจก

ลือทงป็น

ศีลป็น

ฟิลิปป็น

บ้านป็น

ชงใจก

อ้งเขียนชื่อ

ชงจอกกับเลาจื่อ

เตาจื่อ

กงจื่อ

ชงใจก

เจียงกัวเลา

แมเลา

มาเตกเลา

ไซในเลา

ชงใจก

การวะ

สัปบุริสปลังเสวะ

สั้มาอาชีวะ

อาสวะ

ชงใจก

ยก

ยอ

ปอ

ป็น

น. 259

ยลว่าเงือก หัตถา ท่าชก
 ยลว่าคก แด่ไมหลน ชอบกลไหม
 ยลว่าถาง กางออก จงบอกไป
 ยลว่าไร ใส่หิถ สนิทจริง

ชงใจก

เงือก
 คาง
 งาม
 คา

น. 261

รวมกันอยู่ หมูเหลา เถากอนี้
 หนึ่งในสี่ มีคำ ว่าไซฮาน
 เรื่องกุงพรา ปลายา เขาชำนาน
 เป็นทอธาร นานไหล ไชวารี

ชงใจก

กก
 กก
 กก
 กอก

น. 263

ที่มาท่าทาโต ตักลับ
 เย็บปะทาบปักทับ เทียบถอย
 เห็นมีกัถลันบ นามหนึ่ง นันนอ
 กระทอมยอมยอมมอย หนึ่งนั้น นามโฉบ

ชงใจก

ตอบ
 ตาบ (ลาว)
 ตีบ (ชอกถวย)
 ทุบ (กระทุบ)

น. 265

ชุกชัคบัคเป่าเกลี้ยง— เกลาท่า
 ปกปิกสนิทง่า เงื่อนไว
 เห็นจุกสูกสูงรวม ไรลัว แลนา
 คิกหัตถครรชนีไซ เสาะคน คำไซ

ชงใจก

ลบ
 ลับ
 ลีบ
 เล็บ

น. 273

อาคารวานเอยอาจ อิงมา
 เป็นตึกนิกอาพา— เขยั่น
 คำหนิติเทียนวาทะกลาว กันนอ
 สืบเสาะเบาะแส้นัน นิกเคา คำไซ

ชงใจก

เคหา
 ภูหา
 ครหา
 คนหา

น. 275

ชงโจก

เคยเห็นเป็นผ่น	ผิวพรรณ	ผก
หมุนเปลี่ยนวันเวียนกัน	กลาวแก	ฉก
การทํากิจกรรมอัน	มิชอบ นันนอ	ฉก
พลัดไฉไลเห็นแท้	ทานอาจ อาการ	ผก

น. 277

ชงโจก

ระทมวันทอาจ	อาการ	สลก
ย่ำใหญ่ใครรับประทาน	อรอยล่า	สลก
ลดาออกอกอบาน	ระบายนลิน	สลก
เกศกับลาคอนา	หนึ่งนั้นชานไซ	สลก

น. 278

ชงโจก

ภติพรายหมายมุงอาจ	อิงมา	โหลง
พฤษใหญ่ในพนา	ป่าไม	เหียง
แนมชิตติดกายา	ยาวย่น	หาง
ของรักมียากให้	หากรูแรงเฉลย	หวง

น. 280

ชงโจก

คิดทรมมิ่งไม	ไพรวัน	พฤษา
กินเสพลีกลกัน	กลาวถอย	ภักษา
เที่ยววิษตบาทขบฉน	ยังชีพ	ภักษา
ยินว่าปี่มีสรอย	ศัพทอาจอิงไฉน	พฤษา

น. 281

ชงโจก

บอกแล้วหนอ	บัพ	ยังฝ่าฝืน	รับ
เป็นโรคฉน	ผิวหนัง	พังควาไซ	เรอน
เจ้าตัวนิค	พิษมัน	คันเหลือใจ	รับ
หลบหลีกไป	ไมแสดง	แอบแฝงบัง	เรน

น. 282

ใจลอยคอยเหม่อลื่น
พารางเค้นทางจร
เขียนสาสน์ชาคออักษร
นามพฤษไพโรใหญ่บ่อย

สังวร
แจกถอย
เสียวรรณ
นิกโคไสซาน

ชงโจก

เมลอ

คีน

ตก

คนไม้

น. 283

ไช่หนึ่งบังร้างห่ม
เชิญนิคนามพฤษ
สำเหนียกเรียกพิช
นับฝ่ายเซยสะโก

เห็นมี
สำไม
การแต่งงานนอ
รวมพองพมพินช

ชงโจก

กระคอง

สองกระคอง

กินคอง

เกี้ยวคอง

น. 285

บังมิดบิตรงสั้น
เมยออกบอควี
เกมพนันเล่นกันมี
เพลงเกาเขากองรอย

อินทรีย์
แจกถอย
ครอบบิค เปคณา
ร่ำร้องบรรเลง

ชงโจก

คลุมโปง

เปิดโปง

อโปง

ทะลุโปง

น. 286

พำการทานสละทอง
สรรจศักดิ์กระสวน
จุลจกควงทวน
วรรณกิมช่ออาจ

ตามควร
เสกสร้าง
เที่ยวทอง ขามนอ
เชยทาวชาวชาว

ชงโจก

ไต้บัน

แบงบัน

เตียงบัน

กูเรบัน

น. 287

ติคพงพอนงผา
แอบรมรับดมเย็น
หน้าสนวามันเป็น
ตอกรับประกับตั้ง

พลันเห็น
หยดยัง
ปศุสัตว์
ตือพนเคหา

ชงโจก

พก

พัก

พิก (หมู)

พก

น. 299

เขียนใจชื่อ	ชื่อท่า	ท่ามีรัก	ธงใจ
ขนมใส่	ใส่ผัก	พระจักร์ชาน	เขียนแปะอ
จีนบรรเลง	เพลงเกา	เบื่องเบาราม	อ้อชกวย
นามวิหาร	ชานมังกร	อยู่กลางกรุง	กวยกังเลง
			เลงเนยบี

ก. 302

องค์เจ้า	เขียนใจชื่อ	ชื่อเกิ่มทาน	ธงใจ
เคยเจียะกัน	วามันเป็น	เชนกวยเตียว	ไฉ่ฮุน
วาหลมมม	ลูกไม้จัก	ถนัคเขียว	บฮุน
ไม้ถั่วเขียว	เคียวเคน	เป็นเส้นโย	เลียงฮุน
			คังฮุน

น. 303

มริศุทธิคุณองแผ้ว	พรรณนา	ธงใจ
รูปร่างสรรพางควา	ทะถอย	สะอาก
ความวิวัฒนาการ	ปรากฏ	กาย
ความเสื่อมสลายสรอย	ศัพทอานอิงไฉน	เจริญ
		วัย

น. 309

กระเด็น	เป็นฝอย ๆ	ธงใจ
เจ็บป่วยบอย	ไม่คอยหาย	กระเด็นกระส่าย
เพียรพาก	ลากร่างกาย	กระส่ายกระสละ
ควนวาย	วาคันรน	กระเลื้อกกระตน
		กระสับกระส่าย

น. 313

ท่าไฉ่ขาว	เอาไว่กิน	เคยบินชื่อ	ธงใจ
ยอกคนชื่อ	แห่งสมกก	ยกนามไซ	ยุงฉาง
หนึ่งอำเภอ	แห่งระยอง,	สองอุทัย,	หยุนฉาง
สามอยู่ใน	สุราษฎร์ ฯ	สัมภาสมา	อ. บานฉาง
			อ. ทาฉาง

น. 317

ธงโจก

เป็นเมี่ยงลูก	ถกตอง	ตามกฎหมาย	ละไก
เป็นเครื่องฉาย	ถายเงา	เอาคำชาน	ละไลท
เป็นขบวน	รวนนายจาง	ทางหยุดงาน	ละไตรค
เป็นน้ำหวาน	พานลั่น	คิมกิบคิ	ละไปรส

น. 318

ธงโจก

ผูกส้มพันซ์	มันคง	จ่านงหมาย	จอง
สนตะพาย	ผายผัน	ขมันขมิ	จุง
ไม่เซมซน	ยลใส่	ไขวจี	จาง
คำพาทิ	ซัซค	ทั้งอรรถธรรม	แจง

น. 320

ธงโจก

ทวนิกนิก	คิกค	ในหมนก	กระจอก
กระพ้อมหก	ยกคำ	มารำไซ	กระฉอก
เกิดอยบน	คนพฤษา	พนาไฟร	กระปรอก
ทักไม่ไผ	ใส่วาริน	กินตามทาง	กระบอก

น. 321

ธงโจก

สิทธิระงับ	ยับยั้ง	ตั้งวาทะ	วิไต่
สัญญาละ—	กับชาติ	สัมภาษณตาม	ชีไต่
เป็นจอมพล	คนเชื้อง	กระเคื่องนาม	ตีไต่
ไซเมื่อยาม	ตัดหัน	วามันคิ	อไต่

น. 322

ธงโจก

ริเริ่มงาน	การกิจ	คิกไว่กอน	จะ
ประกาศนอน	ขอนหา	เสพออาหาร	จี (สาว)
กินมากนั้ก	ภักษา	พากยอการ	จุ
ควงสวาน	ชานคำ	จ่านรรจา	เจาะ

น. 324

สำนวนพจน	รจน	วาทะถอย
ไม่อรอย	กรอยล้น	กินไม้ไค
มันกักเทา	เกาแสบ	แซบถึงใจ
เห็นเขาได้	แกงคม	ชมวาติ

ชงโจก

น้ำคำ
น้ำเค็ม
น้ำคั้น
น้ำเคย

น. 326

ไฉฉลา	วาริ	คิฬุส
เป็นพองปด	ผูกน้ำ	มีคำไซ
เปิดถวยออก	เอียวสัหา	ว้ายังใจ
เอาเพิ่มใส่	ใหพอ	ขอคำทาย

ชงโจก

คม
ทอม
คำ (ไฮโลว์)
คม (ลาว)

น. 331

เป็นความทุกข	อย่างหนึ่ง	พึงพิณิจ
สำเร็จกิจ	คิดคำ	ร่าภาษา
ถูกระทบ	พบคำ	จ่านรรจา
เป็นสัญญา	พาที	มีคำทาย

ชงโจก

เจ็บ
แล้ว
ทอง
จำ

น. 332

เสียงกระทบ	คมบัง	กัณณก
พดแจจชัก	จักจัน	วานแกลง
ไปชาธา	ทาระโหย	คโรยแรง
ไมรแห่ง	เหือกชน	ทังคินวัน

ชงโจก

ฉะฉาด
ฉะฉาน
ฉะฉอย
ฉะฉา

น. 341

ไซพัน	บันพฤษา
สนธยา	เรณูพาที
สำเหนียก	เรียมनाव
เชือกเคื่อนัก	ของมีคม

ชงโจก

มอด
มีก
มาก
มีก

น. 344

พคดกตอง	กลองธรรม	มีคำขาน	สัมมาวาจา
พคออนหวาน	ขานวจี	มีคำหมาย	ปิยวาจา
พกลับสอ	กอกกรรม	มีคำท่าย	ปิสุณาวาจา
พคหยาบคาย	ฝ่ายท่า	มีคำเอย	ณรุสวาจา

น. 346

ขอมันหมา	มีทกชา	นาณงน	หมาลา
ชอลกคน	สูกทอง	ลองคนหา	ลูกลา
xonamán	สรวคำ	จ่านรจา	โซลา
xonawa	นาวี	มีทองแบน	ชะลา

น. 377

เป็นหนึ่งใน	นพรัตน์	ถนัดถอย	โกเมน
เป็นเค็กน้อย	นามแดง	แดงไซ	โกमार
เป็นอุบล	บัวบาน	มีก้านใบ	โกมล
เป็นนามใน	วรรณคดี	พาทีท่าย	โกมินทร์

น. 378

คนอง	ล่ำพองมึง	คึก
ครนค่านึง	ร่าพึงไซ	นึก
เหิมหาญ	ทะยานใจ	ฮึก
นามพฤษไพโร	ในพนา	ซึก

น. 379

ช็อคอก	ช่วยบอกที่	จ
วังตรงรี	ปรีเซาหา	จ
เรือกขาน	นมมารคา	จ (ลาว)
สันนั๊กหนา	พาทีท่าย	จ

น. 381

รวมกัน
คล้ายกับ
กิ่ง
หลุมเล็กใหญ่

มันเป็นกลุ่ม
เล็กกว่า
หลุมออกไป
ในทองคำ

ธงโจก

กระจุก
กระจุก
กระจุก
กระจุก

น. 382

แนบชิด
กำปั้นจวก
กระทบ
หาคูเด็ก

คิดหน้าหมวก
จุมพิต
พลันระเบิด
มีท่อเหล็ก

ธงโจก

แคบ
เย็บ
แกบ
แปบ

น. 388

เป็นหญิงชาย
เป็นเด็กเล็ก
เป็นคนที่
เป็นสมญา

หมายปอง
ทารก
มีคำ
อาบั้ง,
น้องคนเล็ก
ยกภาษา
จ่านรจา
ฝรั่ง, ลาว,

ธงโจก

ม้วยเกีย, ตีเกีย
นงเกีย
หอเกีย
เช็กเกีย (อาบั้ง)
อึ้งมอเกีย (ฝรั่ง)
เหลาเกีย (ลาว)

น. 389

เป็นของใช้
ใช้ตะกวด
บรรทุกสรรพ
สิ้นช้วนวล
ในสถาน
กรีกเสียง
สินค้า
บริสุทธิ

อาบอบนวด
สำเนียงหวด
เป็นช้วน
เป็นจุดคำ

ธงโจก

อาจ
บาง
ทาง
ทาง

น. 390

อยู่ไม่สุข	หลุกหลิก	นาหยิกนิก	ชน
สุดแสนรัก	ลูกชาย	หมายคตินึก	ชั้น (อังกฤษ)
ออกใหม่เอี่ยม	เลี่ยมวิไล	ไซเกากัก	ชิน
สอคนึก	เคหา	ผ่าซีกตะ	เซ็น

น. 407

ชีวิตมี	อยู่ที่หัว	ตัวเป็นปล้อง	ตึก
ไหมแกมทอง	มองเห็น	เป็นภูษา	ตาก
คอยชบัก	คักคำ	จ่านรจา	ทอก
ไปสุชา	หนไก	ไซทุกที่	ตุก

น. 408

มีลิทสี่สิ่ง	มังคับ	ล่ำคัมถอย	อำนาง
มีดอกหอย	หอมหวล	นวลบุปผา	ขำมะนาค
มีเสียงลั่น	ครันครัน	พินสุธา	กำปนาท
มีโรคา	อาค	อยู่ปากเรา	รำนมะนาค

น. 409

เป็นเจดีย์	ทิวญาณ	สถานสถิตย	ปอดะ (จีน)
เป็นดวงจิต	สงบเย็น	บำเพ็ญผล	สมณะ
เป็นอาราม	นามกระเคื่อง	ในเมืองชล	วัดสมณะ
เป็นเลิศคน	พนมมนุญ	นามพุทธองค์	ลิตฐิตะ

น. 416

ไม่เป็นชั้น	ไม่เป็นอัน	ไม่ครันครบ	กระทอนกระแทน
เคยประสพ	คำเปรียบเปรย	เฉลยไซ	กระทบกระเทียบ
ทำระริก	ซิกซ	นี่ยังง	กระตึกกระทวย
ไม่เท่าไร	เล็กน้อย	พอรูกัน	กระทอมกระแทม

จุมจิม 30

ไข่กึน
 คุมฉ่า
 โอมฐา
 ไม่มี

จุมจิม 33

สัทวมี
 มหา
 โยนิ
 ปกบิค

จุมจิม 34

พฤกษี
 โสภา
 สี่ชา
 ไชจน

จุมจิม 35

เคยแยม
 เคยชิม
 เคยกลับ
 นัยนา

จุมจิม 36

เป็นเกียรคิ
 สัตตะ
 ขาราช
 สมภาร

ประจำ
 วารี่
 พาที
 แหงเลย

สี่ชา
 สาทก
 วิหค
 มิคชค

พฤกษา
 โสภณ
 หนาชน
 โจ้โหว

แควรมปริม
 โอชา
 สลับทา
 เคยยด

ฐานะ
 มหาสาร
 บรवार
 วัควา

ธงโจก

ปาก
 เปียก
 ปาก
 แฉะ

ธงโจก

เต่า
 ใหญ่
 ไช
 กลม

ธงโจก

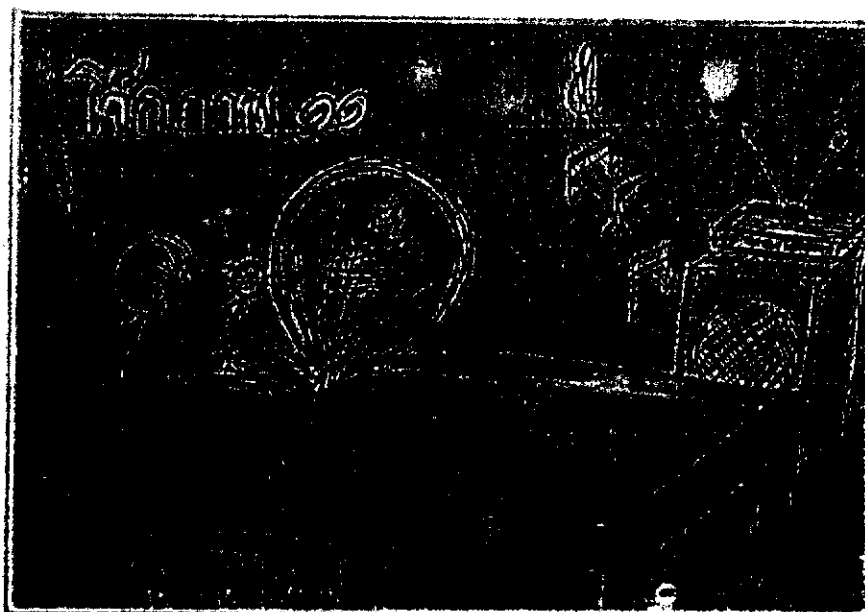
ไม้
 งาม
 กระรอก
 เจาะ

ธงโจก

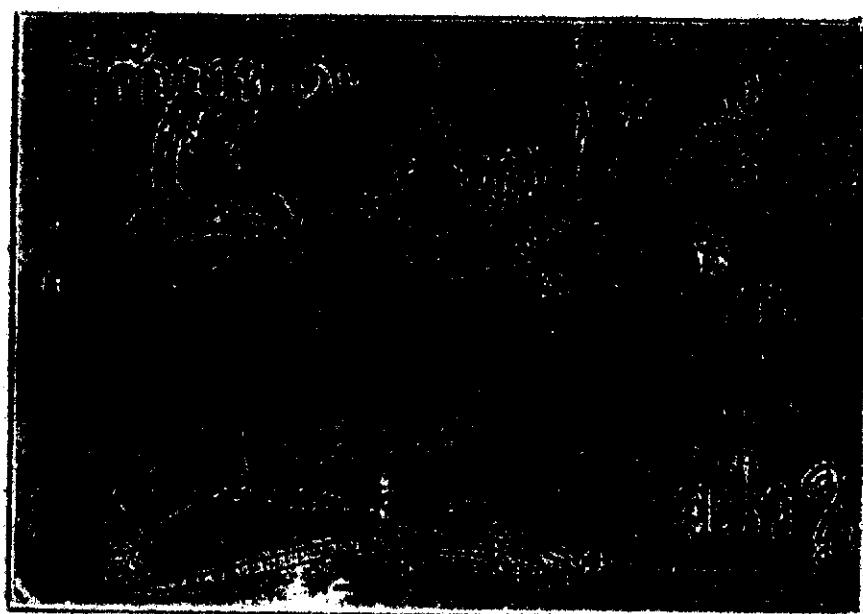
แลม
 ลิ่น
 ปลิ้น
 ทา

ธงโจก

ยศ
 ราง
 ขุนนาง
 พระ

วงใจ ทน

วงใจ งาม - งาม

ธงโจก นายคอน - นอนตาย

ธงโจก คีอปลา - ทาปรีอ

ธงโจก เพี้ยน

ธงโจก มักเสีย - ง่วงนอน

2. "โจก" ส่วนวนของพระมหาเสมอ โสภโธ (เสมอ แวนแก้ว)

โคลง 1		รงโจก
โพนึ่งนามช่ออ่าง	อ่ำเกอ	สองพันอง
โพนึ่งนามโคเออ	ไพพรอง	สององคต
โพนึ่งนามมคเจอ	จิงกัก คับนา	สองสลึง
โพนึ่งนามรุกขรอง	รำไมมาพัง	สองกระทอง
โคลง 2		รงโจก
กลั่นกลั่นกลิ้งกล	คอยชม	สี่เตาทอง
สี่ไฟโอบแบบนสม	สี่แต้ม	สี่ดอกจิก
สี่เลงคลำกม	เคยแทง คึกนา	สี่สภาพ
สี่กลิ้งกลิ้งแย้ม	ซอนหนังสือ	สี่แนกดิน
โคลง 4		รงโจก
ละหนึ่งลวมิใส่หัว	กมลา	เสวียน
ละหนึ่งทวยเทวตา	อยแด	สวรค
ละหนึ่งนชกัญญา	เรียมลุม	สวาท
ละหนึ่งโศกค้ำ	ทัวทั้งโศกค้ำ	สวาง
โคลง 12		รงโจก
ตามเกือบวงมใหม่ไท	สังวร	อนศาสน
ตามถอพออาทร	อรรคเออ	อนสรณ
ตามทัวแต่กัษร	เสียงกต	อนสาร
ตามลิลลิลเลอเชื้อ	นึ่งแทนอนดงบ	อนลัย
โคลง 30		รงโจก
นามหนึ่งแนนานน้ำ	เบตตี	จระเข
นบหนึ่งนบยเมอ	กองฟ้า	ทาวจรเข
นามหนึ่งนบยเมอ	เสียงเสนาะนา	ทะเข
นามหนึ่งนบยเมอ	แผนพรwabลิลลุม	ชงทะเข

โคลง 34

นามหนังสือเรื่องโนน

นามอดีตนายกนาน

นามจอมชบวนการ

นามว่าอำเภอแทน

โคลง 41

ขอถามนามลูกไม้

ขอถามนามมีคม

ขอถามนามบันทม

ขอถามนามหนาวสะพาน

โคลง 60

กะหนึ่งฟังว่าแม่

กะหนึ่งมีจักผา

กะหนึ่งเมือกงา

กะหนึ่งฟังอีกอำ

โคลง 71

นามนารีแม่เจ้า

มนต์เป่ากราวโอธาบ

ยักษาขาวายปราช

ฟังพนพอมนตเกลียง

โคลง 75

อาวลาอาคมอยฟัง

ทอคล้ายเวียนกายคน

แนวผาป่าโลภณ

จอมราชูรชดาตเขดาแม่

นิทาน

แนแท

ลาวพน

หนึ่งนั้นในกรุง

เม็คขม

คบบาน

ปี่เผื่อ มมนา

มกมายมรตัง

มัจฉา

ไล่น้ำ

แซนถก

ออกแล้วรองโดย

หนุมาน

เสกเพียง

ปรากฏ นามแอ

กอนลั่นเสกขลัง

ยินยล

คำแล

ฟังนา ชมแอ

เมื่อลั่นเสกขลัง

ธงโจก

ลักษณะวงษ์

ควง อภัยวงศ์

สุภาวรงค์

สัณพินธวงศ์

ธงโจก

วังสาค

กัณสาต

เสื่อสาค

ไชยราสาค

ธงโจก

กะตัก

กะตัก

กะตัก

กะตัก

ธงโจก

สวาทะ

สวาทา

สวาท

สวาทใหม่

ธงโจก

วัคส์ทัศน์

โพธิทัศน์

ทิวทัศน์

เอกทัศน์

โคลง 81

รับ^๑อา^๒ษามา^๓เจ้า
พ^๑อพน^๒ก^๓วัน^๔อัค^๕คี
ภ^๑ษา^๒ไป^๓ร^๔ง^๕บาง^๖มี
พระ^๑อ^๒ค^๓นา^๔ไ^๕ช

โคลง 89

ท^๑ศ^๒า^๓ไ^๔ห^๕ร^๖ท^๗า^๘น^๙ห^{๑๐}า^{๑๑}ม
ร^๑ือ^๒แล^๓น^๔ร^๕ี^๖ย^๗บ^๘า^๙ศ^{๑๐}า^{๑๑}ร
ข^๑ุ^๒ณ^๓แ^๔น^๕ส^๖า^๗ข^๘ี^๙พ^{๑๐}ม^{๑๑}ร^{๑๒}ณ
ล^๑ิง^๒ส^๓ค^๔ี^๕ร^๖ุ^๗ล^๘ำ

โคลง 102

ป^๑ีน^๒โ^๓บ^๔ร^๕า^๖น^๗ท^๘า^๙น^{๑๐}ท^{๑๑}ัง
บ^๑ัก^๒ษ^๓ิ^๔ณ^๕ิ^๖น^๗บ^๘ิ^๙น^{๑๐}ล^{๑๑}ง^{๑๒}บ^{๑๓}ัง
เช^๑ือ^๒ก^๓ก^๔ว^๕ค^๖ด^๗ว^๘ค^๙ร^{๑๐}ัก^{๑๑}ข^{๑๒}ึง
ท^๑า^๒ล^๓า^๔ธ^๕น^๖ะ^๗ส^๘า^๙น^{๑๐}ล^{๑๑}ำ

โคลง 104

ระ^๑วัง^๒มา^๓ป^๔ก^๕อ^๖ก^๗ำ
กา^๑ร^๒ร^๓ว^๔ม^๕ป^๖ระ^๗เว^๘ณ^๙ี
ส^๑น^๒า^๓ม^๔ไ^๕ก^๖ะ^๗ณ^๘ี
ห^๑ค^๒ห^๓ค^๔ไ^๕ศ^๖ก^๗เศ^๘ร^๙า

โคลง 112

ถ^๑ก^๒ห^๓ว^๔ย^๕ร^๖า^๗ย^๘ค^๙ร^{๑๐}ง^{๑๑}ล^{๑๒}า^{๑๓}น
ไป^๑เท^๒ีย^๓ว^๔ช^๕า^๖ย^๗ช^๘อ^๙ร^{๑๐}ับ
บ^๑ร^๒ิ^๓น^๔ท^๕ร^๖ิ^๗น^๘พ^๙า^{๑๐}ย^{๑๑}ัพ
ม^๑ัน^๒ม^๓า^๔ก^๕ท^๖ล^๗า^๘ก^๙ไ^{๑๐}ช^{๑๑}ไ^{๑๒}น

ธง^๑โจ^๒ก

ก^๑ุม^๒ก^๓ิล^๔ โ^๑ก^๒ร^๓ท^๔อง
ค^๑า^๒ม^๓ไ^๔ว ก^๑ร^๒ุง^๓ท^๔อง
แ^๑ม^๒ส^๓อ^๔ค ไ^๑ม^๒น^๓า เ^๑ล^๒ี^๓ค^๔ท^๕อง
ท^๑อ^๒น^๓น^๔า^๕ม^๖แ^๗ล ก^๑ร^๒อง^๓ท^๔อง
ธง^๑โจ^๒ก

เ^๑ห^๒ิน^๓จ^๔ร ฝ^๑ี^๒ห^๓ล^๔ว^๕ง
ท^๑า^๒น^๓ำ ฝ^๑ี^๒ห^๓ล^๔อ^๕ก
ห^๑ม^๒า^๓ย^๔พ^๕ง พ^๑า^๒แ^๓ย ฝ^๑ี^๒ด^๓า^๔ว
อ^๑ย^๒เ^๓เ^๔า^๕ค^๖เ^๗ท^๘า ฝ^๑ี^๒ร^๓เ^๔อ^๕น
ธง^๑โจ^๒ก

ย^๑ิ^๒ง^๓ค^๔ิ^๕ง ช^๑า^๒น^๓ก^๔ย^๕า^๖ง
บ^๑อ^๒น^๓ำ น^๑ก^๒ก^๓ระ^๔ย^๕า^๖ง
ร^๑ือ^๒ก^๓ำ บ^๑ั^๒น^๓น^๔อ ส^๑า^๒ย^๓ระ^๔ย^๕า^๖ง
เ^๑ล^๒ี^๓ค^๔แ^๕ท^๖ห^๗น^๘ค^๙เ^{๑๐}ห^{๑๑}เ^{๑๒}ย^{๑๓}ว น^๑้ำ^๒ม^๓ัน^๔ย^๕า^๖ง
ธง^๑โจ^๒ก

ก^๑า^๒ย^๓ี ล^๑ัง^๒ว^๓ร
ค^๑ุ^๒เ^๓ล^๔า ล^๑ัง^๒ว^๓า^๔ส
ม^๑ว^๒ย^๓ช^๔ก ล^๑ัง^๒ว^๓เ^๔ีย^๕น
ร^๑ำ^๒ไ^๓ห^๔เ^๕ย^๖ท^๗า ล^๑ัง^๒ว^๓เ^๔ว
ธง^๑โจ^๒ก

ล^๑อ^๒ง^๓บ^๔ิ^๕บ ห^๑า^๒แ^๓ส^๔น
ค^๑ล^๒ิ^๓น^๔ไ^๕ต บ^๑า^๒ง^๓แ^๔ส^๕น
ย^๑ิ^๒ง^๓อ^๔ย เ^๑ี^๒ย^๓ง^๔แ^๕ส^๖น
ม^๑า^๒ก^๓ล^๔ำ เ^๑ล^๒ือ^๓ห^๔ล^๕า^๖ม ส^๑า^๒ม^๓แ^๔ส^๕น

โคลง 113

เกร็ด^๕ก^๕ม^๕ค^๕ม^๕
 ด^๕ง^๕ไ^๕ห^๕ญ^๕ส^๕ระ^๕ต^๕าย^๕ห^๕ล^๕ง^๕
 ก^๕ห^๕ล^๕ห^๕ว^๕ไ^๕ค^๕ย^๕ง^๕
 ธ^๕น^๕เ^๕ว^๕า^๕ร^๕า^๕พ^๕ร^๕า^๕พ^๕ร^๕อง^๕

โคลง 116

น^๕า^๕ค^๕ม^๕พ^๕น^๕เ^๕ย^๕ง^๕
 ค^๕ม^๕ก^๕ด^๕น^๕แ^๕ก^๕ม^๕เ^๕ก^๕ส^๕
 ก^๕ระ^๕ห^๕ว^๕ล^๕ร^๕ัก^๕เ^๕ว^๕อ^๕ร^๕
 ค^๕ำ^๕แ^๕ล^๕ส^๕ว^๕น^๕ส^๕ง^๕ร^๕า^๕

โคลง 120

ค^๕ัก^๕บ^๕า^๕ท^๕ร^๕ว^๕น^๕พ^๕ระ^๕พ^๕น^๕
 เ^๕น^๕เ^๕น^๕ส^๕อ^๕ค^๕อ^๕ธ^๕ญ^๕ญ^๕า^๕
 ท^๕าร^๕ก^๕เ^๕น^๕เ^๕ด^๕ธ^๕า^๕
 ก^๕ค^๕ท^๕น^๕ง^๕พ^๕ง^๕เ^๕ก^๕เ^๕ก^๕ำ^๕

โคลง 123

น^๕า^๕ม^๕พ^๕ร^๕ก^๕ษ^๕า^๕ห^๕น^๕ง^๕ไ^๕ห^๕
 เ^๕พ^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ก^๕ไ^๕พ^๕ไ^๕ค^๕เ^๕เ^๕เ^๕น^๕
 ร^๕า^๕ค^๕ี^๕ห^๕น^๕ง^๕อ^๕ง^๕เ^๕เ^๕เ^๕น^๕
 ง^๕น^๕ง^๕ว^๕น^๕ฉ^๕า^๕น^๕ไ^๕ม^๕เ^๕ย^๕ม^๕

โคลง 125

พ^๕ะ^๕น^๕ั^๕บ^๕ั^๕จ^๕ัน^๕ค^๕ย^๕แ^๕ต^๕ม^๕
 ก^๕ระ^๕ห^๕น^๕า^๕บ^๕ก^๕า^๕ย^๕น^๕า^๕ว^๕ิน^๕
 ม^๕ัจ^๕ฉ^๕า^๕ว^๕า^๕ว^๕ิน^๕
 เ^๕น^๕เ^๕ห^๕อ^๕ข^๕อง^๕ล^๕ง^๕ไ^๕ค^๕

ธงใจก

ค^๕ม^๕ค^๕ง^๕
 ไ^๕ห^๕ด^๕ก^๕ล^๕อ^๕ง^๕
 ย^๕อ^๕ม^๕บ^๕ว^๕า^๕ ^๕ฉ^๕ี^๕น^๕า^๕
 ล^๕ำ^๕น^๕บ^๕น^๕า^๕ม^๕มี^๕

ธงใจก

พ^๕ิน^๕ก^๕ร^๕
 ส^๕ง^๕ก^๕ล^๕ง^๕
 แ^๕อ^๕แ^๕น^๕น^๕
 ก^๕อ^๕น^๕เ^๕า^๕บ^๕ว^๕ร^๕เ^๕ย^๕น^๕

ธงใจก

พ^๕ร^๕ร^๕ษ^๕า^๕
 ก^๕ล^๕ว^๕ย^๕ำ^๕
 แ^๕อ^๕ก^๕ ^๕เ^๕ก^๕ย^๕แ^๕
 แ^๕ก^๕ก^๕ล^๕า^๕อ^๕า^๕ค^๕ม^๕

ธงใจก

ท^๕ำ^๕ร^๕เ^๕อ^๕น^๕
 ค^๕อ^๕แ^๕ต^๕ม^๕
 ล^๕ิ^๕บ^๕ส^๕ย^๕ ^๕ส^๕เ^๕ษ^๕น^๕า^๕
 ย^๕ำ^๕ย^๕ม^๕ย^๕ง^๕ห^๕ร^๕ิ^๕ม^๕

ธงใจก

ค^๕า^๕ม^๕ก^๕ัน^๕
 ว^๕า^๕ไ^๕ว^๕
 ร^๕เ^๕ว^๕ย^๕ง^๕
 เ^๕ม^๕เ^๕า^๕ห^๕า^๕ม^๕เ^๕ล^๕ือ^๕

พ^๕ระ^๕ย^๕า^๕น^๕า^๕ค^๕
 ค^๕อ^๕ก^๕บ^๕น^๕น^๕า^๕ค^๕
 ก^๕ี้^๕ค^๕ข^๕ั^๕ค^๕น^๕า^๕ค^๕
 ส^๕ุ^๕ห^๕ว^๕ญ^๕น^๕า^๕ค^๕
 ข^๕า^๕ว^๕ค^๕ม^๕ห^๕าง^๕
 ข^๕า^๕ว^๕ข^๕า^๕ว^๕าง^๕
 ง^๕ก^๕ิ^๕น^๕ห^๕าง^๕
 ฝ^๕ี^๕ก^๕ระ^๕ห^๕าง^๕
 ไ^๕ม^๕จ^๕ิ^๕ก^๕
 ค^๕อ^๕ก^๕จ^๕ิ^๕ก^๕
 พ^๕ฤ^๕ศ^๕จ^๕ิ^๕ก^๕
 จ^๕ุก^๕จ^๕ิ^๕ก^๕
 ไ^๕พ^๕ท^๕อง^๕
 ก^๕า^๕น^๕ท^๕อง^๕
 ป^๕ลา^๕ท^๕อง^๕
 ไ^๕บ^๕ท^๕อง^๕

โคลง 128
 นิตติธารแห่งหวง
 พระพุทธรูปเคารพ
 กุมารหนึ่งประสพ
 เป็นแรรรชเฝ้าไซร

โคลง 136
 คินสูบวบควากิน
 สัทธัตถะพบแล
 อาชญาโทษเทพแบ
 คุณคากำสอนคุม

โคลง 138
 นามนักมวยชกถอง
 ตัวแม่พิมพ์โล
 ศรทรงองคนารายณ์
 พระเครื่องไกรเห็นทอง

โคลง 144
 บรรจุพระเกษเกล้า
 หมอภัยกษัตริย์
 อติภักดีเป็นพงศ์
 คารกคกจากป่า

โคลง 154
 นายอากรบอบเบียด
 นายแม่ทัพศึกหาญ
 นายเขาย้อยในศาล
 นายหม่นนามพลายแก้ว

ชิงโจก
 มทรณพ มหาสมุทร
 กราบไหว หามสมุทร
 ในเรื่องวรรณคดี สิ้นสมุทร
 ขวบแฉวลงเอย เกลือสมุทร

ชิงโจก
 คับแค้น เทวทัต
 หนายกุ่ม เทวฤ
 มีอรัญ เกิดแฮ เทววิ
 โลไลให้สุสานต์ เทวธรรม

ชิงโจก
 เกรียงไกร พลายน้อย
 รวมทอง พลายแก้ว
 รอนราพย์ พลายวาท
 ทางยืมยลกัน พลายเพชร

ชิงโจก
 พุทธองค์ จุฬามณี
 เสนทหนา อภัยมณี
 พรหมเมศ พรหมณี
 สดับสังขร ยลลคมณี

ชิงโจก
 บรรณ ขุนพิช
 อักแฉว ขุนพล
 สิงสถิตย์ ขุนเพ็ช
 เก่งกลามนตขลัง ขุนแผน

โคลง 155

ป้อนก่อนทานเอ
ผลพฤษศรึกมาท่าย
คนช่วยป่วยปายท่าย
เคหาสน์อาจเห็นคำ

โคลง 158

หึ่งหึ่งเหมือนหมผง
หมายมั่นขันนุกา
ชำระพิพาทนา
ลวงเล่นเห็นดาวเตา

โคลง 159

นามหนึ่งชื่อหนึ่งน
บรรจุกำควาธา
ไกลกรุงท่งทำนา
พระไหมพอบวชเขา

โคลง 160

ยินคี่สันโขษควย
รวยเลิศบรรเจิดคน
นงรามพรำรักบน
สามบวกลสามพอลวน

โคลง 161

เพรียกภพภูมิแผ่นพัน
ยาตรยางทางวิถึ
นามาผ่านมอมี
เหนอยสูงสกลำ

ชงโจก

เอนกาย เลือกลาก
ที่ย่ำ ลางสาก
ตามโรค รุนนอ ไช้รากสาก
คอตานกันฝน กันสาก

ชงโจก

เอกบา ทาเฮย ลูกขาง
น็อคเขา ลูกเขา
ความนึก ขอบแธ ลูกขุน
คตยทองปลายคาง ลูกชอย

ชงโจก

นามมา มลบท
พทธเจ้า ธรรมบท
เนาทาง เห็นแธ ธนบท
ทางทองเรียนดาม ลิกขาบท

ชงโจก

ของคน สันตุภู
คาลวน เศรษฐ
ลานอโศก วาสิฏฐ
กองแทเตียวหนอ ญฐ

ชงโจก

พธรา ปฐพี นทิล
เถอนถ้ำ จรคิล
ศัพทเพรียก ปาณคิล
แหล่งฟ้าผิงไฉน นภาคิล

โคลง 164
 ถึงปี่มีเชบไหว
 จังหวะควาทยบุรี
 นามาแมวารี
 เดินเล่นเย็นใจจาย

โคลง 171
 อาหารเห็นหอย
 เอาใส่ขันสอทอง
 แขกมาวารีบรอง
 อ้นทะสุนัน

โคลง 172
 นามของกินอินโกลทำใหจ
 นามโคมตรัสกักควยอีกหาญ
 นามสิ่งไซ้ชักฟอกกระฉอกธาร
 นามค่ากลาวนมัสการสัมมานเอย

โคลง 194
 สดถาณนามมิ่งไม
 สมนวนยวนนัยตา
 มีเรือนรางโสภา
 เปรียบพรำคำมีเชา

โคลง 195
 ตะเกาอโองแจ
 โลมะพาโลลี
 นรชาติสอาศรี
 วัตะประเทืองพรอย

วงโจก
 ทรพจัน
 ปราชัน
 ทาจัน
 กราวจัน
 และรองลำเพลง

วงโจก
 ขาวหมาก
 ขันหมาก
 เขียนหมาก
 ลูกหมาก
 วงโจก

แทงโม
 หึงโม แม่โม
 โอโม
 นะโม

วงโจก
 ฝนทรง
 ยกทรง
 ทรวคทรง
 เชาทรง

วงโจก
 โกงาม
 เพระาชน
 คนงาม
 เพระาแต่ง

โคลง 199
 เอาโอมร้อมเป่าควย
 ตามเหลาเขายังมี
 กิดกอยกายี
 สวมใส่ในเคียววอ

โคลง 201
 ราชศรีหัวฟ้า
 ทำหาพกาไป
 กุมารลูกหลานใจ
 คนบาปครายไคมว

โคลง 206
 สหายนายเสียนัน
 อหังอันฉินเผลอ
 ณาปะนะมีเออ
 เสดหาสนาจมีรว

โคลง 210
 ถักกันเป็นผดของ
 นามไฟไทยโครแจก
 ใจความพราจาแนก
 ทำใส่ครกโชลกเขา

โคลง 211
 ลูกหนึ่งเค็กโลล
 ลูกหนึ่งผิงประชุม
 ลูกหนึ่งชงควม
 ลูกหนึ่งผิงตกทอง

ทรงโจก
 คนทรี จำปี
 หนึ่งบาง เล่าปี
 ยืนพรา เพียกนา ลับปี
 ชอนนมาดา คุมปี

ทรงโจก
 ฟากไกล จารก
 อยควย การก
 คำกลาว ทารก
 มุงเขาเสวยกรรม นรก

ทรงโจก
 นาเกลอ เพื่อน
 ฌมอว เรา
 วายวอด เผา
 ราชดอมแลเห็น เรือน

ทรงโจก
 เกาแกรก มกละเอียค
 จัวเจา แปคละเอียค
 เสียด ยิมมอ ลายละเอียค
 ปนแบ่งเป็นผง แหลกละเอียค

ทรงโจก
 ดงหลอม ลูกหิน
 เกียวคลอง ลูกแห
 คอยกิล ตามแฮ ลูกหา
 แทหวงเวหา ลูกเห็บ

โคลง 215

นามเพลงองค์ทานไต่
นามโรกไครเป็นหน
นามนัยน์ไครแยงยล
นามพฤษชบอไช

ชิงโจก
นิพนธ์ คำหวาน
ทุกขใหม่ เบาหวาน
ยวนสวาท ทาหวาน
เสฟเคียวชบฉัน ผักหวาน

โคลง 221

เต็ม มะ วันทาไหว
เต็ม มี เขตต์คนโปรก
เต็ม เม อูรอมโบสถ์
เต็ม มัม ความชอบแท้

ชิงโจก
วอนโทษ สมะ-สมา
กลาวแก่ สามี่-ดีมา
บอกหนอย นาพอ ลาเม-เสมา
ศัพทคงมาเต็ม สามัม-ดีมา

โคลง 229

รงค์ รามตามทิดเจ้า
รงค์ เรียงเพรียงรงค์เจ้า
รงค์ เราพจนคชสาร
รงค์ รัตตลงชาดชา

ชิงโจก
จองฉลาญ แพตยเฮย สีดา
กล่ากว่า สีดา
พันตเคียว นาพอ สีคอ
ช่างแถมชบฉัน สีแดง

โคลง 230

รงค์ เราเอาชบเคียว
รงค์ รับปัญหาหลาก
รงค์ ไรไฉนหมามาก
รงค์ รัตตลงเหลือเคลา

ชิงโจก
คำหมาก สีเสียด
หลายเจ้า สีสด
มาเอย ถันนอ สีสด
คลุกแล้วรงค์ชาน สีแสด

โคลง 236

ชนเอามาชบเคียว
ตริงตีกตามคนกราก
เอามาสิ้นเชื้อกลาก
สัตว์สืบบาทบอกควย

ชิงโจก
คำหมาก ปูนแดง
ตราบมวย ปานแดง
จงสัตว์ ปอดแดง
อยู่ถ้ำคหา ปูนแดง

โคลง 237

เขาเขินเคินคุมขัน
 สืบพนไฟลามเลีย
 จันทามมวยาเฮีย
 เรือลอมมาทรงัน

โคลง 254

หากินแถวฉันทน์
 เอาเขินเคินคุมขัน
 เหน็บหลังซึ่งพิกล
 คุณแม่แกนนงผา

โคลง 264

ชี หนึ่งพึ่งช่วยแจ้ง
 ชี หนึ่งชายรวบรัก
 ชี หนึ่งแม่เราชัก
 ชี หนึ่งกลองตีทอง

โคลง 274

สำเริงความใคร่ควย
 พายพักพาวังเวง
 พึ่งเผยเอยบรลง
 เอาอย่างไฟถนอรอน

โคลง 283

คิ่นเพ็ดเห็นเคนฟ้า
 รong รับแปตาบ
 ทะละแมทองอ
 เมียมึงองคทานทาว

ซาเพลีย
 หลนข
 มโนนอบ
 นาโคโดยสาร

ในชล
 วัจจา
 จริงเอย
 เบาราวณ

จังหวัด
 รวมทอง
 เชี่ยวพอ
 หมุ่ชาศึกขาม

ตนเอง
 คอนคอน
 ไพเราะ นักหนา
 รสลิ้มลอหวาน

งามทร
 ทอกขาว
 องค์เอก
 ยศให้ส่วมิล

ชงโจก

เขาวงพระจันทร์
 คราพระจันทร์
 ไหว้พระจันทร์
 ท่าพระจันทร์

ชงโจก

ปลากกระเบน
 หางกระเบน
 ขาบกกระเบน
 โจงกระเบน

ชงโจก

ชีบุรณ - ชลบุรี
 ชีกะรอก - ชลบุรี
 ชีระนน - ชลบุรี
 ชีเกรีย - ชลบุรี

ชงโจก

ชักวาว
 ลมวาว
 พะมาชักวาว
 ชาวเกรียบวาว

ชงโจก

จันทร์
 จันทน์
 จันทา
 จันตี

โคลง 284

อำเภอย่อยแคว้น
เชอนันท์ภูผาผิง
พนนนักจักเบาจริง
เป็นอนันตวิธจกาน

เวียงผิงค
อยบาน
เจียวพอ
กอนาคาเฉย

ธงโจก

แมริม
แมเรือน
แมแรง
แมแรง

โคลง 285

เชษฐาหารยหือ
ขงคัมถัมถังวน
เพลาหมนาถี
จิมรทหวานฐานลักซอน

รณนค
วุนโค
เคยบถก
ชวยไหหลายหัว

ธงโจก

ฟารโก
โกโก
ไซโก
ตะโก

โคลง 301

บิคเปิดไผเพิ่มไวล
ฉิดไสกันพิษอุ
ขงเขตควาสินธ
ภาชนะมีเชิงแห

วิทย์
รุกแล
ธารจิง ธารทวม
ทานไซแทนพาน

ธงโจก

วอลดุม
เชลม
ทอลม
ตะลม

โคลง 303

นารวีศรีคบบาน
เผยแผ่ควาสอนทาม
ขุนโจรเลื่องลือคบบาน
วัชกอกองบุญชาว

เมืองลยาม
ตางคาว
กาดอน
เขตลันเคื้อนสิบ

ธงโจก

ลาวไทย
สงขไทย
เสือไทย
สารทไทย

โคลง 317

คนชัยไธศนพรอง
คนสังสมกวมคี
คนไทยทองบุรีลี
คนเลนักฟ้ากาย

พาที
กราบมวย
เตรียมผนวชแธ
บวง เขามีชัย

ธงโจก

ฉักบิน
นักบุญ
นักบวช
นักบาส

โคลง 361

นักมวดยวมไฉบอง
 บอกรึงอำเภอสรร
 ยามเล็กเล่นพิลวัล
 ยินชวาวราวุฒาภิรมย์

โคลง 369

ท่าเอาใจเฉาทอง
 โรงพยาบาลกรว
 โมโหง่ายไปพรวก
 เอาไฟทองไปทนาย

โคลง 370

บรรดาเชิงช่างไม้
 เก็บเล่นเข้าใจนัก
 ชบลกคอกยงสัตว์
 คึกคักตรงขงมอ

โคลง 372

มดมีกายไมพรม
 มลทอนเคษภษา
 มลพิศไศกยา
 มลสนั่นนอนคน

โคลง 376

บุตรหลงทางหอรา
 บุตรหลงลืมพิไป
 บุตรพลพาเอาใจ
 บุตรมวองเรวคน

หงโจก

พวงสุวรรณ
 เลกควย
 ฅนุกเหนอย
 มีคทาตาลาย

กระจับ
 กักจับ
 ทัพ
 ลมจับ

หงโจก

กัณหวก
 โรคราย
 เกินพลาต
 ฅนุคทาเฉลย

มาเฉียว
 หัวเฉียว
 ฅนเฉียว
 อังโอเฉียว

หงโจก

คิงค
 ฅนุชา
 ไพโรจน์
 เอยเนอมีงดา

ส้วนอง
 หอกนอง
 ยางนอง
 ปลานอง

หงโจก

ไศกา
 เกาหบ
 เย็นฉา
 ขวบฉฉวตบง

ชเหล
 ขรว
 ขรอน
 ชเรอน

หงโจก

ภายใน
 หางกน
 จนเชอ ฅนนา
 โคตรเคาเหลากอ

ลูกโยน
 ลูกยาง
 ลูกยอ
 ลูกยาย

โคลง 382
 วิธีการเกี่ยวข้าว
 นักแต่งบทหนึ่งจอ
 พฤษาวาณีคอ
 เขาสูบกัญชาบอง

โคลง 388
 สวนหอยแมลงภู่
 สาวหนุ่มมีกวางมาน
 เงินหมกคอกอาหาร
 พอลายแมลงกลืนคลง

โคลง 394
 ผอมโซเห็นชน
 ถูกตอยต้วงอโอง
 จตุบาทหอยเรือนโอง
 คนพบหลบหลีกชน

โคลง 395
 พหุของศพรังก่อสร้าง
 บอกบงอการมี
 วาขวางรางเป็นผี
 เมียมึงของพลาบแก้ว

โคลง 402
 ครอบราไฟร้อกอง
 อาหลยวิทย์รับ
 คริสเคารพจึงนับ
 ผั่งอยู่ตามดินไ้

ธงโจก
 ซากกอ พันกำ
 เบิงจอง พันคำ
 คนตัด ไปเฮย พันจ่า
 บโงहांโณน พันล่า

ธงโจก
 รับทาน โปะแตก
 ซานฟง ใจแตก
 มัวเพียว เฟลินแอ อังแตก
 เมือทองเคิบเสีย ชแตก

ธงโจก
 ซายโครง ช่าง
 โกงกน ชกอง
 ซอยหัก ชเกยม
 พมไมในหนา ชโกะ

ธงโจก
 ทกปี ทุกกรกิริยา
 ทรวบแล้ว ปฏิกริยา
 แคคับ กาลกิริยา
 เมือครั้งถูกขัง แกวกิริยา

ธงโจก
 โลกกรับ คลาดเคเบ็ด
 คลื่นไ้ วือรเบ็ด
 ถ้อยยัง ยวคณา คัมภีร์ไบเบ็ด
 คำพันพสุธา สายเคเบ็ด

โคลง 403

บรรดาเชิงช่างไม้
นามฉานไฟฉายบอก
พันพิชเค็ดเอวคอก
สวมใส่สมพาสยอ

โคลง 400

ดาวลูกหนึ่งหนึ่งขึ้น
ร่ำรายกรวยกรโยก
เบิกชวคควคคโคกรก
หม่นเครื่องนยศเร็วเข้า

โคลง 401

เกาะ กิมนิสทอง
เกาะ ไก่ในท้าวตน
เกาะ แกะแ่งเปลือกจน
เกาะ เกิดกำเหนิดรุ

โคลง 402

สะพานหนอกุราย
สะพานเนาในคน
สะพานยอนิพนธ์
สะพานหนอนามชา

โคลง 403

นามโรคลมป่วยเข้า
นามรุกข์เป็นเกสัชช
นามเขาขางเจนจัก
นามหนึ่งไพศาลกว้าง

มักตอก

ยี่ห้อ

มาเล่น กันแ

นิมน้องคิกใจ

นำโลก

ยางเทา

รสขึ้น ใจนา

คลุมวงกลม

สัตว์คน

คุดคู้

เมล็ดกลอน

รูนองหนุมสาว

คำรณ

คิกท่า

พวกศัพท์ มากนา

ความคุมคำถาม

คางหัก แขงเฮย

หนึ่งข้าง

ท่ายโจก

กว่าห้วยละหาน

ชงโจก

คอนตัวแพะ

คราหาแพะ

คอกเพาะแพะ

หนวกแพะ

ชงโจก

แปเล

บัลเล

ไบเล

บุเล

ชงโจก

เกาะพะทะระพะ

เกาะปะทะระปะ

เกาะงักทะกักเงาะ

เกาะทะ-กระเกาะ

ชงโจก

สมิง

สมอง

สมาส

เสมอ

ชงโจก

มหาสคัมภ

มหาสคัมภ

มหาเสมอ

มหาสมุทร

โคลง 404

เป็น พวงพอกครบรอย
เป็น วานฉานเคยปลูก
เป็น หมอพอยหายถก.
เป็น ซื่อคือศาลเจ้า

โคลง 410

เถระภูมิเณรพระทอง
เตงเตงตีประกอบ
มงคลสมรสชอบ
นงนุชนางนอนทอง

โคลง 406

พระศรีรัตน
เราคิมคำลงสนาน
เรายสุทวายุปราช
เราประมาทโหมล้าง

โคลง 414

ลาคันคำแห่งทั้ง
ทานลูกทวนเมียรัก
ไพรพวงปากมก
มีแต่สุขสานติของ

โคลง 420

อาหารหวานเมื่อลิ้ม
เลยล่วงไปสักพัก
จักสานไล่พิษผัก
ดู กเขาศอกตอกดี

ธงใจ

แปดลูก
เปล้าอ่าว
แนต
อยู่ข้างพระแก้ว

ลูกประจำ
วานนางคำ
หมอทองคำ
เจ้าประจำ

ธงใจ

เตรียมสอ
ปี่ซอ
ใจฝ่ายสาวนา
ทวนไทเพส

นักขรรณเอก
ระนาดเอก
ขันหมากเอก
สนมเอก

ธงใจ

เป็นพยาน
หนังบาง
แนแน
ลูกโหมเคหา

คิน
น้ำ
ลม
ไฟ

ธงใจ

ยศศักดิ์
รวมทอง
มีรัก รกนา
ชั่วฟ้ากินสลาย

ฐานันดร
เวสสันดร
พนาคร
นิรันดร

ธงใจ

ลองหัก ทายเฮย
ครูน
เผยข้อ เด็ดนา
หลนทองลูกแป

ตะโก
ตะก
ตะกร
ตระกรว

โคลง 421

โบราณทานว่าหาม
มวยรายร้ายกษา
สิงขรโชกภูผา
โสศขุมร้างาว

คบบหา
คอยกา
ริมฝั่ง ชลเฮย
ทอสูปราชัย

ขงโจก
ชายสามโบสถ์
ยางสามชุม
เขาสามมุก
ขุนสามชน

โคลง 424

สาวเสร็จความไครทวย
คิตขบิลลงกลอนเพลง
ทวนายจ่ายเงินเกรง
พลักลงลงเคลื่อนยาย

ตนเอง
ส่งทวย
เป็นคา แกร่นอ
บไคเห็นโฉน

ขงโจก
ตกเบ็ด
ตกบท
ตกเบ็ด
ตกปัก

โคลง 435

บอกความนามมิ่งไม้
ลางล่อวาสิฐ
เคยพากยวาทะ
พระเครื่องเรืองฤทธิ์รอง

พฤกษ์
นิมนอง
สิงรุก-ชาแธ
รุมคลำคำกาพ

ขงโจก
ไม้ตะเคียน
สาตะเคียน
นางตะเคียน
คลองตะเคียน

โคลง 439

จ่านรรวาทน
อันชออำเภอม
อาวาสวักวาท
พิมพ์รำคำละหอย

มือผี
กล่าวถอย
หลวงพอ ทวคแธ
น่านนำตาไหล

ขงโจก
ไกให้
สาวให้
ช่างให้
รองให้

โคลง 437

คิมหันคัมน์อบอว
มีเมตทาจาจะ
ทักษิณถิ่นไคณะ
พักฉานทะเลไซ

อุณหะ
แบ่งให้
นามว่า
ช่วยฝ่าฝนตก

ขงโจก
ระอ
อุทิศ
ทิศใต้
ไคฝน

โคลง 447

ระย่ำตำแต่เตา
 ปืนวอนยอนมาลา
 หนึ่งนิกบิกนัยนา
 จิ้งกลาวเนาอยู่แล

โคลง 497

ขอลาถามนามสัควโร
 ขอลาถามนามการว
 ขอลาถามนามคามา
 ขอลาถามนามนักจ

โคลง 455

นามพิชเกิดคอยไต่
 นามพรำพจนตำบลด
 นามเพลงไซสากกล
 นามพองละอองฟู

โคลง 462

นามโคไถไถแผนพน
 นามเครื่องราติโอ
 นามปิ่นปางยั้งโช่ว
 นามเครื่องวัดเย็นรอน

โคลง 467

เป็นปมเป็นปมบัว
 พอพนพระพายพุด
 โทงเทงแต่กรงตุก่า
 ไตรพัคตรพอหวายเกลี้ยง

บาทา
 คอยแพ
 มองมืค
 บัคไปไหน

บาทา
 ขวัญ
 แฉวงเขต
 จับเส้นคนฆ่า

ฉิวชล
 ฐ ส
 ไทโยแน
 ฉำชนเน็นใจ

แทนโค
 ถานกอน
 เจริงแมน
 วาชันซึกไหน

โปปค
 เพียงเพียง
 ตักคอ ค้วนนา
 นับแถมลูกเต่า

ชงใจก

คอ
 คอ
 คอ
 คอ

ชงใจก

งสามเหลี่ยม
 ชงสามเหลี่ยม
 สระสสามเหลี่ยม
 สคนธ คิวเหลี่ยม

ชงใจก

ฉักสาหร่าย
 หนองสาหร่าย
 แฉกสาหร่าย
 น้ำสาหร่าย

ชงใจก

รถแทรกเตอร์
 ทรานซิสเตอร์
 วินเซสเตอร์
 เซอร์โมมิเตอร์

ชงใจก

เป่า
 เป่า
 เป่า
 เป่า

โคลง 468
 อำเภอนานาน้ำ
 สายวาวยาววนมี
 บาทบวมเป่งโรก
 ริมฝั่งเรือแดนจอง

โคลง 469
 เรามักตกไผขาว
 สายหนอยสุริยา
 บรมสุดเคียนกิน
 สดวยสมชมเนตรหนา

โคลง 474
 กินกันจนอิมแปร์
 นามเฟื่องเลื่องลือกรง
 ผลพีชยัคเคาวม่ง
 เวนกอกกุศลแม

โคลง 477
 นามนักมวยชอกอง
 นามพิสงขอรุสย
 นามควาคาหญิงใจ
 นามซึกเขียนลายทั้ง

โคลง 484
 ขอลาถามนามเหล่าไท
 ขอลาถามนามนาวิ
 ขอลาถามนามวิถิ
 ขอลาถามนามไกร

บอกลี
 ชอรอง
 คนแย
 จอกไตโดยสาร

ของกิน
 ส่องหลา
 เค็มพอ
 ผองเนอนพคุณ

เต็มพวง
 เทพแท้
 พล ขาเฮย
 เมื่อดั้นเคียนสืบ

กรงไทย
 อวยง
 เชอชว
 ต่อเส้นรงค์ดี

ภม
 รมสุ
 ทางรถ ราเฮย
 เลมนันหนิงสื่อ

หงช้าง
 พองช้าง
 เฝ้าช้าง
 ทาช้าง

ชาม
 งาม
 ขาย
 งาม

โตะไทย
 เตาไทย
 แต่งไทย
 ทรุชไทย

คาวทอง
 คอนทอง
 คอกทอง
 เกลินทอง

ราชวงศ์พระร่วง
 เรือรบพระร่วง
 ถนนพระร่วง
 ไตรภูมิพระร่วง

โคลง 475		ธงโจก
นามกนยลอยุธยา	หนังสือ	บรรณรักษ์
นามศาลคนนับถือ	กราบไหว	เทพารักษ์
นามยศพระสงฆ์หรือ	ไรพอ	พระครูสังฆรักษ์
นามประยูรวงษ์ไชย	อยูคานวังโพธิ์	อนงค์รักษ์
โคลง 502		ธงโจก
ขอถามนามอนเียว	เพลิงแรง	ปากเปือก
ขอถามนามแจกแจง	พรำซ่า	ปากเปือก
ขอถามนามธัญญ์แผ่	หงแะ	ข้าวเปือก
ขอถามนามลึงกล้า	หอหมับหัว	ซีเปือก
โคลง 526		ธงโจก
ขอถามนามมิ่งไม้	รูกษา	คันทรง
ขอถามนามภษา	ไล่เตา	ยกทรง
ขอถามนามโสภา	ชวนพิศ	สมทรง
ขอถามนามมีเจ้า	สิ้นเต็มนามโดน	เจ้าทรง
โคลง 528		ธงโจก
ขอถามนามท่งนั้น	อาราม	วัดสุทัศน์
ขอถามนามโคตม	พดไค	โทรทัศน์
ขอถามนามโพรงาม	แลนา รมนอ	หิวทัศน์
ขอถามนามทาบไธ	ที่ลื่นเสียกรง	เอกทัศน์
โคลง 534		ธงโจก
ขอถามนามแหงหวาย	ลำธาร	คลองสิมสอง
ขอถามนามนงคราญ	แม่ไธ	นางสิมสอง
ขอถามนามวิกาล	เกินไธยง คั่นนอ	ที่สิมสอง
ขอถามนามมาสัไซ	น่านเห็นบนาว	เคียนสิมสอง

โคลง 536

ขอลถามนามแบบเฝ้า
ขอลถามนามเสาลาน
ขอลถามนามเลขวาน
ขอลถามนามศาลขาว

โคลง 550

ขอลถามนามลูกเต่า
ขอลถามนามกินแทน
ขอลถามนามนุชแสน
ขอลถามนามบุรุษเบอ

โคลง 559

ขอลถามนามหนึ่งเนื้อ
ขอลถามนามคารา
ขอลถามนามกีฬา
ขอลถามนามนงผา

โคลง 563

ขอลถามนามหนึ่งแก้ว
ขอลถามนามมะโต
ขอลถามนามวาโย
ขอลถามนามมอขวย

โคลง 565

ขอลถามนามพรำพรอง
ขอลถามนามมรรคา
ขอลถามนามเวลา
ขอลถามนามช่อขาง

ชงใจก

บุราณ หลักแจว
นวกขาว หลักเกียค
วากยหนอย นาพอ หลักหนวย
กราบไหววันทา หลักเมือง

ชงใจก

ขุนแผน พลายงาม
เทียวเนอ ไทรงาม
ส่วยสค นางงาม
เบงกลามกันขรม ชายงาม

ชงใจก

กษมา คันทังโก
กองฟ้า คารุลกโก
ทีเลน ลูกชนโก
ผอนันนามโดน เกยวคอกโก

ชงใจก

นีโล มรกด
มอคมวย มรณา
โหมท่า มรสุม
ไทรงนาตอน มรกด

ชงใจก

พะงา อิทธิ
คอย ขาง วิถิ
แรมคำ หนึ่งนอ คิถิ
ไซมาพาชี หัตถิ

โคลง 576

เป็น คาวกวางเคนจำ
เป็น อยู่ยังโนน
เป็น ลายผองโลโก้
เป็น อยู่ยังกรมทอง

ราตรี
นมนอง
พรายเพรียก
แตงตึงตามยศ

ขงโจก
ประจำเมือง
ประจำเคียน
ประจำยาม
ประจำการ

โคลง 598

ขอตานนามคอกไม้
ขอตานนามโอสธ
ขอตานนามบรรพต
ขอตานนามสัตว์ชำ

สวสค
แซ่น้ำ
สงท่า
สืหาเนาตง

ขงโจก
มุนดา
โมกดา
ภดา
เลียงดา

โคลง 625

เป็น ไทโยไปไผ่ข้าง
เป็น นักจักรยานค
เป็น คาวยั่วอกภ
เป็น พุชาญกลาวแก

คอมมู นิสเอย
เคนแท
เขาใหญ่
ชอกชอปลุจดา

ขงโจก
ปริที
ปริคา
ปริยา
ปริชา

โคลง 650

นั้น เนาในนานน้ำ
นั้น มิงเมียสุนทร
นั้น ษณทรานฎ
นั้น คิมชะเมาเพอ

สาคร
ภูเนอ
สมัยกอน
พราชนคำฉวน

ขงโจก
นั้นจวน~~น~~นวลจันทร์
นั้นจาง~~น~~นางจันทร์
นั้นจาย~~น~~นายจันทร์
นั้นจาม~~น~~นำจันท

โคลง 665

สา หนึ่งพระเพรียกพรอง
สา หนึ่งฝักรอบโบสถ์
สา หนึ่งเลนเอาโคตร
สา หนึ่งถือน้ำเข้า

สาวโสค
บุตรแท
มารวอก วายแ
วาเวนเวรภัย

ขงโจก
สา~~ก~~ีลีคา
สา~~ม~~ีลีมา
สา~~ก~~ีลีคา
สา~~ล~~ีลีลา

โคลง 630

เจก ชัยรวิ้งคาน เกี่ยวกัน
 เจก ใสปากอมมัน ชุมแท
 เจก เลยลวงคั่นพลัน ไปเมื่อ
 เจก เซนเห็นมากแม ไม่เวนวอนผี

กลอนแปด

หนึ่งนัยยามตามวิชาโหราศาสตร์
 หนึ่งไสบาตรอาคมออกนอกพรพร
 หนึ่งชะโหมงโคงเงงเก่งพคจา
 หนึ่งสาคหากกระสุนเข้าไส้กันเอย

กลอน 4

หนึ่งอเหนาเผ่าชิกจุมพิทเจ้า
 หนึ่งผงเคลาเกลยอนนำหวาน
 หนึ่งคอกบัวทวดสระจะผลิบาน
 หนึ่งเรือนอยจอยจิวหัวหามเอย

กลอน 9

หนึ่งควายแหงแกงใส่ใบพฤษภา
 เข้าเครื่องยาสมุนไพโรชนามวาน
 ฟังพรำพรองนองยาโกศापान
 ขนมหวานทานคิชหนูเอย

กลอน 13

อันวารมีฝอยบางทางผักบัว
 มันเป็นตัวหัวหน้าโจรราชาม
 ทำศาสนะกิจชาวอิสลาม
 กงกงามบุญนาคสี่จักเอย

ธงโจก

วันเว
 วันวัน
 วันวาน
 วันไหว

ธงโจก

ชีโว
 เทโว
 คุยโว
 ชัลโว

ธงโจก

บุษบา
 บุษบง
 บุษบัน
 บุษบก

ธงโจก

ผักชีเหล็ก
 พยามือเหล็ก
 โภศาเหล็ก
 ขนมหอกเหล็ก

ธงโจก

สุทราย
 สุหรั้ง
 สุเหรา
 สุหรง

กลอน 21

นามอรุณคณกัฏฐิควัยร่าง
 ทุกวันพลั้เกินเหิรวะหา
 ระวีวารขานรับสัปดาห์
 จอมราชาวาโงโชนามเอย

กลอน 26

เรียกกำไลไถ่สวญทำควยเงิน
 ทำเหาะเหิรเกินฟ้านภากาศ
 ขานชาไฟไมพ้ออมนั้นขาด
 กษัตริย์ราชวงค์ยุบกกยงมาเอย

กลอน 29

พวกข้าศึกก็ยกหาญทะยานสู่
 ยามเขตรุกแฉล้มแจ่มเวหน
 เรียกกำไลไถ่มีชื่อพิกล
 ประชาชนคนงานวานมอกเอย

กลอน 35

จอมสงฆ์ไทย	ใบสังกัถ	จังหวัดชล
หามถาเน	คำบลวาท	บาทวิถ
บุญพระเวส	เทศน์กันชา	ประจำปี
หมคนที	มีลนหลาก	จงพากยเอย

กลอน 42

ราชธิดาพอนามรามคำแหง
 ทอสรแคงแบงลาวชาวม
 นารีโคในบรรณวรรณคดี
 นามศิริลอยบาทจอมศาสนเอย

ชงโจก

แสงอาทิตย์
 พระอาทิตย์
 วันอาทิตย์
 ขุนศรีอินทราทิตย์

ชงโจก

ชื่อผี

จานผี

มือผี

โจผี

ชงโจก

คัสกร

หินกร

ทองพระกร

กรรมกร

ชงโจก

มหาชอบ

มหาชัย

มหาชาติ

มหาชน

ชงโจก

สุวรรณเทวี

สุวรรณกามา

สุวรรณมาลี

สุวรรณบรรพต

กลอน 46

นามพิชิตหลวงการเก็บกระดูก
 นามพิชิตปลุกเลี้ยงหมคนาชั้น
 นามนางขางคชาเอราวัณ
 นามปางนั้นครันครบจบคำศรี

กลอน 57

นามมัจฉาปลาอะไรไม่มีเกล็ด
 นามขงเขตตะเข้สับเนืองเมืองคนสวย
 นามเม็คชัญญ์อันปนางกลางลมสวย
 นามโคชวยเข้ญคิกอานตอนसानเอย

กลอน 58

นักวาทภาพรพย์รามาสวาวอก
 เอาโอรสออกเกินทางเท่าเท่าวิดี
 คนโงเงาเฝ้าเทพหลงจงพาทิ
 นักกวีแต่งสามกษยกนามเอย

กลอน 76

อันอาหารทานแสดงแห่งบุรุษ
 ริมสมุทรฝั่งทะเลตั้งเกจอก
 ลักษณะวรรณคดีกละยอก
 กระดาษชอกเขียนสีค้วนม้วนไวเอย

กลอน 61

ยศตำแหน่งแห่งผยลมลประโยชน์
 ลุสถานโปรกโชยกันไซร้ไกลทุ่งเหียง
 เราเคยเห็นเป็นของกลางเอวาวงเรียง
 เอามาเลี้ยงกินประสมชาวคมเอย

ธงโจก

สามทาม

สามทาว

สามทัว

สามหน

ธงโจก

ล่ำพัน

ล่ำพัน

ล่ำพัน

ล่ำพัน

ธงโจก

อินโขง

หอยโขง

งมโขง

ทือโขง

ธงโจก

หกลาม

ทาดลอม

ไค้ไค้ลก

จับดลาก

ธงโจก

กงสุล

กงชัว

กงสี

กงได

กลอน 63

เดี่ยพระนันทันแล้วแจวไมจ่าย
วนเวียนวายลายชลคนละหาน
นามโปลิสติดบั้งกรั้งเบาราวณ
วาสีวานชวนไซนามโกเอย

กลอน 68

ทางอันหนึ่งพึงหยง รสกระแด
ทางอันแนแตราคะละไมฉินท
ทางอันไคไปกรอง เรือนเขื่อนระเบิด
ทางอันสิ้นฉินทกำหนดคักจากเอย

กลอน 69

ตะเน่กตริกถามความคากหมาย
บุตรพระพายรอนราพยจนสาปสูญ
อำเภอด่ายอบลคนมากมุล
อายป่นป่านแต่พทมเอย

กลอน 70

วายุยงคงหนึ่งเนอเยอกระตูก
วาให้ถูกในอำเภอด่ายเนอเนอ
วาต้นปี่รับชวนไซไซมะเกลือ
วายุยามเบอโคณกระท่าช้ำเอย

กลอน 80

พระสงฆ์หลวงกลอนเทศามาก
อุทกหลากหลังคนสายชลเฉียว
นามโปลิสสงฆ์แสงคางแข็งเฉียว
รุกขหนึ่งเตียวท่ายารักษาเอย

ธงโจก

ชักดาบ

ปลาดาบ

นายดาบ

มีดดาบ

ธงโจก

โศคาภิรมรรค

สถิตาคามิรมรรค

อนาคามิรมรรค

อรหัตตมรรค

ธงโจก

อนุนาน

หนุนาน

ชสนุนาน

พจมาน

ธงโจก

เรียนของ

เจียงของ

กางของ

ถกของ

ธงโจก

มหาตมัย

มหาตมทร

มหาตคมก

มหาตค้ำ

กลอน 85

พระภูธรนอนนากับชาเยศ
 มาตุเรศรามลักษณภักดีหมาย
 รุ่งรังษีระวีวรรณพรณาราย
 ภาพยนตร์ฉายพุ่งเฟื่องสองเรื่องเออย

กลอน 94

ที่ประทับสำหรับพงศ์องค์มุนินทร์
 ที่เขาคณดินสัตว์เคี้ยวรัจฉาน
 ที่อยู่เทพทวยแดนแมนวิมาน
 ที่ว่าการบ้านเมืองเรื่องนามเออย

กลอน 95

อยู่ในโบสถ์ศรีรัตนอมค่อมวันทา
 อยู่ท่ากวาวหัวหนากลุมชุมนุมชาน
 อย่านับพจนานำริมลำธาร
 อย้อาหารหวานควาวลิ้มจิ้มเออย

กลอน 97

เมืองน้อยเจ้าเลาป้ออยู่ได้
 ลิลิตไคเตงครั้งกรุงศรี
 พอชนแดนแสนสนิทเรื่องฤทธิ์
 อารุณมีนามเพรียกเชิญเพรียกเออย

กลอน 99

นามพระยาพิราพีเริ่มรอตเตอร์
 นามกระบี่สีหน้าแดงกำแหงหาญ
 นามธ. แบนแมศฯเสียได้เมี่ยมมาร
 นามภูบาลนิพพานทรามกุหลาบเออย

ธงโจก

ไชยสุริยา

เกาสุริยา

แสงสุริยา

รุ่ง, เปลวสุริยา

ธงโจก

พระที่นั่งลิลิต

สวนสัตว์ลิลิต

สวนวรรณลิลิต

อำเภอลิลิต

ธงโจก

พระประธาน

รองประธาน

ชลประธาน

รับประธาน

ธงโจก

เสียวพาย

ยวนพาย

ขุนไกลพลพาย

ขุนไกรแสนพลพาย

ธงโจก

นนทิสถ

สุรเสน

รตเสน

ชัยเสน

กลอน 102

นามพระสงฆ์ใจเย็นเป็นสมภาร
นามอาคารช่อกิ่งทวายหนังสือ
นามโขนกัณฑ์ที่เลื่องลือ
นามหนังสือเล่มเก่าเล่าเรียนเอ๋ย

กลอน 107

ผู้ตรวจตราหน้าที่ออกเขา
ผู้คอยเฝ้าแลมองทองหนังสือ
ผู้พระภูมิคุ้มกันบ้านเรือนลือ
ผู้บวชถือสิกขาฐานาเอ๋ย

กลอน 110

นามบุรินทร์ดินพันสัจจหวัศวล
นามถนนคนรถแลนแคนสขสันต์
นามผลพฤษณีก้อยากลิ้มชิมรสมัน
นามไฉนฉันท์หลักชัยประจักษ์เอ๋ย

กลอน 113

กอบปรักศุลผลทานมานานัก
หวังให้พักตร์ระริบเรนทรรักษา
นั่งนอนนึกตรึกตรองครองเวลา
จำนรรจาพศุปกมคเฑียรเอ๋ย

กลอน 114

นามไลหะเนือเขียวทั้งเหนียวเหนื่อ
นามพันธุ์พืชเบาว์นาวาไผ่แดง
นามคนหาญชาญชัยใจนักเลง
นามคนพคพจนเบงไมเกรงใคร

ธงใจ

พระครูประสานศาสนกิจ
เขษมบรรณกิจ
ทวงดาว อาษากิจ
มูลบทบรรพกิจ

ธงใจ

ศุภการักษ์
บรรณรักษ์
เทพารักษ์
พระครูสังฆรักษ์

ธงใจ

อินทปัตนคร
อินทอาษา
อินทผลัม
อินทวิเชียร

ธงใจ

ท่าบุญ
เอาหนา
ภาวนา

โกหก

ธงใจ

เหล็กกล้า
ขากกล้า
แกงกล้า
ปากกล้า

กลอน 117

นามลูกชายพลายแก้วแววฉลาค
นามนพาทย์พราพจนคชสาร
นามธวัชโยธายืนอาบาน
นามท่านบทถารไหลผวนเออย

กลอน 119

นามตัวตักประชุมกลุ่มญแพน
นามบาปแสนสูกหนักประจักษ์หรือ
นามนาคิมพิษุทธิเลิศลือ
นามหนังสือแปลศัพท์ทางทางเออย

กลอน 121

กรมพระปรา-นุชิตลิตไว้
อีกเพลงไทยไพเราะเพราะนักร้อง
หนังสืออ่านกาลพนรุณคุณตา
รับรักษาคราป่วยชวยบันเทา

กลอน 123

บุรุษกีนฟ้าอากาศทิศ
หลวงวิจิตร-วาทการชานนามเกา
หวยก. ข. ออมวอยาคิดเกาะ
เอยนามเขาเจ้านันทริย์แดง

กลอน 124

นามบิดาขงจื้อชอนง
นามนายพลกนรอยเกาหล
นามท่านบนานนำลำนันที
นามฐานันแปลกอยุ่แซกเออย

ธงโจก

พลายชุมพล
เอณกพล
ธงชัยเฉลิมพล
เชื่อนกมิพล
ธงโจก

อนันตสมาคม
อนันตริยกรรม
อนันตนาคราช
อนันตวิภาค
ธงโจก

ปฐมสมโพธิ
ปฐมกสิต
ปฐมก. กา หรือมาลา
ปฐมพยายาล
ธงโจก

จุกัดเหลียง
มหากิมเหลียง
ลอเทียนเหลียง
จางชูเหลียง
ธงโจก

จุล่งยี่
ปักจุยี่
เชื่อนยันยี่
นิวเคลยี่

กลอน 125

พดทำไมไม่เข้าเรื่องเปลืองคำพูด
พรา้งนุสสุที่รักสุทักพรา
ทำเป็นนอนจนคนแฉกถึงแก่งท่า
ที่ทนนำร่ำระบายสายน้ำ

กลอน 126

ทวนพระศรุตบเอกเสกของขลัง
ปลุกบานหลังคาจำคำออกโก
ไมออนเอนเห็นเพื่อคืออะไร
ช่วยชวนไซ้ไคเวลาท่าโมงเย็น

กลอน 128

หนึ่งนัยยามตามภาษาโหราศาสตร์
หนึ่งโอกาสคำกั้นเพ็ญเคนดวงแข
หนึ่งหมายมาพระสังขยให้คืบแค
หนึ่งรับแปรปลุกเรือนไวนามไคเอย

กลอน 129

นามเสมือนเพื่อนตายนายจะเค็ด
นามประเทศเขตกนคำลนหนา
นามพระสงฆ์ทรงศีลฉินลานนา
นามมาลาลีแดงจิงแจ้งที่

กลอน 130

เป็นคูปรับกับอกหลงหรือขงเบง
ไซ้บรรเลงเพลงไฟระเอนาะเสียง
พดไม่ออกบอกไม่จำอำสำเบียง
หอนไซ้เพียงเป็นตังนังไคเอย

ชงโจก

เหลวไหล

หลงไหล

หลับไหล

ลามไหล

ชงโจก

หลวงพ้อโค

เล่าโค

แข่งโค

แรงโค

ชงโจก

จันเภา

จันทร

จันที่

จันหัน

ชงโจก

เบ้งบา

คิวบา

ครูบา

บุษบา

ชงโจก

ตมอ

ชอด

ชอ

เกาอ

กลอน 132

ผู้กำกับสำหรับเส้นเลนฟุตบอล
ไฉนเงางามเป็นลอนออบสลวย
ประธานาธิบดีสหรัฐจักมาอวย
ถิ่นฐานทวยเทพสถิตยไฉนคือเอย

กลอน 133

เจ้าของเสียงเพลงเอนฉ่นเกื้อนหก
เชิญสารกณามเภสัชกำจัตไ
เป็นนักรองกองเวหาพาเมืองไทย
ค้มเข้าไปไม่เมาเอาเสียเลย

กลอน 134

เจ้านั่งครองทองอุษอบสถิต
เจ้าวาทิกทางเมืองรุ่งเรืองหลาย
เจ้าเนอหอมชะดางฟอกรางกาย
เจ้ามรกายขอบคตลควันเอย

กลอน 144

วิทยาลัยบางละมุงผดุงศาสน์
ที่ประสูติวิชาตฤณาคิดวาย
ป้าอภัยไ้เนอเสื่อสิงห์ทราย
ออกกระจ่ายแจนเสียงสำเนียงกัง

กลอน 164

นางเลื้อรายใจสิงห์คือนึงปล้น
ปักขารณแดงลวนกวรเขาฝูง
ลำแพนทางสาธกนามนถยง
ชาวเมืองกรุงพทเพราะเสนาะเอย

ชงโจก

โรแมน

ราแมน

ทรแมน

เมืองแมน

ชงโจก

รุ่งเพชร แหลมสิงห์
ยาแก้ปวดศีรษะสิงห์

ชาย เมืองสิงห์

โชคาตราสิงห์

ชงโจก

ตะเบงตะเวต

ยูนีเวอร์ซิตี

สับบิวค

โกลธิต

ชงโจก

จิตตกวัน

ลุมพินีวัน

มฤคทายวัน

สวนมิสกวัน

ชงโจก

โจรี

โปรี

โมรี

โปรี

สักรวา ๑

สักรวาบาลีสื่อสอได้

มักมีใจใฝ่ถามควยความหลง
อันความยากยากนั้นเป็นมั่นคง

โอโณมยงนงนรบรมิตรี

ลวงคำทายไทแก่แต่ละบท

รสารสณิกแพนงแกกาทรี

ทสลิทควางามยามราตรี

ตามชานี้อเอนาเอนาบรรลัย

อันว่าแขนแมนนิสภานิสศัพท

มีทองหับไทเราเข้าอาศัย

ส่วนลึกออยภพพาหลบภัย

อำเภอโคโมออยยะลาเออย

สักรวา ๘

สักรวาภาณีสื่อให้รัฐ

มีจำกัณันนามสามสิบสอง

มีมนมากหลากหลายกลนกายกอง

มีเหยียงหยของยุงยั้งทุกสิ่งไป

มีแทงตัวสวยคึกเรียบรอย

มีกลาวถอยถึงคำพรำหวานไหว

มีลมพัดทุกวันเราหันใจ

มีนาชายฝ่ายจีนวาตินเออย

ธงโจก

มหา

โมหา

คัฒหา

กัฒหา

ปัญหา

ชีวหา

เวหา

กาหา

พาหา

เคหา

ศหา

ยะหา

ธงโจก

อากร

อาการ

อาเกียณ

อาภูด

อาภัพ

อาภัมป์

อาภาศ

อาโก

สักราวา 15

สักราวการกตกหัวคำ

อยู่ในตำแหน่งงานทหารหาญ
ลายหนึ่งนั้นเป็นคอกออกตระการ
รถโดยสารยานยนต์คนจรลี
ครึ่งหนึ่งกับประทับกับเครื่องหมาย
เกิดศึกกรวยรักษาตามหน้าที่
ครบมาดไหลลามหลากจากโยน
ควาฤกษ์นั้นนามว่าอะไรเอ๋ย

คอกสรอย 1

จ.เอ๋ย จ.จวน

อันอาหารทานอันลุ่มระสา
อำเภอนาสุราชูรว่าพยนามา
ยศหยอดศาตอลมณสมปรง
อันเกร็ดดังฟังโสมหา
เป็นคาราณกรร่งเพลงลูกทุ่ง
คล้ายลักษณะอักษรวังตัวนึ่งนุง
เนาในกรุงอารามนามโคเอ๋ย

คอกสรอย 2

เทเอ๋ยเหม็นค

ดีเปรชชันหันโหมโถมโขมง
สองบาทย่ำหน้ากมขมโขง
ตัดกระโปรงสวมใส่ไต่ทุกทาง
เย็นยะเยือกเย็นสันสะพานอก
ยามฝนตกเต็มหาแปดผาผาง
กอกองกมลพิศศิกายีอั้ง
รอนจริงจังยังใหม่อะไรเอ๋ย

ธงโจก

ประจำเมือง

ประจำการ

ประจำยาม

ประจำทาง

ประจำตรา

ประจำซอง

ประจำเคียน

ประจำฉัตร

ธงโจก

ภาชนะ

โกชนะ

หาชนะ

อัญชนะ

กลองชนะ

ชัยชนะ

พยุชนะ

วัชนะ ฯ

ธงโจก

หนาว

ลม

หม

ผา

หนาว

ฟ้า

ผิง

ไฟ

คอกสรอย 3

๗ เอย ๗ เอย

ยิ่งอยากเคล้าเคลียโฉมโฉมกระเฑาะ
ไปพลาทหาเชิงชั้นเขาหยันเอยะ
ยามเคินเลาะลาคเฑาะไม้ไต่ยัน
สองบัวเบงเตงเฑาะเข้าพื้นเอย
ปฏิเสธแก้คชาคมมาทหมัน
นอนทอดกายชายลาพรหมจรร
สกลบวรลิลินนิมหายเอย

คอกสรอย 4

ก. เอย ก. ควาย

ไม่ทำลายเบียดเบียนเพียรริจนา
การไทรตรองวินิจพิจารณา
เคยไปหามาสดกรูทึ
เพียวสอเสียดเบียดกรอพอจางจวง
บุศรหมอมหลวงรุจิรามารศรี
หัวอกเรารแนกรัศพีแสงมี
ท้าวโกสีย้อยสถิตยคึกทายเอย

คอกสรอย 5

รักเอยรักบุตร

รักนงนุชยอคหญิงมิ่งสมร
เสียดสะเค็ดเขษฐาภราคร
เสียดบังอรเอกอุณฐา
รักแต่โอรสโสดเนาเบภาณี
รักนารีพุงโตเพราะโมทา
เสียดสหายไปเลยเคยเฮฮา
เสียดฉาสาส่งขโมยเอย

ธงโจก

คนแก่
ไม้เจียม
เสียดเหลียม
คนแก่
เป็นสาว
ไม้เอา
เสียดสาว
เสียดแด

ธงโจก

มหัสสา
อหัสสา
วิมัสสา
วิสาสา
วิหิงสา
อรสา
อูรสา
ไทรตริงสา
ธงโจก

รักลูก
รักเมีย
เสียดพี่
เสียดน้อง
รักปาก
รักทอง
เสียดเพื่อน
เสียดฝูง

คอกสรอย 6

ง.เออย ง.งู

จับโคมตรูครองปองสังวาส
 สองซี้แหลมแหลมโคมรูไปรคประภา
 วิถีวาควนเวียนเหียนไปมา
 เห็นปากบิณฑิกโพลไปลนากู
 นามาบลิ้นนทเผยพจนหา
 จงพากยพราคำรองของวิฟาร์
 เคนซ้ายขวาไมตรงงูองงเออย

คอกสรอย

ร.เออย ร.ฐาน

ไมทนทานวานไซอะไรเออย
 ทำไมแข็งกระด้างอังกิเปรย
 ไมหลวมเลยเออยมาซาขอพัง
 เคยพจนพทกระดานชานกระดาษ
 ยิงไมพลาคนิคเป่าเซาณมัง
 กาวมาทาออกวังอย่างจริงจัง
 ในหลวงยังชอบไซอะไรเออย

คอกสรอย 9

พิศเออยพิศวาท

คีรีมาตขนเขินเนินสิงขร
 วาเบองฝ่ายซ้ายขวาทัตถากร
 เอกองถอรไรคุโอตุเรา
 นัทที่หคเหือกหายจนทรายต้น
 หอนสคชนต้นโยโยอับเฉา
 เสดาตรวดยวนยัมคพรัมเพรา
 สิ่งใหญ่เทาเทียมต้นมหันคเออย

ขงโจก

เงี้ยว

เกี้ยว

เขี้ยว

เลี้ยว

เปี้ยว

เปี้ยว

เมี้ยว

เอี้ยว

ขงโจก

แทน

แกน

แขน

แนน

แวน

แมน

แลน

แวน

ขงโจก

รัก

เซา

ซา

เคี้ยว

แหง

เหี้ยว

หัว

โศ

คอกสรอย 10

ช.เออย ช.จาง

เชิญเออยอ้างลัทธิของญี่ปุ่น
นามนักปราชญ์ชาติกรีกเอยอีกคุณ
ทาวเนปจุนหอนไชนามโคแล
สองซากางฉางเยี่ยงแยงสองโสท
นามอรุโปรกเบิกแจ่มแสงแฉ
พญาสัตว์เสฟเสื่อหังเนือแก
ร่างกายแกเกิดเกินจำเวญเออย

คอกสรอย 13

ทีเอยทิวา

ปลงเกสาสำเส้นแลเห็นชำ
ปฏิเสศเค็ดชาตประกาศคำ
โยนทิ้งน่านทีปลอยหนีไป
จงนับหนึ่งสำเนียงเสียงอังกฤษ
มีลกคิมยัคิตตามยามไปไหน
สิ้นแต่เคียรบอกห้ามปรามใครใคร
วางทีไ่ว้โหงคเงียบหมคเออย

คอกสรอย 18

บเอยบศึกษา

บทราบวาใครหรือคือเจ้าของ
บพิศเพงเล็งแลชะแง่มอง
บพบทองผองผุกพิลฐวังาม
บลงไม้ลงมือถ่อถักนิก
บมีชีพชีวิตปลิดปลงตาม
บฉกชักผดักใส่ให้พนคาม
บคลอยตามครรรไลโฉนเออย

ชงโจก

ตัวโต

ชินโต

เพลโต

พลโต

ปินโต

โลโต

สิงโต

เทียโต

ชงโจก

วัน

โกน

ไม้

ละ

วัน

พระ

ไม้

เวน

ชงโจก

ไม่เรียน

ไมร

ไมค

ไม่เห็น

ไม่ทำ

ไม่เป็น

ไม่เห็น

ไม่ไป

คอกสรอย 19

กำเอยกำแพง

เห็นแจ่มแจ้งแดงแจ่มงามซ้ำ
ความมันเริงเรียวรมยชื่นชม
การลบล้างทุกข์ของไมควร
ที่ประทับทานทาวจาวกรุงศรี
พราพที่ปจดาแล้วพาสรวล
ความพ่ายแพะแก่ศัทรทว
ภิกษุลวนลงลึกของลึกเอย

คอกสรอย 20

เฒาเอยเฒาครอก

หอนไชนอกปอกที่พี่แดง
ไซ่เป็นที่หงหาอาหารแกง
คำส่ำแดงแดงเติมเพิ่มเข้ามา
รูปร่างกายคล้ายกันมันนิค
สามือตี่ถึแนบแอบยี่หวา
หอนไชนอกบอไวไซวาจา
คามเคหาอาศัยคำไทยเอย

คอกสรอย 21

มาเอยมานัส

เดินสะคกเลื้อกลืนกรันถลา
ปฏิสระมื่อหามปรางวาจา
ยี่นสี่ขวากรอบรวงอยขวางบน
ชาติพิชัยคัมเฒาเฒาโจนตะปบ
เนื้อในหลบเหลือหนังยังชุ่มชน
ผิวเมื่อยเรียวร้างกันไม่ทันทน
สัปคนมือคันยันเซเอย

ชงโจก

ปรากการ

ปรากฏ

ปรามิทย

ปรามาส

ปราสาท

ปราสัย

ปราชัย

ปราชิก

ชงโจก

ไฟ

ใน

ครว

ก็

เหมือน

ผิว

ใน

เรือน

ชงโจก

คน

ลม

อย่า

ครอม

เสือ

ผอม

หย่า

ผลัก

คอกสรวอย 22

มตเอยมตคต

พายกราวรรคพทามาที่หลัง
ชักนำไปเที่ยวเตร่เงินเซซัง
หาคดกบั้งตั้งไปกหัวโหนดโน
ยามนั่งตายเพทุงเป็นสุขเด็ก
รับเตลิดเปิดไผ่ใหญ่อีกไซ
มาแนะนำท่าเบงนักเลงโต
ผวาไผ่เข้าชกสัถยทยอย

คอกสรวอย 23

ปีเอยปีชาล

รับประทานลงคอไม่รอเงิน
เริ่มโยยั้งตั้งไซชาไม่เคิน
ทู่เกื้อยเกินระคนปะปนกัน
ชาติภูมิภิลมอญคตสองน้ำ
ผลักกล่าคำโครมโถมถึบฉัน
ไมโอนออนผอนมาฝ่าฝืนกัน
พลิกกลับหันผันหน้าขึ้นมาเอย

คอกสรวอย 24

ภิกเอยภิกษุ

ทานบรรจุโอราพพระศาสนา
ช. หะทายณายัมมอิมมอรา
อันศาตราทานไทไคยนิยล
ฉวีวรรณงามผ่องทองถึงคี่
เกษเกษไค้ทศรัศัพทสนธิ
นพเคราะห์เขาเกษเลวชนม
สายสรวอยสวมคดละออเอย

ธงโจก

ช

แพ

ชวน

คี่

ช

หนี

ชวน

ทอย

ธงโจก

เสื่อ

กลืน

ยื่น

กล่า

จะเจ

กว่า

ขึ้น

หงาย

ธงโจก

พระสงฆ์

พระสุตร

พระสรวล

พระแสง

พระสังข์

พระเคียว

พระเล้า

พระศอ

คอกสรอย 25

ระเอยวสันต

เริ่มรำพันสรสาปหยาบสามหา
พระพิรุณไม่โปรดหมกขาคกราว
พร่ำปาวปาวกลาวโห้โห้ใจทยุ่ประจัน

ชาวประชาพาหิมคำพค
ถายมุลคตบคพ้งคลงไต้มฐาน
มารบกวณชวนहांจนรำคาญ
เนาวิมานแมนฟ้าจาคมเอย

คอกสรอย 27

ป. เอย ป. ปลา

ภรรยาคนอนสนทรภ
ธ. เสวยคัมภีร์คำลีนธิ
เคยเป็นมเหศวรวิกรม
บริเวณทบวงกระทรวงศึกษา
เพรียกพาราลาวลุนสรณ
สปีคทหนิงวคทห็นจร
ศศิธรทงไวกะระทายเอย

คอกสรอย 28

หนิง เอยหนิงคำ

หนิงประจำคำรังชื่อตรงมัน
หนิงแผนกแผนกพนไม่ปนกัน
หนิงราชันปัญญาวิชาทรม
หนิงหอนไซ้รัฐบาลกอบปรการกา
หนิงนาวาเนโนโคณโคณขาม
หนิงพิเศษคำหรีไม่ติวิตาม
หนิงนนามหนิงลือเอยชื่อเอย

ชงโจก

ฝนตก

ก็แซง

ฝนแล้ง

ก็คา

มนนย

ชใหม่

เคียวเซอ

เทวคา

ชงโจก

นวลจันทร์

นางจันทร์

น้ำจันทร์

นายจันทร์

วังจันทร์

เวียงจันทร์

วันจันทร์

พระจันทร์

ชงโจก

เอกพจน

เอกภักดิ์

เอกเทศ

เอกทัศน์

เอกชน

เอกชัย

เอกสิทธิ์

เอกสาร

ក្រណាត់រួម 34

วัคเอยวัคหลวง
 เครื่องยึดหน่วงจิตใจในรูปเสียง
 เปิกประเคิมเริ่มตนพนสำเนียง
 รุกขรังเริงรกรวงหึงพงพี
 คำนานิยมชมพพจนคเิดค
 พิทักษ์เหิดคตมครองปองกันผี
 กการงคเวนขนชาโปรบปราณี
 เชิญทสี่ลวกมนตลักหนเอย

คอกกึ่ง รอย 35

กุเอยกุมาร
ทิวาวรรณไซให้เสนาะ
ไกลที่สุดพูดว่าคำจำเพาะ
กสมเหมาะเหมือนกันคว้านฐาน
วานำหนานามนายทั้งชายหญิง
มหันตยิ่งเศิบโตระโหรฐาน
จงดลยเอยมาทิวาวรร
สองทะยานเห็นทรานหน้าเอย

កំណត់ត្រា ៣៥

ความเคยความตาย
 เกิดคนตาย รียกร่องพร่องเสมอ
 ไม่ช้อตรงกลีบกลอกหลอกหลวงเกลอ
 รับเสนอนุทสนองความต้องการ
 ไปรบปรายรกรทหลังลงพริ้งพรม
 กริขแหลมคมเห็นใบไม้ไผ่ประหาร
 ผลประโยชน์รายไคหลายประการ
 ความสงสารเอ็นคณหนอย

หญิงใจดี

อาราม
 อารมณ
 อารัมภ
 อารุม
 อารักข
 อารัญญ
 อารัก
 อาราธน

หญิงโสด

เด็ก
วัน
สุข
น
คือ
ข
ผ
ใหญ่
ัน
หนา

จงใจ

อาตม์
 อาสาพท
 อาสัทย
 อาสา
 อาสิญจ
 อาและ
 อาสิน
 อาสร

คอกสรอย 37

อัคเอยอัคค

พิงพาที่หายทักศัพทักขา
 จตุพัตตรแปดหัตถ์อัฐระดา
 กนิฐฐานารายณายชาตรี
 ที่ตั้งตามาลิกอิกโอมฐ
 พิเคราะห์รูปเทียบเปรียบชินศรี
 ลมพัดน้อยเย็นโนวาโยมี
 สองนารีลอลงจทายเอย

คอกสรอย 40

มะเอยมนุษย

ฐสคศาสดาตรณลาคลอง
 จิตใจจวาลิกเฝ้าทริกตรอง
 เพียรหาของลงใหม่จนไคความ
 หากินทาง เพาะปลูกมีลูกหลาน
 เกิดตัวการเป็นเสนียดพาเหยียดพยายาม
 หมั่นตรึงทริกเณิกไวอันไคทรม
 พยายามกลับตนคืนเอย

คอกสรอย 41

ห. เอย ห. หีบ

แลละลิบมองตลอดเห็นปลอกไปรง
 มีหลังการคุมฝนปนเรือนโรง
 เชิญเชื่อมโยงยกผันกันก่อนนา
 จะบอกเหตุเภทภัยไคก่อนหน้า
 ไคถนเรือนบานของทองเกหา
 เหน้สววยชวยระสะอากตา
 ประยุคมารวมกันแล้วผันเอย

ชงโจก

พระเพลิง

พระเพลว

พระพรหม

พระพรต

พระพักร

พระพชร

พระพาย

พระเพื่อนพระแพง

ชงโจก

คน

บัณฑิต

คิด

แก้ไข

คน

จัญไร

คิด

แก้ตัว

ชงโจก

โลง

โลง

โลง

สรูป

ลาง

ลาง

ลาง

สรูป

คอกสรอย 43

บรเอยบรทม

นามอคมโคงฟ้าเวหาหาย
เอนรางลงตรงเคื่อปเื้อชาย
รตวิ้งรายเรื่อหกตกหนทาง
นิทรารมณหับไหลสลายฉิว
ในสูงลิ่วรองไวอนไศลาง
เอนกายพิกับเสื่อแนมเอนนาง
ตะแกงขวางพลิกขยับกลับชนเอย

คอกสรอย 44

อ.เอย อ.นกยูง

เมื่อกันถกยของเบาเอดังของ
ปลกไหวท่ารวสวนนาชวนมอง
ภูาคีพนองพอมแมแลปทา
พอสุมรูปอมรางช้างคึก
อปลักษณทาสีและทาส
ฟ้าคำรณผจะเพจากเมฆา
รวมอัคราเงินทองลงกองเอย

คอกสรอย 46

ค.เอย ค.ความ

มาพอกายวายวอกลงมอคมวย
ถอยถ่าลึงลคดลงกงจะชวย
คนเป็นป่วยม้วยมคหยคลมปราชญ
ความอันปรนอยากรรองอคง
อคทนทงจิงหรือแล กอดาน
ทวงล่ำบักยากแค้นแสนกันการ
คนมนามเอื้อคองคะนิงเอย

ชงโจก

นอน

ถึง

นอน

คว่า

นอน

คำ

นอน

หงาย

ชงโจก

นกเคา

ยกเคา

คักเคา

โคตลเคา

เอาเคา

ชเคา

ตงเคา

ลงเคา

ชงโจก

ทรพา

ทรพี

ทรพล

ทรพิษ

ทรห

ทรหค

ทรहन

ทรหิง

คอกสรอย 48

วาเอียวานร

กรรมกรทำกรางงานแบกหาม
 ความประจําจองบอกบงนาม
 กระจกละกามกับหมสัซังเศ
 โรกลมปวกเกษาเวลาเขา
 บาสีเลาเรียกหนึ่งฝั่งมเถ
 ซาติมีจดาปลาเขาเนาว่าทะเล
 เสียงลัตเทกว่างคังโคงเออย

คอกสรอย 50

พฤกษเออยพฤกษา

นามบุบผามาตามงามสีสัน
 นามอาวรุยงยับยับชีวัน
 นามคนชอบที่วันพันแพงคัง
 นามพันเค็กฟิงออกออกหนแรก
 นามไมแผกนิคเตาเอาหนนหลัง
 นามนิหิงสิงรุกชดกระวัง
 นามนวยยังหลอกลอต่อสเออย

คอกสรอย 51

ม. เออย ม. มา

นามนาคราบาลที่เกยชาน
 นามระบิลชาคกยอยกนान
 นามนายพรานรานชนายพลายฉัตตันต
 นามนัตตีมีแตกกระแลชล
 นามคนพนจากทุกขมีสูลันตี
 นามคินแกนทางเหนือเหลือว่าพัน
 นามหน่งนั้นพลันวาทย์ปราสาทเออย

ชงโจก

ดิงกิง

จับกิง

เซียงกิง

เสียงกิง

ตะกิง

เอกิง

ทูกิง

กิงกิง

ชงโจก

คนไม

คอกไม

หนาไม

หัวไม

คอกไม

นมไม

นางไม

ลูกไม

ชงโจก

อัสคร

อัมพันคร

เวสสันคร

โลกคร

สีตันคร

โลกคร

ทิศคร

เทพปคร

คอกสรอย 53

บปเอยบปนา

นามกัญญาณิวคำคคล่าช้า

นามพิรายกัณหาพารจจำ

นามของล้าหลอกล้านทั้งคัณนา

นามภาษามครก่าหคเสียง

นามบุเลียงปกครองปองรักษา

นามวานรรมณววยควยรามา

นามธัญญาหนึ่งไซไร่ไรเอย

คอกสรอย 57

คเอยคไฟ

คคลกไลกระหงสงเสียม

คกาสรนอนปลักเสนงปลี

คหัตถิมงาทวาหนค

คโลกามานานกาลนัถหนา

คณีนาวาพารประหลาดคน

คณัมพาพจนแรแปลชาตูปน

คกัณคนเคียงกายจนตายเอย

คอกสรอย 58

ง.เอย ง.ง

ขนดกชชันสทานหนา

พยอมยางทรงไทรไมกางคาว

เทศน์เรื่องราวสมเค็จเวสสันดร

ชะโคคูกอกอหพยแหวกววย

หญากระต่ายหญาพรกแซกสิ่งขร

จงบอกนามคำรพยากธณ

มวลหนนอนนอนไ้หัวไปเอย

ชงโจก

มาลี

กาลิ

ชาลิ

นาลิ

บาลิ

ปาลิ

พาลิ

ดาลิ

ชงโจก

กบคำกบแกง

ขาวคำขาวแกง

ควายคำควายแกง

ขางคำขางแกง

คินคำคินแกง

ทาคำตาแกง

ทองคำทองแกง

ปานคำปานแกง

ชงโจก

พิจชาติ

โลมชาติ

พฤกษาชาติ

มหาชาติ

มัจฉาชาติ

คินชาติ

พรหมชาติ

กิมชาติ

คอกสรอย 68

+ + +

คเอยคเเนทร

คเศวทวาทังนีล้งขาน

4

คตระศรีมขมประหมมาลย

4

คกัณยานเหาหอนตอนกลางกัน

4

คณยามนามแผ่งแหง ร.ทก

4

คสาธกัศดาภาษาน

4

คสาโทธารชวคควคคกกลัน

4

คหมอฮันแกไชรอนในเอย

4

คอกสรอย 69

+ + +

คเอยคท

4

คทอลไศนวมสวมก ระจัน

4

คคอยนังตังสอนคอยก่าขับ

4

คกัณกับคนไซไหาทนายา

4

คมีระกษรูประคอยคอยคกแตง

4

คกัณแสงแกลงเรือกเพรียกภาษา

4

คมนนขมขมขมขมขม

4

คกัณมาทวารกสาธกเอย

4

คอกสรอย 71

+ + +

คเอยคคยาม

4

คอารรณนามมีศรีอักษร

4

คโศกเอนเนินขนอันลนทร

4

คคกรพาราแดนธานี

4

คเหลากอthonเนอเชอพระสงฆ

4

คคณกขจจจจจจจจจจ

4

คคทรวอองคองคองคอง

4

คคามีบุตรสาวชาวเราเอย

4

ชงโจก

คาขาวทาเขียว

คสีขาวสีเขียว

บัวขาวบัวเขียว

โอขาวโอเขียว

โกขาวโกเขียว

ผาขาวผาเขียว

น้ำขาวน้ำเขียว

ยาขาวยาเขียว

ชงโจก

เสียงผู้หญิงเสียงผู้ชาย

มวยผู้หญิงมวยผู้ชาย

ครผู้หญิงครผู้ชาย

หมอมผู้หญิงหมอมผู้ชาย

ช่างผู้หญิงช่างผู้ชาย

เลื่อมผู้หญิงเลื่อมผู้ชาย

ลกผู้หญิงลกผู้ชาย

เค็กผู้หญิงเค็กผู้ชาย

ชงโจก

ไถยนอยไถยใหญ่

วัดนอยวัดใหญ่

เขานอยเขาใหญ่

เมื่อนอยเมืองใหญ่

เลนอยเลนใหญ่

ผนอยผใหญ่

ทองนอยทองใหญ่

เขยนอยเขยใหญ่

คอกสรอย 74

คเอยคระกา

คณณานาหงมงเฉลย

คมลคณคเเนาของเกาเวย

คพิกตรเงยชนครันที

คภิกษากาสรรณุชรสาร

คสังขารรางกายภิปรายถิ

ครตเณคเณคณัฏประจักษ์ม

คธคคเณไผไหมอะไรอย

คอกสรอย 75

คเอยคหคถ

ครำหมักคคอกออกกะชา

ครวมเรียงเคียงกันภรรยา

คพารารานีมีมานาน

คระบิลยีนกันทรวันเนอ

คโฆเฟอร์เชอขับรับโคยสาร

คเคหาหอทองจอนจนชาน

คสมานสามัคคีภักคเอย

กลอน 136

ทหารเฒ่าเฒ่าปี่มื่อจาน

รองกระดานบานของทองเคหา

รฤชเวฬุ คบดองงามทองคา

อยบะลาว่าชอคืออำเภอ

ธงโจก

ไกออนไกแก

ขาวออนขาวแก

ชดออนชดแก

หนาออนหนาแก

หนาออนหนาแก

ทัวออนทัวแก

พริกออนพริกแก

ไฟออนไฟแก

ธงโจก

มื่อเก้ามื่อไหม

มวยเก้ามวยไหม

เมี่ยงเก้ามี่ยงไหม

เมืองเก้ามืองไหม

เรื่องเก้ารื่องไหม

รถเก้ารถไหม

เรือนเก้ารือนไหม

รักเก้ารักไหม

ธงโจก

ตองตง

ไมตง

ไมตง

เบตง

กลอน 141

นามเพลงไทยทำนองขับร้องลง
 นามโคมยงนงลักษณะนางยักษ์
 นามปั้นเกาเนามอนคอนเจดีย์
 นามนั้ที่กว้างใหญ่ไพศาลเอ๋ย

กลอน 142

คราซอของทองรับกับผู้ชาย
 แจกเรียรายเซยอาจสรวงกุศล
 ตึกประตูเคหาอาคารกล
 พันธุ์พืชผลสวนเขียวคันเขียวคุณ

กลอน 158

คาราหนึ่งคางมุ่มหม่นเหลือน้อย
 บรรจถอยคำสอนวอนพระเจ้า
 เล่นล้อสรวนังไว้ไต่กินเนา
 วงคนครีที่เรเฝ้าฟังเอ๋ย

กลอน 160

มีสหลังตั้งสงหาวิหาร
 รับประทานหวานแทมคชาชาย
 จุคอคคีมีควันคันธกำจาย
 เบญกายแปลงองค์มอกบงกานท

กลอน 178

นามนงคราญรานชชายชสม
 นามอารมณ์มไครไผ่คันทา
 นามตามตัวทิวรางอย่างวาจา
 นามชั่วชสาโดยไรคุณธรรม

ธงโจก

วิวาทพระสมุทร

ผีเสื้อสมุทร

ทะเลายสมุทร

มหาสมุทร

ธงโจก

ใบปัด

ใบบุญ

อุบยาน

ใบบอน

ธงโจก

คลากเคเบิ้ล

คัมภีร์ใบเบิ้ล

สายเคเบิ้ล

อิมพลิสเบิ้ล

ธงโจก

ศาลาลอย

ขนมบัวลอย

รูปหอมนางลอย

กาพยนางลอย

ธงโจก

กากี

กามี

กายี

กาลี

กลอน 180

นามปักขินิลชนลักปลันไซ
 นามพิชโรไชควักล้าขนม
 นามนัยนาคราจอมองช้ำคม
 นามเลนตบปักม้นกอธัญญ์เออย

กลอน 183

เบญจกายหมายแปลงแกลงเป็นศพ
 พิเภาจวบเจนนลคณท่ายักแมน
 หนุมานฉลาญลันทั่วคินแกน
 มณโฑแสนช่วยเขินสะเด็นเออย

ยานี้ 1

ของไซไม้ไผ่สาน
 พอพบพานขานไถถาม
 อัญมณีสี่แฉ่งงาม
 เออยเออนามอำเภอที่

ยานี้ 10

นงผาวุฑทรายพก
 คุกการกยามราตรี
 รุกชาท่ายาคี
 นามมาลีมีคอกกแต่ง

ยานี้ 11

เศียรหมกกกกดินดาล
 กวาดสดฉนวนลานถนน
 ภูมิธสวมตติคตณ
 ประชาชนไปบนบาน

ธงโจก

กาคำ

งาคำ

ทาคำ

นาคำ

ธงโจก

พำท่าย

พำนาย

พำล่าย

พำอ่าย

ธงโจก

กระท่าย

ทักท่าย

เพท่าย

ประท่าย

ธงโจก

เกี้ยวคอไก

คารวกลไก

มะคำไก

คอกหงอนไก

ธงโจก

มันมือเสือ

ไม้มือเสือ

กำงเกงเสือ

เจ้าพอสื่อ

ยานี้ 13

ลิลิตคึกคะกาน

ภูตปิศาจเห็นมีแสง

สองตัวสีกำแดง

ท่าที่แกลงไม้รูด

ยานี้ 19

ศรรักบัณฑิตรวงอก

เขาสาธกรกหินผา

เมืองหลวงบวงกามา

พระบิดาภาษาไทย

ยานี้ 23

บินได้ไม่กลัวปีก

สับทางหลีกเลนฉีกฉีก

ไถกินกินต้นเล็ก

ทุกคนก็กักตักกัน

ยานี้ 25

พวกเราเคยเสพเสียร

พวกคนเคียรสวนเกหา

พวกไฟไทยเรียมมา

พวกธัญญาว่าเกือกเอง

ยานี้ 28

สีแสงสองไม้ชัก

เสียงแซ่สั่วพันสร้อง

บอกบุญเอาเงินทอง

โศการองไห้รำพัน

ธงโจก

หนังสือ

กระลือ

อั้งลือ

ไขลือ

ธงโจก

กามเทพ

คอบุสเทพ

กรุงเทพา

กรุงเทพ

ธงโจก

นกเหล็ก

ม้าเหล็ก

ควายเหล็ก

แม่เหล็ก

ธงโจก

มันนก

ปีกนก

เอียวนก

ขาวนก

ธงโจก

รำไร

เรไร

เรไร

รำไร

ยานี้ 30

ทารกเล่นกันกะ

ชั้นโลหะชนิดหนึ่ง

สืบมาทยาตราถึง

แมครัวจึงเอาสากทว่า

ยานี้ 37

ควงควากกลางทวให้จ

พิมพ์สมเด็จพระพุทธเจ้า

ถือพัดใบพุดตาน

ก็ ภูษาดชานนากี

ยานี้ 39

ลำหนึ่งนามหนึ่งสื่อ

ลำหนึ่งคืออยู่เสฉวน

ลำหนึ่งพวกขุนทวน

ลำหนึ่งล้วนใจโง่เอย

ยานี้ 40

จอมและบางนกแรวก

เริ่มจำแนกแจกข้อความ

กรายไหวให้เห็นงาม

สงฆ์สวดตามยามคนตาย

ยานี้ 44

นิยามนามคหุหา

อักษรภาษาไทย

อารามนามลือไกล

อยู่วัดไชยรังใหญ่มี

ธงโจก

ลูกหิน

ลงหิน

ปหิน

ครกหิน

ธงโจก

พระเคราะห์

พระเครื่อง

พระครู

พระครุภัก

ธงโจก

สามกก

จกก

งอกก

วณก

ธงโจก

อธิเกษตร

อธิปราช

อธิวาท

อธิธรรม

ธงโจก

ถำระมั่ง

ฆ ระมั่ง

วัตรระมั่ง

หอระมั่ง

ยานี้ 47
 สองเฒ่าเฒ่าหนูลัง
 สิงรุขังรางส่วยหฺร
 คาเฒ่าเฒ่าเวพ
 ไชยณคมีคัน

ยานี้ 49
 ท่าไมไมเฒ่าณล
 ท่ากุกกลคนจนบาง
 ท่าณคคิกทะราง
 ท่าเป็นางจางบจริง

ยานี้ 52
 หนึ่งถามนามอรุท
 หนึ่งทอกยกยามจะสาน
 หนึ่งสัศวัวเสื้อกกลาน
 หนึ่งเขียนอ่านขานกระไร

ยานี้ 57
 มาลาเฒ่ารพศพ
 พอพานพบขบคอส
 สอนบรรมมือชนกร
 ไกรไกรรปวงเออย

ยานี้ 65
 ลมหับลวักับไม
 เขาขับไล่ไล่เกษี
 บันดาลไคทันที
 คนไม้มักคัญญ

ชิงโจก
 นมไม
 นางไม
 หนอไม
 หนาไม
 ชิงโจก

ท่าที
 ท่าทาน
 ท่าโทษ
 ท่าทา
 ชิงโจก

ลายสอ
 ลายสอง
 ลายสาม
 ลายสี่
 ชิงโจก

พวงหรีด
 จิ้งหรีด
 นાયหรีด
 โขหรีด
 ชิงโจก

เนระนาค
 เนรเทศ
 เนรมิต
 เนรคุณ

ยานี้ 69

หมากrukย่างมาลัค
บางอีค้อคัลมลอขัว
อำเภอกนเนี่ยนัว
เนาบนหัวหึงไทย

ยานี้ 81

เวียงอุตุมพุทธองค
ปิตุรงคนางสงกรานท
โยคีมีนามขาน
เวียงโบราณเป็นอำเภอ

ยานี้ 82

หนังสือสงฆสาวทอง
ถิ่นไทยครองครั้งโบราณ
เคียงคูไกลยูนาน
ชาวฉลูชาล ฯลฯ โอसानกุน

ยานี้ 90

พคมปากปากเป็นดี
พคไคคี่ไม่มีคค
พคหลอกหลอกคราบมิตร
พคณินจนจิตตาย

ยานี้ 94

ปักนิณถิ่นคอกหญ้า
ปัพพะตาทนถานหิน
ลอยล่องทองวาริน
หกบาทยินยลคักคัน

รงโจก

คาโปง
ลูกโปง
บานโปง
หังโปง

รงโจก

กบิลพัสดุ์
กบิลพรหม
กบิลทาบส
กบิลบุรี

รงโจก

สิบสองตำนาน
สิบสองจุไทย
สิบสองบันนา
สิบสองนักษัตร

รงโจก

ถกตอย
ถกทอง
ถกคม
ถกคณ

รงโจก

นกเขาไฟ
ภูเขาไฟ
เรือกลไฟ
มคนกงไฟ

ยานี้ 95

เด็กชายผู้ใหญ่เพรียก
เคยสำเนียงเรียวนามไ
บรรเลงนามเพลงไทย
อาเสยใหญ่เรียวนพรวม

ยานี้ 97

จรวดภาคอีสาน
เกิดคุณกรกธแมตัง
กระบวนสวนยาวจริง
ไชยรวนิงไชยงคน

ยานี้ 101

ชาติศัตตวิวิต
พุกเบมบิคปิกคำจริง
กิดโลกละโมยยัง
ทั้งสามสิ่งคือขอธรรม

ยานี้ 105

อักษรตัวเท่า
ไชยทำยานิคคำแดง
นามไฟไทยจงแวง
ถายมอแห่งองคราชา

ยานี้ 107

พระผู้ไมตองเวิน
วันเคยเวินมเตียนมชา
คนโง่กับมูฎา
นามถาวกเวินมชาติ

หงโจก

ไฉน
ไฉน

อาณ

อึน

หงโจก

บองไฟ

อูไฟ

รณไฟ

ป็นไฟ

หงโจก

กายทุจริต

วจิตุจริต

มโนทุจริต

ทุจริต

หงโจก

ค คน

เหมือคคน

เจ็ดคน

มึงคน

หงโจก

อเสชะ

วิสาชะ

มัสกชะ

หนองกะชะ

ยานี้ 108

อาหารขานสองข้อ
 คึกขางมือหรือหัตถา
 เปรียบพราการกานา
 นามบุตราแคบไหวคเอย

ยานี้ 109

สูงล้ำค่ากาวาหญา
 ฝูงปักษาหาคูขัน
 ลัดตากูเถาว์ลย
 เมียของฉันทันเชิงชาย

ยานี้ 111

คึกเหียนเวียนนบายศรี
 มัชชาวีแมวกิลน
 พิธลัมเอาจัมปน
 ขาวปนตนคนป็นโรย

ยานี้ 113

แคคินลันมลาย
 คราสลายหายนะ
 ลัปสนปนเปะปะ
 ไหของพระนอมประเคน

ยานี้ 117

ออกหวยควยไฟจิน
 เทศทางฉินยินอยู่ไกล
 นารีมหลายใจ
 แบบสวมไสราชการ

รงโจก

ลามกอย
 นัวกอย
 พักกอย
 ลูกกอย

รงโจก

ภูเขา
 นกเขา
 เครือเขา
 สวมเขา

รงโจก

วัถแวน
 กรอบแวน
 ฉักแวน
 หยาแวน

รงโจก

วางวาย
 วอควาย
 วุนวาย
 ตังวาย

รงโจก

จับยัก
 คุรกี
 นางกากี
 สักากี

ยานี 127

นามวงศ์องค์สิทธิ์

ชาวโคราชวาหนับถือ

เมืองเย็นเป็นที่ลือ

หยิบใส่มือทะทะกินมัน

ยานี 128

ลูกชายสุนทรภ

เลี้ยงฮอดฮอดไม่

ทิ้งวงลงเลนไฟ

ทำศึกไ้หม่นไ้กลม

สุรางคนางค์ 15

ราชชาชอบมวย

ศาลจันอำนาย

ช่วยกวาคมุลฝอย

เคี้ยวฝ้าง นจม

ยาอมกันขอย

ภษาเค็กนอย

เรือกลอยหันเห

สุรางคนางค์ 16

กาลรณชนคม

หลบกายหายจม

บรรทมไ้ตน

กักกินหมกแทน

ไม่แมนเขาค้น

เพาะพืชงามขึ้น

นอกพื้นมังสา

ธงโจก

โคตะโม

คองหญิงโม

เอตทิโม

เม็คแตงโม

ธงโจก

หนพัก

ลมพัก

รำพัก

ใบพัก

ธงโจก

พระเจ้าเลื้อ

เจ้าพอเลื้อ

ไม้มือเลื้อ

มันมือเลื้อ

ยาอมตราเลื้อ

กางเกงเลื้อ

คักหางเลื้อ

ธงโจก

ปลัก

ปลัก

ปลัก

ปลวก

แปลก

ปลัก

เปลือก

สรวงคนางค์ 18

ดอ๓โค๓เ๓เ๓

โ๓เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

แ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

สรวงคนางค์ 17

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

สรวงคนางค์ 19

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

ชงเ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

ชงเ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

ชงเ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

เ๓เ๓เ๓เ๓เ๓

สุรางคนางค์ 20

คปรักับแผน
ถิ่นไทยไกลแสน
ไมแค้นหอนมี
อำเภอฟร่าพรอค
หจจคนาวี
อยกกลางนที
โรภิมาทา

สุรางคนางค์ 21

ชุกใสไคถิ่น
คองไวไคถิ่น
สีนิลคำขลับ
สวมหั่วตัวเพียว
ยายเคียวหงับหงับ
เหม็นคลงจับ
ของลับเค็กหญิง

สุรางคนางค์ 27

คาถาทางไสย
ภามาติคใจ
นั่งไหว้ไท้เธอ
แลมองจงพิศ
คบนิศรมาไกล
ลอบคีที่เผลอ
นินเนอตัวบล

ธงโจก

ขุนช้าง
หลานชง
ออยช้าง
ทงช้าง
ไ
ทาช้าง
เกาะช้าง
เทาช้าง
ธงโจก

หมก

หมัก

หมัก

หมวก

หมาก

หมอก

โหมก

ธงโจก

อาคม

คำคม

บังคม

ทาคม

สังคม

ลบบคม

นิคม

สุรางคนางค์ 28

มาตุจฉาพหุ
 สวมไสวามะรงค์
 โฉมยงนงคราญ
 ทรงพิศพระมหา
 มังสาเขาวมาลัย
 ชายหญิงจริงจาง
 เรียกขานสละไทย

สุรางคนางค์ 30

คนไม้ใบยาว
 ถามหานาชา
 แกมขาวสาวจับ
 เริงร่ากับแข่ง
 ตกแต่งแกงกับ
 น้ำมันวัวกรับ
 สำหรับนุพันธ์

สุรางคนางค์ 32

มูลดาวทากิน
 มูลช้างกิ้งกิ้ง
 มูลกิ้งกิ้งนอ
 มูลกายผายผอม
 มูลขอมท้วง
 มูลอนเรือนหอ
 มูลหอตามรก

ชงใจ

นางนาง
 นวนาง
 นอนาง
 หนานาง
 เนื่อนาง
 นายนาง
 นมนาง

ชงใจ

ปรง
 ปรัง
 ปราง
 ปริง
 ปรุง
 เปื้อง
 เปื้อง

ชงใจ

ชกา
 ชโก่ง
 ชเกียจ
 ชกา
 ชกอง
 ชกม (จิ้งจก)
 ชโกะ (จิ้งเหลน)

สุรางคนางค์ 33

มูลมะขามหวาน

มูลเซิมชาน

มูลผานคิงคน

มูลรดผักงาม

มูลทามถนน

มูลนามส้มผล

มูลพนพคจา

สุรางคนางค์ 36

หอยร่อยหิน

พฤษไคใบป็น

ไทรวินสินธุ

เสารายชายคา

คนสาละคุ

แก้วโลมโคมครุ

ขวัณฐสุสม

สุรางคนางค์ 39

บุตรแรกเริ่มตน

บุตรป็นยงปน

บุตรผลพฤษา

บุตรเล็กวางนอย

บุตรลอยชารว

บุตรถลัวหมาป่า

บุตรคาราเอย

ธงโจก

ขแมว

ขเมา

ขมก

ขหม

ขหมา

ขมา

ขโม

ธงโจก

นางรม

นางรำ

นางรอง

นางเรียง

นางรัง

นางรัน

นางโรย

ธงโจก

ลูกกก

ลูกกรก

ลูกเกด

ลูกกรอก

ลูกกบ

ลูกแกะ

ลูกไก

สุรางคนางค์ 49

มะขำ^๖น้ำ^๖โป่ง^๖
 มะ^๖นอง^๖ทอง^๖โต^๖
 มะ^๖โม^๖โหล^๖า
 มะ^๖เนา^๖โค^๖รา^๖ว
 มะ^๖ญา^๖ติ^๖ลก^๖ทา^๖
 มะ^๖เง^๖ง^๖ลา^๖ดา^๖
 มะ^๖สาม^๖ี^๖คาย^๖

สุรางคนางค์ 51

คิน^๖เท^๖ญ^๖เคน^๖ท^๖า
 รำ^๖รว^๖ย^๖ห^๖วย^๖มา^๖
 มี^๖ค^๖ท^๖น^๖า^๖ด^๖า^๖ล^๖าย^๖
 ช^๖ด^๖เป^๖ียม^๖เ^๖ียม^๖ผ^๖ึง^๖
 ผ^๖ล^๖ค^๖น^๖ง^๖ต^๖ง^๖ก^๖าย^๖
 โม^๖โ^๖ไ^๖เ^๖ม^๖ห^๖าย^๖
 อี^๖ค^๖น^๖าย^๖ส^๖าย^๖ด^๖ม^๖

สุรางคนางค์ 53

บั^๖ก^๖ษ^๖ิ^๖ณ^๖ิล^๖ธ^๖น^๖
 พื^๖ช^๖ไ^๖ไร^๖ไ^๖ด^๖ม^๖ล^๖
 เท^๖ช^๖ล^๖บ^๖น^๖ช^๖ง^๖
 อา^๖ศ^๖ัย^๖น^๖ัย^๖เ^๖น^๖ท^๖ร^๖
 เก^๖ษ^๖ท^๖ร^๖เ^๖ช^๖ท^๖ช^๖ง^๖
 เภ^๖ส^๖ั^๖ช^๖จ^๖ัก^๖ด^๖ง^๖
 เจา^๖ะ^๖จ^๖ง^๖บ^๖ง^๖ค^๖น^๖

ธง^๖โจ^๖ก^๖

แม^๖ม^๖ือ^๖
 แม^๖ม^๖าน^๖
 แม^๖ม^๖ึง^๖
 แม^๖ม^๖เ^๖
 แม^๖ม^๖เ^๖ีย^๖
 แม^๖ม^๖ค^๖
 แม^๖ม^๖าย^๖

ธง^๖โจ^๖ก^๖

ช^๖าง^๖ช^๖น^๖
 ม^๖ือ^๖ช^๖น^๖
 ล^๖ม^๖ช^๖น^๖
 น^๖้ำ^๖ช^๖น^๖
 ล^๖ก^๖ช^๖น^๖
 จ^๖ื่อ^๖ช^๖น^๖
 ท^๖อ^๖ง^๖ช^๖น^๖

ธง^๖โจ^๖ก^๖

กา^๖ค^๖ำ^๖
 งา^๖ค^๖ำ^๖
 ชา^๖ค^๖ำ^๖
 ทา^๖ค^๖ำ^๖
 นา^๖ค^๖ำ^๖
 ยา^๖ค^๖ำ^๖
 อา^๖ค^๖ำ^๖

สุรางคนางค์ 67

วิคเวทยาลาญ
 มีชัยเต็มท่ง
 คินตงเสียมชก
 อนุศาสนคิมย
 ชะนิคมณษย
 ครวคราชากร
 จัปจุฬังเพย

สุรางคนางค์ 86

สัตว์ปักษีมีปีก
 ฐานันดรศักดิ์
 งอนควักเมฆา
 บนหลังคาตึก
 ขวัญนิกเทวา
 ไชแสงเจิดจ้า
 รุกขานามโค

สุรางคนางค์ 70

เวลาพิชิต
 เวชระพชาน
 เบริยพณันท์
 อาภาสงฆ
 งามนพเวชชา
 เจกเรนชวัก
 สรรพพิชิต

ธงโจก

ไถ
 นา
 คอน
 ลอน
 คน
 แก

ธงโจก

โกฟ้า
 เจ้าฟ้า
 ขอฟ้า
 คากฟ้า
 นางฟ้า
 ไฟฟ้า
 รกฟ้า

ยามไร

แว่นตอก
 เว้นตอก
 หลอกตอก
 เว้นตอก
 เว้นตอก

วสันตคิลก 1

คีนเพ็ญพระจันทรุปะ รากะ
 ตะจะหากลิณคีน
 คีตชัยสัคขเสนาะภินันท์
 พะหุันตะเลพไม

วสันตคิลก 2

รางกายกะนิษฐะกัศยาม
 จินะจามพิกาเพศ
 กัมพูฉวิพิศฉวิเศวต
 ละวะเวียงมโหทร

วสันตคิลก 7

เมียมิงสมรพระอะวะตาร
 ฉะละหวานอรอยเคียว
 โอรสฝรั่งฉิฉิเยียว
 ละกะเกียวกะระหวักพง

วสันตคิลก 11

คีตชัยสัคขเสนาะภิริติ
 ทะวิสัศวทะวาขงม
 เราชาสุกัษะระประสงส์
 กะละไนก็เป็นยา

วสันตคิลก 18

อ่าองคัพระองคัระตะนะตริย
 สุกะลายฉิฉิจการ
 นามโ รคะนาฉิฉะทะวาร
 ระบุนามะกัญหมาย

ธงโจก

กบกกินเคื่อน
 ชักลากวงเคื่อน
 ลาวกวงเคื่อน
 เลื่อยวงเคื่อน

ธงโจก

ไผ่เล็ก
 เจ็กดำ

เขมรขาว

ลาวพงโต

ธงโจก

นางสีดา

ละมุกสีดา

หมากสีดา (ฝรั่ง)

กระเชาสีดา

ธงโจก

ปรบไก

เป็ดไก

ปากไก

ปีกไก

ธงโจก

แถวสามดวง

แถวฉิ่งดวง

ริคสีดวง

ตราสามดวง

วสันตคิลก 23

สมญาปฐมวระ ระกษัตริย์
 พะจิอุฎฐักเงินกลม
 เสี่ยงลีเสนาะสุตะกิริบย
 ระสะหวานอรอยคอ

วสันตคิลก 29

กินแคน ณ. เปาพะยะสยาม
 ระนะงามตะถิตบอย
 ผลพิฐุโกลนะอรอย
 ระสะเผ็ดเมล็ดกลม

วสันตคิลก 30

อัสถวกัสถวกุระคะหัย
 อระหัยอะกรณชาว
 แนนมจะเค็กกะมิระพราว
 พะจิโพพะนันกัน

วสันตคิลก 34

คนญพะยากะ ระณะควง
 วะทะปวงนิรวาย
 ลองมือขยาสวีรกาย
 พิศะมัจฉะกรอบควาน

วสันตคิลก 35

อาเคียรักเคียร ฤทธิระอุคม
 พิศะณมสิแสนมาง
 จังหวัคนะเออยเอกะพะยางค
 อะนุศาสน์สวัธชา

ชงโจก

พองควง

พคควง

ชอควง

ชนมควง

ชงโจก

เมืองไทย

มวยไทย

แทงไทย

พริกไทย

ชงโจก

พาชี

แมชี

เลาชี

เคียวชี

ชงโจก

หมอดู

เคาสดวก

หมอนาว

ส้มปลา

ชงโจก

หัว

ลาน

เลย

ครู

วสันตคิลิก 44

อ^๒า^๒อง^๒ ค^๒ะ^๒ษ^๒ัต^๒ถิ^๒ยะ^๒ว^๒ะ^๒เร^๒

ทะ^๒ระ^๒เ^๒ค^๒ชา^๒ม^๒ช^๒ล

เจ^๒น^๒จ^๒ัก^๒พ^๒ย^๒ญ^๒ณะ^๒ถ^๒ก^๒ล

ปะ^๒ก^๒ิน^๒าง^๒ มะ^๒โน^๒รา^๒ห^๒

วสันตคิลิก 45

ค^๒ว^๒าม^๒ค^๒ั^๒ก^๒ระ^๒ห^๒ำ^๒ก^๒ล^๒ค^๒ุ^๒ณ^๒

ป^๒ริ^๒ป^๒ณ^๒เ^๒ก^๒ม^๒เ^๒ฬ^๒

ก^๒ล^๒อง^๒ ม^๒ัญ^๒ช^๒ู^๒ถ^๒าก^๒ล^๒จะ^๒เ^๒็น

อ^๒ย^๒โ^๒ห^๒ะ^๒ห^๒ล^๒อม^๒เ^๒ล^๒ว

วสันตคิลิก 52

พ^๒อ^๒ไ^๒จ^๒ะ^๒ป^๒ระ^๒ก^๒อบ^๒สุ^๒ถิ^๒จะ^๒น^๒

ม^๒ุ^๒ทะ^๒ย^๒ัน^๒ล^๒ิ^๒ห^๒ม^๒เ^๒ฬ^๒เ^๒ย^๒ร

เ^๒อ^๒ไ^๒จ^๒ะ^๒เ^๒ฬ^๒เ^๒ค^๒ะ^๒ห^๒ะ^๒เ^๒ร^๒เ^๒ย^๒น

ม^๒ะ^๒น^๒ะ^๒ห^๒ม^๒ัน^๒ระ^๒ล^๒ิ^๒ก^๒ร^๒อง

ภชงคประยาต 2

ท^๒ว^๒าร^๒บิ^๒ค^๒ป^๒ระ^๒ค^๒ุ^๒เ^๒บิ^๒ค

อ^๒บ^๒ล^๒เ^๒ก^๒ิ^๒จ^๒ช^๒ย^๒าย^๒ก^๒ล^๒ิ^๒บ

ม^๒น^๒ั^๒ค^๒ัน^๒ระ^๒ร^๒น^๒ั^๒พ

ป^๒ระ^๒ก^๒า^๒ศ^๒ว^๒อน^๒ ณ^๒ เ^๒จ^๒า^๒ไ^๒พร

ภชงคประยาต 12

อ^๒ัญ^๒ช^๒ิ^๒ถ^๒ิ^๒ถ^๒ิ^๒ล^๒ก^๒ษ^๒ณะ

ป^๒ระ^๒ท^๒ม^๒ถ^๒ัน^๒ม^๒ห^๒ัน^๒ก^๒ัง

จ^๒ะ^๒ง^๒อ^๒ย^๒อ^๒ัง^๒ตะ^๒อ^๒ุน^๒า

ป^๒ล^๒ิ^๒ช^๒ัง^๒ฉ^๒ะ^๒โร^๒ย^๒ร^๒า

พ^๒ิ^๒ก^๒ร^๒ร^๒ณ^๒า^๒ล^๒ิ^๒บ^๒ค^๒ร^๒ง

ว^๒จ^๒ิ^๒เ^๒จ^๒า^๒ก^๒ระ^๒เ^๒ส^๒า^๒ว^๒อน

ช^๒ง^๒ไ^๒จ^๒ก

พ^๒ระ^๒เ^๒จ^๒า^๒ก^๒ร^๒ุง^๒ช^๒น

เ^๒ะ^๒พ^๒า^๒น^๒ก^๒ร^๒ุง^๒ช^๒น

พ^๒ระ^๒ย^๒า^๒อ^๒น^๒ม^๒า^๒น^๒ร^๒า^๒ช^๒น

พ^๒ระ^๒สุ^๒ช^๒น

ช^๒ง^๒ไ^๒จ^๒ก

บ^๒ุ^๒ญ

เ^๒ฬ^๒

ห^๒ิ^๒บ

เ^๒ล^๒็ก

ช^๒ง^๒ไ^๒จ^๒ก

ฉ^๒ัน^๒ทะ

วิ^๒ริ^๒ยะ

จิ^๒ต^๒ะ

วิ^๒ม^๒ัง^๒ศา

ช^๒ง^๒ไ^๒จ^๒ก

โ^๒ย^๒า^๒น

บ^๒ั^๒ว^๒า^๒น

เ^๒บิ^๒ก^๒า^๒น

บ^๒น^๒า^๒น

ช^๒ง^๒ไ^๒จ^๒ก

ล^๒ัก^๒ษ^๒ณะ^๒ห^๒ึง^๒ ฃ^๒า^๒น^๒น^๒ุ^๒ท^๒า^๒ย^๒ 8

อ^๒ย^๒า^๒ง

อ^๒ก^๒ไ^๒ห^๒ญ

ไ^๒ห^๒ล^๒พ^๒ร^๒อง

น^๒อง^๒ห^๒ย^๒อน

จ^๒อน^๒เ^๒ียง

เ^๒ี^๒ย^๒ง^๒ด^๒ัน

อุราหลอนจะออนลง

สิ่งรักละเວວອົງ

ขยายทรงสู่ใต้

ภชงคประยาต 16

อติชชคตสังฆ

ประทับองค์พระภูาสาย

ลิขิตดวงชะตาทาย

วิชาบรรณครูสอน

ภชงคประยาต 17

ผสมคำสลาเคียว

เปล้าเวิ้งว้างไผ่นาม

เฉลยสาสน์ประชาถาม

สว่างแจ้งประจักษ์เห็น

ภชงคประยาต 21

ชนานนามทุเรียนขาย

เฉลยพลาญขนายคุค

ก็พชนามจะคำบอก

แถลงองค์ราชติขาย

ภชงคประยาต 23

พระสงฆ์ฝ่ายมหายาน

ประกอบกาลงนมเซง

ลัทธิเพราะเสนาะเพลง

พินิจภาพยนต์ ร่าย

ถิ่นเหลว

เควโกรก

ตะโพกทรุค

ชงโจก

อติกรรม

ถลงกรณ

พยากกรณ

ไวยากกรณ

ชงโจก

สี่เสียด

สี่ศก

สี่ศก

สี่แสง

ชงโจก

พันธก

สี่คอ

พุงคย

กระคอ

ชงโจก

หลวงจีน

ครูจีน

กราวจีน

หนังจีน

อุทฺทงคปฺรยาศ 24

ชนานนามพระรามเลย
 อำเภอยะเจดยนาม
 พระภูมิจักพิทักษ์ถาม
 ทวารเวียงเผด็จมา

อุทฺทงคปฺรยาศ 25

อิเหนาหึงคะนึ่งหวง
 ผกาพวงพะเยียหอม
 ออบลัมภมรตอบ
 ชนาคยอมกัเรือหลวง

อุทฺทงคปฺรยาศ 28

ทะเลาะกันประชันเตียง
 สงบเสียงสังข์เย็น
 กัศ่างแต่ละอย่างเป็น
 ประเพณีศกัรราช

อุทฺทงคปฺรยาศ 26

สนั่นเสียงระงมเกอน
 พินิจเลื่อนกล้าน
 ประกาศบอกสับดูทาน
 มลายชนมลิบนครวญ

อุทฺทงคปฺรยาศ 35

พระจันทร์เพ็ญประภาฉาย
 ระยิบพรายระยิบพราย
 มนัสทวงมโนนาว
 ระทาลวนโฉลกงาม

ธงโจก

พระทริภัก

องค์ภัก

เทพาภัก

อนงคารภัก

ธงโจก

บุษบา

บุษบัน

บุษบง

บุษบก

ธงโจก

วิวาท

วิเวก

วิวิธ

วิวาท

ธงโจก

เรไร

รำไร

เรไร

รำไร

ธงโจก

ควงเคื่อน

ควงควา

ควงคก

ควงค

วสันตคิลก 14
 ปอยสกสถิตศิริกุมาร
 ระสรวานอรอยค
 พิมพ์คัสอักขระระยห
 ณะเขศวิเทศไกล

ภุชงคประยาต 44
 วิธทำคณิตเลข
 เสนทเสกมบุษยหลง
 ข. สัตินเสถียรคง
 ประพฤติธรรมะนิจจ

ภุชงคประยาต 48
 ถนนในนครหลวง
 สว่างคง ๗ ราชรี
 กุมารเสนสนุกมี
 ประชาชนกับนพาน
 กมลฉันท 8

อธิบายผนวกเลข
 อติเรกขจัตถอก
 กระหว่ววิ้งอก
 ก็จะมีแบ่งแกลงที่

กมลฉันท 9
 กุศลสุโอธา
 พระจะมานะอักษร
 นะคะราชนะนามอญ
 ขณะนอยจะหักเคิน

ชงโจก
 ณมเปี้ย
 ขนมเปี้ย
 โอลิมเปี้ย
 เอวโอเปี้ย
 ชงโจก
 ทศนิยม
 มทานิยม
 วิเศษนิยม
 ธรรมนิยม
 ชงโจก

ถ. บำรุงเมือง
 คาวประจําเมือง
 ชีมาสงเมือง
 เจ้าพ่อหลักเมือง
 ชงโจก

บวก
 ลบ
 คูณ
 หาร

ชงโจก
 กลวยไ
 ข. ไ
 ยะไ
 ั้งไ

กมลฉันท 7

ชะลอสายกระแสน้ำ
อกระคินทรลีปหาราย
ทีณะชาติจะปากกาย
สระระเคหะบังมุง ห

กมลฉันท 10

อุณโฑทะกังจัก
ชีวะมัจฉะยังมี
เหม็นตะวารี
ขณะชีวะวางวาย

ไตรภกฉันท 2

จะตุปาหะคะเชนทร
อกระเคนทรพิชะหาญ
นะระหาสะบุราวณ
กะรีโยนิยะจริง

ไตรภกฉันท 3

จะตุบหจะตุบาท
ยุระยาตรระยะนิค
มุณิบัณทิตะคิค
จะถล่ำจะไถล

ไตรภกฉันท 8

สุปะเพ็ญชระนะจัก
ทะวิทักกะชะย
มะหุทรมะหะพี
สะระนัชตะจะคัน

ธงโจก

คงคา

นาคา

หญาคา

หลังคา

ธงโจก

น้ำรอน

ปลาเป็น

น้ำเย็น

ปลาทาย

ธงโจก

ขวางสาร

งเหา

ชาเกา

เมียรัก

ธงโจก

สี่ตีน

รพลาค

นักปราชญ์

รพลง

ธงโจก

แกงกะทิ

คนกะทิ

ทงกะทิ

หมากะทิ

อินทวงศ์ 4

โบลัดแขกจะแยกว่า

ชะละราชะไปรบประปราย

ดีจักกระดุกน่าย

ตะมะญาสลั้ททะเล

อินทวงศ์ 10

นามธัญญะพันธุ์หนึ่ง

ก็สละมิใครจะให้

มันอาจกระถางไค

ทจะคงกระพันนะคุณ

ก.จ. 4

ส่งสาสน์กานต์กลอน

ตีพอนตามเพลง

เขตขังนักเลง

ตัวเก้งไฟไทย

ก.จ. 6

ภูตผีปีศาจ

รศชาติชิมหวาน

รถไฟลอคยาน

หมอบานชานเออย

ก.จ. 7

วิมานองค์อินทร์

เคยยีนนามหนึ่ง

ขุนแผนมรณัง

ฟังกลหมากรุก

ธงโจก

สุเหรา

สุหร่าย

สุหรง

สุหรั้ง

ธงโจก

ขาวเหนียว

ขี้เหนียว

กินเหนียว

หนังเหนียว

ธงโจก

เพลงยาว

กลองยาว

ลาถยาว

ไถยาว

ธงโจก

เวตาล

น้ำตาล

ขุนตาล

เนินตาล

ธงโจก

ไฟขยันต์

ภาพขยันต์

จักรยานยันต์

ธารายันต์

ก.จ. 8

ชื่อยานอากาศ
ทายาทโจโฉ
กำไลวงโค
ฉีกโบราณเออย

ก.จ. 11

ท่าตามใจชอบ
วิ่งหอบตามผิว
นามกลองตีรัว
พันพิภพเออย

ก.จ. 12

ตำรวจเมืองไทย
พจนไฟในแคง
ตัวคำตามแผ่ง
วงศ์แห่งตระกูล

ก.จ. 15

พอญ์ถือศรีส
ใบปิคธารา
คลองมีนามา
มาตรวักทวง

ก.จ. 21

ฮอดดาวดาวตกลง
มือตบอกยกขาเคน
สัตว์เลี้ยงชั้นเลี้ยงเป็น
ครรรไลเห็นหอนพียงยาน

ธงโจก

จานผี
โจผี
ไหวผี
ฉีกผี

ธงโจก

เสรี
เมรี
เกรี
เวรี

ธงโจก

นายเฒ่า
อึ้งเฒ่า
โธเฒ่า
พงษ์เฒ่า

ธงโจก

เกี้ยว
เกี้ยว
เกี้ยว
เกี้ยว

ธงโจก

ลอคอก
คัตอก
โกตอก
ย่าตอก

ก.จ. 24

โอรสเซนฉา

จันทาเคารพ

กีนคองตองพบ

ขบคิกอ่าเอย

ก.จ. 29

ขวัญใจจะเก็ก

ระเห็จเวหา

อยู่บนหลังคา

คึกฉาพระสังข

ก.จ. 35

นามไทไคโน้น

กาพิญธัญญา

สุมณีนินมา

ปลนฆากินเอย

ก.จ. 36

พายกตขงเบง

รับเรงวามาส

กอกวนรวนชาติ

คำพาทยยับเียน

ก.จ. 46

นิวก่าเหลือหลาย

ครุรายปายหาง

ค่านินเกินทาง

กึ่งที่หายใจ

ขงโจก

พญาภง

บางปะกง

ชนมก

ฮองกง

ขงโจก

จันทรา

จันทร

จันทัน

จันที

ขงโจก

คิงโพคำ

ขาวเหนียวคำ

แม่ทองคำ

โจรแพรคำ

ขงโจก

จิวี่

เกื่อนยี่

ฮงยี่

ยี่

ขงโจก

จรกา

จขข

จรกล

จรมก

ก.จ. 47

นับเลขเอกโท
โอ้หญิงสองใจ
ประนมกมไหว
นั้งใจจำเลย

ก.จ. 48

ชำระเรื่องราว
ไอ้ดาวพากกลอน
ภูตพวกเพศหลอน
วากยวอนหัวทรง

ก.จ. 52

จนแต้มรูกิน
หม้อดินใบใหญ่
เรียบกลมผ่นไค้
เชิญไช้ประทุ

ก.จ. 58

ปลุกผลคนขาว
ยกทาวทาวไป
ตีเตียนเศียรไค้
เรื่องในปางหลัง

ก.จ. 62

ไท่กยัมพรัย
ออกรับทัพ
กายาอวบพี
เห็นมีลูกนอง

จงใจก

วันท
วันทอง
วันทา
วันท

จงใจก

สะสาง
เสื่อสาง
ผีสาง
พระสาง
จงใจก

จำนน

กะนณ

สานน

อานน

จงใจก

ค่านา

คำเนน

คำเนียน

ค่านาน

จงใจก

เจ้าหน

เจ้าหนาท

เจ้าเนอ

เจานาย

ก.จ. 64

จงหวังเอาไว้
 จงให้แนนนาง
 จนทางไคลคลา
 เจียนมาใบทอง

ก.จ. 68

จักตอกสำนลาย
 บรรยายจิ้งหรีด
 สมนวลสมศักดิ์
 จักกัมมัจฉา

ก.จ. 73

รุ่งสว่างทางไหน
 ผักโคใบฉม
 กาสกรนอมคม
 คารมพร้อมกัน

ก.จ. 86

นามหน่วยกลาตาย
 นามคายกอกวน
 นามเครื่องคำนวณ
 นามลวนบริษัท

ก.จ. 88

เครื่องมือช่างไม้
 พรานไซศาตร
 เชื่องขามทจร
 เนอหยอนซังสา

ชิงโจก

จ่านง
 จ่านอง
 จ่านน
 จำเนียน
 ชิงโจก

ลำแพน

ลำพัน
 ลำเพ็น

ลำพัน

ชิงโจก

บุรพา
 โหระพา

ทรพา

เอโรสารพา

ชิงโจก

คอมมานโค
 คอมมินิส
 คอมพิวเตอร์
 คอมปกัน

ชิงโจก

ส้วนอง
 ยางนอง
 ทอดนอง
 ปลิ้นอง

ก.จ. 90

เกษาทารก
ผลตกเคื่อนหา
โดยสารไปมา
เลขาอักษร

ก.จ. 110

ศัพทไคภายหลัง
ทกขังอุทก
พอตาชชก
ฝนตกเก็บเห็ด

ก.จ. 117

นายกฉิงกา
สวดครวแต่งงาน
ของคิตองการ
ไซขานนามสกุล

ก.จ. 120

นาโมโรคา
วจาสุนทร
เมียงมองบังอร
ภมรคุดกิน

ก.จ. 125

มีตัวเต็มหนา
มีนามาไฟ
มีภูตผีโค
มีไซโยคี

จงใจก

มมไฟ

มะไฟ

มรไฟ

ของไฟ

จงใจก

ปัจฉิม

ทานิม

ออดิม

ยายฉิม

จงใจก

ศิริมาโว

ศิริมงคล

ศิริวิติ

ศิริโยธิน

จงใจก

เบาหวาน

ปากหวาน

ตาหวาน

น้ำหวาน

จงใจก

หนังสือ

อัวสื่อ

กระสื่อ

เตาสื่อ

ก.จ. 126

ชลวณากากคง
 ชลดงหนาหนาว
 ชลไม้มขาว
 ชลเดานาสิก

ก.จ. 127

นักรองวางผี
 รั้งฟ้าเกลยง
 ไพเราะจำเรียง
 ฝึกลีลยงนางพิม

ก.จ. 137

ภนิศบิเคตา
 ภเขาเออนาม
 คุหลอพองาม
 คุตามจาวลิ่ง

ก.จ. 138

ลั้งของทองเขียน
 วัคเพียรเวียนแจก
 ประตุคแยะ
 ลายแปลกปลุกกัน

ก.จ. 139

หมคามนามสวน
 ไชม่วนนุหรี
 เค็กควบชัย
 อยุทวาริน

จงใจก

น้ำหมาก
 น้ำหมอก
 น้ำหมึก
 น้ำมก

จงใจก

สังข์ทอง
 สีทอง
 เสี่ยงทอง
 สายทอง
 จงใจก

ยกรทรวง

คันทรวง

สมทรวง

คนทรวง

จงใจก

ไบบิล

ไบบุญ

ไบชาน

ไบบอน

จงใจก

ไรกลวย

ไบกลวย

กานกลวย

รากกลวย

ก.จ. 143

หอมักไบทอง
ใส่รองหอมก
มีตามอุทก
วจากสรรเสริญ

ก.จ. 146

นักร่องน้องรัก
ท่ายักเลงสอง
พระเคราะห์ลอยดวง
ชนกของทองปลน

ก.จ. 149

แทงไตไต้เสีย
เงินเบี้ยสทงค
เม็คฝนตกหาง
เก็กตางเลนมือ

ก.จ. 150

ไม้ซีกทำฝา
ทารกหักเคียน
หมากเก็บเลนเพลิน
สวมนเคียนยatra

ก.จ. 154

ไต่เย็บผ้า
หาข้อสรอย
หอยพระเครื่อง
เรือนฟ้านอง

ธงโจก

หมยอ

ไบยอ

ยกยอ

เป็นยอ

ธงโจก

ควาใจ

ควาจันทร์

ควาจร

ควาโจร

ธงโจก

บันแปะ

อีแปะ

เปาะแปะ

ตบแปะ

ธงโจก

ซัดแตะ

เตาะแตะ

หมากแตะ

รองเทาแตะ

ธงโจก

กายตราสมอ

สายสมอ

โคนสมอ

ถอนสมอ

ก.จ. 155

เปาโทยพวน
 ลำอวนเตย
 ยลเสียดาย
 ปายปนจับ

ก.จ. 157

รานขายอาหาร
 ชานลกเจ้าแล้ว
 ช่อแถวประเสริฐ
 กอเกณักรรรม

ก.จ. 158

จับปลากกลางคลอง
 ขาวของนุทนาย
 ทักทายมิกิน
 ทานันเจ็ดหมวก

ก.จ. 160

แรมลิมหาคำ
 โผล่ดำรำเคี้ยว
 ใจทรกหยดเด่น
 ไม่เห็นเด่นพราว

ธงโจก

ปัด
 มอด
 ทา
 พล

ธงโจก

ศุภรส
 พระราชโอรส
 มณีโชติรส
 กรมพระยาวชิร

ธงโจก

ยอกระดก
 มรกต
 ไพระคก
 สัตตศก

ธงโจก

เกื่อนคับ
 กวางคับ
 แกคับ
 กาวคับ

ก.จ. 161

สามัคคี กรุงทอง
นวลน่องโคมเขียว
แดงมีนอเขียว
ของเขียวกินเอย

ก.จ. 162

กินกันนุษย์
ก่าณคองหา
เรียวกร่าโลมา
โยธาจีนเอย

ก.จ. 163

สองทิศสองทิศ
สองพจนมัจฉา
สองบอดนุษย์
สองวาถวักิน

ก.จ. 164

ชั้นรับสัพพิ
นาลีสมาท
ไข่ปรบทยณาค
พระศาสนา

ก.จ. 165

หนึ่งโผลกหัวล้าน
หนึ่งชานกับข้าว
หนึ่งมัจฉาคาว
หนึ่งอ่าวออกชล

รงโจก
มหร
กาหรี
วิมหร
แกงกาหรี
รงโจก
ชื้อย
ทูกอຍ
ชนอຍ
เกียงอຍ
รงโจก
ยี่ตบ
ยี่ตบ
ยี่ตบ
ยี่ตบ
รงโจก
มดา
คดา
หัตถดา
สัษดา
รงโจก
งามเทโพ
แกงเทโพ
ปลาเทโพ
ปากน้ำโพ

3. "โจก" ส่วนวนของนายชาติ ครอบชนม์

ช. 5

นางเอกเรื่องเก่า
เราไขมันเสียง
ดึกเพียงสองคาว
คิมเมาแนนอน

ช. 6

เป็นบุตรนางนุช	รจนา
เป็นช่อหมบานทา	เอ๋ยไค
เป็นสัตว์เนาว์ชลา	หายาก นาวพอ
เป็นเครื่องดนตรีใช้	กีก้องพิพิพราหมณ์

ช. 8

แม่เอ๋ยแม่ไค
ขุดผมให้ทรวงจอนหูกสวยสม
เอาอาหารใส่ปากกวากยคารม
ปีที่ผมกำเนิดเกิดกายา
ส่วนที่เหลือไม่ประสงค์จะเอาทิ้ง
รำคาญจริง เอ็ดตะโรโละหว่า
เอาจนโลนเลี่ยนหลายอายุประชา
ส่วนนั้นหนอยุติตรงกลางยี่ค้อย่างดี

ช. 9

เอาไวใส่แกง
แสดงหนังก็
เพศไคไซที่
ทานนึ่งศักดิ์

ธงโจก

มณโฑ

ไม้โฑ

รอยโฑ

สาโฑ

ธงโจก

พระสังข์

หนองสังข์

หอยสังข์

แตรสังข์

ธงโจก

กน

กั้น

กิน

กุน

เกิน

กวน

โกน

แกน

ธงโจก

กระชาย

ยอกชาย

ชาย

เจ้าชาย, ฟาชาย

ช. 11

ไขปับแลไขมวน	อาหาร
เอาใส่สี่ผงพาน	พบไค
ขายของทั่วทุกสถาน	นาพอ
แต่คนจนจรดไกล	แหงท่ายบเหลือ

ช. 12

ตกลงจึงเออยเออน	ออกคำ
คาเฟเป็นสี่คำ	กิมไค
ซ้ออมกันเป็นประจำ	เก็กชอบ
เพชรนิลจินคาไซ	เรียกร่องประเภหมัน

ช. 13

เขากำเนิกเกิดทีหลังยังอ่อนอยู่
 ยอดพฐางามจริงแม่หญิงเออย
 อันเคหาสน์เราอยหนอชอภิเปรย
 เห็นเขาเคยคำหวานพวกธัญญา

ช. 14

ปฏิพัทธรักวังเรา	เอาใจ
จตุบาทนิवासใน	หงบ้าน
เอกเด็กเอาเอาไป	อนญาต
เอาเชือกมามักค่าน	คอไว้นั้น

ช. 15

สถานศึกษา
 วิชาทหาร
 ส่องดาวตระการ
 พยาบาลคน

ชงโจก

กลบ
 กลับ
 กลาก
 กลอก

ชงโจก

โอ.เค.
 โอ.เลียง
 โอ.เค.
 โอ.ปอ

ชงโจก

นง
 นาง
 บาน
 นา

ชงโจก

รัก
 วั
 ให
 ผูก

ชงโจก

ร. ร.
 ร. ก.
 ร. พ.
 ร. พ.

ช. 16

โมโหโกรธา
โรครังควาน
ออกหาอาหาร
เรียกขานพฤษา

ช. 17

เหล่านนุขทั้งหลายในโลกนี้
แคนสิบสี่จ้ง หักเอออรรถหา
เจ้าสุบฉีกเลือกไปในกายา
ถือฉัจจาไม่มีโงงโหลงเขาคี

ช. 19

คู่ศีกกาลเกา
บอกเราเวลา
โอชายามกิน
จะสิ้นชนมวายุ

ช. 22

เรื่อง เกาเกาแต่ครั้ง
ยามพิชิตชัยชนะตี
เมืองสุขแสนเปรมปรี
ตอสูงชาติของ

เคิมมี
กักกอง
คายัง นัคนอ
เกี่ยวข้าวแดนไทย

ช. 24

ชนกระบี่จอมทหารหา
วากยวาทะพง ความ
จับบาปนิवासคาม
นำไปทนต์นอมแท

องคราม
กล่าวแก่
แถวดิน ไทยนา
มิให้มีปัญหา

ชงโจก

ฉิว

สิว

หิว

หลิว

ชงโจก

คน

ไ้

ใจ

ชือ

ชงโจก

พมา

โพมา

มามา

โคมา

ชงโจก

พระรตเมวี

อินทเกวี

นันทบุรี

เขมรเสวี

ชงโจก

พาลี

พาลี

พาลี

พาลี

ช. 25

คำเอ่ยคำบล

ทางสถลอยู่เคียงรุกไถ่ยนหลา
 ทางชลาเหลือหลากน้ำมากมาย
 เจานอนสบายไซ้หนุนอบอนจริง
 เป็นแหล่งน้ำคนไม่ใหญ่อย่างหนึ่ง
 เกลาสนซึ่งกฤษรเนาเขาสู่สิง
 อารามสวยและใหญ่สกลใสจริง
 ปลูกขาวแจจิ่งล้วนศิลา

ช. 27

น้องนุชสทหายโอ	ชนิษฐา
ชื่อตำบลเรื่อง เกาพลาง	เจอรู
ตัวเอกแห่งเรื่อง อา	ชายหญิง
เถาวัลย์เขียวหากผู้	เอ๋ยไคออกนาม

ช. 29

ออกพรรษาเราใส่บาตรคนคลาคล่ำ
 เขาพูดพร่ำอวกอ้างหาทางปลก
 ชักปิ่นยิง เผาชนกันนารันทก
 ยี่หอรัตนให้คือยามี่โท

ช. 31

ปริศนาตั้งชนทาย
 ไขลูกชายเวสสันดร
 รากะความเรารอน
 ทิฆัมพรคืออนภา

ธงใจ

ค. หัวถนน
 ค. คลองหลวง
 ค. หมอนนาง
 ค. หนองเพียง
 ค. บานาง
 ค. วัดหลวง
 ค. นาวังหิน

ธงใจ

นีนาง
 หมอนนาง
 พระ - นาง
 ญานาง

ธงใจ

เทโว
 คุยโว
 ชลโว
 วอลโว

ธงใจ

ปัญหา
 กัณหา
 กัณหา
 เวหา

ข. 32

นภาเวหาหว่า
โอ... โอ ยาวหกฟุตสาม
ปฐพีมีค่านาม
เคียบชอดามเลียงวารา

ข. 33

นอนกับยายยายก็รู้อยู่แนแน
ภาชนแทแทแท้จริงยังไซสอย
เจ้าช่วยกันออกแรงแรง เอออวย
เราอ่านวยปลุกกลาธัญญามี

ข. 35

คอฟฟี่เหาะมิลกควย	มะโก
ศิขรทาง เกาะโพธิ์	เอยอว
เทวะปางหนึ่งโอ	สถิตตาม โบสถ์นา
ไซแม่ไซลูกจาง	ถนอมผู้ทวรก

ข. 37

บอกยามบอกโม่ง	นาที่
บอกเวหนยามราตรี	พรางพรอย
บอกวัยตอนเกิดมี	นามเรียม
บอกชื่อขุนนางรอย	เพริศพรางมาลัย

ข. 38

สองมือเหนียววังชน	จากกิน
สี่เท้าจับปลากิน	คำเช่า
พฤษยาเคยไคยีน	ท่าเชือก นาพอ
ตกแดง กอราง เกลา	แดง เชารูปทรง

ขงโจก

ฟ้า

สูง

แผ่นกิน

คำ

ขงโจก

ตา

โต

ท่า

นา

ขงโจก

กาแพใส่นม

เขานางนม

เทพนม

หญิงแมนนม, หญิงนางนม

ขงโจก

นาทิกา

การิกา

ทาริกา

มัลลิกา

ขงโจก

ยก

ยอ

ปอ

ปั้น

٢. ٣٩

ส่ง ๒ กราน๑ท๑แข๑ง๑	กั๑ฬ๑า
นำ๑ลาย๑พ๑ม๑ส๑น๑ชา	กั๑ด๑กั๑น
จั๑ง๑ห๑วะ๑แ๑น๑จ๑	ท๑าง๑ไ๑
ผ๑ช๑ว๑ิ๑ก๑า๑ม๑น๑ิ๑ค๑ล๑ิน	น๑า๑ท๑าน
	ห๑ม๑ค๑ห๑วัง๑ล๑ม๑ป๑รา๑ณ

D. 41

อยู่ทีเฝ้าขาวไปให้ถูกต้อง
 อยู่ทอกลวนอง เจ้าสามใส่
 อยู่ทกรกเวลามีทั่วไป
 อยู่ทคอกดินไถหวานหวานมัน

7. 46

ร่างหนังสือ
ราคาแพขายเครื่องเขียนแบบเรียนหน้า
วงคนตรมขอลอนามา
เขาประชาลอมรมขอลายเซ็น

١. 47

เจ้าสัวใหญ่ใครกรวณายแรงค
จวนจะแจ้งบุรพาของฟ้าส่ง
เจ้าอายุเห็นยมเจียมตนน้องนาง
ให้ทูกอบางยกให้ทวยใจจริง

p. 49

ก่อนเป็นนายเขาเป็นเซนโรหนอ
เขารูปหล่อเคยเล่นหนังคนทั้งใหญ่
ผ่านบางบางผสมเรื่องเครื่องแกงไทย
วิวัฒนาไชรส์าเห็นยกเขาเรียกก็มี

จงใจ

สะบ^๒
 หมาย^๒
 รุ^๒บ^๒ , แซ^๒ม^๒บ^๒
 โค^๒บ^๒

ของโจก

แพงโก
วาโก
ไซโก
ตะโก (ขนม)

អង្គជំនុំជម្រះ

การรณอย
การรณัท
การรกร
การรหน้ง

ឧបត្ថម្ភ

อุเทน
อุทัย
อุทัย (อาาย)
อุทิศ

ចុងក្រោយ

๕
 เกล็ดหยาบ
 ส้มหยาบ
 กระดาษ
 เติ่งหยาบ

4. "โจก" ส่วนวนของนายเสวี พวงดี

ส.ว. ๐/4

อยที่โบสถ์รอบในไถนัง
บอกให้ฟังคึกแล้วแจวแจวเสียง
ประกอบกิจการไคให้ไกรเกรียง
ไปทานเลี้ยงกิจสำคัญอย่าพลันล้ม

ส.ว. ๐/15

สวมใส่ไว คอสู จงดูเอา
ชื่อของเรา เรียกกัน มันผสม
ชื่ออังกฤษ คลายเรา เขาคิดคม
มันยากจน หลักวิชา คืดคะแนน

ส.ว. ๐/16

อันเมืองไทยเขาเซคประเทศสยาม
ชาวบ้านถามมิเตอร์ไฟไฉนเล่า
มันคันคออยากจะขากหากเบาเบา
หามาเว้าบวิษัทธิจัดการบิน

ส.ว. ๐/17

กระทบฟันชนลงไม่คงที่
เหมือนปลิวหนีทางออกนอกพื้นฐาน
พฤษภาพันธุ์เบ็ดแข็งแหลงวิมหาร
ท่าเรือขนานบานของทองหามา

ส.ว. ๐/18

เกินยั้งใจคะโนนแล้วชนนี้
กทาที่เงเงอะเซอะเอาหลาย
ฟังแรกกรนเนณวลสงวนกาย
สานควยไม้ไรคบแมลงวัน

ชิงโจก

เอวขัน

โกขัน

แข่งขัน

ลงขัน

ชิงโจก

นาม

นาม

เนม

นอรัม

ชิงโจก

ไซแอม

หมอแอม

กระแอม

แพนแอม

ชิงโจก

กระตอน

กระเค้น

กระโค่น

กระโค

ชิงโจก

กะแตะ

กะแตะะ

กะแตะะ

กะแตะะ

ส.ว. ๐/19

ติดคอเสารับหลังคาส่งนั้ก
ไม่ประจักษ์ชายหญิงจริงจริงเจ้า
ลานควยไม้ไผ่ทองของไทยเรา
เชิงเขยาเชิงตะแกงอยู่ข้างกาย

ส.ว. ๐/20

เป็นรอยปั้นเหมือนตีสักลอก
ไอบากกว้างฟังไม้ออกมีแท
มันเหลือเกินปับเกินเห็นนาก
ไร่แต่ปิ้งหลานบานเต็มที

ส.ว. ๐/21

พอบพบปราศรัยกล่าวทวยทั้ก
เตรียมพลพรรคชนทะเบียนจกเขียนชาน
นามกฤษรเวหาที่มีมานาน
บริบาลคนนิคคิทธอติ

ส.ว. ๐/26

สายธาราจากทุ่งมงบางกอก
นามบงบอกขอกซึ่งเกองจริงเหว
อยุ่ที่ควายหมายท่าบลคนมาเลย
ไม่สะเบยถูกรับบับรอยพัน

ส.ว. ๐/29

มาโกหกหลอกได้ให้โหลหลง
ไม่บอกตรงเพียงดังทรณกลองวงหนา
เอาไม่จริงทำเล่นเล่นเคยเห็นมา
คนโกหกไม่กลัวคนโกหกอีก

ชิงโจก

กระหวาย (คันทวย)

กระเทย

กระต่าย

กระต๊อ

ชิงโจก

กะเทาะ

กะทะ

กะทิ

กะแทะ

ชิงโจก

ส่วสี่

สี่สี่

สี่สี่

สี่สี่

ชิงโจก

แสนแสบ

แสนศักดิ์

แสนแสบ

แสนโศก

ชิงโจก

ลวง

ลวง

ลวง

ลวง

ส.ว. ๐/3๐

แดนอาถรรพณไปใหม่เทศ
 จงสังเกตุเคนเน็คทอแหลม
 เขานักมวยฝอยเวทเขาเกรคแชมป์
 ไซ่ลุงแซมเป็นยานุญมี

ส.ว. ๐/31

มีปีกไปเวหาพาเหาะเหิน
 วิ่งเหลือเกินกว่าวิธหนึ่งยอ
 เป็นเครื่องยนต์ไอยนมีเยอะขอ
 จวนจะตอสูรากลแตกถลัน

ส.ว. ๐/32

ให้สะอาทหมกจกกำหนดกิจ
 จงพิริจุนไว้ให้อาหาร
 ทำควักเขาควกอกบอการ
 ให้ออกชานนามปักมีคคือไป

ส.ว. ๐/37

นามนางหมายหมายเลขหนึ่งอันกับโลก
 สายตะโพงสะบัดชอนางเอกหนึ่ง
 ยามบวคเมื่อยเป็นไซ่ไรประทัง
 ไซ่เหมือนตั้งยาของไซ่ของกิน

ส.ว. ๐/4๐

เราคำทอยถกคินว่าลันทา
 สุนัขหนาแหลมขสงสัย
 ทิชากรเชื้องยากมีมากไป
 เสี่ยงนำไหลไทรโยคยักคำทาย

ขงโจก

เบอร์มัวค่า

พลอริค่า

ฮาราคา

มาสดา

ขงโจก

คาโกค่า

โคโยค่า

คโปค่า

ยิบรอนตา

ขงโจก

กลาง

เลียง

ลวง

เล็ง

ขงโจก

แจคเกอร์ลิน

มาลีลิน

แอคไฟลิน

พอร์โมลิน

ขงโจก

คนกระจอก

หมาจิ้งจอก

นกกระจอก

จอก จอก จอก

ส.ว. ๐/43

ชื่อคนไทย เอาบาลี พาที่คิด
 ชื่ออังกฤษ คนอังกฤษ คิดปราศัย
 ชื่ออาหาร ทำด้วยหม กินกันไป
 ชื่ออะไร ใส่สาม รวมนิ้วมือ

ชงโจก

นาม

แนม

แนม

นาม

ส.ว. ๐/๐1

คำประกาศของสงฆ์ลงความพร้อม
 อานันท์กรอมชื่กระยะกะให้หยุด
 อิมอราสกชั้นระรินพจน
 ดุริยลคเณยลงเป็นขวงกาล

ชงโจก

ยัตติ

ยะติ

ปีติ

ระติ

ส.ว. ๐/๐2

หมายความว่าเขนนั่นคงมันเหมาะ
 เกิดทะเลาะโกรธาไม่ปราศรัย
 อิกนิตเคียวก็ซาดประหลาดใจ
 มันอะไรเหม็นมากกกากเคนจริง

ชงโจก

คาค

เคียก

คอก

คูก

ส.ว. ๐/๐6

บ้านของเรานับไทยไครว่าเทศ
 พิงสังเกศหนึ่งสองลงมสม
 ชาติหนึ่งนั้นตามธรรมเนียม
 รวมกันจมนสองศคคคเอง

ชงโจก

เรือน

ล้าม

น้ำ

สี่

ส.ว. ๐/๐7

เวลาให้ดูให้ลือยที่บา
 เป็นคนลาวากยกใหญ่
 เสวนามาไปให้ลือก
 เล่นเป็นหมู่ไฟเราะเล่นะคี่

ชงโจก

ลั้งฆา

ลั้งโฆ

ลั้งคม

ลั้งคี่

ส.ว. ๐/๐๗

มิให้ทำสิ่งไว้เขาใจนา

มีนัยน์ตามองประสพพบของเหม็น
ว่าเลิศลักษณ์ใครไม่สรุทำเป็น
มองไม่เห็นแต่รู้ไคอยู่ในพุง

ส.ว. ๐/๐๘

เขาทำก็ชมทนอยบอยสเกาค

เมื่อให้เขาแต่รับจับไม่ถึง

มันหยอนจริงยังงักไม่คั้ง

พวกทะเล้งพุดและไค้ไค้กวนคีน

ส.ว. ๐/๐๘

จับไค้เนื้อเปื้อระอาจาของเหม็น

ก็ยังเป็นสิ่งเลิศประเสริฐศรี

เกินอัตรากำหนดคบทวี

จับไม่ได้สักทีมีแต่ลม

ส.ว. ๐/๐๙

เป็นคำสั่งตั้งไว้หน้าจุงหาศัพท

ยามสดับแจ้งใจในเรื่องเสียง

ทั้งสองใบสองรูสำเนียง

เก็บไว้เพียงหนึ่งเดียวเจียวรุคี่

ส.ว. ๐/๐๙

นามการาหนึ่งไซร้อยไกลทนอย

กินกรวยหวานเอร็ดเป็นเม็คชาย

อยทางสู่มินพันมาทาย

อีกบานหมายไกลตระนาหาคอบที

ชงโจก

อย่า

เห็นช

คึกว่า

ได้

ชงโจก

เยน

โยน

ยาน

ยวน

ชงโจก

กำช

ค

กวาง

กำถก

ชงโจก

จง

พัง

ห

ไวห

ชงโจก

กาวพระเกตุ

ชนมลูกเกตุ

หนองเกตุ

แปลงเกตุ

ส.ว. ๐/๐9

อยู่กับปากหากพิณจกให้ซ่ง
มีนามหนึ่งท่านพระยาบรรพตศักดิ์
นามเมืองเกาอยู่เหนือเหลือรัก
ไซ้พิณเป็นท่อนอย่างมั่นคง

ส.ว. ๐12

ในอศิมวาทังบัลลังโลก
อันสุโขทรกหม่นเวียนเปลี่ยนแปรผัน
กะกำหนดกิจการงานสำคัญ
ไม่เป็นอันพันมั่นแนบแน่นแนม

ส.ว. ๐13

ความไกลชกคิดรักสมัครสมาน
แสนเบิกบานราเริงบันเทิงหลาย
ทั้งคอยให้คอยรับครั้นเจ้านาย
พร้อมใจกายส่งเสริมเพิ่มพลัง

ส.ว. ๐14

คนหนึ่งนั้นรวมงานก็ปานมิตร
คนหนึ่งติดกับกายหาพฤษา
คนหนึ่งนั้นนามไม่ทายเงินตรา
คนหนึ่งว่าอำเภอออญาคิกัน

ส.ว. ๐15

นามพฤษาในป่าใหญ่พองกายสัตว์
อีกคนหนึ่งนามชักรูหาสิบ
คนกระลอนเปรียบปากกาสิบ....
จงยกหยิบแยบยลคนละทาง

ซ่งโจก

สมุทรปราการ

วิจิตรปราการ

ชัยปราการ

ป้อมปราการ

ซ่งโจก

โผน

ผวน

แผน

ผืน

ซ่งโจก

สนิทสนม

สนุกสนาน

เสนอสอนอง

สนับสนุน

ซ่งโจก

สองสหาย

สองกระตอง

สองสลึง

สองพี่น้อง

ซ่งโจก

(ไม่) สองกระตอง

(ไม่) สองสลึง

สองหัว

สองแพง

ส.ว. 019

อย่าให้ลมพลาทพลังระวังไว้
 ว่าเป็นไปควรปิกก็เปิดเผย
 คุกคายกันจำมิไคจำใจเขย
 นิสัยเคยทำเอาหน้าไหวคี่

ส.ว. 021

ควยบรรจงสร้างสรรคอันวิจิตร
 เติมศอติคให้สวยงามตามสมัย
 เผื่อออกฉนวนกต่างน้ำใจ
 อยู่ฝ่ายใดให้คึกกันอย่าฉันทา

ส.ว. 025

เป็นคนแรกคนคึกวิหยา
 พระเจ้ากรรมชางยุเขาเซนฉา
 ทออังกฤษเกียร. 3 บอกนามมา
 เครื่องสำอางชายคาเขาว่าคี่

ส.ว. 10

เหมือนกับจิตมีว่าจิตคึกโค่น
 ว่างไว่วิลลอลองคลองจริงเล่า
 ซาไมโคทองรับแรงเก่งไมเบา
 พกถึงเอากี่สำเร้งเสร์จคังใจ

ส.ว. 12

เอนำรกรกกายใดหัว
 รางร้อนหัวซิมซาบอาบชมชน
 แผลกกว่าเขาไมเขาพื้นพกล
 มีมากลนไหลหลังมาพรงพร

ชงโจก

ประคัมประคอง
 ประเจิกประเจ็อ
 ประพริบประพราย
 ประจบประแจง

ชงโจก

ประคัมประคอง
 ประคัมประคา
 ประเล้าประโลม
 ประนีประนอม

ชงโจก

มาโคนี้
 โคไมนี้
 เฮนรีเบอร์นี
 ซอลนี

ชงโจก

ใจ
 เร็ว
 ควน
 ไค

ชงโจก

อาบ
 เฝือ
 ทาง
 น้ำ

ส.ว. 12

นามจำเพาะเกาะแขกแปลกภาษา
 คณฺหา เมียจอมพลคนมาหนึ่ง
 เมียพระอินทร์งามสนคนกะหนึ่ง
 มีอกหนึ่งหยาบหรือขอความ

ขงโจก

สุมาตรา

วิจิตร

สุจิตร

ประทับตรา

ส.ว. 13

กิริยาสาปามทุกนามรูป
 ไชยคตลบเทิ้มกินฉวีลท
 ทองอยู่ดางอาจ เอยเฉลยมา
 ทักขาสองสืบเสาะสืบมา

ขงโจก

กิน

นำ

โล

ศอก

ส.ว. 14

จะคิมกินเพชราทองอาภัย
 ไชยชัชวาลย์จับเคียวคัน
 มีสองอันรับรางวัลครบกวัน
 ไคทวยันอย่างแรงตะแคงโครม

ขงโจก

ปาก

กัด

คัน

จับ

ส.ว. 15

ไชยพจปราศัยไปไคสว
 เสี่ยงเขออวยหัวคืออกที่ปาก
 ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายมารดาหาไม่ยาก
 หลับลืมหากชัยบถพรกัณ

ขงโจก

ปาก

ว่า

หา

ชัย

ส.ว. 17

ไมเอาควยดอกนระยะแขยง
 บอกชัดแจ้งทุกคนมีไมมีนัย
 รับประทานทุกคนทั้งจนรวบ
 เป็นหน่วยหน่วยเริ่มชวนความจริง

ขงโจก

เกลียด

ตัว

กิน

ใจ

ส.ว. 18

มีคำหนักคำหนักจับได้
งคเวนไปแปลความตามประสงค์
ข้ามะรงลงยันตกระพันคง
ยามพระองค์รื้อวโกรธไปรคไขมา

ส.ว. 18

เพราะไม่ชอบจึงยังไม่หวังรัก
เคยถูกตักเฝ้ากระบอกไม่ออกไหว
คงชีวิตอยู่นะเพราะอะไร
อาหารไทยปรุงเอารสชกกันนัว

ส.ว. 19

เขาหลบหลีกไปไม่พบหน้า
พยัคฆานันดกาจพิฆาตหมาย
มาพบกันทั้งประสงค์ตรงคำทาย
เจ้าสัตว์ร้ายหนึ่งก็มีราคา

ส.ว. 19

คำนอบนอมองค์พุทธพิสุทธิศรี
หนึ่งสัตว์วิระนามหาความไซ
เป็นยี่หอสมพึงไซข้างไทย
ผลไม่มีสีกินก็จ้ง

ส.ว. 20

ธัญญาหารไทยเฟื่องเรืองขายคำ
ฟังรว่าชินชินแสนยินดี
ชอบอยุคคลองทองดำธารยานวารี
เรื่องพรรคนเอยชู้โศกโช้วหมัก

ชงโจก

พิรุณ

พิวัต

พิรอก

พิโรธ

ชงโจก

เกลียด

ปลาไหล

กิน

น้ำแกง

ชงโจก

หนี

เสือ

ปะ

จระเข้

ชงโจก

นโม

หญิงโม

เยอโม

แตงโม

ชงโจก

ขาว

ใหม่

ปลา

มัน

ส.ว. 20

อำเภอนิ่งแปลอักษรว่าหมุนทิด
เชือกักคิลีหรือสายสินขึ้นอามกีนตัว
เกิดหนอแข็งแรงแทนเจ็บคันตัว
คนโทษชั่วถูกบีบคั้นชาคอ

ส.ว. 23

จับขากางแล้วเอาใส่เห็นไค้จัก
สี่ซัดซัดพอนำออกบอຍังชั่ว
ถูกเขาหลอกเจ็บใจไซ้เจ็บตัว
เรียกหาผิวเมื่อยาเป็นไค้เจอ

ส.ว. 33

ผลไม้น่ายากี่เอาที่ผล
มันชุกชนสัตว์นามส่าหลาย
เนานที่ทองทั่วตัวมันคาย
อยู่คักกักกยไกลตาตื่นหายล

ส.ว. 34

สัตว์มนุษย์สุดตัวเรียกหัวแ่น
สาระแนหว่างอนคอนจิริท
สัตว์ทะเลหางเรียวยาวเจียวนาคิก
ที่จุมพิตพวกเขมรเป็นรู้จักัน

ส.ว. 36

อวนมอทอดคออันนั้นมั่ง
ผูกให้ทั้งฝั่งสองฝ่ายคลายฉงน
ยักไถรอยหยอใหญ่สมใจตน
ท่ามนมนคลุมหัวไว้แถมใช้โซว

ชงโจก

หันคา

คงคา

หญาคา

ชือคา

ชงโจก

แวนตา

นัยนตา

ແກกตา

พอตา

ชงโจก

กระบะ

กิม

กระบะ

กระบะ (เขมร)

ชงโจก

กบาล

กระบะ

กระบะ

กระบะ

ชงโจก

ลำ

ลาม

ลิ้ม

เลียม

ส.ว. 37

อยู่กับมากไปชวนให้คิด
ลากไปติดบึงลากกระชากดู
จวนจะลมไม่ลมนาซมก
เปลี่ยนไปรู้ให้เขาเขาคอบครอง

ส.ว. 38

มองเห็นแนบข้างที่มีลายทวย
ถกครวชวยทองเพิ่มเติมกำหนด
เอาเผาไฟหรืออย่างวางจนคค
คล้ายประชคเอาเขาไกลแต่ไม่จริง

ส.ว. 39

ผลพฤษารสคิมชื่อเรียก
จงสำเนียงชอคำบลคนอาศัย
คำประพันธ์รยกรองรองเร่ไป
ชอบอยู่ไ้เปลือกคมจมนินเลน

ส.ว. 42

ของรับรองบานเคียวนมพนัน
ทำเป็นพินวนเวียนกับเคียรคอ
เป็นแนวเนินคนไ้เขาใจพอ
คำนั่นนอยกถวายหมายคำเคียว

ส.ว. 45

มันเกาะกกดกชกนัยสาคอง
อยู่ระยของคล้ายอำเภอเคยเจอไหม
ถึงแกฉาเรียกมาลงของอะไร
ศาลไฉนเหลือคำว่าคำบล

ธงโจก

อาน

อวน

เอน

โอน

ธงโจก

จั่ว

จา

จิ

จอ

ธงโจก

กานยาว

ลาถยาว, แปลงยาว

เพลงยาว

ปลายาว (ปลาไหล)

ธงโจก

คาน

เคียน

กวน

(ประ) เคน

ธงโจก

มคแดง

ปลวกแดง

โกแดง

ศาลาแดง

ส.ว. 53

ชื่อผู้นำชนหัวหน้าวาเมืองนอก
ขอไหบอกทะเลสาปทรายบางไหม
เป็นยี่หอไ้กับผมหมกกับไป
นามคนตรีชื่ออะไรบอกไปเลย

ส.ว. 54

นามนครอักษรย่อขอทั้งหนอย
เคยเห็นบอยมิใช่หรือเป็นข้อดี
เขียนข้อความใดของใดของที่
มหาบัณฑิตมีพาที่หาย

ส.ว. 56

อยุ่ชายชวาหางายจงหายบอก
ทั้งเล่มดอยทั้งเปลือกเลือกให้เหมาะ
ทุกคนมีประจำของจำเพาะ
เรื่องเนาะเนาะฝนตกโชกทุกที่

ส.ว. 58

พอฟังได้ก็กระแทกทรกเล่นติด
เป็นแหล่งผลิตโตโตโตโตโตโต
เขาทองจึงทำดาจะเป็ดก
ดาจับชกจักรักนำหนักเบา

ส.ว. 59

ปักไว้อยสวมใส่หม่นไหกลอง
งานทองรับรอนเล็กรักอนเภา
ที่หน้าบานกวาคกวางน่านังเขา
เหนือกว่าเขาทั้งคุณคาราคางาน

ธงโจก

เรแกน

มิริแกน

มอร์แกน

ออร์แกน

ธงโจก

กทม.

ส้มอม

สง.ว.

กก.ม.

ธงโจก

ปีก

ปอก

ปาก

เปียก

ธงโจก

พิมพ์

พิมพ์

พิมพ์

พิมพ์

ธงโจก

คอน

ควน

เดิน

เคน

ส.ว. 61

มันมากมายเป็นทั้งฝั่งไซซาน
ชาวอีสานคิมกินทุกถิ่นที่
ที่หาแคนไกลไกลเงินดี
รอนเต็มทีไกลระเบิดเกิดกกดัน

ส.ว. 65

ปะติดปะต่อชาควินดินสำสาย
ทั้งยากง่ายกะล่ำกลั่นผืนเอยหนอย
เปรียบให้อายหมายให้เด่นแสนตะบอย
เห็นวาคอยทำให้แรงแกล้งประชด

ส.ว. 66

ไซแขวนคอพอให้พังยังจำไค
อยขวางในท่าไม่อยนอกเนอ
เป็นพืชเถายอมคัสให้ลือเงาเจือ
ลีเขียวเรอปปคำสำอาชา

ส.ว. 67

ท่าเอียงอายอยากขยายขยับเขยอน
คแประแปอนรางกายไมประสา
ไซประหยักระรำรวยควยท่ามา
ใจไมกล้าท่าปากอยากเว้าวอน

ส.ว. 69

ทั้งเสมือนเลื่อนลั่นให้ทวนไหว
เลี้ยงกองไกลกว่าผ่านภาลัน
อรนุชช่วยเขินเกินจวนจรจ
สำเนียงนั้นประทะกลับมานับไว

รงโจก

เอกอ
เหลาอ
ชาอ
ระอ

รงโจก

กระทอนกระแทน
กระทอมกระแทน
กระทบกระเทียม
กระแทกกระทับ

รงโจก

กะดา
กะลอ
กะแล
กะเลียว

รงโจก

กระมิดกระเมี้ยน
กระมอมกระมอม
กระเหม็ดกระแหม
กระหมบกระหมบ

รงโจก

สะทาน
สะเทอน
สะเต็น
สะทอน

ส.ว. 72

งงงระกาเปรียบว่าไว
 ้อเกมสไฟเล่นกันกินมันนี้
 ยามคนแคนเงินสักบาทไม่อาจมี
 ทำยาคีรภาพฤทธาหามาหาย

ส.ว. 73

หนังสือ. 7. ทลคมีจบแล้ว
 กลิ่นแถมแก้วพียักผาพฤทธาสงฆ์
 ของกินได้ไต่สราขคหายล
 เป็นจอมคนคู้กันพรันหัวเมือง

ส.ว. 74

เอาใจใส่ปิ่นชนนกิจ
 วจจิตอดค่อนซอนปราศัย
 ไทยชายตะเลงชาวลาชัย
 ร้องเพลงไทยปนลาวเวามาฟัง

ส.ว. 75

เคยเร่ร้าง ครันเครงบรรเลงขับ
 ไ้หกระขับเกลียวกลมสมสนอง
 ความสันทักจืดเจนนไม่เป็นรอง
 ของปกปองกายไว้ปลอดกัยที่

ส.ว. 76

อารมณ์เสียเพ็ญใจใหญ่งาน
 ทำหนางอทั้งงานพาลโมโห
 เห็นกาวยของเหมือนชียาหมคทำไซ
 คุณปโก! จะลุนนั่งงังงังอ

ขงโจก

ตาแตก

"ตีแตก"

ดังแตก

ทองแตก

ขงโจก

กระตุกหนวดเสือ

สวามเสื่อ

มันมือเสื่อ

พระเจ้าเสื่อ

ขงโจก

สาละวัน

สาละวัน

สาละวัน

สาละวัน

ขงโจก

สนุก

สนิท

สนัด

สนับ

ขงโจก

กระหงคกระหงค

กระเงากระงอก

กระงองกระแงง

กระงกกระเง็น

ส.ว. 77

พึงไฟเพราะเพราเหตุไม่ร่าย
 ตั้งกระจายกองกึกกึกกึกกึก
 อาวุธคึกคึกหวัรหวัร
 ชนแผนนบไซประจำจนชั่วของ

ส.ว. 79

พอเสด็จบวชรับบอกรยาเปี้ยววิค
 เป็นเลณิกมากสาระประโยชน์ผล
 เพื่อความดีสร้างรำลึกนึกถึงคน
 ทอถึงชนตามมาโคตราทรง

ส.ว. 80

อันสายนำตามธาราไหลบาดน
 มีหัวคนไร่กายามากับไธ
 ทวิบาทกินปลาชลาสัย
 บางอะไรไกลเมืองนนทคนชอมา

ส.ว. 82

ครุณีนารักเป็นนักหนา
 มีธยาหนึ่งนามนงามพร้อม
 หนึ่งทิวคองขันตึกก้องอม
 ถูกหมักจอมพลึงเซธาเปไป

ส.ว. 83

การกระทำกิจสำเร็จเสร็จการะ
 กล่าววาหะพจมาลยทงหวานชม
 ลิดค่านึงทกเวลาเป็นอารมณ์
 จะติชมเมื่อผลแจ้งแสดงมา

ชงโจก

เสนาะ

สนั่น

เสนาะ

เสนาะ

ชงโจก

อนศาสน์

อนศาสร

อสนธิ

อนสนธิ

ชงโจก

กระแฉ

กระสือ

กระสา

(บาง)กระดอ

ชงโจก

ละออน

เนออน

แตงออน

เขออน

ชงโจก

กายกรรม

วจกรรม

มโนกรรม

พฤติกรรม

ส.ว. 85

ลูกกัณโธอะไรเล่าเทากำปั่น
 หนาวจนสันสูกะระงับกับไม้ไผ่
 ให้ช่วยเขินเมืงพิศตรรกหรือไร
 ต้องทวนใจไผ่จิตคิดคำนึง

ส.ว. 88

นามโรงเรียนติดอินแลนด์แคนพัส
 เหลี่ยมเขาจักเข้าทุกพรรคมักเหลวไหล
 ทวีชาติ ทิชาชาติภาษาขางไทย
 จตุบาทชาติอะไรให้แยกพันธุ

ส.ว. 89

นามกรยฐานะบรรดาศักดิ์
 เป็นหลักแหล่งคำบลอนนควย
 สายธารรายยัดเยียดเอื้ออำนวย
 บอกมาช่วยพหุผลผลคำบลมี

ส.ว. 93

หาขอมูลเขียนจกกำหนดไว้
 บรรลุไคความหวังทั้งประสงค
 เตรียมเผื่อเหลือเผื่อขาดเมื่อพลาคลง
 ฤคลสงสนุกสนานบานฤทัย

ส.ว. 94

เรียกศัระไชยศัระปะทะเจ็บ
 เป็นที่เก็บหัวโผล่โผล่สวนห้
 พอลึงสายมันโค้งโก่งทั้งตัว
 ชื่อนากลัวสมุนไพรไซ่พ่ายา

ชงโจก

สะทอน

สะทอน

สะทอน

สะทอน

ชงโจก

หนองสองหนอง

นกสองหัว

เกิดสองหน

จึงจกสองหาง

ชงโจก

ท่านพระยา

สี่พระยา

เจ้าพระยา

ศาลายา

ชงโจก

สำรวจ

สำเร็จ

สำรอง

สำราญ

ชงโจก

หัวกระสุน

ปลอกกระสุน

คันกระสุน

โคกกระสุน

ส.ว. 95

เป็นสถานแก่ไขคนไขป่วย
เป็นของขวยสงเสริมเพิ่มอาหาร
เป็นที่เก็บดินคำธัญญาการ
เป็นภูษาใช้การมานานปี

ส.ว. 96

ปากน้อยจุมภินิพิศนารัก
ใจสมัครดลละจำเพาะสอง
สิ่งเส็กน้อยหลายอย่างวางกายกอง
ศีกะนงจึงเตลิกเปิดเปิงไป

ส.ว. 97

ดูเหลือเกินกว่าเขาเว้ากันยาก
เป็นเอาจมากเคยนอนบนกลีบหลดู
จะเค้นเห็นแรงกระตางนิกอย่างคร
จากที่อยู่ไปอย่างแรงคังแกลงที่

ส.ว. 98

มีชีวหาปากมณษย์สุดชั่วช้าน
เนตรเจ้านันตัญญุลักษณะปากอักษร
สวนอุระปากเคหาไมอาหาร
อันตคุณปากยานจรันตอนมี

ส.ว. 101

เกาะทางควาเขาเอาไปจากไทยแท้
พังอนแกรสปากประหลาดกล
ปัจจุบันคือฉนวนเจ้าทุกคน
ผิวคลตอไปเรียกใหม่

ธงโจก

เปาโล

ไมโล

ไซโล

โปโล

ธงโจก

กระจุมกระจิม

กระจุกกระจิก

กระจุกกระจิก

กระเจ็ดกระเจิง

ธงโจก

กระคอกกระเคีย

กระตางกระเคื่อง

กระโถกกระเคก

กระเค้นกระตอน

ธงโจก

ลิ้นไก

ตาไก

อกไก

ไล่ไก

ธงโจก

ปิ้ง

ปีเนาะ (แะก)

ป็น

ปีน

ปีน

ส.ว. 102

เป็นแม่หมายเมื่อวานสงสารเจ้า

โถมเฉลาเมียรักจอมยักษา

เป็นเวียงวังที่พนักครา

นามแวนแควนเทศาพระยาครอง

ส.ว. 0/1

โก หนึ่งไคเปรียบทั้ง

โก หนึ่งกัณฐา

โก หนึ่งเทานามา

โก หนึ่งตัวหน้าหวัน

ส.ว. 0/7

ถึงกาลพระมอคมวย

พลศึกโยธาราย

ยื่นหยักสวัสดิ์หมาย

องค์เขนทรชาติกล้า

ส.ว. 0/24

หมักคัสอกเขาเวน

หัวสอคปัฐพิศ

ใช้ศันทางหัตถ์มี

กินเล่นก็พอได้

ส.ว. 0/36

แสวงมามีมากน้อย

ผิวขาว, แฉกพันธุ

วิวควายเบิกไถมัน

ล้มสกลกไม์เลียง

เงินตรา

ซากสิ้น

เพียงซีก

ใส่หมของดี

มาสลาย

กำฟ้า

คงมัน นาพอ

ทานไท่สนองนาม

นามมี

พืชไซร์

คำเปรียบ นาพอ มือฝรั่ง

ขบเคี้ยวเพลินเพลิน หมากฝรั่ง

กินกัน

หมาเกลี้ยง

ของอรอย

ชีพไคเป็นดี

ชงโจก

มณฑา

มณฑา

มณฑา

มณฑา

ชงโจก

ไกรว่า-ภาไร

โกตรร-กันไตร

โกแดง-แดงไค

โกเนง-เนงใน

ชงโจก

มรณภาพ

แสนยานภาพ

เสถียรภาพ

ไซยานภาพ

ชงโจก

มวยฝรั่ง

มันฝรั่ง

มือฝรั่ง

หมากฝรั่ง

ชงโจก

ภักษาทาร

อัญญาหาร

มังสาหาร

ผลาหาร

ส.ว. ๐/47

โศฬสพจนพากษเวา

พคปคมคเห็จถาม

เยียววาคริงฉน่านาม

ถากเจาะเหาะโทะตุ

ส.ว. ๐๐4

ไสกระจาดกระไลพัน

คจิริทนิสัยมัน

คคณิงประหนึ่งยัน

พอหัวหัวจอม

ส.ว. ๐1

มุกพันหมายหมั้นไว

สจิริทคิตตามตน

สองแรงแบ่งแยกคน

แหลมแหลมคิริตัง

ส.ว. ๐2

สนิหสสมเสนหนอง

หมอับรียนรณลาญ

อันเคียวผิวสองหาร

มองเปรียบจุลธาคำ

ส.ว. ๐3

พบพิศตรพอจะร

คิตอกเจาะเขาใน

กอนรอนกอนฝนไหน

มีปากถากพันแห

ชงโจก

สืบทก

โกหก

เคื่อนทก

คาลทก

ชงโจก

กระคัง

กระคาง

กระเคง

กระคัง

ชงโจก

รัก

คิ

หาม

จิว

ชงโจก

รัก

ทัว

หาม

เสา

ชงโจก

หนา

สัว

หนา

ชวาน

เป็นความ

ไปรู้

มงลมาส นาวพอ

ล่าไม้นามมี

เคียวกัน

บอนอม

กระโคค

จับกังปลากิน

คังกมต

อูยง

ละฝ่าย

คอบเองบนมี

เขาวมาลย

สวคชา

หัวรวม

รับคางเรื่อนฐาน

เป็นใคร

แนแล้ว

คิคคัพท

อีกทั้งพบคิ

ส.ว. 05
 คนสมบัติเพียบพร้อม
 เหยาะย่างจำเพาะหน
 คนยากอยากเต็มทน
 พารางคนใดเขา

ส.ว. 05
 วันหนึ่งท่านกะไว
 มอบจิตสนิทสมร
 ไกลไกลก็กินสอน
 แม่นรักเชิดรักทอง

ส.ว. 06
 แกรไฟไค้หลา
 จับจายราคามี
 บโกลคออวิสัย
 สูงกว่าหัวของไค้

ส.ว. 07
 เป็ขวยระดับแชมป์
 กวนกอลความวนวาย
 ทำเราหนักเจียนตาย
 กลองหนึ่งนามขนาแคน

ส.ว. 017
 คีตกัมภอกยุกรั้ง
 ตาขายคันขยาย
 คุไปเมื่อจะตาย
 กินแทนอกในไค้

ขงโจก
 ลกกลคน
 สเหยา
 กระจายจก
 แตะทองแนวสลด

ขงโจก
 เป็นตอน
 เสนหนอง
 ล้างบอก
 อยาเวนศึกษา

ขงโจก
 พอคี้
 กอนไซ
 รวยรอบ
 แตะเคียวกวาเอว

ขงโจก
 อันตราย
 หัวแควน
 ทรมจิต
 จากบานมากรุง

ขงโจก
 เหนียวลาย
 โกงไว
 ฆ่าซาก
 เกิดอนึ่งเคยเห็น

ผู้
 เคนตรอก
 ชครอก
 เคนถนน

ขงโจก
 ยาม
 รัก
 อยา
 พักเรียน

ขงโจก
 ลีบ
 เบย
 ไกล
 มีอ

ขงโจก
 ไอ้แสบ
 หัวแสบ
 เจ็บแสบ
 แสบแสบ

ขงโจก
 ชุง
 ชิง
 เช้ง
 ช้าง

ส.ว. 1		ธงโจก
เป็นอารามซ้อน	ชวนฝัน	(วัด) เนินหลังเต่า
ผลัดกินมันมัน	บอกใบ้	มะเขือไข่เต่า
ของหวานหนึ่งกินกัน	ชายเกรอ	ขนมไข่เต่า
กลิ่นเฉพาะทรงนั้นให้	เกือตรอนคนเคียง	กลิ่นไข่เต่า
ส.ว. 10		ธงโจก
เพชรบรรณนเลาเวานามกอน		ศรีเทพ
พระนครมีนามความโฉน		กรุงเทพ
หมเทวาเนาสุวรรณนามโค		ทวยเทพ
จงเข้าใจศพระสงฆ์องค์เจ้าคุณ		ศรีเทพ
ส.ว. 11		ธงโจก
โบกแบ่งเบนเบียงให้	ไปมา	จราจร
ทันทามโคลคลา	พระร	อโศจร
จับมือจับคำหา	มีย	ชีพจร
ควงตกทรงนั้นสู่	จากบานแรมไป	เทวคาจร
ส.ว. 21		ธงโจก
บุตรโคโรพอแม่	มารกร	ลูกคิก
พลอยขับรับเป็นตอน	เพื่อนรอง	ลูกค
วาลิชยคักนวอน	จากบวณช	ลูกคา
เสียงสะท้อนในลำกอง	เสนาะแพคนชม	ลูกคอ
ส.ว. 23		ธงโจก
จิกมาลีปผาพรวม	แนวพัน	รอย
ติคปากติคเหงือกพัน	แควคิน	ลิน
ลักษณะหอเนอมัน	มีย	กะลา
หมนเวียนจบจับดิน	กลับตนชนปลาย	วน

ส.ว. 25
 ออ^๑งค^๒ไอร^๓สม^๔
 อ^๑งค^๒เ^๓ก^๔เ^๕ก^๖รา^๗ซ^๘น^๙
 พ^๑ระ^๒นา^๓ม^๔ปิ^๕ยะ^๖อัน^๗
 เ^๑ล^๒ค^๓จ^๔เ^๕ล^๖ล^๗ง^๘ถ^๙ว^{๑๐}ล^{๑๑}ย^{๑๒}ล^{๑๓}ว^{๑๔}น^{๑๕}

ส.ว. 26
 ไ^๑กร^๒ร^๓ัก^๔ไ^๕กร^๖ร^๗เ^๘ว^๙า^{๑๐}
 ก^๑อ^๒เ^๓ก^๔ิ^๕ต^๖เ^๗ป^๘เ^๙น^{๑๐}ท^{๑๑}ว^{๑๒}น^{๑๓}
 ว^๑าง^๒พ^๓ิ^๔ก^๕ค^๖ พ^๑ิง^๒ย^๓ล^๔
 แ^๑ต^๒ง^๓ส^๔ว^๕ร^๖ร^๗ถ^๘ว^๙า^{๑๐}ไ^{๑๑}ว^{๑๒}

ส.ว. 30
 ค^๑ร^๒า^๓ท^๔ก^๕ข^๖ด^๗ิ^๘น^๙ส^{๑๐}ห^{๑๑}เ^{๑๒}ให้^{๑๓}
 ท^๑ุ^๒ก^๓ข^๔ส^๕ร^๖าง^๗ส^๘เ^๙พ^{๑๐}ย^{๑๑}ส^{๑๒}ป^{๑๓}อง^{๑๔}
 พ^๑ิ^๒ศ^๓ก^๔ก^๕พ^๖อ^๗ม^๘อง^๙
 พ^๑เ^๒ล^๓ง^๔เ^๕ก^๖า^๗พ^๘ัง^๙อ^{๑๐}ก^{๑๑}ค^{๑๒}อ^{๑๓}น^{๑๔}

ส.ว. 31
 ก^๑ำ^๒ส^๓ร^๔ว^๕ล^๖ค^๗ร^๘ว^๙ญ^{๑๐}พ^{๑๑}ร^{๑๒}ำ^{๑๓}พ^{๑๔}เ^{๑๕}อ^{๑๖}
 เ^๑ห^๒ล^๓อ^๔เ^๕ศ^๖ษ^๗ก^๘ิ^๙ย^{๑๐}ัง^{๑๑}ส^{๑๒}น^{๑๓}
 จ^๑ั^๒ง^๓ห^๔ว^๕ค^๖อ^๗ย^๘เ^๙ม^{๑๐}เ^{๑๑}อ^{๑๒}ง^{๑๓}บ^{๑๔}น^{๑๕}
 ร^๑ุ^๒ก^๓ข^๔ชา^๕ค^๖ิ^๗เ^๘น^๙า^{๑๐}ป^{๑๑}า^{๑๒}ก^{๑๓}ว^{๑๔}าง^{๑๕}

ส.ว. 64
 ย^๑ก^๒ต^๓น^๔เ^๕ป^๖เ^๗น^๘เ^๙ห^{๑๐}ญ^{๑๑}เ^{๑๒}ห^{๑๓}
 เ^๑า^๒เ^๓ห^๔ล^๕ก^๖ค^๗ว^๘า^๙ม^{๑๐}ค^{๑๑}
 ย^๑ิ^๒ด^๓เ^๔า^๕ห^๖ล^๗ก^๘ไ^๙ด^{๑๐}ก^{๑๑}ิ^{๑๒}
 ป^๑ั^๒จ^๓ุ^๔บ^๕ั^๖น^๗เ^๘ค^๙อง^{๑๐}

ช^๑ง^๒เ^๓จ^๔เ^๕ก^๖
 ส^๑ื^๒บ^๓ส^๔ัน^๕ค^๖ค^๗
 พ^๑ระ^๒ถ^๓ว^๔น^๕
 ห^๑ว^๒ย^๓ร^๔า^๕ษ^๖ณ^๗์^๘ ย^๑อ^๒เ^๓ย^๔ ม^๑ห^๒า^๓ร^๔า^๕ษ^๖
 ป^๑ก^๒ป^๓อง^๔ค^๕ร^๖อง^๗เ^๘ม^๑เ^๒อง^๓ เ^๑ด^๒ว^๓ย^๔ร^๕า^๖ษ^๗

ช^๑ง^๒เ^๓จ^๔เ^๕ก^๖
 ค^๑ร^๒ิ^๓ง^๔ก^๕ม^๖ล^๗
 ท^๑ร^๒า^๓บ^๔ไ^๕ค^๖
 ย^๑ั^๒ง^๓บ^๔ท^๕ แ^๑ล^๒น^๓า^๔
 ค^๑า^๒น^๓เ^๔ป^๕เ^๖น^๗เ^๘จ^๙ิ^{๑๐}น^{๑๑}

ช^๑ง^๒เ^๓จ^๔เ^๕ก^๖
 ก^๑ม^๒ล^๓ห^๔ม^๕อ^๖ง^๗
 ป^๑เ^๒อ^๓น^๔
 เ^๑เ^๒ย^๓ว^๔ห^๕ม^๖น^๗
 ห^๑น^๒ง^๓น^๔น^๕า^๖ม^๗มี^๘

ช^๑ง^๒เ^๓จ^๔เ^๕ก^๖
 ว^๑ก^๒ว^๓น^๔
 อ^๑ย^๒บ^๓าง^๔
 ห^๑าง^๒า^๓ย^๔
 ห^๑า^๒ก^๓พ^๔อง^๕ย^๖ง^๗ด^๘ย^๙อง^{๑๐} (เ^๑ม^๒) ล^๑ำ^๒พ^๓เ^๔น^๕

ช^๑ง^๒เ^๓จ^๔เ^๕ก^๖
 ท^๑า^๒ค^๓
 ป^๑ก^๒ป^๓อง^๔
 เ^๑เ^๒น^๓ห^๔เ^๕น^๖ง^๗
 ย^๑ิ^๒ง^๓ค^๔ว^๕ย^๖ม^๗ว^๘ล^๙ช^{๑๐}น^{๑๑}
 อ^๑ั^๒ต^๓า^๔ร^๕ิ^๖ป^๗เ^๘เ^๙ก^{๑๐}เ^{๑๑}ก^{๑๒}เ^{๑๓}ก^{๑๔}เ^{๑๕}ก^{๑๖}เ^{๑๗}ก^{๑๘}เ^{๑๙}ก^{๑๑๐}
 ฐ^๑ร^๒ร^๓ม^๔า^๕ร^๖ิ^๗ป^๘เ^๙ก^{๑๐}เ^{๑๑}ก^{๑๒}เ^{๑๓}ก^{๑๔}เ^{๑๕}ก^{๑๖}เ^{๑๗}ก^{๑๘}เ^{๑๙}ก^{๑๑๐}
 โ^๑ก^๒า^๓อ^๔เ^๕ก^๖เ^๗ก^๘เ^๙ก^{๑๐}เ^{๑๑}ก^{๑๒}เ^{๑๓}ก^{๑๔}เ^{๑๕}ก^{๑๖}เ^{๑๗}ก^{๑๘}เ^{๑๙}ก^{๑๑๐}
 ป^๑ระ^๒ห^๓า^๔ร^๕ิ^๖ป^๗เ^๘ก^{๑๐}เ^{๑๑}ก^{๑๒}เ^{๑๓}ก^{๑๔}เ^{๑๕}ก^{๑๖}เ^{๑๗}ก^{๑๘}เ^{๑๙}ก^{๑๑๐}

ส.ว. 68

เรื่องใหม่คิดใหม่ตั้ง
ผลแห่งการกระทำ
ภาระทั่วไปนำ
สำเร็จความโน้

จงใจ
เป็นนาม นวกรรม
บงช พุทธิกรรม
ปฏิบัติ กิจกรรม
ทางนอมนำสนอง จิตกรรม

ส.ว. 70

เริ่มเรียนเขียนอ่านตน
ไม้คอกบอกลักษณะ
เพลงหนึ่งราชสีมา
เคยเป็นจนอิมทอง

จงใจ
อักษร ก.โก
ขอพอง หงอนโก
มักเล่น ปรมโก
ขอแทนามมี (ชาว)มันโก

ส.ว. 71

เกือบถึงยาวใหญ่โค้ง
คุณธรรมระรจนจำ
หัวรากคิดใบดำ
เพลงไทยชื่อลาวไซ

จงใจ
เต็มกำ กลวยหอม
ขอโค น้ำหอม
รลชา คนหอม
เพราะพริ้งเพลินใจ (ลาว)คำหอม

ส.ว. 90

ศรีศรีวิกรม
แจ้งจิตเพอชมกล
มอบกันเมื่อศรากล
นามนี้เรียกรักนง

จงใจ
ครองตน เรียกขวัญ
แซ่ของ ทำขวัญ
มีใหม่ แลนา ของขวัญ
เพื่อนองนางเคียว จอมขวัญ

ส.ว. 91

ยอดแห่งองค์เอกบุ
ยอดแห่งคชวรา
ยอดแห่งนักร
ยอดแห่งพล, มว, ราง

จงใจ
ราชา อัครบดินทร์
แนบข้าง อัครมเหสี
เกินเคน อัครนคร
ศรีรังโยธิ อัครเสนา

ส.ว. 99
เนอ^๙ออ^๙น^๙ร^๙อ^๙น^๙เร^๙ท^๙อ^๙
เจ็บ^๙บ^๙ว^๙ย^๙ส^๙ม^๙ก^๙า^๙ย^๙
ท^๙ำ^๙แซ^๙ก^๙ส^๙อ^๙ค^๙ห^๙ล^๙ง^๙ค^๙า^๙
"เห^๙หะ^๙พ^๙า^๙ท^๙ี^๙ป^๙อ^๙น

ธ^๙า^๙ร^๙า^๙
ร^๙ม^๙ร^๙อ^๙น^๙
ร^๙อ^๙ย^๙ร^๙ว^๙
ช^๙า^๙ว^๙ค^๙ร^๙น^๙เ^๙ร^๙ง^๙ค^๙

ธ^๙ง^๙โ^๙จ^๙ก^๙
เช^๙อ^๙ม^๙
ช^๙ม^๙
แ^๙ซ^๙ม^๙
ช^๙ม^๙

ส.ว. 100
เอ^๙ย^๙ง^๙พ^๙ัก^๙ท^๙ร^๙ห^๙ล^๙าง^๙เพ^๙ง^๙พ^๙น^๙
ท^๙า^๙ท^๙ำ^๙ม^๙อ^๙ง^๙ส^๙ง^๙จ^๙น^๙
ท^๙ำ^๙ค^๙อ^๙ย^๙น^๙ค^๙า^๙ถ^๙ล^๙น^๙
ผ^๙า^๙ท^๙น^๙ง^๙อ^๙ง^๙ม^๙มา^๙--

เพ^๙ย^๙ง^๙บ^๙น^๙
เบ^๙ี^๙ง^๙ท^๙น^๙า^๙
ม^๙อ^๙ง^๙ท^๙ำ^๙
ห^๙ม^๙า^๙ก^๙ร^๙ุ^๙ก^๙ป^๙า^๙น^๙ก^๙ัน

ธ^๙ง^๙โ^๙จ^๙ก^๙
ช^๙ะ^๙แ^๙ง^๙
ช^๙ะ^๙เ^๙ง^๙อ^๙
ช^๙ะ^๙โ^๙จ^๙ก^๙
ช^๙ะ^๙ง^๙ำ^๙

ย^๙ก^๙นี้^๙. 1
ท^๙ำ^๙บ^๙ล^๙ ๗ ข^๙า^๙น^๙ก^๙ร^๙ง^๙
ไ^๙ส^๙ไ^๙น^๙ถ^๙ง^๙อ^๙ย^๙ไ^๙ท^๙อ^๙ง^๙
ก^๙ิ^๙น^๙เ^๙า^๙ข^๙อ^๙ง^๙ห^๙ม^๙ัก^๙ค^๙อ^๙ง^๙
ค^๙เ^๙ย^๙ไ^๙ส^๙ข^๙อ^๙ง^๙ร^๙ับ^๙แซ^๙ก^๙ัน^๙
เ^๙ม^๙เ^๙อ^๙ม^๙า^๙ว^๙า^๙เ^๙ป^๙เ^๙น^๙
ค^๙ร^๙ิ^๙ก^๙ค^๙ร^๙ิ^๙ก^๙ร^๙ิ^๙น^๙ไ^๙ห^๙อ^๙ว^๙ล^๙ัน^๙
ป^๙เ^๙น^๙ง^๙ค^๙ก^๙ข^๙า^๙ย^๙บ^๙ัน^๙
พ^๙น^๙ิ^๙ส^๙ำ^๙บ^๙า^๙น^๙ท^๙น^๙ง^๙นี้^๙

ธ^๙ง^๙โ^๙จ^๙ก^๙
ห^๙ว^๙ห^๙ม^๙า^๙ก^๙
ล^๙ก^๙ห^๙ม^๙า^๙ก^๙
ช^๙า^๙ว^๙ห^๙ม^๙า^๙ก^๙
เ^๙ย^๙เ^๙น^๙ห^๙ม^๙า^๙ก^๙
ย^๙ัน^๙ห^๙ม^๙า^๙ก^๙
ช^๙ัน^๙ห^๙ม^๙า^๙ก^๙
เ^๙ก^๙าะ^๙ห^๙ม^๙า^๙ก^๙
ส^๙ว^๙น^๙ห^๙ม^๙า^๙ก^๙
ธ^๙ง^๙โ^๙จ^๙ก^๙

ย^๙า^๙นี้^๙ 1
ท^๙ำ^๙ห^๙ล^๙ัก^๙บ^๙ั^๙ก^๙ค^๙อ^๙ก^๙ล^๙อ^๙ม^๙
ผ^๙ัก^๙ห^๙ว^๙ย^๙อ^๙ม^๙ก^๙ิ^๙น^๙จ^๙น^๙จ^๙ัง^๙
เ^๙า^๙ท^๙น^๙ง^๙ท^๙ำ^๙ก^๙ล^๙อ^๙ง^๙ท^๙น^๙ง^๙
ไ^๙ม^๙แ^๙ท^๙ก^๙พ^๙ัง^๙พ^๙ัง^๙เ^๙ม^๙ท^๙บ^๙ค^๙ี^๙

ช^๙ัง^๙
ช^๙ัง^๙
ช^๙ัง^๙
ช^๙ัง^๙

เป็นตาหาสัตว์น้ำ
 สิ่งเราจำรักษามี
 เหล็กหลอมใช้ก็ดี
 ผักซอนเคยกินกัน

ยานี้ 3

กิจกรรมสำเริงดวง
 อิมเอมทรวงสร้างกุศล
 ให้รับศรีทุกคน
 แม่ไคยลพบพักตรา
 สาธยายสำรวมจิต
 บังอมิตรทุกทิศา
 ชีพหนอมรณา
 ไชวาราจวามาพึง

ส.ว. 0/9

เจดแปะพวกต่งนัง

พวกฝรั่งเคื่อนนม
 เกือบแล้วจวนแลซี
 กระโศกหนีไปอย่างแวง

ส.ว. 009

ของหายไม่วายหวง
 เริงมวงสรวงและบัคพลี
 ถอยร่นกระจายหนี
 ฉลาดก็ถูกกล่าว

เชิง(ลาว)

ของ

ชาว

โขง

ธงโจก

ท่า

บุญ

เอา

หนา

ภาวนา

กัน

ตาย

ทำบุญเอาหนาภาวนา

กันตาย

ธงโจก

จีน

จน

เจียน

โจน

ธงโจก

เสียกาย

เสียผี

เสียที

เสียท่า

ส.ว. 011

ระโยงระยางยึก
มุงประพาศิบรรพชา
อยู่ไกลเล่าชิงชา
สหายาพระอภัย

ส.ว. 57

หาทรงบมิไค
เข้าปากไปหมกทุกที
สิ้นเสียรแพนวจี
เป็นแรมปีเหลือองจ่า

ส. 103

คนทรงคงพอ
คนเซอญไม่รูกาด
คนคดถูกประหาร
คนใจพาลเบียดมึงกิน

ส.ว. 0/5

พิงพิง	เข้าใจ	โซ่นา
แต่บา	สิ้น	มันสอง
กระทบ	เป็นฉา	นาลอง
วาสอง	อิงลิร	คิกมา

ส.ว. 11

โครธราธระนทระนทนายสุวาน
ขึ้นกับเขาสุคุดข้างทางวัดหลวง
งามอนระนทโรคนาเนกนางวง
เป็นร้านรวงฉายขึ้นถ้ำลามาขาย

ธงโจก

หนวดพราหมณ์
บวชพราหมณ์
โบสถ์พราหมณ์
สามพราหมณ์
ธงโจก

ลก

กิน

ไม

นาน

ธงโจก

ช่อ

โง

ฉลาด

โง

ธงโจก

เทีย - จิน

โท

ทอ

ทุ

ธงโจก

เจ้าฟ้า

น้ำฟ้า

ธอฟ้า

โตฟ้า

5. "โจก" ส่วนวนของนายสมบุณย์ ทำเนา

สก. 1

เป็นหนังสือถืออ่านท่านว่าไค
 พักนั้ปายเขียนอักษรไว้ตอนอ่าน
 ขนาดใหญ่หมี่มา มหาภาพ
 บอกว่าคานข้างหลังฝรั่งวน

สก. 2

ชีไปอะไรขายบอกควย
 วานชวยหาจิ้งหวัคจักอยู่เหนือ
 หาคในหมอนนอนเหลือเพื่อ
 ทางเหลือชมอถั่วไกล

สก. 3

สือะไรก็ไคไครกร
 ทอยบางแหงเคยแจจัก
 ชนแลวกถอยพลอยชัค
 เขาจักไล่ศพเคยพบพาน

สก. 4

นายกของไทยไครกร
 กระซิบห้ามไวอย่าใจรอน
 เมียไธสยไครทราบเชิญกล่าวกลอน
 วากยอนภาษาเขมรเซนหาเอย

สก. 5

แหงแหงแกงตมรสกลมกลอม
 ลายลอมลายไทยไซ้หมบ้าน
 รายลอมกรงใหญ่ในโบราณ
 เรียกขานทางดาวแหขาวไทย

ชงโจก

บค

บค

บค

บค

บค

ชงโจก

น

น

น

น

น

ชงโจก

รงค

โรง

ลง

โลง

ชงโจก

เปรม

ปราม

ปริม

ปรัม

ชงโจก

คอกไม้จีน

ประแจจีน

กำแพงจีน

ขนมจีน

สก. 6

ชั้นเรือลงเรือเรือเคยนาน
 สามานยเหลือหลายควรให้ค่า
 เป็นญาติทศกัณฐ์หรือรามมา
 ชาวประชาของคณัถ์คือเยช

สก. 8

นักประพันธ์ชอทั้งยังอังกฤษ
 เครื่องพิมพ์คัมขายหลายพันเครื่อง
 แจกจีนไทยไว้กันออกนอกเนื่อง
 เล่นหัวเมืองเล่นแร่ออกแซไป

สก. 9

สองเครื่องมือจับปลาวาให้หมอ
 ไปปลศรเสริญเพลีนคำขาน
 อักษรไทยเช่นนมมานาน
 ยกไททานวาคีเกินมีจริง

สก. 10

ชื่อสมิงหาญกล้าราชาธิราช
 เช็ดชยาคคนนัปปากกล้า
 เสียหายหลายแสนแมนตกมา
 ในธรราราวงไว้เป็นรายเอย

สก. 11

เป็นพระยาราชวงษ์น้อง
 ถึงกับทองกระอักเลือดเชือกเล่าปี
 แก่งสไบราชนจีนไคยนิมี
 ปันมกรากุมภาพันธ

รงโจก

ทาเตียน
 ทิเตียน
 ลัสเตียน
 คริสเตียน

รงโจก

เซคสเปียร์
 โอลิมเปีย
 หางเปีย
 หวยเปียร์
 รงโจก

อวนยอ

ปอยอ

ทัว ย.

ลกยอ

รงโจก

พระตะเบ็ค (ลมิ้ง)

ฟาร์มบางเบ็ค (เบ้ม)

ลกระเบ็ค

ทนะเบ็ค

รงโจก

เจ้าอาย เจ้า

จิวยี่

อึ้งยี่

เคื่อนยี่

สก. 14

สถานี่รกรวมคนรวมชน
 ของตนบองตั้นประชันหนา
 สีขาวยาวเรียวใบเขียวหนา
 ขางหนาเป็นกรวยช่วยเลี้ยงคัง

สก. 15

ไข่ม้อยจักสานกันมากหลาย
 หึงชายหอยโหนกหวาดเสียว
 พดเพราะเสนาะหนาคีเขียว
 ก็ต้องเกี่ยวกบใจในศีลธรรม

สก. 17

รานเสริมสวยช่วยหาอยู่หน้าวัด
 นางเอกจักวางตามสมัย
 พระเอกเขากังทั้งไกลไกล
 อรทัยช่วยเซินท่าเม้นมอ

สก. 18

ชื่อมะม่วงมันมันกินกันแล้ว
 ดินแฉอดนามบินินจะสร้าง
 เคยเห็นสักันระหว่างทาง
 เป็ยตัวอย่างของคนเนรคุณ

สก. 19

ธนบัตรโชคฉลากทราบไหมหนอ
 บังคับฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ
 เป็รียบเป็นหญิงเป็นชายเคยไก่ออน
 มากอนมาใหม่วาไปเออ

ธงโจก

หัวลำโพง

มาลำโพง

คอกลำโพง

ปากลำโพง

ธงโจก

หัตถกรรม

กายกรรม

วจีกรรม

มโนกรรม

ธงโจก

ลิลล (ราน)

หลล (นางเอก)

ตึงล (พระเอก)

เสียวล (ฉาย)

ธงโจก

ลันงูเหา

หนองงูเหา

พังพองงูเหา

ขาวงูเหา

ธงโจก

เกาหนาเกาหลัง

เบรคหนาเบรคหลัง

เทาหนาเทาหลัง

ที่หนาที่หลัง

สค. 20

หนึ่งทิวาพาหิรชองมอ
ไคฤกษ์เบิกกอกการกิจ
วันจ่ายคิใจแพแนบยนิค
วันปิตหยุดพักมอณกรรมกรไทย

สค. 21

เป็นคอกไมทางชาติอาจเคยเห็น
วาหลอนเป็นเซนไรไฟแรงสูง
ใสแลวสวยมีเสนทเกปานยุง
กำลังสูงไคคินไคยินมา

สค. 22

ซางเสื่อหึ่งรายคักใสสวย
มันฉากควยเครื่องยนตกำลังสูง
คิกประมาทอาจตายไคณะลง
ฝรังมุงซาทกรวอนวากยไป

สค. 23

หักจ่ายเหลือกำไรไค้ทั้งหมด
กำหนดสิ่งบัพมไค้
ตั้งกฎตั้งแบบตั้งอย่างไค้
ขุมทรัพย์ของใครให้คิคค

สค. 24

เครื่องบินบินไปในอากาศ
ไคคราคไคคดองในทองทง
หยอนระเบิกเป็นหาในกรง
เชิญมุงทายมาพฤษาเออย

ธงโจก

วันเคย

คิเคย

เปยเคย

เมยเคย

ธงโจก

เคช

เชกช

แมกช

แมลล

ธงโจก

เทยเลอร

เทลเลอร

เลินเลอ

กิลเลอร

ธงโจก

ลุนธิ

ลุนธิ

ลุนธิ

นิย

ธงโจก

นกเหล็ก (เครื่องบิน)

ควานเหล็ก (แทรกเตอร์)

แผ่นเหล็ก (ระเบิด)

ชีเหล็ก

สก. 25

คอกงามแนกยังไผ่ผ่น
ช่วยกันรวมแรงแข่งกลา
บ่อนสววยรวทพยับราคา
นงพางามซึ่งคึกคึกใจ

สก. 26

จันว่าหกไปก็ไผ่แน
เดินไปแต่ไม้ตรงลงข้างหนา
บอกไปทีที่ชั่วตัวท่ามา
ถูกแค้นจำใบเหี่ยวดูเขียวไป

สก. 28

กินเหล้าสาเกเอตองไซ
ไม่ใช่ใบไซคนลองคนหา
เอามาสร้างภาชนะเคยปะมา
ถ้าเป็นว่าทองหลายครั้งนั่งวัดดู

สก. 29

โยไม่เดินไปหน้าละเพื่อน
ช่วยเตือนเขาบางซางพคพดาม
เอาไมยาวสาวผดทนไม่งาม
อาศัยตามชายเลนเห็นหน้าเดิน

สก. 30

รำรวยเหลือหลายตายทางคาว
หนมเขาเขาไปไครำเทน
ไสนำไวคิมอาบกำซาบเย็น
มองไม่เห็นไกลลิบสักสิบไมล์

ชงโจก

กาหลง

ไต้หลง

ตกลอง (บอน)

ไหลหลง

ชงโจก

ฉี

เฉ

เฉ

เฉา

ชงโจก

จอก

คอก

คอก

ศอก

ชงโจก

ถอย

ผอย

สอย

หอย

ชงโจก

ชาร์

บาร

จาร์

ฟาร์

สก. 31

โอร้องคเณกัฏฐาหาราม
เป็นนามคณสารโบริภวา
เป็นเขตอารามตามวัดวา
มองมาไม่รักไม่เจนคณ

สก. 32

ต่างใจต่างกายพอใดคอก
บงบอกคำสอนวอนภาษา
เข้าพักโรงแรมรันทรา
เป็นมรรคารตังโคในเมืองกรุง

สก. 33

เพลิดเพลินเจริญใจไควังเลน
อยากให้เป็นรับขวัญนายณล
หังบอกหังให้ไคเปรอปรน
เสียงคนซึกกลนยอมใจเพลิน

สก. 34

รับคำทำหันที่ไม่มัย
ไวกำลังปรึปรังบำรุงควา
รักใครไคกันมันถึงคราว
สองจาวสองเมืองเคื่องกัน

สก. 35

เมตคทาหาไคไคช่วยเหลือ
อยเมื่อเราบวชสวคณตทอง
เคียวคเคียวรายหลายทำนอง
เป็นครู ของพุทธองค์ทรงเลาเรียน

ชงโจก

สีกา

สีกอ

สีกา

สีกอ

ชงโจก

นานาจิตตัง

นานาภาณิต

นานาไฮเตด

นานาเหนือ-ใต้

ชงโจก

สนุกสนาน

สนับสนุน

เลนอสนอง

ลำเนียงเสนาะ

ชงโจก

ปฏิบัติ

ปฏิบัติ

ปฏิบัติ

ปฏิบัติ

ชงโจก

อารี

อาราม

อารมณ

อาฬาร (คาบด)

สค. 37

นักราวาปานเมืองใหญ่
เสพศิครสรอยท่าเก
เป็นนกเป็นไก่ไซ้หงเพ
ชนเผละขอบฟ้าคราคำคิน

สค. 40

ของกินเส้นเล็กใหญ่ใส่เลือดหม
ชนชั้นครกกลางอย่างงายาย
คิมเหลาเกลมหนอลอนน้ำลาย
พุ่มพวยโศกสลกรันทกใจ

สค. 41

เชียบชะกะไวโปรกไซ้เขา
เผละเอาเผละนวยควยหักดา
เป็นพฤษไมใหญ่ไซ้กำยา
เกงกลาควาจับขยับบอด

สค. 42

เป็นอำเภาเจอบอยคอยคอยคิด
ทางเพียงนิกในพนัสจควาเคน
พังเพยวามัจฉาบน้ำเย็น
แล้วก็เหม็นตายไปโน่นนั้น

สค. 47

กา หึ่งเมืองใหญ่ชนต่างดาว
กา สองถึงกราวท่าบมูญ
กา ลามยามครมคิมแล้วคิ
กา สีจะเค็กคอกไปกอกนอน

รงโจก

บุรี
บุหร
บุหร
บุหลัน

รงโจก

กวยจับนำใส
ปลาตายน้ำคิน
เนอยางน้ำตก
ทะเลน้ำตา

รงโจก

คราคมือเสือ
คนมือไว
พญามือเหล็ก
โกล้อมมือถาว

รงโจก

บางปลาเมา
หนองปลาไหล
รอนปลาเป็น
เย็นปลาตาย

รงโจก

กากัดคัล— กัดคัตตา

กาคลุก = กูลา

กาสุริน = กินสุรา

กาทิมัน = กันทิม

สก. 49

ก็ หนึ่งเห็นแปลกในแซกคาว
ก็ หนึ่งเศร้าโศกอันนับว่าชั่ว
ก็ หนึ่งเล่นน้ำคำสุดตัว
ก็ หนึ่งหัวเซตไทยอยู่ไต่เอย

สก. 53

ซีกไปเวนไวของไฟหาง
ตามกลางคนมากมาปรึกษา
หลายแห่งโทรศัพท์ประเคนมา
ขนแผนวานวลนงทองไฟแรง

สก. 54

รามคำแหงสุโขทัยใครก็รู้
สมส่วนทองนงนอหง
เคินทางกางเจ้าโคสหายจริง
ยอดหญิงมิ่งมิตรของสามี

สก. 55

ของเกาทัณฑ์นับพันชวบ
สาวอวบอวบจากแม่สายหายจิ้งหวัด
จกเอาไวหลายอย่างกระจ่างชัด
เขานักไซ้แรงกายไคศาแรง

สก. 56

กันเองก็วนมาหากันอีก
เผือกก็จิกกองกลางมาวางจาย
มารคากับบุตรก็โกลกราย
รายกับรายเจอกันมันรายคี่

ธงโจก

ก็ราจา = การาจี
ก็กินาล = กาลกิณี
ก็นะริน = กิณรี
ก็บุหระ = กระบุรี

ธงโจก

เสนประ

ประชุม

ชุมสาย

สายทอง

ธงโจก

พอขุน

ขุนแผน

แผนที่

ที่รัก

ธงโจก

บ้านเชียง

เชียงราย

รายการ

การงาน

ธงโจก

อัฐยายซื้อขนมยาย

เลี้ยงช้างกินช้าง

แม่กับลูกป

เกลือจิ้มเกลือ

สก. 57

มันอยู่สูงอยู่ไหนในทิวฉัน
 ผลมันมากหลายมากมายหนา
 สวมซีกคึกคอกพอเห็นมา
 พังภาษาพังเสียงส่วเนียงกัง

สก. 58

ลิบแล่นแน้นคิดไม่ฉีกแน
 ก็นแต่ของมันมันฉันเพื่อน
 เกี้ยวบัคเกี้ยวกวากสะอาคคี่
 ที่ตรงนี้ปลดออกไปรุ่งจรรโลงใจ

สก. 59

สถานที่ปลดขวเอาแต่ซื่อ
 ยึดถือที่กินถิ่นปลดขว
 อยู่ข้างในคึกคอกบอกเรื่องราว
 หากาวคักนกกินักแล

สก. 74

พิมพ์มาเพื่อแจกให้ แนะนำ
 ตำแหน่งมีประจำ ทานไท
 จับจ่ายให้ออกนำ เปลี่ยนแลก
 ของรัฐจักขายไต่ แลกหุ้นทุนไทย

สก. 61

ของรัฐจักไต่ฝากเงิน
 ขอเชิญเรียกคณะบริหาร
 ฝากเงินเรียกใช้บริการ
 ตัวหาตัวเข้าไม่วากัน

ชงโจก

ฉม

คก

ปก

ห

ชงโจก

ลาน

เลียน

เคียน

โลง

ชงโจก

นา

นา

จิต

กัง

ชงโจก

นามบัตร

ยกบัตร

ชนบัตร

พันบัตร

ชงโจก

ออมสิน

รัฐบาล

ธนาคาร

เอกชน

สก. 62

เป็นลึงฉลากลวน
เป็นสัตว์เอนาในน้ำ
เป็นสัตว์ใหญ่เลิศล้ำ
เป็นค่าของชาติแล

ลองห่า
แนแท
บินหาว
ค่านไซไทย

ธงโจก

ชิมแปนซี
ปลาอินทรี
นกอินทรี
วาเลนซี

สก. 63

แต่งกายลายแปลกแท้
มาตรทวงลูกบาศก์เดิม
นางจีนฉิมเกริม
ระบบไฟฟ้าไค

ทอเคิม
ไทยไซ
สวายน
มอกมา

ธงโจก

แฟนซี
ซีซี
ไซซี
เอซี

สก. 65

รอยเอกหรือหัวหน้า
อมไคไซตานทาน
นิเวศน์เขตสะพาน
ปลาเล็กเจกแซไว

ลังงาน
โรลไค
กรงนั้น
กินไคน้ำปลา

ธงโจก

กัปตัน
โบตัน
กลองตัน
ไต้ตัน

สก. 66

ท้อท้อหรือบ่าไบ
เครื่องล่างไวแขวนคอ
เมืองหลวงใหญ่หนอ
ป็นใหญ่ขนาดหนักแปด

บอบบ
ขลังแท
เขตฝรั่ง
ยิงกัน

ธงโจก

เชื่อบองตัน
เขี้ยวหมตัน
วอชิงตัน
บัสตัน

สก. 68

เป็นสัตว์จืดอยู่น้ำ
เป็นชายช่วยหยิบยก
เป็นการพนันฉันท
ประเทศเขตทางไค

อยบก
เอยไค
เคยเลน
ชื่อพองของหวาน

ธงโจก

อิปโป
จาโป (ชาย)
เลนโป
สิงคโปร์

สก. 70

เครื่องใช้ของพระผู้
พหุองค์เราเคยชิน
สิ้นชีวิตปลิดกายิน
ทหารรามาอาจ

ถือศีล
มาบาง
ตายจาก
ถือสาร

ชงใจ

รักปะคต

ตถาคต

สวรรคต

องคต

สก. 71

ท่อยของพระผู้
คนแกโสหมากกิน
ความผิดเคยไคย
เบื้องหลังยังเคยใช้

ทรงศีล
ก็ไค
เบื้องหลัง
อิงเอน

ชงใจ

ส่วนัก

กระนัก

ชนัก

พนัก

สก. 78

ให้กำเนิดสิ่งผู้
ครบเจ็ดทิวาวาร
พระสวคเสียงยานยาน
เรื่องหมกไม่แพ

เชิงชาญ
แนแท

ชงใจ

สวาทะ

สัปคาทะ

พังเศรา ทรวงนา
เรื่องช้างใหญ่โต

สังคะหะ

วราหะ

ชงใจ

สก. 79

ท่อยคนไค
เจ็บป่วยควยโรคไอ
รักมากหลากหลงไป
สือกกลางพาหางพน

อาศัย
คิกชน
ใจเห
จากที่ของเคิม

เคหะ

เสมหะ

โมหะ

พาหะ

สก. 81

เป็นคาราในทอง
บังเอิญชะตาขาด
แยกแยะบรรดาธาตุ
รวมกันเป็นหนุไซ

นภากาศ
พลาคไค
สิ่งของ
มากลนหลายอัน

ชงใจ

พระเคราะห์

คราวเคราะห์

วิเคราะห์

สังเคราะห์

สก. 84

เด็กชั้วชอบมีวสุม
เรียกเตาสุมนั้นนะใคร
เหยียบกลัษยักเข้าไป
ย่างคัลโลไปตามทาง

สก. 85

ย่างเทามันก้าวไป
คาอะโรมองไม้ตรง
เย็บแทเคยเย็บลง
คัพทไคยตรงคือนัยน์ตา

สก. 86

มีไว้ไ้เกาะเกี่ยว
มากที่เคียวไม่ใช่เลน
ชันจริงนะมายเฟรนค์
ก้งเงกเซนขยายความ

สก. 87

สัลดหอกวดยเควรอง
อยวกูรูเรองกฤษแจไซ
รณ-คนหลนลงไป
เขียนเอาไว้ในโรมัน

สก. 91

แคนเออยแคนนัถ
คนสลักไวบหาวาของสง
เป็นมนุญยไจทรามคนคำรุง
ธรรมสงฆะนบบุญสุกเสียดอย

ชงโจก

เก

แก

เกียร

โก

ชงโจก

ชา

เซ

แซ

เซื่อ

ชงโจก

ชอ

โช

ช่า

ไช

ชงโจก

การ

คัย

ค

เก

ชงโจก

พยาบาท

พุทธบาท

คนอุบาท

อิทธิบาท

เมื่อมีผิดคิดว่าไม่ใช่
ตามผู้ใหญ่ท่านสอนสอนทอดย
บริการวางก้าวเท้าเป็นรอย
ทางนอนบอยสำหรับท่านเท่านั้นเอ๋ย

สก. 92

เมื่อยเอ๋ยเมื่อยพลาย
มีคดลวไขทั่วไปในตัวบ้าน
อยู่สูงเทียบเสามาเกานาน
ชันขานขนงามยามว่างกราย
รวกเร็วพิษสงคนคงรู้
เพงคุไชนำเงินเพลินเหลือหลาย
เป็นนกตระกูลสูงไซ้ยงลาย
เป็นหนังฉายนางจิ้นไคยีนเอ๋ย

สก. 93

มองเอ๋ยมองเพียน
หญิงเขียนสองเตเอไซเลน
ผลัดกันรุกผลัดกันรับไมนาเป็น
พูดแจกเตนเปรี๊ยะเปรี๊ยะเย้ยกัน
เป็นทิวทัศน์จ้อย่างธรรมชาติ
สนัสนัสนาวาเลียงเยี่ยงหมอมัน
นิวขาวนิวก่ำทำกักกัน
กอนฉายแสงสนิคนันมันมีเอ๋ย

กากบาท

รอยพระบาท

รองพระบาท

ลาคพระบาท

ธงโจก

สรอยฟ้า

ไฟฟ้า

ขอฟ้า

โกฟ้า

สายฟ้า

สี่ฟ้า

หงส์ฟ้า

หยกฟ้า

ธงโจก

บอกดี

ซู้ดี

สู้ดี

เสียคู้

ภาพดี

ตามดี

แบ่งดี

ฉู้ดี

สก. 94

เมื่อยเอ๋ยเมื่อยงาม

เชยคความอารามสงมคงเคยเห็น

เปลี่ยนใหม่หับไปก็ไคเป็น

ฝรั่งเห็นสีฟ้าว่าเขว้า

สวมแว่นกันแดดกันแดดรอน

งามงอนกาวางทางหลวงพิ

คล้ายสีเนื้อเรือขาววาวงามก็

เชยคนนโรเคียงสาวงามเอ๋ย

ชงใจ

สีศา

สีมา

สีทา

สีศา

สีศา

สีศา

สีง

สีศา

ชงใจ

สก. 95

ประเทศ เกิดใหม่

จะอ หรือทวง

วันมีกิน

วางไว้ ไคปลาด

ใคร

ก็ไค

อะไร

มากิน

แซร์

ชอ

โซ

โซ

ชงใจ

สก. 96

เป็นท คจีน ยินเรียม

คำเพรียก ไมตรง คงเคียง

บอกหมค คีชั่ว ไมเคียง

นำเลี้ยง นอยไป ไมค

ฉี

เฉ

เฉ

เฉ

ชงใจ

สก. 99

นานนาน รายการ มาเปิด

จะเกิด ทนออน ชอนไว

ชอกชอน มุดกิน กั้นไป

วางไว ปัญญา พาที

โซว์

ชา

โซ

เซาวัน

สก. 100

พัน ^๑ ท ^๑	มี ^๑ ขาว	ชน ^๑ เขี้ยว
แน ^๑ เทียว	กฎ ^๑ หมาย	ใคร ^๑ ส ^๑
ไกล ^๑ ไกล	แคน ^๑	คึก ^๑ ค ^๑
รอง ^๑ อ ^๑	อ ^๑ รอย	ชอย ^๑ กิน

ชงโจก

นา
เน
เนียร์
นัว

สก. 101

ส ^๑ งเลียง	ช ^๑ ใจ	ไห ^๑ ชนะ
กระ ^๑ จะ	แจ ^๑ งแจ ^๑	แจ ^๑ งใส
กิน ^๑ เนื้อ	กิน ^๑ ส ^๑ ตัว	ท ^๑ ัวไป
ตั้ง ^๑ ไว้	หน ^๑ ่าบาน	ร ^๑ านเรา

ชงโจก

เชีย^๑ร์
ช^๑ว์
ชอ (จีน)
โช^๑ว์

สก. 103

ร่าง ^๑ กาย	ทั้ง ^๑ มวล	คว ^๑ รเรีย ^๑ ก
คำ ^๑ เพรีย ^๑ ก	ค ^๑ ักคว ^๑ น	ส ^๑ วนเหล ^๑ ือ
ความ ^๑ หมาย	ไ ^๑ หญ ^๑ ไ ^๑ หญ ^๑	เหล ^๑ ือเพ ^๑ ื่อ
เอ ^๑ าสาก	กระ ^๑ เป ^๑ ื่อ	เช ^๑ นลง

ชงโจก

ท^๑ัว
ทอ
โต
ท^๑ำ

สก. 104

จ ^๑ ินว่า	โต ^๑ โต	โอ ^๑ ไ ^๑ ซ
เอ ^๑ าใส่	เพ ^๑ ิมเซ ^๑ า	ย ^๑ าวคว ^๑ ย
ถูก ^๑ เซ ^๑ า	กล ^๑ าวหา	คร ^๑ าชว ^๑ ย
จง ^๑ ชว ^๑ ย	ค ^๑ นมา	ช ^๑ าจ ^๑ ริง

ชงโจก

ท^๑ัว
ทอ
ท
เต^๑า

สก. 107

แหล ^๑ มแหล ^๑ ม	แ ^๑ ถมอย ^๑	หน ^๑ านา ^๑ ก
โ ^๑ นมา ^๑ ก	ท ^๑ ัว	ไ ^๑ หน ^๑ ว
เค ^๑ ยอย ^๑	อา ^๑ ค ^๑ ัย	ห ^๑ มา ^๑ ยร ^๑ ว
เค ^๑ ยร ^๑ ว	ก ^๑ ับน ^๑ อง	ท ^๑ องน ^๑

ชงโจก

นอ
โน
เนา
โน

สก. 108

ชงใจ

พักัน	ป่ายสี่	คิชัน	ทา
คำอัน	อังกฤษ	คึกหา	ห
ความหมาย	วาสอง	ทองมา	ห
เอียงทา	ของหลน	ลงไป	เท

สก. 109

ชงใจ

พฤษไพ	ให้สัคว	อาศัย	ปา
เสียงไฟ	เราะเหลือ	เมื่อเป่า	ปี
ทานเป็น	พอพ	ของเรา	ปู
ครึ่งเทา	เอามา	วาจัน	ปัว

สก. 110

ชงใจ

เป็นนม	บนหัว	เห็นมอย	เปีย
จอยจอย	เป็นไซ	รักษา	ปอ
เหนียวหนัง	กึ่งเชือก	มนิลา	ปอ
เฮฮา	แพงกัน	พนันเงิน	โป

สก. 111

ชงใจ

จับกิน	เหวี่ยงไป	ไกลลิบ	ปา
คือสิบ	สองเคื่อน	เพื่อนเอย	ปี
สิบคืน	เนาน่า	ตามเคย	ปู
ไซเกย	เตรียมมุง	หลังคา	แป

สก. 112

ชงใจ

ประมาณ	การกะ	คละเคล่า	ถัว
นั้นเจ้า	ไม่เลอย	ชันสูง	เถา
ไลของ	มีไว้	ปลง	โถ
ทองทุง	เจ้าทุย	ลุยท่า	โถ

สก. 113

หยิบของ	ชนไว้	ในมือ
มันท้อ	เอาหิน	มาซัก
แล่นถลา	โยกย้าย	แย้ซมัต
แล้วจัต	เอามือก	กรีดลง

ขงโจก

ถือ

ถู

แฉ

เถื่อ

สก. 116

โอบมือ	กล่าวคำ	ก่อนจาก
หลายหลาก	คอกไม้	ในป่า
เช่าสาย	บายเย็น	นาฬิกา
ไ้หา	จังหวัด	ไ้ไทย

ขงโจก

อ่าลา

มาลา

เวจา

ยะลา

สก. 117

ใช้ตา	มองดู	รู้เห็น
ว่าเป็น	ควงตา	ใส่ใส่
น้ำตา	ไหลเรื่อย	เสียใจ
ส่งสาร	ทรมวย	จริงจัง

ขงโจก

ทัศน

นัยนา

ชลนา

เวทนา

สก. 118

อะไร	โยท่า	ย่ำรุ่ง
หมายมุ่ง	คารา	กลมหนึ่ง
นาวาย	ถูกฉา	ฮาทัง
รักวัง	ผูกไว้	ไม่คลาย

ขงโจก

ล่างหนาโก

คารุลโก

เสียหนาโก

เกี้ยวคอโก

สก. 119

ปีใหม่	ยินดี	มีไหว
กินได้	ไม่ผล	คนเห็น
วัดใหญ่	ในกรุง	ซักเจน
เขาเป็น	เพื่อนเก่า	ชาวไทย

ขงโจก

ทรูจีน

สมจีน

สามจีน

ชาวจีน

สก. 120

คนพฤษนกงายง่าย
ส่วนตรงไหนอยู่ไหนหัว
เรียกไปชื่อว่าวัว
เป็นตัวตัวหรืออย่างไร

ธงโจก

แค

คอ

โค

คำ

สก. 123

เป็นญาติ ผู้ใหญ่ ใคร
ติดอยู่ ข้างหลัง คังวา
นิ้วใหญ่ คิคอก บอกมา
ขวางป่า ถูเผิง เล็งที

ธงโจก

ป่า

เป

โป

เปา

สก. 124

ลูกสวย ใส่ใส่ ไ้หนอน
ชอกซอน กินนม สิ่งของ
เรียกวัน อังกฤษ คิคลอง
ถูกของ ดวงใจ ฤดี

ธงโจก

ดี

กู

เกย

แค

สก. 125

ที่รัก มักกล่าว อังกฤษ
พิศพิศ ประท คหรือ
เป็นสี ไ้ทุกข สขฤา
ไม่ถือ วาตรง ประมาณ

ธงโจก

เคียร์

กอร์

คำ

เคา

สก. 127

เป็นเขี้ยวหรือฟันแน่
เลื่อยมาแต่ไกลไกลนั้น
หอนงอนตะบัน
สัตว์ตัวนั้นหรือคือโค

ธงโจก

งา

งู

แง

งัว

สก. 128

ไม่ตรงคงรู้ชัด
เริ่มสมัครผกหัว
หักทวนรู้จักตัว
ควมัวมัวตัวคำคำ

สก. 130

เ็นตุ้มก็เรียกไห
อักษรไคฝรังหรือ
คำจีนแปลไคฤา
เอามาถือเอามาถู

สก. 132

จะเอ...เฮ...พบแล้ว
คิมหลายแถวกินหลายจาน
ชดไปหมายบาบาล
นั่งรับทานวานั่งกิน

สก. 133

ลาวเรียกเพรียกกระทง
คำนมุงจักมันชน
รักใครกันคุรินครื่น
ทหงฉนวนน้ำไหลแพง

สก. 134

พันปีไม่มียัง
กูเนอหนังกูวนอวน
เลอะเทอะเนอะพอควร
ลูกคาตลาวทองปอกกิน

ชงโจก

งอ

โจ

โจ

เงา

ชงโจก

จา

จี

จู

เจีย

ชงโจก

เจอะ

จุ

เจาะ

จี

เจียะ

ชงโจก

จู

แจะ

เจียะ

เจาะ

ชงโจก

ฉะ

ฉุ

ฉะ

ฉะ

6. "โจก" ส่วนวนของนาชกำริ ปั้นประณต

กลอน 22

เสกหมากเป็น แมลงภู ด้งความรัก
เชิดชู้รัก ไม่นอก ออกกลืนหอม
เปรียบความสูง เจตีย์ ที่ยอกจอม
ไม่เรียงพรอม ปลายหัวเรือ เพื่อมันคง

กาพย์ยานี 30

ทีเคาะ เสนาะซาน
นางโปรคปราน องค์ไททาน
เลือกเรียน เชี่ยวชำนาญ
สกุลนั้น อันเคยยิน

กาพย์ยานี 30

เพลินดู อยู่เลขา
ปรายโรคา ยาคะเห็น
ช้อวัก ชักหลักเกณฑ์
ถูกเขาเช่น แผนชิงมวย

กาพย์ยานี 32

แหล่งฉาย ภาพยนตร์
ใส่พฤษภมด ปนอาหาร
บอกให้ ทำการงาน
ไซคนพาล วานภิเปรม

กาพย์ยานี 33

ชุกฝั่ง ตั้งเอาไว
ลอยอยู่ใน ชลธิ
แอบวาง ทางทางที่
ปลอกกัยคี่ มีเครื่องมือ

ธงโจก

สลาเห็น
กระหายเห็น
นกเขาเห็น
กระหงเห็น

ธงโจก

ระนาเอก
สนมเอก
วิชาเอก
กำลังเอก
ธงโจก

วิคิโอ

ออริโอ

โอไอโอ

ทีเคโอ

ธงโจก

จอ

จาน

ไซ

ดี

ธงโจก

กับระเบิด

ทุนระเบิด

มือระเบิด

กระเบิด

ภาพย่น 34

สุขสม	ชมตลาด
องคกษัตริย์	จับขุ
เครื่องหมาย	ในภาษา
ไซหนึ่งว่า	โรคาม

กลอน 40

เก็บความลับ	กบิลวิ
เปรียบสะอาท	บริสุทธิ
นิทานยีน	กอนเกา
เปิดเมื่อคราว	ตึกซัดคำ

โคลง 50

สวมเคียวรองคานไท
นางหนึ่งชนแดนพา
ประกายกอพุทธา
นำดอกไมรรอยเขา

โคลง 51

สามัญสำนึกทั้ง
หน่วยรยวาคะยล
ลัทธิหนึ่งปะปน
เป็นคานายหนารู

โคลง 52

พลิกกลับนับตอทั้ง
หนึ่งหนึ่งเคยฉายหา
สำนวนเมื่อไครมา
ตั้งอยู่เมืองชลรุ

ธงโจก

พระยานอย
เครื่องทองนอย
ไปยาลนอย
รากสาคนอย

ธงโจก

ธรรมาศรี
พรหมจารี
พระรถเมรี
ดิกขันนารี

ธงโจก

พระมาลา
ศรีมาลา
เกตุมาลา
พวงมาลา

ธงโจก

คอมมอนเซนส์
คอมมานโค
คอมมunist
คอมมิทชั่น

ธงโจก

นาฬิกาทราย
สิงหะเลทราย
น้ำขมิบทราย
วัดเขามางทราย

พลีเพื่อชาติ

คจหญิงสาว
เลาเรื่องราว
นำมาแปลง

ราชา

สุเทยา
แสงรอบ ศีร์เอย
จับโจ้วงงาม

ทอตน

ออกส
มอย
จ่ายให้เปอร์เซ็นต์

เวลา

ทอส์
นิกนอย นานเอย
เอยอาจาราม

โคลง 53

รปรอยประตัมไ
 สืบตอศานนํมา
 คนไมหนึ่งพฤษ
 เป็นลวนในวัชโร

โคลง 54

ทรงประพันธ์ทานไท
 ไหลเอื่อยยังเคยยด
 ภูเขาแห่งนคน
 คำแห่งจิงหวัชยา

โคลง 55

เกรวียรันใจ
 สัตว์หนึ่งร้องทั่วไป
 เคยฟังชื่อเพลงไทย
 นำผูกเป็นพวงย่า

กลอน 88

เหลาทหาร ทำพิธี
 มัจฉาวาด เวียนทาง
 นามอาวุธ ยุคแห่ง
 เป็นคนไทย ถึงเวลา

กลอน 89

ยื่นนอมมอบ ยอบกาย
 เครื่องยาพบ ของไทย
 ไข่ทองคำ ผีผิก
 ผูกองหา ถูกกัก

บูชา
 อยู่โต
 มีดอก
 กอเกยดังงกรรม

ปะปน
 แล่งน้ำ
 เคยเที่ยว
 ทานน้ำเคียว

ทำลาย
 ขกน้ำ
 ยุคใหม่
 ไล่น้ำท่าคนกริ

พลีเพื่อชาติ
 กลางชลสาย
 แดงในกาย
 ว่าควรทำ

หมายเคารพ
 ให้เสาะหา
 โภชนา
 พานักนอน

ธงโจก

พหุบาท
 พหุทาส
 พหุชาก
 พหุทาวาส

ธงโจก

คำหลวง
 กลองหลวง
 เชาหลวง
 ชาหลวง

ธงโจก

ระเบิดขาว
 อึ่งปากขาว
 คนขายขาว
 ระนาขาว

ธงโจก

สาบานธง
 กระเบนธง
 มีทรายธง
 เคารพธง

ธงโจก

ถอนสายบัว
 โกล่หัวบัว
 น้ำมันบัว
 มุงสายบัว

โคลง 101

ที่ลัญญ์นามอกไ้
 รอยผูกพวงกุญแจ
 อาการเกือบกับแด
 พันผูกพันเป็นพมจอย

ลึงแล
 พหอย
 เจริญบึง
 ไม่นอยกลิ่นหอม

ธงโจก
 มอกระแด
 หางกระแด
 หมอบกระแด
 เชียวกระแด

โคลง 102

โรกกำเวิบลวน
 เสนาะเพราะหจิง
 อำเภอยังยั้ง
 พคพลามาภมายพอง

นิวหนิง
 เมอรอง
 จังหวัค พังงา
 บโคใจความ

ธงโจก
 ไผลามทง
 เพลงลกทง
 ตะกั่วทง
 น้ำทวมทง

กาพย์ยานี 102

กวาหนา วาทำสาว
 เมื่อยามกราว ไ้กลัยกัน
 กลาวซ้ำ บำอันอน
 ยิงเคยยั้ง คั่นรายงาน

ธงโจก
 ไร่แพ
 ไร่พลอย
 ไร่เพท
 ไร่พอรท

กาพย์ยานี 104

กัมแกดม แนมฉักค
 ส่วนปรากฏ พจนหัตถา
 เลอกเลน พันนมา
 ตักันหนา พากันไป

ธงโจก
 ลาบกอย
 ไ้วากอย
 หัวกอย
 เกียวกอย

กาพย์ยานี 105

วังหอ คอเป็นค
 เคยไ้ยวรู น้ำตกใส
 คคติก โลหะโค
 รัตเชียไชร อยู่หลังมี

ธงโจก
 มาเหล็ก
 มวกเหล็ก
 แม่เหล็ก
 มานเหล็ก

ภาพยานี้ 107

เล็กสุด	สวนสสาร
ภิกษุขาน	จักรยา
หอมกลิ่น	กระจายมา
คิดตามพา	ทายธอคน

ภาพยานี้ 108

แรงรุก	ชุดน้ำมัน
พันธุ์พฤษณ	เลือกสรรมา
ถวาย	องกรราชา
กักกายา	กาลธมี

คร. 108

เคลื่อนย้าย	ตามชายเลน
เป็นหลักเกณฑ์	แถวเรียงกัน
เลื่อยแล่น	เป็นแผนอัน
วัดหนึ่งน	ผ่านเคยยืน

คร. 108

เป็นพรานไพร	ทองรุ	ประคูปา
เหนียวหนักหนา	แยงกน	ใครทนไหว
มีสามของ	วาวา	อีกกายใจ
พระเครื่องไซ	มีแบบหนึ่ง	ซึ่งคงทน

คร. 112

นคิบ	หยิบมาอาจ
ลงเสียงบาง	ดังทวน
ผลไม	ไคเคยยล
ท่วมถล	ปองกันเขต

ธงโจก

โมเลกุล
มังสุกุล
คอกพิกุล
นามสกุล

ธงโจก

ลานกระบือ
คินกระบือ
โลกระบือ
คอกกระบือ

ธงโจก

กิมกระดาน
ทวนกระดาน
ไมกระดาน
ทวกระดาน

ธงโจก

โชนทวาร
สวนทวาร
ไตรทวาร
นิคทวาร

ธงโจก

มัมม
อิงม
บัคม
อามม

คร. 129

ประกายแสง	แกงดี	กุ่มคำ
แขงอาชา	มีรางวัล	เชิฐันตอ
ประสานงา	อย่างจ้ง	คงพ้งพอ
เสียงแอดอ	บอกทารถ	ยกคำมา

รงโจก

รับ
การบ
บบ
เบบ

คร. 161

ผลกลมคำบอกไค	ห่ายา
ยศโศทหารมา	อวคอง
ของหวานเซมเนมา	จงเอย
จงกลาวนามเพลงบาง	บงอห่านอง

รงโจก

ประกำดีควาย
นายรอยขายควาย
ชนมตาควาย
เขมรไคควาย

คร. 162

ลมรสสมรักแล้ว	พามา
กลาวจบเป่ากาอา	เป่าแก
ความเพียรหมั่นทามา	ผลกอ คีแอ
ไซเหล็กไคทองแห	ไซแล้วเพชรพลอย

รงโจก

อาวาทะ
สวาทะ
อุคสาหะ
อโลหะ

คร. 177

ป็นโบราณ	ชานมา	วามือ
ถึงนหรือ	จารึกชัก	ประวัติหมาย
ยังเมืองขด	เคยไคยีน	ไกลหาดทราย
ตั้งอยู่ใน	อินเคียกาล	โบราณมี

รงโจก

คาบศิลา
หลักศิลา
อาจศิลา
หักศิลา

คร. 178

เอยเป็นชาว	จริงเท็จ	ไรเหคุณล
แปลงเป็นคน	ดอราม	ไหหลงไหล
ใจไมล	ทวัญผอ	ทำยั้งง
โกนเขาคง	คากัง	พังลืบเอย

รงโจก

โคมลอย
นางลอย
ปอดลอย
เขาลอย

กร. 179
การพนันไฟ
ประเทศหนึ่งจวจินต์
เป็นรังกบงระบิด
เป็นใหญ่มากพิษเจ้า

โคลง 201
เล่ห์เหลี่ยมการทอด
เป็นแบบพลิกแพลงดี
คำกลอนบอกข้อ
พิลึกกล่าวหาเออ

กร. 202
เป่าเวทย์มนตร์ ลอไป
รำนานาญคง จับสัตว์
ผู้ถือบวช อาศัยป่า
เป็นนิยาย อานสนุก

โคลง 202
จุดหนึ่งจับกลุ่มก่อน
โรคพิษสุราณี
ทุบชกไล่เย็นดี
เสวราหิตยอังกการไซร์

โคลง 203
ทางพลายขามตุร่าย
ปลานคตูกเลยมาน
น้ำเต็มโดยวดยาน
เป็นเครื่องหมายชนทน

รงโจก
เกมมี จมยัก
แขกดาว คุกริก
เห็นเครื่อง แบบนา ตีกาก
โซ่แฉวนาคี วาสึกี (วาสูกี)
วรี กลยพธ
กลาวเกอ กลเม็ค
จงเอย มาแธ กลบห
กอนอแรงกระทำ กลศาสตร์

รงโจก
ให้สัตว์หลง บังไฟ
มัตมาฉาย พรานไฟ
อยู่เกี่ยวกาย ธิไฟ
ลูขอารมณ์ ลองไฟ
วารี เชือกแข็ง
เกิดไค คับแข็ง
เครื่องคุม น้ำแข็ง
บอกไหม้พล้ง วันแข็ง

รงโจก
อาการ ตกมัน
กับชาว ทอดมัน
กงวิง คีแอ น้ำมัน
วรรคนมีแดง ผ่องมัน

กร. 222

เดินไป ไม่ถูกหลัก
 เค็ดชอบนัก มากมายสี่
 ฤคพราย ในป่ามี
 เสรวไศก ไม้พุ่มฟาย

กร. 246

พาลิป โจนท่า รบช้างศึก
 จงครองนิก คารว พาสนาน
 เป็นอาหาร เชี่ยวเชียว รับประทาน
 บอกอาการ เบาหนอย คอยสบาย

กร. 256

เสกกระต่าย ไทกลาย เป็นนกหนู
 เคยไล่อย ออกงาน วานเฉย
 ลึงประกอบ ทนแรง ออย่าแคงเลย
 ทหารเอย เป็นหมู่ไป ใช้อย่างกัน

กร. 301

เป็นพิธี มีในวัด เคยจักหา
 เป็นการรา ไม่ทออัน รับงานไหน
 เป็นพันธุ์พฤษ รดเผ็ด อรอยไป
 เป็นหนังไทย เคยชิน ระบิลนาม

กร. 302

ปล่อยตามน้ำ พงไป ให้ระเบิด
 บอกมาเถิด นามมัจฉา ออย่าฉน
 เป็นชื่อเกาะ ตางดาว เคาเคยชล
 หากคุณสน เคยกั้ง หนึ่งทิว

ชงโจก

ตาโปง

ลูกโปง

ผีโปง

มุกโปง

ชงโจก

เช็กเทา

สีเทา

ลามเทา

มรรเทา

ชงโจก

มายากล

ชุดสากล

เครื่องจักรกล

ปืนเล็กกล

ชงโจก

ยกช่อฟ้า

คาวก่างฟ้า

พริกขี้หนู

ลาวเกรือฟ้า

ชงโจก

ตอรั้โค

ปลาชะโด

ยอกไกโค

ยอดยุโค

กร. 404

งามวิไล	พักตรา	วากล้าขสัตว์
ชี้ให้ชัด	จักอำเภอ	สุพรรณหา
ไขว้แข่ง	แหลงหัก	นัคอาชา
เรือสินค้า	เคยฉวน	ยานโพนไกล

กร. 405

ถึงวันเกิด	ปีใหม่	ให้อยกรัก
มีใจภักดิ์	เรียนน้อง	ตองโตกสันต์
อยศรีระ	เคยเห็น	เป็นคู่กัน
สิ่งนั้น	ทักคอ	ขอคารม

กร. 411

แมลงเล็ก	ตัวนิค	มีพิษหนอย
ไขคำคอย	พามา	นาวาไหล
ยามเจ็บป่วย	เรียกไข	ไค้กังใจ
จงตรองใน	ข้อคดี	มีเรื่องราว

กร. 412

หึงใจโร	ราชา	หาให้เหมาะ
มองพิเคราะห์	คูวิไล	อำไพผอง
วันเวลา	เป็นส่วน	ตามครรลอง
ทุกคนตอง	กระทำ	นำคุณคน

กร. 415

ยามยอตัว	แขนขา	ว่าติดพัน
ไม่ชักขึ้น	ใบหญ้า	ครวลมหมน
ไขปากกับ	ไม้เคียว	ให้เป็นจุล
ใส่น้ำอุ่น	น้ำเย็น	เห็นโล่ตี

ธงโจก
แกวหนามา
บางปลามา
สนามมา
เล่นรุมมา

ธงโจก

ของขวัญ
ไอ้ขวัญ
สองขวัญ
รากขวัญ

ธงโจก

มก
ถอ
หมอ
ความ

ธงโจก

ฤกษ์
งาม
ยาม
คิ

ธงโจก

หมอบ
ราบ
คาบ
แกว

กร. 501

นามสัตว์เนายกน้ำ
โยนเล่นกันไปมา
ปักขีของกินปลา
กระโดดโลดเต้นหยอ

ในนา
เด็กน้อย
โผนก
หยอขอยกกายกรรม

ธงโจก

ธงยาว
หวงยาง
นกยาง
เปี่ยงยาง

กร. 502

ถึงสัตบุรุษลักษณะ
บ้ายเบี่ยงความนิคพา
ภษาณกายา
ยามโกธณวันต

จพวา
หอนรู
แมกรัก
จูเฝ้าเอาชัย

ธงโจก

พระเกี้ยว
แมกเกี้ยว
ผาเกี้ยว
เสาเกี้ยว

กร. 502

กวักแกว่งแหงเปิดนี้
นับหนึ่งสองสามอัน
เชิฐเลาสุ้งกัน
ของหนักจักเกลื่อนไซ้

พั่น
หกไก
เป็นขาว
จิ้งไรพลึง

ธงโจก

โบก
บวก
บอก
แบก

กร. 503

เนาอยู่ใน พฤษา
อาวุธมี เชนฉา
ท้าวอาหาร ตมแกง
ปวดเมื่อยนั้น หนนไค

ว่ากคี่
กองอาศัย
สารพัน
หยาบรเรทา

ธงโจก

นางไม้
หนาไม้
หนอไม้
นมไม้

กร. 504

อาวุธยกเงือกเงือก
ขามพวยแพพั่น
มีจรวายเวียนหัน
มียศคำราชไซ้

แพงหัน
บไท
เนาอยู่ ทะเ
ไซ่นอยพลั่ว

ธงโจก

มีคคาบ
ชักคาบ
ปลาคาบ
นายคาบ

กร. 505

คำนวณควรวางแก	มม่นำ
ก็ตัวร้อยกรองคำ	พวงพรวง
ความหลงจิตระบงว่า	จึงเกิด
เป็นนตเสถียร รวนป่อง	ปลกรัวแทนไทย

กาพย์ยานี 505

กินแคน	แสนเห็นหนาว
หัวขุดเกล้า	ยานสม
ถิ่นไทย	ไปเหนือร่ม
น่านิยม	ประเทศมี

กร. 507

ทั้งสามอย่าง	เราเครื่องยา	หามาถวาย
นามเมธธรา	นารี	จอกที่ทา
เป็นพระเครื่อง	เนื่องกับ	รับบูชา
ออกนาวา	เคลื่อนคล้อย	จะล่อยไป

กร. 508

เก็บกินชมพูน	มีพันธุ์
นำมอมทิดอกกัน	บอกควย
ร้อยประดับจักสร	พวงกอ
ยามลูกที่อ่าวมวย	จุดอันตราย

กร. 509

ธัญธะถักลูกแป้ง	น้ำตาล
หมกแซ่เป็นเคยตา	กับขาว
สัตว์นครปอากกร	นำปลอย วัคแด
ถกหมักตง เขาเตา	เหลือกไซร้นันนา

ธงโจก

ศรีโกลนิตติ
ธรรมสังคีติ
โมหาคติ
สยามานสติ

ธงโจก

ชั่วโลกไค
ขาวเย็นไค
คอกคำไค
เกาหลไค

ธงโจก

ศรีสมอ
ทอสมอ
โคนสมอ
จอนสมอ

ธงโจก

น้ำดอกไม
ชดดอกไม
โคมดอกไม
ทักดอกไม

ธงโจก

ขาวตอกตั้ง
ช้อยคาง
ไกอกตั้ง
หักทากตั้ง

คร. 510

เกียจกร^๖า^๖น จะ^๖ท่าง^๖า^๖น
 ข^๖ลย^๖ว^๖ค^๖ย^๖า^๖น น^๖ี^๖ท^๖า^๖
 ข^๖ัน^๖เ^๖ิง^๖ ส^๖ัน^๖ม^๖า^๖
 ล^๖อง^๖ค^๖ิ^๖ท^๖า^๖ ว^๖า^๖ห^๖น^๖ัง^๖ค^๖ิง^๖

คร. 510

ค^๖็^๖ก^๖เ^๖ล^๖เ^๖น^๖มี^๖ไ^๖ส^๖ท^๖อน^๖ เ^๖ล^๖ิ^๖ค^๖เ^๖เ^๖ล^๖ิ^๖น^๖
 ค^๖เ^๖ย^๖ห^๖อ^๖ท^๖ำ^๖บ^๖ุ^๖ญ^๖เ^๖ิ^๖ญ^๖ ร^๖ว^๖ม^๖ร^๖ว^๖าง^๖
 ย^๖า^๖ม^๖พ^๖ย^๖ั^๖ค^๖มา^๖เ^๖ิ^๖น^๖ ว^๖าง^๖ท^๖า^๖
 ก^๖ล^๖บ^๖ท^๖ก^๖ล^๖า^๖ว^๖า^๖ง^๖ บ^๖ง^๖ช^๖ม^๖เ^๖อ^๖ย^๖

คร. 511

ก^๖ิ^๖ท^๖า^๖ ฅ^๖ ว^๖า^๖ร^๖
 ไ^๖ศ^๖อ^๖ล^๖มี^๖ แ^๖น^๖เ^๖ว^๖ิ^๖ย^๖น^๖ว^๖น^๖
 ก^๖ุ^๖ค^๖ไ^๖หล^๖ จ^๖า^๖ก^๖เ^๖อ^๖ง^๖บ^๖น^๖
 ก^๖ง^๖เ^๖ค^๖ย^๖ย^๖ล^๖ จ^๖ิ^๖ท^๖ร^๖ก^๖ร^๖ร^๖ม^๖

คร. 511

บ^๖ุ^๖ท^๖ร^๖ก^๖ม^๖ิ^๖ ฅ^๖น^๖ล^๖า^๖ ค^๖เ^๖ย^๖ท^๖ำ^๖ร^๖บ^๖
 ย^๖ั^๖ง^๖เ^๖ค^๖ย^๖ท^๖บ^๖ อ^๖ำ^๖ช^๖า^๖ร^๖า^๖ ม^๖า^๖เ^๖อ^๖ง^๖ท^๖ล^๖ว^๖าง^๖
 เ^๖บ^๖เ^๖ร^๖ิ^๖ย^๖ข^๖ด^๖ก^๖เ^๖็^๖อ^๖ย^๖ ง^๖บ^๖ง^๖ ค^๖ง^๖แ^๖ด^๖บ^๖ท^๖ร^๖ว^๖ง^๖
 แ^๖ม^๖น^๖ำ^๖ล^๖ว^๖าง^๖ ม^๖า^๖น^๖ก^๖อ^๖ว^๖าง^๖ เ^๖ง^๖ย^๖ู^๖ร^๖

คร. 512

เ^๖น^๖เ^๖ก^๖ค^๖ณ^๖
 มี^๖ธ^๖อ^๖ถ^๖ำ^๖
 น^๖ำ^๖ท^๖ร^๖ง^๖ห^๖ม^๖ว^๖ก^๖
 พ^๖ว^๖ก^๖บ^๖ล^๖พ^๖ฤ^๖ก^๖ษ^๖

ช^๖ง^๖ไ^๖จ^๖ก^๖

ส^๖ัน^๖ท^๖ล^๖ง^๖ย^๖า^๖ว^๖
 ร^๖เ^๖ือ^๖ท^๖าง^๖ย^๖า^๖ว^๖
 ร^๖ำ^๖ก^๖ล^๖อง^๖ย^๖า^๖ว^๖
 ไ^๖อ^๖ก^๖า^๖น^๖ย^๖า^๖ว^๖

ช^๖ง^๖ไ^๖จ^๖ก^๖

ง^๖ก^๖ิ^๖น^๖ท^๖าง^๖
 ข^๖า^๖ว^๖ค^๖ม^๖ท^๖าง^๖
 ส^๖เ^๖ื่อ^๖ล^๖าก^๖ท^๖าง^๖
 ไ^๖ศ^๖เ^๖ล^๖เ^๖น^๖ท^๖าง^๖

ช^๖ง^๖ไ^๖จ^๖ก^๖

ไ^๖บ^๖ไ^๖ค^๖น^๖ำ^๖
 ร^๖เ^๖ือ^๖ค^๖ำ^๖น^๖ำ^๖
 ก^๖ว^๖ล^๖ก^๖น^๖ำ^๖
 อ^๖า^๖ย^๖ร^๖ค^๖น^๖ำ^๖

ช^๖ง^๖ไ^๖จ^๖ก^๖

บ^๖ำ^๖น^๖ท^๖ิ^๖น^๖แ^๖ท^๖ก^๖
 ค^๖ล^๖อง^๖ไ^๖อ^๖ง^๖แ^๖ท^๖ก^๖
 ไ^๖ก^๖เ^๖า^๖แ^๖ท^๖ก^๖
 เ^๖อ^๖ง^๖อ^๖ก^๖แ^๖ท^๖ก^๖

ช^๖ง^๖ไ^๖จ^๖ก^๖

เว^๖ท^๖า^๖ล^๖
 ข^๖น^๖ท^๖า^๖ล^๖
 ท^๖น^๖ค^๖า^๖ล^๖
 ล^๖ูก^๖ท^๖า^๖ล^๖

กร. 514

บอนดำรวบ สวตี่ มีร่อย
 ขวาทาค คินชาติ บาคนิวหนัง
 เป็นเกรงมือ ขางไม บอกละสัง
 เนาออยยัง ประเทศลาวเอาเมืองเกิน

กร. 515

นามนิกรอง ชื่อคน สกุดเกา
 ลอยเลนพรวา นกา เวหาหน
 เกมสนก เคยเลน เห็นเวียนวน
 ศาลนยล กลางพารา บธาย

กร. 518

โครงการสร้าง เชื้อนใหญ่ ในปากวาง
 มอยไทบาง เป็นไมศรี มีเสนอ
 ไวรสเค็ด เป็รวเ็ดค จริงนะเออ
 สิ่งบำเรอ วากยเวา เหลารารา

กร. 519

อูปลาย ในสวนชอก
 แลตลอค พนดินคอน
 สงกวา เมรุชร
 สลอลน ซิจจริง

กร. 524

หมมจถอยน้ำ อดติ
 สวมใส่ทองคำดี ผองเนอ
 เคยเลาทองเห็นมี สอนอย
 เป็นที่รักยิ่งเออ อะเคอนวลนาง

ชงโจก

สไบบาง
 หนูาคมบาง
 ลีวปากบาง
 หลวงพระบาง

ชงโจก

ชรินทร งามเมือง
 คาวประจำเมือง
 ี่มาลงเมือง
 เจ้าพ่อหลักเมือง

ชงโจก

น้ำโจน
 น้ำใจ
 น้ำจิม
 น้ำจันท

ชงโจก

สก
 หลา
 ฟา
 เซียว

ชงโจก

ปลาสร้อย
 สายสร้อย
 พอกสร้อย
 ยอดสร้อย

คร. 525

เราลอบลวง	ความลับ	นับมธชอน
สืบชนตอน	วานวงศ์	คงเชิดสาย
เร่งเพาะปลูก	ลูกผล	มีมากมาย
ทั้งหญิงชาย	ผาคโณน	หอยโหนตัว

รงโจก

จารกรรม

พันธุกรรม

กลิกรรม

กายกรรม

คร. 526

กลิ้งไขกลม	มนนิอ	คิดปลายเสา
หักเลงเกา	คีทัน	ไม้นั่นหนอ
รอบเงาถอย	รอบความ	ความกอมอ
ไถพลิกทอ	พลิกดิน	ไม่กินแรง

รงโจก

หัวเม็ด

หัวไม้

หัวหมอ

หัวหม

คร. 527

เป็นมวยจีน	โจนทะยาน	การต่อสู้
ยังเคยรู้	เคยกิน	ชินชนม
ทำให้อับ	เจริญตาม	งามนาชม
นำดม	เคกพอง	มองนากิน

รงโจก

กิ่งฝ

ดวบะ

พันฝ

องฝ

คร. 528

ประเทศแดนเขตแคว้น	ลนคำ
เคษทนายมมเคยจำ	แมงไค
การราหมอมสาวนำ	แอเคน
วังหนึ่งทีเนาไท	บอกให้เมืองกรุง

รงโจก

ยุกันดา

พิลิตดา

วิยะดา

จิตรลดา

คร. 529

ยาบเบิกปาย	ปลอยแล่น	เห็นเค็มฟ้า
นำปักษา	มาเปรียบ	เทียบเรื่องหนึ่ง
พูดใบจริง	ไรสาระ	ไม่ยากดัง
ประทับนั่ง	ทั้งยืนยง	อิงกีฬา

รงโจก

ลูกโป่งลอยลม

เหยี่ยวอดลม

โกหกพกลม

ป็นยาวอัคลม

กร. 530

อดรา	กำยำ	ดำเรื่อนราง
ลองเออยอง	อาหาร	วานประสม
ทวงเวลา	มากน้อย	ถอยการม
ยังเคยชม	นามา	การาชาย

กร. 530

ยามโยลชน	ชอบพา	นภามอง
รางล่ายอง	สองสุวรรณ	พลันแอมแผง
เป็นเพื่อคิมพ์	นิมนอง	ดงแสง
คอกไมแดง	หึ่งพระ	จะสวขี้

กร. 531

รูปเหมือนคน	ยื่นไว้	ในร่องสวน
เคยหนานวล	พอลถนอย	ถอยมดงเห็น
ท่าหัวทก	ยกขา	ถอยเป็น
สิงเอยเลน	เกือบมอด	วอดเป็นจุม

กร. 532

ยามวิวาหคัมไก	ใจคด
หาปลุกเป็นมงคล	ถาวบาง
เงาโลกบคบังยล	แสงแห่ง แะเอย
รำดาละกรธาง	ขวางยอนงามดี

กร. 533

อัญมณี	สีแดง	แรงสีสรร
นามอินจัน	สร้างชื่อ	ลือทั่วหน
เป็นแหล่งฉาย	เกยทราย	กาพยนกร
ผลิตผล	เก็บไคนาน	โรงงานมี

ธงโจก

ยักมใหญ่

ย่าใหญ่

ยกใหญ่

ยิงใหญ่

ธงโจก

แสงทอง

สังข์ทอง

สายทอง

สร้อยทอง

ธงโจก

มุนโลกา

รอยตีนกา

ศีลิกา

กรุงลงกา

ธงโจก

น้ำผิงพระจันทร์

วามเสนหจันทร์

ราหอมจันทร์

กระคายทมจันทร์

ธงโจก

ทับทมสยาม

ฝาแฝดสยาม

โรงหนังสยาม

อาหารสยาม

กร. 533

รองอุกทง	พังเสนาะ	ไพเราะห
ถนนอยู่	เมืองกรุง	เชิญมณฑา
หนมาน	มีแน	ไถเกยา
ดองเออมา	ลายโณ	โจนทะยาน

ธงโจก

ศรเพชร

ศรีเพชร

ฉนเพชร

กิ่งเพชร

กร. 536

เป็นชนมไธ	ประสม	กะทิวาน
แหล่งสรวน	กาฬไทย	ไทเรียกหา
นามอำเภอ	สือสาน	มิกนมา
เรียกเคหา	ด้อสย	โจงจันท์

ธงโจก

ลอกของ

เขาของ

ปากของ

ขานของ

กร. 538

ในสามกก	ยกมา	ลูกสาพอ
ภาษาทอ	นงหม	นิยมหลาย
ทุกคนมี	ใบตัดดา	หานักทาย
ประทับไว้	เป็นหลักฐาน	วานภิเปรม

ธงโจก

ลิโป้

ยี่โป้

นิ้วโป้

แยะโป้

กร. 539

แลพักตรา	ตัวเองเห็น	เคนณัค
โรก	ในดวงตา	พาตั่ว
ชนมหวาน	มันกรอบ	ชอบกันนัว
เล่นชนนัว	จุดกึ่งกลาง	อ้างมาดู

ธงโจก

สองกระจก

ตอกกระจก

ถั่วกระจก

ข้าวกระจก

กร. 541

นำลึงของ	ขายปลอย	ไต้ซอหา
อำเภอวา	กาฬสินธุ์	ดินอีสาน
เสียงมก	กนก	วาประจวบ
รอยกลอนวาน	ธรรมดา	คำสามัญ

ธงโจก

ทอดตลาด

ยางตลาด

ปากตลาด

กลอนตลาด

คร. 544

องค์รามมา ทรงจักร มักเรียกขาน
หาชอวาม เปรียบอาวุธรุดคณหา
นามอำเภอ แอ่ยออก บอกกันม
นักมวษา ้ออด้ง ยังเคยยิน

คร. 546

เนาในเรือ ยึดจับ รั้งกันแน่น
เป็นถิ่นแดน แสดพนัส ักเรียกขาน
อายุมาก รุนป เจ้าขนาบ
เกมสนวน เค็ดทอดเอน เห็นแถมเคิน

คร. 549

นามชาวหาปลอกวน มีพันธุ์
เคยกับรั้งทวนกัน อรอยแท้
เขตคามบอกมาพลัน เนวเขต พนัสเอย
นามวานเห็นยาวจริงแล ปกป้องกันตน

คร. 552

นามมนุษย์หนึ่งนั้น กินคน
เนาอยู่ในกายตน แบนเอย
เป็นปลาว่ายแหวกวน อรอย คินา
ทวนศัสทวเกอ อยู่ข้างโจโจ

คร. 553

เอยเปรียบเทียบ คนกดา ออกหนากอน
เคินเพียวจร ทะเล เทหรรษา
เป็นเม็กแรง กอเกิด ตามกายา
ทวเระนา ขอนหลบ ไนพลลอง

รงโจก

พระนารายณ์
ควมนารายณ์
ลำนารายณ์
ศรนารายณ์

รงโจก

กระตัง
บานนางง
เฒ่าห้วง
บันโดง

รงโจก

ชาวตาแหง
กวยเคียวแหง
บานหมองแหง
เฒ่าหมองแหง

รงโจก

ชื้อย
จนอย
คกอย
เคียนอย

รงโจก

หัวเห็ด
หัวหาค
หัวหค
หัวหค

กร. 553

เป็คมา หารางวัล
โรคานัน หารมี
กฎหมาย วานบอที
ลายคอกัน มีเกี้ยวพัน

กร. 555

โรงเรียนตั้งอยู่ ชลบุรี
คามทางตัวเมืองมี ใจน้อย
ชอบปฏิบัติ น้ำกลาว ไวนา
กลอนหนึ่งข้างเพราะพรวาย หยทยอยฟังดี

กร. 556

นามเล็ก คนคัง เมืองอังกฤษ
มีเงินคิก ซอหา สิ้นค้าหลาย
เป็นพวกสัตว์ เกิดนาน หลายล้านปี
อันตราย เมื่อระเบิด เกิดเสียงกั๊ง

กร. 558

ธนบัตร เป็นกาสร
จะระวอน สิบักคำ
ภาษ หามาทำ
เหม็นตย่ำ จะมาเยื่อน

กร. 563

ควงคารา ผองฟ้า นากาต
ยังมีคาต รักไซ ใ้เหมาะะสม
เป็นแบบอย่าง แพ้นัน สรรการม
เป็นจักรกลม หมนล่อ หอคีเอย

ธงโจก

ประศุทวง
วิคสีทวง
ตราสามทวง
แกวชิงทวง
ธงโจก

สุขบท
ชนบท
ธรรมบท
กลบท

ธงโจก

โคแอนนา
โคมารู
โคโนเสา
โคนาไมท์
ธงโจก

ซอควาย
หนานา
ซอมา
หนาหนาว

ธงโจก

สตาร์
สเทย์
สไตล์
สเตอร์

กร. 568

จี	นำหลอกลวง	เร็วเกิน
จี	พดุมพิรุณไม่เจริญ	ชดอว
จี	รังกงเงิน	คอดน
จี	กอดพินบาง	พินนยล

กร. 571

มณน	นำมา	หามุสิก
มอชยิก	ยกทามจอ	ขอคำชวน
เป็นสี่แวง	โสสถ	พจนาม
ท้าวอาหาร	กวงคืบ	กลั่นไม่ลง

กร. 615

ธรรมศาสตร์อรอาจาง	สัตตูลักษณะ
แขนหักยังผูกพิก	อยู่ไค
จำแนบเกาะชรัก	มากอน
หนึ่งหนึ่งเคยคู่ไซร	สวสุมาคู

กร. 617

ใครใคร	ไม่อย่ากเ้า
ไรสวนเกา	เอาเหวี่ยงไธ
หลายหลาย	ครือใหญ่ใหญ่
ดำพองไป	ใจคะนอง

กร. 618

เค็กเค็ก	เคยกคคคค
พวกกระปด	บางพูดไค
เออยาง	อยไนใจ
รำนานูไซร	โหมอยเอย

จงใจ

จีระมาจารย์
จีจรรมาจารย์
จีระคุณ
จีกับ - จีบ

จงใจ

ชวค
เชค
ชาก
ชค

จงใจ

โคม
คาม
เคิม
เคียน

จงใจ

คก
คิก
กัก
คิก

จงใจ

นก
นก
นิก
นิก

กร. 622

สกล ทล
 หีบยก รือเขา
 ขนแผน พอเขา
 แบ่งเอา น้ำปน

กร. 624

ลงรัก แลเขียนลาย
 สะเห็นอาย นายทามอง
 หนึ่งหนึ่ง ชงคจอง
 หมอบานลอง ตรองในมึง

กร. 627

เพชรก็ สีสกล
 ละครใน โครตัวน้ำ
 ไรเร ไรเหลจำ
 ไร้นคำ น้ำใสเอย

กร. 628

อกลยลนแยงยอ แดมป็น
 แข็งเกรงเปรียบหนึ่ง ชออาจ
 ทำสอกลีสมิ กันหลก
 ลองเอยพันทุกขบาง บงชมหนาม

กร. 634

หนึ่งโนนพะเกา รจ
 ยามเอยพจนเลริมศรี ขวยสร้าง
 หาปลกบมเอยมี พนเพิ่ม
 ส่มสวนชวนเชิญอาจ บเรารักกาย

ชงโจก

โพธิ์งาม

พระงาม

พลางงาม

พรตงาม

ชงโจก

เครื่องเงิน

ชวยเงิน

อวยเงิน

หนองเงิน

ชงโจก

น้ำเอก

นางเอก

ตาเอก

ไม้เอก

ชงโจก

มงกุฎเพชร

เพชรศักดิ์เพชร

สลักเพชร

ตะบองเพชร

ชงโจก

เพชรก็

พดก็

พันธก็

พอดก็

กร. 638

แลธงไทย	ปลิวไสว	ชายสะบัด
น้ำมนต์	พุทรา	ธรรมาส่งข
ความไม่เที่ยง	ทุกขา	ของบลกปลง
มนุษย์คง	บาคาล	สวรรม

กร. 641

ฉนำ	นำอาชา
ถูกเขาทำ	ไมกลาลอง
เพลงทั้ง	นั่งตริกครอง
มะม่วงมอง	ท้องมีพันธุ์

กร. 642

โจรา	ณ วารี
มัจฉามี	ที่วังวน
เจาะไ้	ลวกลายปน
จับมายล	คนรางวัล

กร. 645

มฤคาเนาป่าไม้	ไมบัง
ตามติดรับไ้ยัง	สิ่งไ้
เป็นอันหนึ่งเชื่อมดัง	เคียงออย
บางสิ่งมองคล้ายคล้าย	บอกให้คือกัน

กร. 646

อุกกาถ	หวานไ้	ไ้ธัญญผล
เป็นบานคน	เคยผาน	ขานชลหา
ทำสองครั้ง	ผลิตผล	ชลไ้มา
หยอนจากฟ้า	ระเบิด	เกิดอัคคี

ธงโจก

ไตรรงค์

ไตรรัตน์

ไตรลักษณ์

ไตรโลก

ธงโจก

ปี่มะเมีย

หน้าตัวเมีย

รักน้องเมีย

พราหมณ์ชายเมีย

ธงโจก

สลัก

สลาก

สลัก

สลาก

ธงโจก

สมัน

สมุน

สมาน

เสมือน

ธงโจก

นาปี

นาป่า

นาปราง

นาปาลัม

กร. 647

นับเศษ	องศา
มองหา	เถาวัลย์
ไขพัน	กินไม้
บอกให้	การา

กร. 649

ระบ่ำ	ปลายเท้า
บอกเอา	กีฬา
ใส่ผม	งามหนา
ขอหา	กิมกัน

กร. 651

ท่าเลน	เห็นตาราง
จงอ่างเอ๋ย	พังวักมี
บปณา	หาแกงก็
สิ่งเหล่านี้	มีถมกิน

กร. 653

เครื่องใน	ไขแกงเผ็ด
เกิดเป็นเมื่	ตามแขนขา
เบ้ควาง	กลางธารา
น้ำมันยา	วิตามิน

กร. 655

เหะเหะ	พาที
ลุง	ยเอด
มัจฉา	ไรเกล็ด
บอกเคล็ด	เหมือนกัน

ธงโจก

ลิมทา
ลัททา
ลันทา
ลินทา

ธงโจก

บัลเลย์
วอลเลย์
ยาร์กเลย์
ไบเลย์

ธงโจก

เลื่อกินวัว
ไผ่โรงวัว
คอกหน้าวัว
เครื่องในวัว

ธงโจก

โตปลา
ตาปลา
ตกปลา
ทับปลา

ธงโจก

ชุม
แซม
เชื่อม
เซม

กร. 700

เจอ ^๑ กันพลัน ^๑ เชื่อม ^๑ ไว้	ไมตรี
แล ^๑ พักตร์ ^๑ พิศ ^๑ พ่า ^๑ ที	พาง ^๑ พรอง
ภูษา ^๑ จ่าย ^๑ เงิน ^๑ มี	หา ^๑ อวย
ยาม ^๑ ส่าย ^๑ ตาก ^๑ จจ ^๑ อง	กน ^๑ ชม ^๑ ดู ^๑ คา

กร. 0701

เมื่อ ^๑ อา ^๑ ชา	คร ^๑ อม ^๑ นา ^๑ วา	และ ^๑ ก ^๑ ม ^๑ ท ^๑ ริ ^๑ ย
ท ^๑ อง ^๑ ก ^๑ ำ ^๑ จ ^๑ ัก	ช ^๑ ัก ^๑ ไ ^๑ ห ^๑ ัก ^๑ ัน	ย ^๑ ิน ^๑ ค ^๑ ำ ^๑ ไ ^๑ ฮ
ท ^๑ อง ^๑ แ ^๑ ก ^๑ แ ^๑ ค ^๑ น	ป ^๑ อง ^๑ ข ^๑ า	ไ ^๑ ห ^๑ บ ^๑ ร ^๑ ร ^๑ ด ^๑ ย
ไม ^๑ มี ^๑ ไ ^๑ คร	ท ^๑ ำ ^๑ ร ^๑ าย	ก ^๑ ็ ^๑ ท ^๑ าย ^๑ เ ^๑ อง

กร. 702

จ ^๑ ัม ^๑ ท ^๑ า	หา ^๑ ค ^๑ า ^๑ ว ^๑ า ^๑ น
ร ^๑ ัก ^๑ ท ^๑ ิ ^๑ ก ^๑ าล	ธ ^๑ า ^๑ ระ ^๑ ว ^๑ ัง
พ ^๑ อ ^๑ แ ^๑ ม	แล ^๑ พ ^๑ ระ ^๑ บ ^๑ าง
เม ^๑ ื่อ ^๑ ด ^๑ ูก ^๑ ส ^๑ ัง	ซ ^๑ ึง ^๑ ท ^๑ า ^๑ ม ^๑ ไ ^๑ จ

กร. 703

ภ ^๑ ุษา	ค ^๑ ล ^๑ ม ^๑ ท ^๑ น ^๑ า ^๑ ไ ^๑ ว
แ ^๑ ล ^๑ อ ^๑ อก ^๑ ไ ^๑ ป	ไม ^๑ อ ^๑ ัก ^๑ แ ^๑ อ
ส ^๑ ่ง ^๑ ส ^๑ ่ง	แ ^๑ ห ^๑ ง ^๑ น ^๑ ค ^๑ อ ^๑ แล
ล ^๑ า ^๑ ว ^๑ มี ^๑ แ ^๑ น	แ ^๑ ม ^๑ ท ^๑ ร ^๑ า ^๑ ม ^๑ เซ ^๑ ย

กร. 706

ก ^๑ ็ ^๑ หน ^๑ ึง	ร ^๑ าง ^๑ ว ^๑ ัด ^๑ ท ^๑ า
ก ^๑ ็ ^๑ ส ^๑ อง ^๑ พ ^๑ า	ว ^๑ า ^๑ ท ^๑ น ^๑ ก ^๑ ัน
ก ^๑ ็ ^๑ ส ^๑ า ^๑ ม	ป ^๑ ระ ^๑ จ ^๑ ำ ^๑ ว ^๑ ัน
ก ^๑ ็ ^๑ ส ^๑ ับ ^๑ น	พ ^๑ ัน ^๑ ว ^๑ า ^๑ ว ^๑ แ ^๑ ว

ชง^๑ไ^๑จ^๑ก

ค^๑ม^๑ค^๑น
ก^๑ท^๑น^๑
ช^๑อ^๑น^๑
ก^๑เ^๑น^๑อ

ชง^๑ไ^๑จ^๑ก

ร^๑ุก^๑ฆ^๑า^๑ท
พิ^๑ฆ^๑า^๑ท
อ^๑ว^๑ฆ^๑า^๑ท
ถึง^๑ฆ^๑า^๑ท

ชง^๑ไ^๑จ^๑ก

แ^๑ย^๑ม
ย^๑า^๑ม
โ^๑ย^๑ม
ย^๑อ^๑ม

ชง^๑ไ^๑จ^๑ก

โม^๑ง
โล^๑ง
โ^๑ย^๑ง
โ^๑ย^๑ง

ชง^๑ไ^๑จ^๑ก

ก^๑็^๑ บ^๑า - ค^๑า^๑ร^๑บ
ก^๑็^๑ ม^๑ัม - ค^๑ัม^๑มี
ก^๑็^๑ เล - เก^๑ล
ก^๑็^๑ ก^๑า - ค^๑า^๑ร^๑ก

กร. 711

ก่อเกิด	กำเนิดมา
พยุขฉา	ยังพงไพร
สงวน	รักษาไว้
ซีกเส้นไว้	ให้สวคี่

กร. 715

มีแล้วยังอยากได้	เพิ่มมา
แต่งหนึ่งขอเชิญหา	เอ่ยอ้าง
ลำดับที่สองว่า	มีอยู่
เป็นส่วนหนายอกบาง	บแมนมีคม

กร. 717

ใช้สองนิ้ว	จับหนึ่ง	อย่างนิคนิค
เป็นส่วนตึก	หัตถา	หาเฉลย
ถูกทบตี	อาการ	วานภิเปรม
เรายังเคย	ทำเป็นกับ	รับประทาน

กร. 719

อุรา	หา
เมาอยู่	ซัดตี
มีที่	ในกาย
บอกให้	รชเอย

กร. 722

เมื่อกินแล้วบอกได้	อาการ
เป็นสัตว์นาไพรวัลย์	กูร้าย
อักษรหนึ่งเรียกขาน	อังกฤษ
หัวอยู่ใต้ดินไซ้	กล่าวให้เคยชิน

ชงใจ

ชาติ

เสือ

ไว้

ลาย

ชงใจ

โลก

โม

โท

สัน

ชงใจ

หยิก

เล็บ

เจ็บ

เน้อ.

ชงใจ

อก

ไหม

ใส่

ชม

ชงใจ

อิม

หมี

พี

มัน

กร. 901

กางเกง	กีวี่รุ่น
พลະຈຸນ	เพราะเสฟแรง
ความลึก	ชละแผง
ชนะแห่ง	ชนะการ

กร. 1/02

ลอยดอง	เวทน
ออยด	เคหา
ปองกัน	น่านว
คลื่นมา	เสียงมี

กร. 1/02

สุกเสียง	และซามซาม
เมืองไทยนั้น	ดินเคยยืน
กระจาย	คล้ายถวิล
นากลัวจันท	ชนลูกพอง

กร. 1/04

บังไว้	ให้มิกแมน
เก็บซ่อนเร้น	เห็นมีค่า
ไชน่า	ตามเขามา
ไหวบูชา	ศรัทธามี

กร. 1/05

เพลินเพลง	เสียงพิณพาทย์
ในอวาต	อภัพมี
เห็นหลัง	ยังสวดยี่
ลอยวารี	สิ่งงามตา

ชงโจก

เทพ

โคพ

คัพ

กราฟ

ชงโจก

เครื่องรอน

เครื่องเรื่อน

เครื่องวาง

เครื่องรับ

ชงโจก

สยิว

สยาม

สยาย

สยอง

ชงโจก

ปิก

ทอง

หลัง

พระ

ชงโจก

นางหงส์

เสวหงส์

หางหงส์

เรือหงส์

กร. 1/07 .

พระสงฆ์ คงทางเหนือ
เราใช้เมื่อ เพื่อดวงเขียน
แจคแหมม แยมเป็นเขียน
พุดากเวียน เปลี่ยนไปมา

กร. 1/09

บี. หนึ่ง เป็นขบวน
บี สองลวน ส่วนกายา
บี สาม จามหนักหนา
บี สี่ว่า หามักเออย

กร. 1/11

ชว. หนึ่ง เต้นมันมัน
ชา สองอัน ฉ้นเคยเติม
ชา สาม มวยปล้ำเติม
ชา สี่เสริม เพิ่มสัตว์เร็ว

กร. 1/12

พา. หนึ่ง มีไอโชน
พา สองคน ยลวิชา
พา สาม จานรรจา.
พา สี่ว่า หารุงเรือ

กร. 1/13

อศิศ แคมป์โลกไทย
อำเภอไป ในเขตนาน
วารี แห่งทองธาร
หนังหนึ่งขาน หานเคยยิน

ธงโจก

ค
โค
โค
โค
โค
โค

ธงโจก

บี โก ~ โบก
บี กอ ~ บอ
บี ตัว ~ บิว
บี โว ~ โบ

ธงโจก

ชา แหม ~ แหม
ชา โด ~ โด
ชา กัง ~ กัง
ชา บิ ~ บิ

ธงโจก

พา ทะ ยัก ~ พทยา
พา ทะ ยิก ~ พทยา
พา จะ นจ ~ พจนา
พา ทะ นิก ~ พطنا

ธงโจก

เนตรนอย
น่านอย
น่านอย
น่านอย

กร. 2/01

ไฟพ่น	นั่นเห็น	มีเลนอยู่
สุรา	แบงไป	ไซแบนกัก
นามาเลน	นางงาม	ซึ่งงามนัก
ส่วนน้อยจัก	ว่าเล็กพอ	ขออีกคำ

ธงโจก

ปอก

เปก

ปอก

เปียก

กร. 2/02

แอบเลี้ยงเร็น	เซินฉา	ชีวาวอก
งามเปี่ยมยอด	หมอกมัว	สลัวหา
เคยรับทาน	เหลือเพื่อ	เนียนานา
ผู้ใหญ่หา	ยักถ้อ	คือหลักธรรม

ธงโจก

ลอบสังหาร

มุกดาหาร

มังสาหาร

พรหมวิหาร

กร. 2/06

จารุณี	เนาวรัตน์	ถนัคมท
ปักขัพจน	นามา	กลวงฟ้าใส
เป็นสัตว์พบ	หลบสั	พิงไพร
ยักเสาว	ตั้งเพนียด	เปี้ยกกุญชร

ธงโจก

นางเอก

นางแอน

นางอาย

นางอ้อม

กร. 2/08

ยีนเสียงขลุ่ย	แนวเพราะ	เสนาะโสศ
มัจฉะโคก	ชุมนุม	กลุ่มน้ำหนาว
ยอมรับคำ	ทำควย	ช่วยเรื่องราว
ผิวนวลขาว	โสภา	เหล่านารี

ธงโจก

เพี้ยงอ

ปลาขอ

เอออ

ละออ

กร. 2/10

โรงพยาบาล	นั่นว่า	หาทางเหนือ
ทอนไม้เมื่อ	ผู้ชนะ	ทำยาเห็น
ยามอาการ	โรคเกา	กำเริบเป็น
โกงไฟเล่น	ทำคำหนี	วิพนัน

ธงโจก

สวนคอก

ชอนคอก

ออกคอก

แกะคอก

กร. 2/11

คอยตรวจคน คนผ่านเข้า เนนาประเทศ
ยังมีเกรก. การศึกษา ว่างคอง
เมืองหลวงเรา เราช่วยสร้าง อาจคอง
เร่งบำรุง พัฒนา ประชาไกล

กร. 2/12

ประคิษฐาน กุญชร งามรอนสีก
ท่าหาคึก ชูหาง อ่างยะโส
เป็นพันธุพุกษ รสเปรี้ยว ผลเขียวโต
เคยฉายไขว่ ทลกลซึ่ง คึกตริงใจ

กร. 2/16

อัญมณี ของสยาม นามมีค่า
เลื้อยไปมา พวงกุญ ภูเสนอ
ยังอุทัย เอยออก บอกอำเภอ
หมอบานเจอ ผีกช่วยคน ยลชายแดน

กร. 3/03

ซักฟอกฟองมากลอน ชลธิ
ทบทวนเต็มฝั่งมี หลากคอง
ชำระสระกาย สะอาด
หอมกลิ่นกระจายฟุ้ง จรุงนอเจือปน

กร. 3/04

พลาญชุมพลพวงเพียง สมิ้งแปลง
เพ็งเริ่มทยอยแสดง หักบาง
บ้านเรือนเพิ่มจักแจจ มีกอ ค้งนา
วางท่าไซเกาอาจ เปลี่ยนให้คี่เออย

ชงโจก

ก.ต.ม.

กศ.ม.

กทม.

ก.พ.ม.

ชงโจก

พระชัยหลังช้าง
แมลงป่องช้าง
มะม่วงหัวช้าง
รักเธอเหาช้าง

ชงโจก

ทับทิม

ทับทิม

ทับทิม

ทับทิม

ชงโจก

น้ำออน

น้ำเออ

น้ำอาบ

น้ำอม

ชงโจก

มอญใหม่

มวยใหม่

เมืองใหม่

มาคใหม่

คร. 3/09

ถนนเนาแนแล้ว
เป็นต่อแต่ไม่สูง
สุนัขทานเคยจูง
ขามส่งเสียงเพราะพรอย

ในกรุง
ลึกน้อย
เดินเล่น
ขี่ม้าขี่
ขอนไม้ขอ

ขงโจก

สามเสน

สามสอง

สามสี่

สามสาย

ขงโจก

คร. 3/10

อันนิคทานไท
แทง ลูกสัตว์ทำที่
ขามขันแข่งขินคี่
แนบแนบขามรีคเรา

ภูมิ
แนนวน
มากอน
ไลเรนพิษงู

ชนก

ชนะ

ชนะ

ชนะ

ขงโจก

คร. 3/11

ยอมลละชีพแม่
ลมสกาเมพา
อำเภอนางเอยมา
เครื่องเขนสรวงจำขัน

ชีวา วอคเอย
จงชน
นคร นายก
แกมตายเอย

ชาติพลี

ฉิมพลี

ปากพลี

เปรตพลี

ขงโจก

คร. 3/12

ของเกาเราเก็บไว้
ขามชักเจื่อน้ำพลัน
รบรบเรงโรมรัน
ผูกคองมองทองฟ้า

ชมกัน
แซฉา
เบิกบุญ
เพริศแพรวอำไพ

ลายคราม

ลงคราม

ส่งคราม

สีคราม

ขงโจก

คร. 3/13

นิกนิกคิทยอกควย
ทอคฉักแกงเชิฐชวน
เรี่ยเรี่ยไซสงจวน
มนัสมนะไว

จำนวน
เสฟได้
คินคิก
จึงให้คงทน

น้อย

เนื่อ

คำ

ใจ

คร. 3/14

รู้จักกัน

ยิ่งรู้จักกัน

ชาวชาวมาพลัน

ยามแก่เรียกคน

ก้านัน

ช่วย

วานบอก

พี่น้องจันทาย

จงใจ

เปาะ

โปะ

เปะ

แปะ

คร. 3/18

คห่านายบง

เปรียบทั้งใจ

ยามรวชวยโศกมา

นำสู่เมรุ

ชาตา

กลาวไว้

ยังอย

เมื่อสิ้นลมปราณ

จงใจ

ควงดาว

ควงแค

ควงจี

ควงทับ

คร. 3/20

นักประพันธ์เก่าแล้ว

ยามจ่ายเงินให้

เคยเคนบีมนัน

พอดิมหายคอแห้ง

นามมี

จงแจ้ง

ไหลหลัง

รสนันหวาน

จงใจ

คอกไม้สด

บิลเงินสด

กะทิสก

น้ำตาลสด

คร. 2/21

อาหารญี่ปุ่น

มารวมก่อนงานตรอง

คกเค็ดคโมนามอง

กรีกหยดเป็นทางย่อย

ชิมลอง

เพื่อนพรอย

กลัวอย

ถิ่นใดไทยมี

จงใจ

ปลาภิบ

สุกภิบ

ผีภิบ

ยางภิบ

อินทวิเชียรฉันท 02

พลิกพัน

ณ บรี

เปลี่ยนผัน

กลิตตั้ง

ปฐพี

พมายัง

ศิลาฝั่ง

เพราะคากกราย

จงใจ

ไถแปร

เมืองแปร

หินแปร

ตัวแปร

อินทรวีเชียรฉันท์ 05

เต็มรด	ก็ รัง รุก
ลิมนุญ	พละแรง
บ่ารุง	ณ กายแผง
ชละแดง	และคำคี

กร. 05

ภูเขาราทไชน	มชา
เป็นใหญ่เทอาเทวา	แนแท
แมลงสรเลียบใจมา	รักล กั้นเอย
ยศยัง มนุษยแล	ทวนไทรราชา

อินทรวีเชียร 08

เครื่องสูง	กระบวณยาน
นระพาล	สิขัตแท
ระรอน	และทอมแผง
ลัทธิแพง	ธ คงทน

กร. 2/05

ยามส่งสาร	ราชการ	วานประทับ
อาการัน	ถูกหมัก	ชักแลเห็น
ลอยล่อง	บนธาร	ทาสักเจน
คนไม่เพน	บอกมา	วาคงมี

กร. 3/07

คารไรแสงบแจง	ไนคว
ยกชวยตองคนนัว	เคลอนบาย
คอยเฝ้าอย่างพันพิ้ว	มีอย
ไขวาคับอกให้	หลบคหนีไกล

รงโจก

ซูปเปอร์เซลล์
ซูปเปอร์แมน
ซูปเปอร์บี้
ซูปเปอร์คิง
โจก

คอยสเทพ

มหาเทพ

กามเทพ

นรเทพ

รงโจก

จามร

โตมร

กมร

อมร

รงโจก

ครากรท

ปากกรท

เรือกกรท

เลียมกรท

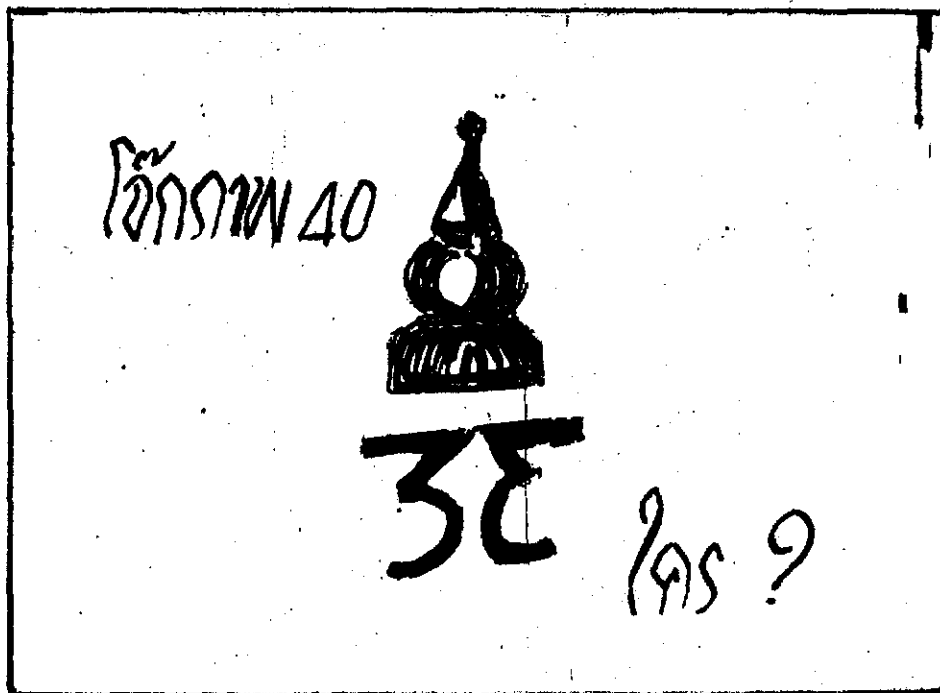
รงโจก

เคราะห

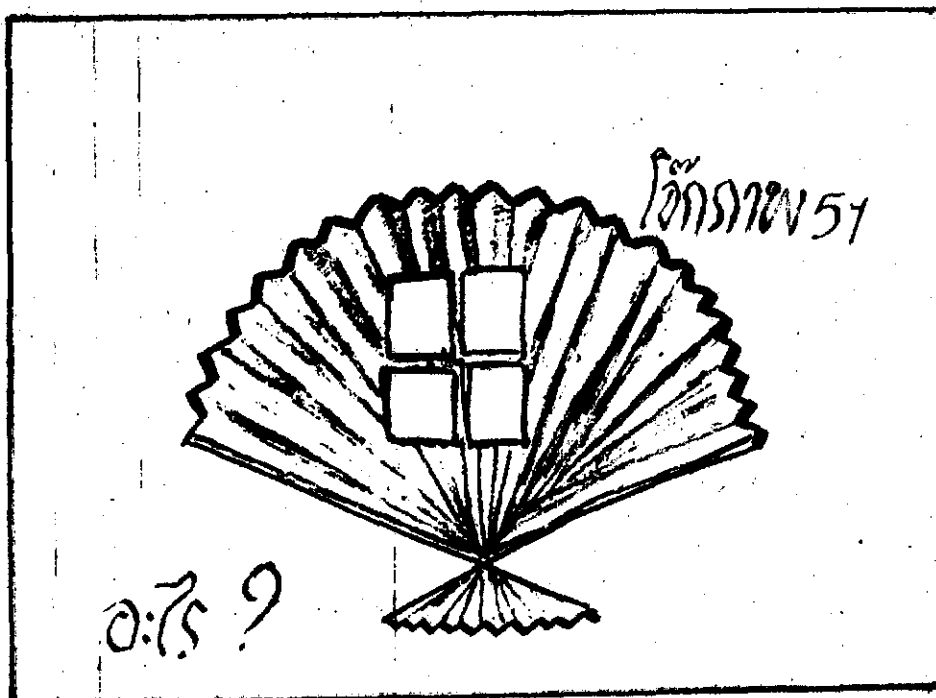
หาม

ยาม

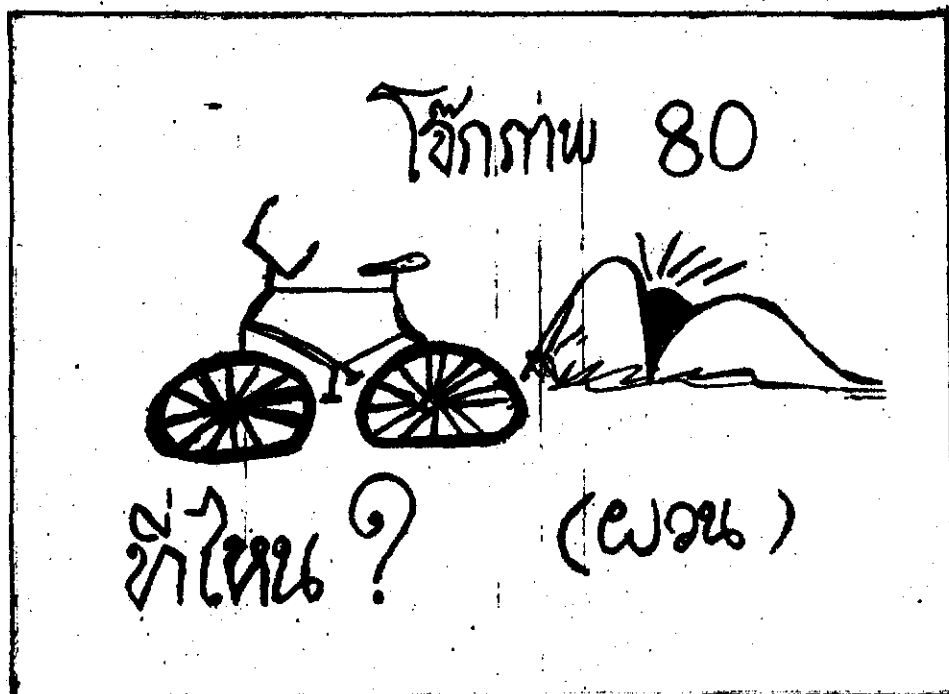
ราย

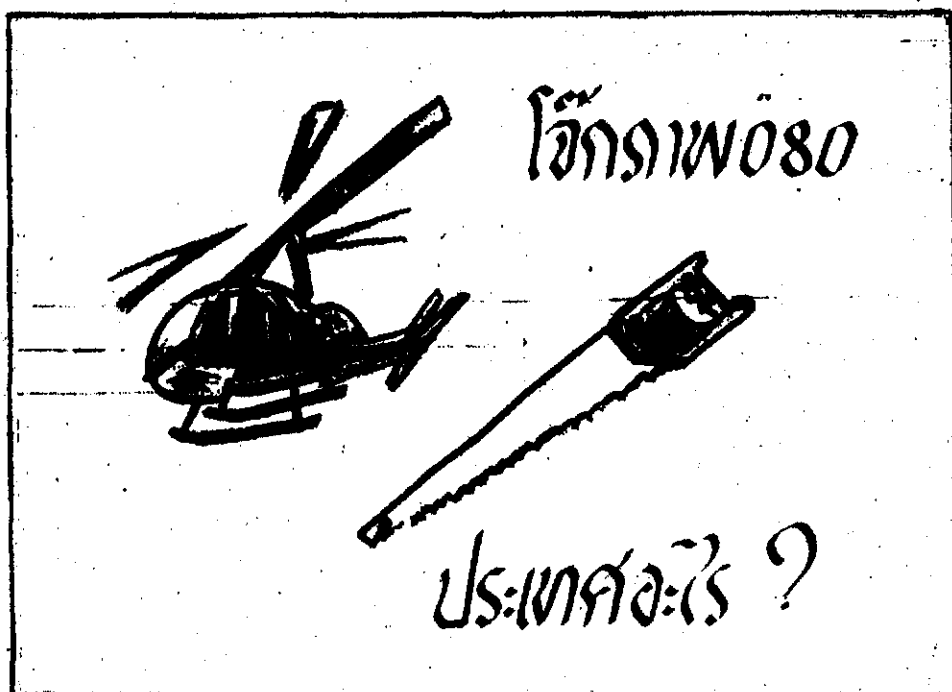
ธงใจก ขุนสามชน

ธงใจก เบ็นตาไฟ

จงใจ แผนต่าง - ขางนสน

จงใจ ดอดันกา

ธงใจก รัชสามจีน

ธงใจก ขุนแผน

7. "โจก" ส่วนของนายจิม สิ้นวงษ์

โจก 1

สองตัวเรียงกัน

เสียงนั้นนิยม

พอชากคำชม

เห็นปมคอยคน

จริงโจก คือ

ชมเชย

โจก 2

ภูหรือคือขุนศึก

ที่หาญอีกแห่งจันทรา

เหาะอย่างกลางโยธา

กลากรำศึกศึกตะนอง

จริงโจก คือ

กวน-กวนอู

โจก 3

กอยมาเลย

มานานเนแล้วละกู

กยิ่งใหญ่พอด

ไซกูโอโอเกินการ

จริงโจก คือ

ตวนกู

โจก 4

นามปี่มีชื่อไซ

หนึ่งสิ่งบอกเวลา

อีกหนึ่งช่วยพฤษา

หนึ่งช่อง แคนนะเจ้า

เชิดหา

ระกา

คำเช่า

นาฬิกา

เคยรำ เรียงนอน

ตุ้มกา

หากถูลงเฉดย

มะละกา

โจก 5

เป็นปี่มีชื่อ

เป็นพวกพันธุ์พฤษา

เป็นเกมเล่นกีฬา

เป็นศัพท์เรียกคอกไม้

เร่งหา

ระกา

แพทยไซ

มะกา

กอนเกา นันนอ

สกา

สี่สี่เชิดเฉดย

ผกา

โจก 6

มา เป็นคันทานหา
มา ร่ายพระเวทย์บน
มา เรียกพวกเนือกกล
มา เรียกปลาทวนไซ

โจก 7

กา รัทหลงพักเชื้อ
กา คัดส่งสัยหา
กา ลแกโศสา
กา พอกาแม่ไร

โจก 8

หา ผลหาเหตุแก่
หา สิ่งศุวารมณ
หา คำลอนชนม
หา ทอຍชุกสอน

โจก 9

รำ จุกจิกจุฬไม่ชอบ
รำ ยากปลดอบปรามจิตคิดถึงเขา
รำ พอควรหยดเลี้ยงบางไหสรวงเขา
รำ เกอะเจ้าจุฬบนจิ้ง

โจก 10

รำ ทานกินะหนตองอุณ
รำ ทานันทาวหนาอย่าสงสัย
รำ แบบนี้เอดสนุกเป็นสจใจ
รำ ตามไปแบบฉบับสำหรับรำ

สามด
บอกให้
โคเอย อรรถพอ
เขกนอยาฉน

ไซกา
เหตุให้
เกิกชน เคื่องนอ
ลูกนอยไครณอม

เงื่อนปม
เรารอน
คนกลาว หาเอย
อຍยัง กาเย

ชงโจก

มาหน-มณฑา
มาครน-มนตรา
มาล้ง-มั่งสา
มานี้-มีนา

ชงโจก

กาทีโธ-โกกิลลา
กาซัง-กัซซา
กาโท-โกธรา
กาพรา-กัพรา

ชงโจก

ปัญหา
คังหา
ครหา
เคหา

ชงโจก

รำคาญ
รำลึก, รำพึง
รำบับ
รำพัน

ชงโจก

ไกรว-ภาโร
เงินรำ-จำเรียว
สานรำ-ลำราญ
คารว-คำรา

โจก 11

พิ นิจชายุทรชนคนชั่ว
 พิ เเคราะห์หัวโลกาอย่าสงสัย
 พิ โธเอยชนเสียงเคียงกันโย
 พิ นิจฉัยตามกฎกำหนดโทษ

โจก 12

ศา เขาเราเคยเห็น
 ศา เราเขนเคยแสมอ
 ศา พบสบตาเจอ
 ศา ของเธอเออจากใจ

โจก 13

อย เลาคอยเขาชน
 อย ไตถนสกลทวาม
 อย รังแลหลากหลาม
 อย เป็นยามนิจนิรันดร์

โจก 14

รำ มอญตอนมานรานลา
 รำ พมาครามอมุคอ ลัง
 รำ ใ้ช้อยรายวายบัง
 รำ ฝรั่งโลกเตนเล่นสนตีน

โจก 15

พบพิกตรประจักษ์ตา
 เจอมังสาประจักษ์ชล
 ประจักษ์ในหทัยตน
 ในไพรลตบประจักษ์นี้

ธงโจก

พิภก

พิภพ

พิพาท

พิพากษ์

ธงโจก

บรรพต

พันตา

นัยน์ตา

เมตตา

ธงโจก

หมู

หมา

กา

ไก

ธงโจก

มอญรำคาบ

พมารำชวาน

จีนรำพัด

ฝรั่งรำเท้า

ธงโจก

หน้า

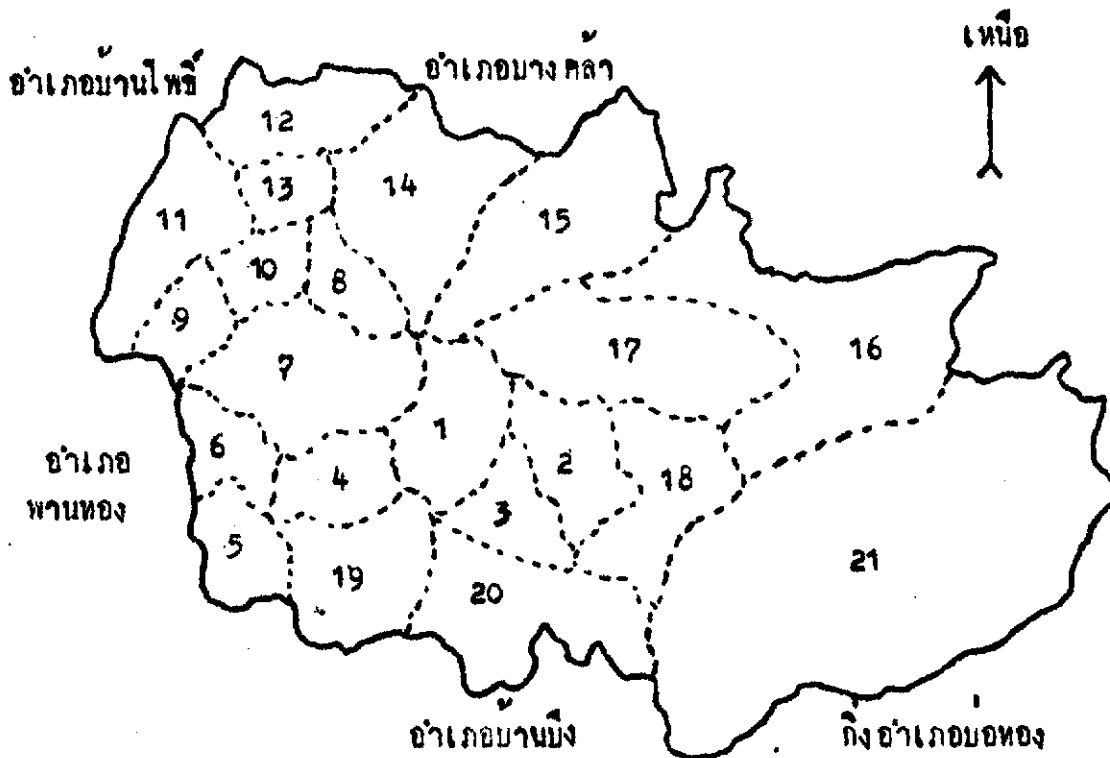
เนื้อ

ใจ

เลือด

ภาคผนวก 2

แผนที่อำเภอพนัสนิคม โดยสังเขป

..... เขตตำบล
 ————— เขตอำเภอ

มาตราส่วน
 1:300,000

1. เขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม	2. ตำบลบ้านช้าง	3. ตำบลนามะตูม
4. ตำบลกุฎโง้ง	5. ตำบลหนองขยาค	6. ตำบลบ้านเชือก
7. ตำบลหน้าพระธาตุ	8. ตำบลไรหลักทอง	9. ตำบลวัดโบสถ์
10. ตำบลวัดกลาง	11. ตำบลโคกโพธิ์	12. ตำบลท่าข้าม
13. ตำบลหัวถนน	14. ตำบลสระสีเหลี่ยม	15. ตำบลหนองปรือ
16. ตำบลหนองเหียง	17. ตำบลนาวังหิน	18. ตำบลนาเว็ก
19. ตำบลทุ่งขวาง	20. ตำบลหมอนนาง	21. ตำบลท่าบุงมี

การศึกษา "โจก" จากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

บทคัดย่อ

ของ

พิทยาลักษณ์ สิทธิถาวร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2528

ปริญญานิพนธ์เรื่องนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" จำแนก "โจ๊ก" ศึกษาสภาพสังคมที่ปรากฏใน "โจ๊ก" ตลอดจนรวบรวม "โจ๊ก" จากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ผลจากการศึกษา "โจ๊ก" พบว่า สามารถจำแนก "โจ๊ก" เป็น 2 ประเภท ใหญ่ ๆ คือ โจ๊กภาพ และโจ๊กถ้อยคำ ในโจ๊กถ้อยคำยังจำแนกตามธงโจ๊กได้ 2 วิธีคือ วิธีแรก จำแนกโจ๊กถ้อยคำตามลักษณะของภาษา จำแนกได้ 8 แบบ ได้แก่ คำพยางค์เดียว คำหลายพยางค์ คำคู่ คำตัดต่อ คำวน การประสมคำ คำต่อเนื่อง และเบ็ดเตล็ด วิธีที่ 2 คือ การจำแนกโจ๊กถ้อยคำตามเนื้อหา จำแนกได้เป็น 15 ประเภท ได้แก่ การทนายเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นธรรมชาติ สัตว์ พืช ร่างกาย กิริยาอาการ โรคภัยไข้เจ็บ สิ่งของเครื่องใช้ อาหารการกิน บุคคล สถานที่ ส่วนวน สุภาษิต คำพังเพย ภาษา ได้แก่ ภาษาลาวเวียง ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี-สันสกฤต) วรรณคดี ประวัติศาสตร์ และการทนายเกี่ยวกับปรัชญาทางศาสนา

ผลจากการวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีในการสร้าง "โจ๊ก" พบการวิเคราะห์ รูปแบบของโจ๊กภาพและโจ๊กถ้อยคำ ในด้านรูปแบบของโจ๊กภาพจะมีภาพและคำตามประกอบ สั้น ๆ ส่วนรูปแบบของโจ๊กถ้อยคำใช้รอยกรองประเภทต่าง ๆ ได้แก่ โคลง กลอน กาพย์ ฉันท์ คำคล้องจอง และเบ็ดเตล็ด นอกจากนี้กลวิธีที่ใช้ในการสร้าง "โจ๊ก" ได้แก่วิธีซ่อนเงื่อนงำ ความชัดเจนของปัญหา และการใช้ถ้อยคำซึ่งจะเป็นการเร้าใจให้ผยองอยาก ทายโจ๊ก ใน "โจ๊ก" แต่ละบทอาจใช้กลวิธีต่าง ๆ หลายวิธีก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ความรู้ความสามารถตลอดจนเจตนาของผู้ออกโจ๊ก

ส่วนการศึกษาสภาพสังคมที่ปรากฏใน "โจ๊ก" พบว่าลักษณะภูมิประเทศของอำเภอ พนัสนิคมเป็นที่ลุ่มปนที่ดอนมีป่าเขาและลำน้ำสำคัญคือ คลองหลวง อาชีพหลักของชาวพนัสนิคม ได้แก่การทนาย ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ตลอดจนจับปลาลำน้ำจืด สินค้าออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องจักสานที่ทำด้วยไม้ไผ่ ในด้านความเชื่อ ค่านิยม การเล่น และประเพณีของ ชาวพนัสนิคมจะคล้ายคลึงกับอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง อีกด้วย

A STUDY OF RIDDLES, "JOKE", IN AMPHOE PHANATNIKHOM, CHANGWAT CHONBURI

AN ABSTRACT

BY

PHITTAYALUCK SITTHITHAWORN

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree

at Srinakharinwirot University

February 1985

The purposes of this thesis were to analyze the forms and technique in making up riddles or "JOKE", to classify "JOKE" to study the social environments which mentioned in "JOKE" as well as to collect all the "JOKE" from Amphoe Phanatnikhom, Changwat Chonburi.

The study was revealed that "JOKE" was classified into 2 main types: Picture "JOKE" and Word "JOKE". Word "JOKE" was divided into 2 types according to the "JOKE" flags; they were language features type and content features type.

Language features "JOKE" was divided into 8 types; monosyllable, multisyllable, dual syllable, crossword, spoonerism, word compound, linking word and miscellaneous.

Content features "JOKE" was classified into 15 types: nature, animals, plants, human organs, actions, sickness, home appliances, food, personality, places, idioms, languages (Laotian, Chinese, English, Pali-Sanskrit), literature, history and religious philosophy.

The analysis of forms and technique in making up "JOKE" showed that the forms were analyzed from riddles which were Picture "JOKE" and Word "JOKE". Picture "JOKE" was a picture with questions or hints. Word "JOKE" consists of several types of Thai poetic conventions: Kloeng, Klorn, Karp, Chant, rhyming and miscellaneous. The techniques of riddle making were the use of charade, the clarity of riddles and the use of words which were the motives for the players. These depended on the wisdom of the "JOKE" makers.

The study of social environments mentioned in the "JOKE" showed that the area comprised of low-land and high-land with hill and wood.

Most of ~~the~~ population are rice farmers, the rest are orchardmen, cashcrop growers, poultry raisers and some fishermen. Bamboo weaving is also Phanatnikhom's famous products. The Phanatnikhom people's beliefs, values, entertainments and customs are similar to those of the people in other Amphoe of Chonburi and in the central region of Thailand.